

Begroting 2025 - 2028

Inhoudsopgave

Leeswijzer	3
Samenstelling van het bestuur	5
1. Hoofdlijnen	6
1.1 Bestuurlijke hoofdlijnen	7
1.2 Financiële hoofdlijnen	9
2. Programma's	22
2.1 Kansengelijkheid - De evenwichtige gemeente	23
2.2 Verstedelijking - De leefbare gemeente	44
2.3 Duurzaamheid - De duurzame gemeente	67
2.4 Gezondheid - De gezonde gemeente	80
2.5 Economie, kunst & cultuur - De welvarende gemeente	98
2.6 Veiligheid - De veilige gemeente	110
2.7 Samen werken aan Zaanstad	127
2.8 Hoofdstuk Financiën	138
3. Paragrafen	147
3.1 Lokale heffingen	148
3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	156
3.3 Onderhoud kapitaalgoederen	167
3.4 Financiering	175
3.5 Bedrijfsvoering	182
3.6 Verbonden partijen	188
3.7 Grondbeleid	238
3.8 Zaandam Oost	244
3.9 Wet open overheid	248
4. Financiële begroting	249
4.1 Overzicht van baten en lasten	250
4.2 Grondslagen begroting	252
4.3 Overzicht van incidentele baten en lasten	254
5. Bijlagen	257
5.1 Investeringen	258
5.2 Overzicht van baten en lasten per product	272
5.3 Reserves	275
5.4 Voorzieningen	278
5.5 Subsidies	280
5.6 Taakvelden	284

Leeswijzer

Met deze leeswijzer willen we u makkelijk door de begroting navigeren. Voor verschillende onderwerpen wordt aangegeven waar u deze in de begroting kunt vinden. Via verschillende stappen kunt u steeds meer gedetailleerde informatie krijgen. De eerste stap is 'De begroting 2025 - 2028 in één oogopslag'. Dit overzicht biedt een samenvatting van de begroting 2025 - 2028. Daarna worden in de bestuurlijke hoofdlijnen de speerpunten van de begroting toegelicht. In de financiële hoofdlijnen die daarna volgen, wordt in hoofdthema's aangegeven welke mutaties in het meerjarenbeeld zijn opgenomen ten opzichte van de Voorjaarsnota.

Voor de meest gedetailleerde informatie wordt u verwezen naar de programmatoelichting en de paragrafen. In deze programmatoelichting zijn per product de speerpunten toegelicht en wordt de financiële begroting op programmaniveau inclusief een toelichting weergegeven.

De paragrafen zijn een soort dwarsdoorsnede van de programma's. Hierin staat informatie over de financiële positie van de gemeente, over beheersmatige aspecten en over risico's. Daarna treft u in het financiële deel van de begroting het overzicht van baten en lasten, de grondslagen van de begroting en het overzicht van incidentele baten en lasten aan. Als laatste zijn bijlagen opgenomen die dieper ingaan op een aantal onderwerpen, met name financieel gerelateerd. Hieronder volgt een verdere uitleg per onderdeel.

De begroting 2025-2028 in één oogopslag

Als losse bijlage is 'De begroting 2025 in één oogopslag' bijgevoegd. Hierin zijn de meest aansprekende financiële en beleidsmatige onderwerpen weergegeven. Op financieel gebied zijn de lasten en baten voor de producten opgenomen om inzicht in het volume en aard van de uitgaven en inkomsten te geven. Een aparte grafiek laat zien welke delen hiervan incidenteel en structureel zijn. Daarnaast is een tabel met de gemiddelde woonlasten opgenomen. Op beleidsmatig gebied zijn per programma aansprekende zaken uitgelicht.

Bestuurlijke en financiële hoofdlijnen

In de bestuurlijke hoofdlijnen licht het college de overwegingen toe die geleid hebben tot de voorliggende begroting.

In de financiële hoofdlijnen worden de grotere financiële wijzigingen toegelicht. Er wordt uitgelegd hoe het saldo van de begroting tot stand komt, uitgaande van de beginstand bij de Voorjaarsnota 2024 - 2028.

Programmabegroting

De gemeenteraad stelt de begroting vast op programmaniveau. Per programma zijn in dit onderdeel de producten opgenomen. Per product zijn de speerpunten vermeld. De financiële begroting is voor het programma als geheel opgenomen, omdat de gemeenteraad op programmaniveau autoriseert.

Er zijn 7 programma's en een hoofdstuk financiën:

Programma 1: Kansengelijkheid - De evenwichtige gemeente

Programma 2: Verstedelijking - De leefbare gemeente

Programma 3: Duurzaamheid - De duurzame gemeente

Programma 4: Gezondheid - De gezonde gemeente

Programma 5: Economie, kunst & cultuur -

De welvarende gemeente

Programma 6: Veiligheid - De veilige gemeente

Programma 7: Samen werken aan Zaanstad

Hoofdstuk financiën

Paragrafen

In de paragrafen staat informatie over de financiële positie van de gemeente, de beheersmatige aspecten en de risico's. Er zijn 8 (verplichte) paragrafen. Daarnaast is een extra paragraaf voor Zaanstad Oost opgenomen, waarmee de begroting totaal 9 paragrafen bevat:

- **Lokale heffingen;** geeft inzicht in de opbrengsten van belastingen en heffingen. In deze paragraaf wordt ook inzicht verschaft in de gemiddelde woonlasten en hoe die zich verhouden tot andere gemeenten.
- **Weerstandsvermogen en risicobeheer;** geeft inzicht in de risico's en in welke mate de gemeente in staat is deze op te vangen. Hierin zijn onder andere kengetallen over de schuldpositie, solvabiliteit en structurele exploitatieruimte opgenomen.
- **Onderhoud kapitaalgoederen;** geeft inzicht in de onderhoudsstaat van de gemeentelijke bezittingen en openbare ruimte.
- **Financiering;** geeft inzicht in de schuldpositie en betaalde rente. In deze paragraaf wordt ook dieper ingegaan op de omvang en ontstaan van schulden. Er wordt uitgelegd met welk doel schulden zijn ontstaan, wat de hoogte van de schulden is en wat de vooruitzichten zijn.
- **Bedrijfsvoering;** geeft inzicht in de speerpunten van de interne bedrijfsvoering en in het personeelsbestand inclusief inhuur.
- **Verbonden partijen;** geeft inzicht in de samenwerkingsverbanden die de gemeente heeft.
- **Grondbeleid;** geeft inzicht in de wijze waarop het grondbeleid binnen de gemeente wordt ingezet.
- **Zaandam Oost;** geeft inzicht in de aanpak in het gebied Zaandam Oost.
- **Wet Open Overheid;** geeft inzicht in de stand van zaken rondom de invoering van de Wet Open Overheid.

Financiële begroting

De financiële begroting geeft inzicht in de financiële meerjarenbegroting. Hier is het overzicht van baten en lasten op programmaniveau weergegeven waarin de stortingen en de onttrekkingen aan de reserves per programma apart worden weergegeven. Ook wordt hier een toelichting op de incidentele baten en lasten gegeven. Inzicht hierin is belangrijk voor de structurele financiële houdbaarheid.

Bijlagen

In de bijlagen wordt informatie gegeven over de reserves en voorzieningen maar ook worden de investeringen verder toegelicht en wordt een overzicht van de subsidies verstrekt. Op de webversie worden ook de begrotingswijzigingen verder toegelicht.

Samenstelling van het bestuur

Jan Hamming, **burgemeester**

- Openbare orde en veiligheid
- Handhaving
- Bestuurlijke organisatie
- Voorzitter Dagelijks Bestuur PACT Poelenburg/Peldersveld
- Onderzoek en statistiek
- Communicatie

Gerard Slegers (CDA), **wethouder**

- Inburgering
- Inclusiviteit
- Havens en Vaarwegen
- Bereikbaarheid, Mobiliteit en Parkeren
- Sport
- Wijkwethouder van Assendelft

Stephanie Onclin (VVD), **wethouder**

- Jeugdgezondheidszorg (GGD)
- Economische zaken en arbeidsmarkt
- Toerisme en streekmarketing
- Personeel & Organisatie en Inkoop
- Externe betrekkingen en internationaal beleid
- Financiën
- Wijkwethouder van Westzaan, Krommenie en Westerwatering

Harrie van der Laan (POV), **wethouder**

- 1e Locoburgemeester
- Actief burgerschap
- Buurthuizen
- Wonen
- Zorg en ouderenbeleid
- Dienstverlening
- Juridische zaken, ICT (Privacy & Informatievoorziening)
- Lid Dagelijks Bestuur PACT Poelenburg/ Peldersveld
- Wijkwethouder van Poelenburg, Peldersveld, Hoornseveld, Zaandam Zuid, Rosmolenwijk en Kogerveldwijk (Zaandam Oost)

Natasja Groothuismink (ROSA), **wethouder**

- Onderwijs
- Werk en inkomen
- Monumenten en erfgoed
- Dierenwelzijn
- Cultuur
- Jeugdbeleid en (specialistische) Jeugdhulp
- Zorg en Veiligheid
- Lid Dagelijks Bestuur PACT Poelenburg/ Peldersveld
- Wijkwethouder van Koog aan de Zaan, Zaandijk en Zaandam Noord ('t Kalf)

René Tuijn (PvdA), **wethouder**

- Armoedebeleid en schuldhulpverlening
- Gebiedsontwikkeling, MAAK.Noord en MAAK.Centrum
- Ruimtelijke ontwikkeling
- Grondzaken en vastgoed
- Duurzaamheid
- Wijkwethouder van Wormerveer en Westknollendam

Wessel Breunese (GL), **wethouder**

- Openbare ruimte
- Gebiedsontwikkeling MAAK.Midden en MAAK.Zuid
- Klimaatadaptatie
- Natuur en landschap en Recreatie
- Milieu (incl. Luchtkwaliteit)
- Kunst en cultuur
- Wijkwethouder van Zaandam West en Oude Haven (inclusief het Centrum)

Gerda Blom, **gemeentesecretaris**

1. Hoofdpijnen

1.1 Bestuurlijke hoofdpijnen

1.2 Financiële hoofdpijnen

1.1 Bestuurlijke hoofdlijnen

“Kabinet, trek gemeenten uit het financieel ravijn”. Met die oproep openen we de voorjaarsnota. Nu, een half jaar later, ligt het regeerakkoord van kabinet Schoof in de Tweede Kamer. De rijksbegroting maakt duidelijk dat het kabinet niet tegemoet komt aan oproep van gemeenten. Voorzitter van de VNG, Sharon Dijkstra, is teleurgesteld: “De balans tussen taken en middelen van gemeenten is nodig zodat gemeenten taken in het belang van hun inwoners goed uit kunnen voeren. Het kabinet geeft aan dat taken en middelen voor gemeenten in balans moeten zijn, maar maakt dat nog niet concreet.”

We zijn teleurgesteld in de Rijksoverheid

Wij delen de teleurstelling. Ondanks intensieve lobby – ook vanuit ons college – is het kabinet gemeenten nog niet tegemoet gekomen. Dit betekent niet dat wij het opgeven: we blijven in Den Haag onze stem laten horen. Samen met de VNG en de G40. Daarnaast onderzoeken we of juridische stappen mogelijk zijn, om de disbalans tussen taken en middelen van het Rijk aan te vechten.

De begroting voor 2025 sluit

Tegen de achtergrond van onzekerheid over de financiën op langere termijn, is deze begroting tot stand gekomen. We zien de kosten stijgen. Door autonome ontwikkelingen en groei van de gemeente, maar ook door een forse groei van de kosten van de jeugdzorg, die het Rijk nu niet compenseert.

Voor 2025 maken we de begroting sluitend. Het tekort dekken we uit de egaliseringsreserve. Deze reserve, bedoeld om grote schommelingen op te vangen, wordt daardoor wel kleiner.

Voor de jaren vanaf 2026 laten we een begrotingstekort zien, zoals de VNG ook adviseert. Dit is ook een signaal aan het Rijk: de grote tekorten zijn onaanvaardbaar en niet zonder zeer ingrijpende maatregelen op te vangen. Zo ver wil het college nu niet gaan.

We blijven investeren in de toekomst van de stad en dorpen

Uitgangspunt voor het college, is dat Zaanstad op een gezonde manier kan blijven groeien. We blijven investeren in de toekomst van onze stad en dorpen. Dat betekent dat we de basis in de gemeente op orde houden: knelpunten in het beheer van wegen, tunnels, bruggen en bomen lossen we op. Ook blijven we investeren in onze inwoners, door in te zetten op participatie. We maken ruimte voor een gymzaal in Zaandam-Oost, om juist daar te investeren in een gezonde jeugd. En we houden onze dienstverlening op orde: nu onze gemeente groeit, moet ook de bemensing achter de loketten op peil blijven. Wel is elke keer gekozen voor een minimale variant en kritisch gekeken wat nú noodzakelijk is.

Dit vraagt wel pijnlijke maatregelen

Om het oplossen van deze knelpunten te betalen, nemen we een aantal maatregelen. Op een aantal posten ramen we scherper, bijvoorbeeld op het salarisbudget, de gladheidsbestrijding en het calamiteitenbudget van openbare ruimte. Daarnaast verhogen we de inkomsten, door bijvoorbeeld het liggeld voor riviercruiseschepen te verhogen. We verschuiven werkzaamheden die we betalen uit algemene middelen naar geormerkt budget (OAB gelden) en spelen hiermee algemene middelen vrij. We kiezen voor een nieuwe investeringsstrategie om de investeringsruimte te vergroten. En we gaan de gebiedsontwikkeling anders organiseren. Ook stoppen we met de subsidieregeling funderingsonderzoek en -herstel. Wij stellen hiermee een gewogen pakket aan investeringen en bezuinigingsmaatregelen voor. De maatregelen zijn niet zonder impact op inwoners en onze gemeentelijke organisatie. Dat is helaas onvermijdelijk.

We bereiden ons voor op zwart scenario na 2025

De begroting voor 2025 sluit, maar na 2025 gaapt een groot gat, dat oploopt tot € 18,5 miljoen in 2028. We blijven vechten voor een eerlijke vergoeding vanuit de rijksoverheid voor alle taken die wij als gemeente uitvoeren. Maar

we hopen niet tegen beter weten in. We doen nu al voorwerk voor het zwartste scenario na 2025. Dan zijn pijnlijke bezuinigingen helaas onontkoombaar, omdat we als gemeente weinig ruimte hebben onze inkomsten en uitgaven te beïnvloeden. Het gaat dan om maatregelen die ons allemaal raken. Zoals het korten op subsidies voor gemeenschappelijke regelingen en voor bijvoorbeeld buurthuizen. Om het sluiten van voorzieningen zoals een zwembad, om het verhogen van de gemeente-inkomsten door bijvoorbeeld hogere parkeertarieven en een hogere OZB. En om het beperken of zelfs stoppen van preventieve activiteiten die jeugd en ouderen helpen gezond te blijven, zoals aanpak van armoede, tienerzwangerschappen en WMO-clientondersteuning.

Zo ver willen we het niet laten komen. We blijven vechten voor een eerlijke vergoeding voor onze gemeentelijke taken. Laten we hopen dat het nieuwe kabinet daad bij het woord voegt, en ons voldoende financiële ruimte geeft. Zodat onze mooie gemeente op een gezonde manier kan blijven groeien.

1.2 Financiële hoofdlijnen

Het uitgangspunt voor de begroting 2025 – 2028 is het meerjarenbeeld zoals dat is opgenomen in de voorjaarsnota 2024-2028. Dit beeld is aangevuld met de autonome ontwikkelingen en overige bijstellingen die bekend zijn geworden na het vaststellen van de voorjaarsnota. Dit leidt tot een nieuwe financiële startsituatie 2025-2028.

Het college heeft er voor gekozen om een aantal knelpunten op te lossen, om wel de basis van onze gemeente op orde te houden. Vanwege de financiële situatie is elke keer gekozen voor een minimale variant en kritisch gekeken wat nú noodzakelijk is. We kijken scherp

naar de uitvoering van ons beleid en wat er nodig is om knelpunten (structureel) op te lossen. Gezien de grote tekorten die er al waren vanaf 2026, wil het college niet dat het oplossen van de knelpunten leidt tot een verslechtering van het financiële beeld. Daarom heeft het college een pakket aan structurele maatregelen geselecteerd, ter dekking van de structurele knelpunten. De incidentele knelpunten zijn opgelost door inzet van de egalisereserve.

Het financieel beeld komt er als volgt uit te zien:

Financieel beeld (bedragen x € 1.000)				
	2025	2026	2027	2028
1. Stand voorjaarsnota (na egalisatie)	0	19.401	16.825	16.500
2. Terugdraaien egalisereserve	-2.243			
Totaal saldo zonder storting egalisereserve (a)	-2.243	19.401	16.825	16.500
Autonome ontwikkelingen				
3. Meicirculaire	3.987	-4.664	-3.544	-1.621
4. Prijs-, loon- en subsidie indexatie	626	557	632	600
5. Heffingen en leges	-17	0	34	34
6. Actualisatie salarisbegroting	-2.463	110	110	110
7. Kapitaallasten	-196	-87	135	-147
8. Areaaluitbreiding OZB	-275	-275	-275	-275
9. Jeugd volume ontwikkeling	4.100	4.100	4.100	4.100
10 Rente	-400	-600	-800	-1.000
11. Toekomstbestendige brandweer	390	390	390	390
12. brandstof wagenpark	160	160	160	160
13. Overige mutaties	152	152	152	152
Totaal autonome ontwikkelingen (b)	6.064	-157	1.095	2.503
14. Overige bijstellingen (c)	152	-283	-203	-328
Tussen saldo (d = a + b + c)	3.973	18.961	17.717	18.675
15. Oplossen structurele knelpunten	2.295	2.337	2.402	2.596
16. Inzet structurele maatregelen	-1.980	-2.905	-2.786	-2.786
Saldo structurele knelpunten maatregelen (e)	315	-568	-384	-190
17. Verevenen saldo 2025 en 2026 via egalisereserve (f)	-315	315		
Saldo begroting 2025 zonder egalisatie (g = d + e + f)	3.973	18.708	17.333	18.485
18. Onttrekking aan egalisereserve (h)	-3.973			
Saldo begroting 2025 na egalisatie (i = g + h)	0	18.708	17.333	18.485

Het bovenstaande leidt tot een sluitende begroting voor het jaar 2025. De egalisereserve wordt gebruikt om het jaar 2025 financieel sluitend te maken en om een aantal belangrijke incidentele knelpunten te dekken. Het saldo in de egalisereserve bij de voorjaarsnota was € 14,7 mln. De storting die bij de voorjaarsnota 2024 gedaan was in 2025 van € 2,2 mln. wordt teruggedraaid en het ontstane tekort voor 2025 van € 4,0 mln. wordt hieruit onttrokken. Dit leidt tot een beschikbaar saldo van € 8,5 mln. De onderstaande incidentele knelpunten worden hieruit gedekt:

Incidentele knelpunten (bedragen x € 1.000)				
	2025	2026	2027	2028
19. Incidentele knelpunten				
a. Verhoging budget vaste bruggen/tunnels	25	0	0	0
b. Invoeren betaald parkeren in een aantal buurten	250	0	0	0
c. Jeugdzorgvervoer	200	200	0	0
d. Bedrijfsapplicatie t.b.v. afdeling Burgerzaken	0	50	300	369
e. Bedrijfsapplicatie t.b.v. het verstrekken van uitkeringen	94	430	490	0
f. Bedrijfsapplicatie Gouw t.b.v. gemeentelijke belastingen	50	420	100	0
g. Vervanging Zaaksysteem (Mozard)	270	120	0	0
h. Marktgeden	22	0	0	0
i. Evenementen leges B	55	0	0	0
j. VMR	220	0	0	0
Totaal incidentele knelpunten	1.186	1.220	890	369
Totaal 2025 t/m 2028	3.665			

Totaal voor de periode 2025 t/m 2028 telt dit op tot € 3,7 mln. Na dekking van deze bijstellingen blijft in de egalisereserve € 4,8 mln. beschikbaar. Dit restant in de egalisereserve is benodigd om de tekorten in 2026 en verder op te vangen, als het Rijk ons niet tegemoet komt.

Toelichtingen

1. Stand voorjaarsnota (na egalisatie)

Dit is het saldo van vastgestelde voorjaarsnota 2024-2028.

2. Terugdraaien storting egalisereserve

In de vastgestelde voorjaarsnota 2024 is het positieve begrotingssaldo van 2025 begroot als storting in de egalisereserve. Deze begrote storting wordt teruggedraaid, om het werkelijke saldo te tonen. Met deze storting had de egalisereserve een omvang van € 14,7 mln. Door het terugdraaien van de storting resteert € 12,5 mln. (uit eerdere jaren).

3. Meicirculaire

Dit is het netto effect van de uitgebrachte meicirculaire 2024. In de raadsinformatiebrief (meicirculaire 8634400) zijn de effecten toegelicht.

4. Prijs-, loon- en subsidie indexatie

Bij de voorjaarsnota 2024 is een eerste berekening gemaakt van de loon- en prijsbijstelling. Dit is de herberekening en de verwerking naar de onderdelen in onze administratie.

5. Heffingen en leges

Heffingen en leges (bedragen x € 1.000)				
	2025	2026	2027	2028
a. Heffingen	68	85	119	119
b. Leges	-85	-85	-85	-85
Totaal heffingen en leges	-17	0	34	34

De tariefberekeningen 2025 voor de leges en heffingen zijn opgesteld volgens de uitgangspunten van de voorjaarsnota 2024, inclusief de daar bepaalde prijsindex van resp. 2,2%. De toerekening van de salarislasten is volgens de CAO Gemeenten 2024. Het overheadtarief is 8,82% gedaald op grond van de nieuwe notitie overhead en uitgekomen op € 40,61 per uur.

a. Heffingen

Er is een nadeel van € 0,07 mln. op de heffingen (Afval, markt, riool, begraafplaatsen en naheffing). Dit komt door:

- Toepassing van het lagere overheadtarief (€ 0,05 mln.)
- Minder btw toerekening in het riooltarief, doordat exploitatielasten zijn verschoven naar investeringsuitgaven (€ 0,15 mln.)
- Hogere opbrengsten vanuit naheffingsaanslagen, door stijging van het aantal aanslagen en uitbreiding van het parkeerareaal (-€ 0,13 mln.)

b. Leges

Er is een voordeel op de leges van € 0,09 mln. Dit wordt met name veroorzaakt door een stijging van het aantal vergunningsaanvragen voor kabels en leidingen en het verstrekken van meer rijbewijzen en reisdocumenten.

6. Actualisatie salarisbegroting

Salarislasten worden meerjarig begroot op basis van een normbedrag. Bij de begroting worden de werkelijke salarislasten voor het jaar begroot. Voor 2025 leidt dit tot een voordeel van € 2,5 mln. Het structurele nadelige effect van € 0,1 mln. Vanaf 2026 is het financieel effect op ORT/ wachtdienst vanwege CAO ontwikkeling en toename van capaciteit.

In het kader van de denklijn 'Scherper aan de wind varen' is beoordeeld of de salarislasten scherper geraamd kunnen worden. Deze is opgenomen als maatregel, zie hiervoor punt 16e.

7. Kapitaallasten

Dit is de mutatie als gevolg van actualisatie van het investeringsfonds en de meerjaren investeringsplanning (MIP). Voor een toelichting op de investeringen, zie de bijlage 5.1 Investeringsplanning.

8. Areaaluitbreiding OZB

Dit zijn de extra opbrengsten OZB als gevolg van groei van de stad. Het gaat om € 0,21 mln. extra OZB opbrengsten voor woningen en € 0,07 mln. voor niet-woningen.

9. Jeugd volume ontwikkeling

Op basis van de actualisatie van de cijfers voor jeugd 2024 blijkt dat de kosten voor de jeugdzorg sneller stijgen dan we hadden verwacht. Voor 2024 wordt er een tekort van € 4,1 mln. verwacht wat een structurele doorwerking heeft. Dit wordt veroorzaakt doordat meer kinderen jeugdhulp ontvangen dan waar van uit is gegaan en daarbij neemt de zwaarte van de jeugdhulp gemiddeld ook toe.

10. Rente

Op grond van de rentestanden ultimo augustus 2024 is de renteparameter voor lange rente met 0,25% verlaagd tot 3% en de korte rente met 0,5% verlaagd tot 3,5%. Dit leidt tot een voordeel van € 0,4 mln. in 2025 oplopend tot € 1 mln. structureel vanaf 2028.

11. Toekomstbestendige brandweer

Bij het opstellen van het Regionaal repressief dekkingsplan 2022-2025 zijn knelpunten geconstateerd rondom de gegarandeerde beschikbaarheid van voldoende medewerkers. Het Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio heeft in 2023 gekozen voor implementatie van het volledig toekomstbestendige scenario dat zich richt op versterking van de basisbrandweezorg in Zaanstad-Zuid en redvoertuigen en duikteams in de gehele regio. Het budget voor toekomstbestendige brandweezorg dient hiertoe te worden verhoogd. Op 6 september heeft het AB van de VRZW ingestemd met de begroting, waardoor Zaanstad deze bijdrage dient te betalen.

12. Verhoging brandstof wagenpark

De brandstofprijzen zijn de afgelopen jaren sterk gestegen. Voor 2022 en 2023 is het budget voor brandstof incidenteel verhoogd. Het budget wordt nu structureel verhoogd met € 0,16 mln. (voor 2024 wordt dit bij de Narap opgevoerd).

13. Overige mutaties

Overige mutaties (bedragen x € 1.000)				
	2025	2026	2027	2028
a. Verhoging budget gebruikersovereenkomsten	16	16	16	16
b. Inspecties kinderopvang	56	56	56	56
c. Bijstelling Forensische geneeskunde	80	80	80	80
Totaal overige mutaties	152	152	152	152

a. Er zijn nieuwe overeenkomsten afgesloten met NS-stations voor het schoonhouden en onderhoud van stations-onderdelen waar de gemeente voor verantwoordelijk is. Hiervoor is per jaar € 0,02 mln. benodigd.

b. Het uurtarief van de afdeling inspectie kinderopvang van de GGD is door het Bestuur vastgesteld op € 149. Met dit hogere uurtarief is het mogelijk om het inspectieteam van de GGD uit te breiden en zodoende

te kunnen voldoen aan de wettelijke eis van 100% gecontroleerde kinderopvanglocaties en gastouderbureaus. De kosten stijgen hierdoor met (€ 0,06 mln.) voor inspecties kinderopvang en gastouders.

- c. In de nieuwe overeenkomst met de GGD Amsterdam zijn de tarieven voor lijkschouw en euthanasie aangepast naar kostendekkende tarieven. Hierdoor stijgen de kosten structureel met € 0,08 mln.

14. Overige bijstellingen

Overige bijstellingen (bedragen x € 1.000)				
	2025	2026	2027	2028
a. Budget straathoekwerk onterecht geïndexeerd	-52	-52	-52	-52
b. Correctie budget wegwerken achterstanden digitaliseren archief	0	0	0	-76
c. Actualisatie vastgoed	134	-151	-151	-151
d. Herschikking budget haalbaarheidsonderzoeken	100	-80	0	-50
e. Ontwikkelingen Participatie	-30	0	0	0
Totaal overige bijstellingen	152	-283	-203	-328

- a. Het budget van straathoekwerk is onterecht geïndexeerd met de subsidie index. Dit wordt nu gecorrigeerd.
- b. Vanuit het coalitieakkoord was voor de jaren voor de jaren 2023 tot en met 2027 € 0,08 mln. toegekend voor het wegwerken van achterstanden in digitaliseren van het archief. Dit bedrag is per abuis structureel in de begroting opgenomen.
- c. Een deel van de brandweerkazerne wordt niet meer verhuurd, dit leidt tot een verwacht nadeel van € 0,36 mln. voor 2025. Vanaf 2026 wordt naar een oplossing gezocht, maar daarbij is wel de verwachting dat de huuropbrengsten € 0,07 mln. lager zijn. Daarnaast zijn de inkomsten vanuit erfpacht hoger (0,22 mln.)
- d. Omdat de planning van de projecten in het onderwijs-huisvestingplan (IHP) is geactualiseerd, heeft dit ook effect op de planning van de haalbaarheidsonderzoeken. Dit leidt tot een verschuiving van -€ 0,03 mln.

van de jaren t/m 2028 naar 2029.

- e. Bij de voorjaarsnota 2024 was een reservering gemaakt voor beschut werk (€ 0,45 mln.). Deze wordt nu (grotendeels) ingezet. We stellen in 2025 éénmalig extra geld beschikbaar voor de taskforce Werk of Meedoen (€ 0,16 mln.) en we geven een extra groen opdracht aan Werkom. Dat komt door onze opdracht voor inclusief werkgeverschap. Wij dragen zo bij aan de opdracht van uw raad om Wsw'ers aan de slag te houden (€ 0,26 mln.). Het restant van € 0,03 mln. valt vrij in 2025.

15. Oplossen structurele knelpunten

Wij lossen onderstaande structurele knelpunten op. Hierbij kiezen we voor een minimale variant, gezien de huidige financiële situatie.

Oplossen structurele knelpunten (bedragen x € 1.000)				
	2025	2026	2027	2028
a. Toevoeging gymzaal Doniastraat	0	0	0	152
b. Verhoging onderhoudsbudget watergangen	29	29	29	29
c. Verhoging budget Elementenverharding	100	100	100	100
d. Verhoging budget Beweegbare bruggen	100	100	100	100
e. Verhoging budget bomen onderhoud	111	111	111	111
f. Verhoging budget Asfaltverhardingen	100	100	100	100
g. Structureel tekort maatschappelijke opvang (MO)	103	103	103	103
h. Evenementen en demonstraties	84	84	84	84
i. Handhaving in de openbare ruimte	872	872	872	872
j. Basisregistratie Personen en toezicht op overbewoning	121	121	121	121
k. Woonurgenties	141	141	141	141
l. Burgerlijke Stand	485	485	485	485
m. Bedrijfsapplicatie t.b.v. het verstrekken van uitkeringen	0	0	42	84

n. Bedrijfsapplicatie t.b.v. gemeentelijke belastingen	0	22	45	45
o. Vervanging Zaaksysteem (Mozard)	0	20	20	20
p. Thuisbezorgen van reisdocumenten	50	50	50	50
Totaal structurele knelpunten	2.295	2.337	2.402	2.596

a. *Toevoeging gymzaal Doniastraat*

Stichting Zaan Primair geeft al langere tijd aan knelpunten te ervaren ten aanzien van het bewegings- onderwijs bij de Herman Gorterschool. Bij zowel de locatie aan de Smitstraat (onderbouwlocatie), als in het vervangende nieuwbouwplan voor de D. Doniastraat, is geen gymzaal voor het bewegingsonderwijs meegenomen. Er staat ook geen gymzaal in de directe omgeving, maar wel een op loopafstand net binnen een straal van 1 km (binnen het afstandscriterium). De loopafstand is groot en gevaarlijk langs een drukke weg en er is in deze wijk behoefte aan verbetering om achterstanden in te lopen. De kapitaallasten zijn € 0,086 mln. en de exploitatielasten € 0,066 mln.

b. *Verhoging onderhoudsbudget watergangen*

Het huidige budget watergangen is ontoereikend om alle benodigde werkzaamheden en uitgaven te kunnen bekostigen.

c. *Verhoging budget Elementenverharding*

Er is een jaarlijkse toename van het aantal meldingen met betrekking tot wegschade door opdrukkende boomwortels. De verhoging van het budget met € 0,1 mln. is benodigd om de echte spoedgevallen op te kunnen lossen.

d. *Verhoging budget Beweegbare bruggen*

Er is een verhoging van het budget benodigd om de beschikbaarheid en veiligheid van de beweegbare bruggen te kunnen garanderen. Het gaat om zaken zoals onderhoud aan camera's, het uitvoeren van veiligheidstesten en nulspanningstesten en het implementeren van cybersecurity in de centrale bediening.

e. *Verhoging budget bomen onderhoud*

De gemeente is verplicht om bomen één keer per 4 jaar te beoordelen op kwaliteit en de daaruit voortvloeiende maatregelen ook uit te voeren. Is dat niet het geval dan is de gemeente risico-aansprakelijk voor schade die wordt veroorzaakt door bomen (bijv. storm). De onderhoudskosten voor bomen zijn hoger dan het beschikbare budget. Door deze verhoging met € 0,11 mln. kunnen de meest noodzakelijke handelingen waar veiligheid in het geding komt of aansprakelijkheid uit voort komt opgepakt worden.

f. *Verhoging budget Asfaltverhardingen*

Uit inspectie is gebleken dat de kwaliteit van alle asfaltwegen in Zaanstad met als functie "rijbaan regionale weg" en "rijbaan lokale weg" (incl. fietspaden) sneller verslechtert dan verwacht. De raad heeft aangegeven dat de onderhoudstanden niet groter dan 15% zouden moeten zijn. Om de kwaliteit niet verder te laten dalen en om vroegtijdig te moeten vervangen (MIP) is een structurele verhoging van het budget nodig.

Hiermee kunnen we de meest noodzakelijke locaties aanpakken.

g. *Structureel tekort maatschappelijke opvang (MO)*

Op de maatschappelijke opvang wordt een structureel tekort verwacht. Dit komt door een hogere realisatie in 2023 en de aanvraag van het Leger des Heils voor de kortdurende opvang in de Boschjesstraat.

h. *Evenementen en demonstraties*

Er is een toename van het aantal grote evenementen en het aantal demonstraties. Demonstraties worden door de toenemende polarisatie in de samenleving steeds complexer. Door verhoging van het budget (€ 0,08 mln.) kan straattoezicht bij de handhaving prioriteren op welke thema's ingezet wordt.

i. *Handhaving in de openbare ruimte*

Zaanstad heeft 16 wijken. Alle beschikbare capaciteit voor toezicht en handhaving wordt nu ingezet in de wijken Poelenburg, Peldersveld, Russische buurt, Zaandam zuid, Rosmolenwijk, Kogerveldwijk. Dit betekent dat er, met uitzondering van de spoedmeldingen en de korte thematische/projectmatige inzet, geen structurele inzet is in de andere 10 wijken van Zaanstad. Door verhoging van dit budget kan in een deel van de overige 10 wijken van Zaanstad handhavende werkzaamheden verricht gaan worden.

j. *Basisregistratie Personen en toezicht op overbewoning*

Zaanstad groeit de komende jaren snel in woningen én inwoners. Er is extra toezicht op overbewoning en leegstand nodig. Daarnaast is er een extra medewerker Adreskwaliteit benodigd om de aantallen wijzigingen in de BRP (die deels voortkomen uit de controles van de Toezichthouder) te kunnen verwerken of daar een opvolging aan te kunnen geven. Met deze verhoging (€ 0,12 mln.) kunnen de meest urgente signalen van overbewoning en langdurige leegstand worden opgevolgd.

k. *Woonurgenties*

Het Team Urgenties behandelt urgentieaanvragen voor woningzoekenden en de taakstelling voor woningtoewijzing van statushouders. De gemeente Zaanstad heeft een wettelijke verplichting om deze kwetsbare bevolkingsgroepen te ondersteunen. Een toename van de complexiteit van de aanvragen en een stijging van het aantal taakstellingen (voor statushouders) heeft tot gevolg dat extra capaciteit nodig is. Met deze verhoging (€ 0,14 mln.) kan een slag worden gemaakt om de aanvragen en taakstellingen binnen de wettelijke termijnen en verplichtingen af te handelen.

l. *Burgerlijke Stand*

Er is extra inzet van mensen nodig bij de Burgerlijke Stand (€ 0,48 mln.). De Burgerlijke Stand legt elke geboorte, huwelijk en overlijden van inwoners van

Zaanstad vast. Deze gebeurtenissen staan niet op zichzelf. Zij hebben vaak andere juridische gevolgen, zoals juridisch ouderschap, echtscheidingen en naamswijzigingen. Hiervoor gelden strikte termijnen, die gehaald moeten worden.

- m. *Bedrijfsapplicatie t.b.v. het verstrekken van uitkeringen*
Aanbesteding van deze applicatie is benodigd om te voldoen aan de aanbestedingswetgeving. De structurele kosten hiervoor zijn € 0,08 mln. Daarnaast leidt dit ook tot incidentele kosten, die zijn opgenomen bij punt 19e.
- n. *Applicatie t.b.v. gemeentelijke belastingen*
Aanbesteding van deze applicatie is benodigd om te voldoen aan de aanbestedingswetgeving. De structurele kosten hiervoor zijn € 0,05 mln. Daarnaast leidt dit ook tot incidentele kosten, die zijn opgenomen bij punt 19f.
- o. *Vervanging Zaaksysteem (Mozard)*
Aanbesteding van het zaaksysteem is benodigd om te voldoen aan de aanbestedingswetgeving, de AVG. Daarnaast is het systeem verouderd en is de

verwachting dat dit systeem op korte termijn uitgefaseerd gaat worden. De structurele kosten hiervoor zijn € 0,02 mln. Daarnaast leidt dit ook tot incidentele kosten, die zijn opgenomen bij punt 19g.

- p. *Thuisbezorgen van reisdocumenten*
Er is een nieuwe leverancier geselecteerd voor het thuisbezorgen van reisdocumenten. De inschatting is dat 30% tot 40% van de inwoners gebruik gaat maken van het thuisbezorgen van reisdocumenten, indien deze dienst gratis aangeboden wordt. Doel is de dienstverlening en toegankelijkheid verhogen voor de inwoners van Zaanstad. Zaanstad betaalt hiervoor een tarief aan de bezorgdienst, maar heeft minder fte aan de balie nodig. Het tekort is zo'n € 0,05 mln.

16. Inzet structurele maatregelen

We zetten de volgende structurele maatregelen in voor het oplossen van de knelpunten zoals genoemd bij 15.

Inzet structurele maatregelen (bedragen x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028
a. Lokaal onderwijsbeleid: Verschuiven verlengde leertijd van algemene middelen naar geormerkt budget OAB	-470	-470	-251	-251
b. Calamiteitenbudget Openbare Ruimte scherper ramen	-250	-250	-250	-250
c. Inkomsten verhogen riviercruises	-85	-85	-85	-85
d. Nieuwe investeringsstrategie hoe om te gaan met uitbreidingsinvesteringen	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000
e. Salarisbegroting scherper ramen		-500	-500	-500
f. Gladheidsbestrijding scherper ramen	-175	-175	-175	-175
g. Afschaffen subsidie regeling funderingsonderzoek en herstel		-125	-125	-125
h. Anders organiseren van Gebiedsontwikkeling		-300	-400	-400
Totaal structurele maatregelen	-1.980	-2.905	-2.786	-2.786

- a. Het onderwijsbudget bestaat voor grootste deel uit middelen voor het Onderwijsachterstandenbeleid (OAB). Dit is geormerkt budget met specifiek doel. De verlengde leertijd wordt nu betaald uit algemene middelen (vanuit het PACT en vanuit budget armoede). Met deze maatregel wordt de verlengde leertijd betaald uit het OAB-budget en worden hiermee algemene middelen vrijgespeeld.
- b. Door scherper te ramen, kan de helft van het calamiteitenbudget openbare ruimte vrij vallen. Dit gaat niet ten koste van de dienstverlening. Een calamiteit pakken we op zoals gebruikelijk.
- c. Door het verhogen van de tarieven voor de riviercruisvaart, is de verwachting dat de opbrengsten met € 0,085 mln. stijgen. Het tarief wordt per 6 uur en per meter € 1,65 voor ligplaatsen in Zaandam-Centrum, € 2,00 voor ligplaatsen bij de Zaanse schans en € 1,40 voor ligplaatsen aan de kade Noordeinde in Wormerveer.
- d. Op dit moment financieren we de investeringen voor de groei van de stad uit het investeringsfonds. Dat is een reserve die we jaarlijks vullen tot er genoeg in zit om investeringen te doen. Zo zijn er geen kapitaallasten (rente en afschrijving) voor deze investeringen. Het investeringsfonds raakt leeg, maar de stad blijft groeien. Daarom wordt een andere investeringssystematiek doorgevoerd. De huidige kredieten lopen nog via het investeringsfonds, maar de komende kredieten niet meer. Die komen direct op de balans en zo worden er jaarlijks kapitaallasten aan toe gerekend. De jaarlijkse toevoeging aan het investeringsfonds die nu begroot staat, kan verlaagd worden met € 1 mln. Er blijft voldoende ruimte over om de kapitaallasten te dekken.

- e. De capaciteitsbegroting wordt meerjarig gebaseerd op formatie per schaal vermenigvuldigd met het normbedrag per schaal. Bij het opstellen van de begroting van het komende jaar wordt de werkelijke bezetting benaderd. Bij het berekenen van de werkelijke lasten voor 2025 bleek een voordeel van € 2,5 mln. die in het autonome beeld is opgenomen. Het voordeel op inschaling wordt veroorzaakt door de groei van de organisatie en hoge uit- en instroom. Grof gezegd levert iedere medewerker in een aanloopschaal of in de functionele schaal trede 0 tot 10 een voordeel op. Iedere medewerker in trede 11 van de functionele schaal of in een uitloopschaal levert een nadeel op. Doordat er veel uit- en instroom is, is er continue aanwas in lagere periodieken (= voordeel). Maar als de arbeidsmarkt verandert en er minder uitstroom is (van medewerkers in periodiek 11) en minder instroom, dan schuift het personeelsbestand steeds meer op richting periodiek 11. In het kader van 'scherper aan de wind varen' wordt nu een structureel voordeel van € 0,5 mln. doorgevoerd als correctie op inschaling.
- f. Het geraamde bedrag voor gladheidsbestrijding is gebaseerd op een gemiddelde winter. Doordat winters de afgelopen jaren zachter zijn geworden, kan het budget voor gladheidsbestrijding scherper geraamd worden. Dit gaat niet ten koste van de dienstverlening. Gladheidsbestrijding pakken we op zoals gebruikelijk.
- g. We gaan niet door met de Subsidieregeling Stimuleren funderingsherstel Zaanse woningen 2023-2024. Deze subsidieregeling is voor onderzoek van de fundering en inspectie van de woning op schade door verzakking. De overige middelen voor funderingsherstel houden we intact.
- h. Door het anders organiseren van gebiedsontwikkeling, is de verwachting dat er bespaard kan worden op personeel.

17. Verevenen saldo 2025 en 2026 via de egalisatie-reserve

De structurele maatregelen zijn van voldoende omvang om de structurele knelpunten op te lossen. Een aantal structurele maatregelen heeft een ingroepad, waardoor in het jaar 2025 nog een tekort van € 0,315 mln. is. We verevenen dit saldo met 2026 via de egalisatiereserve. Per saldo is dit neutraal.

18. Onttrekking aan egalisatiereserve

De begroting laat meerjarig een tekort zien. In 2025 is dit tekort € 3,973 mln. De egalisatiereserve wordt gebruikt om het jaar 2025 financieel sluitend te maken

19 Oplossen Incidentele knelpunten

We lossen de onderstaande incidentele knelpunten op. Hierbij kiezen we voor een minimale variant, gezien de huidige financiële situatie.

Oplossen incidentele knelpunten (bedragen x € 1.000)				
	2025	2026	2027	2028
a. Verhoging budget vaste bruggen/tunnels	25	0	0	0
b. Invoeren betaald parkeren in een aantal buurten	250	0	0	0
c. Jeugdzorgvervoer	200	200	0	0
d. Bedrijfsapplicatie t.b.v. afdeling Burgerzaken	0	50	300	369
e. Bedrijfsapplicatie t.b.v. het verstrekken van uitkeringen	94	430	490	0
f. Bedrijfsapplicatie Gouw t.b.v. gemeentelijke belastingen	50	420	100	0
g. Vervanging Zaaksysteem (Mozard)	270	120	0	0
h. Marktgeden	22	0	0	0
i. Evenementen Leges B	55	0	0	0
j. VMR	220	0	0	0
Totaal incidentele knelpunten	1.186	1.220	890	369
Totaal 2025 t/m 2028	3.665			

- a. De leeftijden van veel betonnen bruggen in Zaanstad zijn zodanig dat er meer betonrenovatie plaats vindt. Voor conservering van railing en leuningwerk op tunnels en bruggen is incidenteel € 0,025 benodigd. Hiermee houden we vaste bruggen en tunnels ook de komende jaren heel en veilig.
- b. In 2025 is naar schatting € 0,25 mln. nodig om betaald parkeren in een aantal buurten in te voeren. Het gaat om de Muziekwijk en Mandelabuurt en Oostzijdeveld. Vanaf 2026 is het kostenneutraal en vanaf 2027 mogelijk extra baten in nieuwe gebieden.
- c. Jeugdzorgvervoer is vooral gekoppeld aan indicaties voor niet ingekocht aanbod (NIA) van jeugdhulp. Mede door de invoering van het woonplaatsbeginsel en onvoldoende of niet passende ondersteuning vanuit gecontracteerd aanbod, is dit de laatste jaren fors toegenomen. In principe worden er alleen NIA's ingezet als er sprake is van het woonplaatsbeginsel of niet passend of onvoldoende aanbod vanuit de gecontracteerde zorg. Dit maakt de kosten voor jeugdzorgvervoer slechts deels beïnvloedbaar, door het openeinde karakter van jeugdzorg. Er wordt wel ingezet op het

- verminderen van het aantal NIA's. De eerste resultaten zijn zichtbaar, want het aantal NIA's neemt inmiddels licht af. De verwachting is dat hiermee ook de kosten voor jeugdzorgvervoer gaan afnemen.
- d. Aanbesteding van de applicatie t.b.v. afdeling Burgerzaken is benodigd om te voldoen aan de aanbestedingswetgeving. Hiervoor zijn incidentele kosten (totaal € 0,719 mln.)
 - e. Aanbesteding van de applicatie t.b.v. het verstrekken van uitkeringen is benodigd om te voldoen aan de aanbestedingswetgeving. Hiervoor zijn incidentele kosten (totaal € 1.014 mln.) en structurele kosten (zie toelichting bij punt 15m).
 - f. Aanbesteding van de applicatie t.b.v. gemeentelijke belastingen is benodigd om te voldoen aan de aanbestedingswetgeving. Hiervoor zijn incidentele kosten (totaal € 0,57 mln.) en structurele kosten (zie toelichting bij punt 15n).
 - g. Aanbesteding van het zaakstelsel is benodigd om te voldoen aan de aanbestedingswetgeving en de AVG. Daarnaast is het stelsel verouderd en is de verwachting dat dit stelsel op korte termijn uitgefaseerd gaat worden. Hiervoor zijn incidentele kosten (totaal € 0,39 mln.) en structurele kosten (zie toelichting bij punt 15o).
 - h. Het tarief voor marktgelden wordt lager dan kostendekkend gehouden. Het tekort dat hierdoor ontstaat is € 0,022 mln. Eind 2024 / begin 2025 worden twee beleidsvoorstellen aan de raad voorgelegd, waarin de raad in positie wordt gebracht om op dit dossier een aantal duurzame keuzes te maken.
 - i. Het tarief voor leges evenementen B wordt lager dan kostendekkend gehouden. Het tekort dat hierdoor ontstaat is € 0,055 mln. De verwachting is dat door de implementatie van de bestuursopdracht evenementen vanaf 2025 effectiever en mogelijk ook efficiënter wordt gewerkt en dat daardoor ons niveau van de dienstverlening omhoog gaat. Ook een deel van de aanvraagkosten voor evenementen zal in het subsidiebedrag aan de initiatiefnemers worden meegenomen. Door de positieve veranderingen verwachten we meer draagvlak en begrip om een 100% kostendekkend tarief door te voeren.
 - j. Het tarief voor de VMR wordt lager dan kostendekkend gehouden. Wij handhaven het tarief van € 0,55 per gemakelijkheid op de Zaanse Schans. Op basis van historische gegevens verwachten wij 728.000 betalende bezoekers. Dit is lager dan het eerder ingeschatte aantal van 1.000.000 bezoekers. Het tekort dat ontstaat is € 0,22 mln.

Vorming reserve Armoede- en schuldenaanpak

Er wordt een nieuwe reserve gevormd voor Armoede en schuldenaanpak. Bij de narap 2024 wordt de reserve gevuld vanuit incidentele middelen die we van het Rijk ontvangen hebben voor armoede en schulden aanpak. In deze begroting 2025 begroten we reeds een onttrekking, zodat in 2025 direct gestart kan worden met de werkzaamheden.

Armoede- en schuldenaanpak

Doel:	Dekking kosten uit notitie 'Besteding incidentele middelen rijk binnen de Armoede- en Schuldenaanpak.			
Raadsbesluit instelling reserve:	Begroting 2025-2028			
Voeding:	Incidentele middelen Rijk armoede en schulden aanpak			
Omvang	minimaal	€ 0		
	maximaal	€ 1,0 mln.		
Looptijd:	Van	2024		
	Tot	2028		
Jaar	stand 1 jan.	toevoeging	onttrekking	stand 31 dec.
2024	-	1.203	-237	966
2025	966	-	-352	614
2026	614	-	-352	262
2027	262	-	-202	60
2028	60	-	-60	0

Toelichting:

Onderbouwing bestedingsplan

Dekking kosten uit notitie 'Besteding incidentele middelen rijk binnen de Armoede- en Schuldenaanpak.

Overzicht van de verplichtingen die reeds zijn aangegaan Conform notitie 'Besteding incidentele middelen rijk binnen de Armoede- en Schuldenaanpak.

Consequenties indien reserves (deels) vrijvallen

Dan kan het beleid uit de notitie 'Besteding incidentele

middelen rijk binnen de Armoede- en Schuldenaanpak niet uitgevoerd worden.

- Exploitatie
- Vermogen en schuld
- Weerbaarheid en wendbaarheid

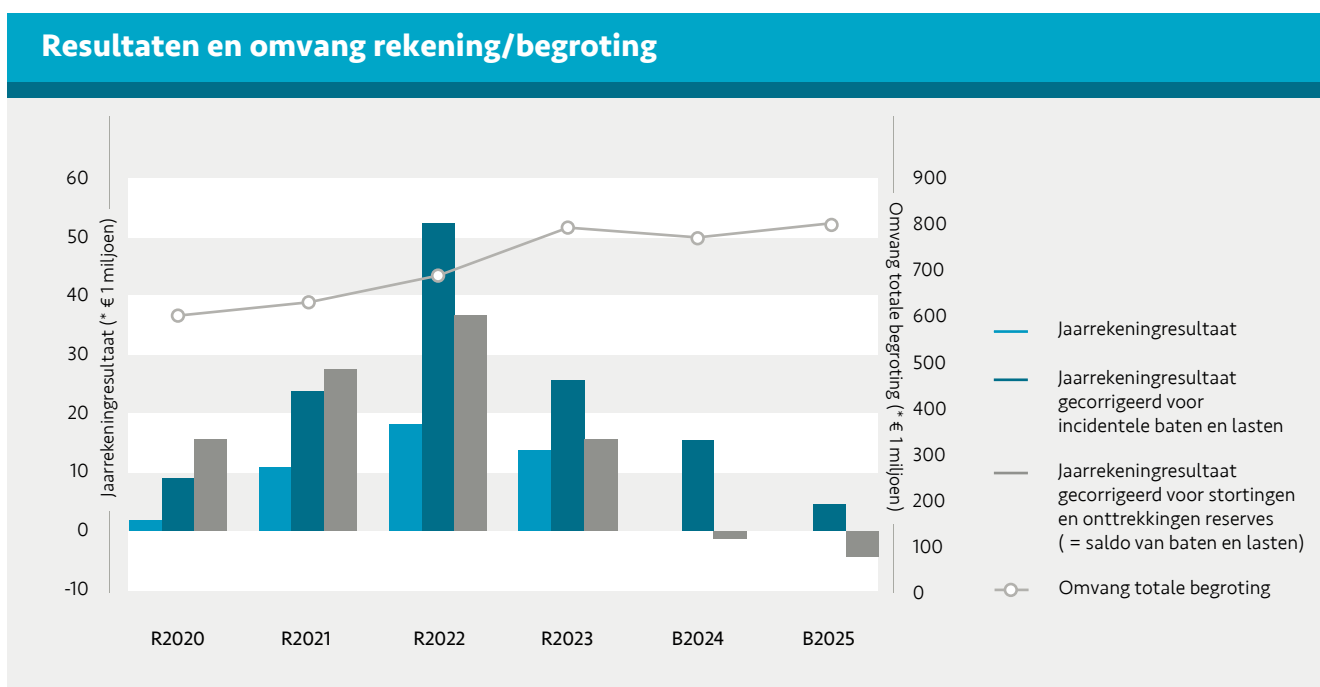
Dashboard financiën

Sinds de begroting van 2022 nemen we in deze hoofdlijnen het dashboard financiën op. Deze is naar aanleiding van de motie Deltaplan Financiën opgesteld in samenwerking met de gemeenteraad.

Om goed zicht te krijgen op de financiële situatie en ontwikkeling van de gemeente wordt op drie onderdelen informatie gegeven in het dashboard. Deze drie onderdelen zijn:

In het dashboard wordt zowel teruggekeken als vooruit. Met terugkijken laten we de realisatie van de afgelopen vier jaar zien. Dit zijn de 'harde' cijfers. De cijfers die voor de jaren 2024 en 2025 zijn opgenomen zijn de schattingscijfers op basis van de begrotingen 2024 en 2025.

Exploitatie

De grafiek laat drie resultaatberekeningen per jaar zien.

1. De eerste kolom betreft het totaal resultaat. Het jaarrekeningresultaat was over de afgelopen jaren positief. Voor 2024 en 2025 zijn sluitende begrotingen vastgesteld, waarbij rekening is gehouden met een dotatie uit cq. storting in de egalisatiereserve. Vandaar dat voor 2024 en 2025 geen balk te zien is.
2. Bij de tweede berekening wordt het resultaat gecorrigeerd voor de incidentele baten en lasten. Dit geeft dus het resultaat weer van de structurele baten en lasten en geeft daarmee een beeld van het structurele begrotingsevenwicht. Structureel geeft de begroting in alle jaren een positief beeld.
3. Bij de derde berekening zijn de stortingen en dotaties aan de reserves niet opgenomen (het zogenaamde resultaat voor bestemming). Als het resultaat voor bestemming hoger is dan het resultaat na bestemming

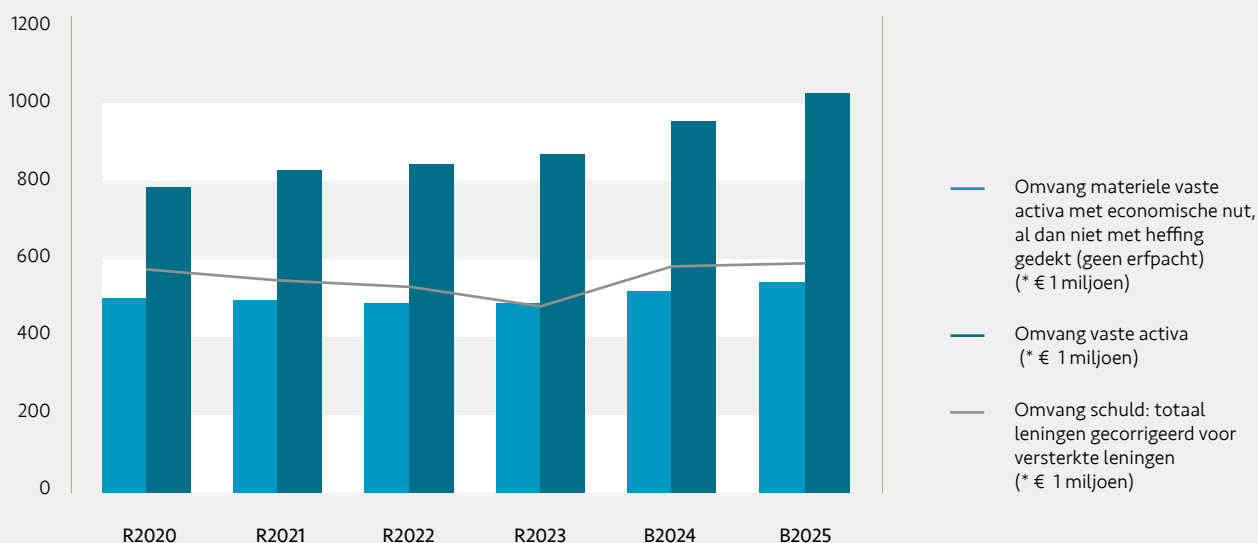
betekent dat er per saldo meer stortingen zijn gedaan dan onttrekkingen en dat het reservesaldo is toegenomen/toeneemt. Dat is voor alle voorgaande jaren het geval. In de jaren 2024 en 2025 niet, omdat voor die jaren een flinke onttrekking aan het investeringsfonds gepland staat.

Stortingen en onttrekkingen aan reserves worden ook als incidentele baten en lasten beschouwd.

Voor de eerste drie punten is de schaalverdeling aan de linkerkant van de grafiek van belang. In de grafiek is ook de lijn van de begrotingsomvang te zien. De schaalverdeling hiervoor staat aan de rechterkant. We zien een jaarlijkse stijging van de begrotingsomvang. Dit heeft te maken met de groei van de stad en de projecten die we uitvoeren waarvoor extra middelen beschikbaar zijn gekomen.

Vermogen en schuld

Ontwikkeling vaste activa en schuld

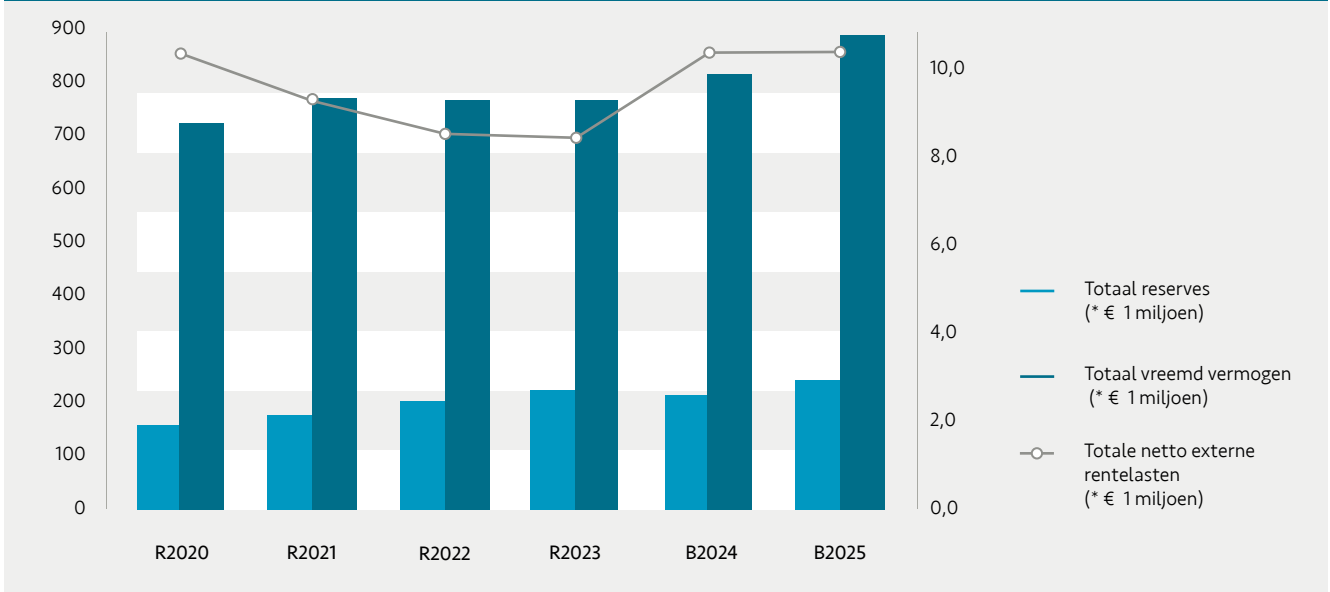
Het overzicht laat zien dat de omvang van de vaste activa gedurende jaren blijft stijgen. De omvang van de materiële vaste activa met economisch nut stijgt minder snel. De investeringen die we doen hebben dus meer het karakter van maatschappelijk nut. De omvang van de schuld stijgt minder hard mee met deze groei. Door ontvangen voorschotten van rijkssubsidies zoals de woningbouwimpuls en het volkshuisvestingsfonds zijn er de afgelopen jaren meer liquide middelen binnengekomen dan er uit zijn gegaan. Hierdoor is de schuld de afgelopen jaren niet meegegroeid en zelfs gedaald. Daar zien we nu een kentering in komen. Nieuwe uitbreidingsinvesteringen zorgen voor een grotere geldbehoefte. Door de lagere stand in 2023 lijkt er geen stijging van de schuld ten opzichte van de begroting 2024. De schuldstand 2024 wordt op dit moment echter lager ingeschat dan bij het opstellen van de begroting 2024.

Ontwikkeling reserves vreemd vermogen en rentelast

De onderstaande grafiek laat de verhouding tussen het eigen vermogen (de reserves) en het vreemd vermogen zien. De grafiek laat een redelijk constant beeld zien van de reservepositie en een licht groeiend vreemd vermogen. De investeringen in de stad zijn hiervan de oorzaak. Een groot deel wordt gefinancierd met vreemd vermogen. Voor de reserves en vreemd vermogen geldt de as aan de rechterzijde van de grafiek.

Het bedrag dat betaald wordt aan rentelasten kent na een lange tijd van dalen een lichte stijging. Dit komt door de groeiende schuld in combinatie met de stijgende rente. Ook hier geldt dat rentelasten voor 2024 iets te hoog zijn ingeschat. Vandaar dat het lijkt dat de rentelasten in 2025 niet toenemen ten opzichte van de begroting 2024.

Ontwikkeling reserves vreemd vermogen en rentelast

Overige kengetallen

Vermogen en schuld

	R2020	R2021	R2022	B2023	B2024	B025
Solvabiliteit	17,7%	19,0%	22,2%	23,4%	19,7%	21,2%
Renterisiconorm	8%	10%	10%	10%	8%	6%
Investeringsuitgaven, toename nieuw bezit * 1 mln	60	65	52	67	87	81

De solvabiliteit is niet hoog in Zaanstad. Dat komt deels doordat er enkele jaren terug vervroegd is afgeschreven. Daardoor daalde de omvang van de activa, terwijl het vreemd vermogen onveranderd bleef. We hebben de solvabiliteit de laatste jaren heel langzaam zien stijgen. Dit komt deels door de positieve rekeningresultaten en deels door een lagere geldbehoefte. Door het verwachte investeringsvolume voor het jaar 2025 en de daarbij horende leningen daalt de begrote solvabiliteit ten opzichte van de jaarrekening 2023. De VNG geeft 20% als signaalwaarde aan.

De renterisiconorm geeft aan hoeveel procent van de langlopende leningen er gedurende een jaar vervalt. Het percentage blijft redelijk stabiel. Deze norm mag niet boven de 20% uitkomen (rijksregelgeving). Met het herfinancieren van leningen willen we toegroeien naar een norm van 5%. Daar komen naar verwachting in 2025 dicht bij in de buurt.

De investeringsuitgaven betreffen zowel de vervangingsinvesteringen als nieuwe investeringen. We zien dat de verwachte en geplande investeringen bij de realisatie vaak lager uitkomen. In het kader van de denklijn 'Scherper aan de wind varen' is vanaf de begroting 2024 financieel rekening gehouden met planningsoptimisme.

Weerbaarheid en wendbaarheid

Weerbaarheid						
	R2020	R2021	R2022	R2023	B2024	B2025
Benodigde weerstandscapaciteit bij zekerheidspercentage 90% en ratio 1,4 (* € 1 miljoen)	19,6	17,2	17,4	22,3	22,1	23,1
% rijksbudget (algemene uitkering) van totale baten	53%	52%	56%	54%	56%	54%
Percentage niet beïnvloedbare kosten (wordt miv B2021 gemeten) Alleen bij begroting					31%	33%
Onbenutte belastingcapaciteit (alleen bij jaarrekening)	1,5%	1,6%	2,2%	1,3%		

We zien dat de financiële risico's na een dalende trend bij deze begroting zijn toegenomen. Hierdoor komt ook het benodigde weerstandsvermogen hoger uit. Een verdere uitleg is te vinden in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Het percentage rijksbudget ten opzichte van het totaal van de uitgaven (exclusief reserves) van de begroting blijft redelijk constant. De lichte stijging ten opzichte van de jaarrekening 2021 komt met name door de extra middelen voor jeugd die aan het gemeentefonds zijn toegevoegd.

De onbenutte belastingcapaciteit kan alleen achteraf berekend worden. Hiervoor zijn ook landelijke gegevens nodig. Dit kengetal wordt berekend via de houdbaarheidstest van de VNG. Dit kengetal geeft aan hoeveel een gemeente bij een slechtweersscenario zijn inkomsten kan verhogen. Een negatieve uitkomst voor het kengetal betekent dat de belastingdruk hoger is dan wat als een aanvaardbaar belastingtarief wordt gezien. Een negatieve uitkomst geeft aan dat een gemeente in principe geen ruimte heeft voor ombuigingen op zijn belastingbaten, binnen de grenzen van een aanvaardbaar belastingtarief. Zaanstad heeft de afgelopen jaren een positieve uitkomst gehad.

Beïnvloedbaarheid van de kosten

Een belangrijk aspect van transparantie in de begroting is de beïnvloedbaarheid van de lasten. De gemeentelijke lasten zijn in 2025 totaal afgerond € 793 miljoen. Niet al deze uitgaven zijn op korte termijn te beïnvloeden. In de begroting wordt per begrotingsproduct inzicht gegeven in de mate van beïnvloedbaarheid van de lasten. Hierbij worden 4 categorieën voor beïnvloedbaarheid gehanteerd. Hieronder zijn deze 4 categorieën opgenomen en wordt toegelicht welke uitgangspunten zijn gehanteerd om de lasten in deze categorieën in te delen. Daarna wordt op totaalniveau de beïnvloedbaarheid weergegeven. In de producten komt deze beïnvloedbaarheid terug en wordt ook toegelicht welke kosten onder welke categorie vallen.

Niet beïnvloedbaar

Onder deze categorie vallen:

- Wettelijke taken, waarbij de minimum variant het beleid is en uitgevoerd wordt. Er is daarmee geen sturing mogelijk op deze kosten.
- Een taak waar 1 op 1 een subsidie tegenover staat. Door in deze categorie kosten te verlagen, worden ook de opbrengsten verlaagd. Dit levert daarom geen middelen op. Een voorbeeld is de specifieke uitkering voor het onderwijsachterstandenbeleid.
- Kapitaallasten. De investering is reeds gedaan, in de exploitatie zijn de rente- en afschrijvingskosten zichtbaar. Deze lasten zijn daarmee niet meer beïnvloedbaar.
- Kosten voor heffingen waar wettelijk gezien maximaal kostendekkende tarieven voor geheven mogen worden. Door het verlagen van de kosten, zouden de opbrengsten daarmee ook verlaagd worden. Dit levert daarom geen middelen op.
- Mutaties in voorzieningen, met uitzondering van mutaties in onderhoudsvoorzieningen (deze classificeren we als beperkt beïnvloedbaar). De toevoeging aan een voorziening is in veel gevallen wettelijk voorgeschreven (zoals een te verwachten verplichting of een van derden verkregen middel dat specifiek besteed dient te worden). Deze lasten zijn daarmee niet beïnvloedbaar.
- Lasten i.h.k.v. gebiedsontwikkeling. Gebiedsontwikkeling wordt gezien als een gesloten systeem, alleen het saldo van de lasten en baten wordt op de balans gemuteerd. Winsten worden genomen volgens de bereikte voortgang van de verkopen en verliezen volgens het voorzichtigheidsprincipe. De lasten worden daarom als niet beïnvloedbaar gekwalificeerd.

Beperkt beïnvloedbaar

Hieronder vallen wettelijke taken, waarbij enige ruimte is voor sturing of keuzes. Voorbeelden zijn de jeugdhulp, uitvoering wegenbeheer, onderhoudskosten openbare ruimte, huisvesting. Er zijn keuzes te maken in het kwaliteitsniveau, in beleid of in aantallen waarmee (beperkte) sturing mogelijk is op de hoogte van de uitgaven.

Op middellange termijn beïnvloedbaar

Dit gaat om kosten die beïnvloedbaar zijn binnen 2 tot 4 jaar. Voorbeelden zijn subsidietoekeningen. Ook de directe personeelskosten vallen hieronder. Er kunnen keuzes worden gemaakt om deze kosten te beïnvloeden, bijvoorbeeld door bepaalde subsidies niet meer toe te kennen of met minder fte te werken. Maar dit heeft tijd nodig om te kunnen realiseren.

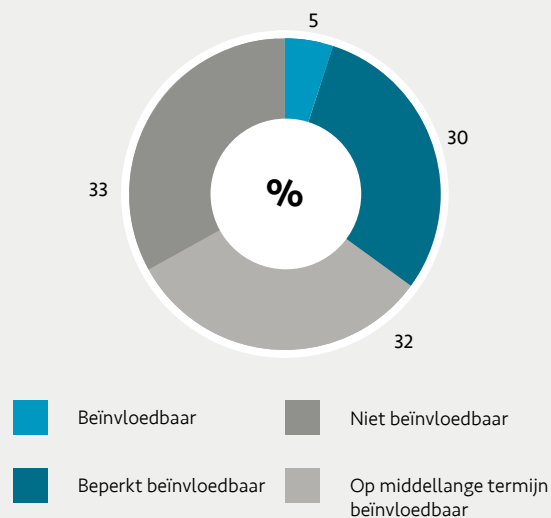
Beïnvloedbaar

Dit gaat om kosten die beïnvloedbaar zijn binnen 1 jaar. Dit betreft lasten die niet wettelijk verplicht zijn, vaak onder eigen gemeentelijk beleid vallen en die daarmee een eigen keuze zijn. Voorbeelden zijn de opleidingsbudgetten, klimaatuitgaven, gemeentelijke projecten. Ook de reservemutaties vallen hieronder, behalve reservemutaties voor dekking kapitaallasten (niet beïnvloedbaar) en reserves met afspraken derden (beperkt beïnvloedbaar).

Het overzicht hiernaast geeft een totaal beeld. In de programma's is de beïnvloedbaarheid verder uitgesplitst per subopgave (product).

Beïnvloedbaarheid van de lasten Totaal van alle programma's

Lasten: € 793 mln

2. Programma's

- 2.1 **Kansengelijkheid** - De evenwichtige gemeente
- 2.2 **Verstedelijking** - De leefbare gemeente
- 2.3 **Duurzaamheid** - De duurzame gemeente
- 2.4 **Gezondheid** - De gezonde gemeente
- 2.5 **Economie, kunst & cultuur** - De welvarende gemeente
- 2.6 **Veiligheid** - De veilige gemeente
- 2.7 **Samen werken aan Zaanstad**
- 2.8 **Hoofdstuk Financiën**

2.1 Kansengelijkheid

De evenwichtige gemeente

Portefeuillehouders:
Groothuismink, Van der Laan, Slegers, Tuijn

Doelstelling

We willen een gemeente zijn waarin iedereen gelijke kansen heeft en volwaardig kan meedoen in de samenleving. We zetten kinderen en jongeren, en hun ouders, op de eerste plaats. Ons beleid stimuleert dat ieder kind een kansrijke start maakt in het leven en talenten kan ontplooien. Dat betaalt zich een heel leven lang terug. We zorgen voor een stevig vangnet om stress door o.a. langdurige schulden te verminderen. Bestaanszekerheid en betekenisvol zijn in de samenleving zijn heel belangrijk om (stress gerelateerde) gezondheidsproblemen te voorkomen. Daarom zetten we in op actieve deelname in het arbeidsproces van schoolverlaters en van volwassenen met een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt.

Het maakt uit waar je wieg staat in Zaanstad en daar willen we wat aan doen. We werken aan meer diverse wijken waar kinderen kunnen opgroeien in een kansrijkere, stimulerende, taalrijke, open en diverse omgeving. We weten dat dit de concentratie van armoede en kansenongelijkheid in wijken vermindert. We zorgen voor een leefbare, groene en veilige woonomgeving waarin mensen elkaar makkelijk kunnen ontmoeten. Structureel sport- en cultuuraanbod zijn dichtbij, zodat iedereen erbij hoort en een leven lang kan meedoen.

Visie

Ons toekomstbeeld is een evenwichtig en rechtvaardig Zaanstad, waarin ieder kind en iedere jongere gelijke kansen heeft om talenten te ontplooien en vaardigheden te ontwikkelen. Waar bewoners zich thuis voelen en zich

ondersteund weten bij zaken die in hun leven kunnen belemmeren (gezondheid, inkomen, huisvesting). Een gemeente waarin we er allemaal mogen zijn en gewaardeerd worden om wat we te bieden hebben, ongeacht achtergrond, leeftijd, geboorteplaats of identiteit.

Verschillen tussen mensen zullen er altijd zijn. Soms stapelen ongunstige factoren, waar je als persoon weinig of niets aan kunt doen, zich op en maak je een moeilijke start in het leven. Als je geen woning hebt en er geen goede voorzieningen zijn in de buurt, dan belemmert dat het ontplooien van je talenten en is er sprake van kansenongelijkheid. Dat heeft negatieve effecten op sociale mobiliteit, de onderwijsroute en de arbeidsmarktpositie die iemand inneemt, sociale cohesie, vertrouwen in instituties. En leidt tot hoge maatschappelijke kosten op terrein van bijvoorbeeld uitkeringen, gezondheids- en jeugdzorg en tekorten op arbeidsmarkt.

Kansenongelijkheid komt in de ene wijk meer voor dan in de andere. Mensen die om allerlei redenen in kwetsbare omstandigheden verkeren, wonen steeds meer bij elkaar. Dit is zichtbaar in een aantal wijken waar de ongunstige factoren zich opstapelen. In Zaanstad zien we dit vooral in Zaandam-Zuid, Poelenburg, Peldersveld, Rosmolenwijk, Kogerveldwijk en bepaalde delen in Wormerveer en Krommenie.

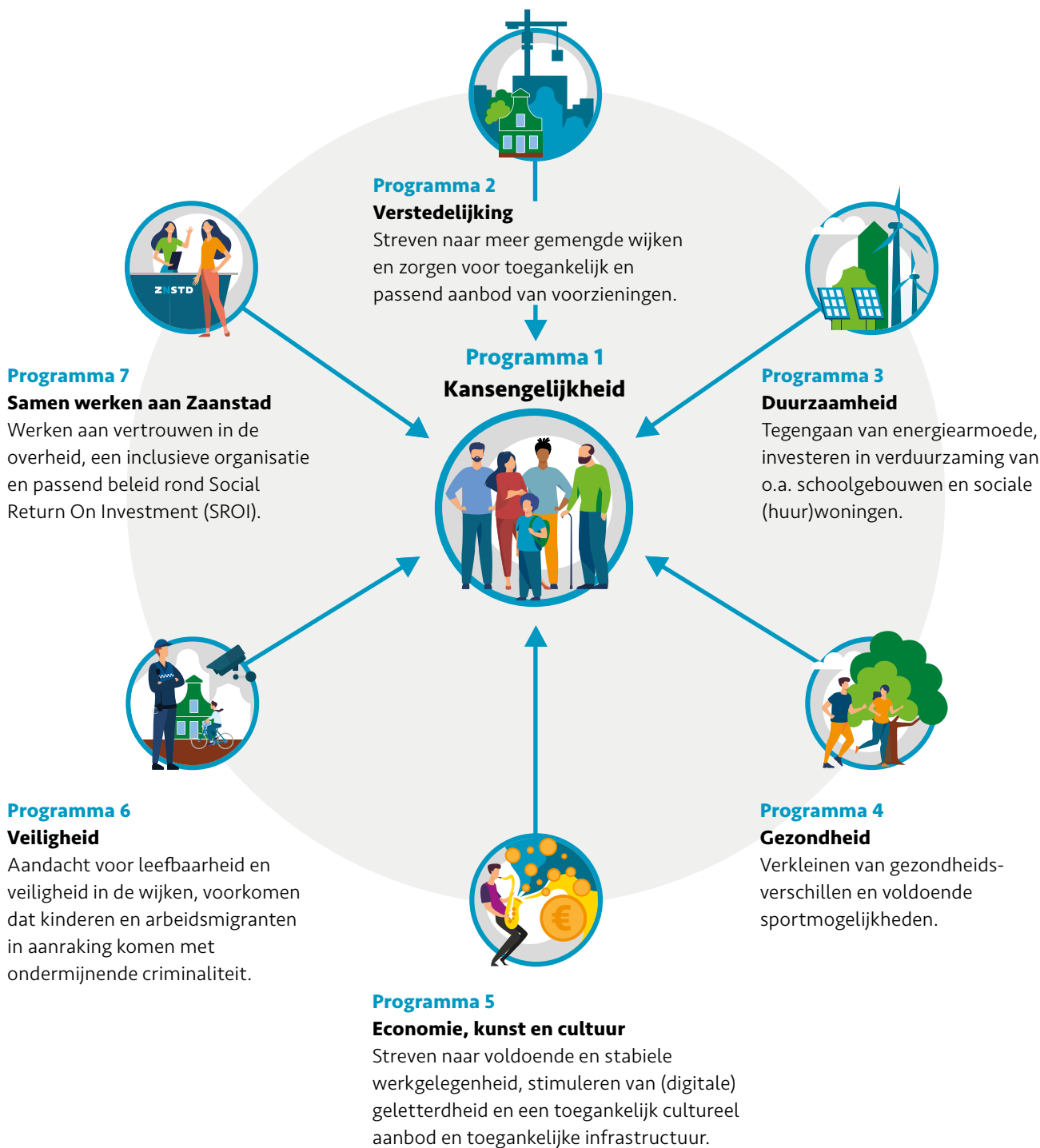
Een brede en gezonde economische ontwikkeling is een randvoorwaarde om kansengelijkheid te bevorderen. Dat betekent dat er voldoende en diverse werkgelegenheid moet zijn in de omgeving en regio van waar mensen

wonen, of dat dit goed bereikbaar is. Iedereen kan iets waardevols bijdragen. Daarom maken we verschil voor inwoners in die wijken die nu achterblijven. Door coalities te sluiten en gezamenlijk met partners met een aangepaste of intensievere aanpak de oorzaken van ongelijke kansen aan te pakken. We willen verschil maken daar waar die verschillen ontwrichtend zijn.

Als gemeente bereiken we dit nooit alleen. We zijn één van de spelers in het krachtenveld in de levens van kinderen, jongeren en volwassenen, en in de dynamiek van wijken. Daarom is goede samenwerking met inwoners, maatschappelijke partners zoals het onderwijs, de kinderopvang, werkgevers, sport- of cultuurinstellingen, of een pact of bondgenootschap, cruciaal om te zorgen dat we de verschillen in kansen daadwerkelijk verkleinen.

Wat dragen andere begrotingsprogramma's bij aan dit programma?

Gezondheid draagt bij aan kansengelijkheid door te streven naar het verkleinen van gezondheidsverschillen. De focus ligt op kinderen. Daar valt de grootste winst te behalen voor bijvoorbeeld een gezonde hersenontwikkeling. Dit stimuleert de taal- en motorische ontwikkeling van kinderen en voorkomt onderwijsachterstanden. Met gerichte preventie zetten we in op een gezonde leefstijl (voeding, verminderen drank & middelengebruik, psychische weerbaarheid, deelname aan sport en cultuur en stressreductie) van (aanstaande) ouders van hele jonge kinderen. Dit draagt eraan bij dat iemand later talenten daadwerkelijk kan ontplooiën en in

goede gezondheid oud kan worden. Dat is vooral belangrijk voor gezinnen die in kwetsbare omstandigheden leven, zoals in Zaanadam-Oost maar ook daarbuiten. We willen het jeugdbeleid meer verbinden met het onderwijs (inclusief de schoolgebouwen). Dat versterkt het gewone leven en daarmee kan de behoefte aan specialistische ondersteuning en zorg afnemen. Sportactiviteiten, sportvoorzieningen en sportverenigingen dragen bij aan het vergroten van het venster op de wereld van kinderen en aan participatie, ontmoeting, verbinding en plezier in bewegen.

Economie, kunst en cultuur dragen bij aan meer kansengelijkheid door het streven naar voldoende en stabiele werkgelegenheid. Belangrijk zijn: de bereikbaarheid van werk, voldoende aandacht op de scholen voor loopbaanoriëntatie, de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt en de mogelijkheid voor een leven lang ontwikkelen. In 2024 werkt de gemeente aan een coalitie met werkgevers, onderwijsinstellingen, overige opleiders en publieke partijen aan een Arbeidsmarktakkoord. Doel is om te zorgen voor voldoende gekwalificeerde arbeidskrachten om de ambities voor brede welvaart te realiseren. Cultuureducatie en –participatie zijn vormend en essentieel voor de talentontwikkeling en kansen van kinderen. We investeren extra in kinderen met een klein venster op de wereld, zodat zij meer gelijke kansen krijgen. Deelname hieraan vergroot het zelfvertrouwen, het oplossend en creatieve vermogen en andere vaardigheden die nodig zijn op de arbeidsmarkt en in het hele leven. Er is aandacht voor het verbeteren van taalvaardigheid en (digitale) geletterdheid, het aanbod en de toegang tot kunst en cultuur, zodat meer mensen toegang hebben tot kennis, ontwikkeling en informatie. Daarvoor is een (culturele) infrastructuur nodig die participatie, ontmoeting en verbinding ondersteunt. Dit doen wij met extra inzet in de wijken waar de kansengelijkheid het grootst is.

Duurzaamheid draagt bij aan meer kansengelijkheid door de focus op het tegengaan van energietoernooi, investeren in verduurzaming van onder andere schoolgebouwen, funderingsherstel en woningisolatie. De gemeente heeft met name een rol bij investeringen in de energietransitie waar inwoners een groot deel van hun inkomen kwijt zijn aan de energierekening. En waar inwoners zelf weinig kunnen investeren in de verbetering daarvan. Kwetsbare groepen en wijken worden vaker en erger geraakt door de gevolgen van klimaatverandering, het duurder worden van grondstoffen en milieuschade. Dit maakt het extra belangrijk dat klimaatmaatregelen de positie van kwetsbare groepen verbeterend. Daarom investeren we ongelijk in gelijke kansen en zetten we in op een rechtvaardige duurzaamheidstransitie.

Veiligheid draagt bij aan meer kansengelijkheid door aandacht voor leefbaarheid en veiligheid in de wijken waar deze sterk onder druk staan. We willen voorkomen dat kinderen, arbeidsmigranten en andere kwetsbare groepen in aanraking komen met ondermijnende criminaliteit (onder andere Preventie met Gezag, aanpak glazenwassers). Ook willen we de weerbaarheid vergroten en jongeren alternatieven bieden. Het aanbieden van naschoolse faciliteiten in deze wijken op het gebied van onder andere sport en cultuur kan hieraan bijdragen.

Verstedelijking draagt bij aan meer kansengelijkheid door te streven naar meer gemengde wijken waarin sociale huurwoningen, midden-huur- en koopwoningen op een evenwichtige manier zijn verdeeld. Dat betekent iets voor alle wijken van Zaanstad. Verduurzaming van de bestaande woningvoorraad helpt om energietoernooi te beperken. Bij gebiedsontwikkeling zorgen we voor een toegankelijk en passend aanbod van voorzieningen op het gebied van zorg en ondersteuning, onderwijs, sport, cultuur en mobiliteit. We zorgen voor een leefbare, groene en veilige woonomgeving, waarin mensen elkaar ontmoeten en verblijven. Zaanstad stelt als experiment woningen met voorrang ter beschikking aan onderwijs- en zorgpersoneel.

Samen werken aan Zaanstad draagt bij aan kansengelijkheid door te zorgen voor een inclusieve organisatie die in voldoende mate een afspiegeling is van de Zaanse samenleving. Hierbij gaat het om inclusiviteit in brede zin: open staan voor mensen met een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt, voor culturele verschillen en andere perspectieven. We willen de praktijk en de gevolgen zichtbaar maken en juist ook leren van het perspectief van de inwoner. Ook is belangrijk om samen te werken met ervaringsdeskundigen. Met het beleid rond social return on investment (SROI) stimuleren we onze contractpartners om een positieve bijdrage te leveren aan onze samenleving en onze opgaven. Door te werken aan het vergroten van het vertrouwen in de overheid, bouwen we aan een belangrijk fundament om als overheid effectief te kunnen zijn. Zonder of met weinig vertrouwen kan de gemeente veel minder bereiken om kansengelijkheid te verkleinen.

Programma 1 Kansengelijkheid

Product 1.1 Onderwijs

Product 1.2 Actief burgerschap

Product 1.3 Werk, participatie en inburgering

Product 1.4 Armoede- en schuldenaangepak

Product 1.1 Onderwijs

Onderwijs is bij uitstek een middel om kansengelijkheid te bevorderen. Elk kind heeft recht op goed en passend onderwijs, zodat ieder kind zich kan ontwikkelen. Dat is in de praktijk nog geen vanzelfsprekendheid. Het tekort aan vakbekwame leerkrachten en medewerkers in de kinderopvang heeft veel impact, vooral in de kwetsbare wijken, en vergroot de werkdruk voor die professionals die elke dag in deze wijken werken.

Het Onderwijsachterstandenbeleid (OAB) is een belangrijk instrument om kansenongelijkheid bij kinderen tot 12 jaar tegen te gaan. Gemeenten hebben de wettelijke verantwoordelijkheid om alle jonge kinderen met een risico op een (taal)achterstand voorschool te bieden. We zetten de rijksmiddelen in waar die het hardst nodig zijn. We maken onderscheid tussen wijken waar veel kinderen te maken hebben met risico op onderwijsachterstand, de zogenaamde 'A-locaties', en locaties waar dat aandeel kinderen minder groot is (B-locaties) of vrijwel afwezig (C-locaties).

Aandacht voor een goede taalontwikkeling bij (jonge) kinderen is een blijvend speerpunt. Ouders zijn daarbij onmisbaar. Het is belangrijk dat ouders en professionals weten hoe zij kunnen handelen en samenwerken. Met de OAB-middelen investeren we zowel in het hele jonge kind (-9 maanden tot 2,5 jaar), als in de voorschoolse educatie op de peuterspelenlocaties (2,5 - 4 jaar) en de vroegschoolse educatie in het basisonderwijs. Op de A-locaties zorgen brugfunctionarissen voor een stevige samenwerking tussen ouders en school. In Zaanadam-Oost investeren we in een verlenging van de basisschooldag door extra lesaanbod om de vensters op de wereld van kinderen te vergroten. De specifieke rijksuitkering (SPUK) Kansrijke Wijken, maakt extra investeren in het jonge kind en uitbreiden van de verlengde basisschooldag in ieder geval tot 2026 mogelijk. Komend jaar willen we de verlengde leertijd ook inhoudelijk verder ontwikkelen.

Het tijdelijke Nationaal Programma Onderwijsmiddelen (NPO) is bedoeld om de door corona opgelopen achterstanden in te lopen. We zetten in op interventies die aanvullend zijn op de keuzes van de onderwijssector zelf én op andere rijksmiddelen voor jeugd in verband met corona. Dit loopt af in midden 2025. Prioriteit ligt op het vergroten van kansengelijkheid en op het versterken van de veerkracht van jongeren.

Het lerarentekort is een probleem in heel Zaanstad en daarbuiten. Aantrekkelijke schoolgebouwen, ruimte om te focussen op onderwijs en beschikbare woningen in de buurt zijn factoren die het lerarenvak aantrekkelijker maken. Samen met de schoolbesturen verkennen we hoe we het tekort het hoofd kunnen bieden, ieder vanuit eigen rol en verantwoordelijkheden.

Onze leerlingen verdienen aantrekkelijke, duurzame en veilige schoolgebouwen met groene schoolpleinen. Er is een begin gemaakt met de projecten om onderwijsgebouwen te vervangen en daar waar noodzakelijk uit te breiden. Daarbij gaan wij in kwetsbare wijken, zoals Zaanadam Oost, een stapje verder. We gebruiken de mogelijkheid om een schoolgebouw eerder te vernieuwen als dit de kansengelijkheid in een wijk sterk bevordert. Doelstelling is dat 86% van alle onderwijsgebouwen in 2040 energieneutraal is. Deze ambitie is vastgelegd in het Integraal Huisvestingsplan voor het Primair en het Voortgezet Onderwijs.

Al deze plannen en keuzes maken we samen met onderwijsbesturen en kinderopvangorganisaties en stellen we in de gezamenlijke Onderwijsagenda vast.

Indicatoren

	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2025	Streefwaarde 2026	Bron
Het percentage doelgroepkinderen dat deelneemt aan voorschoolse educatie en reguliere opvang	69%	76,6%	79,2%	78,7%	85%	90%	VVE-monitor
Het percentage kinderen dat bij de eindtoets het streefniveau voor taal haalt (2F)	n.v.t.	54%	57%	59%	60%	60%	Onderwijs in Cijfers Zaanstreek / DUO
Aantal doelgropleerlingen dat we bereiken met naschoolse activiteiten	VL: 1600 + OSC: 700	VL: 1661 + OSC: 4110	VL: 1705 + OSC: 4100	VL: 1705 + OSC: 4125	VL: 2548 + OSC: 4110	VL: 1661 + OSC: 4110	Onderwijs, DUO en monitor door coördinator Impuls OSC

Toelichting:

Het percentage doelgroepkinderen dat deelneemt aan voorschoolse educatie, reguliere opvang of opvang bij gastouder:

- Het voorkomen van onderwijsachterstanden moet op jonge leeftijd gebeuren. Om die reden streven we ernaar dat kinderen met een indicatie naar een kinderopvang met Voor- of Vroegschoolse Educatie (VVE) gaan. Deze indicator geeft aan hoeveel kinderen uit de doelgroep we bereiken.
- De interventies staan beschreven in het AOB-beleidsplan en de extra inzet voor 2025 wordt kort toegelicht bij het product.

Het percentage kinderen dat bij de eindtoets het streefniveau haalt:

- Deze indicator geeft aan welk percentage leerlingen met de eindtoets het hogere niveau voor taal behaalt. Dit wordt het streefniveau of 2F (taal) genoemd. Het percentage leerlingen dat dit niveau zou moeten halen is afhankelijk van de schoolweging en ligt tussen de 30% en 67% per school.
- Het streven is dat zoveel mogelijk leerlingen dit niveau aan het einde van de basisschool behalen. We streven naar 60%, dat 3% boven het landelijk gemiddelde van 57% ligt.
- Het realiseren van het beoogde taalniveau is een gezamenlijke inspanning van de gemeente met de Voor- en Vroegschoolse Educatie en van de schoolbesturen met het onderwijs.

Aantal doelgroepkinderen dat we bereiken met naschoolse activiteiten:

- Naschoolse activiteiten organiseren we via de stedelijke impulsregeling OSC én via de verlengde leertijd in Zaanadam-Oost. Hiermee investeren we in talentontwikkeling, sport en cultuur voor kinderen voor wie dit niet vanzelfsprekend is. Dit draagt bij aan kansengelijkheid.

- Deze indicator bestaat uit het aantal leerlingen dat we bereiken met de verlengde leertijd (VL) en het aantal leerlingen dat we bereiken via de impulsregeling sport en cultuur (OSC).
- We gaan de komende tijd meer kinderen bereiken met de verlengde leertijd, vanwege de tijdelijke Rijksmiddelen voor Kansrijke Wijken die zijn toegekend t/m 2025 (met een jaar optie tot uitloop in 2026).
- De wijzigingen van de impulsregeling OSC in 2021 hebben tot een veel groter bereik geleid. De wijzigingen waren onder andere: géén eigen bijdrage meer, deelname is gratis, aanmelding niet meer verplicht via ingewikkeld systeem, alléén scholen met A en B status kunnen deelnemen (daardoor was meer budget beschikbaar voor doelgroepkinderen).
- In 2020 zijn we in Poelenburg en Peldersveld gestart met de verlengde leertijd (in plaats van de impulsregeling) en waren door corona nauwelijks activiteiten in kader van de impulsregeling mogelijk.

Speerpunten 2025

Een goede start met taal

36% van de Zaanse kinderen heeft een indicatie Voor- en Vroegschoolse Educatie (tegenover een landelijk gemiddelde van 20%) en is vergelijkbaar met andere steden met grootstedelijke problematiek. Het bereik van doelgroepkinderen is tussen 2019 en nu verbeterd van 69% naar 80%, voor een groot deel door de inzet van vele partners in het Pact Zaanadam Oost. De laatste horde is het zwaarst en vraagt om extra (nieuwe) interventies om onze ambitie van 85% bereik te halen.

Samen met de GGD en kinderopvang zetten we in op een goede toeleiding naar de Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE), zodat meer kinderen een goede start op de basisschool hebben. We willen ouders en kinderopvang-

organisaties laagdrempelig ondersteunen met het aanmelden voor VVE. En we vertalen het bereikonderzoek uit 2024 naar interventies. In het Pact-gebied wonen de meeste doelgroepkinderen, hier investeren we extra en vooral integraal via de Zaanse aanpak voor jonge peuters en ouders.

In partnerschap met de onderwijs- en kinderopvangpartners geven we een extra impuls aan de kwaliteit van de VVE door implementatie van de vastgestelde kwaliteitskaders. Met de kwaliteitskaders hebben we goede sturingsinstrumenten in handen.

Passende VVE

Sinds een aantal jaren zien en analyseren de kinderopvangorganisaties, GGD, scholen en de jeugdteams een groeiende groep kinderen met een zorg- en ondersteuningsbehoefte op de VVE. Zij hebben niet altijd de juiste ondersteuning voor handen voor deze kinderen. Ze zien een toenemende achterstand in de spraak- en taalontwikkeling, de ontwikkeling van zogenoemde executieve functies (zoals aandacht kunnen houden en kleine problemen op kunnen lossen) en een toename van gedragsproblematiek.

Er zijn verschillende initiatieven met hetzelfde doel; een zo goed en passend mogelijk aanbod voor kinderen in de voorschoolse periode. Met de VVE-partners willen we een passende oplossing vinden voor kinderen met zorg- en ondersteuningsbehoefte, om zo kwalitatieve VVE te kunnen blijven bieden voor alle peuters.

We onderzoeken vanuit de invloedsfeer van de VVE-partners naar maatregelen om kwaliteit te bieden voor alle kinderen binnen de VVE. We zien nu dat er meer duurzame mogelijkheden zijn in een integrale aanpak van passende VVE. We willen de peuter plus groep liever niet meer uitbreiden of meer peuters verplaatsen. Beter is het om het huidige aanbod aan te passen. Dat sluit aan binnen de brede visie van normaliseren en inclusief onderwijs.

Ouders betrekken en slimme verbindingen maken

In 2025 zetten we in op meer en nieuwe manieren van ouderparticipatie bij voor- en basisschool, want (groot) ouders en verzorgers zijn cruciaal in het leven van een opgroeiend kind. Samen met onze partners sturen we zo op een goede samenwerking binnen de IKC's. Het onderzoek uit 2024 naar de (voor)schoolkeuze van ouders laat zien dat we het bereik kunnen vergroten en ouders kunnen verbinden aan de school. In 2025 gaan we hiermee aan de slag en leggen de nadruk op van elkaar leren en slimme verbindingen maken met wat er al gebeurt op de Zaanse scholen, met en goede voorbeelden uit het land.

Implementatie uitbreiding Verlengde leertijd Zaandam-Oost

Vanaf schooljaar 2024-2025 starten meer scholen in Zaandam-Oost met Verlengde leertijd, en breiden andere scholen uit naar 5 uur per leerling per week. In Zaandam-

Oost staan 12 A-locaties. Daarvan hadden er al 7 Verlengde leertijd. Daar komen nu 3 scholen bij. We volgen de uitwerking van het Hoofdlijnenakkoord in verband met de zorgen over de continuïteit van beschikbare rijksmiddelen. Twee scholen maken even pas op de plaats en wachten de uitwerking van het akkoord af.

Uitnodigende onderwijsgebouwen op de juiste plek

Voor 2025 lopen de volgende IHP-projecten:

- Haalbaarheid en voorbereiding Blaise Pascal College;
- Wijkgerichte aanpak voor scholen in Wormerveer: Pionier, Theo Thijssse & De Mei. Dit vormt onderdeel van een gebiedsaanpak samen met partners in Wormerveer-Noord, die in 2025 verkend wordt.
- Voorbereiding van: In het Veld, Behouden Haven, de Egelantier, Komeet/Palet, De Dijk Oost (Oude Haven), De Delta/Koraal (fase 2 Kreekrijk), De Gouw & De Kernschool, De Windroos & Kleurenpracht, De Horizon, de Vrije School;
- Ontwerp en voorbereiding realisatie Bertrand Russell College, OBS Kogerveld; Zaans Hout, Wij-land, Realisatie Herman Gorter, D. Doniastraat;

Bij de vernieuwbouw of renovatie van schoolgebouwen worden er altijd woningen en/ of maatschappelijke voorzieningen op of bij de school gerealiseerd, tenzij dit om goede redenen niet kan. De onderbouw van deze afwijzing wordt in de Actualisatie van het IHP meegenomen of apart aan de raad uitgelegd.

Leerplicht

Door de wettelijke taak van de afdeling Leerplicht, zijn de leerplichtambtenaren een belangrijke actor binnen de context van de jeugdigen. Het komende jaar willen we de wettelijke positie van de leerplichtambtenaren versterken; ook het samenspel tussen leerplicht en de scholen om schooluitval te voorkomen.

Passend Onderwijs

In het najaar 2024 wordt het thuiszitterspact herzien. Het bestaande thuiszitterspact is alleen gericht op kinderen in het voortgezet onderwijs. We gaan het onder andere uitbreiden naar het primair onderwijs en komend jaar uitwerken. In de aanpak benoemen we concrete acties om het aantal thuiszitters terug te dringen. De samenwerking tussen PO en VO, de PO, (V)SO, en VO-scholen, het jeugdteam, de GGD en de gemeenten Zaanstad, Oostzaan en Wormerland wordt versterkt. In het pact en de aanpak staat het kind centraal: steeds zoeken we naar oplossingen vanuit het recht van het kind op een passend en inclusief onderwijsaanbod.

Leerlingenvervoer

De landelijke en lokale ontwikkelingen vragen om scherpere keuzes in het leerlingenvervoer (taxivervoer). Om de kosten te beheersen en de budgetoverschrijding terug te dringen werken we een aantal beheersmaatregelen verder uit in 2024 en 2025.

We nemen maatregelen voor de zelfredzaamheid van leerlingen. We streven naar een passend vervoersplan dat past bij de ontwikkeling van het kind door te praten met ouders/verzorgers. We bereiden een pakket voor aan alternatieven voor taxivervoer zoals (elektrische) fietsen, fietslessen en begeleiding met het openbaar vervoer. Met een aangescherpte werkwijze willen we voor het begin van schooljaar 2025-2026 startklaar zijn.

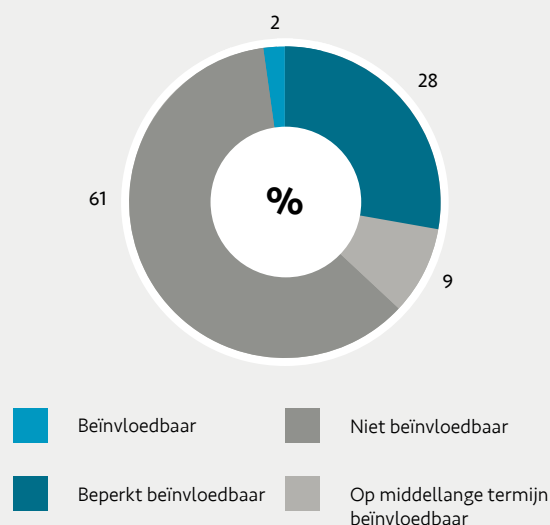
Kwetsbare EU-arbeidsmigranten

Naar schatting zijn er 1.000 kinderen en jongeren van EU-arbeidsmigranten in Zaanstad, vooral in Zaandam Oost. Steeds meer professionals in de zorg, het sociaal domein en het onderwijs uiten hun zorgen over met name de Bulgaarse arbeidsmigranten en hun kinderen vanwege taal- en ontwikkelachterstanden, gezondheidsproblemen en slechte woonomstandigheden. Daarom willen we de groep arbeidsmigranten helpen, met de focus op kinderen, zodat zij een beter toekomst perspectief krijgen. Dit doen we door ondersteuning door sleutelpersonen en adviseurs arbeidsmigranten, informatievoorziening in eigen taal en informatiebijeenkomsten. Er komt een (regionaal) informatiepunt arbeidsmigranten. Ook gaan we professionals ondersteunen ingezet die in het dagelijks werk te maken hebben met deze groep. De hulpverlening mag niet nog verder onder druk komen te staan. Dit doen we door trainingen, ondersteuning bij gesprekken en voorlichtingsbijeenkomsten. Meer interventies gaan we nog verder uitwerken.

Beïnvloedbaarheid van de kosten

Product 1.1 Onderwijs

Lasten: € 38,9 mln

Beïnvloedbaar

De beïnvloedbare kosten betreffen kosten voor lokaal onderwijsbeleid (€ 0,4 mln) en een IHP haalbaarheidsonderszoek (€ 0,1 mln).

Beperkt beïnvloedbaar

Dit betreft kosten voor de onderwijshuisvesting (€ 5,1 mln), leerlingenvervoer (€ 5,3 mln), impuls gelden sportbedrijf (€ 0,4 mln) en schadeherstel (€ 0,1 mln).

Niet beïnvloedbaar

Hieronder vallen de kapitaallasten voor onderwijshuisvesting (€ 9,4 mln), onderwijs achterstand beleid (€ 8,4 mln), voorkomen schooluitval (€0,5 mln), regiodeal leren werken (€ 0,1 mln), de regiodeal vergroting kansen voor jeugd (€ 0,6 mln), combinatiefunctie impuls gelden sportbedrijf (€ 0,1 mln), inzet combinatiefunctie Poelenburg verlengde leertijd (€ 0,3 mln) en Kansrijke wijken school en omgeving (€4,4 mln).

Op middellange termijn beïnvloedbaar

Dit betreft met name personeelskosten (€ 2,8 mln), schoolmaatschappelijk werk (€ 0,4 mln) en kosten voor inzet combinatiefuncties (€ 0,1 mln) en de peuterspeelzalen (€ 0,3 mln).

Programma 1 Kansengelijkheid

Product 1.1 Onderwijs

Product 1.3 Werk, participatie en inburgering

Product 1.2 Actief burgerschap

Product 1.4 Armoede- en schuldenaanpak

Product 1.2 Actief burgerschap

We willen het vertrouwen in de overheid en de lokale politiek herstellen. We zetten in op democratische vernieuwing. Dit doen we door meer ruimte te creëren voor het gesprek met inwoners, organisaties en ondernemers. We benutten de kennis en vaardigheden van onze inwoners én faciliteren en stimuleren maatschappelijke initiatieven.

Veel Zaananters zijn actief betrokken bij de samenleving in de vorm van meedenken, meedoen en bijdragen aan hun omgeving. In de Zaanse samenleving is ruimte voor maatschappelijke initiatieven en herdenken en vieren van diversiteit, in verbinding met elkaar en met de randvoorwaarden die hiervoor nodig zijn. De gemeente wil aansluiten bij wat er al is, dit daar waar nodig faciliteren, verbinden en stimuleren.

Het initiatievenplatform voorjewishie.nl en de subsidies voor maatschappelijk initiatief dragen bij aan de opgaven in de stad. Er is ruimte voor ontmoeten: Zaanstad erkent het belang van buurthuizen voor ontmoetingen in de stad en de dorpen. De gemeente ondersteunt deze ontmoetingsplekken richting een duurzaam toekomstperspectief.

De gemeente zet in op coalities in de wijk en de stad en dorpen en het gezamenlijk werken aan de opgaven van de wijk en de stad en dorpen, waarin de wijk- en thema-managers een coördinerende en faciliterende rol hebben. In partnerschap staan met de omgeving, aansluiten bij de kracht van de inwoners zelf en het stimuleren van ontmoeting vormen de voorwaarden voor een inclusieve samenleving waarin iedereen kan meedoen, op eigen wijze en naar vermogen. Differentiëren naar opgave en gebied is nodig, omdat de kansen van inwoners in gebieden verschillen.

Zaanstad kent een lange traditie als het gaat om emancipatie en inclusie en mee kunnen doen in de samenleving. We investeren steeds in het hernieuwen van de bestaande contacten in stad en dorpen; het versterken van het netwerk met verschillende gemeenschappen en sleutelfiguren; het vroegtijdig ophalen van signalen van netwerken en wijken en intern beleggen. We faciliteren gesprekken en brengen verschillende partijen bijeen op diverse thema's. We blijven met respect voor elkaar de dialoog voeren over maatschappelijke onderwerpen zoals discriminatie, integratie en slavernijverleden. En zorgen ervoor dat we elkaar niet uitsluiten.

Indicatoren

	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2025	Streefwaarde 2026	Bron
% Bezoek en behoefte aan buurthuis (ja, enkele keer + ja, geregeld)	17%	15%	19%	19%	20%	18%	Zaanpeiling
% Inwoners dat zegt actief te zijn als vrijwilliger	34%	30%	29%	28%	30%	35%	Zaanpeiling
% Inwoners dat zegt afgelopen jaar actief te zijn geweest om zijn buurt te verbeteren	26%	29%	29%	33%	35%	33%	Zaanpeiling

Toelichting:

*Bezoek en behoefte aan buurthuis
(ja, enkele keer + ja, geregeld)*

De afgelopen jaren is het percentage respondenten dat behoefte aan een buurthuis heeft gestegen. Mede door het verhuizen van Kleurrijk naar een groter pand, verwachten we dat het percentage bezoekers in 2025 licht zal stijgen.

*% Inwoners dat zegt actief te zijn als vrijwilliger & %
Inwoners dat zegt afgelopen jaar actief te zijn geweest om
zijn buurt te verbeteren*

In de toelichting op dit product staat omschreven dat wij inwoners willen stimuleren om mee te denken, mee te doen en bij te dragen aan hun omgeving, zodat onderlinge dialoog op gang komt, verbinding ontstaat en we de kennis en vaardigheden van inwoners goed benutten. Landelijk staat vrijwillige inzet onder druk. Het aantal hulpvragen groeit en het werven van nieuwe vrijwilligers wordt als moeilijk ervaren. De wens voor vrijwillige inzet is aan het veranderen. Mensen willen bijvoorbeeld meer flexibiliteit en kortere projecten doen. Door in te spelen op de trends willen we een groei in vrijwilligerswerk realiseren.

Speerpunten 2025

Ondersteunen van buurthuizen als plekken voor ontmoeting en activiteit

We werken in 2025 aan een nieuwe buurthuisregeling. De regeling moet aansluiten bij de behoeften van bewoners, de wijken en van de buurthuisbesturen, en toekomstbestendig zijn. De buurthuizen vormen een belangrijk onderdeel van de sociale basis in de Zaanse wijken als vaste ontmoetingsplekken.

Drie buurthuizen zijn betrokken bij nieuwbouwtrajecten: De Poelenburcht (in het Huis van de Wijk), 'De Nieuwe Pelikaan' (Krommenie) worden multifunctionele voorzieningen. De Vuister (Westerkoog) bereidt zich ook voor op nieuwbouw. De gemeente ondersteunt de besturen in deze trajecten. Waar mogelijk zijn de buurthuizen verduurzaamd; dit blijft een aandachtspunt in de locaties die huren en/of met nieuwbouw aan de slag zijn.

Faciliteren, verbinden en stimuleren van vrijwilligers en maatschappelijk initiatief

We werken aan het versterken van de sociale basis in de stad. Dit betekent dat we aandacht hebben voor het naar elkaar omzien in wijken, buurten en dorpen. Daarnaast willen we ervoor zorgen dat inwoners in staat zijn hun leven zelfstandig te leiden, met eigen regie en een ondersteunend netwerk dat hiervoor nodig is.

Het initiatievenplatform voorjewish.nl is er om vrijwilligers te inspireren en te begeleiden, en om alle initiatieven op één centraal punt bij elkaar te brengen. Met

de laagdrempelige subsidieregelingen (matchfunding en initiatieven subsidie) ondersteunt de gemeente initiatieven financieel. Het 'warme netwerk' van sleutelfiguren is van grote waarde: zij kunnen verwijzen en anderen informeren. In 2025 leggen we de focus op het beter bereiken van jongeren. We voeren verbeteringen door naar aanleiding van deze contacten en starten een nieuwe evaluatie van het platform en de subsidieregelingen.

Vrijwilligerswerk stimuleren en ondersteunen blijft van groot belang. Het aantal hulpvragen neemt toe, het werven wordt als lastig ervaren en de wens voor vrijwillige inzet verandert. Samen met Zaankanters voor Elkaar ondersteunen we vrijwilligerswerk en de vrijwilligersorganisaties bijvoorbeeld door trainingen te geven.

We versterken en verbinden de maatschappelijke initiatieven en netwerken in de stad. Dit strekt zich uit over de verschillende opgaven, zoals het netwerk, de Stille Krachten. Een netwerk van laagdrempelige armoede initiatieven.

De wijkopgaveplannen in de verschillende gebieden zijn ook een belangrijke pijler van de sociale basis. In de verschillende wijken is veel aandacht voor preventieve inzet op jongeren, armoede, gezondheid, langer thuis wonen, eenzaamheid en ontmoeten.

Vluchtelingenopvang

In 2025 ligt de nadruk op het in stand houden van de bestaande opvanglocaties in het Noordzeekanaalgebied voor asielzoekers opgevangen door het COA en in het centrum van Zaandam en Saendelft voor Oekraïense ontheemden. Samen met onze partners blijven we inzetten op een activiteitenaanbod gericht op sport, cultuur, taal, ontmoeting en ontspanning. Om zo het welzijn en de integratie van vluchtelingen te bevorderen. Voor de Oekraïne-opvang vragen we bij meerderjarige ontheemden die inkomsten hebben een wettelijk verplichte eigen bijdrage voor gas, water en elektra (€105 per maand per volwassenen, maximaal twee keer per gezin).

Roze Zaterdag

Op 28 juni 2025 organiseert Zaanstad Roze Zaterdag in samenwerking met Stichting De Zaanse Regenboog, Stichting Marketing Zaanstreek en Discriminatie.nl. Dit landelijke evenement bevordert zichtbaarheid en acceptatie van de lhbtqi+-gemeenschap en versterkt Zaanstad's imago als inclusieve stad.

Roze Zaterdag biedt aanzienlijke voordelen voor de lokale horeca. Restaurants, cafés en hotels kunnen meer klanten en omzet verwachten. Bezoekers van buiten de stad zorgen voor extra inkomsten en een levendige sfeer. Lokale ondernemers kunnen profiteren door speciale acties en evenementen te organiseren.

Diversiteit en Inclusie

De gemeente Zaanstad ontwikkelt een langetermijnvisie voor het inclusief herdenken en vieren van belangrijke momenten en feestdagen. Deze visie is essentieel voor het versterken van de saamhorigheid en gelijkwaardigheid binnen onze gemeenschap. Het doel is dat elke inwoner zich gezien en gehoord voelt, en dat onze herdenkingen en vieringen een afspiegeling zijn van de diversiteit in Zaanstad. Het biedt een platform voor verschillende bevolkingsgroepen om samen te komen, hun verhalen te delen en van elkaar te leren. Dit bevordert begrip en acceptatie, wat cruciaal is voor het bouwen van een rechtvaardige en harmonieuze samenleving.

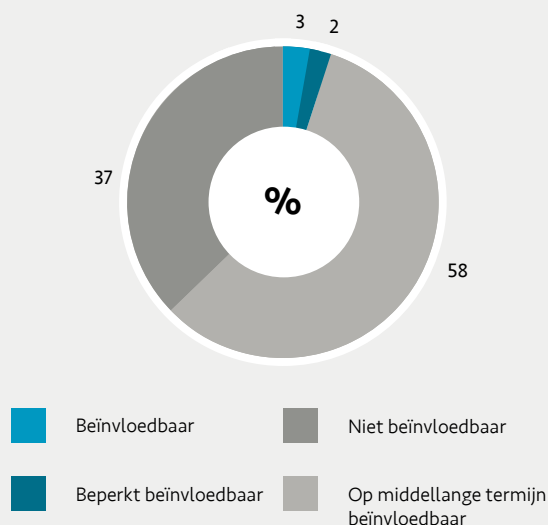
Inclusief herdenken en vieren betekent aandacht besteden aan diverse historische momenten en feestdagen. Voorbeelden hiervan zijn Ketj Koti, de herdenking van de afschaffing van de slavernij, en de Indië-herdenking ter nagedachtenis van de slachtoffers van de Japanse bezetting en de Bersiap-periode.

Daarnaast heeft het een positieve sociaal-economische impact. Evenementen zoals Roze Zaterdag trekken toeristen aan, stimuleren de lokale economie en zorgen voor een levendige sfeer in de stad. Dit komt ten goede aan lokale ondernemers en versterkt het gevoel van trots en verbondenheid onder de inwoners van Zaanstad.

Beïnvloedbaarheid van de kosten

Product 1.2 Actief burgerschap

Lasten: € 39,4 mln

Beïnvloedbaar

De beïnvloedbare kosten betreffen wijkbudgetten (€ 0,7 mln) en buurthuizenbudget (€ 0,3 mln).

Beperkt beïnvloedbaar

Dit betreffen de leefgelden voor Oekraïense vluchtelingen (€ 0,9 mln).

Niet beïnvloedbaar

De niet beïnvloedbare kosten betreft voornamelijk kosten voor de opvang van Oekraïense vluchtelingen (€ 12,9 mln), kosten voor noodopvang (€ 0,9 mln) en Pact Zaanstad Oost (€ 0,6 mln) en kapitaallasten kleiner dan €0,1 mln.

Op middellange termijn beïnvloedbaar

Dit betreft met name de toevoeging aan de reserve opvang Oekraïense vluchtelingen (€ 14,5 mln), daarnaast betreft het personeelskosten (€ 5,9 mln), kosten voor buurthuizen (€ 0,9 mln), welzijnsactiviteiten (€ 0,8 mln) en Pact Poelenburg (€ 0,9 mln).

Programma 1 Kansengelijkheid

Product 1.1 Onderwijs

Product 1.2 Actief burgerschap

Product 1.3 Werk, participatie en inburgering

Product 1.4 Armoede- en schuldenaanpak

Product 1.3 Werk, participatie en inburgering

Werk speelt een belangrijke rol in het leven van de meeste mensen en is belangrijk voor de maatschappij als geheel. Als we in Zaanstad kansengelijkheid willen bevorderen, is het goed dat iedereen mee kan doen naar vermogen. Als betaald werk (nog) te hoog gegrepen is, vinden we andere manieren waarop inwoners zich betekenisvol kunnen inzetten. De huidige krapte op de arbeidsmarkt treft steeds meer sectoren. In samenwerking met bedrijven, ondernemers en maatschappelijke partners willen we nieuwe kansen benutten om mensen aan het werk te helpen.

De arbeidsmarkt is onderhevig aan grote veranderingen. De aard van werk verandert door technologisering en grote maatschappelijke opgaven zoals verduurzaming en de woningbouw. Maar ook de flexibilisering van de

arbeidsmarkt en vergrijzing van de beroepsbevolking leiden tot veranderingen in vraag en aanbod van arbeid. Een leven lang ontwikkelen is het credo: voor iedereen – werkgevers en inwoner – is het in toenemende mate belangrijk om zich te oriënteren op de persoonlijke kansen op werk op de middellange termijn. In 2025 zijn er meerdere wetswijzigingen die de verantwoordelijkheden van de gemeente raken: de wet school naar werk, de herziening van de Participatiewet en de hervorming van de arbeidsmarktdienstverlening. De overkoepelde doelstellingen van deze veranderingen is om meer mensen met een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt gericht te ondersteunen en meer maatwerk te kunnen bieden.

De gemeente ondersteunt ook nieuwkomers met een inburgeringsplicht en bij het vinden van plek op arbeidsmarkt. In de aanpak staat centraal dat mensen zo snel mogelijk werken aan taalbeheersing en stappen zetten om volwaardig mee te doen in de samenleving via werk en participatie.

Indicatoren

	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2025	Streefwaarde 2026	Bron
% Bijstandsgerechtigden met een plan van aanpak	84%	62%	67%	66%	68%	70%	Gemeentelijke registratie
% Inburgeringsplichtigen dat binnen 10 weken na huisvesting in Zaanstad een definitief persoonlijk inburgeringsplan heeft	nb	nb	nb	27%	50%	70%	Gemeentelijke registratie

Toelichting:

% Bijstandsgerechtigden met een plan van aanpak
Deze indicator drukt uit hoeveel mensen met een Participatiewet-uitkering een plan van aanpak hebben waarin afspraken zijn gemaakt over welke stappen inwoners zetten richting werk of meedoen naar vermogen en welke ondersteuning zij daarbij krijgen. Het percentage is onderhevig aan het verbeteren van de aanpak en ook aan het verbeteren van de aanpak van de registratie bij de verschillende uitvoeren partijen.

% Inburgeringsplichtigen dat binnen 10 weken na huisvesting in Zaanstad een definitief persoonlijk inburgeringsplan heeft:
Het inburgeringsstelsel is relatief nieuw en we zijn lerend. Dankzij onze inspanningen zijn er op dit moment zijn er geen wachtlijsten in Zaanstad. Wel heeft dit er onder andere voor gezorgd dat we niet op het streefniveau van de indicator zitten.

*Wij hanteren in Zaanstad de definitie die het Centraal

Bureau Statistiek (CBS) ook hanteert: datum inschrijving in Zaanstad tot datum ondertekening persoonlijk inburgeringsplan. De indicator is, door de verbanden die we in de praktijk zien, niet zuiver te meten. Wij zijn hierover in gesprek met het CBS.

Om een beeld over de voortgang te schetsen rapporteren we komend periode over de instroom van inburgeringsplichtigen in Zaanstad ten opzichte van het totaal aantal vastgestelde plannen.

Speerpunten 2025

Doorontwikkeling aanpak Meedoen naar vermogen

Zaanstad investeert structureel intensief in de begeleiding van mensen met een participatie-uitkering naar werk of meedoen. Die aanpak houdt in dat we integraal kijken naar de mogelijkheden, beperkingen en interesses van inwoners en verbinding leggen naar kansen in de stad en regio. Hierdoor maken we het mogelijk dat deze inwoners kansen krijgen om naar vermogen mee te doen. Dat draagt bij aan het welzijn van deze inwoners en de sociale cohesie in de wijken. We hebben gesignaleerd dat het wenselijk is om de aanpak 'meedoen naar vermogen' verder te ontwikkelen. Dat houdt in dat er meer collectief aanbod wordt gecreëerd, het samenspel met andere levensgebieden verbeteren en de registratie van de plannen te verbeteren.

Participatiewet in Balans

Het Rijk wil de Participatiewet op onderdelen herzien om meer ruimte te bieden voor een mensgerichte aanpak zowel ten aanzien van inkomen als participatie. De gemeente kan de ondersteuning beter toespitsen op individuele behoeften en omstandigheden van inwoners. Dat moet het ook aantrekkelijker maken om stappen te zetten richting participatie, en om financieel meer voordeel te behalen uit werk. Alhoewel de precieze uitwerking van maatregelen nog afhankelijk is van politieke ontwikkelingen in Den Haag, is de streefdatum van het ingaan van de wetswijziging 1 januari 2025.

Hervorming arbeidsmarktdienstverlening

De arbeidsmarkt verandert steeds sneller, en dat zorgt voor meer vragen over werken en leren bij werknemers en werkgever. De partners in de arbeidsmarktregio (gemeenten, UWV, werkgever, onderwijs en vakbonden) willen het makkelijker maken voor mensen om tijdig ondersteuning te vinden bij vragen over werken en leren, juist voordat zij werkloos zijn en/of een uitkering nodig hebben. De arbeidsmarktregio heeft van het Rijk de opdracht gekregen om per 1 januari 2026 een werkcentrum operationeel te hebben, waar inwoners terecht kunnen met al hun ondersteuningsvragen op het gebied van werken en leren. In 2025 treffen we de voorbereidingen door afspraken te maken met de partners en door de Zaanse Participatieketen te laten aansluiten op dit toekomstige werkcentrum.

Sluitende aanpak jongvolwassenen

Binnen de gemeente is het Jongerenloket de plek voor jongeren van 18 tot 27 jaar voor vragen over leren, werken en inkomen. Het Jongerenloket begeleidt jongeren naar een duurzame plek op de arbeidsmarkt, met een startkwalificatie. Wanneer dit niet mogelijk is voor de jongeren, wordt er gekeken naar wat er wel haalbaar is en komt er een passend vervolg. Het afgelopen jaar is met de aanpak jeugdwerkloosheid de sluitende aanpak voor kwetsbare jongeren versterkt door middel van intensieve begeleiding bij de overgang van school naar werk. Op 1 augustus 2025 treedt de wet 'van school naar duurzaam werk' in werking. De wettelijke taken voor de gemeente, onderwijspartners, de arbeidsmarktregio en de doorstroompuntregio om samen te werken voor een soepele overgang tussen school en werk voor jongvolwassenen in kwetsbare situaties worden uitgebreid en de betrokken organisaties worden verplicht om samen te werken. Er komt een nieuw regionaal meerjarenprogramma waarin maatregelen worden uitgewerkt voor een soepele overgang tussen school en werk én om voortijdig schoolverlaten tegen te gaan. De verschillende partijen werken samen bij de uitvoering van het programma.

Tijdige start inburgering

We streven ernaar dat iedere inburgeraar in Zaanstad aan de slag kan met inburgering.

We starten met een procesverbetering. Op deze manier zorgen we ervoor dat we ons proces effectief en efficiënt uitvoeren opdat alle inburgeraars een tijdige start maken.

Na de procesverbetering werken we verschillende scenario's uit die worden voorgelegd bij de voorjaarsnota 2025. Dit doen wij omdat het uitvoeringsbudget vanuit het rijk vanaf volgend jaar niet meer toereikend is.

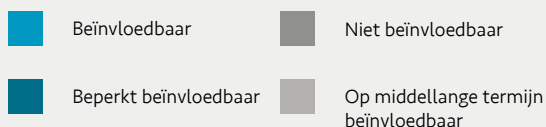
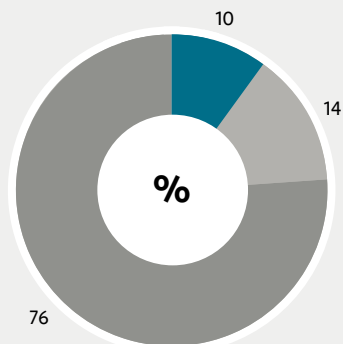
Volwasseneducatie/basisvaardigheden (voorheen laaggeletterdheid)

Mensen die moeite hebben met lezen, schrijven, rekenen of digitale vaardigheden, kunnen vaak minder goed meekomen in de samenleving. Het ontbreken van basisvaardigheden kan problemen veroorzaken op het gebied van gezondheid, financiën, opvoeding, werk en sociale contacten. De aanpak vraagt daarom om een brede kijk die aansluit op meerdere leefgebieden. Voor de regionale aanpak basisvaardigheden faciliteren we zowel lokaal als regionaal aanbod op thema's als Taal en Werk, Taal en Gezin en Taal bij de NT1-groep (mensen die Nederlands als eerste taal hebben). In 2025 zal er samen met ons netwerk verder worden ingezet op het beter signaleren van de NT1-doelgroep en het voorzien van taallessen voor deze groep.

Beïnvloedbaarheid van de kosten

Product 1.3 Werk, participatie en inburgering

Lasten: € 99,6 mln

Beïnvloedbaar

De beïnvloedbare kosten betreffen kosten voor projecten o.a. Job On en Netwerkcafé (€ 0,1 mln) en inburgering (€ 0,1 mln).

Beperkt beïnvloedbaar

Dit betreft kosten voor Werkom (€ 7,4 mln), inburgering (€ 0,1 mln), ondertussengroep (€ 0,1 mln.), opgave budget maatschappelijke participatie (€2,2 mln), fraudebestrijding en invordering (€ 0,3 mln) en het jongerenloket (0,1 mln).

Niet beïnvloedbaar

Dit zijn de kosten voor bijstand (€ 60,2 mln), kosten voor Werkom (€ 7,6 mln) loonkostensubsidie (€ 1,6 mln), volwassen educatie (€ 1,7 mln), kosten van onderzoek BBZ (€ 0,2 mln), kosten voor inburgering (€3,6 mln), kansrijke wijken, opleiding in de wijk (€ 0,1 mln) en een mutatie in de reseve arbeidsmarktregio (€ 0,5 mln).

Op middellange termijn beïnvloedbaar

Dit zijn met name de personeelskosten (€ 13,4 mln). Daarnaast zijn dit kosten voor het opgavenbudget (de Herstelling, Red een bedrijf, ABC metingen en 't Lokaal (€ 0,2 mln).

Programma 1 Kansengelijkheid

Product 1.1 Onderwijs

Product 1.2 Actief burgerschap

Product 1.3 Werk, participatie en inburgering

Product 1.4 Armoede- en schuldenaanpak

Product 1.4 Armoede- en schuldenaanpak

Armoede en schulden zijn twee van de meest bepalende factoren voor gelijke kansen voor kinderen, jongeren, volwassenen, wijken en buurten. We zien in sommige wijken en buurten, een grote concentratie van gezinnen die in armoede leven. Kinderen in armoede kunnen zonder ondersteuning vanuit de gemeente vaak niet meedoen met sport, cultuur en activiteiten. Ze ervaren vaak een achterstand op school, ontwikkelen zich minder goed en ondervinden vaker gezondheidsproblemen. En als je als kind al niet goed mee kunt komen in de maatschappij, dan lukt je dat later als volwassene vaak ook niet. Met alle gevolgen en maatschappelijke kosten van dien.

Inwoners ervaren stress als gevolg van armoede en schulden en zijn mede daardoor minder goed in staat om beslissingen te nemen op lange termijn. Armoede is zowel een veroorzaker als een gevolg van problemen op andere leefgebieden van een inwoner en vraagt daarom om een integrale en op preventie gerichte aanpak.

Er zijn huishoudens in Zaanstad die moeite hebben om rond te komen. De druk van de vaste lasten en huishoudelijke uitgaven is dusdanig groot dat niet alleen lage inkomens, maar ook steeds meer huishoudens met een hoger inkomen iedere maand structureel geld tekortkomen.

We richten ons steeds meer op het vroegtijdig en gericht signaleren van problemen en het aanbieden van hulp. Onder meer door de inzet van vroeg signalering van schulden en budgetondersteuning. Ook nemen we stevige maatregelen om de hoge inflatie en de stijgende energieprijzen te compenseren. We trekken daarbij samen op met de maatregelen die het Rijk neemt en met lopende initiatieven die versnelt de woningen in Zaanstad verduurzamen.

Er zit een groot verschil tussen wijken en buurten als het om armoede gaat. Verschil maken tussen wijken vergroot het effect dat we bereiken. We versterken ons netwerk met maatschappelijke partners die zich richten op de bestrijding van armoede. Wie schulden heeft, kan rekenen op ondersteuning bij het oplossen hiervan met een stress-sensitieve aanpak; zo ontstaat rust om te werken aan de toekomst. Er is nazorg voor wie dat nodig heeft.

Inwoners met een inkomen op of onder het sociaal minimum (110% van de van toepassing zijnde bijstandsnorm) kunnen gebruikmaken van financiële regelingen om het inkomen aan te vullen. Voor het gratis verstrekken van de ZaansePas en Meedoen Zaanstad is het sociaal minimum gesteld op 120%.

Indicatoren

	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2025	Streefwaarde 2026	Bron
Minder minimahuishoudens %	10,3%	10,5%	nbn	nb	10%	nb	CBS
Minder kinderen in armoede %	9,4%	9,6%	nbn	nb	8,4%	5,2%	CBS

Toelichting:

Percentage minder minimahuishoudens

We streven ernaar dat het percentage huishoudens in Zaanstad dat op minimumniveau leeft (inkomen tot 110% sociaal minimum) daalt tot liefst onder, of tenminste gelijk aan het landelijk gemiddelde in datzelfde jaar. Bij deze indicator gaan wij uit van het percentage huishoudens met

een inkomen tot 110% van het voor dat huishouden geldende sociaal minimum. Het CBS heeft de realisatie 2023 nog niet gepubliceerd.

Percentage minder kinderen in armoede

Het kabinet had zich in haar coalitieakkoord 2021-2025 ten

doel gesteld om het aantal kinderen dat opgroeit in armoede in haar kabinetsperiode te halveren (ten opzichte van 2015). Wij omarmden het streven om dat doel ook in Zaanstad te behalen, maar achten dat gezien ontwikkelingen rond onder meer energiearmoede en de algehele inflatie niet realistisch. We streven ernaar het percentage kinderen dat in armoede leeft te laten dalen tot onder, of tenminste gelijk te houden aan, het landelijk gemiddelde. De indicator betreft het percentage kinderen dat opgroeit in een huishouden met een inkomen tot 110% van het voor dat huishouden geldende sociaal minimum. Het CBS heeft de realisatie 2023 nog niet gepubliceerd.

Speerpunten 2025

Met armoedeaanpak bijdragen aan kansengelijkheid

Dit doen we door in te zetten op het vergroten van de zichtbaarheid en het gebruik van onze minimaregelingen en voorzieningen door ons bereik te vergroten. Hierbij zetten we actief in op samenwerking met netwerkpartners, communicatiemogelijkheden en de inzet van de Zaanse Pas. Met als doel de effecten van armoede voor kinderen en jongeren te verzachten als onderdeel van een integrale aanpak gericht op kansengelijkheid.

Basisdienstverlening schuldhulpverlening

We geven uitvoering aan de landelijke bestuurlijke afspraken 'basisdienstverlening schuldhulpverlening'. Het doel hiervan is dat meer mensen met schulden eerder en nog betere schuldhulpverlening ontvangen en dat gemeenten in dat kader de dienstverlening gelijk trekken.

Kinderopvangtoeslagenaffaire (KOT)

Vanaf september 2024 geven we brede ondersteuning aan gedupeerde ouders en hun gezin, kinderen en hun gezinnen en ex-toeslagpartners onder regie van één stedelijk team. Tot die tijd werd de brede ondersteuning uitgevoerd door de verschillende wijkteams.

Het stedelijk team biedt ouders en jongeren een centraal punt en vaste contactpersoon voor de KOT en duidelijkheid over wat zij van de brede ondersteuning kunnen verwachten.

In de aanpak is er veel aandacht voor gespreksvoering waarbij luisteren centraal staat. Het stedelijk team werkt nauw samen met ervaringsdeskundigen, de wijkteams en het Jongerenloket. De rol van de ervaringsdeskundigen wordt beter geïntegreerd en gefaciliteerd.

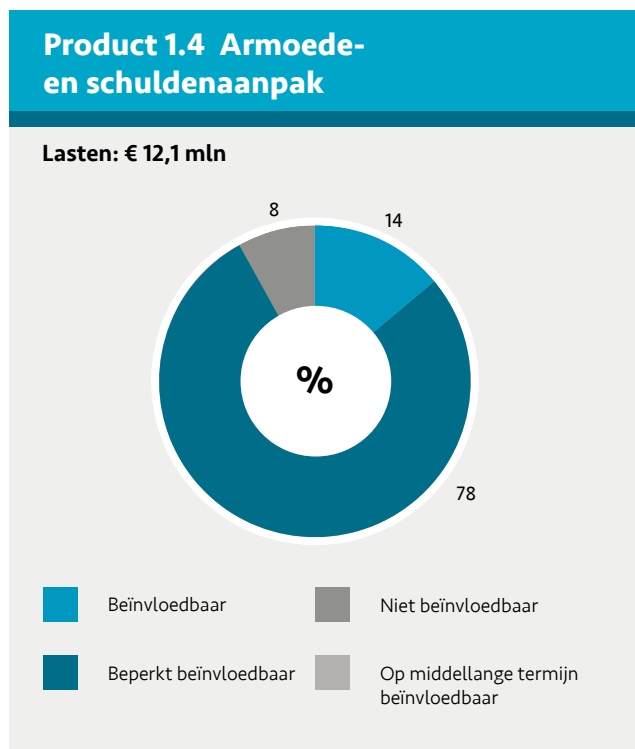
Het doel van deze aanpassingen in de aanpak is om beter en in passend tempo te ondersteunen bij herstel en het maken van een nieuwe start. Dit moet ook leiden tot meer vertrouwen en daardoor minder bezwaren en klachten.

Uitvoeringsplan Pact Zaanstad Oost

We geven uitvoering aan de afspraken uit het uitvoeringsplan Pact Zaanstad Oost 2024-2027. Specifiek

gaan we aan de slag met de projecten: financiële educatie, inzet van ervaringsdeskundigen, ondersteuning bij life-events en de pilot kwijtschelden schulden.

Beïnvloedbaarheid van de kosten

Beïnvloedbaar

De beïnvloedbare kosten betreffen kosten voor vroegsignalering schulden (€ 0,6 mln), kosten voor armoede projecten (€ 0,1 mln), Get a grip en Mobility mentoring (€ 0,2 mln), projecten van Meedoen (€ 0,6 mln), stadspas (€ 0,1 mln), diverse armoedebeleid (zoals verbeteren dienstverlening, Plinkr, telefoon vroegsignalering en netwerk geldzorg en schulden; totaal € 0,3 mln), ook de onderuitputting jaarrekening is hier begroot (-€ 0,2 mln).

Beperkt beïnvloedbaar

Dit betreft kosten voor de bijzondere bijstand (€ 4,4 mln), ziektekostenverzekering (€ 2,8 mln), individuele inkomstoeslag (1,0 mln), schuldhulpverlening (€ 0,8 mln) verlengde leertijd (€ 0,2 mln), escalatiebudget (€ 0,1 mln) en medische adviezen en studietoelage (€ 0,1 mln).

Niet beïnvloedbaar

De niet beïnvloedbare kosten zijn minder dan € 0,1 mln.

Op middellange termijn beïnvloedbaar

Dit betreft kosten voor de Stadspas (€ 0,5 mln), Stichting leergeld (€ 0,1 mln), budgetcoaches (€ 0,2 mln) Wind in de zeilen, financiële educatie, jeugdeducatie, kledingbank en voedselbank, inforing (€ 0,2 mln).

Verbonden partijen

De volgende verbonden partijen hebben een relatie tot dit programma:

- **Participatiebedrijf Zaanstad Purmerend (Werkom)**
Werkom is opgericht voor het doeltreffend en doelmatig uitvoeren of doen uitvoeren van de taken van de colleges voortkomend uit of samenhangend met de Participatiewet en de Wet sociale werkvoorziening.

Zie voor een verdere toelichting de Paragraaf Verbonden Partijen.

Financiën

Kansengelijkheid (Bedragen x € 1.000)					
	Begroting 2024 (stand voorjaarsnota)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	175.983	175.195	176.747	155.392	157.559
Baten	-103.979	-104.072	-98.370	-81.699	-82.811
Saldo	72.004	71.123	78.377	73.693	74.748
Toevoegingen reserves	17.058	15.010	11.719	400	400
Onttrekkingen reserves	-20.658	-15.416	-17.883	-614	-267
Totaal saldo inclusief reserve mutaties	68.404	70.717	72.212	73.478	74.882

Toelichting:

De lasten zijn in 2025 - € 0,79 mln. lager dan in 2024. De baten zijn in 2025 -€ 0,09 mln. hoger dan in 2024. De toevoegingen aan de reserves zijn - € 2,05 mln. lager in 2025 ten opzichte van 2024. De onttrekkingen aan de reserves zijn € 5,24 mln. lager in 2025 dan in 2024. Deze verschillen worden hieronder toegelicht.

De opvang van Oekraïners is incidenteel begroot tot en met 2026. Dit betekent dat in 2027 zowel de baten en de lasten aanzienlijk lager zijn € 12,83,mln. Ook leidt dit tot een lagere toevoeging en onttrekking aan de reserve opvang ontheemden Oekraïne in 2027 € 11,18 mln.

Omschrijving (Bedragen x € 1.000) (- = voordeel, + = nadeel)					
	Lasten	Baten	Toevoeging reserves	Onttrekking reserves	Saldo op opgave
RegioDeal. • Wij doen een lagere onttrekking aan de reserve vanuit de RegioDeal doen wij investeringen in maatschappelijke voorzieningen in	612	0	0	1.422	2.034
Poelenburg. • Voor een toelichting verwijzen wij naar de opgave Verstedelijking.					
Spreidingswet In 2024 hebben wij een éénmalige beschikking over de rijksbijdrage o.b.v. de Spreidingswet gedaan, die wij storten in het investeringsfonds (programma 2).	0	2.976	0	0	2.976
Inburgering Hogere lasten en baten € 0,1 mln. door verschillen in taakstelling tussen 2024 en 2025.	123	-121	0	0	2

Inkomensregelingen • Wij bezuinigen in 2025 een lager bedrag op de BUIG. • Wij hebben de lasten en baten BUIG aangepast op basis van meest recente informatie van het Rijk. • In 2025 ontvangen wij geen rijksbijdrage voor handhaving van de Tijdelijke Ondersteuningsregeling Zelfstandige Ondernemers (Tozo).	8.997	-7.917	0	0	1.080
Participatie • Op basis van de begrotingen van Werkom wijzigen de budgetten tussen de jaren. • Het Rijk heeft bij de meicirculaire meer geld beschikbaar gesteld.	792	0	0	215	1.007
Prijs-, loon- en subsidie Indexatie Jaarlijks indexeren we de kosten met de prijs-, loon- en/of subsidie-indexatie. Hierdoor stijgen de lasten.	1.165	0	0	0	1.165
Kapitaallasten De verschillen worden veroorzaakt door verschillen in investeringen in 2024 en 2025.	4.557	-3.988	0	0	569
Gedupeerden kinderopvangtoeslagaffaire • Wij hebben in 2025 nog geen budget opgenomen voor verstrekkingen in het kader van de kinderopvangtoeslagaffaire. • In 2024 hebben wij éénmalige restantbudgetten uit voorgaande jaren begroot.	-1.086	500	0	0	-586
Opvang Ontheemden Oekraïne • Wij begroten lagere kosten voor de opvang ontheemden Oekraïne als gevolg van ervaringscijfers. • Wij begroten lagere aanlegkosten van opvanglocaties voor ontheemden uit Oekraïne, en lagere rijksbijdrage. In 2025 verwachten wij geen nieuwe opvanglocaties aan te leggen.	-5.750	6.661	-1.324	225	-188
Armoede • Wij ontvangen van het Rijk geen incidentele middelen voor armoede in 2025. • Het Rijk heeft bij de meicirculaire extra middelen beschikbaar gesteld.	-916	0	0	-352	-1.268
Subsidies • Wij hebben in 2024 een éénmalige subsidie voor Sport- en cultuuractiviteiten voor asielzoekers ontvangen. • Wij begroten hogere kosten voor Kansrijke Wijk op basis van fasering van de werkzaamheden. • Wij voorzien geen ontvangsten uit ESF-subsidies voor de aanpak Werk of Meedoen in 2025. • Wij begroten geen doorbetalingen ESF-subsidies in 2024.	352	-68	-275	0	9
Maatschappelijke Dienst Tijd (MDT) • Wij hebben in 2024 een éénmalige bijdrage aan MDT Young Leaders verstrekt. • Wij hebben geen subsidie MDT toegezegd gekregen voor 2025.	-598	408	0	190	0
Inflatie maatregelen • Wij verstrekken geen energietoelage in 2025. • Wij doen in 2025 geen uitgaven meer uit het inflatiefonds • (zie programma Economie, kunst en cultuur).	-3.741	0	0	1.179	-2.562
Verlengde leertijd Wij betalen de kosten voor verlengde leertijd niet meer uit een specifieke uitkering, maar uit de budgetten van het Pact Poelenburg	0	-470	0	0	-470

Regionale taken	-2.619	1.360	-378	2.116	479
Wij kunnen nu nog geen begroting maken van incidentele middelen voor volwassenen educatie in 2025. Wij hebben in 2024 de rijksbijdrage voor aanpak basisvaardigheden toegevoegd aan een reserve. Wij hebben in 2024 een éénmalige rijksbijdrage voor de regionale coördinatie opvang vluchtelingen ontvangen. De arbeidsmarktregio heeft zijn begroting 2024 vastgesteld Het Regionaal Mobiliteits Team is vanaf 2025 opgeheven					
Overige verschillen	-2.676	566	-71	247	-1.934
Totaal	-788	-93	-2.048	5.242	2.313

Beleidsmatige risico's

Tijdelijk verminderde bijdrage aan inwoners met een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt door implementatie nieuwe koers Werkom

Beheersmaatregel:

Een bestuursopdracht voor Werkom op grond van de aangescherpte inhoudelijke koers en het financieel kader. De uitvoering van de governance-structuur en een nauwe samenwerking tussen de rollen binnen de gemeente.

Trage huisvesting nieuwkomers/ inburgering

Beheersmaatregel:

Aanpak ontwikkelen om statushouders vroegtijdig op AZC-locatie al te begeleiden richting werk/participatie. Bij opgave Verstedelijking extra inzet op huisvesting van statushouders in bijvoorbeeld tijdelijke woonunits of tussenvoorziening.

Continuïteit van de verlengde leertijd in het Pact gedurende een lange periode

Beheersmaatregel:

We zetten in op het verkrijgen van extra en meer duurzame middelen van het rijk voor Zaandam Oost.

Niet voldoen aan wettelijke taken wet Inburgering

Beheersmaatregel:

We starten een procesverbetering en leggen het college scenario's voor. Deze worden gepresenteerd bij de voorjaarsnota 2025. Daarnaast heeft de VNG een landelijke lobby ingezet richting het rijk.

Financiële gevolgen van aangekondigde bezuinigingen in het Hoofdlijnenakkoord voor School en Omgeving.

Beheersmaatregel:

We zetten in op een lobby over de gevolgen hiervan en trekken hierin op met andere gemeenten.

Financiële en beleidsinhoudelijke gevolgen van het voornemen in het Hoofdlijnenakkoord om alle of zoveel mogelijk SPUK-gelden aan het gemeentefonds toe te voegen incl. korting.

Beheersmaatregel:

Scenario's maken voor de richtingen die gekozen kunnen worden en welke gevolgen dit heeft.

Beleidsnota's

- [Maatschappelijke visie Zaanstad](#)
- [Onderwijsagenda 2015-2018 update 2018](#)
- [Onderwijsachterstandenbeleid 2020-2023](#)
- [Verordening leerlingenvervoer 2021](#)
- [Lange termijn plan van aanpak lerarentekort 2020-2022](#)
- [Rapportage het Zaanse IKC](#)
- [Raadsbesluit toekomstvisie op het Zaanse IKC](#)
- [Integraal Huisvestingsplan VO 20](#)
- [Integraal Huisvestingsplan PO \(V\)SO 2020 -2035](#)
- [Zaankanters voor elkaar: Visie op vrijwillige inzet](#)
- [VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap](#)
- [Visie op gebruik en ondersteuning buurthuizen](#)
- [Subsidieregeling buurthuizen](#)
- [Evaluatie visie en ondersteuning buurthuizen](#)
- [Uitvoeringsprogramma Vluchtelingen](#)
- [Eindrapportage uitvoeringsprogramma Vluchtelingen](#)
- [Voortzetting vluchtelingenaanpak 2020](#)
- [Voortgang Oekraïne opvang juli 2023](#)
- [Koersbesluit Veranderopgave Inburgering](#)
- [Koersbesluit herijking Werkom](#)
- [Manifest Arbeid en Onderwijs in Noord-Holland](#)
- [Uitvoeringsprogramma Armoede Agenda](#)
- [Beleidskader Schulddienstverlening](#)

Kerncijfers

Zaanpeiling					
	2020	2021	2022	2023	Bron
Aantal huishoudens met inkomen tot 110% van het sociaal minimum (tenminste 1 jaar)	7.100	7.100	nb	nb	Zaanpeiling/CBS
Aantal huishoudens met inkomen tot 110% van het sociaal minimum (tenminste 4 jaar)	3.900	3.900	nb	nb	Zaanpeiling/CBS

Kerncijfers					
	2020	2021	2022	2023	Bron
Het percentage kinderen dat wordt ondergeadviseerd aan eind van het primair onderwijs	n.v.t.*	38%	nb	nb	DUO
Het aantal kinderen dat gebruikt maakt van leerlingenvervoer**	601	661	605	582	Gemeentelijke registratie
Aantal integraal kindcentra	2	3	3	3	IHP PO 2021-2035
Aantal duurzame schoolgebouwen (obv Beng-norm)***	0	0	8	8	Gemeentelijke registratie
Aantal signalen van betalingsachterstanden dat is aangeleverd door onze vaste lasten partners	-	4.808	8.594	9.750	Divosa Dashboard
% Parttime werkende bijstandsgerechtigde t.o.v. het totaal aantal mensen in de bijstand	14,2%	17,2%	15,7%	14,4%	OD Uitkeringen en Minima. Beleidstegel (nog in ontwikkeling voor 2022)
Aantal bijstandsgerechtigden	4.418	4.811	4.122	3.911	OD Uitkeringen en Minima. Beleidstegel aantal unieke bijstandsgerechtigden (zaanstad; cliënt)
Aantal inburgeringsplichtigen (nieuwe Wet inburgering)****	nbn	nbn	nb	707	Gemeentelijke registratie (dashboard in ontwikkeling)
Aantal mensen geplaatst op een betaalde beschutte werkplek	20	23	49	65	Werkom registratie
Aantal mensen geplaatst o.b.v. de 'oude' WSW	271	267	249	227	Werkom registratie

Toelichting:

- * Schooljaar 2019-2020 ontbreekt. Onder de coronamaatregelen is er in april 2020 geen eindtoets 2020 afgenomen.
- ** Betreft cijfers per schooljaar (2019 = schooljaar 2019-2020; 2020 = schooljaar 2020-2021; 2021 = schooljaar 2021-2022)
- *** Vanaf 2022 worden zijn de eerste gebouwen opgeleverd
- **** Registratie van deze signalen door Divosa is gestart in 2021. In de loop van het jaar zijn meer vaste-lasten-partners signalen gaan aanleveren. Dit heeft bijgedragen aan groei van het aantal geregistreerde signalen. Hierdoor zijn de aantallen van 2022 niet vergelijkbaar met 2021.
- ***** Hier worden bedoeld inburgeringsplichtigen die na 1 januari 2022 een verblijfsvergunning hebben gekregen.

BBV indicatoren

	2020	2021	2022	2023	Bron
Absoluut verzuim (aantal leerplichtigen niet ingeschreven op een school per 1.000 leerlingen)	0,60	nb	0,8	2,4	VSV Kompas
Relatief verzuim (aantal ingeschreven leerplichtigen dat ongeoorloofd afwezig is per 1.000 leerlingen)	23,47	24	28	29	VSV Kompas
% Leerlingen (12-23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat	2,1%	1,9%	2,7%	2,7%	Waar staat je gemeente.nl
Aantal personen met een bijstandsuitkering per 1.000 inwoners	53,2	46,4	36,4	34,0	Waar staat je gemeente.nl
Aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-74 jaar	564,4	567,8	590,7	604,4	Waar staat je gemeente.nl
Funcziemenging	49,2%	49,2%	50%	50,8%	Waar staat je gemeente.nl
% Werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	67,1%	nb	nb	nb	Waar staat je gemeente.nl
Aantal reïntegratievoorzieningen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar	22,8	11,8	13,0	12,8	Waar staat je gemeente.nl
% Werkloze jongeren (16-22 jaar)	3%	2%	1%	nb	Waar staat je gemeente.nl

2.2 Verstedelijking

De leefbare gemeente

Portefeuillehouders:

Breunesse, Groothuismink, van der Laan, Slegers, Tuijn

Doelstelling

De komende vier jaar focussen wij ons op een kwalitatieve uitvoering van de woningbouw die tot stand komt in samenspraak met onze inwoners. We zetten in op de betaalbaarheid van deze woningen. Bij het toevoegen van nieuwe woningen stellen we de verbetering van de leefbaarheid in de stad centraal. Het doel van de gemeente is groei met kwaliteit. Dankzij de inspanningen van de afgelopen jaren staan er tot 2040 ongeveer 16.000 nieuwe woningen op de planning. Vanwege de druk op de woningmarkt willen we deze ook realiseren. Daarbij houden we vast aan de kaders op het gebied van duurzaam en klimaatadaptief bouwen. We stimuleren slimme mobiliteit. We maken openbare ruimte groener en aantrekkelijker voor wandelen, sporten en ander gezond gedrag. In wijken komen voldoende maatschappelijke voorzieningen die het ontmoeten tussen buurtbewoners bevorderen. We kiezen voor binnenstedelijk verdichten en niet voor stadsuitbreiding in het omringende landelijke gebied. Onze woningvoorraad maken we veilig, duurzaam en toekomstbestendig. Met verstedelijking bouwen we aan de leefbare stad van de toekomst. Daarom zetten we in op groei, die kwaliteit toevoegt aan het wonen, werken en leven in de bestaande stad: we versterken de omgevingskwaliteit door het slim benutten van de schaarse ruimte;

- we zorgen voor een passende, betaalbare en toekomstbestendige woningvoorraad;
- we behouden en versterken waar mogelijk de cultuur-historische identiteit en waarden;
- we zorgen voor een (regionaal) bereikbare stad met gezond, schoon (elektrisch) en betaalbaar vervoer
- we zorgen voor een hoogwaardige en groene openbare ruimte die bijdraagt aan een goed leef- en werkklimaat

Visie

Omgevingsvisie 2040 geeft richting aan de groei van de stad

De Omgevingsvisie geeft richting aan de groei van de stad en vormt het ruimtelijk kader om initiatieven integraal te kunnen wegen en met kwaliteit te kunnen groeien. Het college trekt daarin samen op met de gemeenteraad, inwoners, bedrijven en maatschappelijke partners.

Gedifferentieerd wonen met adequate maatschappelijke voorzieningen...

Door de toename van de bevolking en het aantal huishoudens, maar ook door de aantrekkingskracht van de Amsterdamse regio, is er behoefte aan meer betaalbare woningen. We zetten in op verduurzaming van de woningvoorraad en toekomstbestendige nieuwbouw (energiezuinig, klimaatadaptief en toegankelijk voor verschillende doelgroepen). We gaan de green-deal-houtbouw uitvoeren. Verstedelijking is meer dan alleen het bouwen van woningen op plekken waar nog ruimte is. Hoe je woont is belangrijk voor je sociale contacten en of je prettig voelt in je wijk. Door verschillende woningen in de wijk ontstaat ruimte voor verschillende bewoners (verschil in leeftijd, opleidingsniveau, gezinssamenstelling, cultuur en leefstijl) en komen er kansen voor doorstromen naar een woning in de eigen wijk. Naast ruimte voor wonen moet er ook ruimte voor werken (productieve wijken) en maatschappelijke voorzieningen zijn. Dit betekent dat voldoende ruimte gereserveerd moet worden voor onder andere nieuwe onderwijshuisvesting, kinderopvang, zorg- en welzijnsvoorzieningen, culturele voorzieningen en ontmoetingsplekken binnen en buiten. We maken daartoe gebruik van het Maatschappelijk Voorzieningenmodel.

...met een kwalitatief hoogwaardige groene openbare ruimte

Kwaliteit betekent ook ervoor zorgen dat we de openbare ruimte zodanig inrichten en onderhouden; met plekken die uitnodigen tot ontmoeting en spelen en stimuleren tot meer bewegen. Verstedelijking leidt tot intensiever gebruik van de openbare ruimte en vraagt om een veilige en aantrekkelijke leefomgeving. Daar werken we samen met onze bewoners en partners in de stad aan.

In de stad houden we bij beheer en onderhoud rekening met waterberging, het versterken van de biodiversiteit en aanplant van groen voor verkoeling in de stad. Voor al dit soort maatregelen is ruimte nodig, boven en onder de grond.

...die beter bereikbaar is en onderling verbonden

Meer mensen moeten zich verplaatsen binnen dezelfde ruimte. Binnen heel Zaanstad is een nieuwe balans in de mobiliteit noodzakelijk, met veel aandacht voor schone en gezonde mobiliteit en goed ingepast in een veilige en aantrekkelijke openbare ruimte. We doen dit wel met oog voor de unieke Zaanse identiteit, oftewel: in verschillende delen van Zaanstad op een verschillende manier. En met behoud van keuzevrijheid in iedere vorm van mobiliteit.

...met ontwikkelgebieden die op de vervoersassen aansluiten

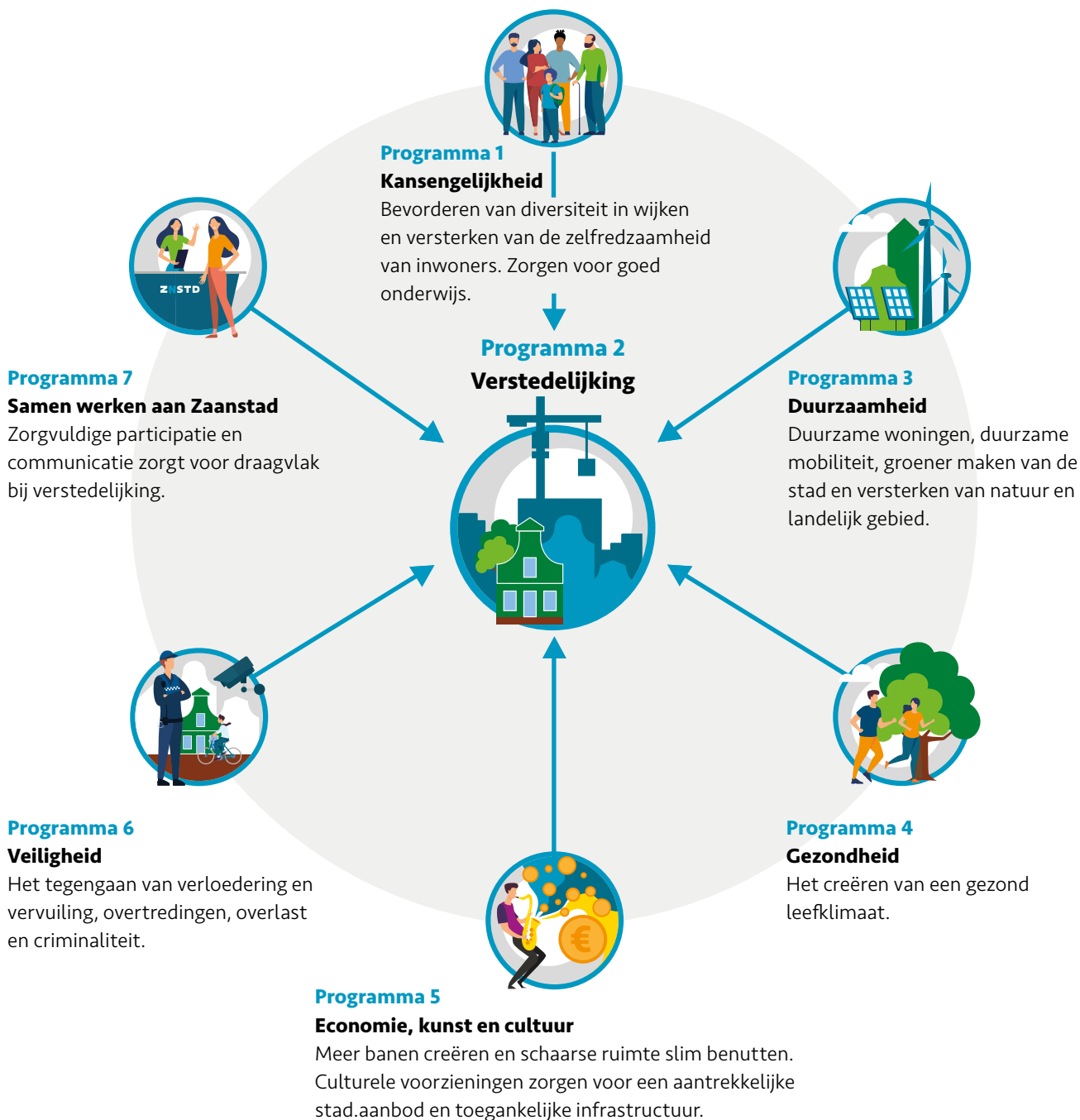
Er wordt op meerdere plekken in de stad ingezet op stedelijke ontwikkeling. Rondom en nabij de NS-stations Zaanadam en Kogerveld, ten oosten van het centrum van Zaanadam, op het Hemburgterrein en op enkele voormalige bedrijvenlocaties in Zaanstad-Noord, creëren we tot 2040 nieuwe duurzame woon-werkmilieus. In de Achtersluispolder transformeren we alleen nog het noordelijke deel. De knooppunten zijn daarnaast een belangrijke schakel in het (regionale) mobiliteitssysteem en essentieel voor de mobiliteitstransitie. Door knooppunten op verschillende plekken en voor verschillende doelgroepen te realiseren, bieden we de inwoners van Zaanstad keuzevrijheid voor verschillende mobiliteitsvormen.

...en met behoud van haar cultuur-historische identiteit

De Zaanstreek is herkenbaar, uniek en heeft een eigen karakter. Het gebouwde erfgoed staat vaak op bepalende locaties en zijn verbonden met verhalen. Erfgoed kan zorgen voor verbondenheid met de geschiedenis. Hoe we met het verleden omgaan, bepaalt hoe we de toekomst kunnen inrichten. Binnenstedelijke verdichting betekent in Zaanstad goed zorgen voor het erfgoed. We kijken naar wat er kan vanuit de bestaande kwaliteiten. Het behouden en versterken van de kwaliteit en haar identiteit vormt daarom een uitgangspunt bij de transformatie, vernieuwing en verdichtingsopgaven van ontwikkelgebieden.

Wat dragen andere begrotingsprogramma's bij aan dit programma?

Gezondheid: om gezondheidsverschillen te verkleinen en gezondheidsachterstanden aan te pakken zetten we in op een gezonde fysieke leefomgeving en bevorderen zo een gezonde leefstijl in de stad. We realiseren plekken voor sport en beweging voor de jeugd. Weer meedoen in de samenleving, actief betrokken zijn bij je woon- en leefomgeving en een betere sociale cohesie in buurten en wijken dragen bij aan een duurzame stedelijke ontwikkeling.

Duurzaamheid: stikstofdepositie terug brengen door o.a. het nemen van bronmaatregelen bij zowel de woningbouw als industrie (gasloos) en inzet op duurzame mobiliteit. Een betere luchtkwaliteit en minder geluidsbelasting maken het wonen aantrekkelijker. Klimaatadaptatie, klimaatmitigatie

(energietransitie gebouwde omgeving) en de versterking van de biodiversiteit zorgen voor een toekomstbestendige verstedelijking. Biobased bouwen is een duurzaam alternatief voor bouwen met beton en staal.

Kanselijkheid: Goed onderwijs, volop gelegenheid voor inwoners om elkaar te ontmoeten en de bereikbaarheid van banen zijn cruciaal. We bouwen gemengde wijken met wonen, werken en goede voorzieningen. Er zal in de stad daarom voldoende ruimte gemaakt moeten worden voor maatschappelijke voorzieningen zoals nieuwe onderwijshuisvesting, zorgvoorzieningen en ontmoetingsplekken binnen en buiten. De bereidheid van bewoners om zelf te investeren in hun woning en

woonomgeving zal leiden tot een aantrekkelijk woon- en leefklimaat, wat bijdraagt aan een evenwichtige en inclusieve verstedelijking.

Economie, kunst en cultuur: Zaanstad blijft woon/werk stad, ook in de toekomst. Dit betekent zowel nieuwe woningen bouwen als behouden van de bestaande en het creëren van nieuwe banen. Daarbij moeten we de schaarse ruimte in de stad slim benutten: het toekomstbestendig combineren van het wonen en werken en sturen op een optimale woon/werkbalans. In Zaanstad is ruimte nodig zowel bestaande, nieuwe bedrijven als nieuwe productieve wijken. We bieden daarom vestigingsruimte ook aan (nieuwe) bedrijven, die passen in stedelijke woonmilieus en werken aan duurzame stedelijke ontwikkeling waar zowel gewoond als gewerkt kan worden. In sommige 'monofunctionele' werkgebieden voegen we woonfuncties toe, om een mix van wonen en werken te stimuleren. Voldoende (lokale en goed bereikbare) werkgelegenheid zorgt daarnaast voor minder (uitgaande) vervoersbewegingen en dus minder CO₂-uitstoot. Dit draagt bij aan het op gang komen van een tegenspijtbeweging. Dat vergroot de kansen op een nieuwe hoogwaardige OV-verbinding (HOV) en verbetert het vestigingsklimaat.

Veiligheid: het tegengaan van verloedering en vervuiling, overtredingen, overlast en criminaliteit zorgt voor een veilige en leefbare leefomgeving voor onze inwoners. Door jongeren een perspectief te bieden belanden zij minder snel in de criminaliteit. Naast preventieve maatregelen, draagt ook handhaving bij aan een veilige leefomgeving. Een leefomgeving die schoon, heel en veilig is zorgt voor een aantrekkelijk woon- en leefklimaat en een duurzame stedelijke ontwikkeling.

Samenwerken aan Zaanstad: door bij bouwprojecten de participatie van omwonenden zorgvuldig vorm te geven, daarbij hun ideeën te betrekken en goed daarover te communiceren, zorgen we er voor dat het draagvlak voor verstedelijking groter wordt.

Programma 2 Verstedelijking

Product 2.1 Stedelijke ontwikkeling

Product 2.2 Openbare ruimte

Product 2.3 Mobiliteit

Product 2.4 Investerings- en Transformatiefonds

Product 2.5 Gebiedsontwikkeling

Product 2.6 Grondzaken en vastgoed

Product 2.1 Stedelijke ontwikkeling

Nieuwbouw en wonen

De woningmarkt blijft gespannen en zowel in de huur als de koopmarkt is er onvoldoende aanbod om te voldoen aan de vraag. Vooral mensen met een laag en middeninkomen ondervinden hiervan de gevolgen. In navolging van het coalitieakkoord en de afspraken die in de Woondeal met het Rijk zijn gemaakt zet Zaanstad bij nieuwe woningbouwplannen in op versnelling van de nieuwbouwproductie en een groter betaalbaar aanbod in de vorm van minstens 30% sociale huur en tenminste 30% in het middensegment. Meer sociale huurwoningen zijn ook nodig om verschillende aandachtsgroepen, zoals ouderen en mensen die vanuit een zorginstelling doorstromen, te kunnen huisvesten.

Er zijn voldoende plannen in ontwikkeling om aan de afspraken met het Rijk te voldoen. Door de ontwikkelingen op de woning(bouw)markt vraagt het wel extra aandacht om plannen die in ontwikkeling zijn tot uitvoering te krijgen. De gestegen bouwkosten, weifelende beleggers en door de stijgende hypotheekrente aarzelende kopers kunnen leiden tot vertraging. We zullen samen met ontwikkelende partijen (commerciële ontwikkelaars én woningcorporaties) de planontwikkelingen goed monitoren, belemmeringen tijdig signaleren en creatief naar oplossingen zoeken.

Flexwonen levert een bijdrage aan de opvang van Oekraïense vluchtelingen, statushouders, spoedzoekers en Zaanse starters op de woningmarkt. We blijven inzetten op het verder 'verharden' en 'vergunnen' van bouwplannen om de bouwproductie te bevorderen. Projecten die in 2024 door start bouw en oplevering een belangrijke bijdrage zullen leveren aan het beschikbaar komen van meer sociale huurwoningen zijn: Zaanse Helden, Bannehoven, Zaankwartier, Slachthuisstraat, Heldin/Stelling, Houthavenkade, Jonker Juffer.

Door slim te programmeren in nieuwbouw, doorstroming in bestaande voorraad te stimuleren en gebruik te maken van nieuwe wettelijke instrumenten (zoals bijvoorbeeld opkoopbescherming) komen voor zoveel mogelijk mensen woningen beschikbaar. De verwachting is dat de pilot

stimuleringsregeling doorstroming 65+, op basis van de evaluatie in 2023, omgezet wordt naar een permanente regeling. Dit is een belangrijk aandachtspunt en ook door het Burgerberaad geagendeerd als vraag aan de gemeente. In stedelijke ontwikkeling gaat het niet alleen om woningbouw en het realiseren van zo veel mogelijk woningen. We bouwen toekomstbestendige woningen, buurten en wijken waarbij we aandacht hebben voor energietransitie, circulariteit, klimaatadaptatie, natuurinclusief bouwen, houtbouw, duurzame mobiliteit en gezondheid. Het gaat om kwalitatieve toevoegingen aan de stad binnen de kaders van de Omgevingsvisie.

Bestaande Woningvoorraad

Oudere woningen met een slechte fundering zijn een probleem in Zaanstad. De opgave voor de komende jaren bij funderingsherstel is zo'n 14.500 particuliere woningen en enkele duizenden corporatiewoningen met funderingen die risico lopen op aantasting door een bacterie waardoor vermindering van draagkracht ontstaat.

Er is een stadsbreed programma voor de bestaande (particuliere) woningvoorraad. We kijken hoe de woningvoorraad duurzaam en klimaatbestendig verbeterd kan worden om zowel de CO₂ uitstoot te verminderen en daarbij de energierekening betaalbaar te houden. Bij funderingsherstel van woningen verkennen we in sommige gevallen gelijk samen met de eigenaar de mogelijkheden van verduurzaming en woningaanpassingen die helpen om langer zelfstandig thuis te wonen.

De koppeling van duurzaamheid aan de kwaliteitsverbetering van de bestaande woningvoorraad is steeds nadrukkelijker aan de orde, waarbij de keuze tussen renovatie of sloop-nieuwbouw steeds per geval en met oog voor alle invalshoeken (waaronder cultuurhistorie, sociale samenhang en betaalbaarheid) gemaakt wordt. Het samenspel met de woningbouwcorporaties is belangrijk om een succesvolle aanpak van de grond te krijgen.

De middelen uit het Volkshuisvestingsfonds ter verbetering van de woningvoorraad en leefbaarheid zetten we hiervoor in Zaanstad Oost in, waarbij het voor de bestaande woningvoorraad veelal gericht is op de oudere particuliere woningvoorraad in en rondom de Rosmolenbuurt.

Ruimtelijke keten

In de ruimtelijke keten gaat het over het slim benutten van schaarse ruimte - omgevingsvisie, omgevingsplannen, omgevingsvergunningen en de integrale borging van omgevingskwaliteit. De Omgevingswet wordt ingevoerd op 1 januari 2024.

De Zaanse Omgevingsvisie vormt het nieuwe kader en wordt naar verwachting in 2024 vastgesteld. De impact van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging op vergunningverlening, toezicht en handhavingstaken krijgt steeds meer vorm.

De Zaanse Omgevingsvisie geeft de hoofdlijnen van het integraal omgevingsbeleid weer richting 2040 en verder. Voortbordurend op de reeds vastgestelde zes strategische opgaven en de ruimtelijke kernkwaliteiten wordt in de Omgevingsvisie een eerste ruimtelijke vertaalslag gemaakt in vijf verschillende gebieden. Ten behoeve van de Omgevingsvisie bouwen we aan een integrale strategie om stappen te zetten richting uitvoering.

Het beleid is leidend voor het omgevingsplan en de omgevingsvergunning. Een groot deel van de huidige bestemmingsplannen is echter niet actueel, waardoor meer maatwerk nodig is. Op 1 januari 2024 werken we van rechtswege met een tijdelijk omgevingsplan. In dit (tijdelijke) omgevingsplan zijn alle huidige planologische plannen opgenomen. Voor een groot aantal initiatieven zijn in de tweede helft van 2023 nog bestemmingsplan-procedures opgestart, zodat deze nog onder de Wet ruimtelijke ordening vallen. In het eerste en tweede kwartaal van 2024 bieden we die aan de raad aan voor vaststelling. Ondertussen zijn we gestart met het eerste onderdeel van het Zaanse omgevingsplan voor de woonwijken voor de pilotgebieden Willis en Westzaan. De verwachting is dat in dit overgangsjaar nog veel onduidelijk zal zijn. We werken zowel met oude als met nieuwe wetgeving.

Wettelijk gezien hebben we tot en met 2031 om tot één dekkend Zaanse omgevingsplan te komen. Echter, de inzet is om zo snel mogelijk de basis op orde te krijgen, waardoor de dienstverlening aan de burgers, bedrijven en organisaties sneller verbetert en minder maatwerk bij vergunningen nodig is. Initiatieven kunnen via het vergunningenspoor en/of via het omgevingsplan verlopen. We spannen ons nadrukkelijk in om beide manieren mogelijk te maken.

We hebben geoefend met de omgevingstafels. Daarmee proberen we in een zo vroeg mogelijk stadium initiatieven te begeleiden naar een goede procedure. Voor initiatiefnemers is er een dynamische handleiding om een omgevingsplan te kunnen maken.

Omgevingskwaliteit is onder de Omgevingswet een belangrijk begrip: daarin vallen niet alleen stedenbouw en welstand, maar ook cultuurhistorie en de inrichting van de openbare ruimte. Gebiedsgericht en in een zo vroeg mogelijk stadium sturen we op de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Bij gebiedsontwikkeling vervullen de supervisieteams een belangrijke adviserende rol. Rondom advisering bij rijksmonumenten stellen we een Gemeentelijke Adviescommissie (GAC) in. Deze GAC heeft een integrale adviesrol op omgevingskwaliteit.

Versterken en behouden van de cultuurhistorische identiteit (erfgoed)

Het koesteren van het cultuurhistorisch erfgoed is belangrijk. Het vertelt ons waar we vandaan komen en dus wie we zijn, erfgoed verbindt ons en maakt ons trots op waar we wonen en leven. Voor het jongere erfgoed uit de Post 45 periode is bescherming nog minder vanzelfsprekend; de landschappen, steden, wijken, complexen en objecten uit deze periode genieten nog geen bescherming tegen sloop of aantasting. In de transformatieopgaven die onze gemeente ondergaat, is het van groot belang dat we zorgen voor ons erfgoed en onze cultuurhistorie. Cultureel erfgoed biedt kansen en oplossingen voor allerlei vraagstukken in de leefomgeving en getuigt van een grote meerwaarde voor de omgevingskwaliteit. Met het bewaken van dit erfgoed wil Zaanstad de (omgevings)kwaliteit van de woon- en leefomgeving en de Zaanse identiteit versterken, nu en in de toekomst.

Cultuurhistorie vormt een essentieel onderdeel van de Omgevingsvisie en het omgevingsplan. De Omgevingswet introduceert nieuwe instrumenten waardoor er mogelijkheden ontstaan in de omgang met het (jonge) erfgoed. De gemeente zoekt samenwerking met andere partijen in de stad voor het behoud en het vastleggen van deze cultuurhistorie.

Indicatoren							
	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2025	Streefwaarde 2026	Bron
Woonaantrekkelijkheidsindex AvG	14	14	14	14	14	Gelijk of verbetering	Atlas Nederlandse gemeenten
Aandeel sociale huurwoningen in nieuw af te sluiten overeenkomsten en grondexploitaties	nb	nb	nb	32%	≥30%	≥30%	Gemeentelijke registratie
Aandeel betaalbare woningen voor middeninkomens in nieuw af te sluiten overeenkomsten en grondexploitaties	nb	nb	nb	16%	≥30%	≥30%	Gemeentelijke registratie
Aantal verbeterde funderingen van particulieren per jaar	148	157	168	150	150	150	Gemeenschappelijke registratie

Toelichting:

Woonaantrekkelijkheidsindex AvG

De Woonaantrekkelijkheidsindex is een landelijke meting waarbij op basis van veel factoren gemeenten in Nederland worden gerankt. De positie is dus ook afhankelijk van de situatie in andere gemeenten. Gezien de inspanningen van Zaanstad om het leefklimaat te verbeteren, met name ook in gebieden die nu als onaantrekkelijk worden ervaren, mogen we verwachten dat we onze positie kunnen handhaven of mogelijk verbeteren.

Aandeel sociale huurwoningen en aandeel betaalbare woningen voor middeninkomens in nieuw af te sluiten overeenkomsten en grondexploitaties

We hanteren al jaren het uitgangspunt dat we in alle woningbouwplannen 30% sociale huurwoningen moeten ontwikkelen. Het aantal plannen met afspraken van voor deze periode neemt af. In alle plannen waarvoor we nu overeenkomsten sluiten is 30% sociale huurwoningen een bekend uitgangspunt.

Aandeel betaalbare woningen voor middeninkomens in nieuw af te sluiten overeenkomsten en grondexploitaties

Sinds 2022 stuurt de gemeente op het aandeel betaalbare woningen in woningbouwplannen. Dit percentage stijgt omdat er nog plannen in de pijplijn zitten waarin dit uitgangspunt nog niet was meegenomen. Nu we dit vanaf 2022 programmeren, zal minimaal 30% betaalbare woningen voor middeninkomens in overeenkomsten zichtbaar worden.

Aantal verbeterde funderingen van particulieren per jaar

Door veel hogere kosten zien we bij funderingsherstel loopt op dit moment het aantal woningen dat met funderingsherstel aan de gang gaat, terug. Omdat herstel zo veel mogelijk op vrijwillige basis gebeurt, is het bij gelijkblijvende omstandigheden erg lastig om het

streefgetal van minstens 150 herstelde woningen te benaderen. We proberen in contact te komen met bewoners waar we grotere zettingen zien. We informeren, adviseren en ondersteunen deze bewoners. Ook leveren we inspanning richting het Rijk om voor onze funderingsproblemen en de geleerde aanpak opvolging en middelen te krijgen binnen het nationale programma Aanpak funderingsproblematiek.

Speerpunten 2025

Woningbouwopgave

We monitoren de voortgang in projecten en bouwen verder aan de samenwerking met marktpartijen (commercieel en de woningcorporaties) om bij vertraging tijdig op te schalen en creatieve oplossingen te zoeken.

Volkshuisvestelijk instrumentarium

We zetten het volkshuisvestelijk instrumentarium optimaal in om doorstroming te bevorderen en woonoverlast, fraude en malafide verhuur te voorkomen en te bestrijden. Denk hierbij aan het aanscherpen van de regelgeving voor kamergewijze verhuur en woningsplitsing of het invoeren van de verhuurvergunning in het kader van de Wet opkoopbescherming

Uitvoering en nadere uitwerking van de Omgevingsvisie

We werken aan de uitvoering en nadere uitwerking van de Omgevingsvisie als ruimtelijk kader. We werken toe naar één omgevingsplan, waarin we dat in 2025 stapsgewijs wijzigen voor de bruidsschat, de pilotgebieden Willis en Westzaan en het vervolg van de bestaande woonwijken.

Omgevingskwaliteit

We werken aan de verbetering van de omgevingskwaliteit.

Naar aanleiding van de evaluatie van de welstand, zal naar verwachting in 2025 het welstandsbeleid worden aangepast.

Actualisatie van de erfgoedstrategie Erfgoed Leeft!

We zetten in op de actualisatie van de erfgoedstrategie Erfgoed Leeft! Afgelopen jaren heeft ook het erfgoeddebat niet stil gestaan. Er zijn nieuwe thema's geagendeerd of meer op de voorgrond gekomen. Tot de laatste behoren klimaatadaptatie, de cultuurhistorische waarde van het landschap en verduurzaming, tot de eerste de ratificatie van het Verdrag van Faro en de vraag hoe erfgoedparticipatie en democratische vernieuwing vanuit erfgoed vorm gegeven kan worden.

Cultuurhistorisch onderzoek

We zetten in op cultuurhistorisch onderzoek in gebieden van de Omgevingsvisie. We betrekken erfgoed in een vroeg stadium, zodat het veel meerwaarde kan geven aan gebiedsontwikkeling en de andere transformatieopgaven.

Erfgoedwaarden van Post 1945 periode

De erfgoedwaarden van Post 1945-periode zijn soms nog onbekend, maar vragen net als het meer bekende erfgoed om zorgvuldige vastlegging. We gaan in gesprek met partners, inwoners en professionals over erfgoed op object- én gebiedsniveau om de waarden voor de toekomst te behouden en te versterken.

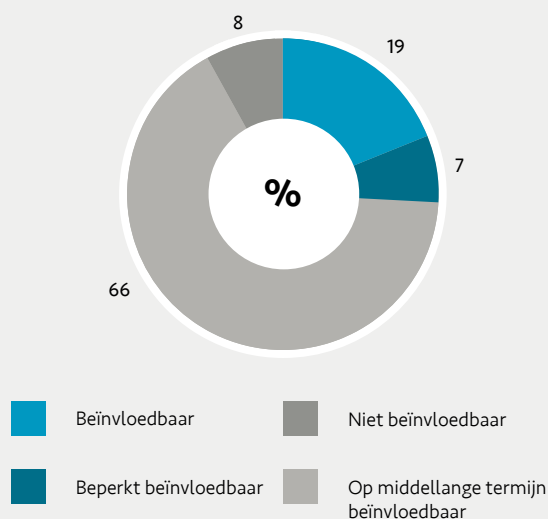
Categorie Beeldbepalende panden

De categorie Beeldbepalende panden hebben we nog niet, maar staat wel in de erfgoedstrategie om toegevoegd te worden aan de vormen van bescherming. Door delen van karaktervolle gebouwen of objecten te behouden voor de stad of door deze als inspiratie te laten dienen, behouden we de kwaliteit van het Zaanse stadsbeeld. Deze categorie zorgt voor een lichte vorm van bescherming, waardoor ontwikkelingen geen – nodeloze – vertraging oplopen maar we wel zorgvuldig met ons erfgoed kunnen omgaan. Hiervoor werken we nu aan beleidsregels.

Beïnvloedbaarheid van de kosten

Product 2.1 Stedelijke ontwikkeling

Lasten: € 22 mln

Beïnvloedbaar

De beïnvloedbare kosten betreffen kosten voor de MAAK gebieden (€ 2,3 mln), de kwaliteit van de woningvoorraad en uitvoering van de woningvisie en woningnet (€ 0,9 mln), de kosten rondom funderingen (€ 0,5 mln), kosten brandveiligheid woonwagens (€ 0,3 mln) en monumenten en archeologie (€ 0,2 mln).

Beperkt beïnvloedbaar

Dit betreft kosten voor monumenten en welstand (€ 0,3 mln), omgevingswet en wet kwaliteitsborging (€ 0,5 mln), woonruimte zaken en bestemmingsplannen (€ 0,3 mln), drukteplan Zaanse Schans (€ 0,2 mln), de dotatie aan de reserve GAF (€ 0,2 mln) en het Ebbenhof parkeerterrein (€ 0,1 mln).

Niet beïnvloedbaar

Dit zijn kosten voor het nationaal isolatieprogramma (€ 1,7 mln) en kosten rondom omgevingsvergunningen (€ 0,1 mln).

Op middellange termijn beïnvloedbaar

Dit betreft voornamelijk kosten voor personeel (€ 13,0 mln), planbegeleidingskosten (€ 0,6 mln), subsidieregelingen voor fundering en monumenten (€ 0,8 mln).

Programma 2 Verstedelijking

Product 2.1 Stedelijke ontwikkeling

Product 2.2 Openbare ruimte

Product 2.3 Mobiliteit

Product 2.4 Investerings- en Transformatiefonds

Product 2.5 Gebiedsontwikkeling

Product 2.6 Grondzaken en vastgoed

Product 2.2 Openbare ruimte

In de groeiende en verdichtende stad staat het onderhoudsniveau van de openbare ruimte onder druk en die is van essentieel belang om de stad leefbaar te houden. Binnenstedelijke woningbouw legt een claim op de ruimte. De kwaliteit van de buitenruimte wordt steeds meer bepaald door de beschikbaarheid van ruimte (boven- en ondergronds). Bij gemeentelijke investeringen in de openbare ruimte wordt de schaarse ruimte hoogwaardig ingericht. Met deze hoogwaardige inrichting vergroten we de gebruikswaarde van de openbare ruimte. Met het

onderhouden en inrichten wegen we ook af hoe beleidsdoelstellingen van andere programma's gerealiseerd kunnen worden. Zoals het creëren van voldoende schaduwplekken, het vergroten van de biodiversiteit en het realiseren van goed bereikbare, groene en veilige gebieden voor rust en ontspanning voor de inwoners.

Het afvalwater wordt door de gemeente op een milieuverantwoorde en efficiënte manier afgevoerd. Daarbij werken we samen met andere partners in de regio zoals het drinkwaterbedrijf en het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier.

Indicatoren

	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2025	Streefwaarde 2026	Bron
Waardering van bewoners voor de kwaliteit van het onderhoud van de openbare ruimte (rapportcijfer 1-10)	6,2	6,2	6,1	6,0	6,2	6,5	Zaanpeiling
% Tijdigheid afhandeling meldingen openbare ruimte	95%	93%	94%	93%	95%	95%	Gemeentelijke registratie
Aantal nieuwe groenadoptie initiatieven in de stad	188	270	98	76	200	210	Gemeentelijke registratie
Percentage ontevreden melders (t.o.v. totale aantal meldingen)					15%	15%	Signalen

Toelichting:

Waardering van bewoners voor de kwaliteit openbare ruimte
Deze indicator zegt iets over de wijze waarop bewoners in de stad de openbare ruimte beleven en waarderen. Deze meting wordt gedaan via de Zaanpeiling.

Percentage tijdige afhandeling meldingen openbare ruimte
De prestatie-indicator geeft inzicht in de mate waarin meldingen tijdig worden afgehandeld en zegt iets over de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening. Bij meldingen is een eerste vereiste dat binnen de gestelde termijnen wordt gereageerd.

Percentage ontevreden melders (ten opzichte van totale aantal meldingen)

Deze effectindicator geeft weer welk deel van de bewoners aangeeft ontevreden te zijn over de afhandeling van zijn/haar melding. De meting wordt gedaan via Signalen (de applicatie voor het doen van meldingen). We vragen elke melder na afhandeling gevraagd naar zijn/haar tevredenheid.

Aantal nieuwe groenadoptie-initiatieven in de stad

Deze effectindicator geeft inzicht in de mate waarin de

bewoners een bijdrage leveren aan de directe leefomgeving. Het betreft het aantal nieuwe initiatieven (bruto).

Speerpunten 2025

Kwaliteitsontwikkeling in de openbare ruimte

De openbare ruimte onderhouden we op C-niveau. Daarbij stimuleren we bewoners om ook zelf actief te zijn, bijvoorbeeld door groenadoptie, aanleg van geveltuinen en zwerfafvaladoptie. Alleen het hoofdwinkelcentrum Inverdan wordt op B-niveau onderhouden. De pilot waarbij de openbare ruimte in Wormerveer ook op B-niveau wordt onderhouden, wordt eind 2024 geëvalueerd. In 2025 gaan, afhankelijk van de uitkomsten, de werkzaamheden al dan niet gewijzigd door.

We zetten in op een kwaliteitsverbetering van de openbare ruimte.

Op diverse plekken in de stad vervangen we onderdelen in de openbare ruimte waar dat nodig is. Zo gaan we de roltrappen op het Ankersmidplein vervangen en komt er een overkapping om slijtage door de weersinvloeden te beperken.

Bij vervanging in de openbare ruimte zorgen we ervoor dat doelstellingen van andere beleidsvelden worden gerealiseerd om de leefbaarheid in de wijken te vergroten. Zo ligt er een nauwe relatie met de opgave Klimaatadaptatie om de kwetsbaarheid van de stad voor de gevolgen van klimaatverandering op te vangen. We planten meer bomen terug waar bomen verdwenen zijn als gevolg van storm Poly (2023) en plaatsen extra bomen en groen om hittestress te voorkomen en de biodiversiteit te versterken. We werken aan betere toegankelijkheid van de openbare ruimte voor verschillende doelgroepen in de samenleving.

Begraafplaatsen

We zorgen voor goede plekken waar begraven kan worden en waar ruimte is voor herdenking en bezinning. In Assendelft nemen we de begraafplaats van de Protestantse Gemeente over. Daarmee heeft ook Assendelft een eigen algemene begraafplaats. Met het ZIOS werken we aan de realisatie van een Islamitische begraafplaats op het Blok in Krommenie.

Verbeterplan meldingen

We gaan door met onze inzet om de afhandeling van meldingen te verbeteren. Daarbij gebruiken we de aanbevelingen van de Rekenkamer Zaanstad.

Samenwerken binnen programma Samen Slimmer Renoveren en Vervangen

In Nederland staan we voor een grote opgave omdat veel bruggen en viaducten aan vervanging toe zijn. We werken samen met Rijkswaterstaat, de provincie, gemeenten en de Vervoerregio aan een programma. Daarin staat deze

renovatie- en vervangingsopgave centraal en we kunnen van elkaar leren. In het bijzonder onderzoeken we hoe we het samen slimmer kunnen doen dan ieder voor zich.

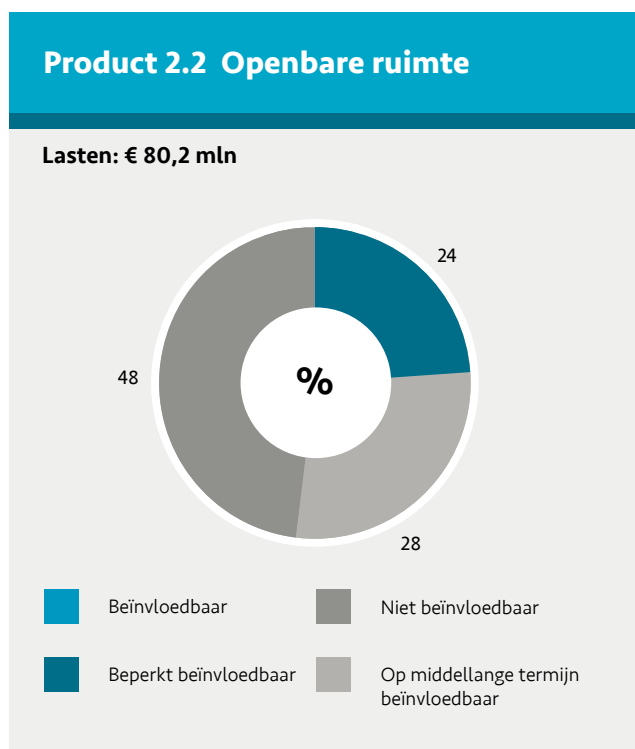
Ontwerpaanpak Openbare Ruimte

De Ontwerpaanpak redeneert vanuit de opgaven en de bijbehorende ambities. Denk aan ruimte voor speelplaatsen, vergroening en klimaatadaptatie of verduurzaming en ondergrondse infra. We gaan de integrale ontwerpaanpak (gebaseerd op bestaand beleid) toepassen als kader bij nieuwe herinrichtingen in de openbare ruimte.

Risicogestuurde vervanging bruggen

Om onze beweegbare bruggen efficiënter te beheren, zetten wij in op een risicogestuurde aanpak voor de vervanging ervan volgens de componentenmethode. De Schiethavenbrug is de eerste die we volgens deze methode gaan aanpakken. Door gericht onderhoud en vervanging van kritieke onderdelen, kunnen we de levensduur van de brug verlengen zonder meteen volledig te moeten vervangen. Dit willen we stapsgewijs invoeren voor alle bruggen in onze stad. Zo zorgen we niet alleen voor een duurzamere infrastructuur, maar ook voor een verstandige en effectieve besteding van onze financiële middelen.

Beïnvloedbaarheid van de kosten

Beïnvloedbaar

De beïnvloedbaarheid van de kosten betreft voorziening voor walstroom (€ 0,1 mln).

Beperkt beïnvloedbaar

Dit betreft de aanleg, onderhoud en beleid van openbare wegen (€ 6,2 mln), aanleg en onderhoud van de openbare

ruimte (€ 4,8 mln), onderhoud aan civiele kunstwerken (€ 2,1 mln), integrale ontwerpmethodologie openbare ruimte (€ 2,0 mln), aanleg en onderhoud van groen en speelplaatsen (€ 1,5 mln), tractie bedrijfsmiddelen (€ 1,2 mln), beleid en onderhoud waterhuishouding en riolen (€ 1,3 mln) en huisvesting buitendienst (€ 0,3 mln).

Niet beïnvloedbaar

Niet beïnvloedbaar zijn kosten voor rente en afschrijving (€ 22,8 mln), kosten voor onderhoud en (toekomstige) vervanging van riolering alsmede tractiekosten (€ 11,7 mln), kwijtschelding rioolheffing (€ 1,6 mln), dijk- en polderlasten (€ 0,5 mln), regiodeal ontw onderzoek (€ 0,5mln) begraafplaatsen (€ 0,6 mln), bestuursakkoord water (€ 0,2 mln) en herstelwerkzaamheden nutsvoorzieningen (€ 0,1 mln).

Op middellange termijn beïnvloedbaar

Dit betreft de personeelskosten (€ 22,7 mln).

Programma 2 Verstedelijking

Product 2.1 Stedelijke ontwikkeling

Product 2.2 Openbare ruimte

Product 2.3 Mobiliteit

Product 2.4 Investerings- en Transformatiefonds

Product 2.5 Gebiedsontwikkeling

Product 2.6 Grondzaken en vastgoed

Product 2.3 Mobiliteit

De opgaven voor Zaanstad, onder andere op het gebied van verstedelijking en duurzaamheid, leveren een stevige mobiliteitsopgave op. Dit vraagt om een nieuwe balans tussen de vervoerwijzen; een overgang in mobiliteit met meer aandacht voor schone en gezonde mobiliteit, goed ingepast in een veilige en aantrekkelijke openbare ruimte en passend bij de unieke Zaanse identiteit. Dit betekent een hoger gebruik van het openbaar vervoer en de fiets om de groei duurzaam te kunnen accommoderen. Maar ook meer deelmobiliteit én meer faciliteren van elektrisch rijden door te voorzien in openbare laadpunten. De transitie vindt overal in Zaanstad plaats, maar de omvang van de transitie en de mate waarin elke vervoerwijze daarin een rol speelt, verschilt per gebied. De transitie gaat geleidelijk en is vaak gekoppeld aan ruimtelijke ingrepen in de vorm van intensivering van de woningbouw en/ of versterking van de

mobiliteitsstructuur. Verschillende mobiliteitsopties moeten ook voor iedereen toegankelijk en betaalbaar blijven.

De mobiliteitsopgave is uitgewerkt in het Zaanse Mobiliteitsplan (ZMP). Het ZMP bevat een uitvoeringsagenda; een overzicht van uitwerkingsprojecten en -plannen om de mobiliteit op korte en lange termijn goed te regelen. Deze uitvoeringsagenda is in 2022 vertaald naar een meerjarenprogramma waarin de projecten en plannen zijn geprioriteerd. Het meerjarenprogramma geeft richting voor 2024 en verder.

Andere belangrijke taken binnen mobiliteit zijn de regionale samenwerking en projecten, de advisering binnen gebiedsontwikkelingen, het ontwerpen van infrastructuur, het beheer van de wegen, verkeerslichten en borden en de afhandeling van vragen en meldingen van bewoners.

Indicatoren

	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2025	Streefwaarde 2026	Bron
% Inwoners dat tevreden is over verkeersveiligheid in de eigen buurt	49%	43%	40%	42%	45%	60%	Zaanpeiling
Aantal publieke laadpunten voor elektrische auto's	326	394	494	810	1.200	1.500	MRA-e
Duurzaamheidsscore van de mobiliteit in de gemeente	4,46	nb	4,78	4,49	5,2	6,0	CROW

Toelichting:

% inwoners tevreden over verkeersveiligheid

Dit percentage geeft aan hoeveel inwoners tevreden zijn over verkeersveiligheid: de zogenaamde subjectieve verkeersveiligheid. Dit percentage is de afgelopen drie jaar redelijk stabiel. Het is een goed teken dat ondanks de toegenomen mobiliteit het afgelopen jaar bewoners zich niet onveiligere gaan voelen in het verkeer. Het aantal ongevallen is ook al een aantal jaar stabiel in onze gemeente. De komende jaren is de landelijke verwachting dat het aantal ongevallen op de weg zal toenemen als er niet wordt ingegrepen. Voornamelijk omdat het steeds

drukker wordt op de fietspaden (met o.a. e-bikes). Met de invoering van risicogestuurd beleid werken we de komende jaren in samenwerking met de vervoerregio Amsterdam aan het keren van deze landelijke trend (SPV en RAV2030).

Publieke laadpalen

Het cijfer bij het aantal laadpalen is cumulatief. Eind 2024 zijn er naar verwachting ongeveer 1000 laadpunten in de gemeente. In 2025 zetten we de plaatsing van laadpunten voort. We liggen op koers voor het behalen van de streefwaarde van 2026.

Duurzaamheidsscore van de mobiliteit

De duurzaamheidsscore van de mobiliteit wordt berekend op basis van 5 indicatoren: deelauto's, laadpunten, fietsinfrastructuur, vervoerswijze, schone bussen. De score op deze deelgebieden vergelijken we met ie van andere gemeenten in Nederland en met het landelijke gemiddelde. Ten opzichte van het landelijk gemiddelde scoort Zaanstad op 'aantal deelauto's' nu nog onder het landelijk gemiddelde. Het aanbod van deelauto's wordt het komende jaar waarschijnlijk fors uitgebreid. Zaanstad doet het op de onderdelen laadpunten, fietsinfrastructuur en vervoerswijze beter dan het landelijk gemiddelde.

Speerpunten 2025

Laadvisie

In de gemeentelijke laadvisie staat hoe de gemeente invulling geeft aan laadvoorzieningen. Ook staat daarin een prognose en hoe we die gaan faciliteren. Er komt een snellaadkaart 2030, die aangeeft welke locaties wenselijk zijn voor nieuwe snellaadpalen. Vanwege o.a. de ruimtevraag, mogelijk verkeersaantrekkende werking en invloed op het elektriciteitsnet, willen we de regie nemen om de behoefte in kaart te brengen en deze per doelgroep op een gewenste locatie te faciliteren.

Uitvoering parkeerbeleid

Naar verwachting gaat eind 2024 het nieuwe parkeerbeleid ter vaststelling naar de raad. In 2025 werken we aan het uitvoeren van het parkeerbeleid.

Verkeersveiligheid

Landelijke trends op het gebied van verkeersveiligheid laten geen positief beeld zien. Zowel het aantal doden als het aantal ernstig gewonden in het verkeer neemt niet meer af. Om de landelijke doelstelling van nul verkeersslachtoffers in 2050 te behalen, werkt Zaanstad aan de uitvoering van het Werkplan verkeersveiligheid 2024-2026. Ook gaat op een aantal 50 km/u-wegen de snelheid omlaag naar 30 km/u zoals beschreven in het rapport GOW30 gemeente Zaanstad.

Actieplan fiets

Om fietsen in de gemeente aantrekkelijker en veiliger te maken, is de uitvoering van het Actieplan Fiets in de maak. Het Actieplan bevat een uitvoeringsprogramma voor de periode 2025-2028. Het programma bestaat naast maatregelen gericht op het verbeteren van de infrastructuur ook op het stimuleren van het fietsgebruik.

Maatregelen voor 2025 zijn o.a. de aanleg van het fietspad SVA 2e fase (doortrekken fietspad naar Communicatieweg) en het asfalteren van het fietspad langs de Provincialeweg N203 in Zaandam. Dit laatste onder voorbehoud van overeenstemming met de nutsbedrijven over de bereikbaarheid van kabels en leidingen onder het fietspad. Verder komt er een pilot 'goedkope fiets' en een fietsreparatieservicepunt.

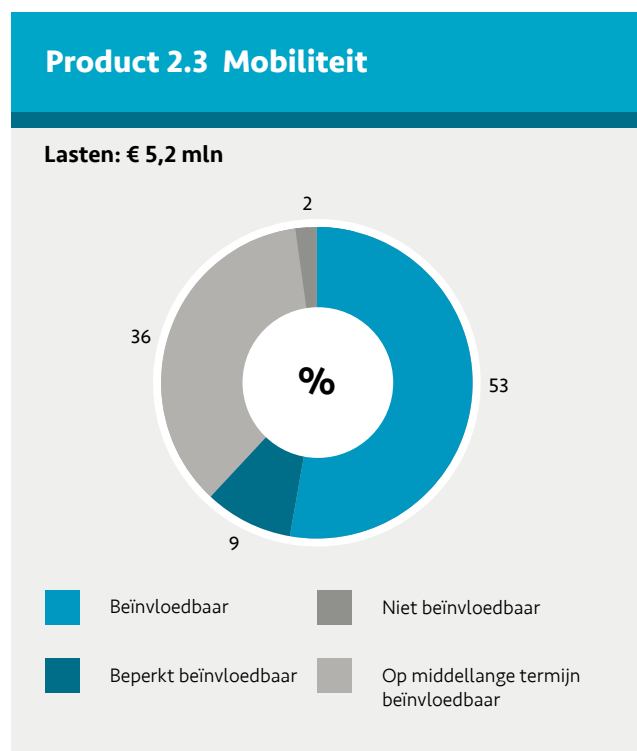
Voorbereiding zero emissie zone

In 2025 werken we verder aan de voorbereidingen voor de invoering van de zero emissie zone.

Duurzame bouwlogistiek

De gemeente Zaanstad wil Zaanse aannemers stimuleren om schoon en emissieloos bouwmaterieel in te zetten bij bouw-, onderhouds- en slooprojecten. Daarbij is het van belang om aannemers investeringszekerheid en perspectief te bieden om investeringen te (kunnen) doen in schoon en emissieloos bouwmaterieel. De gemeente heeft het convenant SEB (Schoon en Emissieloos Bouwen) getekend. Conform SEB-convenant, zal Zaanstad het basispad volgen en daardoor stapsgewijs via aanbestedingen en het verlenen van vergunningen steeds meer eisen stellen aan de inzet van schoon en emissieloos bouwmaterieel.

Beïnvloedbaarheid van de kosten

Beïnvloedbaar

Dit betreft kosten voor bereikbaarheid klein infra (€ 0,8 mln), geluidschermen (€ 1,1 mln) en HOV ZaanIJ (€ 0,9 mln).

Beperkt beïnvloedbaar

Dit betreft kosten voor parkeren (€ 0,5 mln).

Niet beïnvloedbaar

Dit betreft kosten voor afschrijving en rente (€ 0,1 mln).

Op middellange termijn beïnvloedbaar

Dit betreft met name personeelskosten (€ 1,3 mln), andere kosten zijn de exploitatie van de fietsenstalling (€ 0,4 mln) en de uitvoering van nautisch beheer (€ 0,2 mln).

Programma 2 Verstedelijking

Product 2.1 Stedelijke ontwikkeling

Product 2.2 Openbare ruimte

Product 2.3 Mobiliteit

Product 2.4 Investerings- en Transformatiefonds

Product 2.5 Gebiedsontwikkeling

Product 2.6 Grondzaken en vastgoed

Product 2.4 Investerings- en Transformatiefonds

Het Investeringsfonds is opgezet ter dekking, geheel of gedeeltelijk, van uitbreidingsinvesteringen. Daarmee levert dit fonds dekking voor gevolgen van de groei van de stad. Het transformatiefonds is bij de Begroting 2017 ingesteld om een versnelling in de bouw van extra woningen mogelijk te maken. Onder strikte voorwaarden die zijn vastgelegd in de Financiële Verordening 2023, wordt het fonds ingezet voor het dekken van de onrendabele top bij nieuwbouw van woningen. Begin 2023 heeft de evaluatie van het transformatiefonds plaatsgevonden. Naar aanleiding hiervan onderzoeken we hoe we verder met het transformatiefonds omgaan en komen in 2024 met een voorstel naar de raad. Voor een toelichting op de besluiten die zijn genomen over de middelen in beide fondsen, verwijzen wij naar de bijlage Investerings.

Het investeringsfonds raakt leeg, maar de stad blijft groeien. Voor de uitbreidingsinvesteringen is daarom onderzoek gedaan naar een nieuwe investeringsstrategie en wordt een nieuwe investeringssystematiek doorgevoerd. De huidige kredieten lopen nog via het investeringsfonds, maar de komende kredieten niet meer. Die komen direct op de balans en zo worden er jaarlijks kapitaallasten aan toe gerekend. We gaan dus niet meer wachten met investeren tot we voldoende geld hebben gespaard, maar we gaan dat geld lenen en over de looptijd van de investering terugbetalen. De voordelen van deze systematiek zijn dat er eerder geïnvesteerd kan worden, waardoor de stad niet op slot komt te staan. Investerings die horen bij de groei van de stad kunnen in de toekomst weer plaatsvinden. En de kosten hiervan worden 'automatisch' als kapitaallasten opgenomen in de meerjarenraming. Dat is in de huidige systematiek niet het geval. Deze wijziging betekent ook dat we rente gaan betalen over de investeringen. Dit maakt de investeringen iets duurder. De hoogte van de rente is dus een belangrijk element in het duurder zijn. Hoe lager de rente, hoe minder het verschil. En door te lenen verandert ook onze balanspositie. We hebben minder eigen vermogen en meer vreemd vermogen. Dit wordt vaak uitgedrukt met

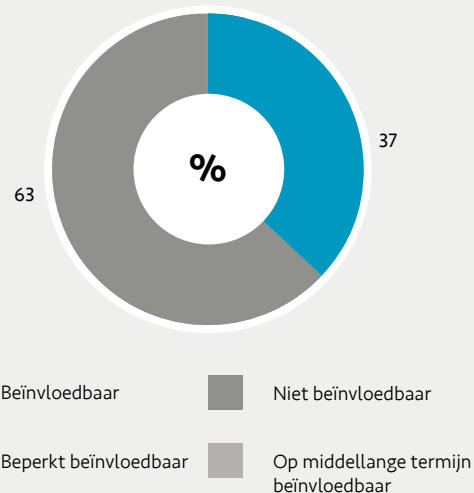
de term solvabiliteit, die daalt door deze aanpassing.

Door de nieuwe systematiek kan de jaarlijkse toevoeging aan het investeringsfonds die nu begroot staat, verlaagd worden met € 1 mln. Dit bedrag is meegenomen bij de besparende maatregelen (zie H1 van de begroting in de financiële hoofdlijnen, punt 16d). Er blijft voldoende ruimte over om de kapitaallasten te dekken. De verdere verwerking van dit voorstel vindt plaats in de Voorjaarsnota 2025.

Beïnvloedbaarheid van de kosten

Product 2.4 Investerings- en transformatiefonds

Lasten: € 32,1 mln

Beïnvloedbaar

Dit betreft mutaties in het investeringsfonds (€ 5,7 mln) en een toevoeging aan het transformatiefonds (€ 6,2 mln).

Beperkt beïnvloedbaar

Er is geen sprake van beperkt beïnvloedbare kosten.

Niet beïnvloedbaar

Dit betreft de toevoeging aan de bestemmingsreserve voor afschrijvingslasten (€ 20,3 mln).

Op middellange termijn beïnvloedbaar

Er is geen sprake van op middellange termijn beïnvloedbare kosten.

Programma 2 Verstedelijking

Product 2.1 Stedelijke ontwikkeling

Product 2.2 Openbare ruimte

Product 2.3 Mobiliteit

Product 2.4 Investerings- en Transformatiefonds

Product 2.5 Gebiedsontwikkeling

Product 2.6 Grondzaken en vastgoed

Product 2.5 Gebiedsontwikkeling

Veel gebiedsontwikkelingen die de afgelopen jaren zijn voorbereid, komen in de fase van uitvoering. Steeds meer hechten we belang aan participatie en omgevingsmanagement. Gebiedsontwikkeling gaat niet alleen om het bouwen, maar ook om het verbeteren van de leefbaarheid, het realiseren van ontmoetingsplekken en een kwalitatief goede leefomgeving met goede voorzieningen. Tijdens de uitvoering van deze projecten moeten we gezamenlijk veel aandacht geven aan leefbaarheid, het bereikbaar houden van de stad en het waarborgen van de sociale samenhang en ruimte bieden voor bedrijvigheid.

In de vier MAAK-gebieden: Noord, Midden, Centrum en Zuid vinden de grootste gebiedsontwikkelingen plaats. Het betreft soms grondexploitaties, maar vaak ook projecten van particuliere initiatiefnemers waarbij de gemeente faciliterend optreedt. De werkwijze in de maak-gebieden

brengen we in overeenstemming met de woningbouwopgave voor de komende jaren.

De strategische agenda van MAAK.Zaanstad krijgt goed vorm. Voor Noord is de strategienota in 2023 vastgesteld. Onderdeel van deze strategie is om drie deelgebieden in Noord verder uit te werken in gebiedsstrategieën.

Voor Noord, Midden en Centrum zijn in 2020 en 2021 bijdragen vanuit de Woningbouwimpuls (rijksmiddelen) toegekend. Daarnaast putten we uit het jaarlijkse PRI-budget om nieuwe projecten op te starten. Uitgangspunt is dat de plankosten zo mogelijk ten laste van de initiatiefnemer worden gebracht door middel van een intentieovereenkomst of anterieure overkomst. Ook draagt de Metropoolregio Amsterdam (MRA) bij aan de plankosten samenhangend met WBI-projecten en versnelling van de woningbouw.

Indicatoren

	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2025	Streef-waarde 2026	Bron
Aantal woningen start bouw	501	625	1.014	1.356	1.000	1.000	Gemeentelijke registratie
Aantal afgesloten IO's en AO's	7	6	8	8	12	6	Gemeentelijke registratie
Aandeel houtbouw in nieuw af te sluiten overeenkomsten en grondexploitaties	nb	nb	nb	15%	15%	≥20%	Gemeentelijke registratie

Toelichting:

Aantal woningen start bouw

Het streven blijft om jaarlijks te starten met de bouw van minstens 1000 woningen. Tot en met 2030 is hiervoor voldoende plancapaciteit, in 2025 is dit ook reëel haalbaar. Jaarlijks zullen de exacte aantallen start bouw echter verschillen. De ervaring is echter dat bij de planontwikkelingen allerlei omstandigheden, waaronder marktontwikkeling, van invloed zijn op de voortgang.

Aantal afgesloten intentieovereenkomsten (IO's) en anterieure overeenkomsten (AO's)

Er is voldoende animo en investeringsbereidheid om projecten op te starten. Het aantal IO's en AO's staat voor 2025 begroot op 12 dit komt uit op de volgende aantallen per gebied:

- Noord: 3
- Centrum: 4
- Zuid: 3
- Midden: 2

Houtbouw

Het streven van aangesloten overheden en marktpartijen van het MRA houtbouwconvenant is om vanaf 2025 jaarlijks minimaal 20% van de gehele woningproductie in de MRA in houtbouw uit te laten voeren. Het gaat om een percentage hout in de hoofddragconstructie van het gebouw (zie MRA definitie) Deze ambitie houden we ook aan voor Zaanstad. Dit geven we in startnotitie mee als ambitie en daar sturen we op bij eigen grond.

Speerpunten 2025

Noord

In 2024 zijn voor meerdere projecten planologische procedures gestart of afgerond. Naar verwachting gaat komend jaar de bouw van het Zaankwartier, Gasfabriek Krommenie, Ecohof en Bomenbuurt in Wormerveer van start.

Midden

In 2025 wordt in de Boerejonkerbuurt volop gebouwd. Het gaat om de projecten Slachthuisstraat, Paltrok en Jonkerjuffer met de bouw van circa 500 woningen, waarbij we aandacht hebben voor omgevingsmanagement. Verder maken we een uitwerking van de visie Stationsomgeving Kogerveldwijk en pakken we de planuitwerking van de projecten rondom de Guisweg verder op.

Centrum

2025 is voor het centrum het jaar dat we een aantal kaderstellende documenten voor verschillende gebiedsontwikkelingen ter vaststelling aanbieden. Het gaat om een ruimtelijk kader voor de Aris van Broekweg, een kader voor het stationsgebied en de strategienota voor het gebied Centrum Oost. Daarnaast werken we in 2025 aan een overkoepelend mobiliteitsplan voor het gebied als uitwerking van het ZMP.

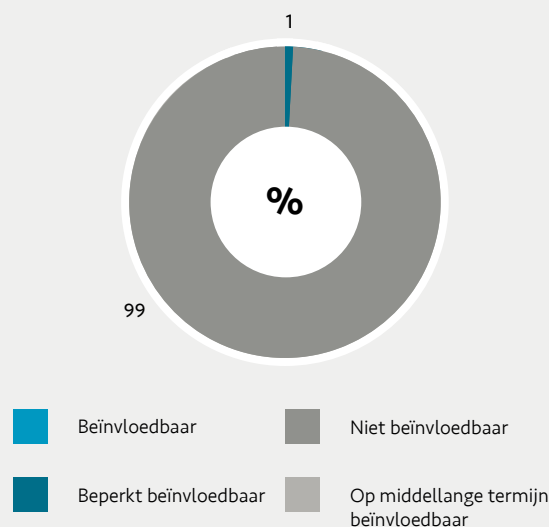
Zuid

Voor Zuid bieden we enkele kaderstellende documenten in 2025 ter vaststelling aan. Voor het Hembrugterrein stellen we een stedenbouwkundig plan op voor het zuidelijk deel en bieden we het bestuur aan ter vaststelling. Ook komt er een vervolg op de eerste bouwblokken die een omgevingsvergunning kregen in het noordelijk deel van het Hembrugterrein. Het definitieve gebiedsperspectief voor de Achtersluispolder gaat naar verwachting eind 2024 ter besluitvorming naar het bestuur. Daarnaast werken we aan de gebiedsvisie voor Zuiderhout.

Beïnvloedbaarheid van de kosten

Product 2.5 Gebiedsontwikkeling

Lasten: € 41,5 mln

Beïnvloedbaar

Dit betreft wijkgebonden kosten Kogerveld (€ 0,3 mln)

Beperkt beïnvloedbaar

Er is geen sprake van beperkt beïnvloedbare kosten.

Niet beïnvloedbaar

Dit betreft kosten voor gebiedsontwikkeling (€ 41,2 mln)

Op middellange termijn beïnvloedbaar

Er is geen sprake van op middellange termijn beïnvloedbare kosten.

Programma 2 Verstedelijking

Product 2.1 Stedelijke ontwikkeling

Product 2.2 Openbare ruimte

Product 2.3 Mobiliteit

Product 2.4 Investerings- en Transformatiefonds

Product 2.5 Gebiedsontwikkeling

Product 2.6 Grondzaken en vastgoed

Product 2.6 Grondzaken en vastgoed

Zaanstad streeft naar een duurzame en compacte grond- en vastgoedportefeuille, die zowel de beleidsdoelstellingen van de gemeente faciliteert als ook de gebiedsontwikkeling uit MAAK.Zaanstad.

Door fusies, maatschappelijke ontwikkelingen en veranderende functies komen telkens gebouwen en gronden beschikbaar. Daarvan beoordelen we of we ze willen houden of willen afstoten.

Voor het verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed is aanvullend budget beschikbaar gesteld. Dit is samen met het budget voor het standaard onderhoud vastgelegd in een duurzaam meerjarenonderhoudsvoorspelling (DMJOV). Voor erfpachters blijft de mogelijkheid om het recht van erfpacht om te zetten naar vol eigendom.

Onderhoudswerkzaamheden en verduurzaming doen we conform de jaarlijks geactualiseerde DMJOV. Dit doen we

met gecontracteerde prestatiepartners met hun eigen expertise en kunde. Aanvullend is er regelmatig overleg met gebruikers/huurders over actuele ontwikkeling in hun vakgebied in relatie tot het vastgoed en lopende contracten.

Voor de verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed hebben we onderzoek gedaan naar de mogelijkheden en deze afgestemd op het natuurlijk moment dat we onderhoudswerkzaamheden gaan uitvoeren en/of vervangen. Om te komen tot een Label A nemen we de volgende maatregelen: na-isolatie van gevels en daken, plaatsen van zonnepanelen en LED verlichting, verbeteren en plaatsen van nieuwe klimaatinstallaties en warmwatervoorzieningen of bijvoorbeeld het aansluiten op het warmtenet. Hiermee sorteren we voor op de doelstellingen van Zaanstad om in 2040 klimaatneutraal te zijn voor een deel van het gemeentelijk vastgoed, deels door deze te verduurzamen, en deels door te adviseren in vervangende nieuwbouw daar waar verduurzaming naar een label A++++ met de huidige panden niet mogelijk is.

Indicatoren

	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2025	Streefwaarde 2026	Bron
Panden met energielabel C	50% van het totaal	60% van het totaal	75% van het totaal	100% van het totaal	100% van het totaal	100% van het totaal	RVO
Panden met minimaal onderhoudsniveau 3	65%	70%	80%	80%	80%	80%	Gemeentelijke registratie

Toelichting:

Panden met energielabel C:

De doelstelling van deze indicator is eind 2023 gerealiseerd. Daarom stoppen we met het rapporteren op deze indicator.

Panden met minimaal conditiescore 3:

Om zo efficiënt mogelijk met de middelen om te gaan voeren we onderhoud uit wanneer het conditieniveau onder de 3 zakt. Het streven is om 80% van de panden op

minimaal conditiescore 3 te hebben. Het volgende jaar onderhouden we de overige 20% en dit herhaalt zich continu.

Speerpunten 2025

Verduurzamen gemeentelijk vastgoed

Tegelijkertijd met het uitvoeren van de reguliere onderhoudswerkzaamheden nemen we zo veel mogelijk energiebesparende en energieopwekkende maatregelen mee, mits zij vallen onder de beleidsuitgangspunten. Deze luiden als volgt: de maatregelen worden uitgevoerd mits de investering een terugverdientijd heeft die korter is dan de resterende levensduur van het pand, maar maximaal vijftien jaar. Doelstelling van alle maatregelen is dat het permanent beheerde vastgoed een label A of hoger scoort. Nu heeft 80% van onze kernportefeuille al een label A. Hiermee liggen we op schema voor onze ambitie om in 2026 voor onze gehele kernportefeuille een label A te scoren.

We onderzoeken welke panden in onze kernportefeuille klimaatneutraal te krijgen zijn in 2040, hoe daar naartoe te werken en hoe om te gaan met panden die daar bouwkundig niet geschikt voor zijn.

Grondbeleid

Er vindt een herijking van het grondbeleid plaats zodat we het als middel kunnen inzetten om ruimtelijke doelstellingen op het gebied van volkshuisvesting, economie, groen, infrastructuur en maatschappelijke voorzieningen te realiseren.

Gemeentelijk vastgoed

Het gemeentelijk vastgoed gebruiken we om voldoende maatschappelijke voorzieningen in wijken te realiseren, die het ontmoeten tussen buurtbewoners bevorderen.

Beïnvloedbaarheid van de kosten

Beïnvloedbaar

De beïnvloedbare kosten zijn lager dan € 0,1 mln.

Beperkt beïnvloedbaar

Dit betreft de vastgoedkosten als beheer, onderhoud, afschrijvingen, belastingen, energie en rente (€ 10,3 mln).

Niet beïnvloedbaar

Dit betreft de rente en afschrijvingen (€ 2,8 mln).

Op middellange termijn beïnvloedbaar

Dit betreft de personeelskosten (€ 1,4 mln).

Verbonden partijen

De volgende verbonden partijen hebben een relatie tot dit programma:

- **Vervoerregio Amsterdam**

De Vervoerregio is een samenwerkingsverband van veertien gemeenten op het gebied van verkeer en openbaar vervoer. Om op een goede manier te overleggen en besluiten te nemen, zijn er diverse (bestuurs)vormen van overleg: de regioaad, het dagelijks bestuur, portefeuillehoudersoverleggen en commissies.

- **Centraal Nautisch Beheer**

Is een samenwerkingsverband van vier gemeenten op het gebied van vlotte en veilige afwikkeling van het scheepvaartverkeer in het Noordzeekanaalgebied.

- **Betaalbare koopwoningen Zaanstad**

Doel van BKZ is om het volkshuisvestelijk beleid te bevorderen via het realiseren van kwalitatief hoogwaardige sociale koopwoningen en deze voor de doelgroep middeninkomens te behouden. De gemeente is voor 100% eigenaar van de aandelen.

Zie voor een verdere toelichting de Paragraaf Verbonden Partijen.

Financiën

Verstedelijking (Bedragen x € 1.000)					
	Begroting 2024 (stand voorjaarsnota)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	149.257	162.022	216.247	165.544	127.534
Baten	-103.171	-104.971	-155.868	-109.826	-69.126
Saldo	46.086	57.051	60.379	55.717	58.408
Toevoegingen reserves	51.895	33.802	29.240	20.413	14.090
Onttrekkingen reserves	-32.468	-26.749	-25.370	-12.661	-8.152
Totaal saldo inclusief reserve mutaties	65.513	64.104	64.249	63.470	64.346

Toelichting:

De lasten zijn in 2025 € 12,77 mln. hoger dan in 2024. De baten zijn in 2025 -€ 1,80 mln. hoger dan in 2024. De toevoegingen aan de reserves zijn - € 18,09 mln. lager in 2025 ten opzichte van 2024. De onttrekkingen aan de reserves zijn € 5,72 mln. lager in 2025 dan in 2024. Deze verschillen worden hieronder toegelicht.

De opvang van Oekraïners is incidenteel begroot tot en met 2026. Dit betekent dat in 2027 zowel de baten en de lasten aanzienlijk lager zijn.

Omschrijving (Bedragen x € 1.000) (- = voordeel, + = nadeel)					
	Lasten	Baten	Toevoeging reserves	Onttrekking reserves	Saldo op opgave
<i>Veel verschillen worden verklaard doordat in 2024 incidenteel budgetten ter beschikking zijn gesteld. Dit betreft de volgende zes oorzaken:</i>					
1. Woningbouwimpuls Beleidsintensiveringen Via het door de raad genomen besluit (2021/12195) is voor 2024 voorbereidingsbudget beschikbaar gesteld, gedekt door een onttrekking aan het transformatiefonds conform het genoemde raadsbesluit (€ 1,83 mln.).	-1.873	0	0	0	-1.873
2. Verduurzaming Bij de voorjaarsnota is een begrotingsbijstelling voor 2024 opgevoerd. Voor het Nationaal Isolatie Programma - Lokale Aanpak Isolatie (NIP-LAI) hebben we een subsidiepakket samengesteld dat in de jaren 2024-2026 tot uitvoering komt.	1.000	-1.000	0	0	0
3. Volkshuisvestingsfonds Behoud cultuur historische waarden Bij de voorjaarsnota is een incidentele begrotingsbijstelling voor 2024 opgevoerd. Het betreft de inzet van de specifieke uitkering Volkshuisvesting. Voor in totaal € 1,99 mln. worden de volgende ontwikkelingen van uitgaven (op andere programma's) en inkomsten Volkshuisvestingsfonds in 2024 begroot: • Subsidies aan woningcorporaties (€ 1,75 mln.); • Renovatie particuliere woningen en overhead (€ 0,15 mln.); • Secretariaats- en locatiekosten (€ 0,09 mln.); • Deze lasten worden gedekt vanuit Rijksbijdragen Volkshuisvestingsfonds (€ 1,99 mln.).	-1.990	1.990	0	0	0

4. Woningbouwimpuls Voorbereidingskosten Via het door de raad genomen besluit (2021/12195) is voor 2024 voorbereidingsbudget beschikbaar gesteld, gedekt door een onttrekking aan het transformatiefonds conform het genoemde raadsbesluit (€ 1,39 mln.).	-1.394	0	0	0	-1.394
5. Wegen Bij de voorjaarnota is een incidentele begrotingsbijstelling voor 2024 opgevoerd. Het betreft de eenmalige bate (afkoopsom) vanuit Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier inzake overname onderhoud wegen.	1.638	421	0	0	2.059
<i>De overige grote verschillen worden verklaard door:</i>					
Riolen Sparen voor toekomstige vervangingsinvesteringen is in 2025 met € 2,45 verhoogd op grond van het tarievenmodel. Vanwege indexatie en areaalontwikkeling zijn de baten verhoogd (- € 0,9 mln.).	2.451	-947	0	0	1.504
Gebiedsontwikkeling Deze wijziging is de cijfermatige verwerking van het Meerjaren Perspectief Grondzaken (MPG) 24.1 voor de periode 2024-2029.	11.169	-4.566	-5.671	1.250	2.182
Investeringsfonds/ transformatiefonds Deze wijziging is de cijfermatige verwerking van de actualisatie Investeringsfonds 24.1 en 24.2 voor de periode 2024-2029. Hiernaast is in 2024 de bestemming van het rekeningresultaat 2023 (storting naar investeringsfonds verwerk)	0	0	-10.634	4.556	-6.078
Kapitaallasten met dekking reserve Zuiderhout Daarnaast wordt uit de reserve Zuiderhout voor vier jaar kosten onttrokken voor de locatie (€ -0,19 mln.). Hier staan rentelasten tegenover die via treasury doorbelast worden.	0	0	-1.045	-370	-1.415
Omgevingswet Per 1 januari 2024 is de Omgevingswet van kracht. Wij zetten extra in (€ 0,56 mln.) op de inrichting, voorlichting en communicatie over de processen die met de Omgevingswet te maken hebben. Deze lasten worden gedekt uit de reserve invoering Omgevingswet (-€ 0,56 mln.). Daarnaast worden lagere opbrengsten verwacht vanuit voorfase/ Bopa's.	-650	0	-743	560	-833
Flexwonen De gemeente geeft uitvoering aan het realiseren van (flexibele) huisvesting voor kwetsbare groepen. De bestedingen vinden dekking vanuit de specifieke uitkering van het Rijk.	-480	480	0	0	0
Regiodeal Het bestedingsplan 2024-2026 is geactualiseerd. Voor de dam tot dam fietsroute is in 2024 een bedrag van € 1,7 mln. met dekking uit reserve Regiodeal (€ 0,82 mln.) en subsidie Provincie NH (€ 0,88 mln.) opgenomen. Daarnaast wordt uitvoering gegeven aan het groenprogramma (€ 0,21 mln.) en stedelijke vernieuwing (€ 0,1 mln.), beide met dekking vanuit reserve Regiodeal. De subsidie Provincie wordt aangesproken voor nog nader te duiden activiteiten (€ 0,52 mln.).	-1.940	880	0	0	-1.060
Onderhoudskosten in de openbare ruimte elementverharding, bomenonderhoud, en waterhuishouding.	699	0	0	0	699
Actualisatie kapitaallasten	2.300	0	0	0	2.300
Overige verschillen	1.835	942	0	-277	2.500
Totaal	12.765	-1.800	-18.093	5.719	-1.409

Beleidsmatige risico's

Randvoorwaarden om nieuwbouwambitie te behalen worden niet gerealiseerd.

Beheersmaatregelen:

- Uitvoering van de Zaanse programmatische en vernieuwde aanpak 'grip op stikstof'. Deze gaat ook in op de impact van stikstof op de voortgang van de woningbouwproductie. Aanvullend op de Zaanse aanpak zijn maatregelen vanuit het Rijk en de provincie vereist. De gemeente blijft dan ook in gesprek met het Rijk en de provincie om hen aan te sporen maatregelen te nemen.
- Nieuw participatiebeleid, met meer regie van de gemeente
- Inzicht in de samenhang tussen ruimtelijke projecten, zoals woningbouw, infrastructuur en duurzaamheid, vormt de basis voor het Stedelijk Programmeren. Dit gaat om het in de tijd plaatsen van inhoudelijke keuzen (wel/niet eerst woningen of eerst infrastructuur), waar we vervolgens met een gebiedsgerichte aanpak op zullen sturen.

Maatregelen CO₂-reductie in de bestaande

Beheersmaatregel:

Zie hiervoor hoofdstuk duurzaamheid 3.2 (netwerkcongestie)

Toename van energiearmoede

Beheersmaatregel:

Uitvoeren van het plan van aanpak Energiearmoede.

Afhankelijkheid van andere partijen

Beheersmaatregel:

Afspraken met andere partijen moeten duidelijk zijn. Er moet draagvlak zijn of worden gecreëerd. Als dat nodig is, moeten we afspraken in een contract vastleggen. Ook starten we jaarlijks met meer vervangingsprojecten dan waarvoor financiële ruimte aanwezig is. Dat doen we omdat we weten dat een deel van de projecten vertraging oploopt.

Beleidsnota's

- [Uitvoeringsagenda Wonen 2019-2024](#)
- [Zaanse samenwerkingsovereenkomst 2020-2024](#)
- [Huisvestingsverordening Zaanstad 2021, 4e wijziging](#)
- [Klimaatakkoord - Nieuw Zaanse Klimaat](#)
- [Groen- en waterplan Zaanstad 'Waardevol groen en water in Zaanstad'](#)
- [Beeldkwaliteitsplan buitengebied - 2009](#)
- [Provinciale Ruimtelijke Verordening \(PRV\)](#)
- [Deltaprogramma 2022 Ruimtelijke adaptatie](#)
- [Nota Onderhoud Kapitaalgoederen Openbare Ruimte](#)
- [Verordening op de heffing en invordering van rechten voor het gebruik van gemeentelijke Begraafplaatsen Zaanstad 2022](#)
- [Verbreed gemeentelijk rioleringsplan 2020-2024](#)
- [Uitvoeringsplan klimaatadaptatie 2021-2026](#)
- [Maatschappelijk Voorzieningenmodel met referentienormen Zaanstad](#)
- [Tarievenbesluit rioolaansluitingen Zaanstad 2022](#)
- [Meetplan biodiversiteit Zaanstad](#)
- [Nota dierenwelzijn 2019](#)
- [Beleidsplan 'Begraafplaatsen in beeld'](#)
- [Zaans Mobiliteits Plan 2021](#)
- [Werkplan Verkeersveiligheid 2021-2023](#)
- [Visie linten dijken en paden](#)
- [Welstandsnota](#)
- [Verordening op de heffing en invordering van rechten voor het gebruik van gemeentelijke Begraafplaatsen Zaanstad 2023](#)

Kerncijfers

	2020	2021	2022	2023	Bron
Aantal opgeleverde woningen (nieuwbouw en overige toevoegingen)	349	897	473	901	BAG/CBS
Woningvoorraad: aantal eengezinswoningen	43.618	43.621	43.890	44.002	CBS
Woningvoorraad: aantal meergezinswoningen	25.329	25.493	26.024	26.208	CBS
Woningvoorraad: aantal koopwoningen	37.692	37.770	38.036	38.134	CBS
Woningvoorraad: aantal woningen corporatiebezit	25.784	25.660	25.765	25.719	CBS
Woningvoorraad: aantal overige huurwoningen	5.353	5.110	6.051	6.311	CBS

BBV indicatoren

	2020	2021	2022	2023	Bron
Aantal nieuwbouwwoningen, per 1.000 woningen	3,9	8,3	5,3	9,9	CBS
Gemiddelde WOZ waarde van woningen x € 1.000	255	281	311	368	CBS

2.3 Duurzaamheid

De duurzame gemeente

Portefeuillehouders:
Breunese, Groothuismink, Tuijn

Doelstelling

Zaanstad werkt aan een duurzame stad die klaar is voor de toekomst. Klimaatverandering, biodiversiteitsverlies en grondstoffenschaarste beïnvloeden ons leven steeds sterker. Om de negatieve gevolgen te beperken zijn mondiaal, nationaal en regionaal afspraken gemaakt, waar Zaanstad invulling aan geeft. Samen met inwoners en partners werken we aan een klimaatneutrale stad die (uiterlijk) in 2040 netto geen CO₂ uitstoot. Om in 2050 een circulaire stad te zijn maken we toenemend gebruik van hernieuwbare (energie)bronnen en voorkomen we afval en vervuiling. Zaanstad wordt voor 2050 aangepast aan het veranderende klimaat waarbij we biodiversiteit versterken. Door milieubelasting terug te dringen, verbetert de kwaliteit van de leefomgeving.

Visie

Zaanstad is een stad waarin mens en dier gezond kunnen leven. Dit houdt in dat bodem, water en lucht van goede kwaliteit zijn. De stikstofproblematiek wordt aangepakt en het landschap versterkt. In een steeds verder verdichtende omgeving is een goede milieukwaliteit van groot belang voor de gezondheid en een belangrijke voorwaarde voor ruimtelijke ontwikkelingen. Ook leidt verdichting tot grotere druk op het milieu. Daar moeten we evenwicht in vinden.

Zaanstad is in 2050 klimaatbestendig ingericht. Daarom handelen we klimaatadaptief, bijvoorbeeld door een openbare ruimte te maken die is voorbereid op extreme weersomstandigheden (langdurige hitte en hoosbuien) en

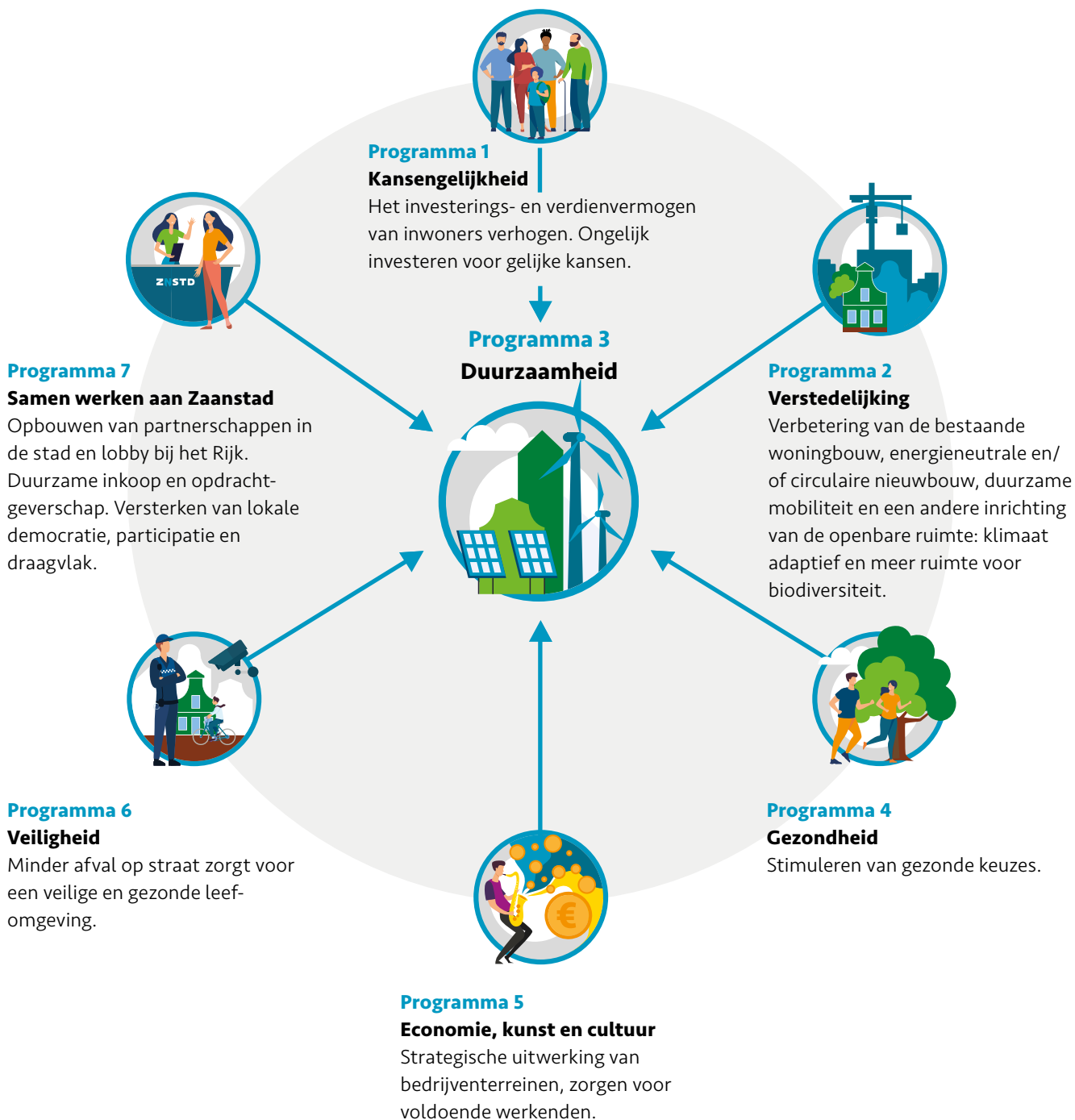
het landschap aan te pakken (integraal per polder in samenspraak met betrokkenen). De gevolgen van overstromingen worden beperkt en gebouwen klimaatbestendig gebouwd, zodat we oververhitting tegengegaan. Zaanstad realiseert de klimaatbestendige stad in combinatie met een natuurinclusieve en biodiverse stad.

De Zaanse ambitie is om uiterlijk in 2040 klimaatneutraal te zijn. Onze broeikasgasemissies moeten sterk en doorlopend verminderen via een programmatische aanpak die leidt tot versnelling. Nu gaat de CO₂-afname nog te langzaam. De komende jaren moeten we flink inzetten op productie van lokale wind- en zonne-energie en op warmte als energiebron. Om de noodzakelijke investeringen voor nieuwe vormen van energieopwekking beheersbaar te maken, werken we als gemeente samen met de gebruikers aan slimme oplossingen en koppelingen tussen de energiesystemen. Hiervoor is nieuwe energie-infrastructuur nodig met bijbehorende ruimtelijke inpassing. Daarnaast is meer energiebesparing nodig, vooral in de bestaande stad. Ook bedrijven moeten energie besparen door vernieuwing van processen en aanpassingen in de binneninstallaties van gebouwen.

Een lagere milieubelasting in de leefomgeving, klimaatbestendigheid en klimaatneutraliteit dragen bij aan een circulair Zaanstad in 2050. Grondstoffen worden schaars en ondernemers zijn nog vaak afhankelijk van grondstoffenimport uit derde landen. De huidige productie en consumptie leidt tot veel afval en vervuiling, verbruikt veel energie en geeft schadelijke uitstoot. Daarom werken we als snelgroeende stad aan een toekomstbestendige economie met gesloten kringlopen, waarin grondstoffen en materialen optimaal behouden blijven en worden benut.

Duurzame innovaties bieden kansen voor werkgelegenheid, gezondheid en reductie van de uitstoot van stikstof en broeikasgassen.

Wat dragen andere begrotingsprogramma's bij aan dit programma?

Duurzaamheid: is een randvoorwaarde voor een toekomstbestendig Zaanstad waar bewoners in goede gezondheid leven. Duurzaamheid heeft ook andere programma's nodig om haar doelstellingen te behalen.

Kansengelijkheid: door kansengelijkheid te bevorderen vergroten we het investerings- en verdienvermogen van mensen. We investeren ongelijk voor gelijke kansen. Hierdoor kunnen Zaankanters beter deelnemen aan de energietransitie, de grondstoffentransitie en zich aanpassen aan het veranderende klimaat.

Verstedelijking: een gezonde klimaatbestendige leefomgeving kunnen we alleen realiseren met een verbetering en verduurzaming van de bestaande woningvoorraad, energieneutrale en/of circulaire nieuwbouw. Met duurzame mobiliteit en een andere inrichting van de openbare ruimte waar boven- en ondergronds ruimte is voor groen, water en de inpassing van energie-infrastructuur. Voor het realiseren van een duurzaam Zaanstad is fysieke ruimte nodig in de stad. Dat vraagt om een integrale afweging bij ruimtelijke initiatieven. Voor het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving en verduurzaming van mobiliteit zijn acties bij verstedelijking noodzakelijk.

Gezondheid: vanuit het programma gezondheid stimuleren we bewoners om de gezonde keuze te maken. Waar dat leidt tot bijvoorbeeld meer fietsen, draagt dit bij aan de transitie naar duurzamere mobiliteit. Een gezamenlijke uitdaging voor beide programma's kan in de toekomst liggen in de voedsel-/eiwittransitie.

Economie, kunst en cultuur: om de duurzaamheids-transities mogelijk te maken, is een strategische uitwerking met het bedrijfsleven nodig. Voor het bedrijfsleven, waaronder de grote industriële bedrijven in Zaanstad, wordt verduurzaming - ook door eigen opwekking van duurzame energie - steeds meer een economisch voordeel en onderdeel van de toekomstbestendigheid. Er moet voldoende menskracht zijn, wat aandacht vraagt op het gebied van arbeidsmarkt en opleidingen.

Samen werken aan Zaanstad: Zaanstad kan zijn duurzaamheidsdoelstelling alleen behalen samen met partners in de stad. Het is daarom van belang om partnerschappen op te bouwen. We versterken lokale democratie, participatie en draagvlak. Ook gaan we verder met het opnemen van duurzaamheidscriteria bij inkoop en aanbestedingen en duurzaamheid standaard mee te nemen in de gemeentelijke besluitvorming. En lobbyen we voor rijks gelden om de duurzaamheidstransities te bekostigen.

Programma 3 Duurzaamheid

Product 3.1 Klimaatbestendige, groene en gezonde omgeving

Product 3.2 Klimaatneutraal 2030-2040

Product 3.3 Circulair Zaanstad 2050

Product 3.1 Klimaatbestendige, groene en gezonde omgeving

Met klimaatadaptatie spelen we in op de negatieve effecten van het veranderende klimaat. Om de klimaatbestendige stad voor 2050 te realiseren, werkt de gemeente samen met inwoners, bedrijven, scholen, corporaties en andere organisaties. Samen passen we de fysieke bebouwde omgeving aan en passen we ons gedrag aan op de klimaatscenario's van het KNMI. De gemeente zelf zet de stap naar klimaatadaptatie met het Zaanse Uitvoeringsplan Klimaatadaptatie 2021-2026 en de Aanpak Vergroening van de Stad, met de daarbij horende Uitvoeringsprogramma's vergroening Zaanstad. Wij hanteren vijf sporen: bestaande stad, nieuwe stad, landschap, stimuleren van klimaatbestendig handelen en het realiseren van koppelkansen. Met de vergroening van de stad zetten we in op het beschermen en het versterken van de biodiversiteit. In 2026 is de doelstelling dat de gemeente in al haar werkprocessen klimaatadaptief handelt. Dit betekent dat binnen elke gemeentelijke opgave vanaf 2026 ook de nodige inspanning is meegenomen voor aanpassing van die opgave aan het veranderende klimaat.

Zaanstad voert het Uitvoeringsprogramma Groen- en Waterplan uit om de recreatieve bereikbaarheid en toegankelijkheid te verbeteren. Ook willen we de kernkwaliteiten van het buitengebied en van het groen in het stedelijk gebied versterken. De maatschappelijke opgaven in het landelijk gebied - en daarmee de transitie van de agrarische sector - pakken we integraal en samenhangend op in gebiedsprocessen. De Gebiedsvisie polder Westzaan is daar een goed voorbeeld van.

Om de natuur te beschermen en ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk te maken, wil Zaanstad een bijdrage verlenen aan het verlagen van de stikstofdepositie. Een deel van de natuur in de Zaanse en omliggende N2000-gebieden is hiervoor gevoelig. De relatief hoge stikstofdepositie in onze N2000-gebieden is niet alleen schadelijk voor de natuur. Het belemmert ook ruimtelijke economische ontwikkelingen die een netto verhoging van stikstofdepositie tot gevolg hebben. In het kader van het programma 'Grip op Stikstof' heeft Zaanstad een inventarisatie uitgevoerd naar de stikstofimpact van individuele bronnen en van ruimtelijke economische

projecten. De resultaten daarvan zijn verwerkt in de zogenaamde stikstoftool.

Om de milieukwaliteit te verbeteren, voeren we de maatregelen uit het Actieplan Geluid en het Actieplan Luchtkwaliteit uit en worden bodemonderzoeken en -saneringen uitgevoerd. De aanpak van diffuus lood in de bodem ronden we af. Na afronding van de Evaluatie geurbeleid actualiseren we het Zaanse geurbeleid. Zaanstad ligt onder de aanvliegroutes van Schiphol. Om de hinder daarvan terug te dringen neemt Zaanstad deel aan de Bestuurlijke Regietafel Schiphol. Zaanstad wil geen nachtvluchten meer. Omdat de gemeente onder de Omgevingswet meer afwegingsvrijheid krijgt binnen de omgevingskwaliteit, die zij aanvaardbaar vindt, voeren we meer overleg met de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied.

Indicatoren

	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2025	Streefwaarde 2026	Bron
Areaal verharding dat omgevormd wordt naar groen	nb	nb	nb	9.000 m2	11.000 m2	15.000 m2	Gemeentelijke registratie
Aantal ontmoetingsplekken dat ingericht wordt als koelteplek	nb	nb	nb	18	15	15	Gemeentelijke registratie
Gemiddelde kroonbedekkingspercentage	nb	nb	19%	20,2%	22%	22%	Gemeentelijke registratie
Ontwikkeling biodiversiteit	nb	nb	nb	0 (start in 2024)	10	10	Gemeentelijke registratie (meetnet) / Nectar index
Luchtkwaliteit: fijnstof (PM10) / stikstofdioxide *cijfers 2023 worden geleverd in het najaar.	17,5/16,2 µg/m3	17,2/14,9 µg/m3	16 - 20 µg/m3	nb	16 - 19 µg/m3	15 - 19 µg/m3	RIVM
Luchtkwaliteit: stikstofdioxide	16,2 µg/m3	14,9 µg/m3	18 - 24 µg/m3	nb	16 - 22 µg/m3	14 - 20 µg/m3	RIVM

Toelichting:

Verharding omgevormd door groen

We vormen de verharding in Zaanstad om door groen op eigen terrein, bij gemeentelijke projecten en door de aanleg van geveltuintjes.

Aanleg koelteplekken

Jaarlijks planten we op vijftien ontmoetingsplekken bomen bij. Bij uitgroei zorgen de bomen ervoor dat 30% van de plek wordt bedekt met boomkroon. Dit resulteert in voldoende schaduwrijke- en koelteplekken.

Kroonbedekking in Zaanstad

Zaanstad plant extra bomen waardoor de kroonbedekking van de openbare ruimte toeneemt. Aan de hand van luchtfoto's brengen we de kroonbedekking eens per twee jaar in beeld (in 2025 weer). Het effect van het planten van bomen is pas op termijn zichtbaar als geplante bomen verder uitgroeien.

Ontwikkeling biodiversiteit

In 2025 doen we voor de tweede keer een nectarmeting gedaan. De nectarmeting geeft inzicht in de mate waarin bijen en vlinders in de openbare ruimte voedsel vinden. Dit is een indicator die inzicht geeft in de ontwikkeling van de biodiversiteit. Op termijn vervangen we deze indicator door een indicator die meer inzicht geeft in de daadwerkelijke ontwikkeling van de biodiversiteit.

Luchtkwaliteit

Luchtkwaliteit wordt voor een groot deel bepaald door stikstofdioxide (NO₂) en fijnstof. Hiervoor heeft de Europese Unie grenswaarden opgesteld, die opgenomen zijn in de Wet Milieubeheer. Zaanstad voldoet al jaren aan de grenswaarden. Het voldoen aan deze normen betekent niet dat er geen gezondheidsrisico's zijn. Zaanstad meet zelf jaarlijks de luchtkwaliteit met drie officiële meetstati-

ons. De oorspronkelijke streefwaarden voor 2026 zijn gebaseerd op een gemiddelde voor heel Zaanstad. We leiden die af van het dashboard VNG via www.waarstaatjemeente.nl (cijfers 2021 met een haalbare inschatting voor 2026). Deze databron wordt niet meer geactualiseerd. We stappen af van het gemiddelde van het RIVM en over te gaan op de weergave van de laagste en hoogste waarde van de meetstations. De nieuwe streefwaarden houden rekening met het oorspronkelijke doel.

Speerpunten 2025

Een zichtbaar groener Zaanstad

Het programma Vergroening van de Stad geeft voor het derde jaar een impuls aan het waarneembaar en projectmatig vergroenen van Zaanstad en richt zich op fysieke plekken in de gemeente die hiervoor geschikt zijn: ontmoetingsplekken, entrees, buurten, bedrijventerreinen en groenblauwe netwerken. Dit zie je onder meer in de openbare ruimte bij de herinrichting van de Belt, de Conradstraat/werf, het pontplein bij de Hempont, de verblijfsplek bij de Boeg, schoolplein de Pionier en de vergroening van de stenige Russische buurt. Vergroening gaat echter verder dan alleen het eigen programma. Ook bij vervangingsinvesteringen in de openbare ruimte (MIP-projecten) en gebiedsontwikkeling streven we naar ontharding en vergroening waar dit kan.

Vergroenen doen we samen

Vanuit de ideeënmarkt 2024 gaan we aan de slag met vier projecten voor vergroening in 2025. Na afronding van de subsidieregeling Bomen op eigen terrein van bedrijven gaan we door met de vergroening van bedrijventerreinen.

Robuuste natuur voor meer biodiversiteit

Met de overkoepelende 'Aanpak biodiversiteit' (eind 2024

gereed) weten we welke verbindingen, leefgebieden en elementen van belang zijn en zijn we in staat gericht te investeren in het versterken van de biodiversiteit, zowel in stedelijk als in landelijk gebied. We werken een Uitvoeringsagenda uit in 2025 met daarin de rol van inheemse soorten voor versterking van de biodiversiteit en duidelijkheid over de inkoop van planten, heesters en bomen zonder bestrijdingsmiddelen.

Aantrekkelijk landschap in de buitengebieden onder druk

Het landelijk gebied kent diverse opgaven. Dit heeft een aantal kansen in zich, maar ook een aantal grote uitdagingen. Een drietal ontwikkelingen is relevant voor Zaanstad: het Programma verbinding aanlanding wind op zee (PAWOZ) en inpassing van een nieuwe hoogspanningsverbinding- en station. Ook voor een nieuwe afvalwaterzuivering is het Zaanse buitengebied in beeld als zoeklocatie voor de nieuwe infrastructuur. Deze onvermijdelijke ontwikkelingen hebben een negatieve impact op de leefomgeving, het open landschap en de natuur. We ontwikkelen in 2025 een strategie voor wat er aan ruimtevragers op Zaanstad afkomt en hoe Zaanstad hiermee om wenst te gaan.

Gebiedsprocessen

In 2025 voeren we de Uitvoeringsstrategie van de gebiedsvisie polder Westzaan uit. We starten met de voorbereiding van het opstellen van een Gebiedsvisie voor Polder Assendelft en de Krommenieër Woudpolder.

Klimaatadaptatie openbare ruimte: meer grip op maatregelen en kosten wateroverlast

In buurten en wijken waar de opgave Klimaatadaptatie noodzakelijk en ingewikkeld is, maken we de aanpak van wateroverlast concreet. Dan weten we wat waar wat nodig is en wat dat gaat kosten. Als deze 'wateropgave' klaar is (op zijn vroegst eind 2025), met duidelijkheid over de investeringen, kijken we hoe we de opgave in de tijd gaan realiseren: de uitvoeringsstrategie.

Regie ondergrond en ruimteclaims ambities

Het is druk in de Zaanse ondergrond, met name in de oudere delen van de gemeente. Het is duidelijk dat het zonder ingrepen op korte termijn niet meer lukt om alle ondergrondse opgaven in te passen. Daardoor dreigt stagnatie dreigt op het gebied van wonen, mobiliteit, verduurzaming, klimaatadaptatie en economische ontwikkeling. De bestuursopdracht Regie ondergrond (beoogde vaststelling: juli 2024) laat zien wat we moeten doen om verder te kunnen en werkt toe naar een pakket van maatregelen in 2025.

Een gezonde stad

Er is een kentering gaande over de positie van milieuaspecten in ruimtelijk beleid. Provincie Noord-Holland wil een gezonde leefomgeving meer gaan meewegen in besluiten en beleid over de inrichting van de ruimte in Noord-Holland. Wij volgen de ontwikkelingen, omdat dit kan

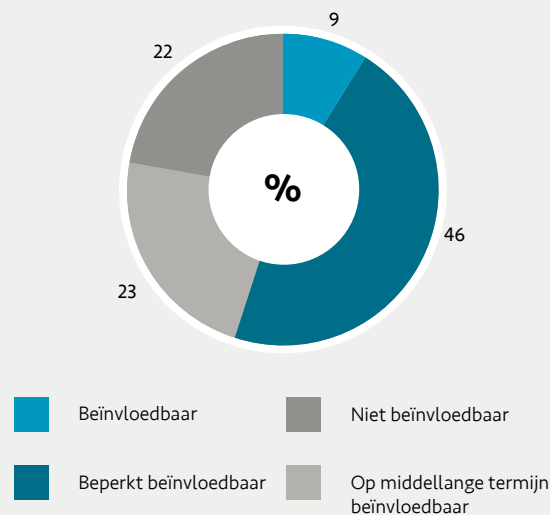
doorwerken op de manier waarop we als gemeente met ruimtelijke keuzes omgaan.

Uit de evaluatie van het Zaanse geurbeleid in 2024 volgt een set aanbevelingen. Zaanstad werkt deze uit en kijkt tegelijkertijd uit naar het nieuwe provinciale geurbeleid. Dan kiezen we of we een eigen, verbeterd geurbeleid handhaven. Wanneer de evaluatie van eind 2024 daartoe aanleiding geeft, actualiseren we in 2025 ook het actieplan Luchtkwaliteit 2021 – 2030.

Beïnvloedbaarheid van de kosten

Product 3.1 Klimaatbestendige, groene en gezonde omgeving

Lasten: € 13,1 mln

Beïnvloedbaar

Dit betreft een toevoeging aan een bestemmingsreserve (€ 1,0 mln), de kosten voor landschap en milieu (€ 0,4 mln) en de onderuitputting jaarrekening is hier begroot (-€ 0,2 mln).

Beperkt beïnvloedbaar

Dit betreft kosten voor de omgevingsdienst (€ 4,8 mln), kosten voor bodembeheer en difuus lood (€ 0,6 mln), ruimtelijke milieuvisie (€ 0,3 mln) en dierenwelzijn (€ 0,3 mln).

Niet beïnvloedbaar

Dit betreft kosten voor bodembeheer (€ 2,5 mln) en een toevoeging aan de bestemmingsreserve bodembeheer (€ 0,4 mln).

Op middellange termijn beïnvloedbaar

Dit betreft kosten voor personeel (€ 1,8 mln), bijdragen aan recreatieschappen (€ 0,6 mln) en subsidies NME (€ 0,6 mln).

Programma 3 Duurzaamheid

Product 3.1 Klimaatbestendige, groene en gezonde omgeving

Product 3.2 Klimaatneutraal 2030-2040

Product 3.3 Circulair Zaanstad 2050

Product 3.2 Klimaatneutraal 2030-2040

Zaanstad staat voor een transformatie-opgave om voor 2040 klimaatneutraal te zijn. Op weg naar een inclusieve energietransitie zetten we in op energiebesparing. Hierbij staat het isoleren van bestaande woningen centraal. Ook trekken wij actief op met de industrie en het bedrijfsleven om energie te besparen met procesinnovatie en door aanpassingen van gebouwen. Om de productie van energie te verduurzamen, werken wij aan de realisatie van wind- en zonne-energie in de zoekgebieden van de Regionale Energiestrategie. Ook ontwikkelen wij nieuwe energiebronnen, zoals aquathermie en geothermie voor de gebouwde omgeving, inclusief bedrijven en voor de industrie. Hierbij hoort de ontwikkeling van warmtenetten.

Wij streven naar een inclusieve energietransitie. Daarom geven wij bijzondere aandacht aan inwoners met lagere inkomens voor wie energiearmoede dreigt of al

werkelijkheid is. Ook maken wij lokale initiatieven zoals energiecoöperaties mogelijk en stimuleren lokaal eigenaarschap. Een toekomstbestendige energie-infrastructuur en slimme koppeling van energiesystemen zijn belangrijke randvoorwaarden voor klimaatneutraliteit. Hier ligt ook meteen een grote uitdaging. Wij werken daarom met netbeheerders en partners aan het versterken van de bestaande (elektriciteits-) infrastructuur. Daarnaast stimuleren wij het ontwikkelen van infrastructuur voor warmte- en eventueel waterstof, en faciliteren lokale slimme energiesystemen.

De duurzaamheidstransitie vraagt om slagvaardige inzet van en met inwoners, maatschappelijke organisaties, woningcorporaties, energie coöperaties, het bedrijfsleven en de industrie. De gemeente geeft het goede voorbeeld en engageert zich in regionale netwerken en samenwerking (ook in het verkrijgen van externe middelen). Waar nodig en mogelijk nemen wij de regie in de gezamenlijke uitdaging naar een toekomstbestendige klimaatneutrale stad en dorpen.

Indicatoren

	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2025	Streefwaarde 2026	Bron
CO ₂ uitstoot gebouwde omgeving (kton)	339	307	267	nb	220	240	Regionale klimaatmonitor, databank.nl
Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa	6,3%	9,1%	12,6%	nb	16%	15%	Rijkswaterstaat, klimaatmonitor

Toelichting:

CO₂ uitstoot gebouwde omgeving (kton)

Realisatie cijfers 2023 voor zowel CO₂ uitstoot gebouwde omgeving en als voor hernieuwbare elektriciteit worden eind 2024 of begin 2025 bekend. Op basis van trends uit het recente verleden is de inschatting dat we in 2025 op 220 kton uitkomen. Daarmee is de streefwaarde voor 2026 (ruim) binnen bereik.

Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa

Ook de streefwaarde voor hernieuwbare elektriciteit is binnen bereik. De inschatting is dat we in 2025 op 16% uitkomen. In het scenario dat de huidige ontwikkelingen in het huidige tempo doorzetten, komen we in 2026 op 19% uit.

Dit is niet genoeg om klimaatneutraal 2040 te halen. We herijken indicatoren en streefwaarden voor 2026, voor het blijvend kunnen inzetten op reductie.

Speerpunten 2025

Warmtetransitie bestaande woningvoorraad

In 2025 worden de eerste drie gebiedsuitvoeringsplannen gemaakt om de best passende warmteoptie per wijk te bepalen en uit te voeren. In elke fase worden de relevante groepen betrokken voor participatie. Tegelijk worden voor heel Zaanstad de plannen voor het bestrijden van energiearmoede en het verduurzamen van bestaande woningen uitgevoerd (Plan Energiearmoede 2.0).

Klimaatneutrale bedrijventerreinen

Om de CO₂-uitstoot van de gebouwde omgeving verder omlaag te brengen, is het verduurzamen van de Zaanse bedrijventerreinen belangrijk. In samenwerking met de bedrijven en de Omgevingsdienst zet de gemeente in op energiebesparing en het organiseren van slimme energieoplossingen. Hiermee worden meteen de knelpunten van netcongestie verminderd.

Energie infrastructuur voor de toekomst

Om verduurzaming van zowel Zaanse bedrijven en industrie als bewoners en organisaties mogelijk te maken, zal in 2025 veel aandacht gaan naar het inpassen van de benodigde energie-infrastructuur. Het gaat hierbij zowel om elektriciteit als om warmtenetten en mogelijk waterstof.

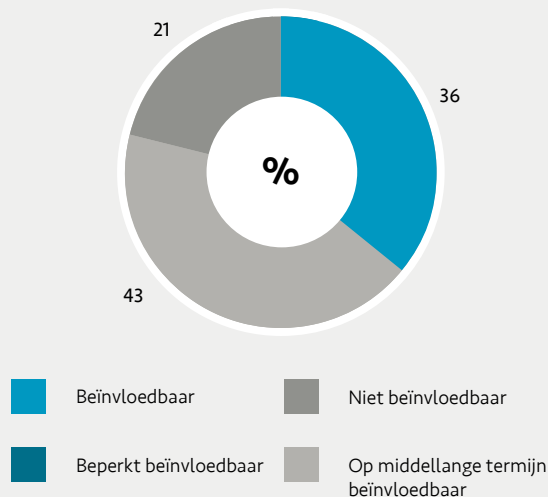
Meer elektriciteit uit zon en wind

In 2025 verwachten we belangrijke stappen te zetten in de projecten waarmee we in onze gemeente stroom opwekken uit zon en wind. De in 2024 vastgestelde spelregels over het Zaanse zoekgebied windenergie geven initiatiefnemers de kans om met een projectvoorstel te komen dat aansluit bij deze spelregels en de nog vast te stellen landelijke milieunormen. De gemeente treedt hierin graag op als hoeder van het algemeen belang en sparringpartner voor alle belanghebbenden.

Beïnvloedbaarheid van de kosten

Product 3.2 Klimaatneutraal 2030-2040

Lasten: € 9,5 mln

Beïnvloedbaar

Dit bestaat uit een toevoeging aan de reserve klimaatakkoord (€ 2,7 mln), kosten voor de duurzaamheid (€ 0,5 mln,) en een toevoeging aan de bestemmingsreserve (€ 0,2 mln).

Beperkt beïnvloedbaar

Er is geen sprake van beperkt beïnvloedbare kosten.

Niet beïnvloedbaar

Dit zijn uitgaven in het kader van de Spuk Energiearmoede (€ 1,9 mln), en voor afschrijving en rente (€ 0,1 mln).

Op middellange termijn beïnvloedbaar

Dit bestaat uit kosten voor het uitwerken van het klimaatakkoord (€3,4 mln), bedrijvenloket Duurzaamheid Zaanstad (€0,4 mln) en deltaplan ruimtelijke adaptatie en het invlechten (€0,3 mln).

Programma 3 Duurzaamheid

Product 3.1 Klimaatbestendige, groene en gezonde omgeving

Product 3.2 Klimaatneutraal 2030-2040

Product 3.3 Circulair Zaanstad 2050

Product 3.3 Circulair Zaanstad 2050

Zaanstad wil in 2050 een circulaire stad zijn. Op dit moment is circa 12,5% van het huidige afval in Zaanstad huishoudelijk afval en 87,5% bedrijfsmatig. Zonder stappen richting een circulaire economie zal het afval in de stad in 2050 verveelvoudigd zijn. Het vraagt dus om een grote omslag in de manier van produceren en consumeren. We gaan naar meer lokale, gesloten kringlopen waarin grondstoffen en materialen optimaal worden behouden en

benut. Daarvoor moeten we kennis en bewustzijn over de circulaire economie vergroten, circulariteit vastleggen in nieuw beleid en de voortgang monitoren. De focus voor Zaanstad ligt op het reduceren en beter scheiden van huishoudelijk afval, bouw en gebiedsontwikkeling en de food- en maakindustrie. De inzet richt zich op het aanjagen en de beleidsontwikkeling op circulariteit in de brede zin, het geven van voorbeelden en het opdoen van ervaringen zoals met de circulaire nieuwbouw van het ZNMC. De uitvoering landt in andere opgaven, zoals bijvoorbeeld de deelname in Textiles2Textiles in de strategische opgave Economie en circulaire bouw bij verstedelijking.

Indicator

	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2025	Streefwaarde 2026	Bron
Gewicht restafval per bewoner per jaar (kg)	221	204	198	195	189	100	HVC

Toelichting:

Gewicht restafval

De trends van afnemende restafvalhoeveelheden verwachten we ook voor 2025. Het scheidingspercentage blijft aan de lage kant (56 procent i.p.v. de streefwaarde 75 procent). Ook zamelt Zaanstad relatief weinig gescheiden GFE (groente-, fruit- en etensresten) en OPK (oud papier en karton) in. Hoewel er een daling in het restafval plaatsvindt, is dit niet voldoende om de doelen te behalen. Daarom willen we extra maatregelen nemen. Samen met HVC intensificeert Zaanstad de communicatie over het belang van scheiden van deze grondstofstromen om betere resultaten te krijgen.

inwoners hun bijdrage leveren. Dit lukt als zij de voordelen zien van behoud van grondstoffen en afvalscheiding en dit ook zelf kunnen doen. Dit wordt aantrekkelijker als er locaties zijn waar bewoners producten en grondstoffen voor hergebruik binnen de gemeente of in hun wijk kwijt kunnen. Zo groeien we richting een meer circulaire economie.

Ketenaanpak

We werken verder aan gesloten kringlopen in de Zaanstreek, vooral in de maak- en voedselindustrie. De Monitor Circulaire Economie laat zien waar kansen liggen. De gemeente ondersteunt bedrijven, bijvoorbeeld via samenwerkingen op bedrijventerreinen en het samenbrengen van ketens.

Speerpunten 2025

Afvalbeheer en participatie inwoners

In 2025 komt er een nieuw Grondstoffenplan. Dit plan heeft als doel om de restafvalcijfers sneller naar beneden te krijgen en de stijging van de afvalstoffenkosten beheersbaar te houden. Tegelijk start een traject om tot een nieuwe dienstverleningsovereenkomst (DVO) te komen met een afvalverwerkingsbedrijf, omdat de huidige overeenkomst met HVC in 2026 afloopt. Belangrijk is dat

Duurzaam en circulair inkopen

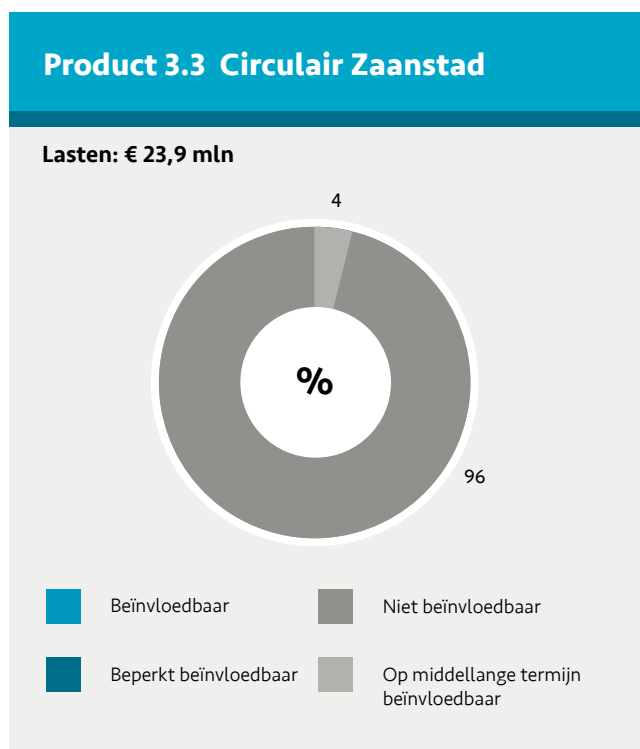
Het actieplan Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI) 2022-2025 wordt uitgerold. Circulair inkopen wordt toegepast bij tenminste 50% van de Europese aanbestedingen en 50% van de aanbestedingen boven de € 150.000 en onder de Europese drempel.

Bouw en gebiedsontwikkeling

We passen veel meer circulaire methoden toe in de bouw

en gebiedsontwikkeling. Zo volgen we de afspraken die we gemaakt hebben; het MRA-houtbouwconvenant en Manifest Circulair Bouwen: het Nieuwe Normaal. Op eigen grond willen we extra duurzaamheidsmaatregelen, zoals Paris Proof bouwen en houtbouw (o.a. Figaro, Vrije Watering in Poelenburg en Oostzijderpark 2). Kennis die we daar opdoen wordt breed gedeeld met excursies en kennissessies.

Beïnvloedbaarheid van de kosten

Beïnvloedbaar

Er is geen sprake van beïnvloedbare kosten.

Beperkt beïnvloedbaar

Er is geen sprake van beperkt beïnvloedbare kosten.

Niet beïnvloedbaar

Dit betreft de kosten voor afvalstoffen (€ 21,2 mln) en de kwijtschelding afvalstoffenheffing (€ 1,8 mln).

Op middellange termijn beïnvloedbaar

Dit betreft met name personeelskosten (€ 0,9 mln),

Verbonden partijen

De volgende verbonden partijen hebben een relatie tot dit programma:

- Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer**
 Het recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer beheert het meer en het oevergebied rondom het meer als ook het groengebied IJmond-Zaanstad. Zij zet zich in voor een evenwichtige ontwikkeling van recreatie en watersport en behoud en beheer van het landschap.
- Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied**
 De Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied voert voor de gemeenten de taken uit op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving bij bedrijven en draagt daardoor bij aan het verbeteren van de milieukwaliteit. Daarnaast adviseert zij bedrijven op het gebied van duurzaamheid.
- Recreatieschap Twiske- Waterland**
 Het recreatieschap is verantwoordelijk voor de ontwikkeling en het beheer van 't Twiske en andere recreatieve gebieden in Waterland. Zij zet zich in voor een goede balans tussen natuur, landschap en recreatie in dit gebied.
- InWest Regio B.V.**
 InWest Regio B.V. is de regionale ontwikkelingsmaatschappij voor de provincie Noord-Holland. De organisatie draagt bij aan het versterken van de positie en de internationale concurrentiekracht van de regio Noord-Holland en Nederland en aan het realiseren van de transitieopgaven op energie en circulaire economie. InWest Regio B.V. kan het MKB in Noord-Holland op deze vlakken ondersteunen door de inzet van menskracht, netwerk en financieringsmiddelen.
- HVC**
 HVC is een duurzaam energie- en afvalbedrijf van 51 gemeenten en 8 waterschappen. Kerntaken zijn het ondersteunen van aandeelhoudende gemeenten en waterschappen als partner bij de transitie 'aardgasvrij' en de verduurzaming van het afvalbeheer. In Zaanstad verzorgt HVC de afvalinzameling en beheert zij één van de warmtenetten.
- Warmtenetwerk Zaanstad (WNZ)**
 WNZ is het warmtebedrijf dat het warmte netwerk in Zaanstad Oost ontwikkelt en beheert. Warmtenetten zijn een belangrijk onderdeel voor de transitie van de gebouwde omgeving van aardgas naar meer duurzame warmtebronnen.
- Alliander**
 Alliander ontwikkelt en beheert alle gas- en elektriciteitsnetten en dochterbedrijf Liander is de netbeheerder in Zaanstad. Alliander is verantwoordelijk voor de versterking van het elektriciteitsnetwerk en heeft een belangrijke rol in het toekomstbestendig maken van de energie-infrastructuur.

Zie voor een verdere toelichting de Paragraaf Verbonden Partijen.

Financiën

Duurzaamheid (Bedragen x € 1.000)					
	Begroting 2024 (stand voorjaarsnota)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	40.866	42.261	40.580	38.783	36.868
Baten	-33.850	-31.643	-29.669	-29.288	-29.319
Saldo	7.016	10.619	10.911	9.495	7.549
Toevoegingen reserves	3.871	4.268	1.633	366	366
Onttrekkingen reserves	-4.878	-6.222	-5.209	-2.937	-421
Totaal saldo inclusief reserve mutaties	6.009	8.664	7.334	6.923	7.494

Toelichting:

De lasten zijn in 2025 € 1,40 mln. hoger dan in 2024. De baten zijn in 2025 € 2,21 mln. lager dan in 2024. De toevoegingen aan de reserves zijn € 0,40 mln. hoger in 2025 ten opzichte van 2024. De onttrekkingen aan de reserves zijn € 1,34 mln. hoger in 2025 dan in 2024. Deze verschillen worden hieronder toegelicht.

Omschrijving (Bedragen x € 1.000) (- = voordeel, + = nadeel)					
	Lasten	Baten	Toevoeging reserves	Onttrekking reserves	Saldo op opgave
Prijs-, loon- en subsidie Indexatie Jaarlijks indexeren we de kosten met de prijs-, loon- en/of subsidie-indexatie. Hierdoor stijgen de lasten.	292	0	0	0	292
Bodem In 2025 zijn de uitgaven voor bodemsaneringen (onder andere Kan Palen) hoger, dit resulteert in een hogere onttrekking uit de reserve Bodembeheer en hogere baten uit SPUK's. Daarnaast is er in 2024 een incidentele onttrekking aan de reserve Bodemgelden gedaan t.g.v. de algemene middelen van € 1,9 mln.	1.414	900	0	-428	1.886
VHF en WBI In 2024 stonden incidentele uitgaven begroot voor het volkshuisvestingsfonds (VHF) en de woningbouwimpuls (WBI beleidsintensivering). Deze lasten werden gedekt vanuit de SPUK VHF en het transformatiefonds € 0,24 mln. (via opgave Verstedelijking).	-885	650	0	0	-235
Energiearmoede De uitgaven voor energiearmoede zijn lager in 2025. Ook zijn er minder ontvangsten vanuit SPUK's hiervoor. Daarnaast wordt in 2025 € 0,2 mln. van de lasten gedekt uit het budget stappensubsidie.	-1.000	1.200	0	0	200
CDOKE Hogere lasten door de SPUK CDOKE (tijdelijke regeling Capaciteit Decentrale Overheden voor Klimaat en Energie) voor de uitvoering van het klimaatakkoord. Deze middelen worden in 2024 zoveel mogelijk benut ter dekking van de huidige capaciteit op het Zaans Klimaatakkoord, waardoor ruimte ontstaat om de nieuwe Reserve Klimaatakkoord te vullen. Dit ligt in lijn met de mutatie in 2024.	1.009	0	31	-916	124
Afvalstoffenheffing Effecten afvalstoffenheffing op opgave Duurzaamheid.	685	-728	0	0	-43

Meircirculaire Bodem Effecten meircirculaire 2024 op bodemreserve, dit leidt tot een hogere toevoeging in 2025.	0	0	366	0	366
Kostenverdeling Betreft het toerekenen van apparaatsbaten en lasten aan de prestaties over de verschillende programma's. Voor nadere informatie verwijzen we naar de paragraaf bedrijfsvoering.	46	29	0	0	75
Overige verschillen	-166	156	0	0	-10
Totaal	1.395	2.207	397	-1.344	2.655

Beleidsmatige risico's

Het realiseren van een duurzaam Zaanstad vraagt fysieke ruimte in de stad die niet altijd aanwezig is en ook voor andere zaken nodig is.

Beheersmaatregel:

Door het opstellen van een integrale stedelijke strategie een brede afweging maken bij ruimtelijke initiatieven, waarbij we rekening houden met de benodigde ruimte voor de implementatie van duurzaamheidsmaatregelen.

Door de intensieve verstedelijking komen verschillende functies dichterbij elkaar en nemen de milieudruk en de stikstofdepositie toe.

Beheersmaatregel:

In een vroeg stadium van de planvorming de milieurisico's onderkennen. Bij omvangrijke ontwikkelingen een MER opstellen om een milieuvriendelijke variant te kunnen ontwikkelen. Circulair bouwen draagt bij aan een reductie van CO₂ en stikstofuitstoot.

Zelfs bij aanzienlijke reducties van de uitstoot gaan klimaatveranderingen door. Dat heeft gevolgen voor de toekomstbestendigheid en veiligheid van Zaanstad.

Beheersmaatregel:

De fondsen vanuit de Nota Gebiedsoverstijgende kosten Zaanstad 2020 en de daaraan gerelateerde investeringen die gevraagd zijn voor klimaatadaptatie ook daadwerkelijk met prioriteit omzetten in uitvoeringsmaatregelen. Het verduurzamen van bestaand vastgoed in het kader van 'energieneutraal' direct combineren met maatregelen voor zonwering en ventilatie in het kader van oververhitting. Het verschil in aantal graden opwarming is wel van wezenlijk belang voor de (grootte van de) gevolgen, dus is het noodzakelijk te blijven inzetten op voorkomen van verder opwarming van de aarde (mitigatie), naast klimaatadaptatie.

Tempo van verduurzaming

Beheersmaatregel:

Hoewel we weten dat er in de toekomst mogelijk betere oplossingen zijn, dienen we nu versnelling aan te brengen en gebruik te maken van tijdelijke maatregelen. Daarnaast dienen we ons in te zetten op een circulaire economie om ook bij te dragen aan de reductie van de indirecte uitstoot.

Ook de ambitie om in 2050 volledig circulair te zijn, vraagt grote stappen.

Zaanse organisaties worden in toenemende mate afhankelijk van schaarse grondstoffen en een onzekere import uit derde landen.

Beheersmaatregel:

De komende vier jaar actief inzetten op het vastleggen van circulariteit in het gemeentelijk beleid. De focus ligt op het stimuleren van de circulaire economie via inkoop en opdrachtgeverschap en het ondersteunen van de transitie van de Zaanse economie (focus op agrifood, bouw en procesindustrie).

Beleidsnota's

- [Regionale Energiestrategie 1.0](#)
- [Transitievisie Warmte](#)
- [Klimaatakkoord 2.0](#)
- [Nota bodembeheer Zaanstad 2020-2030](#)
- [Zaans Geurbeleid 2016](#)
- [Actieplan Omgevingslawaai en beleidsregel hogere waarde Zaanstad](#)
- [Actieplan Luchtkwaliteit 2021-2030](#)
- [Uitvoeringsplan klimaatadaptatie 2021-2026 Meer ruimte voor groen & blauw](#)
- [Uitvoeringslijnen circulaire economie \(2016\)](#)
- [Grondstoffenplan \(2017\)](#)
- [Beleid Duurzaam Inkopen en Opdrachtgeverschap \(2019\)](#)
- [Green Deal Houtbouw \(2019\)](#)
- [Afvalstoffenverordening \(2021\)](#)
- [Groen en Waterplan Zaanstad](#)

Kerncijfers

Zaanpeiling					
	2020	2021	2022	2023	Bron
% inwoners dat ernstige hinder ondervindt van lawaai van auto's	12%	13%	11%	12%	Zaanpeiling
% inwoners dat ernstige hinder ondervindt van lawaai van vliegtuigen	17%	20%	19%	18%	Zaanpeiling
% inwoners dat ernstige geuroverlast ervaart van bedrijven/fabrieken	11%	7%	8%	8%	Zaanpeiling
% inwoners dat minder/geen tegels in de tuin heeft	34%	36%	35%	40%	Zaanpeiling
% inwoners dat gebruik maakt van aardwarmte of een warmtepomp heeft	2%	5%	7%	9%	Zaanpeiling
% inwoners dat afval gescheiden aanbiedt	87%	92%	92%	92%	Zaanpeiling

Toelichting:

*Percentage dat minder/geen tegels in de tuin heeft is pas sinds 2020 opgenomen in de Zaanpeiling.

Kerncijfers					
	2020	2021	2022	2023	Bron
Totale CO ₂ uitstoot (kton)	804	737	nb	nb	Klimaatmonitor
CO ₂ uitstoot verkeer en vervoer (kton)	159	144	159	nb	Klimaatmonitor
CO ₂ uitstoot industrie, energie, afval en water (kton)	300	271	nb	nb	Klimaatmonitor
CO ₂ uitstoot landbouw, bosbouw, visserij en natuur (kton)	8	6	6	nb	Klimaatmonitor
Percentage huishoudens in energiearmoede	7,7%	nb	8,8%	nb	TNO
Totaal primair (bedrijfs- en huishoudelijk) afval geproduceerd in Zaanstad (kton)	720	640	508	nb (LMA vertraagd)	Dashboard Zaanstad CE (Geofluxus o.b.v. LMA en CBS)
Percentage oppervlakte groen zonder agrarische gebied	nbb	nb	27,7%	nb	Climate adaptation services
Luchtvervuiling fijnstof en stikstof	33,7%	32,1%	nb	nb	RIVM
Percentage met stikstof overbelaste relevante hectare in Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder	98%	91%	nb	nb	Aerius-monitor
Percentage met stikstof overbelaste relevante hectare in Polder Westzaan	72%	40%	nb	nb	Aerius-monitor
Percentage met stikstof overbelaste relevante hectare in IJperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twisve	85%	76%	nb	nb	Aerius-monitor

BBV indicatoren					
	2020	2021	2022	2023	Bron
Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa	6,3%	9,1%	12,6%	nb	Rijkswaterstaat Klimaatmonitor
Gewicht restafval per bewoner per jaar (kg)	221	204	198	195	HVC

2.4 Gezondheid

De gezonde gemeente

Portefeuillehouders:
Groothuismink, Van der Laan, Onclin, Slegers

Doelstelling

We staan als gemeente samen met bewoners en partners voor een dubbele uitdaging rond de gezondheid van de Zaankanters. We willen de gezondheid van de stad als geheel vergroten, maar ook de verschillen verkleinen door gezondheidsachterstanden aan te pakken. Dat betekent onder meer dat we een gezonde leefstijl willen stimuleren door keuzes makkelijker te maken, en dat we werken aan een gezonde leefomgeving. We bieden ondersteuning aan kinderen, volwassenen en ouderen die dat nodig hebben. Met als doel dat inwoners zich prettig voelen en kunnen meedoen in de samenleving, maar ook om de zorgkosten in de toekomst beheersbaar te houden.

Visie

Een goede gezondheid is één van de basisvoorwaarden in het leven. Daarbij gaat het niet alleen over je lichamelijke gezondheid, maar ook over je mentale welbevinden. Het gaat ook over het gevoel erbij te horen en mee te tellen, en over het vermogen je aan te passen aan veranderende omstandigheden. Zo werken we aan positieve gezondheid in brede zin, vanuit de zeven uitgangspunten van de Zaanse Visie op gezondheid.

De gezondheid van de Zaankanters ligt onder het landelijke gemiddelde, en binnen Zaanstad zijn daarin er grote verschillen. Daar willen we verbetering in brengen, samen met partners, aansluitend bij de behoeften en situatie van de bewoners. Dat vraagt om een langjarige, integrale aanpak. Dit is nodig omdat de continuïteit van de zorg steeds meer onder druk staat. Zodoende wordt preventie

steeds belangrijker om de omslag van zorg naar gezondheid te maken de komende jaren. Werk maken van preventie betekent onder andere meer aandacht voor de positieve effecten van voldoende bewegen en plezier in sport beleven. Dat begint al bij de jongste jeugd en blijft een leven lang van belang.

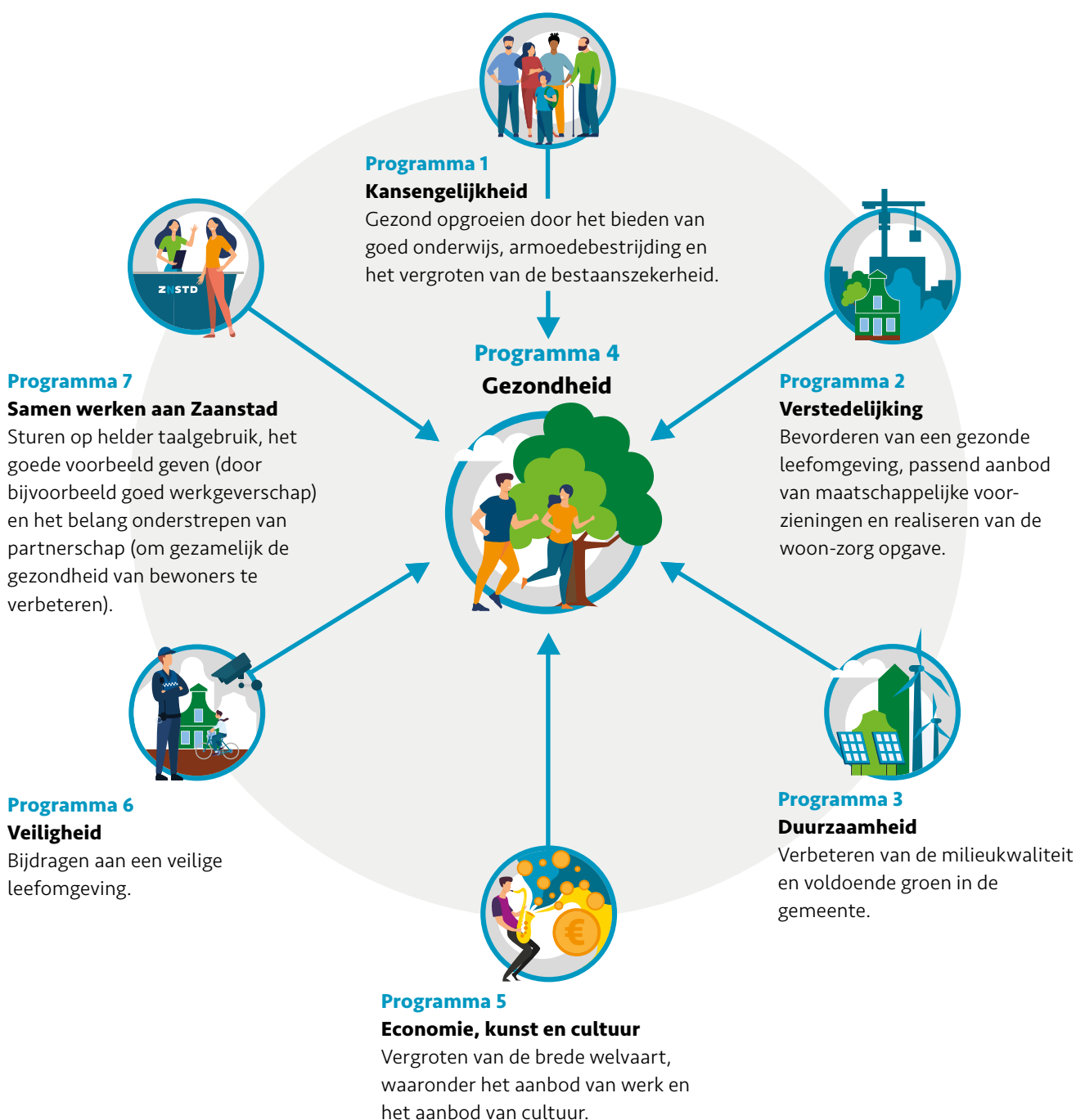
De komende vier jaar willen we kijken hoe we gericht de gezondheid kunnen vergroten. Onder andere geven we uitvoering aan het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Integraal Zorgakkoord (IZA). De landelijke akkoorden staan in het teken van de verschuiving van het leveren van (kostbare) zorg naar meer inzet op preventie, welzijn en brede gezondheid. We streven naar een gezonde generatie in 2040. Daarvoor hebben we uitvoeringsplannen opgesteld. In het uitvoeringsplan GALA richten we ons op het lokaal sportakkoord, de inzet van de combinatiefunctionaris sport en cultuur, kansrijke start, opgroeien in een kansrijke omgeving (OKO), terugdringen gezondheidsachterstanden, valpreventie, mantelzorg, overgewicht bij kinderen en volwassenen, eenzaamheid en mentale gezondheid, welzijn op recept en het versterken van de sociale basis. In de regio (IZA) nemen we deel in verschillende ketenaanpakken (onder andere bovengenoemde welzijn op recept en valpreventie) en is er veel te doen in het uitvoeringsprogramma op mentale gezondheid.

Daarbij blijven we natuurlijk inzetten op het ondersteunen van mensen die dat nodig hebben. We letten op het vergroten van de zelfredzaamheid en samenredzaamheid en het beheersbaar houden van de zorgkosten. Dat alles vanuit de taken die we hebben rond de Wmo, jeugdhulp, sport en bewegen, en zorg en veiligheid. Maar we willen

ook breder werken aan gezondheid en welbevinden, bijvoorbeeld door te kijken hoe jongeren hun talenten en identiteit kunnen ontwikkelen. In onze aanpak staan de uitgangspunten vanuit de Maatschappelijke visie centraal: preventie, durven differentiëren, en de verschillen tussen mensen overbruggen en omarmen. Bij preventie gaat het om het voorkomen van gezondheidsproblemen en -achterstanden, met extra focus op jeugd omdat gezond opgroeien cruciaal is voor je hele verdere leven. Maar ook over hoe we als samenleving omgaan met vergrijzing, en er samen voor kunnen zorgen dat mensen zich waar mogelijk

ook zelf voorbereiden op het ouder worden en vitaal blijven. De jeugdhulp staat onder druk en we zullen samen met andere gemeenten en het Rijk werken aan hervormingen in het stelsel. Het durven differentiëren is nodig om gericht gezondheidsachterstanden te kunnen aanpakken: het bevorderen van de gezonde keuze werkt alleen als het aansluit bij de situatie en behoefte van de mensen zelf. Het overbruggen en omarmen van verschillen gaat over ontmoeting en verbinding tussen mensen, en het belang van een diverse en inclusieve samenleving; ook dat is belangrijk voor de mentale gezondheid.

Wat dragen andere begrotingsprogramma's bij aan dit programma?

Er zijn veel factoren van invloed op het welbevinden en de gezondheid van mensen. Daarom is een gecombineerde aanpak nodig die de afzonderlijke begrotingsprogramma's overstijgt:

Verstedelijking: draagt bij aan de opgave Gezondheid door het bevorderen van een gezonde leefomgeving. Daarbij gaat het onder andere over de inrichting van de openbare ruimte: denk aan ruimte voor sport en bewegen, ontmoeten, groen voor ontspanning en tegengaan hittestress. Verder draagt verstedelijking aan gezondheid bij via het aanbod van maatschappelijke voorzieningen en het realiseren van de woonzorgopgave voor mensen in kwetsbare situaties. Dat is ook belangrijk met het oog op de groei van de stad en dorpen. Ook duurzame mobiliteit draagt bij aan gezondheid.

Duurzaamheid: werkt aan het verbeteren van de milieukwaliteit (luchtkwaliteit, geluid, geur en bodem); dit draagt bij aan de gezondheid van onze inwoners. Verder zijn er vooral koppelkansen rond het toevoegen van groen in de stad en dorpen; dat is nodig vanwege de klimaatadaptatie maar helpt ook in het tegengaan van hittestress, bijvoorbeeld bij ouderen. Groen dat stimuleert tot recreatie en beweging draagt bij aan gezondheid omdat het stress kan reduceren. Verder kan het verduurzamen van woningen leiden tot een gezonder binnenklimaat.

Kansengelijkheid draagt bij aan een betere gezondheid door het bieden van goed onderwijs – inclusief voorschool, kinderopvang en een goede begeleiding van ouders. Dat is cruciaal voor een goede ontwikkeling van (hele jonge) kinderen, en is een van de meest effectieve manieren om via preventie bij te dragen aan gezondheid. Ook draagt het programma Kansengelijkheid bij aan gezondheid en het verminderen van stress via armoedebestrijding en het vergroten van de bestaanszekerheid.

Ook **Veiligheid** draagt bij aan gezondheid, doordat repressie en handhaving ervoor zorgen dat inwoners zich veiliger kunnen voelen en minder angst of stress ervaren dan in een onveilige leefomgeving. Gezamenlijke uitdaging voor de beide programma's is een meer preventieve aanpak, de ketensamenwerking Zorg & Veiligheid en het tegengaan van polarisatie en discriminatie.

Economie, kunst en cultuur zet in op het vergroten van de brede welvaart; daar is gezondheid een van de aspecten van. Ook het hebben van werk heeft voor veel mensen een positieve invloed op gezondheid; een grote gezamenlijke uitdaging is de krapte op de arbeidsmarkt in de zorg. Verder kan ook cultuur, onderdeel van het programma Economie, enorm bijdragen aan het welbevinden en de gezondheid van mensen.

Samen werken aan Zaanstad draagt bij aan gezondheid door bijvoorbeeld te sturen op helder taalgebruik, goede bejegening, zo min mogelijk administratieve handelingen voor mensen die ondersteuning nodig hebben en toegankelijkheid van zorg & ondersteuning in de wijken. Ook gaat het over de voorbeeldrol die bestuur en organisatie hebben. Dat doen we onder meer door in te zetten op goed werkgeverschap: zaken als goede arbeidsvoorwaarden en een juiste balans tussen werk en privé is belangrijk voor de gezondheid van onze medewerkers. We zetten in op ervaringsdeskundigheid en stellen het perspectief van de inwoners centraal, waarbij we onderscheid maken naar doelgroep indien wenselijk. Verder is partnerschap een belangrijk element in het programma Samenwerken aan Zaanstad; dat draagt ook bij aan de opgave Gezondheid omdat we alleen gezamenlijk de gezondheid van bewoners kunnen verbeteren en de verschillen kunnen verkleinen.

Programma 4 Gezondheid

Product 4.1 Preventie, sporten en bewegen

Product 4.2 Jeugdhulp

Product 4.3 Maatschappelijke ondersteuning en ouder worden

Product 4.4 Zorg & Veiligheid

Product 4.1 Preventie, sporten en bewegen

We weten dat Zaanstad kampt met grote gezondheidsverschillen. Armoede is hiervan een van de meest genoemde oorzaken. We verkleinen die verschillen door een focus op preventie en het bevorderen van gezondheid van onze jeugd. We zetten in op gezondheidsbevordering en beweegstimulering voor inwoners die dat het meeste nodig hebben. We werken samen met partners zoals de GGD in programma's als het Pact Poelenburg/Peldersveld (Zaandam Oost), op scholen in kwetsbare wijken en voor groepen jongeren die speciale aandacht verdienen (vanwege emotionele, sociale of lichamelijke uitdagingen).

Met een gezonde omgeving, het stimuleren van gezonde leefstijl en het geven van het goede voorbeeld willen we de gezondheid van de stad en dorpen vergroten. We zien gezondheid in het licht van het brede welzijn van onze inwoners. Het is een combinatie van lichaam en geest en een samenspel tussen de fysieke omgeving en een passend activiteiten aanbod.

Beweging heeft een positieve invloed op fysieke en mentale gezondheidsaspecten. Vooral als het gaat om bewegen bij de sportverenigingen en in de (groene) buitenruimte, individueel en met anderen. Daarom werken we aan voldoende sportvoorzieningen en een efficiënte, duurzame en functioneel ingerichte openbare ruimte. Maar ook aan een veilige sportomgeving met voldoende aandacht voor kansengelijkheid.

Gezond worden en blijven doe je niet alleen. We zetten in op een betere samenwerking tussen het medisch en het sociaal domein en de informele zorg. Zaankanters zelf, de gemeente en andere partners hebben daarin een rol. Inwoners hebben er baat bij dat de partners zowel op regionaal en stedelijk als op buurtniveau effectief met elkaar samenwerken. Om zo gezamenlijk te ontdekken wat het beste werkt ten goede van het dagelijks leven van inwoners. Waar mogelijk kiezen we voor bewezen effectieve methoden.

Indicatoren

	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2025	Streefwaarde 2026	Bron
% Inwoners dat de eigen gezondheid als goed/ zeer goed/ uitstekend ervaart	86%	84%	81%	82%	84%	86%	Zaanpeiling
% Kinderen 3,9 jaar met overgewicht	12%	13%	11%	13%	13%	11%	JGZ
% Inwoners dat voldoet aan beweegnorm	nb	nb	64%	62%	64%	67%	Zaanpeiling

Toelichting:

Percentage inwoners dat de eigen gezondheid als goed/ zeer goed/ uitstekend ervaart

Ervaren gezondheid, ook wel subjectieve gezondheid of gezondheidsbeleving genoemd, weerspiegelt het oordeel over de eigen gezondheid. Ervaren gezondheid is een samenvattende gezondheidsmaat van alle relevante gezondheidsaspecten voor de persoon in kwestie.

De vraag 'hoe ervaart u uw gezondheid?' is breed te

interpreteren. Een antwoord hierop kan bijvoorbeeld duiden op een waardering op lichaamsfuncties, mentaal welbevinden, zingeving, kwaliteit van leven, meedoen en/of dagelijks functioneren. Uit de indicator kunnen geen verschillen in ervaren gezondheid opgemaakt worden. Uit de meting onder inwoners van 18 jaar en ouder was dit in Assendelft Noord het hoogst (82,9%) en in Peldersveld-Hoornseveld het laagst (68,9%).

De daling van 86% in 2020 naar 81% in 2022 is te relateren aan de coronacrisis. Daarbij speelt de vergrijzing een rol, aangezien het percentage mensen dat de eigen gezondheid als (zeer) goed ervaart, afneemt met het ouder worden. De totstandkoming van een hogere streefwaarde de komende jaren is ambitieus, omdat we inzetten op inwoners die hun ervaren gezondheid relatief laag ervaren. Met een integrale aanpak van met name de factoren armoede, stress en eenzaamheid, verwachten we de dalende trend te doorbreken naar het niveau van 2020.

Percentage kinderen 3,9 jaar met overgewicht

Voor de indicator % kinderen van 3 jaar en 9 maanden met overgewicht is gekozen omdat deze leeftijdsgroep ook in coronatijd voldoende is gemeten. Dit omdat het JGZ-contactmoment ook een vaccinatiemoment is. Verder is het een mooi meetmoment vlak voor de basisschool. In principe is het beleid gericht op verbeteren van dit percentage, maar omdat je als gemeente niet de enige speler bent die invloed heeft op overgewicht, is gekozen voor een gelijkblijvend percentage in 2025.

Percentage inwoners dat voldoet aan beweegnorm

In 2040 is de landelijke doelstelling dat 75% van alle volwassen inwoners voldoet aan de beweegnorm. Daarom is de prognose zo geformuleerd om hier langzaam naar toe te bouwen in Zaanstad. Verder was de streefwaarde voor 2026 van 43% gebaseerd op het vierjaarlijks gezondheids-onderzoek van de GGD. De sinds 2022 jaarlijkse uitvraag op de beweegnorm via de Zaanpeiling geeft als resultaat dat in 2023 62% van de respondenten 2,5 uur of meer blijkt te bewegen en daarmee te voldoen aan de beweegnorm.

Speerpunten 2025

Uitvoeringsagenda sport

We voeren de vastgestelde uitvoeringsagenda sport uit. Hierin staat de optimalisatie sportpark Hoornseveld, waaronder de realisatie van een warmtebron onder kunstgrasveld en nieuwbouw Zwembad De Slag en Hockeyvelden De Kraaijen. Er is ook in samenspraak met de gebruikers een robuust nieuw model gemaakt om het beheer op alle buitensportaccommodaties toekomstbestendig te maken. Dit nieuwe model wordt in 2025 ingevoerd.

Inzet van sport en bewegen zijn belangrijk om gezond en veilig op te kunnen groeien, zowel op het fysieke, sociale als mentale vlak. Dit doen we onder andere door uitvoering te geven aan het herijkte Lokaal Sport akkoord 2023 - 2026 en sport als pijler onder te brengen in de Zaanse aanpak. Opgroeien in een Kansrijke Omgeving maakt onderdeel uit van het Gezond en Actief Leven Akkoord.

Bij al deze inzet op een leven lang bewegen en sporten, starten we bij jonge inwoners. Zij kunnen opgroeien in een omgeving waarin de positieve effecten van sport en bewegen een vanzelfsprekend onderdeel wordt en blijft van hun leefstijl. Dit doen we vooral door maatschappelijke partners en sportaanbieders aan elkaar te verbinden om daarmee het huidige sportaanbod te vernieuwen. Sport en bewegen passen we in het jeugdbeleid als preventief middel en positief onderdeel van gezond opgroeien. Voor de volwassenen, en dan met name voor de senioren, zetten we in op programma's waarbij sport en bewegen bijdragen aan zowel de fysieke gezondheid (denk aan valpreventie), maar ook aan sociaal welbevinden en mentale gezondheid. Hiervoor richten we laagdrempelige (fysieke) voorzieningen in en werken we samen met partners aan een gericht aanbod voor ouderen.

Daarbij starten we vanuit de pijler Fijn wonen, samen met de partners van het Pact Zaanstad Oost. We willen in Zaanstad Oost de vraag/behoefte van bewoners op het gebied van sport, spel en bewegen én het aanbod nader beschrijven. Dan kunnen we ook een slimme koppeling maken met de ruimtelijk-programmatische aanpak in buurten (voorgeschreven in Uitwerking Visie Fijn Wonen), en met activiteiten ter bevordering van gezondheid.

Uitvoering integrale plan van aanpak GALA

We voeren het plan van aanpak Gezond en Actief Leven akkoord (GALA) uit. Hierin bundelen we verschillende preventieve activiteiten en brengen we samenhang aan. Daarnaast zetten we in samenhang met IZA (zie product 4.3) in op ketenaanpakken en een regionale aanpak op preventie. In die ketenaanpakken zetten we in op een betere samenwerking tussen het medisch en het sociaal domein en de informele zorg. Daarbij staat voor Zaanstad steeds de focus op jeugd en het gebiedsgericht differentiëren voorop.

Pijler gezondheid Zaanstad Oost

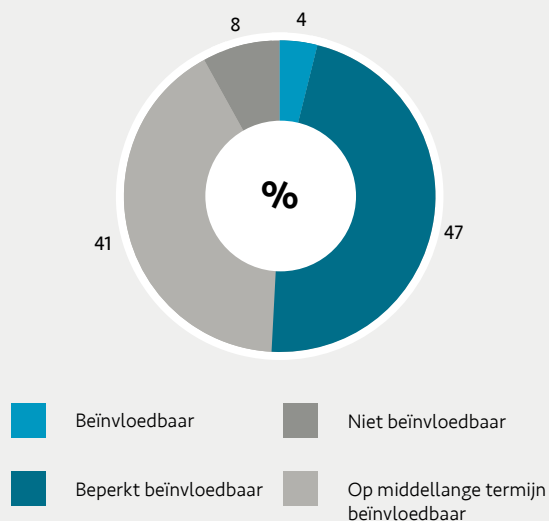
Binnen het komende Pact Zaanstad Oost werken we verder aan doelen binnen gezondheid, in een extra pijler Gezondheid. Met partners als het Zaanse Medisch Centrum, Eevan, de Sociale Wijkteams, de GGD en de huisartsen ontwikkelen we samen een langjarige aanpak om gezondheidsachterstanden te verkleinen.

Om voorbereid te zijn op de toekomstige stijgende zorgvraag gaan we meer doen aan preventie om de gezondheid op alle beleidsterreinen te verbeteren. Als gemeente zijn we volgens de landelijke beleidscyclus verplicht om elke vier jaar een nieuwe gezondheidsnota vast te stellen. We scherpen daarom onze Zaanse Visie op gezondheid aan. Hiervoor is de Maatschappelijke visie de basis.

Beïnvloedbaarheid van de kosten

Product 4.1 Preventie, sporten en beweging

Lasten: € 24,7 mln

Beïnvloedbaar

Dit betreft kosten in het kader van slim investeren (€ 0,8 mln) en kosten voor sportbeleid en buitensport (€ 0,2 mln).

Beperkt beïnvloedbaar

Dit betreft de bijdrage aan de gemeenschappelijke regeling Zaanstreek Waterland (€ 9,1 mln), Gala middelen (€1,7 mln), kosten voor buitensport (€ 0,8 mln) en kosten voor sportpark Kalverhoek (€ 0,1 mln).

Niet beïnvloedbaar

Dit betreft rente en afschrijving (€ 1,8 mln).

Op middellange termijn beïnvloedbaar

Dit betreft kosten voor exploitatie van het sportbedrijf (€ 7,3 mln), kosten voor sportbeleid (€ 0,7 mln), personeelskosten (€ 1,2 mln), subsidies voor sportaccomodaties (€ 0,7 mln), huurkosten voor AZ (€ 0,1 mln) en kosten voor gezond in de stad (€ 0,1 mln).

Programma 4 Gezondheid

Product 4.1 Preventie, sporten en bewegen

Product 4.2 Jeugdhulp

Product 4.3 Maatschappelijke ondersteuning en ouder worden

Product 4.4 Zorg & Veiligheid

Product 4.2 Jeugdhulp

Jeugdigen groeien gezond en veilig op, liefst thuis, in hun eigen omgeving. Waar nodig bieden we hulp en ondersteuning. Met inwoners, ervaringsdeskundigen en professionals zetten we in op een kansrijke startpositie in het leven. Dat vraagt om een goede samenwerking met alle partners die daar een bijdrage aan kunnen leveren. Wij streven naar gelijke kansen voor alle jeugdigen. Daarom

spannen we ons extra in voor de wijken en gezinnen die ondersteuning of jeugdhulp het meest nodig hebben. We bouwen met elkaar een toegankelijk en houdbaar jeugdhulpstelsel, gericht op het voorkomen en/of zo klein mogelijk houden van problemen. Hierbij gaan we uit van de transformatiedoelen (Preventie; Versterken opvoedkundig klimaat; Eén gezin, één plan, één regisseur; Juiste hulp op maat; Meer ruimte professional).

Indicatoren

	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2025	Streefwaarde 2026	Bron
% Jeugdigen dat ondersteund wordt door Jeugdteam	11,5%	12,2%	12,4%	12,7%	13,3%	14%	Gemeentelijke registratie
% Jeugdigen met specialistische jeugdhulp	10,5%	11,3%	11,6%	11,8%	12%	11%	Gemeentelijke registratie

Toelichting:

Percentage jeugdigen dat ondersteund wordt door Jeugdteam
Dit gaat om jeugdigen die het jeugdteam zelf ondersteuning wil bieden in plaats van de specialistische jeugdhulp-aanbieders. De bedoeling is dat het jeugdteam ieder jaar iets mee jeugdigen ondersteunt. Er komen echter meer hulpvragen en het jeugdteam komt daardoor in de knel. Het percentage stijgt daarom gering naar 13,3% (de prognose van 2024 is 13%).

Percentage jeugdigen met specialistische jeugdhulp
Het percentage jeugdigen met specialistische jeugdhulp moet minder worden. De afgelopen jaren zien we echter een stijging. Wij verwachten dat de stijging in 2024 nog doorzet. Maar met onder meer de maatregelen die we treffen vanuit de bestuursopdracht Jeugd, zal de inzet van jeugdhulp in 2025 gestabiliseerd zijn en met maar 0,2% stijgen. We willen minder specialistische jeugdhulp indiceren maar de prognose valt nu nog iets hoger uit dan ons streefgetal.

Speerpunten 2025

Hervormingsagenda Jeugd

Het belangrijkste voor de komende jaren is de in 2023

vastgestelde Hervormingsagenda Jeugd. Om de doelen uit de landelijke Hervormingsagenda te halen, zijn 10 actielijnen omschreven. Het vraagt veel van gemeenten, aanbieders, lokale teams en professionals om vorm te geven aan deze 10 actielijnen. Deze actielijnen moeten leiden tot besparingen die in 2026 klaar moeten worden. We willen in gaan zitten op:

1. Kritischer zijn op de inzet van specialistische jeugdhulp

Jeugdhulp voor die kinderen die het echt nodig hebben, is een doelstelling waar we al jaren aan werken. We hebben te maken met schaarste in middelen en mensen, waardoor we goed moeten kijken wie echt de jeugdhulp nodig heeft. Bij toewijzing willen we nog kritischer kijken of er echt behoefte is aan individuele zorg. Of dat we de ondersteuning ook op een andere manier kunnen organiseren. We denken bijvoorbeeld aan collectief aanbod of jeugdhulp in het onderwijs, waardoor minder kinderen individuele hulp nodig hebben. Of dat er juist op andere leefgebieden binnen het gezin (zoals volwassenen GGZ, scheiden, armoede, schulden, wonen, etc.) ondersteuning nodig is. Daarnaast willen we met behulp van het controleplan jeugdhulp bieden bij problemen bij de kinderen en de

gezinnen. We gaan daarom toezicht beter naleven. Tot slot gaan we ons voorbereiden op de nieuwe inkoop van jeugdhulp per 1-1-2027. Aandachtspunten hierbij zijn ook het leveren van goede zorg.

2. Tijd en aandacht voor kwetsbare gezinnen

Het thema 'versterken van het gewone leven van jeugdigen en gezinnen' valt hieronder. Hiermee richten we ons op het voorveld (onder andere op Kansrijke Start, OKO, jongerenwerk en moeders van Zaanadam-Oost). We willen het voorveld samen met de partners passender maken en laten aansluiten bij de behoefte van de inwoner. Daarnaast blijven we met partners in de stad het maatschappelijke debat voeren over de grenzen van de jeugdhulp. We willen stevig inzetten op de preventieve kant gericht op voorliggende voorzieningen, goede jeugdgezondheidszorg en inzet op het mentaal welbevinden van jongeren.

We werken samen met andere opgaven aan het Pact Zaanadam Oost. Jeugd is hierin een belangrijke pijler en gaat over het vergroten van kansengelijkheid. Binnen het Pact willen we een stevig en passend preventief aanbod, het versterken van Kansrijke Start en een goede samenwerking met onderwijs.

Een ander thema dat hieronder valt, is het versterken van de lokale teams en het doorontwikkelen van de gezinsgerichte aanpak. Daarmee pakken we problemen in een gezin integraal op. We intensiveren de samenwerking tussen de Sociale Wijkteams, Centrum Jong en het Jeugdteam rondom gezinnen met complexe problematiek.

Nog een ander thema is de Proeftuin toekomstscenario 2.0 Zaanstreek Waterland. Het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming is een landelijke ontwikkeling naar een eenvoudiger stelsel voor gezinnen en huishoudens (0-100 jaar) die te maken hebben met huiselijk geweld en kindermishandeling. In een (nader te bepalen) gebied in Zaanstad ontwikkelen we een nieuwe integrale manier van samenwerken met de partners (onder andere met SWT, Stichting Jeugdteams, Veilig Thuis, Raad voor de Kinderbescherming en Gecertificeerde instellingen en zorgorganisaties). De proeftuin is een regionale ontwikkeling en vindt ook plaats in Waterland.

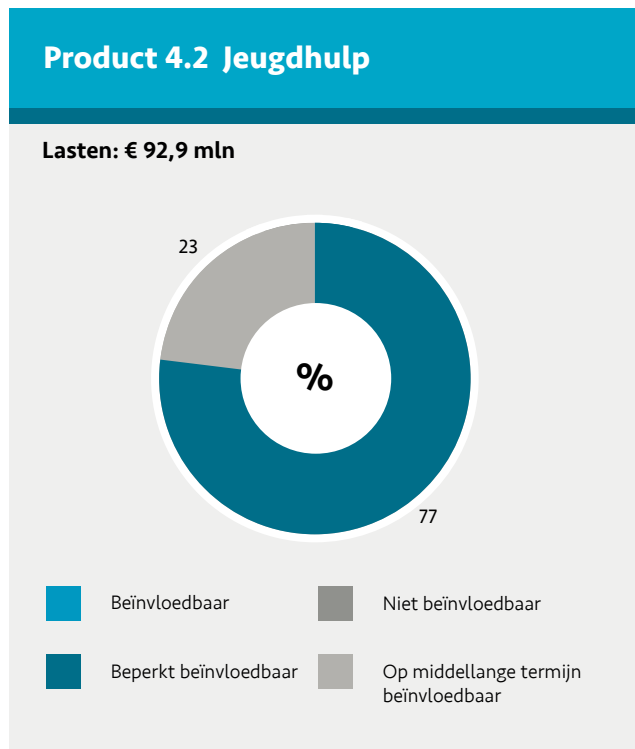
3. Focus op jeugd in andere beleidsterreinen

Veel kinderen die jeugdhulp krijgen, leven in een gezin waar ook andere problemen zijn, denk aan scheiden, armoede, schulden, wonen, etc. We willen daarom dat bij andere beleidsterreinen meer de focus komt op de jeugd, omdat enkel inzetten op vermindering van jeugdhulpkosten een te smalle benadering is. Een van de conclusies van de Hervormingsagenda is, dat de basis voor gezinnen rondom bestaanszekerheid, wonen, (passend) onderwijs, veiligheid en geborgenheid niet op

orde zijn. De jeugdzorg is dan ook mogelijk een symptoom van problemen in die randvoorwaarden. Om daar daadwerkelijk verandering in te brengen, is een aanpak vanuit andere domeinen nodig.

Onderwijs kan het normale leven van kinderen en jongeren versterken. Dit wordt ook in de Hervormingsagenda aangegeven. Het onderwijs is daarom een onmisbare partij. Samen met het onderwijs werken we onder andere aan sterkere ondersteuningsstructuren.

Beïnvloedbaarheid van de kosten

Beïnvloedbaar

Er zijn geen beïnvloedbare kosten.

Beperkt beïnvloedbaar

De beperkt beïnvloedbare kosten betreffen kosten voor Specialistische jeugdhulp (€ 66,8 mln), PGB jeugd (€ 2,9 mln), Opvoedondersteuning (€ 0,2 mln), uitvoering jeugdteams (€ 0,8 mln) en capaciteit noodzakelijke maatregelen (€ 0,6).

Niet beïnvloedbaar

De niet beïnvloedbare kosten bestaan uit rente en afschrijvingen (€ 0,1 mln).

Op middellange termijn beïnvloedbaar

Dit betreft kosten voor basisbudget jeugdteams (€11,6 mln) opvoedondersteuning (€ 2,8 mln), jeugdbeleid (€ 0,2 mln), regionale uitvoeringskosten (€ 0,3 mln), huisvestingskosten voor het jeugdteam (€ 0,4 mln), proeftuin toekomst kind gezin (€ 0,4mln) en kosten voor personeel (€5,8 mln).

Programma 4 Gezondheid

Product 4.1 Preventie, sporten en bewegen

Product 4.2 Jeugdhulp

Product 4.3 Maatschappelijke ondersteuning en ouder worden

Product 4.4 Zorg & Veiligheid

Product 4.3 Maatschappelijke ondersteuning en ouder worden

We willen dat Zaankanters van alle leeftijden kunnen meedoen in de samenleving. Soms is daar hulp bij nodig. Wij spannen ons daarom extra in voor de wijken en de inwoners die ondersteuning het meest nodig hebben. Zoals mantelzorgers, ouderen in kwetsbare situaties, inwoners die psychisch kwetsbaar zijn en dak- en thuislozen. Daarbij streven we naar gelijke kansen voor iedereen. Dat doen we samen met inwoners, ervaringsdeskundigen en professionals. In een mix van lichte ondersteuning die inwoners snel en makkelijk kunnen gebruiken (bijvoorbeeld huiskamerprojecten, inlopen) en zwaardere (geïndiceerde) ondersteuning op maat (zoals dagbesteding, woningaanpassing en doelgroepenvervoer).

Vergrijzing en het streven om inwoners in kwetsbare situaties zo veel en zo lang mogelijk thuis, in de wijken, te ondersteunen, zorgen voor een financiële uitdaging. Ook de krapte op de arbeidsmarkt en de tekorten in de zorg dwingen ons tot aanpassingen. Dat betekent dat we meer een beroep doen op inwoners, bijvoorbeeld als goede buur, vrijwilliger of als mantelzorger. We zijn ons bewust van de maatschappelijke consequenties hiervan. Wij ondersteunen

daarom vrijwilligers(organisaties) en laten mantelzorgers er niet alleen voor staan.

Dak- en thuisloosheid is per definitie een ongezonde leefomstandigheid. We zetten in op het voorkomen hiervan en bieden daarnaast een passende aanpak gericht op het (zelfstandig) wonen met begeleiding.

Samen met partners in de stad streven we ernaar dat onze ouderen zo lang mogelijk prettig, veilig en gezond blijven wonen in de eigen wijk. Dat vraagt om passende woonruimte en de nabijheid van welzijn, ontmoetingsmogelijkheden en ondersteuning.

Omdat de opgave voor gezondheid niet stopt bij onze gemeentegrenzen, investeren we in de samenwerking in de regio. Binnen de regionale en lokale uitwerking van het IZA (integraal zorgakkoord), GALA (gezond en actief leven akkoord) en het regionale programma GOUD (specifiek gericht op betere zorg voor ouderen vanuit de thema's 'gezond blijven en zelfstandig wonen', 'goed herstel en voorkomen van acute zorg' en 'leven met langdurige zorg') werken we regionaal samen aan betere, toekomstbestendige en betaalbare zorg. Daarnaast participeren we in het regionale Netwerk Dementie en werken we regionaal samen in de aanpak van ggz-problematiek.

Indicatoren

	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2025	Streefwaarde 2026	Bron
% Dat vindt voldoende contacten met andere mensen te hebben	nb	71%	75%	75%	75%	76%	Zaanpeiling
% Dat mantelzorg als zware belasting ervaart	17%	17%	14%	17%	17%	17%	Zaanpeiling

Toelichting:

Percentage dat vindt voldoende contacten met andere mensen te hebben

Het bevorderen van voldoende contact is een complex vraagstuk. Opgavebreed en opgave overstijgend stimuleren we onderlinge contacten tussen inwoners en geven een aanzet om eenzaamheid tegen te gaan. Dat is onder andere

een van de doelstellingen van het Gezond en Actief Leven Akkoord.

Percentage dat mantelzorg als zware belasting ervaart

We willen dat mantelzorgers er niet alleen voor staan. Mede door de vergrijzing is het de verwachting dat het

beroep op mantelzorg gelijk blijft of zal toenemen. Hierdoor is het doel om het percentage inwoners dat mantelzorg als zware last ervaart gelijk te houden (en niet laten oplopen).

Met deze indicator volgen en toetsen we of het Actieplan mantelzorg volstaat.

Speerpunten 2025

Maatschappelijke opvang

In het kader van de vernieuwing van de Maatschappelijke Opvang (MO) verbouwen we verschillende opvangplekken. Daardoor komen er meer en kleinschaligere opvangplekken in Zaanstad. Dat is nodig vanwege de stijging van het aantal dak- en thuislozen. Om meer inzicht te krijgen in die aantallen doen we samen met Kansfonds en Hogeschool van Utrecht mee met een landelijke telling van dak- en thuislozen (Ethos light telonderzoek). Het is ook nodig om de toegang tot de opvang aan te passen (wie heeft er recht op welke opvang, hoe regelen we het proces en welke regels horen daarbij). Het inzicht uit de telling gaat daarbij helpen. Zowel de vernieuwing van de opvang als van de toegang stellen de gemeente wel voor financiële uitdagingen.

Afloop opdracht Sociale Wijkteams

De Sociale Wijkteams hebben een brede opdracht. Zij zijn dé plek waar Zaanckanters informatie, voorzieningen, hulp en ondersteuning vinden. Ze voeren in opdracht van de gemeente landelijke en lokale regelgeving uit. Daarmee zijn de 11 wijkteams, van drie aanbieders, een belangrijke partner van Zaanstad. De overeenkomsten met deze aanbieders (Dock, Inclusio en SMD) lopen op 31-12-2026 af. Dit betekent dat we per 1 januari 2027 een nieuwe opdracht moeten verstrekken. In 2025 starten we het inkooptraject op basis van de in 2024 uitgevoerde evaluatie en visievorming.

Uitvoeren Actieplan mantelzorg

De Sociale Wijkteams hebben opdracht gekregen om mede het Actieplan mantelzorg uit te voeren. Met het Actieplan ontwikkelen en versterken we de ondersteuning aan mantelzorgers van inwoners van Zaanstad. Dat doen we door betere signalering (wie zijn mantelzorgers), kennisvergroting, samenwerking, waardering en ondersteuning. Landelijk beleid en financiering uit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Integraal Zorgakkoord (IZA) helpen om het beleid verder uit te werken.

Aanbesteding Wmo maatwerk

Inwoners die langdurig onvoldoende zelfredzaam zijn, kunnen hulp en ondersteuning krijgen. Zaanstad sluit daarvoor contracten af met zorgaanbieders. De contracten voor huishoudelijke hulp, ambulante begeleiding en dagbesteding eindigen op 1 januari 2026. Daarom werken

we in 2025, samen met de gemeenten in Zaanstreek-Waterland aan een nieuwe aanbesteding. Nieuwe inzichten, bijvoorbeeld uit de themaonderzoeken toezicht Wmo, nemen we hierin mee. Bij de uitvoering van de nieuwe contracten hebben we aandacht voor de impact op Zaanckanters die de hulp ontvangen en voor de uitvoeringsorganisatie.

Uitvoeringsagenda Woonzorgopgave

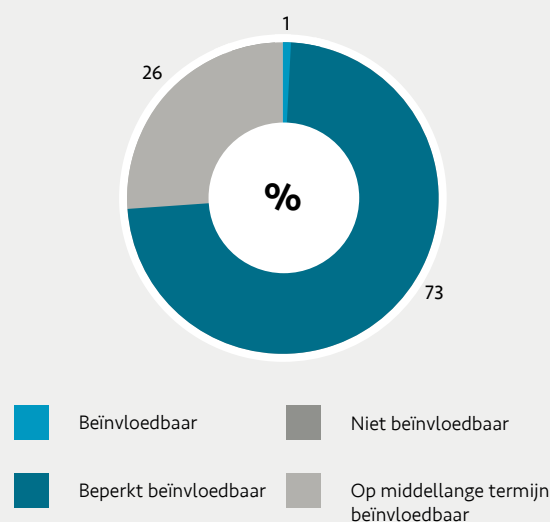
De uitvoeringsagenda Woonzorgopgave helpt ons om oplossingen te zoeken voor het complexe vraagstuk van wonen en zorg voor 'aandachtsgroepen'. Complex, omdat er te weinig geschikte (kleine, toegankelijke, betaalbare) woningen zijn en in de zorg. Ook telt de kwetsbare situatie van de wijken waarin deze woningen meestal staan mee. Op de volgende zes locaties onderzoeken we wat dat betekent in de praktijk:

1. Toekomstbestendig Westerwatering
 2. Wooncirkel Wormerveer
 3. Nieuw Saenden in Zaandam West
 4. Dementievriendelijk Westzaan rondom Lambert Melisz.
 5. Nieuw in Kogerveld: Jonker Juffer
 6. Digitale community in Parkzicht, Koog aan de Zaan.
- Naast het leren en ontwikkelen vanuit deze zes 'focuslocaties' zijn we met een aantal projecten gestart om de basis beter op orde te krijgen.

Beïnvloedbaarheid van de kosten

Product 4.3 Maatschappelijke ondersteuning en ouder worden

Lasten: € 75,8 mln

Beïnvloedbaar

De beïnvloedbare kosten bestaan uit kosten voor WMO taken (€ 0,8 mln) ook de onderuitputting jaarrekening is hier begroot (-€ 0,4 mln).

Beperkt beïnvloedbaar

Dit betreft kosten voor specialistische zorg zonder verblijf (€ 33,2 mln), Beschermd wonen (€ 10,6 mln), Maatschappelijke opvang en verslavingszorg (€ 4,4 mln), individuele verstrekkingen vanuit de WMO (€ 4,2 mln), PGB WMO (€ 0,9 mln), collectief vervoer en parkeren (€ 1,1 mln), huisvestingskosten sociale wijkteam (€ 0,6 mln), toegang sociale wijkteams (€ 0,6 mln).

Niet beïnvloedbaar

De niet beïnvloedbare kosten bestaan uit rente en afschrijvingen van de wijkteams (€ 0,2 mln).

Op middellange termijn beïnvloedbaar

Dit betreft kosten van de sociale wijkteams (€ 15,0 mln), kosten voor cliëntondersteuning en slachtofferhulp (€ 1,8 mln) en personeelskosten (€ 2,8 mln).

Programma 4 Gezondheid

Product 4.1 Preventie, sporten en bewegen

Product 4.2 Jeugdhulp

Product 4.3 Maatschappelijke ondersteuning en ouder worden

Product 4.4 Zorg & Veiligheid

Product 4.4 Zorg & Veiligheid

Met een samenhangende, integrale aanpak met partners uit de keten Zorg en Veiligheid, willen we de veiligheid (structureel) herstellen en snellere en passende zorg verlenen aan inwoners in kwetsbare situaties. Hierdoor

krijgen zij weer grip op hun leven en voorkomen we dat de problematiek verergert of dat personen afglijden naar overlast en/of criminaliteit. Onder regie van de gemeente werken partners samen, vanuit een gezamenlijk doel en gedeeld eigenaarschap.

Indicatoren

	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2025	Streefwaarde 2026	Bron
% Dat overlast ervaart van dakloze, verslaafde of verwarde mensen	14%	15%	16%	17%	15%	13%	Zaanpeiling
Aantal meldingen van vermoeden huiselijk geweld bij Veilig Thuis	1.155	1.005	1.155	1.180	1.130	1.100	CBS

Toelichting:

Percentage dat overlast ervaart van dakloze, verslaafde of verwarde mensen

De afgelopen jaren hebben inwoners iets meer overlast ervaren van dakloze, verslaafde mensen en/of mensen met verward of onbegrepen gedrag. We verwachten dat de inspanningen op Zorg & Veiligheid op langere termijn een gunstig effect hebben dat gevoel van onveiligheid. Onder meer de Inloopvoorziening Villa Westerweide en extra inzet van het Leger des Heils en de Wijk GGD'er, kunnen verbetering brengen.

Door problemen vroeg te signaleren en mensen in kwetsbare situaties tijdig te voorzien van passende zorg en ondersteuning, kunnen we voorkomen dat de problematiek verergert of dat personen afglijden naar (ernstigere vormen van) overlast of criminaliteit.

Percentage aantal meldingen van vermoeden huiselijk geweld bij Veilig Thuis

De aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling vraagt om een lange adem. Inwoners melden lang niet in alle gevallen (tijdig) huiselijk geweld en zoeken ook niet in alle gevallen (tijdig) om hulp. Dit kan gevolgen hebben voor de werkelijke aantallen meldingen. De willen ons blijven inzetten op (meer) bewustwording bij inwoners en het

trainen van medewerkers van de lokale teams en scholen. Daarnaast zijn en worden in 2024 en 2025 de eerste stappen gezet in een nieuwe manier van samenwerken rondom gezinnen en huishoudens die te maken hebben met onveiligheid. Deze inzet kan op korte termijn leiden tot een verhoging van het aantal meldingen bij Veilig Thuis, waarna we op langere termijn een daling kunnen verwachten.

Speerpunten 2025

Evaluatie Inloopvoorziening Villa Westerweide

Een half jaar na de officiële opening heeft begin 2024 de eerste evaluatie plaatsgevonden van het (tijdelijke) Inloophuis Villa Westerweide. Het inloophuis wordt gerund door De Regenboog Groep. Het inloophuis is een voorziening voor kwetsbare inwoners waar de gemeente zich meer over wil ontfermen. Sommigen kampen met een verslaving, psychische problemen, schulden of zijn dakloos. Vanwege de positieve resultaten is de overeenkomst met De Regenboog Groep verlengd tot 1 mei 2025. De gemeente evalueert opnieuw in 2025 en neemt daarin de ervaringen van de bezoekers, omwonenden en samenwerkingspartners mee.

Overlastgevende personen en/of groepen

De gemeente werkt samen met de Wijk GGD'er, het Leger des Heils, De Regenboog Groep, handhaving, politie en anderen om de kwetsbare inwoners die in de openbare ruimte voor overlast kunnen zorgen aan te pakken. Zij stimuleren deze kwetsbare, overlastgevende personen om het inloophuis Villa Westerweide te bezoeken voor hulp, zorg en ondersteuning.

Nazorg aan personen met een detentieverleden

De gemeente heeft de taak om personen met een detentieverleden nazorg te bieden op de verschillende leefdomen, zoals inkomen, werk en wonen. De gemeentelijke regisseurs nazorg ex-gedetineerden stellen tijdens de detentie samen met DJI en de gedetineerden de nazorgplannen op. Hiermee willen we terugval of verergering van de problematiek voorkomen. In 2024 is de basis van deze taak op orde gebracht en wordt in 2025 e.v. voortgezet. Met de gemeenten in Zaanstreek-Waterland zijn er regionale samenwerkingsafspraken gemaakt.

Complexe woonoverlast

In 2025 zet de gemeente haar regiefunctie op de integrale aanpak van (complexe) woonoverlast voort. Dit gebeurt op basis van het in 2024 vernieuwde convenant Woonoverlast & Zorg en de samenwerkingsafspraken met partners zoals de woningcorporaties, de GGD/MABZ en de politie.

Regionale samenwerking op Zorg & Veiligheid (Allen voor Eén)

Binnen "Allen voor Eén" bundelen de zeven gemeenten in Zaanstreek-Waterland en partners op Zorg & Veiligheid de krachten. We geven prioriteit aan:

- Huiselijk geweld en kindermishandeling (incl. Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming en Veilig Thuis)
- Personen met onbegrepen gedrag
- Mensenhandel
- Informatie-ontsluiting
- Zorg- en Veiligheidshuis Zaanstreek-Waterland
- De uitvoering van gehonoreerde subsidieprojecten van ZonMw (o.a. Straattriage, Specialistische Bemoezorg en Kenniswerkplaats onbegrepen gedrag).

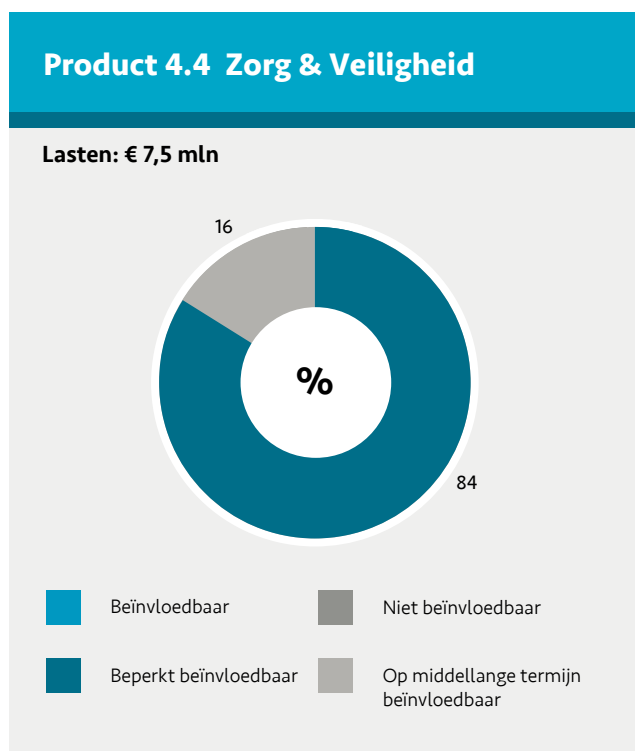
Ook in 2025 zetten we in op deze thema's om een merkbaar verschil te maken voor inwoners en een werkbaar verschil voor professionals. Er wordt gewerkt aan preventie, bewustwording, vroegtijdige signalering, tijdige en passende zorg/hulpverlening en systeemgericht werken (1 huishouden, 1 plan, 1 regisseur). De ontwikkeling waar veel aandacht voor is, is het Toekomstscenario Kind- en gezinsbescherming. Dit is een landelijke ontwikkeling naar een eenvoudiger stelsel voor gezinnen en huishoudens (0-100 jaar) die te maken hebben met huiselijk geweld en kindermishandeling. In een (nader te bepalen) gebied in Zaanstad ontwikkelen we een nieuwe integrale manier van samenwerken met de partners (onder andere met SWT, Stichting Jeugdteams, Veilig Thuis, Raad voor de Kinderbescherming en Gecertificeerde instellingen en

zorgorganisaties). De proeftuin is een regionale ontwikkeling en vindt ook plaats in Waterland.

Koppelkansen

Zorg & Veiligheid heeft bij uitstek veel verbinding met andere opgaven, zoals Jeugd (jeugdhulp), WMO/Ouderen (IZA, GALA, Woonzorgopgave), Kansengelijkheid en Veiligheid. Er is daarbij aandacht voor gezinnen en huishoudens in de leeftijd van 0 tot 100 jaar. Om een doorbraak te realiseren in complexe gevallen zorgen we voor een passende mix van interventies uit de zorg (behandeling), veiligheid (repressie/strafrecht) en het sociaal domein (ondersteuning). We streven daarbij naar (tijdige) toegang tot passende zorg en ondersteuning.

Beïnvloedbaarheid van de kosten

Beïnvloedbaar

Er is geen sprake van beïnvloedbare kosten.

Beperkt beïnvloedbaar

Dit betreffen de wettelijke taken rondom huiselijk geweld en kindermishandeling (€ 6,1 mln) en kosten voor het Veiligheidshuis (€0,2 mln).

Niet beïnvloedbaar

Er is geen sprake van niet beïnvloedbare kosten.

Op middellange termijn beïnvloedbaar

Dit betreft kosten voor het veiligheidshuis (€ 0,1 mln) en huiselijk geweld (€ 0,1 mln), inloop Veldpark (€ 0,7 mln), een kenniswerkplek voor onbegrepen gedrag (€ 0,1 mln) en kosten voor personeel (€ 0,2 mln).

Verbonden partijen

De volgende verbonden partijen hebben een relatie tot dit programma:

- **GGD Zaanstreek Waterland**

Uitvoeringsorganisatie van de gemeenten Zaanstreek-Waterland die de gezondheid en sociale veiligheid van alle mensen in de regio beschermt, bewaakt en bevordert.

- **Regionale samenwerking decentralisaties sociaal domein**

Een lichte variant van een gemeenschappelijke regeling met afspraken over samenwerking op Jeugdhulp en Wmo met gemeenten in Zaanstreek-Waterland.

- **Stichting Jeugdteam**

Stichting Jeugdteam is door de gemeente Zaanstad opgericht en per 1 januari 2022 operationeel. De stichting heeft tot doel het verlenen van jeugdhulp aan jeugdigen in Zaanstad, het beoordelen en doorverwijzen naar specialistische jeugdhulp en het voeren van regie op ondersteuningsplannen van gezinnen. Dit doet het jeugdteam door integraal samen te werken met de Sociale Wijkteams, het onderwijs, de huisartsen, specialistische aanbieders en andere partners in de wijken

- **Sportbedrijf Zaanstad**

Het Sportbedrijf faciliteert, activeert en stimuleert de sportieve Zaanster. Dat doet het door de exploitatie van de zwembaden, sporthallen en gymzalen, door 'brede school'-activiteiten en met een breed palet van sport- en beweegstimulerende activiteiten en evenementen. In samenwerking met gemeente Zaanstad is Sportbedrijf Zaanstad verantwoordelijk voor de uitvoering van het gemeentelijk sportbeleid.

Zie voor een verdere toelichting de Paragraaf Verbonden Partijen.

Financiën

Gezondheid (Bedragen x € 1.000)					
	Begroting 2024 (stand voorjaarsnota)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	194.737	200.975	195.778	194.009	193.893
Baten	-8.795	-6.986	-8.218	-5.901	-5.856
Saldo	185.942	193.989	187.560	188.108	188.036
Toevoegingen reserves	0	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	-1.240	-345	-345	-345	0
Totaal saldo inclusief reserve mutaties	184.702	193.644	187.215	187.762	188.036

Toelichting:

De lasten zijn in 2025 € 6,24 mln. hoger dan in 2024. De baten zijn in 2025 € 1,81 mln. lager dan in 2024. De toevoegingen aan de reserves zijn gelijk in 2025 ten opzichte van 2024. De onttrekkingen aan de reserves zijn € 0,9 mln. lager in 2025 dan in 2024. Deze verschillen worden hieronder toegelicht.

De SPUK Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) is incidenteel begroot tot en met 2026. Dit betekent dat in 2027 zowel de baten en de lasten aanzienlijk lager zijn € 1,3 mln.

Omschrijving (Bedragen x € 1.000) (- = voordeel, + = nadeel)

	Lasten	Baten	Toevoeging reserves	Onttrekking reserves	Saldo op opgave
Prijs-, loon- en subsidie Indexatie Jaarlijks indexeren we de kosten met de prijs-, loon- en/of subsidie-indexatie. Hierdoor stijgen de lasten.	5.850	0	0	0	5.850
Specialistische jeugdhulp Op basis van de volumegroei en voortangrapportage 2024, wordt er een totale financiële bijstelling van € 5,5 miljoen nadeel vanaf 2025 verwacht, bovenop het nadeel van € 2,8 miljoen vanaf 2024.	5.540	0	0	0	5.540
Specialistische jeugdhulp De OVA-index voor personele kosten in de jeugdzorg bedraagt 5,19% voor 2025, tegenover een gemeentelijke index van 3,74%. Deze hogere OVA-index leidt tot € 1,07 miljoen structureel hogere lasten.	1.070	0	0	0	1.070
Wet Maatschappelijke Ontwikkeling (WMO) Het budget voor de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) wordt verhoogd met € 0,63 mln. in vanwege de verwachte kostenstijging. Dit is gebaseerd op een voorspelde volumegroei van 5% voor maatwerkvoorzieningen en 3% voor individuele verstrekkingen. Echter, om voorzichtig te begroten is besloten om 1,7% van de verwachte groei niet mee te nemen, aangezien eerdere kostenstijgingen lager waren dan voorspeld.	634	0	0	0	634
Wet Maatschappelijke Ontwikkeling (WMO) De indexering van WMO-tarieven is gebaseerd op de OVA en PPC, zoals berekend door het Centraal Planbureau. Voor 2025 is de voorlopige indexatie 4,85% voor maatwerk en 4,68% voor sociale wijkteams, vergeleken met 3,74% gemeentelijke indexatie. Deze hogere indices leiden tot € 0,50 mln. structureel hogere lasten.	500	0	0	0	500
Financieel knelpunt: Jeugdzorgvervoer We zien een ontwikkeling waarin Zaanse jeugdigen in jeugdzorg verblijven in andere gemeenten waarbij het vervoer naar school bekostigd wordt door Zaanstad. Deze werkwijze is niet conform de geldende regelgeving maar we stellen het belang van het kind en de toegang tot het onderwijs voorop. Dit is een landelijk probleem en in Zaanstad niet anders. In de komende periode verkennen we verschillende scenario's om passende maatregelen te treffen. In 2025 en 2026 ramen we € 0,2 mln. extra.	200	0	0	0	200
Financieel knelpunt: Structureel tekort MO Op de maatschappelijke opvang wordt er een structureel tekort van € 0,21 mln. verwacht. Voor dit tekort is voor € 0,10 mln gedekt uit de algemene middelen. Voor het restant is de taakstelling om de lasten te verlagen. Het tekort komt door de aanvraag van het Leger des Heils voor de kortdurende opvang in de Bosschjesstraat.	103	0	0	0	103
Sportpark Hoornse veld In 2024 is een deel van de investering Sportpark Hoornse veld gedekt vanuit de exploitatie en het investeringsfonds. Dit wordt in 2024 gerealiseerd. De lagere onttrekking aan het investeringsfonds is opgenomen in opgave 2 Verstedelijking.	-2.001	0	0	0	-2.001
Actualisatie kapitaallasten	-1.330	0	0	0	-1.330

De proeftuin Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming Bij de voorjaarnota is een incidentele begrotingsbijstelling voor 2024 opgevoerd. Regionaal zijn afspraken gemaakt inzake de uitvoering. De lasten van het plan worden voor 2024 geraamd op € 1,9 mln. De extra lasten bedragen € 1,1 mln. Dit wordt gedekt uit de subsidie van het Ministerie van Veiligheid en Justitie.	-1.069	1.069	0	0	0
Reserve Budgetoverhevelingen Bij de voorjaarnota is een incidentele begrotingsbijstelling voor 2024 opgevoerd. Voor de opgave Gezondheid betreft het jeugd AEF-middelen en POK-impuls integraal werken.	-727	0	0	0	-727
Kostenverdeling Betreft het toerekenen van apparaatsbaten en lasten aan de prestaties over de verschillende opgaven. Voor nadere informatie verwijzen we naar de paragraaf bedrijfsvoering.	-233	0	0	0	-233
GGD Kadernota 2025 Aan de hand van de kadernota 2025 van de GGD en bijstelling begroting 2024 wordt het budget van de GGD omlaag bijgesteld.	-521	0	0	0	-521
Onttrekking reserve Vrouwenopvang Bij de voorjaarnota is een incidentele begrotingsbijstelling voor 2024 opgevoerd € 0,44 mln. Zaanstad ontvangt als centrumgemeente de Doeluitkering Vrouwenopvang (DUVO) ten behoeve van de financiering van regionale projecten/ activiteiten rondom Huiselijk Geweld en Kindermishandeling. In 2024 valt ook € 0,11 mln. vrij in de algemene middelen in verband met een bijstelling van indexatie. Uit de bestemmingsreserve vrouwenopvang wordt -€ 0,55 mln. onttrokken conform het bestedingsplan.	-437	0	0	549	112
Begroting Zorg- en Veiligheidshuis Bij de voorjaarnota is een incidentele begrotingsbijstelling voor 2024 opgevoerd. Het Zorg- en Veiligheidshuis (ZVH) is een regionale netwerkorganisatie. Primaire gedachte van het ZVH is dat de aangesloten organisaties zich tezamen inzetten voor duurzame oplossingen van complexe (multi)problematiek waarbij sprake is van veiligheidsrisico's.	-349	139	0	210	0
Opvang zwerfjongeren Vanuit de resultaatbestemming van het jaarrekeningresultaat 2023 is bij de voorjaarsnota budget beschikbaar gesteld voor extra opvanglocaties van zwerfjongeren. Het effect van de lagere onttrekking aan de Algemene Reserve is opgenomen in opgave Samen werken aan Zaanstad.	-342	0	0	0	-342
Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) Het restant budget van de ontvangen SPUK middelen 2023 is bij de voorjaarsnota 2024 beschikbaar gesteld voor 2024.	-282	282	0	0	0
Wijziging budgethouderschap Jongerenwerk De aansturing van de budgetten Jongerenwerk vallen niet onder de keten Zorg en Veiligheid. Door deze begrotingsmutatie worden de budgetten op de juiste plekken in de begroting geplaatst waar de inhoudelijke aansturing plaats vindt. Een deel van het budget wordt ondergebracht bij opgave 6 Veiligheid en een deel bij opgave 1 Kansengelijkheid.	-281	0	0	0	-281

Transformatieplan jeugd Bij de voorjaarnota is een incidentele begrotingsbijstelling voor 2024 opgevoerd. In 2024 voeren we nog een aantal regionale projecten in het kader van Regionaal programma jeugdhulp uit en de regionale ontwikkelagenda 2024. Deze projecten worden gedekt uit de bestemmingsreserve transformatieplan jeugd.	-120	0	0	120	0
Overige verschillen	33	319	0	16	368
Totaal	6.238	1.809	0	895	8.942

Beleidsmatige risico's

Tekort aan personeel op alle fronten, maar vooral in de zorg

Beheersmaatregel:

Dit vraagstuk speelt in het hele land en is niet eenvoudig op te lossen. Lokale teams en zorgaanbieders bespreken met elkaar hoe zij personeel zo efficiënt mogelijk kunnen inzetten. Bijvoorbeeld met zij-instromers en herintreders. Daarbij kijken we of anders gekwalificeerd personeel – onder supervisie – bepaalde werkzaamheden kunnen uitvoeren. En we kijken naar prioriteiten en mogelijk uitstel. Om de juiste keuzes te maken binnen Zorg & veiligheid, werken we lokaal en regionaal aan een goed, integraal besturingsmodel.

Druk op SWT's

Beheersmaatregel:

We werken samen met de SWT's aan het eenvoudiger maken van administratie en andere werkdrukverlagende maatregelen. Ook betrekken we de SWT's bij de ontwikkeling van het stedelijk Jeugdteam.

Weinig hulp uit eigen netwerk voor mensen met een hulpvraag

Beheersmaatregel:

We bespreken met vrijwilligers(organisaties), wijk/ buurtorganisaties en mantelzorgers wat zij wel en niet kunnen bieden en wat zij van ons nodig hebben.

Geen duidelijkheid door het Rijk bij Wmo

Beheersmaatregel:

We volgen de landelijke ontwikkelingen via de VNG en andere landelijke organisaties op de voet, zodat we hier snel op kunnen anticiperen en goede voorbeelden van

elders kunnen benutten. Binnen de beschikbare middelen kijken we scherp naar prioriteiten.

Terugdringen instroom Wet Langdurige Zorg (WLz)

Beheersmaatregel:

De VNG heeft ingestemd met het beperken van de instroom in de WLz, maar kent de zorgen van de gemeenten. De gemeenten moeten zorgen voor passende voorzieningen en dragen daar de kosten van. Wij gaan ervan uit dat de VNG blijft monitoren en tijdig met nieuwe bestuurlijke voorstellen komt.

Beleidsnota's

- [Maatschappelijke visie Zaanstad](#)
- [Verordening Jeugdhulp 2022](#)
- [Strategische agenda Ouder worden in Zaanstad](#)
- [Regiovisie Kwetsbare burgers](#)
- [Regiovisie GIA Z-W 2020-2023 Geweld hoort nergens thuis](#)
- [Visie Samen sterk op mantelzorg](#)
- [Wijzigingsverordening WMO](#)
- [Zaanse Visie op Gezondheid](#)
- [Zaanse Visie op Sport 2020-2040](#)
- [Vijfde voortgangsrapportage strategische agenda ouder worden in Zaanstad](#)
- [Actieplan Burgemeester in 't Veldpark](#)
- [Regionaal beleidsplan Mensenhandel](#)
- [Zaans lokaal sportakkoord \(PM: herijkt sport- en preventieakkoord\)](#)
- [PM: IZA, GALA](#)

Kerncijfers

Zaanpeiling					
	2020	2021	2022	2023	Bron
Tevredenheid met het leven onder senioren	87%	89%	82%	83%	Zaanpeiling

Kerncijfers

	2020	2021	2022	2023	Bron
Aantal cliënten Wmo (totaal)	9.317	9.481	9.795	9.437	Gemeentelijke registratie
Aantal cliënten Wmo met een maatwerkarrangement (=begeleiding)	4.991	5.444	6.249	6.339	Gemeentelijke registratie
Aantal cliënten Wmo met Verpleging Verzorging Thuis (VVT)/Hbh	3.475	3.812	4.188	4.297	Gemeentelijke registratie

BBV indicatoren

BBV indicatoren

	2020	2021	2022	2023	Bron
% Kinderen tot 18 jaar in uitkeringsgezin	7%	7%	6%	nb	Waar staat je gemeente.nl
Aantal verwijzingen naar Halt per 1000 jongeren van 12-17 jaar*	16	8	13	11	Bureau Halt
Aantal cliënten met een maatwerkarrangement WMO per 1.000 inwoners	53	56	56	nb	GMSD
% Jongeren (12-21 jaar) met delict voor rechter verschenen	1%	1%	1%	nb	Waar staat je gemeente.nl
% Jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel	1,1%	1,2%	1,0%	0,8%	Waar staat je gemeente.nl
% Jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel	0,3%	0,4%	0,3%	0,3%	Waar staat je gemeente.nl
% Jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp (nb: is niet vergelijkbaar met andere gemeenten)**	16,1%	15,9%	17,0%	16,7%	Gemeentelijke registratie
% Inwoners dat niet sport ten opzichte van het totaal aantal inwoners (wordt vierjaarlijks gemeten)	nb	52%	nb	nb	CBS, RIVM
% jeugdigen (12-16 jaar) dat (zeer) gelukkig is (wordt tweejaarlijks gemeten)	nb	78%	nb	78%	GGDZW

2.5 Economie, kunst & cultuur

De welvarende gemeente

Portefeuillehouders:
Breunese, Onclin

Doelstelling

Zaanstad is een trotse, inclusieve en bruisende stad, die klaar is voor de toekomst en kansen biedt voor iedereen. Dit betekent dat er voldoende ruimte is voor een toekomstbestendige economie, die duurzamer, kennisintensiever en meer divers is dan nu. Zaanstad blijft een woon-werkstad waarbij de werkgelegenheid harder groeit dan het aantal inwoners: we zetten in op meer banen. Bewoners, bezoekers en bedrijven kunnen goed toeven in een aantrekkelijke gemeente met goede toeristische voorzieningen. Er is een rijk en divers cultureel leven dat kwaliteit toevoegt aan de groeiende stad. We zorgen ervoor dat kunst en cultuur voor iedereen toegankelijk zijn. Zo hebben alle inwoners de kans om talenten en vaardigheden te ontwikkelen en stimuleren we participatie, ontmoeting en verbinding. Uiteindelijk moet het resultaat een verbetering van de brede welvaart in de stad zijn.

Visie

Zaanstad is een aantrekkelijke en leefbare stad met een toekomstbestendige economie, om in te ondernemen, werken, wonen en te bezoeken. De Zaanse identiteit en artistieke uitingen worden gekoesterd, gedeeld en uitgedragen. De economie en de culturele sector dragen maximaal bij aan groei van de brede welvaart.

Dit bereiken wij door in te zetten op:

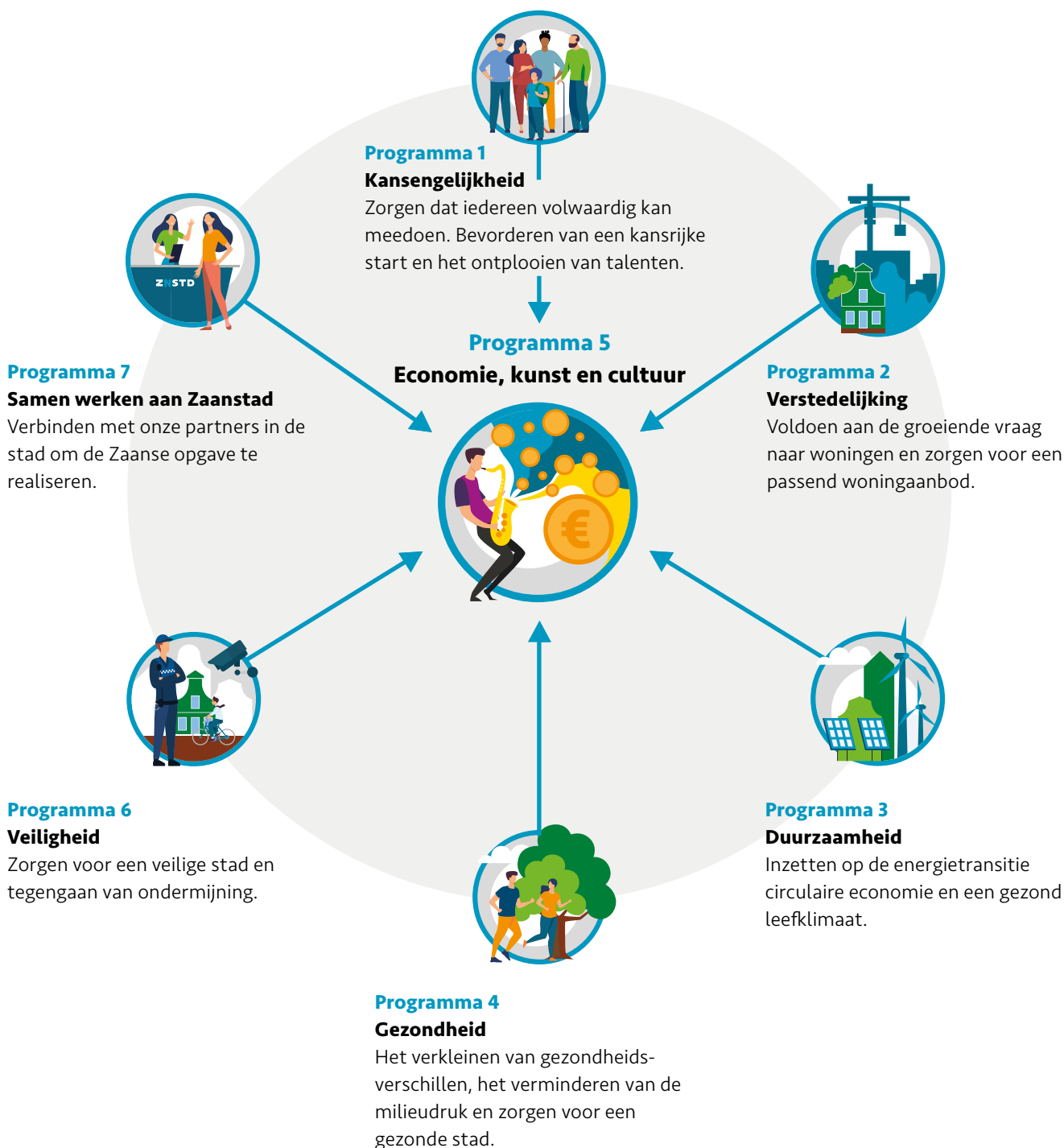
- een sterk ondernemersklimaat voor het brede MKB met specifieke aandacht voor vakmanschap, de culturele en creatieve industrie en andere kansrijke sectoren;

- een aantrekkelijke woon-, werk- en (be-)leefstad met een eigen, dynamische identiteit;
- voldoende ruimte voor de Zaanse bedrijven, nieuwe bedrijvigheid en wonen met voorzieningen dicht bij elkaar;
- een inclusieve arbeidsmarkt met kansen en een meer kennis intensieve economie voor iedereen;
- een duurzame, toekomstbestendige en een meer kennis intensieve economie;
- een veerkrachtige, diverse en inclusieve kunst- en cultuursector die ontmoeting en verbinding stimuleert.

Onze stad kan alleen cultureel en economisch floreren als de basis op orde is en als we trots zijn op onze ondernemers en culturele en creatieve makers en instellingen. Evenementen dragen hieraan bij. Een goede samenwerking in de regio en met kennis- en onderwijsinstellingen is cruciaal. De persoonlijke en culturele ontwikkeling van de inwoners van Zaanstad begint op jonge leeftijd. Qua inkomens- en opleidingsniveau komt Zaanstad dichtbij het Nederlandse gemiddelde. Productieve wijken met een goed voorzieningenniveau spelen een belangrijke rol in het bevorderen van kansen voor met name praktisch opgeleiden en vakmensen. Hiervoor investeren wij in mensen én stenen en dragen we bij aan kansengelijkheid.

Zaanse bedrijven spelen een sleutelrol bij het verzilveren van de kansen die voortkomen uit de drie grote transities: de energietransitie, de circulaire transitie en de digitalisering van de economie. Een sterk lokaal MKB en een sterke toeristische, culturele en creatieve sector maken deel uit van de ambitie en dragen bij aan het realiseren hiervan. In het Noordzeekanaalgebied wordt, in regionaal perspectief, ingezet op het realiseren van nieuwe vestigingsmilieus in woon-werkgebieden en versterking en intensivering van bestaande terreinen.

Wat dragen andere begrotingsprogramma's bij aan dit programma?

Kanselijkheid

Net als landelijk neemt ook in Zaanstad de segmentatie en kansenongelijkheid toe. De opgave is het opheffen van ruimtelijke, educatieve en sociale barrières tussen mensen en groepen, zodat iedereen volwaardig kan meedoen. We bevorderen dat ieder kind een kansrijke start maakt in het leven en talenten kan ontplooiën. Cultuureducatie en voorzieningen zoals de bibliotheek spelen hierin een

cruciale rol. Zorg voor talentontplooiing van kinderen en jongeren en een leven lang leren en ontwikkelen dragen bij aan de economische ontwikkeling van Zaanstad. Voor de invulling van de vele vacatures in Zaanstad wordt nadrukkelijk gekeken naar bewoners die op dit moment aan de kant staan. De verbinding die het onderwijs maakt (met bij-, her-, en omscholing) is een belangrijke schakel tussen kanselijkheid en economie.

Verstedelijking

Om aan de groeiende vraag naar woningen te voldoen, bouwt Zaanstad tot 2040 maximaal 20.000 woningen bij. Voor kenniswerkers hoort hier een passend woningaanbod bij. De opgave is om de Zaanse identiteit te behouden en voorzieningen en mobiliteit mee te laten groeien (integrale verstedelijking). Ruimte voor werken in de stad en een passend voorzieningenaanbod dragen bij aan een goed vestigingsklimaat.

Duurzaamheid

De overgang naar een duurzame economie en samenleving vergt in Zaanstad inzet voor de energietransitie (in onder meer mobiliteit, de industrie en de gebouwde omgeving), de circulaire economie en een gezonder leefklimaat. We streven naar verduurzaming van de industrie en het MKB en benutten de economische kansen in de energietransitie. Voor de industrie wordt er met het rijk en provincie gewerkt aan maatwerkafspraken over subsidiering stikstofreductie.

Gezondheid

Voor groei van de brede welvaart is het van belang de gezondheidsverschillen te verkleinen. Daarvoor wil Zaanstad een gezonde stad zijn, met gezonde lucht, gezond water, een goede bodemkwaliteit. Een stad die uitnodigt tot gezond leven, voldoende beweging, aandacht voor mentale

gezondheid en gezonde en duurzame voeding. CO2 stikstofreductie binnen de industrie is speerpunt.

Veiligheid van externe, verkeers-, water- en milieuveiligheid tot het sociale aspect. Veilige werklocaties en tegengaan van ondermijning.

Samen werken aan Zaanstad

De opgave van Zaanstad is groot en kan alleen als we deze opgave in verbinding met onze partners smeden en oppakken. Samenwerkingen zoals die met de vereniging Zaanstad Maakstad, de bedrijventerrein- en winkeliersverenigingen, onderwijsinstellingen en Bedrijven Investerings Zones, culturele instellingen, makers en ondernemers dragen hieraan bij.

Programma 5 Economie, kunst & cultuur

Product 5.1 Kunst, cultuur en evenementen

Product 5.2 Sterk vestigingsklimaat

Product 5.1 Kunst, cultuur en evenementen

We willen kunst en cultuur dichtbij voor iedereen. Door alle inwoners van Zaanstad in aanraking te laten komen met kunst en cultuur geven we iedereen de kans om zich persoonlijk, cultureel en maatschappelijk te ontwikkelen en stimuleren we ontmoeting en verbinding.

Deze beleving start al op de basisschool waar we gaan voor een zo breed mogelijke cultuureducatie. Ook buiten de school kunnen inwoners dicht bij huis deelnemen door een laagdrempelig en divers aanbod van culturele (educatieve) activiteiten. Met kunst in de openbare ruimte vragen we aandacht voor stedelijke en maatschappelijke vraagstukken. Zo bieden we onze inwoners een aantrekkelijke en uitdagende leefomgeving, waarmee zij zich verbonden voelen.

De Zaanse kunst- en cultuursector bestaat uit grote culturele organisaties zoals het Zaantheater, het Zaanse Museum en de bibliotheek, de amateurkunstverenigingen en alle kleine(re) culturele organisaties. Ook de culturele en creatieve makers en ondernemers vervullen een belangrijke functie, onder meer in het stimuleren van innovatie. We zetten ons in om cultureel Zaanstad een stevige basis te bieden, zodat de sector zich tot een diverse en veerkrachtige sector kan blijven ontwikkelen. Samen met de culturele partners werken we aan een inclusieve samenleving waarin iedereen volwaardig en in de eigen leefomgeving kan meedoen. Door culturele activiteiten en evenementen geven inwoners gezamenlijk invulling aan hun eigen én de Zaanse identiteit. Zo voelen zij zich trots op Zaanstad.

Indicatoren

	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2025	Streefwaarde 2026	Bron
Positie van Zaanstad op cultuurindex	39	32	37	32	30	28	Atlas voor gemeenten
Aantal locaties waarop kunst en cultuur beschikbaar is	nb	nb	48	61	65	65	Maatschappelijke voorzieningen kaart
Percentage inwoners dat actief is op gebied van kunst en cultuur	nb	19%	21%	19%	25%	28%	Zaanpeiling
Cultuurdeelname, percentage inwoners dat culturele instelling, evenementen en activiteiten bezoekt	nb	nb	nb	59%	60%	65%	Zaanpeiling

Toelichting:

Positie van Zaanstad op cultuurindex

In de Atlas voor gemeenten worden de grootste vijftig gemeenten op vijftig punten met elkaar vergeleken. Eén van de indicatoren binnen de woonaantrekkelijkheidsindex is 'podiumkunsten en nachtcultuur'. Zaanstad staat hierin op een gedeelde plek 32, gebaseerd op een uitsplitsing in de categorieën toneel (plek 33), klassiek (40), pop (38) en dance (19). De score is lager dan de zeventiende plek die Zaanstad op basis van grootte heeft in de ranglijst.

Aantal locaties waarop kunst en cultuur beschikbaar is

In de maatschappelijke-voorzieningenkaart zijn op een uniforme manier maatschappelijke voorzieningen naar soort of wijk zichtbaar. Uit deze indicator zijn spreiding en bereikbaarheid van culturele voorzieningen af te lezen. Zo kunnen we beoordelen in hoeverre we de ambitie kunst en cultuur dichtbij voor iedereen (kansengelijkheid) realiseren. We zien een stijging in het aantal locaties. Hier zijn verschillende oorzaken voor: er wordt steeds meer

wijkgericht gewerkt en met de groei van de stad komen er nieuwe locaties bij. Tegelijkertijd krijgen we beter zicht op locaties waar – naast andere activiteiten – ook kunst & cultuur aangeboden of beoefend wordt.

Percentage inwoners dat actief is op gebied van kunst en cultuur

Het percentage inwoners dat actief is op het gebied van kunst en cultuur is een nieuwe indicator die in 2022 voor het eerst is gemeten via de Zaanpeiling. Deze indicator is nog in ontwikkeling.

Cultuurdeelname

Het percentage inwoners dat een culturele instelling, evenementen en/of activiteiten bezoekt is ook een nieuwe indicator waarmee we met ingang van 2023 meten.

Speerpunten 2025

We gaan door met het realiseren van de uitvoeringsagenda Kunst en cultuur groeit mee (2023-2026), behorend bij de vastgestelde cultuurvisie Zaanstad bruist! De vastgestelde ambities en doelen blijven staan. In 2025 zullen we de projecten die zijn opgestart in 2024 en nog doorlopen, voortzetten of afronden. Tegelijkertijd starten we met de uitvoering van de geplande inspanningen voor 2025. De uitvoeringsagenda is geschreven als een dynamisch document, waarbij de focus lag op de eerste 1,5 jaar. 2025 is daarmee een logisch moment om de uitvoeringsagenda bij te werken. Hiervoor blikken we terug op de behaalde doelen en resultaten en brengen we in kaart waar extra inspanningen nodig zijn. Ook verwerken we opdrachten en vraagstukken die zich aandienen vanuit de stad in de planning voor de komende jaren. Daar waar nodig zullen we prioriteren en faseren, o.a. vanwege beperkte capaciteit en middelen.

Toekomstbestendige basis

We werken aan een toekomstbestendig Zaan Museum en voor de gebouw-technische vraagstukken bij het Zaantheater is een bestuursopdracht in ontwikkeling. Deze pakken we integraal op, in samenwerking met duurzaamheid, vastgoed en gebiedsontwikkeling. We gaan aan de slag met de uitkomsten van de derde fase van de verkenning rondom de popfunctie. Samen met de Bieb bereiden we ons voor op de zorgplicht voor bibliotheken en kijken we hoe de bibliotheek in Zaanstad er in de toekomst uit zou moeten zien, ook in het Huis van de Wijk. Voor de cultureel-maatschappelijke voorziening aan het Durghorstplantsoen werken we met de partners verder aan het ontwerp en bestemmingsplan.

Duurzaam exploitatiemodel Zaanse Schans

De insteek van de pilot die in de zomer 2024 is uitgevoerd, was om met de verkoop van één toegangskaart meer inzicht te geven in de bezoekersstromen en de breedte van

het bezoek (waar liggen de interesses van bezoekers). Deze informatie geeft de (on)mogelijkheden weer richting de scenario's van een definitief exploitatiemodel waar de raad eind 2024 over beslist. In 2025 werken we dit verder uit. Dan werken we met vrijkomende financiering aan de ambities en uitgangspunten van de ontwikkelstrategie 2020 die de raad heeft vastgesteld. Inkomsten en uitgaven op Zaanse Schans zijn daarbij in evenwicht.

Zichtbaarheid en verbinding

We blijven investeren in een goed contact met en zichtbaarheid van het gehele culturele ecosysteem. Denk aan netwerkbijeenkomsten, de nieuwe website van Zaanstad en de opdracht aan de streekmarketingorganisatie. Door het versterkte accountmanagement kunnen we opgabegericht samenwerken met de grote instellingen en hun netwerkrol door te ontwikkelen. Met workshops ondersteunen we kleine instellingen en verenigingen.

Kunst en cultuur groeien mee met de gemeente

Samen met de portefeuille Economie werken we aan een broedplaatsenbeleid en een strategie voor het mogelijk maken van de creatieve industrie in productieve wijken. We kijken met de partijen op het Hembrugterrein wat er nodig is om kansen voor kunst & cultuur op het terrein te verzilveren. We maken een begin met een financieringsstrategie zodat (naast investeringsbudgetten) ook de uitvoeringsbudgetten kunnen meegroeien met de behoefte van een groeiende gemeente.

Kunst en cultuur voor iedereen

We stimuleren en faciliteren de cultuursector om te blijven werken aan de actiepunten uit het Actieplan kunst en cultuur inclusief. We onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om een groter cultureel aanbod toegankelijk te maken voor specifieke doelgroepen via de stadspas. We starten met een nieuwe invulling van de Brede Regeling Combinatiefunctionarissen, waarin cultuurcoaches een belangrijke rol spelen. We versterken de Zaanse cultuureducatie tijdens en na schooltijd en bekijken welke rol FluXus hierin heeft. Samen met FluXus onderzoeken we hoe het centrum voor de kunsten nóg beter kan aansluiten bij onze strategische opgaven.

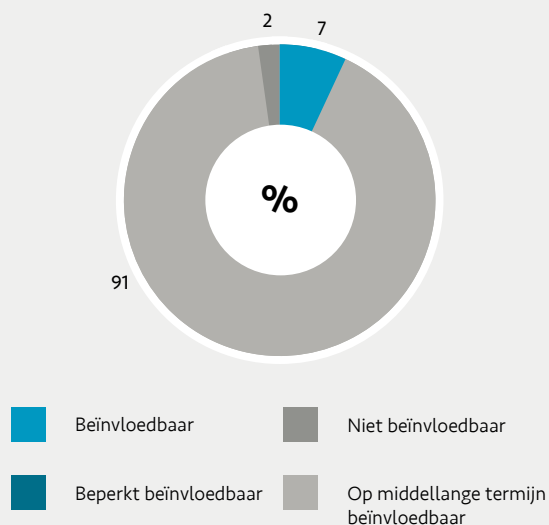
Bruisende stad en dorpen vanuit het dynamische Zaanse DNA

De opzet en organisatie van Roze Zaterdag leveren een bijdrage aan de promotie van Zaanstad, een promotie in alle kleuren. Ook zorgen we dat SAIL veilig kan verlopen. De Aanpak evenementen die in 2024 gestart is vanuit een bestuursopdracht, zetten we voort. We werken daarbij onder meer aan ruimtelijk evenementenbeleid (locatieprofielen) en een integraal afwegingskader. We ondersteunen evenementenorganisatoren in 2025 beter door bijscholing en doordat er meer ruimte is om het gesprek met elkaar te voeren rondom vergunningverlening.

Beïnvloedbaarheid van de kosten

Product 5.1 Kunst, cultuur en evenementen

Lasten: € 17,7 mln

Beïnvloedbaar

Dit betreft kosten voor beeldende kunst en vormgeving (€ 0,2 mln), deelname aan roze zaterdag (€ 0,5 mln), Sail (€ 0,3 mln) en voor integrale aanpak evenementen (€ 0,1 mln).

Beperkt beïnvloedbaar

Er zijn geen beperkt beïnvloedbare kosten.

Niet beïnvloedbaar

Dit betreft de kapitaallasten (€ 0,4 mln).

Op middellange termijn beïnvloedbaar

Dit betreft kosten voor podiumkunsten waaronder het Zaantheater, Filmtheater De Fabriek en De Flux (€ 4,4 mln) personeel (€ 1,7 mln), bijdrage aan de bibliotheek en de Orkaan (€ 3,8 mln), cultuurparticipatie (€ 3,2 mln), evenementen (€ 0,4 mln), musea (€ 1,9 mln) en bijdrage aan kleine initiatieven en gezelschappen (€ 0,8 mln).

Product 5.2 Sterk vestigingsklimaat

We staan voor de vraag hoe wij de stap kunnen maken naar een economie die toekomstbestendig is: robuust, duurzaam, meer kennisintensief en inclusief. Om dit te realiseren heeft Zaanstad de Economische visie opgesteld met een dubbele doelstelling: bijdragen aan én economische ontwikkeling én aan brede welvaart tot 2035. In het uitvoeringsprogramma zijn concrete acties geformuleerd die bijdragen aan de realisatie van de economische visie. Beide zijn tot stand gekomen in samenspraak met ondernemers, regionale stakeholders en verschillende ambtelijke disciplines. Jaarlijks bepalen we welke acties we uitvoeren met beschikbare middelen en capaciteit.

Zaanstad wil woon-werkstad zijn en blijven. Hiervoor moet in de komende tien jaar het aantal banen nét iets harder groeien dan de groei van de bevolking, zodat we de banendoelstelling uit de Economische visie (15.000 banen extra in 2035) gaan halen. Met de Ruimtelijk Economische Strategie ontwikkelen we een sturingsinstrument om de groei van 15.000 banen extra in 2035 (ten opzichte van 2022) mogelijk te maken.

We zorgen voor voldoende ruimte voor onze Zaanse bedrijven en ook voor nieuwe bedrijvigheid. We zetten in op nauwe samenwerking met de Zaanse industrie, verwelkomen sociale en duurzame bedrijven en leggen de rode loper uit voor bedrijven die innoveren. De gemeente participeert in de ROM InWest die innovatieve bedrijven in de Metropoolregio Amsterdam (MRA) helpt om proposities – gericht op de energietransitie en de ontwikkeling van een circulaire economie – sneller naar de markt te brengen.

Gezien de Zaanse industriële traditie is goed onderwijs voor beroepen in de techniek en bouw van belang. We gaan door met onze samenwerking met de Hogeschool van Amsterdam om modulair hoger onderwijs naar de stad te brengen, daar waar werkgevers er het meest behoefte aan hebben. De techniek- en technologiecampus Techlands speelt een belangrijke rol. In 2023 heeft Mainstage Event Campus (kenniscentrum voor de evenementenbranche) de deuren geopend in Zaandam. Mainstage legt de focus op innovatie, educatie en operatie. Dat doet zij met een groot aantal facilitaire bedrijven, gerelateerd aan zakelijke-, sport- en publieksevenementen, dat hier een plek kan vinden.

De gemeente heeft oog voor lokale ondernemers. We geven hen de ruimte om een economisch gezond bedrijf te runnen. Daarbij zijn we niet alleen zorgvuldig en transparant in onze communicatie, maar ook in ons beleid dat voor hen zo relevant is.

We brengen ondernemers bij elkaar en stimuleren de bundeling van krachten. Dit faciliteren wij met onze accountmanagers. We actualiseren de Detailhandelsvisie en versterken de lokale en kleinschalige detailhandel. We voeren het bestaande beleid op leegstand uit en gaan actief de leegstand in het centrum tegen.

Het gebiedsprogramma Noordzeekanaalgebied (NZKG) draagt bij aan een sterk vestigingsklimaat door in te zetten op versterking en intensivering van bestaande terreinen en het realiseren van nieuwe vestigingsmilieus in transformatiegebieden. Gezien de zes strategische opgaven in de Omgevingsvisie heeft dit programma een sterk regionaal karakter.

Indicatoren

	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2025	Streefwaarde 2026	Bron
Aandeel banen/ toekomstbestendige/ kennisintensieve economie in totale werkgelegenheid	8,03	8,02	8,10	8,08	8,10	9,00	Vestigingenregister Zaanstad
Woon/werkbalans, het aantal banen per 1.000 inwoners van 15 tot 75 jaar	564,4	567,8	590,7	nb	610	530	Waarstaatje gemeente.nl
Waarderingscijfer ondernemersklimaat	6,1	nb	5,9	nb	6,3	6,3	MKB Nederland, onderzoek MKB vriendelijkste gemeente
Gemiddelde besteding per Nederlandse bezoeker vanaf 18 jaar (euro)	48,70	41,60	45,60	47,5	50	52,00	NBTC

Toelichting:

Aandeel banen/ toekomstbestendige/ kennisintensieve economie in totale werkgelegenheid

In 2023 is het aantal banen kennisintensief toegenomen, maar is het totaal aantal banen harder gegroeid. Hierdoor is het aandeel in de totale werkgelegenheid afgenomen. Dit heeft mogelijk effect op de streefwaarde 2026.

Woon/werkbalans, het aantal banen per 1.000 inwoners van 15 tot 75 jaar

Het realisatiecijfer 2023 is nog niet beschikbaar. De verwachting voor 2025 is gebaseerd op de voorziene banengroei over 2023 en de verwachte stagnatie in 2024. De realisatie vanaf 2020 ligt hoger dan de streefwaarde in 2026, omdat de cijfers gecorrigeerd zijn. Er is ook een nieuwe bron gebruikt, 'Waar staat je gemeente', waarmee je je met andere gemeenten kunt vergelijken. Hierin lag de realisatie 2020 al boven de streefwaarde. We kunnen de oorspronkelijke streefwaarden in de begroting 2025 nog aanpassen in de lijn van de dan actuele economische visie.

Waarderingscijfer ondernemersklimaat

MKB Nederland beraadt zich over voortzetting van het onderzoek MKB vriendelijkste gemeente. Normaal gesproken is het een tweejaarlijks onderzoek. Voor 2023 zijn derhalve geen realisatiecijfers beschikbaar.

Gemiddelde besteding per Nederlandse bezoekers vanaf 18 jaar (euro)

In 2023 gaf een bezoeker gemiddeld 47,50 euro uit bij bezoek aan Zaanstad. De laatste drie jaar is sprake van een stijgende trend, waardoor het realiseren van de streefwaarde in beeld komt.

Speerpunten 2025

In 2025 voeren we de Economische visie verder uit. Projecten die zijn opgestart in 2024 ronden we af of krijgen een vervolg. Ook starten er nieuwe projecten. Wanneer nodig – zoals bij beperkte capaciteit – gaan we prioriteren en faseren. We ronden het monitoringssysteem voor de Economische visie af en we zorgen voor de implementatie. Ook voeren we de communicatiestrategie uit.

Ruimtelijk Economische Strategie

In 2025 starten we met de uitvoering van de Ruimtelijk Economische Strategie. Dat betekent dat we bij de bedrijventerreinen, de kantoren, detailhandel en werken in de wijk, extra inspanningen gaan leveren om de werkgelegenheid sneller te laten groeien. Op de bedrijventerreinen starten we een intensiveringsprogramma in de Achtersluispolder, er wordt een nieuwe kantorenstrategie uitgevoerd en gebiedsprogramma's worden vanaf de start doorspekt met meer economische functies.

Sterk ondernemersklimaat voor het brede MKB en speerpuntsectoren

In 2025 ronden we het MKB- en startersbeleid af en starten we met de uitvoering, inclusief het doorontwikkelen van het startersloket. Dit past in onze ambitie om de score bij het onderzoek 'MKB vriendelijkste gemeenten' substantieel te verbeteren. Hiernaast starten we met het ontwikkelen van proposities om inzichtelijk te maken welke kansen de economische ontwikkeling in Zaanstad biedt. En om extra middelen aan te trekken voor het realiseren van de Economische visie. Een belangrijk aspect hierbij is de financieringsstrategie die we verder uitwerken. Bij het begeleiden van bedrijven in hun vestigingswens in Zaanstad is 'het juiste bedrijf op de juiste plek' een

belangrijke voorwaarde. Dit draagt bij aan de dienstverlening voor bedrijven en de brede stedelijke ontwikkeling.

Aantrekkelijke woon-, werk- en (be-)leefstad met een eigen identiteit

In 2025 gaan we verder met het ontwikkelen van een nieuwe detailhandelsvisie. We verankeren het standplaatsenbeleid en de horecacategorieën en blijven we hierover in gesprek met onze partners en belanghebbenden. Ook ronden we de ontwikkeling van terrassenbeleid, de marktvisie, de plintenstrategie en het kermisbeleid af. We continueren de overlegstructuren met de horeca en aan de vastgoedtafel en gaan aan de slag met de acties die hieruit voortvloeien. 2025 staat ook in het teken van samen komen tot een duurzaam exploitatiemodel en het vastleggen van oplossingen om de bereikbaarheid van de Zaanse Schans te verbeteren. Dit draagt bij aan het versterken van de toeristische gebieden, naast de inspanningen in en om de Zaanbocht en het Hembrugterrein, onder andere door promotionele activiteiten van Stichting Marketing Zaanstreek. Dit vertaalt zich ook in een hoger niveau van bestedingen per bezoeker.

Gezonde, productieve wijken waar ruimte is om te wonen en te werken

In 2025 stellen we een integraal plan van aanpak op met mogelijkheden voor het intensiveren en verduurzamen van de Achtersluispolder. We continueren de ontwikkeling van bedrijventerrein HoogTij. Parallel hieraan werken we aan de verduurzaming van de bedrijventerreinen en continueren we de gesprekken. Zo ondersteunen we initiatieven van ondernemers van zogenaamde lokale energyhubs om een oplossing te bieden aan de netcongestie. De kantorenstrategie is een andere belangrijke bouwsteen van de ruimtelijke economische strategie, waar we in 2025 mee willen beginnen.

Het instrumentarium voor het mengen van wonen en werken wordt nader uitgewerkt. Zo dragen we bij aan een evenwichtige woon-werkbalans. We borgen Ruimte voor werk door kansrijke locaties voor kleinschalige bedrijfshuisvesting uit te werken. Daarvoor raadplegen we marktpartijen.

Uiteindelijk biedt dit ruimte voor ondernemen voor het lokale MKB en creëren we schuifruimte op bedrijventerreinen. In Zaandam-Oost gaan we verder met de versterking van de wijk economie. Dit doen we samen met het Pact Zaandam-Oost en alle andere partners. In 2025 gaan we ook aan de slag met het ontwikkelen van het broedplaatsenbeleid samen met de portefeuille Cultuur.

Inclusieve arbeidsmarkt in balans

Binnen het project AMAZ (arbeidsmarktagenda Zaanstad) werken we aan de uitbreiding van het werkgeversnetwerk om samen de agenda verder vorm te geven, zowel bestuurlijk als operationeel. Daarnaast zetten we een gemeentebreed HR-netwerk op, ontwikkelen we een

'employer place brand' voor Zaanstad als aantrekkelijke werkgemeente en wordt een talent-perceptie studie uitgevoerd.

Techlands

Speerpunten binnen de Publiek Private Samenwerking (PPS) Techlands voor 2025 zijn:

1. locatieontwikkeling voor de Leven Lang Ontwikkelen (LLO) campus;
2. integreren van het hoger onderwijs binnen de bestaande samenwerking;
3. herinrichten van de governance;
4. samenwerking met andere PPS'en in de Provincie;
5. aansluiting bij de ontwikkelingen rondom het Regionaal Werk Centrum in Zaanstreek-Waterland.

Toekomstbestendige, duurzame en kennisintensieve economie

We gaan aan de slag met de CO2 reductie opgave met de focus op het verduurzamen van de industrie en de bedrijventerreinen. We continueren de lopende inspanningen en ontplooiën nieuwe initiatieven samen met het bedrijfsleven om de CO2-reductie te realiseren. Tevens stellen we een integraal programma op voor de verduurzaming van de industrie. We spelen in op de economische kansen die de eiwittransitie Zaanstad biedt. Dit doen we in samenwerking met ROM InWest, die we blijven verbinden aan bedrijven in Zaanstad om ze te helpen en ze te laten investeren in Zaanse technologie en innovatie. Dit is vooral gericht op de energietransitie en de transitie naar een circulaire economie. Daarnaast verkennen en starten we mogelijk concrete projecten voor circulaire economie. De basis hiervoor is de monitor circulaire economie die we ook bijwerken. De opgaven economie en duurzaamheid werken hier gezamenlijk aan.

Beïnvloedbaarheid van de kosten

Beïnvloedbaar

Beïnvloedbaar zijn de kosten voor de uitvoeringsagenda economie (€ 1,8 mln), ook de onderuitputting jaarrekening is hier begroot (-€ 0,2 mln).

Beperkt beïnvloedbaar

Beperkt beïnvloedbaar zijn de kosten voor markten (€ 0,1 mln) en de kosten voor kermissen (€ 0,1 mln).

Niet beïnvloedbaar

De niet beïnvloedbare kosten zijn minimaal.

Op middellange termijn beïnvloedbaar

Dit betreft kosten voor personeel (€ 0,4 mln) en kosten voor de uitvoeringsagenda economie (€1,6 mln).

Verbonden partijen

De volgende verbonden partijen hebben een relatie tot dit programma:

- Masterplan Noordzeekanaalgebied**
 De visie Noordzeekanaalgebied 2040 en de bijbehorende uitvoeringsagenda bepalen het activiteitenprogramma van de stichting Masterplan Noordzeekanaalgebied. Daarnaast wordt er intensief gewerkt aan het Novex NZKG en het faciliteren van de energietransitie.
- Vereniging Bedrijvenpark HoogTij**
 Zaanstad is als grondeigenaar en ontwikkelaar van HoogTij lid van de Vereniging Bedrijvenpark HoogTij. Deze vereniging is opgericht om het parkmanagement te organiseren.
- Textiles2Textiles B.V.**
 Een unieke privaat-publieke samenwerking, want gemeente Zaanstad is – behalve dat zij een lening heeft verstrekt - ook voor een derde aandeelhouder van Textiles2Textiles (T2T) in Wormerveer. We faciliteren de ontwikkeling naar circulaire textiele grondstoffen en zo stimuleren we dat er minder primaire grondstoffen voor textiel worden gebruikt.
- RON Achtersluispolder BV**
 Dit is de enige deelneming die is overgebleven na ontmanteling van de RON. Op dit moment heeft de RON ASP één deelneming, namelijk een aandeel in houtcentrum BV.

Zie voor een verdere toelichting de Paragraaf Verbonden Partijen.

Financiën

Economie, kunst & cultuur (Bedragen x € 1.000)					
	Begroting 2024 (stand voorjaarsnota)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	26.944	21.540	19.704	19.568	19.013
Baten	-7.127	-1.033	-903	-866	-876
Saldo	19.817	20.506	18.801	18.702	18.137
Onttrekkingen reserves	0	0	0	0	0
Totaal saldo inclusief reserve mutaties	19.817	20.506	18.801	18.702	18.137

Toelichting:

De lasten zijn in 2025 -€ 5,40 mln. lager dan in 2024. De baten zijn in 2025 € 6,09 mln. lager dan in 2024. De toevoegingen- en onttrekkingen aan de reserves zijn gelijk in 2025 ten opzichte van 2024. Deze verschillen worden hieronder toegelicht.

Omschrijving (Bedragen x € 1.000) (- = voordeel, + = nadeel)

	Lasten	Baten	Toevoeging reserves	Onttrekking reserves	Saldo op opgave
Prijs-, loon- en subsidie Indexatie Jaarlijks indexeren we de kosten met de prijs-, loon- en/of subsidie-indexatie. Hierdoor stijgen de lasten.	400	0	0	0	400
SPUK Mainstage In 2024 is een eenmalige subsidie Mainstage ontvangen, deze is ook volledig uitgegeven in 2024.	-5.000	5.000	0	0	0
Roze Zaterdag 2025 Enmalige uitgaven in 2025 voor het organiseren van Roze Zaterdag om de acceptatie van de LHBTIQ+-gemeenschap in de stad te vergroten.	250	0	0	0	250
SPUK Bibliotheken In 2024 is een eenmalige subsidie Informatiepunten Digitale Overheid (IDO) ontvangen, deze is ook volledig verleend in 2024.	-375	375	0	0	0
SPUK Jongerencultuur In 2024 is een eenmalige subsidie Jongerencultuur ontvangen, deze is ook volledig verleend in 2024.	-590	590	0	0	0
Uitvoeringsagenda Economie De uitgaven voor de uitvoeringsagenda economie in 2024 betreffen € 3,5 mln., in 2025 betreft dit € 3,1 mln.	-345	0	0	0	-345
Evenementenbeleid Het college werkt momenteel actief aan het 'Mogelijk maken van evenementen' door middel van een bestuursopdracht, met als doel de drempels voor evenementenorganisatoren te verlagen. In 2025 zullen de uitgaven hiervoor toenemen.	350	0	0	0	350
Kostenverdeling Betreft het toerekenen van apparaatsbaten en lasten aan de prestaties over de verschillende opgaven. Voor nadere informatie verwijzen we naar de paragraaf bedrijfsvoering.	-22	90	0	0	68
Overige verschillen	-72	39	0	0	-33
Totaal	-5.404	6.094	0	0	690

Beleidsmatige risico's

Toenemende mismatch beschikbare banen en arbeidsmarkt

Beheersmaatregel:

Het samen met bedrijven en opleiders investeren in het verstevigen en uitbreiden van een regionale opleidingsinfrastructuur, waarbinnen zowel scholieren en studenten, als werkenden en werkzoekenden zich kunnen ontwikkelen richting functies in kraptesectoren op de arbeidsmarkt.

Toenemende tekorten voor ruimte voor economische en culturele activiteiten

Beheersmaatregel:

Het optimaliseren en intensiveren van woon-werk gebieden, de 'hoogte opzoeken' en keuzes maken in het

profiel van de stad en de regionale samenwerking. Hierbij is het van belang duidelijk aan te geven wat zuivere werklocaties zijn en op welke locaties gewoond en gewerkt mag worden (functiemenging). Regionale samenwerking is een voorwaarde voor het huisvesten van bedrijven, wat ook betekent dat we op middellange termijn in de verstedelijking moeten faseren.

Netcongestie en strengere stikstofregels

Beheersmaatregel:

Beheersing van de stikstofgrenzen liggen op verschillende niveaus. In Zaanstad moeten we keuzes maken in plannen die voorrang krijgen in afwachting van rijksbeleid. Beheersing van de energie-infrastructureur vraagt om blijvende bestuurlijke en politieke druk op Rijk, provincie en energieleveranciers.

Beleidsnota's

- [Economische visie Zaanstad \(2022\)](#)
- [Strategie Bedrijventerreinen 2021](#)
- [Plan van aanpak Leegstand](#)
- [Toeristische visie 2021-2025](#)
- [Horeca visie](#)
- [Gewijzigd Verblijfsaccommodatie visie Zaanstad](#)
- [Detailhandelsvisie Zaanstad 2015-2025](#)
- [Regionale Detailhandelsvisie Zaanstreek-Waterland](#)
- [Cultuurvisie](#)
- [Evenementenvisie](#)
- [Manifest Arbeid en Onderwijs in Noord-Holland](#)

Kerncijfers

Zaanpeiling					
	2020	2021	2022	2023	Bron
% Inwoners dat zegt (zeer) tevreden te zijn met het winkelaanbod	74%	61%	62%	64%	Zaanpeiling
% Inwoners dat zegt (zeer) tevreden te zijn over de culturele voorzieningen in de hele gemeente	47%	46%	48%	50%	Zaanpeiling

Kerncijfers					
	2020	2021	2022	2023	Bron
Aantrekkelijke stad – aantal bezoekers Zaandam centrum	149.200	81.600	107.500	114.000	Passantentelling Locatus
Aantrekkelijke stad – aantal overnachtingen	127.696	132.644	350.291	422.393	Afdeling Belastingen
Werklocatie - leegstand	8,50%	6,48%	7,62%	6,51%	Dashboard leegstand
Aantal vestigingen per 1000 inwoners	74	79	85	nb	waarstaatje gemeente.nl
Aantal banen	66.506	66.830	69.692	72.542	Vestigingenregister
Werkloosheid als % beroepsbevolking	3,4%	3,8%	3,7%	3,6%	CBS
Aantal bezoekers Zaanse Schans	2.400.000	350.000	320.000	2.300.000	Zaanse Schans
Bezoekersaantallen bibliotheek	377.100	191.400	311.657	265.000	Zaanstad in cijfers
Aantal ondernemers (incl. zzp-ers) in de culturele en creatieve sector	1.571	1.785	2.664	2.812	Vestigingenregister

BBV indicatoren

BBV indicatoren					
	2020	2021	2022	2023	Bron
Aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar	164,0	169,7	182,3	nb	Waar staat je gemeente.nl

2.6 Veiligheid

De veilige gemeente

Portefeuillehouder:
Hamming

Doelstelling

Zaanstad wil inwoners, ondernemers en bezoekers een veilige en leefbare omgeving bieden. We willen verloedering of vervuiling, overtredingen, overlast en criminaliteit zoveel mogelijk beperken en jongeren een perspectief bieden. Daarbij streven we naar een goede balans tussen zorg, preventie en repressie. In deze keten werken we nauw samen. We geven hierbij datagericht sturing én zijn ontvankelijk voor verhalen van buitenaf. We hebben een verbindende rol in diverse beeld- en meningsvorming en benadrukken de betrokkenheid van bewoners bij de eigen veilige en leefbare leefomgeving. We geven goed en gericht uitvoering aan de basistaken, maar willen ook het verschil maken in gebieden, thema's, (doel)groepen en beleidsfasen, gericht op de meeste impact in de stad, de dorpen, wijken en buurten.

Visie

Samen met onze partners werken we aan een veilig Zaanstad, waarbij nadrukkelijk aandacht is voor preventie. Als gemeente opereren we nooit alleen binnen veiligheids-thema's. Zo trekken we binnen de Veiligheidsregio Zaanstreek-Waterland gezamenlijk op rondom crisisbeheersing en rampenbestrijding. Als gemeente staan we verder in nauw contact met onze andere veiligheidspartners zoals de politie, het Openbaar Ministerie, het Veiligheidshuis, Noord-Holland Samen Veilig, het Regionaal Informatie- en Expertise Centrum, de Omgevingsdienst, Arbeidsinspectie, Belastingdienst en onze buurgemeenten.

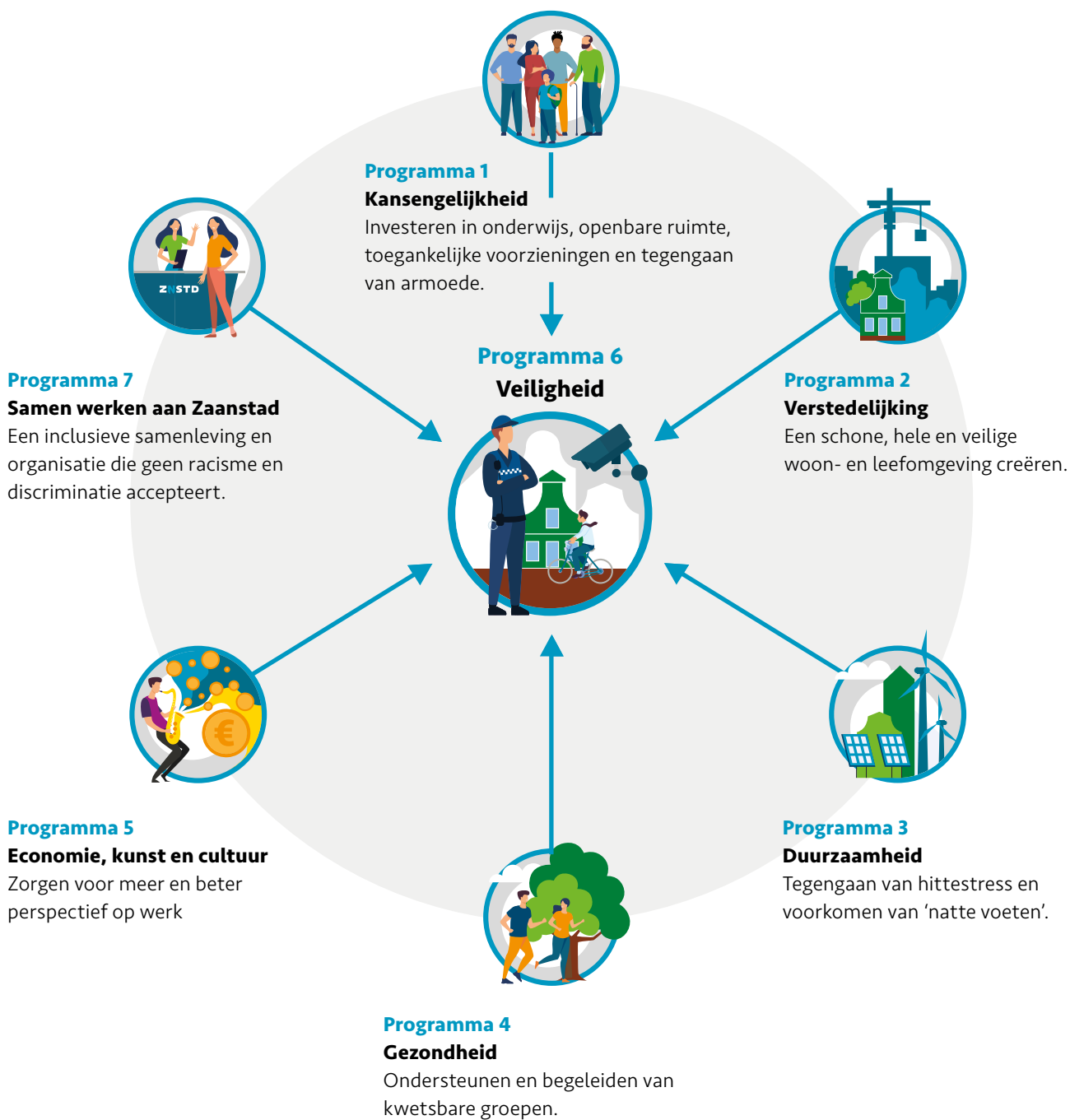
We gaan overlast tegen. We zorgen voor een leefomgeving die schoon, heel en veilig is en dragen zorg voor een veilig

werk-, ondernemers- en bijvoorbeeld ook sportklimaat. De gemeente treedt daadkrachtig op bij overtredingen, vooral op concrete situaties op het water, op straat, bij inwoners thuis of bij ondernemers, maar juist ook ernstiger en minder zichtbare vormen van criminaliteit: van cybercrime en polarisatie tot huiselijk geweld en intimidatie. De prioriteiten voor de inzet worden bepaald in het handavingsplan. De gemeente zet met toezicht en handhaving in op deze overlast, onder andere in Zaandam-Oost en Saendelft. Maar ook met de GGD Zaanstreek-Waterland tot het behouden van de kwaliteit op de kinderopvang.

Om te voorkomen dat jongeren al op jonge leeftijd overlastgevend gedrag vertonen en/of strafbare feiten plegen, geven we samen met partners uit het onderwijs, de (jeugd)zorg en het veiligheidsdomein een integrale, preventieve aanpak van risicovolle jeugd vorm. De gemeente kent zowel individuele als groepsgerichte aanpakken, die gericht zijn op het voorkomen van afglijden richting criminaliteit en het creëren van een gezonde thuis-, school- en werksituatie.

Georganiseerde misdaad en ondermijning zijn een bedreiging voor de rechtsstaat en het economische en maatschappelijke verkeer. De verleiding van snel geld en status is groot, waardoor sommige mensen het belang van een opleiding en regulier werk niet meer zien. Mensen die betrokken raken, lopen ook het risico slachtoffer te worden van overlast, dwang, dreiging en geweld. Juist de bewoners in kwetsbare wijken lopen een groot risico. Als medeplichtige én als slachtoffer. Bewustwording, voorlichting en opleiding kunnen preventief werken.

Wat dragen andere begrotingsprogramma's bij aan dit programma?

Verstedelijking: wanneer we onze (openbare) ruimte ontwerpen, nemen we fysieke en sociale uitgangspunten op. Met als doel een schone, hele en veilige woon- en leefomgeving. Dit draagt bij aan een veilige omgeving en veilig gevoel.

Kansengelijkheid: de focus ligt op preventie en jeugd. We investeren in de talentontwikkeling van kinderen, het tegengaan van armoede, in de openbare ruimte en toegankelijke voorzieningen. Kansrijke factoren om zo jeugdcriminaliteit en jongerenoverlast te voorkomen.

Duurzaamheid: door in te zetten op klimaatadaptatie en CO2-reductie zorgen we voor een veilig leef- en werkklimaat voor alle Zaanlanders, nu en in de toekomst.

Gezondheid: we richten ons op het bieden van ondersteuning en begeleiding aan kwetsbare groepen. Dit kan bijdragen aan meer veiligheid van mensen zelf en voor anderen; denk aan het tegengaan geweld in de thuissituatie, begeleiding van mensen met een drugsverslaving, ondersteuning van jongeren met ernstige gedragsproblemen, opvang voor mensen die dak- of thuisloos zijn.

Economie, kunst en cultuur: als Zaanlanders meer en beter perspectief hebben op werk - inclusief stageplekken en leer-/werkplaatsen - draagt dat bij aan meer veiligheid. We bieden zo een alternatief voor de verleiding van de criminaliteit. Hierbij hebben we extra aandacht voor kwetsbare groepen, als jongeren en (arbeids)migranten.

Samen werken aan Zaanstad: we willen als Zaanstad een inclusieve samenleving en organisatie zijn. We accepteren geen racisme, straatintimidatie en discriminatie. Iedereen moet zichzelf kunnen zijn. En zich veilig voelen in Zaanstad, ongeacht gender, leeftijd, geloof, culturele identiteit of seksuele oriëntatie.

Programma 6 Veiligheid

Product 6.1 Samen werken aan een veilige stad

Product 6.2 Daadkrachtig optreden

Product 6.3 Brede integrale aanpak ondermijning

Product 6.4 Jeugd & veiligheid

Product 6.1 Samen werken aan een veilige stad

Samen met onze partners werken we aan een veilig Zaanstad, waarbij nadrukkelijk aandacht is voor preventie. We stellen grenzen en bieden perspectief aan jongeren die dreigen af te glijden; onder meer door onderwijs, opleiding, matching, maar ook de inrichting en de programmering van de openbare ruimte. We zorgen voor een leefomgeving die schoon, heel en veilig is en zorgen voor een veilig werk-, ondernemers- en bijvoorbeeld ook sportklimaat. We gaan overlast tegen, maar juist ook ernstiger en minder zichtbare vormen van criminaliteit: van cybercrime en polarisatie tot huiselijk geweld en intimidatie. Criminaliteit rond specifiek het wonen (criminele netwerken, opkoop en opsplitsing, pandjesbazen) agenderen we sterker en pakken we even vroegtijdig en gericht als in samenhang en samenwerking aan.

Als gemeente opereren we nooit alleen ten aanzien van veiligheidsthema's. Zo trekken we binnen de Veiligheidsregio Zaanstreek-Waterland gezamenlijk op rondom crisisbeheersing en rampenbestrijding. Onder andere tijdens crises zoals de coronacrisis en Oekraïense vluchtelingencrisis geven we samen met de VRZW invulling aan de uitdagingen die rondom bevolkingszorg op onze gemeente afkomen. Als gemeente staan we verder in nauw contact met onze andere veiligheidspartners zoals de politie, het Openbaar Ministerie, het Veiligheidshuis, Noord-Holland Samen Veilig, het Regionaal Informatie- en Expertise Centrum, de Omgevingsdienst en onze buurgemeenten. Er is extra aandacht voor verdere verstedelijking, inclusief de druk op de openbare ruimte en voorzieningen, en de bijdrage van het Interventieteam in pact Zaandam Oost.

Indicatoren

	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2025	Streefwaarde 2026	Bron
Veiligheidsindex Zaanstad totaal	nb	100	nb	99	98	98	Veiligheidsindex: Politiecijfers en Veiligheidsmonitor
Oordeel functioneren gemeente aanpak leefbaarheid en veiligheid (% neutraal, tevreden en zeer tevreden)	nb	77%	nb	74%	75%	76%	Veiligheidsmonitor

Toelichting:

Veiligheidsindex Zaanstad

De veiligheidsindex geeft in één samengesteld cijfer de objectieve veiligheid (op basis van geregistreerde misdrijfcijfers en meldingen overlast) en de door bewoners ervaren veiligheid in Zaanstad weer. De veiligheidsindex is in 2021 ontwikkeld en daarmee de 0-meting (indexcijfer 100). Als de veiligheid in Zaanstad verbetert, daalt het indexcijfer en als het verslechtert stijgt het. Meer informatie over de veiligheidsindex is te vinden op zaanstad.cijfers.nl

Oordeel functioneren gemeente leefbaarheid en veiligheid

Dit is het aandeel inwoners dat (zeer) tevreden of neutraal (niet tevreden/niet ontevreden) oordeelt over het functioneren van de gemeente met betrekking tot de aanpak van de leefbaarheid en veiligheid in het algemeen.

Speerpunten 2025

Ramp en crisisbeheersing

De kerntaak van de Veiligheidsregio Zaanstreek-Waterland is het voorkomen en bestrijden van rampen en crises. Maar ontwikkelingen in de maatschappij en ook mondiale thema's zoals klimaatverandering, de energietransitie en de digitalisering van de samenleving, eisen een bredere blik die vraagt om verdergaande samenwerking met partijen en hervorming van de VRZW. Eén van de aandachtspunten daarbij is de vrijwillige brandweer. Prioriteiten voor de veiligheidsregio in 2025 zijn uitvoering geven aan de volgende strategische opgaven:

- Toekomstgerichte crisisbeheersing

De VrZW moet invulling geven aan nieuwe taken op het gebied van landelijke en (inter-)regionale informatiedeling en inzet bij langdurige en nieuwe crises.

- Toekomstbestendige brandweezorg
- In 2023 heeft het Algemeen Bestuur het programma Toekomstbestendige Brandweezorg vastgesteld. Dit programma richt zich op versterking van de basisbrandweezorg in Zaanstad-Zuid en redvoertuigen en duikteams in de gehele regio. De implementatie vindt stapsgewijs plaats en is uiterlijk 31 december 2026 gereed.

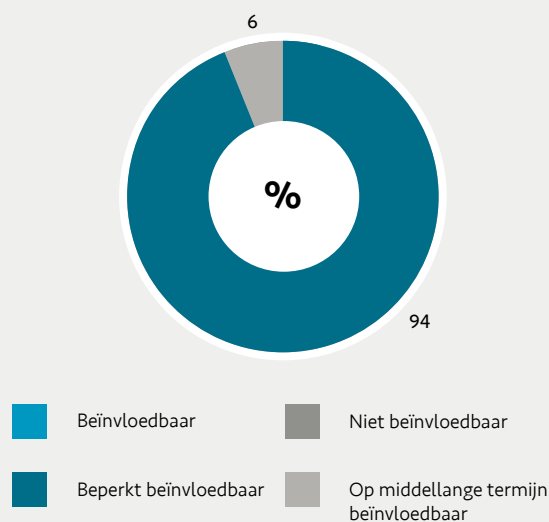
NH Veilig

Het samenwerkingsverband NHVeilig is een samenwerkingsverband van 32 gemeenten, politie en het OM. NHVeilig levert een bijdrage aan de veiligheid van de inwoners in de 32 gemeenten in Noord Holland door hen te verbinden, te versterken en inhoud en samenwerking te verbeteren. Sinds 1 januari 2024 is de samenwerking tussen het RIEC, programma Ondernijning en de thema's uit het Integraal Meerjarenbeleidsplan Veiligheid (IMV) versterkt. We werken de komende jaren aan vraagstukken zoals ondernijning (criminele geldstromen, weerbare jeugd, mensenhandel). Van de IMV-thema's geven de 32 gemeenten, politie en OM regionaal prioriteit aan Maatschappelijke onrust en Radicalisering en Cybercrime en 'Gedigitaliseerde Criminaliteit'. De digitale component wordt steeds belangrijker. In 2023 werden maar liefst 2,2 miljoen mensen in Nederland slachtoffer van enige vorm van digitale criminaliteit. Er is een verschuiving gaande van de traditionele wereld naar de online leefwereld. Met projecten, initiatieven en samenwerkingen werken we vanuit NHVeilig aan deze online veiligheid door inwoners en partners te ondersteunen in de verbetering van hun weerbaarheid.

Beïnvloedbaarheid van de kosten

Product 6.1 Samen werken aan een veilige stad

Lasten: € 19,2 mln

Beïnvloedbaar

Er zijn geen direct beïnvloedbare kosten.

Beperkt beïnvloedbaar

Deze kosten betreffen de bijdrage aan de Veiligheidsregio Zaanstreek Waterland (17,9 mln).

Niet beïnvloedbaar

Dit betreft kosten voor rente en afschrijving (€ 0,1 mln).

Op middellange termijn beïnvloedbaar

Dit betreft de personeelskosten (€ 1,1 mln).

Programma 6 Veiligheid

Product 6.1 Samen werken aan een veilige stad

Product 6.3 Brede integrale aanpak ondermijning

Product 6.2 Daadkrachtig optreden

Product 6.4 Jeugd & veiligheid

Product 6.2 Daadkrachtig optreden

Inwoners van Zaanstad moeten veilig kunnen wonen, werken en recreëren in de gemeente. Op basis daarvan stelt de gemeente een meerjarig beleidsplan vast. Voor de periode 2022-2025 is er een Integraal Veiligheidsplan (IVP) met daarin de prioriteiten. De gemeente ziet als regisseur toe op een goede uitvoering van het IVP in samenwerking met partners. Voor de handhavingsprioriteiten is een Handavingsbeleidsplan 2023-2026 vastgesteld. Vanuit het Handavingsplan treden wij daadkrachtig op in onze kerntaken, zoals de handhaving van parkeren bouw-, woon en horecatoezicht en kinderopvang. Daarnaast hebben we extra aandacht voor de overlast door straatvuil, jeugdoverlast en straatintimidatie.

Om schaarse woningen beschikbaar te houden voor gezinnen en wijken leefbaar te houden, wil de gemeente kamergewijze verhuur tegengaan in de wijken Zaanadam-Oost, de Russische Buurt en Zaanadam-Zuid. Dit doen we met het team Wijkgerichte Overlast. Overbewoning leidt tot overlast en vervuiling in woongebouwen en in de omringende wijk. Dit verzwakt de sociale samenhang in de wijken. De gemeente heeft recent de huisvestingsverordening herzien en een vergunningstelsel ingevoerd. Om de leefbaarheid in Zaanstad verder te waarborgen, zetten we in op de aanpak van parkeeroverlast.

Verder heeft de burgemeester een breed scala aan bevoegdheden die hij mag inzetten om de openbare orde en veiligheid te garanderen. Daar maakt hij actief gebruik van.

Indicatoren

	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2025	Streefwaarde 2026	Bron
Percentage inwoners dat sociale overlast ervaart	nb	15,5%	nb	16,9%	15,0%	15%	Veiligheidsmonitor (eens per twee jaar)
Aantal misdrijven per 1.000 inwoners	44,4	42,4	44,4	44,7	44	43,5	Politieportaal CBS
Oordeel tevredenheid functioneren gemeentelijke handhavers (% neutraal, tevreden en zeer tevreden)	nb	82,0%	nb	80,5%	82,0%	83%	Veiligheidsmonitor
Percentage inwoners dat vorm van straatintimidatie heeft meegemaakt	nb	nb	nb	17,8%	17%	16%	Veiligheidsmonitor
Inzet BOA's: aantal opgelegde sancties en waarschuwing t.o.v. het aantal waarnemingen	nb	22,4%	13,3%	14,0%	7,0%	< 14,0%	City Control

Toelichting:

Aantal misdrijven per 1.000 inwoners

Het aantal misdrijven dat door de politie is geregistreerd. Het betreft het totaal aantal misdrijven per 1.000 inwoners in Zaanstad. Het gaat om alle soorten misdrijven waarvan

een proces verbaal is opgenomen (o.a. vermogensmisdrijven, geweldsmisdrijven, verkeersmisdrijven).

Oordeel tevredenheid functioneren gemeentelijke handhavers
Aandeel inwoners dat (zeer) tevreden of neutraal (niet

tevreden/niet ontevreden) oordeelt over het functioneren van de gemeente handhavers (boa's).

Percentage inwoners dat vorm van straatintimidatie heeft meegemaakt

Aandeel inwoners dat één of meerdere voorvallen in het afgelopen jaar van straatintimidatie heeft meegemaakt. Het gaat om de volgende vormen van straatintimidatie: worden nagestaard, nagefloten, nagesist, nageroepen met seksuele en/of met beledigende opmerkingen, achternage- lopen, in het nauw gedreven/doorgang geblokkeerd, bespuugd, betast of door iemand om seks of seksuele handelingen worden gevraagd. Deze categorie is sinds de start van de aanpak straatintimidatie aan de Veiligheids- monitor toegevoegd met als nulmeting 2023.

Sociale overlast

Het aandeel inwoners dat veel of een beetje overlast ervaart van tenminste een van de volgende vormen van overlast van: dronken mensen; verwarde personen; drugsgebruik; drugshandel; buurtbewoners; mensen die op straat worden lastiggevallen en rondhangende jongeren. Bron: Veiligheidsmonitor

Inzet BOA's

Meer inzet van boa's leidt tot een toename van het aantal waarnemingen. Een afname van sancties en waarschuwin- gen in verhouding tot het aantal waarnemingen geeft aan dat de gemeente effectief optreedt tegen overlast. Dit percentage drukt deze verhouding uit.

Speerpunten 2025

Straatintimidatie

We lanceren een nieuw online meldpunt straatintimidatie en geven een vervolg aan de voorlichtingscampagne. We richten ons hierbij in het bijzonder op straatintimidatie in het uitgaansleven. We zoeken actief aansluiting bij de doelgroep, o.a. door een jongerenpanel te organiseren en klassendialogen op scholen te houden. Verder zetten we in op het trainen van onze handhavers om straatintimidatie te herkennen en de daders aan te spreken.

Aanpak overlast en criminaliteit

Om de overlast en criminaliteit in Zaanstad tegen te gaan en openbare orde te handhaven, zetten we de bevoegdheid van de burgemeester actief in. Zo krijgen personen die zich schuldig maken aan drugs dealen een last onder dwangsom opgelegd en weren we structurele overlastge- vers door middel van verblijfsontzeggingen en gebiedsver- boden. In gebieden waar drugs- of alcoholgebruik tot overlast leidt, stellen we op basis van de Algemene Plaatselijke Verordening verboden in.

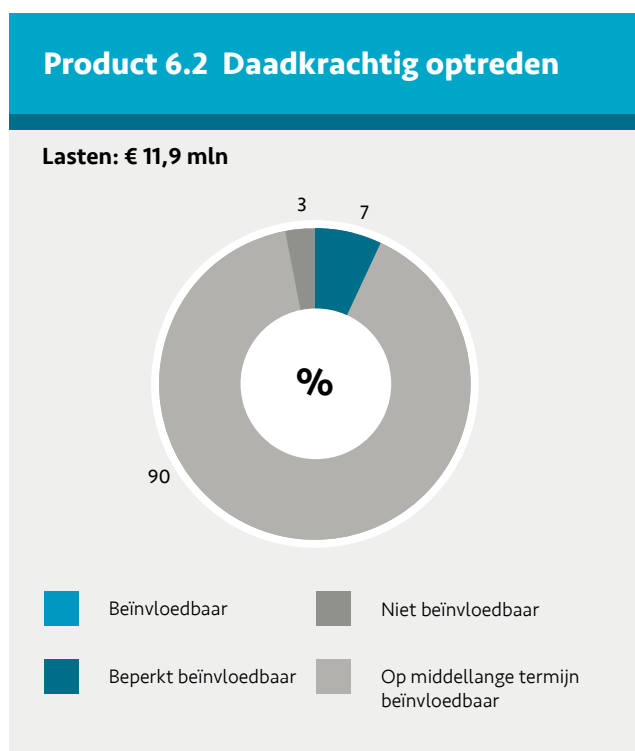
Team Wijkgerichte Overlast (TWO)

Het Team Wijkgerichte Overlast (TWO) voert huisbezoeken uit in geheel Zaandam-Oost met als doel de leefbaarheid in dit gebied te verbeteren. Deze bezoeken omvatten controles op de Basisregistratie Personen (BRP), illegale kamerverhuur en huisvestingsvergunningen (HVV). De doelstelling is om het aantal huisbezoeken te verhogen, met als speerpunt het tegengaan van kamergewijze verhuur.

Omgaan met polarisering in de samenleving

De samenleving is over veel vraagstukken verdeeld en inwoners maken hun ongenoegen op verschillende manieren duidelijk kenbaar. Soms leidt dit tot gespannen verhoudingen en verdere polarisatie. We zien een toename van het aantal demonstraties in de openbare ruimte. We faciliteren het recht op demonstreren en zorgen ervoor dat de openbare orde niet verstoord wordt. De opkomst van zelfverklaarde soevereinen die de overheid niet meer erkennen, is een ontwikkeling die we nauwgezet volgen. Daarnaast is het dreigingsniveau voor aanslagen gestegen, onder andere vanuit islamitische-jihadistische en rechtsextremistische hoek. Op casusniveau worden radicaliserende personen integraal aangepakt.

Beïnvloedbaarheid van de kosten

Beïnvloedbaar

Er zijn geen direct beïnvloedbare kosten.

Beperkt beïnvloedbaar

De beperkt beïnvloedbare kosten betreffen budgetten voor gebruikstoezicht (€ 0,5 mln), straattoezicht (€ 0,2 mln), integraal veiligheidplan en fietshandhaving (€ 0,1 mln).

Niet beïnvloedbaar

De niet beïnvloedbare kosten betreffen kosten voor rente- en afschrijvingskosten (€ 0,1 mln) en kosten voor het programma Preventie met gezag (€ 0,2 mln).

Op middellange termijn beïnvloedbaar

Op middellange termijn beïnvloedbaar zijn de kosten voor personeel (€ 10,5 mln) en subsidies in het kader van openbare orde en veiligheid (€ 0,2 mln).

Programma 6 Veiligheid

Product 6.1 Samen werken aan een veilige stad

Product 6.3 Brede integrale aanpak ondermijning

Product 6.2 Daadkrachtig optreden

Product 6.4 Jeugd & veiligheid

Product 6.3 Brede integrale aanpak ondermijning

Met name de aanpak van ondermijnende criminaliteit is een belangrijk speerpunt voor Zaanstad. De gemeente zet een stevige aanpak neer tegenover ondermijning en georganiseerd criminaliteit. We werken samen met de bewoners en ondernemers aan het signaleren, voorkomen en aanpakken van diverse vormen van ondermijnende criminaliteit. De gemeente Zaanstad heeft verder Bibob-beleid vastgesteld om te voorkomen dat we onbewust criminelen faciliteren.

Indicatoren

Indicatoren							
	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2025	Streefwaarde 2026	Bron
Aantal ingebrachte signalen en meldingen van Mensenhandel	nb	9	3	4	5	8	Data.politie.nl
Sluiten drugspanden	27	19	18	12	20	25	Gemeentelijke registratie
% inwoners dat vermoedt of zeker weet dat ondermijningsvormen in de buurt plaatsvinden	nb	46,7%	nb	47,6%	47%	46%	Veiligheidsmonitor
Meld misdaad anoniem	232	231	145	149	200	250	Meld misdaad anoniem
Aantal Bibobonderzoeken	182	120	99	111	160	200	Gemeentelijke registratie
Aantal prostitutie-controles	nb	nb	nb	10	24	30	Gemeentelijke registratie
Aantal horecacontroles	66	29	105	143	150	175	Gemeentelijke registratie
Aantal opgelegde bestuurlijke maatregelen horeca	nb	7	12	16	18	20	Gemeentelijke registratie

Toelichting:

Mensenhandel

Het aantal geregistreerde signalen over mensenhandel. Signalen vanuit mensenhandel hebben in bijna alle gevallen betrekking op arbeidsuitbuiting.

Sluiten drugspanden

Het gaat hier om de sluiting van alleen drugspanden op basis van artikel 13B opiumwet, ook wel bekend als de wet Damocles. Hierbij kunt u denken aan panden waar hennep en/ of harddrugs is aangetroffen die daarmee een risico vormen voor de veiligheid en leefbaarheid in de wijk/ gebied.

% inwoners ondermijningsvormen

Aandeel inwoners dat één of meerdere situaties of problemen vermoedt of zeker weet dat het voorkomt in de buurt. Het gaat om situaties als: fraude, bewoners met té dure spullen, buurtbewoners met vuurwapens, jongeren op straat met mes, buurtbewoners met hennepplantage, buurtbewoners die denken dat ze alles kunnen maken zonder gestraft te worden, arbeidsuitbuiting, illegale prostitutie, heling, harddrugsdealers, winkels waar (bijna) nooit klanten komen, horecagelegenheden waar criminelen elkaar ontmoeten, illegale gokcafés, bedrijven waar drugs worden gemaakt (druglabs), verwaarloosde woningen die voor extreme prijzen worden verhuurd. Onder andere via verschillende campagnes willen we de meldingsbereidheid van bewoners en ondernemers verhogen.

Meld misdaad anoniem (MMA)

De aantallen meldingen bij Meld misdaad anoniem (MMA) die via de MMA bij de gemeente en specifiek de afdeling Ondermijning zijn binnengekomen. Het gaat hier om meldingen die inwoners anoniem verrichten; denk hierbij bijvoorbeeld aan een melding over hennepklucht of andere waarnemingen.

Bibob-onderzoeken

Bibob wordt door diverse vakafdelingen binnen het eigen proces uitgevoerd. Het gaat hierbij om processen binnen grondzaken, inkoop, omgevingsvergunningen en aanpak ondermijning. De huidige aantallen bestaan uit een optelsom van het aantal Bibob-onderzoeken met betrekking tot (horeca)exploitatievergunningen, subsidies en aanbestedingen. Door het ontbreken c.q. niet beschikbaar zijn van cijfers van Bibob-onderzoeken m.b.t. vastgoed- en grondtransacties, omgevingsvergunningen en evenementen geven de cijfers een vertekend beeld.

Prostitutiecontroles

De gemeente heeft de taak van Bestuurlijk toezicht prostitutie gekregen. De cijfers over prostitutiecontroles zijn vanaf het jaar 2023 geregistreerd. De getoonde aantallen betreffen prostitutiecontroles waarbij sekswerkers daadwerkelijk aangetroffen zijn én bedrijfsmatigheid is aangetoond.

Horeca en opgelegde bestuurlijke maatregelen

Het gaat hier om de daadwerkelijk uitgevoerde controles binnen de horeca en daaruit voortvloeiend opgelegde bestuurlijke maatregelen. Wat betreft de bestuurlijke maatregelen zijn de aantallen opgeteld van onder andere de lasten onder dwangsom en/ of lasten onder bestuursdwang.

Speerpunten 2025

Criminele samenwerkingsverbanden Zaanstad gijzelen landelijke glazenwassersbranche

Binnen de particuliere glazenwassersbranche is sprake van hardnekkige misstanden. Er zijn criminele samenwerkingsverbanden actief, aantoonbaar opererend vanuit Zaandam-Oost. Daarbij constateerden we zwartwerken, oplichting, schijnzelfstandigheid, geweldsincidenten, woon-/ uitkeringsfraude en signalen van arbeidsuitbuiting; dit leidt ook tot witwassen. Samenwerkingsverbanden profileren zich binnen de branche als een glazenwassersmaffia die met geweld en intimidatie in grote delen van het land bepaalt wie in welke wijken mogen werken.

Genoemde Zaanse glazenwassers maken de laatste jaren veelvuldig misbruik van kwetsbare en afhankelijke arbeidsmigranten. Deze worden via tussenpersonen naar Zaandam-Oost gehaald om ingezet te worden in het hele land. Door deze grote toestroom van arbeidsmigranten staan de voorzieningen en de balans in de wijken onder druk.

Het verdienmodel waarbij kwetsbare arbeidsmigranten worden uitgebuit binnen de glazenwasserij willen we duurzaam en gecoördineerd aanpakken, samen met partners.

In 2025:

- versterken we de integrale aanpak van de belangrijkste criminele clusters, in samenwerking met de Nederlandse Arbeidsinspectie, Belastingdienst, Openbaar Ministerie, Politie;
- intensiveren we de integrale handhaving, waaronder die op naleving van de vergunningsplicht en tegen illegale bewoning;
- ondersteunen we bewoners en ondernemers in hun weerbaarheid tegen malafide glazenwassers in samenwerking met de branche;
- ondersteunen we arbeidsmigranten om uit de greep te komen en te blijven van criminele organisaties;
- participeren we actief om te komen tot een effectieve landelijke aanpak van misbruik van kwetsbare arbeidsmigranten als verdienmodel in branches als de glazenwasserij.

Aanpak drugscriminaliteit

In 2025 willen we zichtbaar optreden tegen, verstoren en ontregelen van handel, opslag en productie van drugs door informatie gestuurde toezicht en handhaving. Daarnaast

willen we optreden tegen personen die meevaren in de criminele geldstromen afkomstig uit de handel en bedrijven die faciliteren bij de handel van verdovende middelen. Door het vaak gesloten karakter van bedrijventerreinen en de beperkte (sociale) controle zijn bedrijventerreinen een aantrekkelijk gebied voor criminelen. Naast drugslabs komen we in Zaanstad ook hennepkwekerijen, illegale of gestolen goederen, wapens of illegale bewoning tegen. Dit heeft een negatieve invloed op de fysieke en sociale kwaliteit van het gebied en verstoort het ondernemersklimaat.

In 2025:

- verstoren en ontregelen we de drugshandel en treden we op tegen opslag en productie van drugs. Dit door informatie gestuurde toezicht en handhaving met de hulp van integrale casuïstiek bij het RIEC. Daarnaast treden we op tegen personen die meevaren in de criminele geldstromen uit de drugshandel.
- Treden we zichtbaar op met het Interventieteam Zaanstad-Oost vanuit een gezamenlijke aanpak en hechte samenwerking. In samenwerking met diverse instanties bestrijden we ondermijnende criminaliteit in de wijken actief. De focus ligt op: controles malafide glazenwassers, drugshandel, mensenhandel, witwassen en fraude (zorg- en uitkeringsfraude). Het doel is om ondermijnende criminaliteit zichtbaar aan te pakken, de jeugd hiermee te laten zien dat misdaad niet loont en de leefbaarheid in de wijken te vergroten.
- Continueren we het project Bedrijventerreinen, waarbij de focus blijft liggen op het vergroten van bewustwording en het identificeren van ondermijnende criminaliteit (en andere misstanden). Ons doel is om deze vormen van ondermijning te voorkomen.
- Het inzetten van de bestuurlijke aanpak ter bestrijding van drugsriminaliteit. We willen meer de regie kunnen nemen op de integrale aanpak van verdovende middelen door nauwer samen te werken met de opsporing.
- De geografische ligging, economische efficiëntie en infrastructuur maken het Noordzeekanaalgebied (NZKG) aantrekkelijk voor zowel legale als illegale activiteiten. De gemeentelijke ambitie is om meer zicht te krijgen op de opportuniteitsstructuren en kwetsbare branches in ondermijning in het NZKG in Zaanstad, zodat gerichte actie mogelijk is.

Vergroten weerbaarheid gemeente

Medewerkers en bestuurders van Zaanstad kunnen in hun dagelijks werk te maken krijgen met personen die op een ongewenste manier invloed willen uitoefenen op gemeentelijke processen: door bedreiging, intimidatie of (een poging tot) omkoping. Als criminelen erin slagen onze ambtenaren te corrumperen, dan wordt de effectiviteit, geloofwaardigheid van en het vertrouwen in de overheid en overheidsdiensten aangetast. In Zaanstad willen we voorkomen dat we ongemerkt en ongewild de vermenging van de ondermijnende criminaliteit met de bovenwereld

faciliteren. We moeten weerbaar zijn tegen personen die proberen misbruik te maken van gemeentelijke informatie, besluitvormingsprocessen, producten en diensten. Zo kunnen we criminele inmenging duurzaam tegengaan. Structurele aandacht is nodig voor het vergroten van bewustwording binnen de organisatie. Ook moeten we ervoor zorgen dat de risico's van criminele inmenging worden herkend en verkleind en dat we effectief handelingsperspectief kunnen bieden.

Met een Programma Weerbare Gemeente beschrijven we wat nodig is om de weerbaarheid van de gemeentelijke organisatie tegen criminaliteit te versterken.

In 2025:

- geven we uitvoering aan het Programma Weerbare Gemeente om de integriteit van onze organisatie te versterken, onze processen beter te beschermen en de organisatie weerbaarder te maken tegen criminele beïnvloeding.

Toezicht Horeca, Toezicht Prostitutie en Aanpak mensenhandel

Gezamenlijk toezicht houden en optreden in de prostitutie en horeca, waaronder controle van vergunningen (naleven afspraken horecaconvenant) en indien van toepassing het uitvoeren van een Bibob-toetsing. Om mensenhandel aan te pakken, werken we samen met lokale en regionale partners uit diverse domeinen (zorg, veiligheid, sociaal domein, huisvesting).

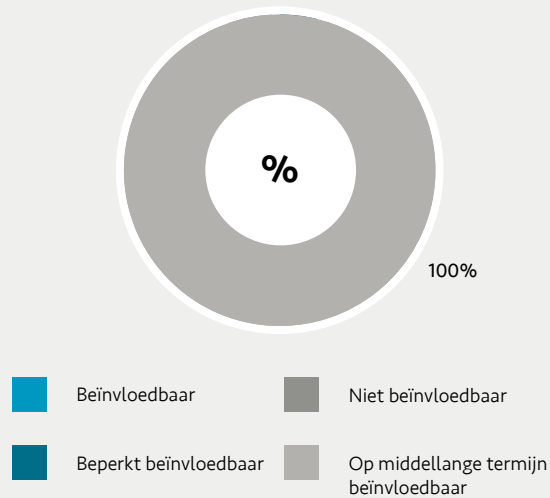
In 2025:

- acteren we op signalen en verstoren ongewenste handelingen door informatie gestuurde toezicht en handhaving.
- Treden we op tegen horeca-uitbaters op basis van bestuurlijke rapportage.
- Voeren we minstens twee keer per maand een gemeentelijke prostitutiecontrole uit in de gemeenten van Zaanstreek en/of Waterland, deels op basis van signalen.
- Zullen we sekswerkers die adverteren actief laten controleren door het prostitutiecontroleteam. We draaien een pilot met een zogenaamde webcrawler (een softwareprogramma dat je gericht kunt laten zoeken).
- Vergroten we bewustwording, voeren een proactieve aanpak uit van de uitbuiting van arbeidsmigranten en pakken we signalen van mensenhandel (bijv. MMA meldingen) actief op.

Beïnvloedbaarheid van de kosten

Product 6.3 Brede integrale aanpak ondermijning

Lasten: € 2,6 mln

Beïnvloedbaar

Er is geen sprake van beïnvloedbare kosten.

Beperkt beïnvloedbaar

Er is geen sprake van beperkt beïnvloedbare kosten.

Niet beïnvloedbaar

Er is geen sprake van niet beïnvloedbare kosten.

Op middellange termijn beïnvloedbaar

Op middellange termijn beïnvloedbaar zijn de kosten voor personeel (€ 2,6 mln).

Programma 6 Veiligheid

Product 6.1 Samen werken aan een veilige stad

Product 6.2 Daadkrachtig optreden

Product 6.3 Brede integrale aanpak ondermijning

Product 6.4 Jeugd & veiligheid

Product 6.4 Jeugd & veiligheid

Grensoverschrijdend gedrag vindt thuis, op straat, op school en online plaats. De gemeente werkt met een groot aantal partners samen om overlast en onveiligheid door afglijdende en criminele jongeren tegen te gaan. De samenwerking is gericht op preventie, zorg én veiligheid, binnen de vier domeinen straat, thuis, online én de school. Samen:

- vergroten we de weerbaarheid van jongeren
- organiseren we een adequaat aanbod van preventie en ondersteuning voor hen die het risico lopen de criminele wereld in getrokken te worden

- zorgen we voor een veilig klimaat op en rondom de scholen
- treden we zichtbaar en daadkrachtig op tegen incidenten op straat
- nemen we groepen en jongeren die in beeld zijn bij gemeente en politie als afglijdend en/of crimineel in aanpak zodat ze minder recidiveren

Indicatoren

	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2025	Streefwaarde 2026	Bron
Overlast van rondhangende jongeren	nb	8,6%	nb	9,5%	9,5%	9%	Veiligheidsmonitor (eens per twee jaar)
Evaren overlast groepen jongeren in eigen buurt	41%	41%	38%	43%	41%	39%	Zaanpeiling
Incidenten overlast jeugd	752	1050	603	481	585	570	Politie-registraties
Aantal problematische jeugdgroepen in aanpak	nb	nb	2	2	4	4	Groepsscan
Cases PGA	10	26	39	35	40	45	Team Jeugd en veiligheid

Toelichting:

Overlast van rondhangende jongeren

De Veiligheidsmonitor is een groot bevolkingsonderzoek naar veiligheid, leefbaarheid en slachtofferschap van veelvoorkomende criminaliteit en vindt elke twee jaar plaats. Het wordt uitgevoerd in opdracht van het Ministerie van Justitie en Veiligheid en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Ook inwoners van Zaanstad vragen we onder meer naar hoeveel overlast zij van rondhangende jongeren beleven. Het opgenomen % betreft het aantal inwoners dat veel overlast ondervindt. De meest recente meting is van 2023. De overlast is ongelijk verdeeld over Zaanstad. Sommige buurten hebben aantoonbaar meer overlast van rondhangende jongeren en

de problematiek neemt toe. De gemeente en partners hebben extra maatregelen getroffen om die aan te pakken. Die hebben enige tijd nodig voordat de effecten zichtbaar zijn. In 2025 is de volgende meting van de Veiligheidsmonitor. De streefwaarde is een vermindering.

Ervaren overlast groepen jongeren in eigen buurt

Uit de Zaanpeiling, het inwonersonderzoek van Zaanstad, bleek dat inwoners in 2023 meer overlast hebben ervaren. In Zaanstad zijn enkele locaties waar de overlast hardnekkig is en blijft toenemen. Bij de Voorjaarsnota zijn extra middelen beschikbaar gesteld voor de aanpak van onder meer overlast in Saendelft. Ook investeren we extra in de samenwerking om jeugdproblematiek in Zaanstad

Noord als zodanig en in Zaanstad-Oost aan te pakken. Het doel van deze inspanningen is vermindering van de overlast.

Incidenten overlast jeugd

Dit zijn de meldingen die rechtstreeks bij de politie worden gedaan. Het aantal jeugdgerelateerde incidenten steeg in 2020 en 2021 fors. Corona en de verschillende lockdowns hebben daar een rol in gespeeld. In 2022 daalde dit bovengemiddeld snel, om in 2023 het laagste niveau te bereiken. Het aantal meldingen is sindsdien toegenomen naar het niveau van 2022 en lijkt zich te stabiliseren. De streefwaarden van het aantal meldingen die tot nu toe in 2024 ontvingen, hebben we doorgetrokken naar 2025 en 2026. De overwegingen om die aan te houden zijn dat we weten dat niet elk incident wordt gemeld. De gemeente voert actief campagne in sommige wijken om de meldingsbereidheid te vergroten. Ook voeren we een meerjarige brede aanpak uit, die moet leiden tot afname van overlast gevend gedrag van jongeren. Daarom verwachten we voor 2025 en 2026 een stabilisering tot lichte daling.

Aantal problematische jeugdgroepen in aanpak

De groepsscan is een inventarisatie-instrument van de politie waarin overlast, criminaliteit en zorgsignalen rondom (leden van) groepen en/of netwerken in kaart worden gebracht. De gemeente gaat extra inzetten op de aanpak van groepen, vandaar de stijging.

Casussen PGA

Dit betreft het aantal Zaanse jongeren dat in een persoonsgerichte aanpak (PGA) is opgenomen. De gemeente investeert al enige tijd in een betere samenwerking met partners en dat leidt er toe dat meer jongeren in beeld komen en worden aangemeld. Dat zal meer casussen opleveren.

Speerpunten 2025

1. Vergroten weerbaarheid jeugd

In samenwerking met de partners voeren we een groot aantal activiteiten uit om de weerbaarheid van de jeugd te vergroten tegen de verlokkingen van georganiseerde (drugs)criminaliteit. Het gaat onder meer om een op risicojongeren gericht breed preventief programma tegen ondermijnende criminaliteit met aandachtsgebieden Zaanstad-Noord en Zaanstad-Oost.

We werken samen met het onderwijs. Jongeren en hun gezinnen krijgen hulp om bijvoorbeeld (weer) deel te nemen aan school, stage, bijbaan, werk, sport en sociale activiteiten.

2. Verbeteren van de informatiepositie

We maken een integraal beeld en een gedeelde analyse van de jeugdcriminaliteit en overlast. We brengen veiligheidsinformatie, informatie over aanwezige sociale (multi) problematiek en risicofactoren bij elkaar. We investeren in

onze informatiepositie online. Zo worden onderlinge verbanden en trends meer inzichtelijk en kunnen we met partners effectiever onze mensen en middelen inzetten. Een analist van team Jeugd en Veiligheid neemt de regie om dit met de partners tot stand te brengen. We beginnen in Zaanstad-Noord en Oost en breiden dit stap voor stap uit naar de gehele gemeente.

3. Eerder signaleren en preventief optreden

We verbeteren de informatiepositie van de gemeente en de operationele samenwerking van de professionals op straat. Zo kunnen we effectiever werken aan het stoppen van problematisch gedrag zoals spijbelen, geluidsoverlast en troep veroorzaken op straat, gebruik van drugs en/of het verhandelen ervan en/of het verheerlijken en gebruiken van geweld (bijvoorbeeld wapenbezit). Ook nemen we maatregelen op locaties waar veel overlast en incidenten zijn. Dat doen we door in de wijken zelf meer verantwoordelijkheid bij de professionals te leggen en meer efficiënte afstemming te organiseren, in de vorm van preventieve jeugdoverleggen (PJO).

4. School en veiligheid

De schoolbesturen, gemeente, politie, jongerenwerk en andere partners hebben allemaal een belangrijke verantwoordelijkheid op het gebied van schoolveiligheid. Om goed invulling te geven aan deze verantwoordelijkheden wordt het Convenant School en Veiligheid opgesteld en gaan we samenwerken in kernteams. Op deze manier ontstaat er een gecoördineerde en integrale veiligheidsaanpak.

5. Persoonsgerichte aanpak en aanpak van overlast-gevende en criminele jeugdgroepen

Bij jongeren en jongvolwassenen tot en met 23 jaar die in de criminaliteit terechtkomen, zetten we de 075-aanpak of de persoonsgerichte aanpak risicojongeren in. Deze wordt met de partners uit het netwerk Zorg- en Veiligheidshuis vormgegeven. Groepen jongeren die hardnekkig overlast veroorzaken of bij criminele activiteiten betrokken raken, krijgen te maken met onze groepsaanpak. We evalueren regelmatig de kwaliteit van onze aanpakken, passen relevante nieuwe (wetenschappelijke) inzichten toe en ontwikkelen nieuwe interventies.

6. Aanpak overlast en criminaliteit in Zaanstad-Noord

In samenhang met het gebiedsplan Saendelft voeren we de bestuursopdracht Jeugd & Veiligheid Zaanstad-Noord uit om de geweldscriminaliteit onder jongeren terug te dringen.

7. Zaanstad-Oost

In samenwerking met het team ondermijning van de gemeente Zaanstad en de partners van het PACT Zaanstad-Oost richten we een afgestemde operationele aanpak van jeugdoverlast- en criminaliteit in. Ook leveren we onze bijdrage aan de preventieve doelstellingen van deze bestuursopdracht.

Beïnvloedbaarheid van de kosten

Beïnvloedbaar

Er is geen sprake van beïnvloedbare kosten.

Beperkt beïnvloedbaar

Er is geen sprake van beperkt beïnvloedbare kosten.

Niet beïnvloedbaar

Er is geen sprake van niet beïnvloedbare kosten.

Op middellange termijn beïnvloedbaar

Dit zijn kosten op het gebied van jeugd en veiligheid, zoals Halt, huur jongeren centrum en jeugdoverlast (€ 0,2 mln).

Verbonden partijen

De volgende verbonden partijen hebben een relatie tot dit programma:

- **Veiligheidsregio Zaanstreek Waterland**

Als gemeente opereren we nooit alleen binnen veiligheidsthema's. Zo trekken we binnen de Veiligheidsregio Zaanstreek-Waterland gezamenlijk op rondom crisisbeheersing en rampenbestrijding.

Zie voor een verdere toelichting de Paragraaf Verbonden Partijen.

Financiën

Veiligheid (Bedragen x € 1.000)					
	Begroting 2024 (stand voorjaarsnota)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	31.151	34.534	34.109	33.883	34.011
Baten	-2.634	-2.099	-690	-689	-835
Saldo	28.517	32.435	33.419	33.194	33.175
Onttrekkingen reserves	0	0	0	0	0
Totaal saldo inclusief reserve mutaties	28.517	32.435	33.419	33.194	33.175

Toelichting:

De lasten zijn in 2025 € 3,38 mln. hoger dan in 2024. De baten zijn in 2025 € 0,54 mln. lager dan in 2024. De toevoegingen- en onttrekkingen aan de reserves zijn gelijk in 2025 ten opzichte van 2024. Deze verschillen worden hieronder toegelicht.

Omschrijving (Bedragen x € 1.000) (- = voordeel, + = nadeel)

	Lasten	Baten	Toevoeging reserves	Onttrekking reserves	Saldo op opgave
Prijs-, loon- en subsidie Indexatie Jaarlijks indexeren we de kosten met de prijs-, loon- en/of subsidie-indexatie. Hierdoor stijgen de lasten.	637	-10	0	0	627
Kostenverdeling Betreft het toerekenen van apparaatsbaten en lasten aan de prestaties over de verschillende opgaven. Voor nadere informatie verwijzen we naar de paragraaf bedrijfsvoering.	1.373	-33	0	0	1.340
Versterkingsgelden 2024 Gemeente Zaanstad is penvoerder names de regio Noord Holland voor de beschikbare Rijksmiddelen. Deze zijn tot het einde van het begrotingsjaar 2024 beschikbaar.	-421	421	0	0	0
Pact Poelenburg Het interventieteam krijgt een vervolg in 2024. De lasten voor deze inzet worden gedekt uit het Volkshuivestingsfonds	-166	166	0	0	0
Inspecties kinderopvang De lasten voor inspecties op kinderopvangorganisaties en gastouders door de GGD Zaanstreek Waterland, worden hoger als gevolg van loon- en prijsaanpassingen.	56	0	0	0	56
Budgethouderschap Jongerenwerk Het budget voor Jongerenwerk wordt overgeheveld van de opgave Gezondheid naar de opgave Veiligheid. Het budget wordt hiermee op de plek in de begroting geplaatst waar de inhoudelijke aansturing plaats vindt.	229	0	0	0	229
Kapitaallasten In 2024 vallen kapitaallasten lager uit. Dit vanwege het feit dat de verbouwing van het oefencentrum op de kazerne Prins Bernard Plein nog niet gereed is.	102	0	0	0	102
Gesloten coffeeshopketen In 2024 was er budget beschikbaar gesteld voor het project gesloten coffeeshopketen.	-80	0	0	0	-80
Kaderbrief VRZW De VRZW indexeert jaarlijks de begroting. Het indexpercentage dat daarbij wordt gebruikt ligt hoger dan het indexpercentage waarmee Zaanstad rekent.	463	0	0	0	463
Financieel knelpunt: Toekomstbestendige brandweer Bij het opstellen van het Regionaal repressief dekkingsplan 2022-2025 zijn knelpunten geconstateerd rondom de gegarandeerde beschikbaarheid van voldoende medewerkers. Het Algemeen Bestuur heeft in 2023 gekozen voor implementatie van het volledig toekomstbestendige scenario. Het budget voor toekomstbestendige brandweezorg wordt verhoogd.	390	0	0	0	390
Financieel knelpunt: Handhaving in de openbare ruimte Voor evenementen als Koningsdag, bevrijdingsdag is extra inzet nodig van externe beveiligingsbedrijven (€ 0,1 mln.)	115	0	0	0	115
Overige verschillen	685	-9	0	0	676
Totaal	3.383	535	0	0	3.918

Toelichting financiële afwijkingen 2025 tov 2026 en verder

In 2026 stopt de dekking van externe middelen voor de inzet van het team Wijkgerichte overlast en dekking voor een opgaveregisseur Jeugd en Veiligheid. Dit verklaart de lagere baten van € 1,3 mln.

Beleidsmatige risico's

Toenemende maatschappelijke onrust

Beheersmaatregel:

We blijven goed in gesprek met buurtbewoners van tijdelijke opvanglocaties en maken gebruik van de kracht van vrijwilligers om Oekraïne vluchtelingen een nieuw thuis te geven.

Beleidsnota's

- [Beleidsplan Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving 2023-2026](#)
- [Uitvoeringsprogramma Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving 2023, 2024](#)
- [Integraal Veiligheidsplan 2023-2026](#)
- [Anti-discriminatieplan 2019-2022](#)
- [Bibob-beleid](#)
- [Coffeeshopbeleid](#)
- [Shishaloungebeleid](#)
- [Prostitutiebeleid](#)
- [Evenementenbeleid](#)
- [Vuurwerkverkoopbeleid](#)
- [Huisvestingsverordening](#)

Kerncijfers

BBV indicatoren					
	2020	2021	2022	2023	Bron
Aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners	1,8	2,0	2,6	3,1	CBS/Waar staat je gemeente.nl
Aantal geweldsmisdrijven, per 1.000 inwoners	5,2	5,0	5,3	5,2	CBS/Waar staat je gemeente.nl
Aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners	1,5	1,2	0,8	0,8	CBS/Waar staat je gemeente.nl
Aantal vernielingen, per 1.000 inwoners	5,2	4,2	4,1	4,1	Waar staat je gemeente.nl
Aantal verwijzingen Halt, per 1.000 inwoners	16	8	13	nb	Waar staat je gemeente.nl

2.7 Samen werken aan Zaanstad

Portefeuillehouders:
Hamming, van der Laan, Onclin

Doelstelling

We gaan meer voor elkaar krijgen door ons nog meer bewust te zijn van onze rol. Ook werken we aan een stevige lobbystrategie, omdat onze impact steeds vaker afhangt van samenwerking met andere overheden. We willen meer aansluiten bij wat leeft in de samenleving, de verschillende belangen identificeren en beter inzicht geven in de belangenafweging die we maken. Dat maakt dat het vertrouwen in Zaanstad als overheid groeit.

Dit programma maakt het mogelijk uitvoering te geven aan de opgaven en maatschappelijke vraagstukken. Door te faciliteren, dienstverlenend te zijn en kaders te stellen. De opgaven vragen niet alleen om inzet van de gemeente maar vooral ook inzet van de kracht en energie in de Zaanse samenleving. We stimuleren daarom actief burgerschap. Raad, college en organisatie hebben ieder een eigen rol om oplossingen te bieden voor de opgaven van onze stad. Hierbij helpend is een goed samenspel tussen raad, college en ambtelijke organisatie samen met onze samenleving en bondgenoten. Daar hoort een vitale en inclusieve organisatie bij. We hechten veel waarde aan goed werkgeverschap. In de paragraaf bedrijfsvoering lichten we die ambitie nader toe.

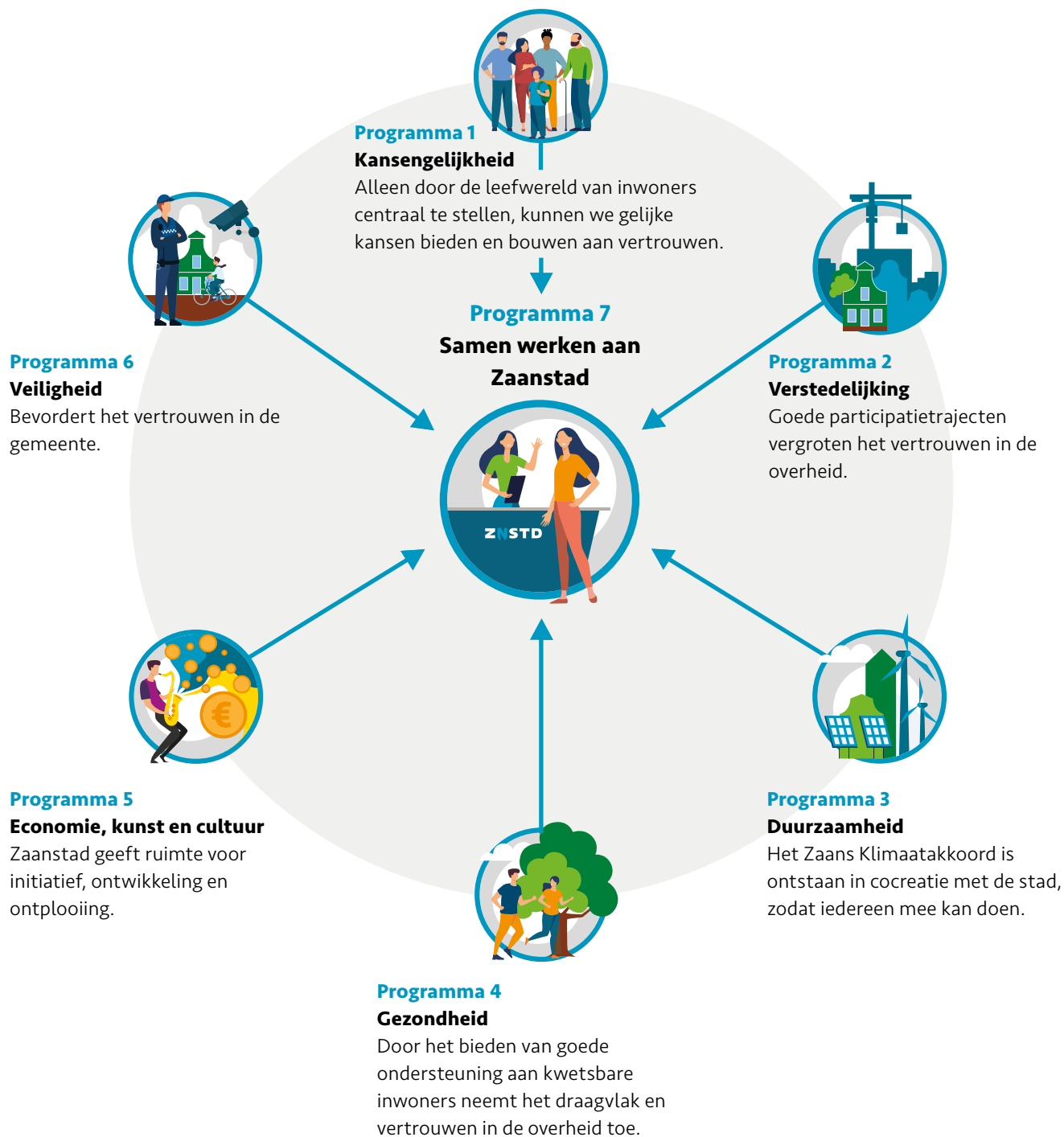
Visie

Bij het werken aan de strategische opgaven heeft de gemeente verschillende rollen. Soms vraagt een opgave van ons om kaders aan te geven en te handhaven. Op andere momenten draait het om efficiency in dienstverlening aan inwoners. Dan weer – en zeker als het om complexe opgaven gaat – is het actief aangaan van bondgenootschappen, hand in hand met de samenleving, de rol die de gemeente past. Onze inwoners, partners en ondernemers hebben vaak goede ideeën. Dat vraagt om een gemeente die faciliteert.

We kunnen als gemeente niet over alles beslissen. Veel taken worden bepaald door het Rijk. Daarom trekken we actief op met medeoverheden in de regio en in landelijke netwerken. Daar waar nodig voeren we een energieke lobby voor de opgaven van Zaanstad.

We streven naar excellente dienstverlening en zorgen dat inwoners efficiënt en effectief worden geholpen. We zijn betrouwbaar, toegankelijk en transparant naar onze inwoners, partners en bedrijven. Onze inwoners mogen van ons verwachten dat we werken vanuit een open grondhouding en goed kunnen aansluiten bij wat er leeft in de samenleving. Beter bewust van onze rol scheppen we heldere verwachtingen. Als we de soms complexe verschillende belangen goed weten te identificeren, kunnen we beter inzicht geven in onze belangenafweging. We hebben de intentie om er samen uit te komen en langlopende juridische procedures te voorkomen, bijvoorbeeld door mediation. Dit alles leidt tot een groter gerechtvaardigd vertrouwen in de overheid, efficiënter handelen en een optimale benutting van alle mooie ideeën uit de samenleving zelf.

Wat dragen andere begrotingsprogramma's bij aan dit programma?

Dit programma is faciliterend aan de andere inhoudelijke opgavenprogramma's. Tegelijk brengen we onze dienstverlening, de open grondhouding, en participatie-ambitie bij het werken aan de opgaven in de praktijk.

Bij **Verstedelijking** is dat als volgt zichtbaar. Ontwikkeling van nieuwe of bestaande buurten willen we met ideeën en feedback van de bewoners doen. Goede vormgeving van participatie en faciliteren van initiatieven draagt bij aan het vertrouwen dat inwoners hebben in Zaanstad als overheid, één van de doelstellingen van dit programma.

Bij **Gezondheid** zijn de doelstellingen van dit programma zichtbaar in de intensieve samenwerking met partners. Daarnaast hebben kwetsbare inwoners meer behoefte aan ondersteuning door de gemeente dan andere inwoners. Als we deze ondersteuning bieden, de kwaliteit goed is en de dienstverlening toegankelijk en klantvriendelijk is, neemt het vertrouwen in de overheid, een belangrijke doelstelling van dit programma, toe.

Veiligheid: De handhaving van wet- en regelgeving, een basisdoelstelling, zorgt ervoor dat inwoners zich veiliger voelen en daardoor meer vertrouwen krijgen in de overheid en in het bestuur.

Economie, kunst en cultuur: Zaanstad geeft ruimte voor initiatief, ontwikkeling en ontplooiing. Dit zijn belangrijke waarden voor de samenleving. Als mensen deze ruimte voelen, groeit hun vertrouwen in de overheid en stimuleert het om een steentje bij te dragen met maatschappelijke initiatieven en ondernemerschap.

Kanselijkheid: de gemeente biedt iedereen gelijke kansen en mogelijkheden voor de toegang tot bestuur, organisatie en informatie. Dit is essentieel voor het vertrouwen in de overheid.

Verduurzaming: Zaanstad geeft het goede voorbeeld met verduurzaming van eigen vastgoed.

De paragraaf Bedrijfsvoering geeft nader invulling aan onze ambitie een goed werkgever te zijn, en aan onze maatschappelijke voorbeeldrol in andere bedrijfsvoering-onderdelen. Denk aan inkoop en het streven naar diversiteit en inclusie binnen onze organisatie.

Programma 7 Samen werken aan Zaanstad

Product 7.1 Bestuur

Product 7.2 Burgerzaken en dienstverlening

Product 7.3 Organisatie

Product 7.1 Bestuur

We willen deze periode gericht werken aan verbetering van de rollen die raad, college en organisatie elk hebben én versterking van het samenspel tussen deze drie. We hebben een coalitieakkoord op hoofdlijnen opgesteld. Dat geeft ons ruimte om verschillende onderwerpen samen met de gemeenteraad in een raadswerkprogramma vorm te geven. De wens om een raadswerkprogramma te sluiten, komt voort uit de wens op een andere manier politiek te bedrijven. Een manier die niet polariseert maar juist bindt en debatten meer inhoudelijk maakt. Als college zoeken wij de samenwerking met de gemeenteraad actief op, om

gezamenlijk tot een duidelijke en eenduidige richting te komen. We zien dit als een nieuwe werkwijze die het samenspel tussen raad, college en organisatie de komende vier jaar bevordert. Sinds 2022 hebben we een stuurgroep Samenspel tussen raad, college en organisatie. De stuurgroep gaat in de gezamenlijke ontwikkelagenda uitvoeren met focus op rolduidelijkheid en prettige onderlinge verhoudingen. Verder gaan college en raad uitvoering geven aan de visie op lokale democratie.

Indicatoren

	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2025	Streefwaarde 2026	Bron
% Inwoners dat zegt het (zeer) eens te zijn met de stelling 'ik heb vertrouwen in de burgemeester en wethouders'. Excl. weet niet/geen mening	30%	38%	30%	34%	35%	36%	Zaanpeiling
Percentage inwoners dat het (zeer) eens is met de stelling: 'Ik ben voldoende geïnformeerd over gemeentelijke plannen die mij raken / met gevolgen voor mij'	nb	nb	nb	32%	33%	34%	Zaanpeiling
Percentage inwoners dat het (zeer) eens is met de stelling "inwoners worden voldoende betrokken bij de totstandkoming van gemeentelijke plannen". Excl. weet niet/geen mening	24%	27%	24%	23%	25%	26%	Zaanpeiling

Toelichting:

Een vergelijkbare indicator voor 'vertrouwen in b&w' vinden we aan de hand van o.a. Waarstaatjegemeente.nl over de hoeveelheid vertrouwen in de lokale overheid (met waarde 33% in 2023). Het is de verwachting dat dit percentage steeds iets stijgt. In Zaanstad is het in 2023 34%; in 2025 streven we naar 35% en 2026 naar 36%.

Duidelijke en voldoende communicatie over onze plannen is een belangrijk onderdeel binnen Samenwerken aan Zaanstad. Daarom willen we aan onze inwoners vragen of ze voldoende geïnformeerd worden over plannen die hen mogelijk kunnen raken.

Speerpunten 2025

Onderzoek slavernijverleden Zaanstad

Er komt een onafhankelijk onderzoek naar de betrokkenheid van bestuur en stedelijke elite bij de slavernij.

Vorbereiding gemeenteraadsverkiezingen in 2026

In maart 2026 zijn de gemeenteraadsverkiezingen. In 2025 starten we de voorbereidingen, om te zorgen dat de verschillende partijen over de juiste inhoudelijke informatie beschikken en de verkiezingen goed en toegankelijk verlopen.

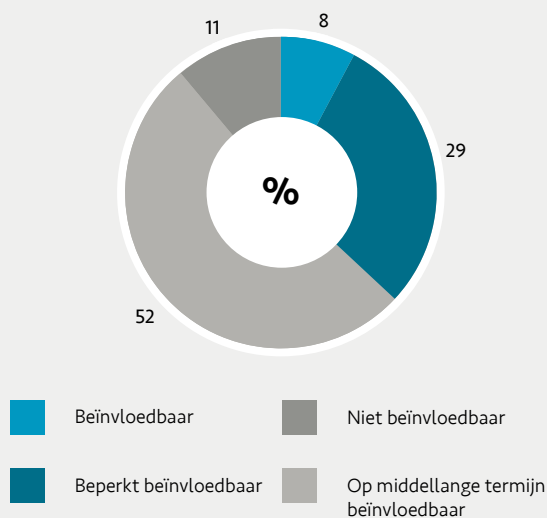
Democratische vernieuwing

Eind 2024 is de visie op lokale democratie en participatie naar verwachting door de raad vastgesteld. In 2025 start de implementatie.

Beïnvloedbaarheid van de kosten

Product 7.1 Bestuur

Lasten: € 7,1 mln

Beïnvloedbaar

Dit betreft kosten voor de gemeenteraad (€ 0,3 mln) en kosten voor de raadsgriffie, het bestuur, het college en strategie (€ 0,2 mln).

Beperkt beïnvloedbaar

Dit betreft contributies en lidmaatschappen van het College (€ 1,3 mln), accountantskosten (€ 0,4 mln), kosten van de Rekenkamer (€ 0,25 mln) en kosten voor de MRA (€ 0,13 mln).

Niet beïnvloedbaar

Dit betreft toevoegingen aan voorzieningen pensioenen en wachtgeld (€ 0,4 mln) en implementatie wetgeving (€ 0,4 mln).

Op middellange termijn beïnvloedbaar

Dit betreft personeelskosten (€ 3,7 mln).

Programma 7 Samen werken aan Zaanstad

Product 7.1 Bestuur

Product 7.3 Organisatie

Product 7.2 Burgerzaken en dienstverlening

Product 7.2 Dienstverlening

Er is veel te winnen in het vertrouwen tussen inwoners en overheid.

Goede dienstverlening is daarbij een belangrijke randvoorwaarde. Inwoners en bedrijven ervaren dagelijks de toegankelijkheid van onze organisatie en de dienstverlening die wij leveren.

In onze dienstverlening staan de waarden 'gastvrijheid' en 'bereikbaarheid' centraal. We behandelen onze inwoners en ondernemers gastvrij in alle contacten en zij voelen zich welkom in het stadhuis. Onze website en brieven zijn voor

iedereen te begrijpen en persoonlijk contact is altijd mogelijk. Zoals ook bekrachtigd door de raad in motie 14.

In de vele contacten die er zijn via bijvoorbeeld Burgerzaken en het Klantcontact Centrum gaan we uit van een open grondhouding. We werken vanuit vertrouwen en luisteren aandachtig en oprecht. We willen dat inwoners zich gehoord en begrepen voelen.

Zaanstad heeft een rijke historie. Het gemeentearchief maakt deze historie toegankelijk. Het gemeentearchief participeert actief in de voorbereiding van de viering van 50 jaar Zaanstad en 450 jaar bevrijding van de Zaanstreek.

Indicatoren

	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2025	Streefwaarde 2026	Bron
% Inwoners dat zegt het (zeer) eens te zijn met de stelling 'De brieven van de gemeente zijn makkelijk leesbaar'. Excl. weet niet/geen mening	74%	75%	72%	70%	75%	80%	Zaanpeiling
Waarderingscijfer telefonisch contact	8,2	8,3	8,5	8,5	8,5	8,5	Gemeentelijke registratie
% Inwoners dat zegt het (zeer) eens te zijn met de stelling 'De informatie op de gemeentelijke website is goed'. Excl. weet niet/geen mening	60%	59%	55%	53%	60%	70%	Zaanpeiling
% Inwoners dat tevreden is over de balie Burgerzaken in het stadhuis. Excl. weet niet/geen mening	86%	80%	78%	79%	80%	80%	Zaanpeiling

Toelichting:

Duidelijke brieven

Door gemeente breed aandacht te geven aan het schrijven van heldere stukken (het project Helder!Zaans) verwachten we dat ook brieven aan burgers steeds gemakkelijker te begrijpen zijn.

Waarderingscijfer telefonie

De gemeente onderzoekt hoe inwoners het telefonisch contact hebben ervaren.

Informatie op de website

In juli 2024 is de gemeente live gegaan met een nieuwe website. Er wordt ingezet op het verbeteren van de digitale dienstverlening en informatievoorziening op de website.

Tevredenheid over de balie burgerzaken

De reisdocumentenpiek zorgt voor hoge werkdruk. Door meer balies te openen voorkomen we wachttijden en verlagen we de druk op de medewerkers. We verwachten dat het tevredenheidspercentage niet zal wijzigen.

Speerpunten 2025

Burgerservicenorm

De gemeente gaat afspraken maken over de servicetermijnen. Inwoners kunnen van ons verwachten dat we binnen afgesproken termijnen reageren.

Leren van klachten

Klachten van inwoners behandelen we serieus en aandachtig. Waar mogelijk wil de gemeente leren van elke klacht. De gemeente gaat aan de slag met de adviezen uit het rekenkameronderzoek 'Klachtbehandeling Zaanstad'. Verder wordt de klachtenregeling - daterend uit 2015 geëvalueerd en gaat de gemeente aandacht besteden aan het verkennen van mogelijkheden om de klachtbehandeling van verbonden partijen centraal inzichtelijk te maken.

Klanttevredenheid

De methode om klanttevredenheid te meten wordt herzien. Door te luisteren naar inwoners kan de gemeente haar dienstverlening gericht verbeteren.

Steunpunt Noord

We verkennen de optie om een steunpunt in Zaanstad Noord te openen. Bij het steunpunt kunnen inwoners terecht met hun vragen en zij kunnen er hun paspoort, identiteitskaart of rijbewijs aanvragen.

Reisdocumentenpijk - Inzetten op gratis thuisbezorgen

Tot 2028 blijft het aantal paspoorten en identiteitskaarten dat verloopt, oplopen. We zetten extra in op het aanbieden van gratis thuisbezorging van reisdocumenten. En we zorgen ervoor dat inwoners op korte termijn terecht kunnen voor hun aanvraag aan de balie.

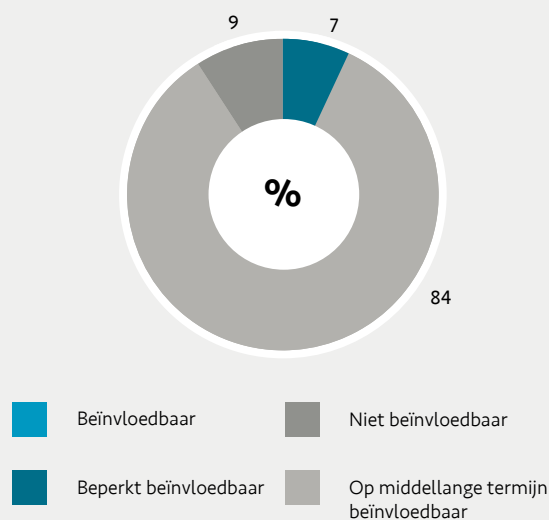
Doorontwikkeling website

De gemeente monitort gebruikersgemak en verbetert de digitale dienstverlening. Daarbij wordt gebruik gemaakt van het OpenWebconcept, waarbij nauw wordt samengewerkt met andere gemeentes.

Beïnvloedbaarheid van de kosten

Product 7.2 Dienstverlening

Lasten: € 18,8 mln

Beïnvloedbaar

n.v.t.

Beperkt beïnvloedbaar

Dit betreft kosten voor verkiezingen (€ 0,5 mln), kosten van het gemeentearchief (€ 0,3 mln), kosten voor GEO informatie (€ 0,2 mln) en kosten voor burgerzaken (€ 0,3 mln).

Niet beïnvloedbaar

Dit betreft leges vanuit het Rijk rondom naturalisatie, reisdocumenten, rijbewijzen en verklaringen omtrent gedrag (€ 1,7 mln).

Op middellange termijn beïnvloedbaar

Dit betreft de personeelskosten (€ 15,9 mln).

Programma 7 Samen werken aan Zaanstad

Product 7.1 Bestuur

Product 7.2 Burgerzaken en dienstverlening

Product 7.3 Organisatie

Product 7.3 Organisatie

De organisatie zoekt in het werk steeds meer de verbinding met inwoners en partners: voor burger- en/of overheidsparticipatie, in onze dienstverlening en bij juridische procedures. Dat doen we zowel in persoonlijk contact (offline) als via digitale kanalen (online).

De gemeente Zaanstad wil de Zaanse samenleving samen met inwoners, ondernemers en partners vormgeven. Dat vraagt om een organisatie die zijn ogen en oren open heeft voor de buitenwereld en daarmee aan de slag gaat in haar beleid en uitvoering.

De zes opgaven zijn leidend in ons werk. We zijn gestart met het traject Organisatieontwikkeling om onze organisatie te richten op de opgaven. Onze missie voor de stad is Zaanstad mooier en sterker maken door te werken aan een welvarende, veilige en duurzame stad waarin Zaanse inwoners prettig en gezond wonen, werken en recreëren.

Wij streven ernaar een goed werkgever te zijn. Wij willen een vitale en inclusieve organisatie zijn; een organisatie die anticipeert en inspeelt op wat zich voordoet; een organisatie waarin medewerkers hun talenten optimaal inzetten en het verschil maken door professioneel en authentiek te zijn. Een organisatie waar medewerkers zich welkom en thuis voelen en zich voor langere tijd willen verbinden aan de organisatie.

Speerpunten 2025

Het doel is dat Zaanstad een (nog) aantrekkelijker werkgever is waar medewerkers zich door het opgave en gebiedsgericht werken in staat gesteld worden om dat wat nodig is te realiseren voor de stad. In vertrouwen over en weer samen met de inwoner. Interne verbeterlagen leiden er toe dat inwoners zich beter gehoord en gezien voelen. Immers, het vertrouwen van inwoners in de overheid staat of valt met hoe we als gemeente ons werk doen. Daarom hebben we voor Samenwerken aan Zaanstad, de organisatie, in 2025 de volgende speerpunten:

Opgave gericht werken

Na de inrichting van de begroting in de strategische opgave, heeft de organisatie zich in 2024 ook daartoe verder georganiseerd. We hanteren de aanpak 'leren in het werk' ook in 2025. De opgaveplannen zijn gemaakt en zijn een basis om te sturen op de inzet van capaciteit. Dit moet leiden tot integrale afwegingen en keuzes en daardoor tot meer resultaten voor Zaanstad.

OGON (OpdrachtGever en OpdrachtNemer)

Om het opgavegericht werken verder vorm te geven, gaan we strakker sturen op de opdrachten die we verlenen. Opdrachtgeverschap en Opdrachtnemerschap zullen we verder doorvoeren. Er ligt nu een basis voor professioneel bestuurlijk en ambtelijk opdrachtgeverschap. Dit verheldert de keuzes en geeft richting aan ambtenaren. Door steeds meer op deze wijze te werken, zal de organisatie met meer focus kunnen werken en meer impact kunnen maken.

Gebiedsgericht werken

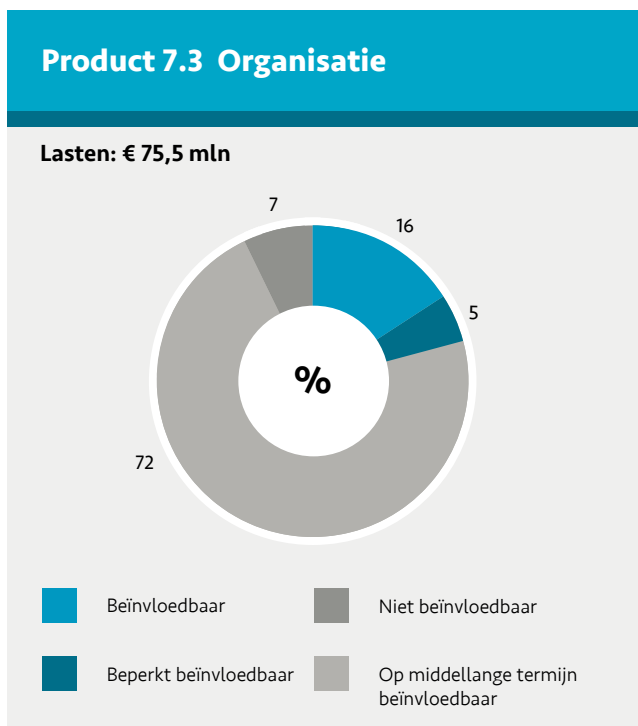
Gebiedsgericht werken moet de verbinding met de stad en de dorpen verbeteren. De opgaves zijn immers niet van de gemeentelijke organisatie, maar van de stad en de dorpen. We willen meer aansluiten bij de signalen vanuit de stad en de dorpen en dit krijgt verder vorm in de gebiedsplannen. Onze uitgangspunten daarin zijn: we komen in de buurt, staan in verbinding en zijn in gesprek. We sluiten aan en starten bij de logica van inwoners, buurten en wijken.

Diversiteit & Inclusie

De organisatie is een afspiegeling van onze stad en dorpen. De ambtenaren van de gemeente Zaanstad zijn herkenbaar voor de inwoners. En onze ambtenaren herkennen zich in de inwoners. Daarmee wordt de afstand tussen de inwoners en de organisatie verkleind.

Daarbij hanteren we ook heldere, voor iedereen begrijpelijke en inclusieve, manier van communiceren naar onze inwoners. Dit doen we onder andere door inclusieve werving & selectie van nieuwe medewerkers en door heldere, voor iedereen begrijpelijke, communicatie.

Beïnvloedbaarheid van de kosten

Beïnvloedbaar

Dit betreft kosten voor het stadhuis (€ 1,0 mln), uitbesteding van diensten (€ 2,9 mln), opleidingsbudget (€ 2,1 mln), diverse stelposten (€ 2,8 mln), inhuur flexibele schil (€ 1,3 mln), verzekeringen personeel (€ 0,5 mln), overige personeelskosten (€ 1,2 mln).

Beperkt beïnvloedbaar

Dit betreft het beheer en diverse lasten van de gebouwen (€ 3,3 mln), en kantoorinrichting en benodigdheden (€ 0,1 mln).

Niet beïnvloedbaar

Dit betreft rente en afschrijving (€ 4,3 mln) en wettelijke mutaties in de personeelslasten (€ 1,3 mln).

Op middellange termijn beïnvloedbaar

Dit betreft grotendeels personeelskosten (€ 44,7 mln), inrichting en onderhoud van de gebouwen (2,7 mln) en kosten voor ICT (€ 7,2 mln).

Verbonden partijen

De volgende verbonden partijen hebben een relatie tot dit programma:

• Rekenkamer Metropool Amsterdam

De Gemeentewet verplicht iedere gemeente om een rekenkamer(functie) vorm te geven. Amsterdam en Zaanstad hebben dit gedaan met een gemeenschappelijk rekenkamer. De Rekenkamer werkt voor de gemeenteraad, maar is wel onafhankelijk en bepaalt haar eigen onderzoeksagenda.

De Rekenkamer onderzoekt hoe het bestuur van deze

gemeenten het gemeentelijk beleid uitvoert: of het bestuur volgens de regels werkt, de afgesproken doelen waarmaakt en of het daaraan niet meer geld uitgeeft dan nodig. Daarmee draagt de Rekenkamer bij aan het goed functioneren van bestuur en organisatie.

• Gezamenlijke Ombudsman metropool Amsterdam

De ombudsman werkt voor de gemeenteraad. De Ombudsman Metropool Amsterdam is een overheidsdienst die als taak heeft om onbehoorlijke en ontoereikende dienstverlening van de gemeente waar nodig te herstellen en mogelijk te voorkomen. De ombudsman bevordert en bewaakt zodoende dat de gemeente behoorlijk omgaat met burgers. De hulp is gratis.

De burger kan contact zoeken met de ombudsman als een klacht niet naar de tevredenheid is afgehandeld. De ombudsman kijkt of de inwoner op de juiste manier is geholpen door een ambtenaar of een instantie.

• Metropoolregio Amsterdam

De MRA richt zich op het gezamenlijk werken aan onderwerpen die de grenzen van de gemeenten overstijgen. Bijvoorbeeld duurzaamheid, economie, mobiliteit en ruimtelijke vraagstukken, maar ook vanuit een sociaal maatschappelijke invalshoek.

• Vereniging Nederlandse Gemeenten

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) is een belangenorganisatie en kennisplatform voor Nederlandse gemeenten. Het doel van de VNG is om de krachten van gemeenten te bundelen en gezamenlijk op te treden in het belang van de lokale overheid en haar inwoners. Dit doet zij door invloed uit te oefenen op landelijk niveau en de maatschappelijke opgaven centraal te stellen.

• Dimpact

Dimpact is een coöperatieve vereniging die samen met gemeenten ICT oplossingen ontwikkelt volgens de principes van Common Ground met open source software.

Zie voor een verdere toelichting de Paragraaf Verbonden Partijen.

Financiën

Samen werken aan Zaanstad (Bedragen x € 1.000)					
	Begroting 2024 (stand voorjaarsnota)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	95.508	101.580	99.529	100.087	100.958
Baten	-11.761	-11.856	-11.734	-11.474	-11.783
Saldo	83.747	89.724	87.795	88.612	89.175
Toevoegingen reserves	210	210	193	175	175
Onttrekkingen reserves	-142	-35	-1.015	0	0
Totaal saldo inclusief reserve mutaties	83.816	89.899	86.973	88.787	89.350

Toelichting:

- De lasten zijn in 2025 € 6,07 mln. hoger dan in 2024. De baten zijn in 2025 -€ 0,10 mln. hoger dan in 2024. De toevoegingen aan de reserves zijn gelijk in 2025 ten opzichte van 2024. De onttrekkingen aan de reserves zijn € 0,11 mln. lager in 2025 dan in 2024. Deze verschillen worden hieronder toegelicht.

Omschrijving (Bedragen x € 1.000) (- = voordeel, + = nadeel)					
	Lasten	Baten	Toevoeging reserves	Onttrekking reserves	Saldo op opgave
Prijs-, loon- en subsidie Indexatie Jaarlijks indexeren we de kosten met de prijs-, loon- en/of subsidie-indexatie. Hierdoor stijgen de lasten.	1.890	0	0	0	1.890
Dekking knelpunt capaciteit In 2023 had een aantal afdelingen te weinig mensen om het werk te kunnen doen. Er is toen besloten dat deze afdelingen extra mensen konden aannemen. Hierdoor ontstond een tekort. Dit tekort is centraal op één plek in programma Samenwerken aan Zaanstad opgenomen. Gedurende het jaar dragen alle afdelingen bij om dit tekort te dekken en wordt dit administratief verwerkt.	-779	0	0	0	-779
Nieuw financieel systeem Doordat de leverancier van ons financiële systeem heeft aangegeven te stoppen, moeten we op zoek naar een nieuw systeem. Door deze aanbesteding en kosten voor de implementatie zullen we in 2025 € 0,85 mln. extra kosten maken.	854	0	0	0	854
Tekorten jeugd De raad heeft besloten de tekorten op Jeugd niet op te lossen, maar te laten bestaan. Deze tekorten op Jeugd zijn geparkeerd, niet bij de opgave gezondheid, maar in programma Samenwerken aan Zaanstad, tot meer duidelijkheid komt vanuit het Rijk.	1.070	0	0	0	1.070
Nieuwe reiskostenregeling Bij de voorjaarsnota 2024 hebben we besloten om per 1 juli 2024 een ruimere reiskostenregeling in te voeren. De financiële dekking voor die regeling was toen nog niet helemaal duidelijk. Daarom was de benodigde dekking centraal in programma Samenwerken aan Zaanstad begroot (-€ 0,45 mln. in 2024 en -€ 0,90 mln. structureel). Inmiddels hebben we besloten hiervoor de afdelingsbudgetten te verlagen. Dit is gebaseerd op het idee dat afdelingen financieel voordeel hebben van tevreden medewerkers en het sneller en goedkoper kunnen werven van nieuw personeel. Sollicitanten vroegen en kregen vaak en hoger salaris om hun woonwerkverkeerkosten goed te maken. Hierdoor kunnen we de begrote dekking in programma Samenwerken aan Zaanstad weer terugdraaien.	452	0	0	0	452

Vervanging bedrijfssoftware Onze bedrijfsprogramma's voor burgerzaken, voor de uitkeringen, voor de gemeentelijke belastingen en voor het zaakstelsel Mozard moeten worden vervangen. Dit gaat over een periode van vier jaar € 2,7 mln. kosten, waarvan € 0,41 mln. in 2024.	414	0	0	0	414
Dekking bedrijfsvoering Wanneer onze gemeente uitbreidt met extra medewerkers reserveren we tevens een bedrag voor de bedrijfsvoering om de organisatie te kunnen ondersteunen. Het gaat bijvoorbeeld om de functies ICT, facilitair, financiën, P&O en juridische zaken.	1.579	0	0	0	1.579
Samenwerkingsagenda Zaanstreek-Waterland We hebben een reserve Samenwerkingsagenda Zaanstreek-Waterland. In 2024 is hier geld uit gehaald. In 2025 halen we hier ook weer geld uit, maar minder dan in 2024.	0	0	0	107	107
Kostenverdeling Via de kostenverdeling worden afdelingslasten en -baten doorbelast naar de programma's.	902	-64	0	0	838
Overige verschillen	-310	-31	0	0	-341
Totaal	6.072	-95	0	107	6.084

Beleidsnota's

- [Controleverordening 2023](#)
- [Verordening onderzoek doelmatigheid en doeltreffendheid 213a](#)

Kerncijfers

BBV indicatoren					
	2020	2021	2022	2023	Bron
Demografische druk (groene + grijze t.o.v. 15-64 jaar)	68,6%	68,4%	68,5%	67,8%	Waar staat je gemeente.nl
Overhead (% van totale lasten)	9,1%	8,8%	8,1%	7,7%	Gemeentelijke registratie
Formatie (Fte per 1.000 inwoners)	8,1	8,4	8,7	9,2	Gemeentelijke registratie
Bezetting (fte per 1.000 inwoners)	7,5	7,7	8,3	8,7	Gemeentelijke registratie
Apparaatskosten (kosten per inwoner)	709	775	812	941	Gemeentelijke registratie
Externe inhuur (kosten als % van de totale loonsom + totale kosten inhuur externen)	17,7%	19,7%	21,6%	22,3%	Gemeentelijke registratie

2.8 Hoofdstuk Financiën

Portefeuillehouder:
Onclin

Toelichting

Dit hoofdstuk bevat hoofdzakelijk financiële dekkingsmiddelen van de begroting. Binnen de begroting onderscheiden we algemene dekkingsmiddelen en specifieke dekkingsmiddelen. De algemene dekkingsmiddelen zijn vrij aan te wenden. De besteding van deze inkomsten is niet aan een bepaald programma en doel gebonden. De besteding van de specifieke dekkingsmiddelen zijn dat wel. Specifieke dekkingsmiddelen staan daarom opgenomen in de betreffende begrotingsprogramma's. De algemene dekkingsmiddelen staan opgenomen in dit hoofdstuk.

Het college wil de gemeentelijke financiën gezond en op orde houden, nu en in de toekomst. We voeren daarom gedegen financieel beleid dat is vastgelegd in diverse door de raad vastgestelde beleidsnota's.

Lokale heffingen

De opbrengst van de algemene belastingen komt ten gunste van de algemene middelen en is vrij besteedbaar. Dit geldt niet voor de opbrengsten van rechten (retributies) en de bestemmingsheffingen (afvalstoffenheffing en rioolheffing). Die inkomsten worden besteed aan het doel waarvoor is geheven. In de paragraaf Lokale heffingen wordt een toelichting gegeven op het beleid en op de opbrengsten van lokale heffingen.

De stijging van het tarief voor de rioolheffing is beperkt gebleven door inzet van de voorziening. Vanuit de voorziening kunnen we naar verwachting nog 2 jaar korting verlenen, waardoor we over 3 jaar te maken krijgen met een grotere tariefstijging. Voor de marktgelden is het tarief laag gehouden door de kostendekkendheid los te laten. In

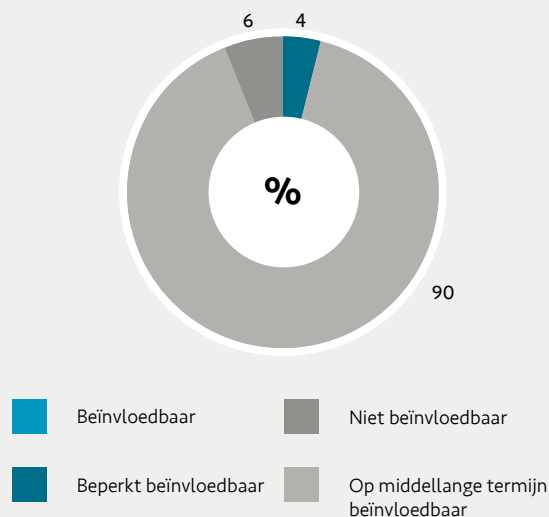
het uitvoeringsplan van de economische visie gaan we ook kijken naar de wijze waarop we met de markten om kunnen gaan.

Vanuit de denklijn: 'Genereer meer inkomen' kijken we ook naar de reclame opbrengsten. De huidige contracten lopen tot en met 2024. Bij een nieuwe aanbesteding verwachten we een meeropbrengst van € 0,3 mln. vanaf 2025.

Beïnvloedbaarheid van de kosten

Lokale heffingen

Lasten: € 4,7 mln

Beïnvloedbaar

Er is geen sprake van beïnvloedbare kosten.

Beperkt beïnvloedbaar

Dit betreft kosten in het kader van uitvoering van de wet WOZ (€ 0,2 mln).

Niet beïnvloedbaar

Dit betreft met name een toevoeging aan de voorziening OZB (€ 0,3 mln).

Op middellange termijn beïnvloedbaar

Dit betreft de personeelslasten (€ 4,2 mln).

Algemene uitkering

Jaarlijks ontvangt Zaanstad volgens een bepaald verdeelstelsel een uitkering uit het Gemeentefonds. Het verdeelstelsel is opgenomen in de Financiële verhoudingswet. In de verdeling van het fonds naar gemeenten wordt rekening gehouden met onderlinge verschillen in kosten waarmee de gemeenten te maken hebben en met de draagkracht van de gemeenten. De omvang van het gemeentefonds is in principe gekoppeld aan de ontwikkeling van de rijksuitgaven. Echter het Rijk heeft dit principe losgelaten voor de jaren 2026 en verder. Karakteristiek voor de algemene uitkering is dat elke gemeente vrij is in de besteding van het geld.

Hoeveel geld gemeenten uit het Gemeentefonds krijgen, hangt af van hun kenmerken en belastingcapaciteit. De belastingcapaciteit geeft aan hoeveel belasting een gemeente jaarlijks kan innen. De rijksoverheid kijkt bij de verdeling van het Gemeentefonds onder meer naar:

- aantal inwoners
- aantal jongeren
- aantal uitkeringsgerechtigden
- oppervlakte van de gemeente
- grootte van de watergebieden

Deze kenmerken heten 'maatstaven' en er zijn meer dan 40 maatstaven. Elke maatstaf heeft een bedrag voor elke 'eenheid'.

De omvang van het Gemeentefonds is sinds 2024 gekoppeld aan de groei van het bruto binnenlands product (bbp). De 'samen trap op samen trap af'-systematiek is losgelaten. Het voordeel hiervan is een stabiele groei van de uitkering. Het nadeel is dat als de rijksuitgaven harder groeien dan het bbp, de gemeenten niet met het zelfde tempo meegroeien met de rijksuitgaven.

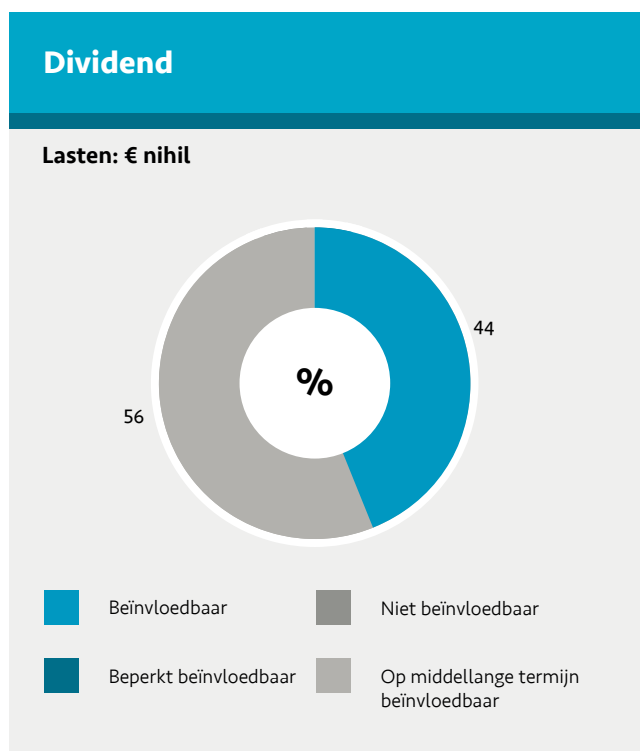
De begroting is gebaseerd op de meicirculaire 2024. [In dat document informeert het Rijk de gemeenten over de omvang en de verdeling van het geld uit het gemeentefonds voor de jaren 2024 en verder.](#) De belangrijkste punten daaruit voor de begroting zijn:

1. Opschalingskorting en uitkering in 2026:
 - De zogenoemde opschalingskorting, die tot nu toe van invloed was op de uitkering aan gemeenten, wordt vanaf 2026 definitief afgeschaft. Dit betekent dat gemeenten vanaf dat jaar extra geld ontvangen, waardoor de uitkering in 2026 iets hoger is dan voorheen.
 - In 2025 wordt echter een eenmalige uitname gedaan om dit te kunnen financieren. Hierdoor is de uitkering in 2025 lager dan voorheen.
2. Financieringssystematiek (bbp-systematiek):
 - Het nieuwe kabinet heeft besloten om de nieuwe financieringssystematiek (bbp-systematiek) al vanaf dit jaar in te voeren. Dit zal de financiering stabiel maken.
3. Zorgelijke situatie voor de jaren na 2025:
 - Ondanks de verbeteringen in 2026 blijft de hoogte van het macrobudget voor de jaren 2026 en verder zorgelijk.
 - Het lijkt erop dat het nieuwe kabinet niet van plan is om het financiële tekort te dichten of te verkleinen, waardoor veel gemeenten, waaronder Zaanstad, met begrotingstekorten te maken krijgen in de jaren na 2025.

Dividend

Dividenden zijn inkomsten die de gemeente ontvangt van instellingen waarvan zij aandelen bezit. Zaanstad ontvangt jaarlijks dividend van de BNG, Alliander en HVC. Voor een nadere toelichting op de deelnemingen van de gemeente wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Beïnvloedbaarheid van de kosten

Beïnvloedbaar

Het betreffen minimale kosten.

Beperkt beïnvloedbaar

Er is geen sprake van beperkt beïnvloedbare kosten.

Niet beïnvloedbaar

Er is geen sprake van niet beïnvloedbare kosten.

Op middellange termijn beïnvloedbaar

Het betreffen minimale kosten.

Vennootschapsbelasting

In 2016 is de Vennootschapsbelasting (Vpb) voor overheidsondernemingen ingevoerd. Dit is gedaan om een gelijk speelveld te creëren voor overheidsondernemingen en private ondernemingen. Op grond van artikel 8 lid 1d van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is de gemeente verplicht het bedrag voor de heffing voor de vennootschapsbelasting op te nemen in de begroting. Voor Zaanstad betreft het drie activiteiten: de facilitaire dienstverlening van de Omgevingsdienst, het slagboom-parkeren en de reclame-inkomsten. De gemeente betaalt jaarlijks circa € 0,2 miljoen vennootschapsbelasting.

Beïnvloedbaarheid van de kosten

Beïnvloedbaar

Er is geen sprake van beïnvloedbare kosten.

Beperkt beïnvloedbaar

Er is geen sprake van beperkt beïnvloedbare kosten.

Niet beïnvloedbaar

Dit betreft de vennootschapsbelasting (€ 0,2 mln).

Op middellange termijn beïnvloedbaar

Er is geen sprake van op middellange termijn beïnvloedbare kosten.

Saldo financieringsfunctie

De gemeente Zaanstad werkt vanuit totaalfinanciering. Dat wil zeggen dat de aangetrokken leningen niet één op één zijn gekoppeld aan de investeringsprojecten of verstrekte leningen. We bundelen schulden en tegoeden. We salderen alle gemeentelijke kastekorten en -overschotten, voordat we ons op de kapitaalmarkt begeven. De werkwijze is vastgelegd in de door de raad vastgestelde nota Financiering. Het saldo financieringsfunctie is het verschil tussen de toegerekende rekenrente aan de begrotingsprogramma's en de werkelijk betaalde rente over de lang- en kortlopende leningen. In de paragraaf Financiering wordt ingegaan op de financiering van de gemeente en de ontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt. Een toelichting op de ontwikkeling van het resultaat op geldleningen en op bespaarde rente is ook in deze paragraaf te vinden.

In juni heeft de Europese Centrale Bank (ECB) voor de zevende maal sinds 19 juli 2022 de rente verhoogd tot een

percentage van 3,5 %. Verdere persconferenties zijn dit jaar alvast aangekondigd. Periodiek komt de ECB bij elkaar. De kortlopende rente is nu voor het eerste sinds jaren gestegen boven aan de wat langer doorlopende rente. Medio juli 2023 betaal je voor een 10 jaars vaste lening een percentage van 3,33% en voor een zes maands lening is het tarief 3,95 %.

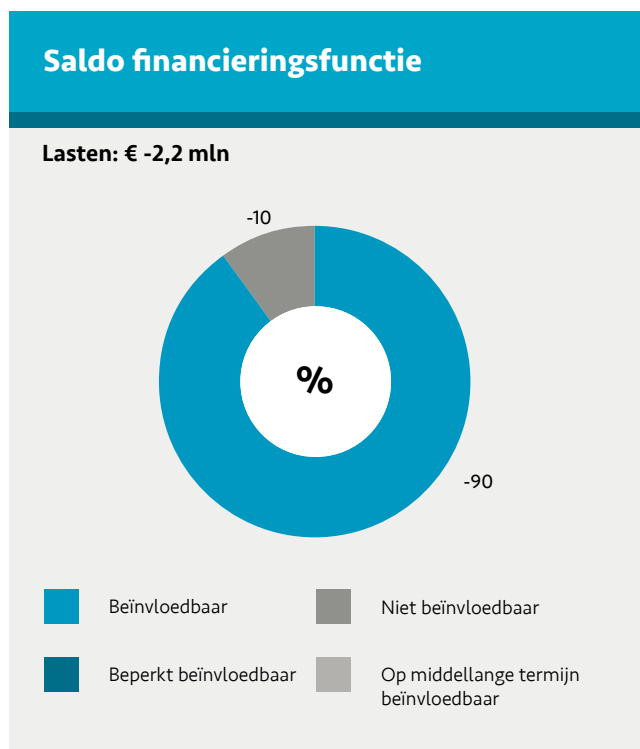
Bij de begroting hebben wij de parameters voor aan te trekken leningen opnieuw vastgesteld op basis van de eind mei 2023 bekende rentestanden. Hiernaast is gekozen voor een scherper aan de wind scenario waarbij we de rente constant houden in de periode 2024 tot en met 2027 in plaats van de rente jaarlijks met een 0,5 % te verhogen. Dit is mede gebaseerd op de verwachting van de ECB dat de rente zich gaat stabiliseren. Met het nieuwe scenario

hebben we een voordeel voor de begroting oplopend tot € 2 mln. in 2027 ten opzichte van de voorjaarsnota. Het risico bestaat dat we rentestijging minder goed kunnen opvangen. Drie keer per jaar bij de voorjaarsnota, begroting en Narap stellen we de rentebegroting bij indien noodzakelijk om het risico te verminderen. In de volgende tabel staan de parameters van de begroting die nu worden gehanteerd op de eerste twee regels en de parameters zoals gehanteerd bij de voorjaarsnota komen hier achteraan.

Het gevolg van deze bijstelling is een aanzienlijk oplopend voordeel wat nu verwerkt is bij de begroting. Medio augustus beoordelen we de rentepercentages opnieuw aan de hand van de dan geldende rente.

Gehanteerde parameters					
	2024	2025	2026	2027	2028
Lange rente (gebaseerd op 10 jaar fixed)	3%	3%	3%	3%	3%
Korte rente < 12 maanden	3,5%	3,5%	3,5%	3,5%	3,5%
(vergelijk parameters voorjaarsnota 2024)					
Lange rente (gebaseerd op 10 jaar fixed)	3,25%	3,25%	3,25%	3,25%	3,25%
Korte rente < 12 maanden	4%	4%	4%	4%	4%

Beïnvloedbaarheid van de kosten

Beïnvloedbaar

Dit betreft de stelpost uit de begroting (-€ 2,0 mln).

Beperkt beïnvloedbaar

Er is geen sprake van beperkt beïnvloedbare kosten.

Niet beïnvloedbaar

Dit betreft de rentekosten en provisie (€ -0,2 mln).

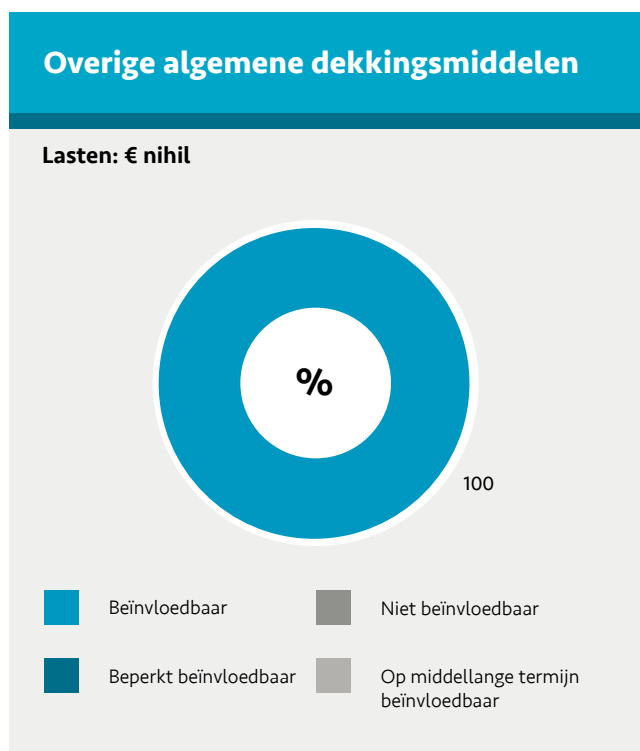
Op middellange termijn beïnvloedbaar

Er is geen sprake van op middellange termijn beïnvloedbare kosten.

Overige algemene dekkingsmiddelen

De overige algemene dekkingsmiddelen zijn de overige inkomsten van de gemeente waarvoor geen bestedingsdoel is bepaald.

Beïnvloedbaarheid van de kosten

Beïnvloedbaar

De beïnvloedbare kosten zijn lager dan € 0,1 mln.

Beperkt beïnvloedbaar

Er is geen sprake van beperkt beïnvloedbare kosten.

Niet beïnvloedbaar

Er is geen sprake van niet beïnvloedbare kosten.

Op middellange termijn beïnvloedbaar

Er is geen sprake van op middellange termijn beïnvloedbare kosten.

Overige baten en lasten

Onder de overige baten en lasten worden de toevoegingen en onttrekkingen aan de coronareserve opgenomen. Ook het jaarrekeningresultaat wordt hier verantwoord.

Beïnvloedbaarheid van de kosten

Beïnvloedbaar

De beïnvloedbare kosten betreft de stelpost onderuitputting jaarrekening (-€0 8mln).

Beperkt beïnvloedbaar

Er is geen sprake van beperkt beïnvloedbare kosten.

Niet beïnvloedbaar

Er is geen sprake van niet beïnvloedbare kosten.

Op middellange termijn beïnvloedbaar

Er is geen sprake van op middellange termijn beïnvloedbare kosten.

Onvoorzien

Op grond van artikel 8 lid 6 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is de gemeente verplicht een post onvoorzien op te nemen in de begroting. Het budget onvoorzien is beschikbaar voor uitgaven die als onuitstelbaar en onvermijdbaar worden aangemerkt en waarvoor in de begroting verder geen bedrag is opgenomen. De post onvoorzien bedraagt jaarlijks € 0,1 mln.

Beïnvloedbaarheid van de kosten

Beïnvloedbaar

Dit betreft een stelpost onvoorzien uitgaven (€ 0,1 mln).

Beperkt beïnvloedbaar

Er is geen sprake van beperkt beïnvloedbare kosten.

Niet beïnvloedbaar

Er is geen sprake van niet beïnvloedbare kosten.

Op middellange termijn beïnvloedbaar

Er is geen sprake van op middellange termijn beïnvloedbare kosten.

Verbonden partijen

De volgende verbonden partijen hebben een relatie tot dit programma:

- **Bank Nederlandse Gemeenten**

De BNG is onze huisbankier en voorziet de gemeente Zaanstad van financiële slagkracht. Zo dragen ze bij aan het oplossen van maatschappelijke vraagstukken. Voor nadere informatie over de BNG verwijzen we naar de paragraaf verbonden partijen.

Zie voor een verdere toelichting de Paragraaf Verbonden Partijen.

Financiën

Financiën (Bedragen x € 1.000)					
	Begroting 2024 (stand voorjaarsnota)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	4.485	1.987	2.307	907	-615
Baten	-450.019	-473.224	-451.164	-454.002	-455.948
Saldo	-445.534	-471.237	-448.857	-453.094	-456.562
Toevoegingen reserves	13.672	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	-24.917	-8.733	-2.633	-1.886	-369
Totaal saldo inclusief reserve mutaties	-456.779	-479.970	-451.490	-454.980	-456.931

Toelichting:

De lasten zijn in 2025 -€ 2,50 mln. lager dan in 2024. De baten zijn in 2025 -€ 23,21 mln. hoger dan in 2024. De toevoegingen aan de reserves zijn -€ 13,67 mln. lager in 2025 ten opzichte van 2024. De onttrekkingen aan de reserves zijn € 16,18 mln. lager in 2025 dan in 2024. Deze verschillen worden hieronder toegelicht.

Toelichting (Bedragen x € 1.000) (- voordeel, + nadeel)					
	Lasten	Baten	Toevoeging reserves	Onttrekking reserves	Saldo op opgave
Prijs-, loon- en subsidie Indexatie Jaarlijks indexeren we de lasten met de prijs-, loon- en/of subsidie-indexatie. Hierdoor stijgen de lasten. Als gevolg van de prijs-, loon- en subsidie-indexatie stijgen de baten met -€ 1,07 mln. Het gaat om indexatie van OZB, toeristenbelasting, parkeerbelasting en reclamebelasting.	6	-1.070	0	0	-1.064
Kostenverdeling Via de kostenverdeling worden lasten capaciteit aan hoofdstuk Financiën toegewezen. In de paragraaf Bedrijfsvoering wordt dit nader toegelicht.	264	0	0	0	264
Kapitaallasten In 2024 worden de kapitaallasten geactualiseerd van de investeringen die in 2023 gereed zijn gemeld. Voor hoofdstuk Financiën heeft dit geleid tot hogere rentelasten in 2024 (€ 0,75 mln.) De overige afwijking (€ 0,56 mln) is het effect van de meerjarenbegroting kapitaallasten op de rente in hoofdstuk Financiën.	-1.308	0	0	0	-1.308
Financiële actualisatie 2024 In 2024 hoeft minder te worden geleend dan begroot als gevolg van achterblijvende investeringen (-€ 1,0 mln.). Daarnaast wordt in 2024 meer rente ontvangen doordat er veel liquide middelen zijn die rentedragend worden uitgezet, onder andere bij de schatkist (-€ 0,9 mln.). Voor 2025 is deze actualisatie nog niet gemaakt.	1.045	890	0	0	1.935
Meerjarige rente-ontwikkelingen Op grond van de rentestanden ultimo augustus 2024 is de renteparameter voor lange rente met 0,25% verlaagd tot 3% en de korte rente met 0,5% verlaagd tot 3,5%. Dit leidt tot een voordeel van € 0,4 mln. in 2025 oplopend tot € 1 mln. structureel vanaf 2028. hoofdstuk Financiën.	-400	0	0	0	-400
Baten Algemene Uitkering In voorgaande begrotingsjaren (met name 2023) zijn hogere baten begroot met betrekking tot de algemene uitkering. Voor 2025 leidt dat tot -€ 6,1 mln hogere baten. Dit wordt onder andere veroorzaakt door het opnemen van stelposten van verwachte hogere prijscompensatie vanuit het rijk en verwachte voordelige hoeveelheidsverschillen en accres vanuit de mei- en septembercirculaires in 2023. Daarnaast is in de meicirculaire 2024 compensatie ontvangen om de hogere prijzen te dekken (-€ 16,34 mln.). Decembercirculaire 2023 via reserve naar 2024 Middelen vanuit de decembercirculaire 2023 (€ 4,57 mln.) zijn via de reserve Budgetoverheveling overgeheveld naar 2024 en daar weer aan deze reserve onttrokken.	0	-22.450	0	4.567	-17.883

Reclame-opbrengsten De contracten voor reclameuitingen in de openbare ruimte worden opnieuw aanbesteed. De verwachting is dat de reclame-opbrengsten daarmee met ingang van 2025 € 0,3 mln. zullen stijgen.	0	-300	0	0	-300
Parkeerbelasting Als gevolg van het inzetten van scanauto's worden hogere inkomsten verwacht vanuit naheffingsaanlagen parkeerbelasting. Daarnaast worden de betaald parkeren gebieden uitgebreid. Dit levert naar verwachting hogere baten parkeerbelasting op (2025: -€ 0,43 mln., 2026 en verder -€ 0,68 mln.)	0	-672	0	0	-672
Dividend In 2024 is een eenmalige extra dividenduitkering van Alliander ontvangen in verband met de verkoop van dochterbedrijf Kenter.	0	470	0	0	470
Egalisatiereserve In 2024 wordt € 8,4 mln. aan de egalisatiereserve toegevoegd om tekorten in latere jaren te dekken. Voor het jaar 2025 zijn geen toevoegingen begroot. De incidentele knelpunten in de begroting en het tekort in 2025 worden gedekt uit de egalisatiereserve (-€ 4,3 mln.).	0	0	-8.437	-4.262	-12.699
Resultaatbestemming Het resultaat op basis van de jaarrekening 2023 bedroeg € 13,68 mln. positief en is in 2023 toegevoegd aan de reserve Resultaatbestemming. In 2024 is dit bedrag weer aan deze reserve onttrokken en begroot in 2024. Van het resultaat is € 3,4 mln. in 2024 toegevoegd aan de Algemene Reserve.	0	0	-3.400	13.684	10.284
Reserve Budgetoverhevelingen Herfasering project Bereikbaarheid groot infra: in 2024 wordt € 1,84 mln. van dit budget toegevoegd aan de reserve Budgetoverhevelingen. In de jaren 2025 (-€ 1,09 mln.) en 2026 (-€ 0,75 mln.) wordt het budget weer aan de reserve onttrokken. Daarnaast zijn bij de narap 2023 incidenteel begrote middelen die dat jaar niet meer uitgegeven zouden worden aan de reserve Budgetoverhevelingen toegevoegd. In 2024 worden deze lasten weer aan de reserve onttrokken om besteed te worden.	0	0	-1.835	2.195	360
Investeringsfonds De nieuwe investeringsstrategie is verder uitgewerkt. Het plan is om hier vanaf de voorjaarsnota 2025 mee aan de slag te gaan. Op voorhand wordt de toevoeging investeringsfonds met € 1 mln. verlaagd.	-1.000	0	0	0	-1.000
Begrotingswijzigingen uit eerdere jaren Er zijn diverse begrotingswijzigingen uit eerdere jaren met effect op 2025	-843	0	0	0	-843
Overige verschillen	-262	-73	0	0	-335
Totaal	-2.498	-23.205	-13.672	16.184	-23.191

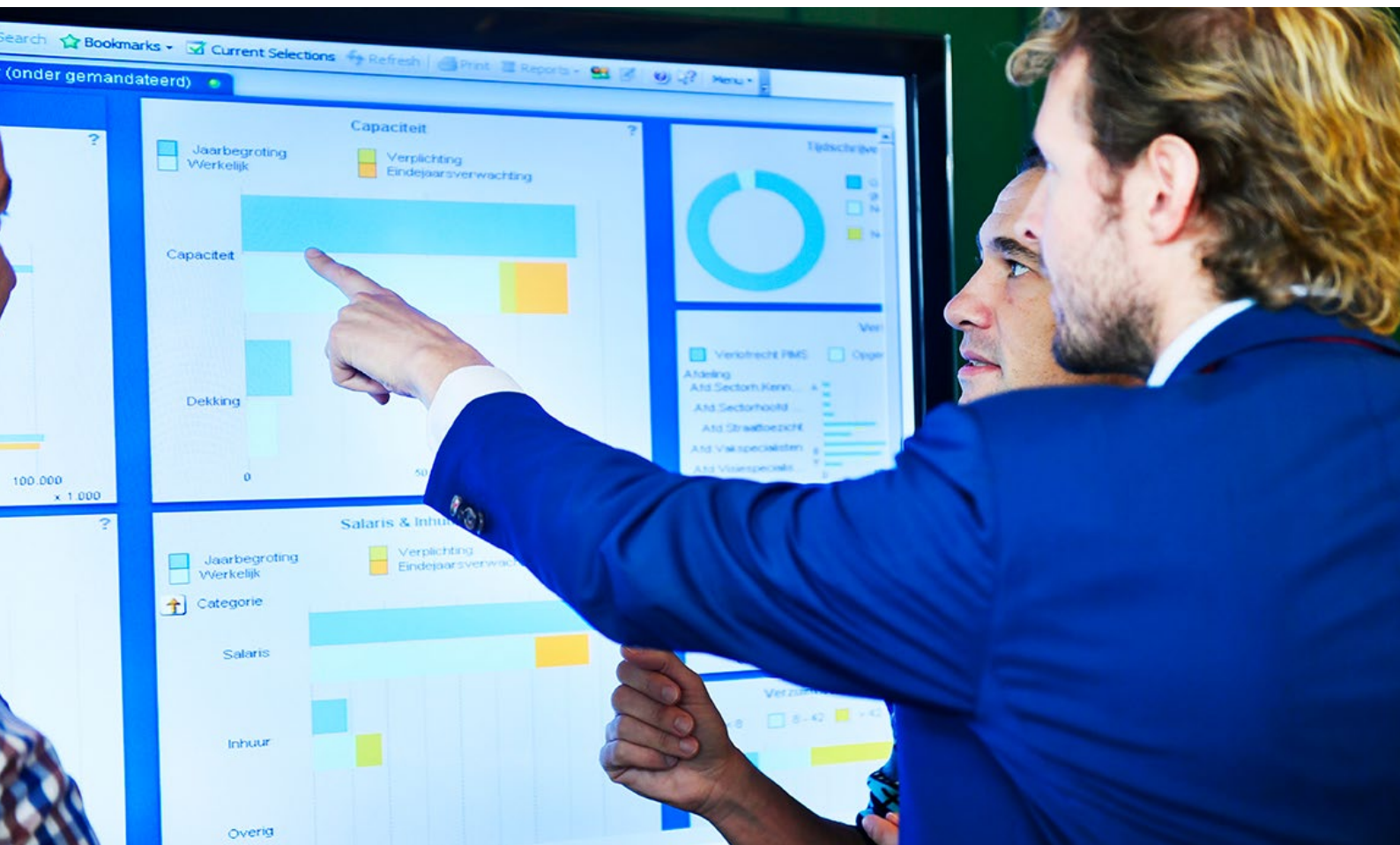
Beleidsnota's

- [Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten \(BBV\)](#)
- [Financiële verordening Zaanstad 2023](#)
- [Nota Risicomanagement en weerstandsvermogen 2021](#)
- [Nota Reserves en voorzieningen 2019](#)
- [Nota Financiering 2024](#)
- [Nota Investerings 2019](#)
- [Nota Verbonden partijen](#)
- [Nota Kostentoe rekening 2017](#)
- [Leidraad Invordering gemeentelijke belastingen 2016](#)

Kerncijfers

BBV indicatoren

	2020	2021	2022	2023	Bron
Woonlasten éénpersoonshuishoudens	856	898	963	977	Gemeentelijke registratie
Woonlasten meerpersoonshuishoudens	856	898	963	977	Gemeentelijke registratie

3. Paragrafen

3.1 Lokale heffingen

3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

3.3 Onderhoud kapitaalgoederen

3.4 Financiering

3.5 Bedrijfsvoering

3.6 Verbonden partijen

3.7 Grondbeleid

3.8 Zaandam Oost

3.9 Wet open overheid

3.1 Lokale heffingen

Inleiding

De lokale heffingen vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten van gemeenten en zijn een integraal onderdeel van het gemeentelijk beleid. De lokale heffingen bestaan uit belastingen (bijvoorbeeld Onroerendezaakbelasting (OZB) en Parkeerbelasting), bestemmingsheffingen (Rioolheffing en Afvalstoffenheffing) en rechten (bijvoorbeeld Leges en Begraafrechten).

Een aanduiding van de lokale lastendruk is van belang voor de integrale afweging tussen beleid en inkomsten. Het beleid lokale heffingen is vastgelegd in de nota Kostentoerekening tarieven 2017. Het kwijscheldingsbeleid maakt het beeld van de lokale lasten compleet.

Tarieven belastingen, rechten en bestemmingsheffingen

Tarieven algemene belastingen

Op de Onroerendezaakbelastingen en overige belastingen wordt alleen een prijsindexatie toegepast van 2,2%.

Belastinginkomsten komen ten gunste van de algemene dekkingsmiddelen van de gemeente.

Tarieven rechten en bestemmingsheffingen

Voor de tarieven van de rechten of retributies (waaronder de Leges) en de bestemmingsheffingen (zoals de Riool- en Afvalstoffenheffing) geldt dat deze 100% kostendekkend zijn, tenzij anders wordt besloten. De opbrengst van een recht of bestemmingsheffing mag niet meer bedragen dan 100% van de begrote kosten. Alleen de Vermakelijkheden-retributie is niet begrensd tot een maximum van 100% kostenverhaal en mag enigszins een overschrijding laten zien.

Loon en prijsindexering

Als uitgangspunt geldt indexering van de tarieven met de indexeringspercentages van het Centraal Planbureau. Voor de prijsindex wordt voor 2025 een percentage van 2,2% gehanteerd (2024: 3,9%) conform de zogenoemde IMOC (Index Materiële Overheidsconsumptie). Voor de loonindex 2025 geldt het nieuwe percentage van 4,4% (2024: 2,2%). De subsidie index bedraagt 3,74% (2024: 4,81%).

Woonlasten

De Afvalstoffenheffing, Rioolheffing en de OZB behoren tot de woonlasten.. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de ontwikkeling van de woonlasten.

Soort heffing			
	Tarief 2024	Tarief 2025	Stijgingspercentage Inflatie + autonoom
Onroerendezaakbelastingen			
Woningen			
- eigenarenbelasting als percentage van de WOZ-waarde	0,0754%	Nnb	2,2%
Niet Woningen			
- eigenarenbelasting als percentage van de WOZ-waarde	0,3212%	Nnb	2,2%
- gebruikersbelasting als percentage van de WOZ-waarde	0,2394%	Nnb	2,2%
Afvalstoffenheffing			
	€ 347,83	€ 355,48	2,2%
Rioolheffing			
- tot 300 kubieke meter verbruikt water	€ 315,68	€ 322,62*	2,2%
- iedere 100 kubieke meter water daarboven	€ 105,23	€ 107,55*	2,2%

* Door net als in 2024 een korting vanuit de egalisatievoorziening toe te passen, blijft de stijging van de aanslag Rioolheffing beperkt tot 2,2% ten opzichte van 2024.

Gemiddelde woonlasten per heffingseenheid 2025 t.o.v. 2024 Zaanstad			
	2024	2025	-/-%
OZB*	€ 351,12	€ 358,84	2,20%
Afvalstoffenheffing	€ 347,83	€ 355,48	2,20%
Rioolheffing	€ 315,68	€ 322,62	2,20%
Totaal	€ 1.014,63	€ 1.036,94	

* Het bedrag OZB is afhankelijk van de WOZ-waarde van de woning en het tarief. Tarieven worden medio oktober berekend.

Gemiddelde woonlasten 2024 ten opzichte van andere gemeenten

In vergelijking tot andere gemeenten, zijn de woonlasten in Zaanstad relatief hoog. Relatief omdat de woonlasten landelijk sterk uiteen lopen. In belangrijke mate wordt het veroorzaakt door de door gemeenten gemaakte keuzes, zoals; de wijze van kostenverhaal, het dekkingspercentage en waar de lasten worden neergelegd (eigenaar, gebruiker of beiden).

Gegevens over de landelijke ontwikkelingen op het gebied van lokale heffingen worden gerapporteerd door het COELO (Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden). In de tabel hieronder is zichtbaar hoe de woonlasten in 2024 van gemeenten met meer dan 90.000 inwoners zich verhouden tot de situatie in Zaanstad.

De verwachting is dat het COELO medio maart 2025 de gegevens over 2025 publiceert.

Woonlasten 2024 Zaanstad t.o.v. andere gemeenten				
	OZB-eigenaar	Reinigingsheffing (afvalstoffenheffing)	Rioolheffing	Woonlasten 2024
Zaanstad	€ 351,12	€ 347,83	€ 315,68	€ 1.014,63
Laagste	€ 252,00	€ 32,00	€ 114,00	€ 759,00
Hoogste	€ 856,00	€ 480,00	€ 530,00	€ 1.324,00
Gemiddelde	€ 423,00	€ 353,00	€ 219,00	€ 994,00

Bron: Kerngegevens belastingen grote gemeenten 2024 COELO

Belastingopbrengsten

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de lokale heffingen. De begrote en werkelijke belastingopbrengsten.

Overzicht lokale heffingen (Bedragen x € 1.000)				
	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Kosten dekking 2025
Belastingen				
Onroerendezaakbelastingen	38.546	40.626	41.795	nvt
Roerende ruimtebelasting	92	61	62	nvt
Parkeerbelasting	2.064	2.107	2.364	99,5%
Parkeervergunningen	539	465	662	nvt
Parkeerautomatengelden	2.533	3.175	3.487	nvt
Precariobelasting	206	328	336	nvt
Reclamebelasting	293	399	408	nvt
Reclameopbrengsten	935	906	1.206	nvt
Toeristenbelasting	2.745	2.945	3.010	nvt
Rechten en bestemmingsheffingen				
Afvalstoffenheffing	23.950	24.000	25.168	97,7%
Begraafrechten	1.248	1.100	1.200	100%
BIZ-plan Stadshart Zaandam	186	193	193	100%
Leges Algemene dienstverlening	2.429	3.873	4.103	93,6%
Leges onder dienstverlening Fysieke leefomgeving/omgevingsvergunningen	5.237	7.662	7.029	93,3%
Leges onder dienstverlening Europese dienstenrichtlijn	201	352	272	68,8%
Marktgeden	210	199	205	80,1%
Rioolheffing	22.485	25.097	26.025	97,8%
Vermakelijkhedenretributie	187	576	401	64,5%
Wielklemmen/wegslepen	78	216	227	100%
Zeehavengeld	128	131	131	100%
Totaal belastingen en heffingen	104.291	114.411	118.284	

Belastingen

Onroerendezaakbelasting en herwaardering WOZ

De waarde van de onroerende zaken is grondslag voor de OZB heffing. Op grond van het bepaalde in de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ), worden alle onroerende zaken binnen de gemeente jaarlijks opnieuw gewaardeerd.

De opbrengst OZB is de uitkomst van het tarief maal de WOZ waarde. De OZB tarieven worden onder meer afgeleid uit de waarde van alle onroerende zaken binnen de gemeente Zaanstad. Uitgangspunt is een gelijkblijvende opbrengst OZB ten opzichte van het voorgaande jaar. Bij de OZB opbrengst is rekening gehouden met een extra opbrengst aan OZB door een areaaluitbreiding van woningen en niet-woningen. Naast de areaaluitbreiding is er geen stijging in de opbrengst, behalve de indexatie van 2,2%.

Het uitgangspunt bij een gelijkblijvende opbrengst van de OZB is de 'vuistregel van communicerende vaten':

- als de waarde van de stad stijgt, moet het tarief dalen;
- als de waarde van de stad daalt, moet het tarief stijgen.

De tarieven voor de Roerende woon- en bedrijfsruimtebelasting (RWBB) zijn op grond van artikel 221 lid 3 van de Gemeentewet gelijk aan die van de OZB.

Parkeerbelasting

De tarieven betaald parkeren zijn geïndexeerd met 2,2%. De tarieven worden, conform de normale afrondingsmethode, afgerond op 5 eurocent. Voor sommige parkeerproducten kan de prijsstijging daardoor iets meer of minder zijn, omdat de niet-afgeronde tarieven de rekenbasis voor indexering vormen.

De mantelzorg parkeervergunning wordt ook in 2025 gratis verstrekt.

Naheffingsaanslag 2025

Het tarief van de naheffingsaanslag wordt bepaald door de gemeentelijke kosten van naheffen en een basistarief van 1 uur Parkeerbelasting. Het Rijk schrijft jaarlijks een maximum tarief voor dat gemeenten als naheffingsaanslag mogen heffen. Het maximum tarief voor 2025 bedraagt € 78,80 (Staatscourant 6 september 2024). Indien de gemeentelijke kosten onder het maximum tarief uitkomen, dient de naheffingsaanslag naar beneden te worden bijgesteld.

Het tarief voor een naheffingsaanslag wordt verhoogd met 8,5% naar € 78,80. De tariefstijging wordt veroorzaakt door extra benodigde capaciteit voor de afhandeling van bezwaar en beroep en extra toezicht. Dit komt voort uit een uitbreiding van het parkeerareaal en een stijging van het aantal naheffingsaanslagen. De verwachte hoeveelheid naheffingsaanslagen stijgt met 1.000 naar 30.000, door de inzet van de scanauto. Het tarief voor 2025 betreft het wettelijk maximum, hierdoor kunnen we niet alle lasten verhalen via het tarief, dit zorgt voor een klein nadeel.

Verdeling van kosten en dekking volgens model:

Dekking volgens model (Bedragen x € 1.000)	
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente	1.790
Inkomsten taakvelden, excl. Heffingen	-
Netto kosten taakveld	1.790
Toe te rekenen kosten:	
Overhead incl. (omslag)rente	586
Btw	-
Totale kosten	2.376
Opbrengst heffingen	2.364
Dekking	99,5%

Precario- en Reclamebelasting

De tarieven van de Precario- en Reclamebelasting zijn conform het financieel kader geïndexeerd met 2,2%.

Reclameopbrengsten

De gemeente heeft reclamecontracten afgesloten met bedrijven voor het aanbrenge van verschillende soorten van reclame uitingen, bijvoorbeeld lichtmastreclame, reclame op abri's, sandwichborden en energiekasten. Deze contracten geven het bedrijf het alleenrecht om reclame op bepaalde plaatsen en op een vooraf vastgelegde wijze te tonen, tegen een overeengekomen vergoeding.

Bij het aangaan van een reclamecontract geldt onverkort de gemeentelijke regelgeving zoals de Welstandsnota en benodigde vergunning(en). Verder wordt uit het oogpunt op verbetering van de kwaliteit van de openbare ruimte en mede uit overweging van efficiency, de exploitatie van categorieën van buitenreclame bij voorkeur uitbesteed aan één partij. Dat draagt bij aan het niveau van uniformiteit

van reclame-uitingen. Tevens rust op de reclamepartij de verplichting voor het schoon en heel houden van de reclame-uiting.

Toeristenbelasting

De tarieven van Toeristenbelasting zijn conform het financieel kader geïndexeerd met 2,2%.

Met ingang van 2024 werd rekening gehouden met openstelling van een nieuwe camperplaats aan de Dr. H.G. Scholtenstraat in Zaandam. Omdat de exploitatie niet rendabel is gebleken, is openstelling vooralsnog uitgesteld naar 1 januari 2026.

Rechten en bestemmingsheffingen

Onder de rechten (ook wel retributies genoemd) vallen de Begraafrechten, Leges, Marktgeden, Vermakelijkhedenretributie Zaanse Schans en het Zeehavengeld. De bestemmingsheffingen zijn de Afvalstoffen- en de Rioolheffing. Voor de rechten en bestemmingsheffingen mag maximaal 100% aan kosten worden verhaald. De kostendekkendheid wordt onder de 100% gehouden omdat bij overschrijding het risico bestaat dat de Verordening door de rechter (deels) onverbindend wordt verklaard. Alleen de Vermakelijkhedenretributie is niet begrensd tot een maximum van 100% kostenverhaal en mag enigszins een overschrijding laten zien.

Afvalstoffenheffing

Er is sprake van een kostentoeename als gevolg van loon- en prijsstijging (indexering). Daarnaast nemen de kosten voor inzameling en verwerking van huishoudelijk afval toe. Dit heeft zowel te maken met groei van de stad, als met de prijsontwikkelingen op de grondstoffenmarkt. Hier staat tegenover dat een hoger aantal huishoudens ook tot meer opgelegde heffingsaanslagen en dus inkomsten leidt. Het doorvoeren van bovenstaande kostenontwikkelingen wordt afgedekt door het tarief met 2,2% te verhogen. Dit betekent een verhoging van het tarief Afvalstoffenheffing met € 7,65 per huishouden. Dit is mogelijk door in 2025 € 501.000 te onttrekken aan de egalisatievoorziening. Hierbij blijft de voorziening in 2025 naar verwachting voldoende hoog om de risico's en een mogelijk nadelig resultaat over 2024 af te dekken. Indien het resultaat over 2024 meevalt, blijft er naar verwachting ook in 2026 nog ruimte over om te onttrekken.

Verdeling van kosten en dekking volgens model:

Dekking volgens model (Bedragen x € 1.000)	
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente	24.317
Inkomsten taakvelden, excl. Heffingen	1.053
Netto kosten taakveld	23.264
Toe te rekenen kosten:	
Overhead incl. (omslag)rente	956
Btw	1.547
Totale kosten	25.767
Opbrengst heffingen	25.168
Dekking	97,7%*

* kostendekkendheid is inclusief opbrengsten derden die niet in dit dekkingsmodel zijn opgenomen. Als gevolg hiervan een geringe rekenkundige afwijking

Begraafrechten

De gemeente Zaanstad neemt met ingang van 1 januari 2025 het beheer van de begraafplaats bij de protestantse kerk in Assendelft over. Hiertoe heeft de gemeenteraad op donderdag 30 mei jl. besloten (nummer raadsbesluit 8238741).

In 2022 heeft de raad besloten om het algemene deel van de begraafplaatsen met ingang van 2023 structureel toe te rekenen aan de openbare ruimte. De begraafplaatsen hebben daarmee een meer brede maatschappelijke betekenis gekregen als plek voor rust en bezinning. Daardoor zijn ook in 2025 de toegerekende personeelslasten (loonkosten en overhead) aan de Begraafrechten lager. Het jarenlange structurele tekort op de exploitatie is daarmee ondervangen.

Door loon- en prijsstijgingen zijn de toe te rekenen kosten toegenomen, daartegenover zijn, op basis van resultaten in 2024, de verwachte inkomsten 2025 uit de begraafrechten bijgesteld. Hierbij is rekening gehouden met de toevoeging van de Protestantse begraafplaats Assendelft. Na indexering van de kosten als gevolg van prijsstijgingen en bijstelling van de inkomsten, is het verschil tussen kosten en inkomsten nihil. Hiermee is in 2025 sprake van kostendekkendheid bij een tariefstijging van 0%.

Dekking volgens model (Bedragen x € 1.000)	
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente	1.105
Inkomsten taakvelden, excl. Heffingen	190
Netto kosten taakveld	915
Toe te rekenen kosten:	
Overhead incl. (omslag)rente	285
Btw	
Totale kosten	1.200
Opbrengst heffingen	1.200
Dekking	100%

BIZ-heffing Stadshart Zaanstad

Verdeling van Bedrijven dekkingszones (Vet. op de BIZ) biedt de mogelijkheid tot het instellen van een zone waarbinnen alle gebruikers van niet-woningen (winkels, horeca, bedrijven, instellingen) financieel bijdragen aan activiteiten die door een meerderheid van de ondernemers gewenst zijn. Een BIZ is daarmee een wettelijk instrument voor en door ondernemers, waarmee alle ondernemers gezamenlijk investeren in de kwaliteit van hun omgeving en zo een bijdrage leveren aan de economische ontwikkeling van het gebied.

De BIZ-bijdrage wordt geheven van de gebruiker van een niet-woning (bedrijf, instelling ed.). Indien een onroerende zaak bij het begin van het kalenderjaar niet in gebruik is, wordt de BIZ-bijdrage van de eigenaar geheven. De bijdrage wordt vastgesteld naar de WOZ-waarde en komt tot stand na een door het college uit te voeren wettelijke draagvlakmeting.

De raad heeft bij besluit 2018/18177 de Verordening Bedrijven investeringszone Stadshart Zaandam vastgesteld voor een periode van 5 jaar; 2019 t/m 2023. Het bestuur Stichting Stadshart Zaandam (BIZ-bestuur) heeft een verzoek ingediend om de BIZ heffing Stadshart Zaandam opnieuw in te stellen voor een periode van 5 jaar; periode 2024 t/m 2028.

Bij raadsbesluit z7846985/d283 is de BIZ Verordening opnieuw voor 5 jaar vastgesteld - periode 2024 t/m 2028 - met ingang van 1 januari 2024. Na een positieve uitkomst van de door het college uitgevoerde draagvlakmeting, is de BIZ-Verordening met ingang van 1 januari 2024 voor de duur van 5 jaren in werking getreden.

Leges

De Leges Verordening bestaat uit drie hoofdstukken; hoofdstuk 1 t/m 3. Binnen hoofdstuk 1 en 2 is kruissubsidiëring mogelijk en mag de opbrengst maximaal 100% kostendekkend zijn. Voor hoofdstuk 3 geldt een kostendekkendheid van 100% binnen de paragraaf.

De kostendekkendheid wordt iets onder de 100% gehouden omdat bij overschrijding het risico bestaat dat de Verordening door de rechter (deels) onverbindend wordt verklaard

Hoofdstuk 1: Leges algemene dienstverlening

De producten in dit hoofdstuk bestaan voor 95% uit diensten die geleverd worden aan individuele inwoners zoals informatie uit het gemeentearchief, paspoorten, identiteitskaarten, rijbewijzen en huwelijksvoltrekkingen. Ongeveer 5% van de diensten wordt geleverd aan (kleine) ondernemers, zoals standplaatsen en vergunningen Winkeltijdenwet.

De Leges voor paspoorten, rijbewijzen, verklaringen omtrent het gedrag en uittreksels Burgerlijke Stand zijn door het Rijk gemaximeerd (ca. 90% van de dienstverlening binnen dit hoofdstuk). Er is uitgegaan van de maximale toerekening van kosten aan de producten (inclusief compensabele btw 21%).

Het tarief Gehandicaptenparkeerkaart stijgt van € 104,40 in 2024 naar € 152,85 in 2025 (stijging 46,4%). Voor 2024 is het tarief lager dan 100% kostendekkend vastgesteld en is alleen geïndexeerd. Het dekkingstekort dat hierdoor ontstond is voor één jaar gedekt met incidentele middelen. Het tarief voor 2025 is, conform raads kader, weer 100% kostendekkend.

Inwoners die de kosten voor een Gehandicaptenparkeerkaart niet kunnen betalen, kunnen een aanvraag doen voor tegemoetkoming in de vorm van bijzondere bijstand

Het tarief voor levering van reisdocumenten op een adres, daalt van € 16,70 naar € 0,00 (gratis). In 2025 wordt gestart met een pilot. De mogelijkheid om reisdocumenten thuis te bezorgen, verlaagt de druk op de balies in de publiekshal. Het tekort van € 50.000 wordt gedekt uit de algemene middelen.

Nieuw beleid

Het innen van Leges van het buiten behandeling stellen of intrekken van de aanvraag is nieuw beleid. Wanneer een aanvraag buiten behandeling wordt gesteld of wordt ingetrokken, worden de leges verminderd. Het financiële effect is moeilijk vast te stellen, omdat de paragraaf uit meerdere onderdelen bestaat.

Verdeling van kosten en dekking volgens model:

Dekking volgens model (Bedragen x € 1.000)	
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente	3.235
Inkomsten taakvelden, excl. Heffingen	0
Netto kosten taakveld	3.235
Toe te rekenen kosten:	
Overhead incl. (omslag)rente	1.147
Btw	0
Totale kosten	4.383
Opbrengst heffingen	4.103
Dekking	93,6%

Hoofdstuk 2: Leges onder dienstverlening (omgevingsvergunningen)

De producten binnen dit hoofdstuk betreffen met name de dienstverlening voor het verlenen van omgevingsvergunningen op het gebied van bouwen (bijna 95%). Daarnaast betreft het vergunningaanvragen voor monumenten, sloop, asbestverwijdering, het maken van een uitrit en voor het kappen van bomen.

Nieuwe wetgeving en Leges Verordening 2025

Na eerder uitstel, is met ingang van 1 januari 2024 de Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) in werking getreden. De aan de nieuwe wetgeving aangepaste Verordening heeft grote impact: fiscaal juridisch, financieel en uitvoeringstechnisch. Bij de tariefberekening voor 2025 is uitgegaan van de ervaringen in het eerste half jaar van 2024.

Verder uitstel Wkb voor verbouwactiviteiten

De Wkb werd eerder voor verbouwactiviteiten uitgesteld tot 1 januari 2025. Bij Kamerbrief van 6 juni 2024 (bron: Besluit verbouw onder kwaliteitsborging uitgesteld | VNG) is deze wetgeving voor verbouwactiviteiten verder uitgesteld naar (tenminste) 1 juli 2025. De definitieve ingangsdatum wordt uiterlijk op 1 december 2024 vastgesteld. Gezien het geringe effect op het kostendekkingspercentage van de Leges Verordening, is besloten dit besluit af te wachten en de nieuwe ingangsdatum begin volgend jaar te verwerken en eventueel mee te nemen in de VJN 2025.

Verdeling van kosten en dekking volgens model:

Dekking volgens model (Bedragen x € 1.000)	
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente	5.125
Inkomsten taakvelden, excl. Heffingen	0
Netto kosten taakveld	5.125
Toe te rekenen kosten:	
Overhead incl. (omslag)rente	2.267
Btw	0
Totale kosten	7.532
Opbrengst heffingen	7.029
Dekking	93,3%

Hoofdstuk 3: Leges onder dienstverlening Europese dienstenrichtlijn

Binnen dit hoofdstuk worden vrijwel alle diensten geleverd aan (kleine) ondernemers zoals horeca-exploitatievergunningen en evenementenvergunningen (buurtfeesten, kleine braderieën, Dam-tot-Dam-loop, Zaanregatta, Koningsdag, muziekfestivals e.d.).

In het coalitie akkoord is besloten om het tarief voor kleine evenementen en herdenkingsplechtigheid niet te verhogen of te indexeren met prijs- en loonontwikkelingen. Er is structurele dekking om deze tarieven niet kostendekkend vast te stellen. Het tarief evenementen A-categorie blijft hiermee gelijk aan 2024 ad. € 52,30. Het tarief herdenkingsplechtigheid blijft € 0,00.

Bij de tariefberekeningen voor 2025 kwam een kostendekkend tarief voor de Leges evenementen B uit op € 1.088,07. In 2024 is het tarief € 230,30. Dit betekent een stijging van 372,5%. Deze stijging wordt veroorzaakt doordat in 2024 een incidentele dekking van € 0,054 mln. is ingezet om het tarief lager dan kostendekkend te kunnen houden. Voor 2025 is het tarief Leges evenementen B alleen geïndexeerd met de prijsindex van 2,2%, het tekort van € 0,055 mln. wordt incidenteel gedekt uit de egalisereserve.

Verdeling van kosten en dekking volgens model:

Dekking volgens model (Bedragen x € 1.000)		
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente	263	
Inkomsten taakvelden, excl. Heffingen	0	
Netto kosten taakveld	263	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead incl. (omslag)rente	132	
Btw		0
Totale kosten	395	
Opbrengst heffingen	272	
Dekking	68,8%	

Marktgelden

In 2024 is een incidentele dekking van € 0,027 mln. ingezet om het tarief Marktgelden lager dan kostendekkend te kunnen houden, Het tarief in 2024 kwam daarmee uit op € 0,71 per m2 marktkraam. Een kostendekkend tarief voor 2025 zou uitkomen € 0,80 per m2 marktkraam Dit betekent een stijging van 12,7%. Om die stijging tegen te gaan, is voor 2025 het tarief alleen geïndexeerd met de prijsindex van 2,2% naar afgerond € 0,73 per m2 marktkraam. Het hierdoor ontstane tekort van € 0,022 mln. wordt incidenteel gedekt uit de egalisereserve.

Verdeling van kosten en dekking volgens model:

Dekking volgens model (Bedragen x € 1.000)		
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente	176	
Inkomsten taakvelden, excl. Heffingen	0	
Netto kosten taakveld	176	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead incl. (omslag)rente	61	
Btw		19
Totale kosten	256	
Opbrengst heffingen	205	
Dekking	80,1%	

Rioolheffing

Het tarief voor Rioolheffing is conform de reguliere prijsindex verhoogd met 2,2%. Vanuit de egalisatievoorziening wordt net als voorgaande jaren incidenteel een korting op de belastingaanslag gegeven. De aanslag rioolheffing inclusief korting neemt daardoor met 2,2% ten opzichte van 2024 toe. Hierdoor stijgt de aanslag rioolheffing voor de Zaanse inwoner in 2025 van € 315,68 (aanslag 2024) naar € 322,62.

Verdeling van kosten en dekking volgens model:

Dekking volgens model (Bedragen x € 1.000)		
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente	24.300	
Inkomsten taakvelden, excl. Heffingen	0	
Netto kosten taakveld	24.300	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead incl. (omslag)rente	1.622	
Btw		689
Totale kosten	26.611	
Opbrengst heffingen	26.025	
Dekking	97,8%	

* exclusief rijksuitkering slappe bodem

In 2014 heeft het Rijk de gemeenten met hogere onderhoudslasten als gevolg van een 'slappe bodem' (veengrond) financieel gecompenseerd. Zaanstad ontvangt hiervoor jaarlijks € 587.000 via de Algemene Uitkering. Deze uitkering wordt gebruikt voor de dekking van het rioolbeheer.

Vermakelijkhedenretributie Zaanse Schans

Het tarief van de VMR dient jaarlijks te worden vastgesteld op basis van de geprognoseerde kosten en opbrengsten (bezoekersaantal x tarief). Rekening houdende met een regionale stijging van het aantal bezoekers wordt voor de Zaanse Schans een stijging van 4,1% voor 2024 geraamd. Dat betekent dat het aantal betalende bezoekers in 2024 stijgt van 683.000 naar 711.000 bezoekers. De prognose voor het toeristisch bezoek in 2025 voorziet eveneens in een groei, die weliswaar niet zo stevig zal zijn, maar toch voorziet in een groei van 2,5% in het aantal bezoekers. Dit doorgerekend op de verwachting van 711.000 betalende bezoekers aan de Zaanse Schans voor 2024 betekent voor 2025 een prognose van 728.600 bezoekers.

Uitgaande van een verwacht aantal betalende bezoekers van 728.600 voor 2025 en verwachte kosten van € 0,621 mln., leidt dit tot een tarief van € 0,85 per betalende bezoeker. In 2024 is het tarief € 0,55. Dit betekent een stijging van 55%. Dit wordt enerzijds veroorzaakt door hogere kosten (€ 0,07 mln.) en anderzijds door het rekenen met een lager aantal betalende bezoekers.

Het tarief voor 2025 is gelijk gehouden aan dat van 2024: € 0,55 per betalende bezoeker. Het tekort van € 0,22 mln. wordt incidenteel gedekt uit de egaliseringsreserve.

Duurzaam exploitatiemodel

De ondernemers van de Zaanse Schans werken aan een duurzaam exploitatiemodel in de vorm van één toegangkaart voor de Zaanse Schans. Hierin wordt dan ook de dekking van gemeentelijke kosten ten behoeve van de Zaanse Schans meegenomen. Hierdoor zou metertijd de heffing van de VMR eventueel kunnen komen te vervallen. De uitwerking wordt de komende tijd verder vormgegeven.

Wielklemmen/wegslepen

Zaanstad handhaaft fiscaal rechtelijk op voertuigeigenaren die niet betalen, door middel van een naheffingsaanslag. Met ingang van 2020 wordt gebruik gemaakt van de wielklem (2019/15590). Op grond van artikel 235 eerste lid Gemeentewet kan een voertuig worden geklemd en weggesleept. De tarieven zijn een vergoeding van kosten. Voor 2024 was het aantal te verwachten wielklemmen 1.400. De praktijk wijst uit dat er maandelijks ongeveer 46 wielklemmen worden geplaatst. Het aantal verwachte te plaatsen wielklemmen is hierop bijgesteld naar 550. Dit leidt voor 2025 tot een tariefstijging van 167,9% naar € 404,40 (2024: € 150,95).

Het tarief voor het wegslepen stijgt met 1,8% naar € 429,35 (2024: € 421,70).

Zeehavengeld

Gemeente Zaanstad stemt op basis van Europese regelgeving (anti-concurrentiebeding ten aanzien van andere lidstaten), jaarlijks de tarieven af op die van de gemeente Amsterdam. De tarieven van Amsterdam worden pas in januari bekend. De tariefstelling van de Zaanse Verordening Zeehavengeld wordt hierdoor - zoals elk jaar - later aan de raad voorgelegd.

Kwijtschelding

Kwijtschelding kan worden verleend voor de Afvalstoffenheffing en de Rioolheffing. Zaanstad hanteert een kwijtscheldingsnorm van 100% en voert daarmee een maximaal kwijtscheldingsbeleid. Kwijtschelding kan onder meer worden verleend indien men:

- AOW ontvangt, eventueel aangevuld met een klein pensioen
- een bijstandsuitkering ontvangt
- een inkomen uit werk heeft dat niet hoger is dan een bijstandsuitkering
- studiefinanciering ontvangt en niet al te hoge bijverdiensten heeft
- een zakgeldregeling heeft.

Daarnaast kunnen personen die een bedrijf of zelfstandig beroep uitoefenen, de zogenoemde kleine ondernemers in aanmerking komen voor kwijtschelding van hun privé-belastingsschulden.

In 2024 zijn 3.713** verzoeken om kwijtschelding geautomatiseerd afgehandeld. Daarnaast zijn 2.697 verzoeken handmatig afgedaan, waarvan 1.802 geheel of gedeeltelijk zijn toegewezen. De verwachte eindstand van geheel of gedeeltelijk toegewezen verzoeken, is circa 5.700 verzoeken.

De uitkomsten van de kwijtschelding worden doorberekend in de jaarlijkse tariefstelling van de Afvalstoffen- en Rioolheffing.

Kwijtschelding heffingen (Bedragen x € 1.000)			
	Begroot 2025	Begroot 2024	Rekening 2023
Afvalstoffen	1.777	1.843	1.693
Rioolheffing	1.613	1.661	1.419
Hondenbelasting*	0	0	3
Totaal	3.391	3.505	3.114

* m.i.v. 2023 is de hondenbelasting komen te vervallen

** werkelijk aantal 4.125, als gevolg van naar schatting 412 ten onrechte verleende kwijtscheldingen. Zie Raadsinformatiebrief 8419725 "Ten onrechte verleende kwijtschelding 2024"

3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Weerstandsvermogen

Risicobeheer

Deze paragraaf beschrijft de voor de gemeente Zaanstad relevante financiële risico's, uitgaande van de actuele situatie, zowel in- als extern. Risicomanagement is een integraal onderdeel van de bedrijfsvoering van de gemeente. Hierdoor is het mogelijk om bij besluitvorming eventuele risico's op een juiste wijze te wegen. Deze paragraaf start met een toelichting op het doel van risicobeheer. Daarna wordt het risicoprofiel uiteengezet door de benodigde weerstandscapaciteit te relateren aan de beschikbare reserves. Vervolgens worden de belangrijkste risico's weergegeven.

Doel van risicobeheer

Risicobeheer is gericht op het verschaffen van een redelijke mate van zekerheid ten aanzien van de realiseerbaarheid van de gemeentelijke doelstellingen, de beheersing van risico's in bedrijfsprocessen en projecten, de betrouwbaarheid van de financiële verslaglegging en de naleving van relevante wet- en regelgeving. Bij het nemen van belangrijke beslissingen met een onzekere uitkomst worden de risico's overwogen alvorens tot een besluit te komen. Hierbij wordt dus expliciet de mate van risicoacceptatie bepaald en worden de financiële risico's die van invloed zijn op de beleidsuitvoering inzichtelijk en beheersbaar gemaakt. Door het inzicht in de risico's worden de raad, het college en de organisatie in staat gesteld om op een verantwoorde wijze besluiten te nemen, zodat de risico's nu en de risico's gerelateerd aan toekomstige ontwikkelingen/investeringen in verhouding staan tot de vermogenspositie van de organisatie.

Niet alle risico's laten zich financieel vertalen. Er zijn diverse risico's die geen financiële gevolgen hebben, maar wel belangrijk zijn om in beeld te hebben. In deze paragraaf ligt de nadruk op de financiële risico's omdat aan de hand daarvan het weerstandsvermogen wordt bepaald. Dit is een wettelijke verplichting die uit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) komt.

Om inzicht in de risico's van de gemeente te verkrijgen, is een risico-inventarisatie uitgevoerd die twee keer per jaar

wordt geactualiseerd. Door een risicosimulatie wordt het benodigde weerstandsvermogen berekend. Het weerstandsvermogen geeft de verhouding weer tussen de beschikbare en de benodigde weerstandscapaciteit. De beschikbare weerstandscapaciteit is een optelling van de algemene reserves en de post onvoorzien. De benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald door kans en financiële gevolgen bij optreden van de aanwezige risico's.

In de nota weerstandsvermogen en risicomanagement is bepaald dat de bandbreedte van de weerstandsratio (verhouding tussen de beschikbare en de benodigde weerstandscapaciteit) tussen de 1,4 en 1,8 moet liggen. Bij de bepaling van het gewenste weerstandsratio is uitgegaan van de normtabel over de waardering van de weerstandsvermogen door het Nederlands adviesbureau voor risicomanagement (NAR) in samenwerking met de Universiteit Twente.

Normtabel		
Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2,0	Uitstekend
B	1,4 - 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 - 1,4	Voldoende
D	0,8 - 1,0	Matig
E	0,6 - 0,8	Onvoldoende
F	<0,6	Ruim onvoldoende

Normtabel die is opgesteld door het Nederlands adviesbureau voor risicomanagement (NAR) in samenwerking met de Universiteit Twente.

Werkwijze

Bij deze begroting worden de risico's geactualiseerd en de benodigde weerstandscapaciteit berekend. Op basis hiervan wordt bepaald of de stand van de algemene reserve voldoende of onvoldoende is.

In de nota risicomanagement en weerstandsvermogen 2021 is vastgelegd dat de aanvulling of afroaming van de algemene reserve niet nu gebeurt. Dit gebeurt bij de jaarrekening 2024, omdat dan de feitelijke stand van de algemene reserve bekend is.

Bij de jaarrekening 2024 wordt eerst opnieuw de benodigde weerstandscapaciteit berekend aan de hand van de geactualiseerde risico's. Als de uitkomst is dat de algemene reserve te laag of juist te hoog is, dat wordt de algemene reserve aangevuld of afgeroomd.

Bij de besluitvorming over de voorjaarsnota 2025 wordt dit geëffectueerd door het aanvullen / afroemen van de algemene reserve.

Belangrijkste risico's

In de nota risicomanagement en risicobeheersing 2021 is opgenomen dat in deze paragraaf de belangrijkste risico's opgenomen worden. Dat zijn de risico's met de grootste financiële impact die gezamenlijk 80% van het totaal beslaan. Bij deze simulatie betreffen dit 16 risico's en dit overzicht is verderop in deze paragraaf bijgevoegd. Het risico cybercrime (plaats 12) en het risico jeugd (plaats 1) worden hieronder expliciet toegelicht. Ook wordt er in dit hoofdstuk inzicht gegeven aan andere ontwikkelingen waaraan risico's kleven. Deze risico's zijn niet meegenomen in de berekening van het weerstandsvermogen.

Toelichting risico's Cybercrime en Jeugd

Cybercrime

Met de voortdurende digitalisering en de toenemende afhankelijkheid van digitale systemen blijft het risico op cybercrime groeien. De 'Informatie Beveiligingsdienst' (IBD) signaleert dat Nederlandse gemeenten steeds vaker worden geconfronteerd met geavanceerde cyberdreigingen. In 2023 zijn er volgens de IBD 2.215 kwetsbaarheden gesignaleerd, een toename ten opzichte van voorgaande jaren, wat de noodzaak onderstreept van voortdurende waakzaamheid en proactieve beveiligingsmaatregelen.

Door deze dreiging houdt Zaanstad zich actief bezig met het nemen van maatregelen, gebaseerd op de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). Dit systeem helpt bij het monitoren, bijstellen en rapporteren van beveiliging, onder andere via de ENSIA-methodiek. Medewerkers worden getraind en incidenten worden geëvalueerd om de

weerbaarheid te vergroten en de schade te minimaliseren (zie ook: [informatiebeveiligingsbeleid van Zaanstad](#))

De komende periode treden er nieuwe wetten in werking, waarbij de Europese wetgeving 'Network and Information Security Directive' (NIS2) een sleutelrol speelt binnen de Cyber Security. De aangescherpte regels zijn bedoeld om de beveiliging te verbeteren tegen aanvallen op onder andere operationele technieken, infrastructuur en sociale voorzieningen.

Voor een dienstverlenende organisatie zoals de gemeente Zaanstad is het essentieel dat de cyber security goed is ingericht, aangezien anders de continuïteit van de organisatie in het geding komt en de gevolgen hiervan aanzienlijk kunnen zijn.

Jeugd

De gemeente Zaanstad heeft te maken met grote uitdagingen in de jeugdzorg. Deze vraag naar hulp is onvoorspelbaar, waardoor al snel een afwijking kan ontstaan. Dit heeft verschillende redenen, denk bijvoorbeeld aan meer stress in gezinnen, financiële zorgen en de toenemende druk op jongeren door bijvoorbeeld sociale media. Omdat aanvragen voor jeugdzorg niet kunnen worden geweigerd, bestaat er een risico dat de kosten hoger uitvallen dan begroot.

Naast de financiële risico's zijn er ook maatschappelijke risico's die hieraan verbonden zijn. Door de hogere vraag kan de kwaliteit van de jeugdzorg onder druk komen te staan. Ook al zijn er landelijke maatregelen genomen, denk aan de 'Hervormingsagenda Jeugd', blijft het risico bestaan dat de kosten voor jeugdzorg in Zaanstad verder stijgen. Dit komt doordat de Jeugdwet een openeinderegeling is en naast de gemeente ook andere instanties (onder andere huisartsen) kunnen doorverwijzen naar jeugdzorg. Hier heeft de gemeente beperkt invloed op.

De gemeente Zaanstad werkt aan extra lokale maatregelen om de jeugdhulp te verbeteren en de kosten te beheersen. Deze maatregelen richten zich niet alleen op jeugdzorg, maar ook op andere gebieden zoals sport, wonen en veiligheid. Dit moet helpen om de risico's beter te beheersen en de druk op de gemeente te verminderen.

Toelichting op niet financiële risico's

(Risico's buiten de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit)

Oorlog Oekraïne

De voortdurende oorlog in Oekraïne heeft ook gevolgen voor de gemeente Zaanstad, zowel financieel als maatschappelijk. Sinds het uitbreken van het conflict in

februari 2022 heeft Zaanstad actief bijgedragen aan de opvang en ondersteuning van Oekraïense vluchtelingen. Deze inspanningen omvatten huisvesting, toegang tot onderwijs en hulp bij het vinden van werk. Het rijk heeft [normbedragen](#) vastgesteld voor de vergoeding van deze kosten en in sommige gevallen kunnen meerkosten worden gedeclareerd. Hoewel dit de financiële onzekerheid verminderd, blijft het essentieel dat Zaanstad alert blijft op veranderingen in de regelgeving.

Ook zijn er operationele en sociale risico's. De integratie van vluchtelingen vraagt om voortdurende inzet, en er is een reëel risico dat de benodigde ondersteuning niet altijd toereikend is, wat kan leiden tot maatschappelijke spanningen. Bovendien kan de verlenging van het conflict leiden tot hogere kosten op langere termijn. Deze hogere kosten ontstaan direct door de opvang van vluchtelingen en indirect door economische effecten zoals stijgende prijzen.

Dit risico is niet opgenomen in de tabel met financiële risico's. Voornamelijk is de reden hiervan dat het rijk al voldoende middelen en ondersteuning biedt om de kosten op te vangen. De gemeente Zaanstad zal blijven monitoren om verrassingen te voorkomen.

Personeel

De krapte op de arbeidsmarkt blijft een uitdaging voor veel gemeenten, waaronder Zaanstad. Het invullen van openstaande vacatures met goede kandidaten wordt steeds moeilijker verwachten we in de toekomst. Ook hebben we te maken met een hoog verzuim. Deze factoren kunnen ertoe leiden dat de inzet van externe inhuur toeneemt. Momenteel besteden gemeenten ongeveer 18-20% van hun loonsom aan externe krachten. Het risico is echter niet gekwantificeerd, omdat het lastig is de impact nauwkeurig in te schatten.

Naast de financiële gevolgen, kan het tekort aan vast personeel ook operationele risico's met zich mee brengen. Zo bestaat het gevaar dat bepaalde werkzaamheden niet op tijd of volledig worden afgerond, wat de continuïteit van de gemeentelijke dienstverlening kan beïnvloeden. Om deze risico's te beheersen, blijft Zaanstad investeren in zowel het aantrekken en behouden van vast personeel als in het strategisch inzetten van tijdelijke krachten.

De gemeente Zaanstad behoudt en trekt personeel aan door te blijven investeren in ontwikkeling en persoonlijke groei. Nieuw personeel krijgt een warm welkom met een uitgebreid introductieprogramma, waar stil wordt gestaan bij de organisatie en de stad. Er zijn kansen voor opleidingen en leertrajecten. In het jaar 2024 heeft Zaanstad een nieuw platform geïntroduceerd voor al haar personeel: 'Zaanstad Academy'. De komende jaren zal het aanbod op dit platform alsmaar toenemen. Ook start er in het najaar een wervingscampagne.

Klimaatverandering

De impact van klimaatverandering op de gemeente Zaanstad wordt steeds duidelijker zichtbaar. Extremer weer, zoals hevige regenbuien, langere periodes van droogte en toenemende hittegolven, zet de infrastructuur en leefbaarheid van de stad onder druk. Deze veranderingen brengen risico's met zich mee, zoals wateroverlast, bodemdaling en hittestress, die direct invloed hebben op zowel de fysieke omgeving als het welzijn van bewoners.

Zaanstad heeft al stappen ondernomen om zich hierop voor te bereiden, zoals beschreven in het '[Uitvoeringsplan Klimaatadaptatie 2021-2026](#)'. Dit plan bevat maatregelen om de stad weerbaarder te maken, waaronder de aanleg van meer groen om water beter te laten infiltreren en om hitte te verminderen. Toch blijft de noodzaak om deze maatregelen verder uit te breiden, gezien de toenemende frequentie en ernst van klimaat gerelateerde gebeurtenissen.

Het risico klimaatverandering is lastig te kwantificeren, omdat het onduidelijk is wanneer en waar het zich zal voordoen. Daarnaast kunnen bepaalde kosten mogelijk door verzekeraars of andere partijen worden gedragen. De omvang, impact en frequentie van dit risico zijn moeilijk te voorspellen, waardoor het niet eenvoudig is hier een concrete waarde aan toe te kennen. Om die reden wordt klimaatverandering niet aangegeven tussen de gekwantificeerde risico's verder in deze paragraaf.

De reden dat de klimaatverandering niet is meegenomen in de risicotabel, komt doordat de financiële gevolgen niet zijn in te schatten en hierdoor schatten we de kans (in de 4 jaars-begrotingstermijn) op lager dan 5%. Meer informatie hierover is ook te lezen op de website van de [Rijksoverheid](#).

Het Nieuw Zaans Klimaat staat voor onze toekomst. Een stad met schone energie, een stad die slim omgaat met grondstoffen en lokaal duurzame energie opwekt. In het [Nieuw Zaans klimaat](#) staan tips en tricks voor burgers en ondernemers over hoe zij een bijdrage kunnen leveren aan het klimaat.

Scherper aan de wind varen

Inkomsten van de gemeente Zaanstad zijn hoofdzakelijk afkomstig van belastinginkomsten en een algemene bijdrage van de overheid. Het rijk voert een korting door van drie miljard euro vanaf 2026 op het gemeentefonds. De gemeente Zaanstad voert een lobby om deze korting terug te draaien. Indien dit niet tot het gewenste resultaat leidt, zijn bezuinigingen noodzakelijk. Deze zullen dan bij de begroting van 2026 zichtbaar moeten zijn.

Om ruimte te vinden in de begroting is ook de denklijn scherper aan de wind varen opgenomen. Langs deze denklijn hebben we naar de huidige begrotingsbudgetten gekeken en eventuele voorzichtige inschattingen minder voorzichtig gemaakt, maar nog wel reëel. De kans op

begrotingsoverschrijdingen neemt hiermee toe. Het wordt nog meer van belang om de bestedingen van de budgetten goed te volgen. Zoals eerder toegelicht worden risico's op budgetoverschrijdingen in principe niet als financieel risico opgenomen in deze paragraaf. Dat doen we alleen met de zogenaamde open einde regelingen.

Verschuivingen in risico's

Gemeenten zijn verplicht om een risicoprofiel op te stellen, risicomangement uit te voeren en het weerstandsvermogen te berekenen op basis van dat risicoprofiel. Elk half jaar worden deze risico's opnieuw bekeken en bijgewerkt. Hierdoor kan de kans dat een risico zich voordoet veranderen, en daarmee ook de impact.

In de onderstaande tabel staan de risico's die samen 80% van alle gekwantificeerde risico's vormen. In de laatste twee kolommen is te zien welke rangorde het risico had bij de laatste update met de jaarrekening 2023. De risico's zijn gerangschikt op invloed. Hoe groter de invloed van een risico, hoe hoger het in de tabel staat.

Eerst volgt hieronder een overzicht van de top 3 verschuivingen in risico's. Daaronder staat het overzicht van alle risico's.

Top 3 verschuivingen in risico's

1. De vraag naar en/of inzet van jeugdzorg in Zaanstad is groter dan waar in de begroting rekening mee is gehouden.

Begroting 2025-2028: 18,75 %	Rang 1 (+1)	Rekening 2023: 13,24 %	Rang 2

Oorzaak: door maatschappelijke en landelijke ontwikkelingen neemt de inzet van jeugdzorg toe. Dit gaat gepaard met hogere lasten en toenemende uitgaven. De begrote kosten voor jeugdzorg worden hierdoor makkelijk overschreden en gezien het een open einde regeling betreft kan hier niet op gekort worden. Dit risico staat met een heel hoog invloed percentage op nummer 1.

2. De gemeente Zaanstad moet op grond van de Wmo-voorzieningen verstrekken ondanks dat hiervoor onvoldoende budget beschikbaar is.

Begroting 2025-2028: 4,46 %	Rang 5 (+5)	Rekening 2023: 2,97 %	Rang 10

Oorzaak: de vraag naar ondersteuning vanuit de Wmo neemt toe. Dit komt onder andere doordat de eigen bijdrage niet inkomensafhankelijk is, waardoor steeds meer inwoners met een hogere inkomen gebruik maken van huishoudelijke hulp. Net zoals jeugdzorg is Wmo ook een open einde regeling, hierdoor kunnen voorzieningen niet geweigerd worden.

3. De ontwikkeling van het aantal uitkeringen in Zaanstad is ongunstiger dan de gemiddelde landelijke ontwikkeling of de verdeling van het buig-budget over gemeenten wijzigt, waardoor het voordeel dat zich de afgelopen jaren heeft voorgedaan op de buig zich niet langer voordoet en er een tekort ontstaat op de buig.

Begroting 2025-2028: 11,88 %	Rang 3 (-2)	Rekening 2023: 13,93 %	Rang 1

Oorzaak: Dit risico is vrijwel onveranderd ten opzichte van de jaarrekening. Door hogere risico's bij Jeugd en WMO is uitkeringsrisico gedaald in rang, maar niet in omvang.

Overzicht belangrijkste risico's

* In het kopje rekening wordt aangegeven welke rang de risico had bij de laatste bijwerking met de jaarrekening 2023

** Een verschuiving (+) houdt in dat in deze begroting een risico hoger gewaardeerd staat

Een verschuiving (-) houdt in dat in deze begroting een risico lager gewaardeerd staat

Het percentage invloed, houdt in de invloed op de totale risicoberekening. Het totaal komt dus uit op 100%. In onderstaande tabel worden de risico's gepresenteerd die tezamen 80% van die 100% vormen.

Overzicht belangrijkste risico's

Nr.	Risicogebeurtenis	Risico oorzaak	Risicogevolg	Invloed (%)	Programma	Rekening 2023*	Verschuiving**
1	De vraag naar en/of inzet van jeugdzorg in Zaanstad is groter dan waar in de begroting rekening mee is gehouden.	Extern - De inzet van jeugdzorg neemt nog steeds toe. Dit komt mede door maatschappelijke (en vaak landelijke) ontwikkelingen. Voorbeelden hiervan zijn de toename van stress binnen gezinnen door scheiden of doordat er meer zorgen zijn over geld(problemen) en de toename van mentale druk op jongeren, onder andere door het gebruik van sociale media. Doordat de Jeugdwet een openeinderegeling is, kunnen aanvragen voor jeugdzorg niet worden geweigerd omdat er onvoldoende budget is. Daarbij is de gemeente niet de enige verwijzer naar jeugdzorg. Onder andere huisartsen en jeugdbeschermers kunnen ook bepalen dat een inwoner hier recht op heeft. Hierdoor is het niet goed mogelijk om de inzet van jeugdzorg (financieel) te begrenzen en ontstaat het risico dat toenemende kosten voor jeugdzorg niet passen binnen de begroting.	geld - De begrote kosten voor jeugdzorg worden overschreden.	18,75%	1	Rang 2 (13,24%)	+1
2	Algemeen afzet risico bij het voeren van grondexploitaties	Extern - Slechte marktomstandigheden	geld - Uitgifte van kavels vertraagt door het doorschuiven van deel projecten in de tijd.	14,52%	4	Rang 3 (12,38%)	+1
3	De ontwikkeling van het aantal uitkeringen in Zaanstad is ongunstiger dan de gemiddelde landelijke ontwikkeling of de verdeling van het buig-budget over gemeenten wijzigt, waardoor het voordeel dat zich de afgelopen jaren heeft voorgedaan op de buig zich niet langer voordoet en er een tekort ontstaat op de buig.	Extern - De ontwikkeling van het aantal uitkeringen in Zaanstad is ongunstiger dan de gemiddelde landelijke ontwikkeling en het aandeel van Zaanstad in het landelijke uitkeringen-budget (macrobudget buig) ontwikkelt zich niet in lijn met de ontwikkeling van de uitkeringen in Zaanstad.	geld - Het positieve buigsaldo dat is begroot, wordt niet gerealiseerd doordat Zaanstad een kleiner aandeel krijgt in het landelijke uitkeringenbudget (buig-budget) en doordat de ontwikkeling van het aantal uitkeringsgerechtigden in Zaanstad ongunstiger is ten opzichte van de landelijke ontwikkeling.	11,88%	2	Rang 1 (13,93%)	-2
4	Liander kan niet de gevraagde E-aansluiting op tijd leveren Energieaansluiting is er niet op het moment van oplevering nieuwbouw.	Extern - Liander kan niet de gevraagde E-aansluiting op tijd leveren	geld - Noodstroomvoorziening nodig of alternatief voor stroomopslag.	4,92%	3	Rang 4 (10,16%)	-

Overzicht belangrijkste risico's

Nr.	Risicogebeurtenis	Risico oorzaak	Risicogevolg	Invloed (%)	Pro-gramma	Rekening 2023*	Vershui-ving**
5	De gemeente Zaanstad moet op grond van de Wmo voorzieningen verstrekken ondanks dat hiervoor onvoldoende budget beschikbaar is.	Extern - De vraag naar ondersteuning vanuit de Wmo neemt nog steeds toe. Dit komt onder andere doordat de eigen bijdrage niet inkomensafhankelijk is (abonnementstarief), waardoor vooral inwoners met hogere inkomens steeds meer gebruik maken van huishoudelijke hulp. Overigens wordt de inkomensafhankelijke eigen bijdrage in 2026 weer heringevoerd. Daarbij neemt de vraag naar Wmo-voorzieningen ook toe door de vergrijzing en doordat inwoners langer thuis blijven wonen. Doordat de Wmo een zogenaamde openeinderegeling is, kunnen voorzieningen niet geweigerd worden vanwege onvoldoende budget. Hierdoor ontstaat het risico dat de kosten voor Wmo-voorzieningen sterker toenemen dan het budget dat hiervoor beschikbaar is.	geld - Het budget voor Wmo wordt overschreden.	4,46%	1	Rang 10 (2,97%)	+5
6	Onze energieleverancier heeft mogelijk onterecht een heffingskorting energie toegepast. De Belastingdienst onderzoekt de situatie, en mogelijk ontvangt onze energieleverancier een claim van de Belastingdienst, die zij willen verhalen op de gemeente Zaanstad.		geld - Onze energieleverancier verhaald de kosten op gemeente Zaanstad	3,56%	7	-	-
7	De financiële haalbaarheid van een ontwikkeling komt onder druk te staan.	Extern - Ontwikkelingen op de bouwmarkt (hogere rentes, hogere bouwrijzen, lagere VON-prijzen, onzekerheid huurmarkt waardoor beleggers terughoudend zijn).	geld - Heroriëntatie op een plan en business case ligt in de lijn der verwachting om het project haalbaar te houden. Dit leidt naar verwachting tot grote vertraging en kans dat zodanige ingrepen nodig zijn dat de gemeente haar kosten niet volledig kan verhalen.	3,12%	4	Rang 5 (6,14%)	-2
8	Het later sluiten van overeenkomsten met ontwikkelaars en vertraging in het vaststellen van bestemmingsplannen en verlenen van vergunningen.	Juridisch / Wettelijk - Onzekerheid m.b.t. stikstof, druk op elektriciteitsvoorzieningen en algemene economische ontwikkelingen.	geld - Kostenstijging door hogere doorlopende plankosten als gevolg van vertraging.	2,68%	4	Rang 6 (3,56%)	-2
9	Rechter stelt aannemer in het gelijk in rechtszaak omtrent meerwerkkosten constructieaanpassingen.	Juridisch / Wettelijk - Juridische procedure bij een school tussen het schoolbestuur als bouwheer en de gecontracteerde aannemer.	geld - Het schoolbestuur legt op basis van investeringsverbod en op basis van verordening deze (constructiefout) kosten als claim bij de gemeente neer.	2,58%	3	Rang 8 (3,03%)	-1

Overzicht belangrijkste risico's

Nr.	Risicogebeurtenis	Risico oorzaak	Risicogevolg	Invloed (%)	Programma	Rekening 2023*	Verschuiving**
10	Inverdan Centrum Oost: de BTW op de bijdrage aan de parkeergarage Peperstraat blijkt niet compensabel.	Omgeving - Het is nog onduidelijk in hoeverre de bijdrage aan de parkeergarage met BTW moet worden belast en indien dit het geval is in hoeverre deze BTW compensabel is.	geld - Hogere kosten als gevolg van niet compensabele BTW.	2,54%	4	Rang 9 (2,94%)	-1
11	De te ontwikkelen businesscase om collectorvelden op sportpark Hoornseveld te exploiteren als warmtebron blijkt niet haalbaar.	Product/Dienst - De gemeente heeft in verband met de planning van de sportvelden besloten een investeringskrediet beschikbaar te stellen voor Fase 1 van de aanleg van het SuperSub systeem onder het (hoofd)kunstgrasveld (1 veld) van ZVC'22 (alleen leidingen) alvorens een volledige businesscase is uitgewerkt met de vervolginvesteringen die noodzakelijk zijn om deze warmtebron te kunnen exploiteren.	geld - De businesscase blijkt onrendabel en de initiële investering in fase 1 moet worden afgeschreven.	2,35%	3	-	-
12	Het risico op schade door een cyberaanval neemt sterk toe. Dat blijkt ook uit de jaarlijkse cijfers van het Nationaal Cyber Security Centrum. Een grote verstoring van de ICT door een cyberaanval is van een andere aard dan het risico op een reguliere ICT storing. Bij een reguliere ICT storing kan een systeem veelal op korte termijn worden hersteld. Een cyberaanval kan tot gevolg hebben dat data wordt gegijzeld (ransomeware), gewijzigd, vernietigd, of wordt gestolen en dat met publicatie wordt bedreigd. Een cyberaanval van enige omvang brengt direct forse schade met zich mee. Afhankelijk van de omvang van de cyberaanval zijn schadebetalingen van meerdere miljoenen denkbaar. Het nu opgevoerde risicobedrag van 10 miljoen is gebaseerd op gepubliceerde schattingen van de kosten die bij Amerikaanse steden bij dit soort incidenten zijn gemaakt.	Technisch - Afhankelijk van aard en omvang	geld -	2,22%	8	Rang 11 (2,57%)	-1
13	De besparende maatregelen die Zaanstad inzet leiden tot onvoldoende besparingen om de financiële taakstelling vanuit de Hervormingsagenda Jeugd te behalen. Onderdeel van de Hervormingsagenda Jeugd is een structurele besparing die oploopt tot landelijk € 1 miljard per jaar vanaf 2027. Dit bedrag komt uit het rapport van de 'Commissie van Wijzen'. Dit is de commissie die het Rijk en de VNG opdracht heeft gegeven om in een hervormingsagenda maatregelen uit te werken die deze besparing zou moeten realiseren. Dit leidt voor Zaanstad tot een taakstelling die oploopt van € 2,1 miljoen in 2024 en 2025 tot € 8,4 miljoen in 2026 en € 9 miljoen vanaf 2027. Hiervan is momenteel structureel € 2,1 miljoen behaald. Daarom is het risico voor 2025 bepaald op € 0,5 miljoen (besparingen kunnen tegenvallen), maar neemt dit risico vanaf 2026 enorm toe. Het Rijk houdt vooralsnog vast aan de taakstelling van € 8,4 miljoen in 2026 en € 9 miljoen vanaf 2027 voor Zaanstad. In 2025 wordt onderzocht in hoeverre dit nog redelijk en haalbaar is.	Extern - De besparende maatregelen leiden zeer waarschijnlijk tot lagere besparingen dan waar in de landelijke taakstelling vanuit is gegaan. Als de taakstelling (van € 2,1 miljoen in 2025) niet wordt behaald, leidt dit tot een risico dat de begroting voor jeugdzorg wordt overschreden.	geld - De begrote kosten voor jeugdzorg worden overschreden.	2,13%	1	Rang 12 (2,50%)	-1

Overzicht belangrijkste risico's

Nr.	Risicogebeurtenis	Risico oorzaak	Risicogevolg	Invloed (%)	Programma	Rekening 2023*	Verschuiving**
14	Bezwaar, beroep en schadeclaim(s) Huisvestingsverordening	Juridisch / Wettelijk - Aangepaste huisvestingsverordening. Gebleken is dat de invoering van een vergunningplicht voor wijzigingen die toezien op verkamering en woningsplitsing op grond van de Huisvestingsverordening een zeer ingewikkeld instrument is waar veel gemeenten tegen juridische obstakels aanlopen. Er zijn nogal wat voorbeelden te noemen uit de jurisprudentie van de laatste jaren waarin de bepalingen in een huisvestingsverordening onverbindend zijn verklaard Ook zijn er een aantal voorbeelden zijn waarin de Huisvestingsverordening – uiteindelijk – wel overeind is gebleven.	geld - Proceskosten voor bezwaar- en beroepsprocedures en uitbetaling van eventuele (niet verzekerde) schadeclaims.	1,95%	4	Rang 13 (2,29%)	-1
15	Te weinig beschikbare parkeerplaatsen voor parkeervergunningen Gouwpark.	Extern - Er zijn teveel parkeerplaatsen verkocht aan bewoners.	geld - Tekort aan ruimte om (openbare) parkeerplaatsen te realiseren waardoor mogelijk aanvullende kosten moeten worden gemaakt.	1,86%	4	Rang 14 (1,54%)	-1
16	Het huidige contract met een van onze leveranciers heeft aanpassing. Dit kan leiden tot extra kosten		geld - Een ander contract kan invloed hebben op continuïteit waardoor huidige afspraken niet nageleefd kunnen worden.	1,40%	7	-	-

Risicoprofiel

Monte Carlo Simulatie

De Monte Carlo simulatie is een computergestuurde techniek waarbij een fysiek proces niet één keer, maar vele malen wordt gesimuleerd (100.000 keer) met elke keer een andere startwaarde. Met behulp van deze simulatie maken we een analyse van het benodigde vermogen om tegenvallers op te vangen, zonder dat hiermee de continuïteit van de organisatie in gevaar komt (ook wel *weerstandvermogen* genoemd).

Weerstandscapaciteit

De simulatie geeft het onderstaand resultaat, waaruit blijkt dat bij een zekerheidspercentage van 90% alle risico's kunnen worden afgedekt met een weerstandscapaciteit van € 16,5 mln. Dit is een stijging van € 0,6 mln. ten opzichte van de laatste berekening bij de begroting jaarrekening 2023.

Bij een weerstandsratio van 1,4 is de benodigde minimale weerstandscapaciteit € 23,1 mln. (€ 16,5 mln. x 1,4). Hiervan wordt € 0,1 miljoen opgevangen door de structureel in de begroting opgenomen post onvoorzien. De overige € 23,0 miljoen dient te worden opgevangen door de algemene reserve.

Benodigde weerstandscapaciteit bij verschillende zekerheidspercentages (bedragen x € 1 mln.)

Zekerheid	Begroting 2023	Rekening 2022	Begroting 2024	Rekening 2023	Begroting 2025
85%	10,8	11,4	14,5	14,8	15,4
90%	11,9	12,4	15,8	15,9	16,5
95%	13,5	13,8	17,7	17,6	18,1

Stand algemene reserve

In deze begroting bedraagt de stand van de totale algemene reserve € 23,8 mln. Het bedrag van € 23 mln. kan hiermee worden opgevangen. In het normtabel over de waardering van de weerstandsvermogen door het Nederlands adviesbureau voor risicomanagement (NAR) staat dat hier een waarderingscijfer B krijgt, wat resulteert in een *ruim voldoende* (ratio >1,4 en <2,0).

Risico's grondzaken

De grondexploitatie wordt beschouwd als een 'gesloten systeem'. Hiermee wordt bedoeld dat voor en nadelen binnen de grondexploitaties worden opgevangen. Dit houdt in dat voordelen uit grondexploitaties worden toegevoegd aan de algemene reserve grondzaken (ARG) en nadelen worden onttrokken.

In onderstaand overzicht wordt de hoogte van de ARG weergegeven in relatie tot de risicosimulatie voor deze specifieke reserve. Hiervoor geldt dat de reserve wordt opgehoogd indien de stand van de reserve lager is dan 75% van het benodigd bedrag en wordt afgeroomd indien de

stand hoger is dan 125%. Deze afspraken staan vastgelegd in de 'uitvoeringsregels grondzaken'. Deze nota grondbeleid zal worden geactualiseerd en herzien.

De benodigde weerstandscapaciteit voor het dekken van alle risico's uit ontwikkelactiviteiten is berekend op circa € 7,3 mln. De ondergrens voor de ARG komt daarmee uit op € 5,5 mln.(75%)

Zoals de tabel laat zien, was de beginstand 2024 voor de omvang van de ARG € 6,7 mln. Dit bedrag valt tussen de minimale en maximale stand, waardoor bijstorten of afroming niet noodzakelijk is.

Elk halfjaar worden de ramingen van de grondexploitaties en de risico inventarisatie voor bepaling van het weerstandsvermogen zoals gebruikelijk geactualiseerd. De hoogte van de mogelijke bijstortingen of afdrachten zullen jaarlijks bij de toekomstige jaarrekeningen bepaald worden op basis van de MPG cijfers van dat moment. Meer over het ARG staat beschreven in het kopje MPG 24.2 van de paragraaf grondbeleid.

Benodigde weerstandscapaciteit ARG (bedragen x € 1 mln.)

	Jaarrekening 2023	benodigd o.b.v. simulatie	minimale stand (75%)	Maximale stand (125%)
ARG	6,7	7,3	5,5	9,1

Financiële kengetallen

Om de horizontale verantwoording te versterken zijn gemeenten verplicht om een basis set van vijf financiële kengetallen op te nemen in de paragraaf weerstandsvormen. De kengetallen vormen een verbinding tussen de verschillende aspecten die de raad in haar beoordeling van de financiële positie kan betrekken om daar een verantwoord oordeel over te kunnen geven. Zij leveren daarmee ook een bijdrage aan hun kaderstellende en controlerende rol. Het gebruik van kengetallen heeft geen functie als normeringsinstrument in het kader van het financieel toezicht door de provincies of het Rijk. Het gaat om de volgende kengetallen:

1. Netto schuldquote
2. Solvabiliteitsratio
3. Kengetal grondexploitatie
4. Structurele exploitatieruimte
5. Belastingcapaciteit; woonlasten meerpersoons-huishoudens

Resumé kengetallen	Verloop kengetallen					
	JR 2023	BGR 2024	BGR 2025	BGR 2026	BGR 2027	BGR 2028
1a netto schuldquote	90%	107%	108%	110%	131%	155%
1b netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	85%	101%	103%	106%	126%	150%
2 solvabiliteitsratio	23,4%	19,7%	21,2%	19,7%	18,7%	17,6%
3 grondexploitatie	2,7%	5,1%	3,4%	-2,4%	-4,7%	-2,5%
4 structurele exploitatie ruimte	3,7%	2,2%	0,6%	-1,6%	-2,4%	-2,4%
5 belastingcapaciteit	103,5%	110%	104%	104%	104%	104%

Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de gemeentelijke schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft dus een indicatie van de mate waarin de kapitaallasten op de exploitatie drukken. De netto schuldquote wordt berekend door de netto schuld conform BBV te delen door de totale baten (exclusief mutaties reserves). Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote weergegeven zonder en met correctie voor verstrekte leningen. De gemeentelijke inkomsten (baten voor bestemming) zijn de afgelopen jaren geleidelijk gestegen. Ten opzichte van de begroting 2024 is de schuldquote hoger. Dit wordt verklaard doordat een deel van de besteding ontvangen rijksmiddelen inmiddels begroot is. Hiernaast is de bijstelling van de investeringsbegroting verwerkt.

Solvabiliteit

De solvabiliteitsratio geeft aan welk deel (percentage) van het totaal van wat de gemeente aan geldwaarde heeft (balanstotaal) wordt gevormd door het eigen vermogen. De omvang van het eigen vermogen is in verhouding tot de omvang van de balans, de begroting en de lopende

projecten relatief klein, maar wordt wel toereikend geacht. De komende jaren wordt weer een geleidelijke verbetering verwacht. De VNG geeft als signaalwaarde een percentage van 20%. Nederlandse gemeenten gaan vanwege het artikel 12 vangnet uit de Financiële Verhoudingswet niet failliet en worden nooit geliquideerd. Daarom heeft dit kengetal ondanks deze signaalwaarde maar beperkte waarde. Ook worden investeringen in maatschappelijk nut geactiveerd die niet verkoopbaar zijn, zodat de reserves niet de liquiditeitswaarde weergeven. De vraag of de gemeente de schuld met zijn inkomen kan betalen, is daarom veel belangrijker.

Kengetal grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitaties een forse impact kunnen hebben op de financiële positie van een gemeente. Bij de grondexploitaties van de gemeente investeert de gemeente in bouwgrond. Een voorbeeld van een kostenpost in een grondexploitatie is aankoop van grond. Het saldo van de kosten en baten van een grondexploitatie op een bepaald moment is de boekwaarde. Hoe hoger de boekwaarde op een bepaald moment, hoe hoger het geïnvesteerde vermogen dat de

gemeente moet terugverdienen om minimaal op nul uit te komen.

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de terug te verdienen boekwaarde van alle lopende grondexploitaties is in relatie tot de totale geraamde baten van de gemeente. Het afzetten van de boekwaarde tegen de totale baten van de hele gemeente geeft een indicatie van hoeveel is momenteel geïnvesteerd in relatie tot de omvang van de gemeente. Een getal van 10% of hoger wordt gezien als kwetsbaar. Zaanstad heeft een relatief kleine grondpositie waardoor het kengetal ruim onder deze 10% blijft.

Kengetal structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten en deze worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken. De relevantie van dit kengetal voor de beoordeling van de financiële positie schuilt erin dat het van belang is om te weten welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Er is geen VNG-norm voor het niveau van dit kengetal. Het overzicht laat zien dat de begroting in 2026 en 2027 niet sluitend is. Hierdoor is de structurele ruimte in deze jaren negatief. Dit heeft alles te maken met de onzekerheid over de rijksontvangsten in 2026 en 2027.

Belastingcapaciteit; woonlasten meerpersoonshuishoudens

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente.

De belastingcapaciteit van 110% geeft aan dat de lastendruk van Zaanstad boven het landelijk gemiddelde ligt. Dit percentage is wel een maximaal percentage, want de gemiddelde woonlasten over 2024 zijn nog niet bekend. Daarom is het gemiddelde bedrag van 2023 aangehouden. De relatief hoge lokale lasten worden veroorzaakt doordat de gemeente een hoge rioolheffing heeft als gevolg van de slappe bodem-problematiek.

Zie ook de paragraaf lokale heffingen.

3.3 Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

Deze paragraaf gaat over het onderhoud van de kapitaalgoederen in gemeentelijk bezit.

Kapitaalgoederen zijn onderdelen van de openbare ruimte en accommodaties waarvoor langlopende investeringen nodig zijn. Het beheer en onderhoud hiervan is gericht op de duurzame instandhouding. Deze paragraaf bevat een toelichting op het beleidskader, kwaliteitsniveau, onderhoudsplan en de financiën van de goederen op het gebied van:

- Openbare ruimte
- Riolen
- Onderwijshuisvesting
- Sport
- Gemeentelijk vastgoed

Openbare ruimte

Beleidskader

De openbare ruimte bestaat uit kapitaalgoederen zoals wegen, groen en speelplaatsen, bruggen, kades, openbare verlichting en verkeersregelinstallaties. Eind 2022 is de nota Onderhoud kapitaalgoederen openbare ruimte (2022/2432) door de raad vastgesteld. Deze nota bevat het beleidskader voor de gemeentelijke kapitaalgoederen in de openbare ruimte.

Kwaliteitsniveau

De Kwaliteitscatalogus van CROW (kennisinstituut voor de openbare ruimte) deelt de technische kwaliteit van de openbare ruimte op in vijf categorieën (A+, A, B, C en D). Kwaliteitsniveau A staat voor een hoog kwaliteitsniveau en kwaliteitsniveau D staat gelijk aan het hebben van een

slecht onderhoudsniveau/onderhoudsachterstanden; deze delen van de openbare ruimte zijn niet acceptabel of hadden al vervangen moeten zijn.

De openbare ruimte in Zaanstad onderhouden we wat netheid betreft op kwaliteitsniveau C. Uitzondering hierop is het centrumgebied (voorheen Inverdan) bestaande uit de Gedempte Gracht, de Dam en het deel van de Westzijde dat deel uitmaakt van het kernwinkelgebied; dat onderhouden we op kwaliteitsniveau B. De (technische) vervanging van de openbare ruimte vindt plaats op kwaliteitsniveaus C. De nota 'Onderhoud kapitaalgoederen openbare ruimte' geeft inzicht in de onderhoudstoestand (anno 2022), legt de haalbare onderhoudskwaliteit vast en geeft inzicht in de beschikbare en benodigde middelen. In de nota kijken we vooruit naar de opgave voor de jaren 2022 en verder. Zaanstad streeft ernaar om de onderhoudsachterstanden niet verder te laten oplopen dan 15% van het gemeentelijk areaal. Deze ambitie is door de raad vastgesteld in 2017 en is vergelijkbaar met die van andere gemeenten als Amsterdam, Haarlem en Rotterdam.

Onderhoudsplan

In 2021 zijn delen van de openbare ruimte opnieuw geïnspecteerd. We actualiseerden de hoogte van de onderhoudsachterstanden en maakten een nieuwe prognose voor de benodigde financiële middelen voor de komende jaren. De totale onderhoudsachterstanden zijn gesteld op € 28,2 mln. In de geactualiseerde nota Onderhoud kapitaalgoederen openbare ruimte 2022 zijn de nieuwe inzichten verwoord.

Jaarlijks actualiseren wij het meerjareninvesteringsplan(MIP) voor de openbare ruimte. We houden dan onder andere rekening met met woningbouw/bouwimpuls en de werkzaamheden van andere partijen (hoogheemraadschap,

Onderhoudsplan

Omschrijving onderhoudsplan	Looptijd plan	Achterstallig onderhoud
Nota onderhoud kapitaalgoederen	4 jaar	Ja

nutsbedrijven woningbouwcorporaties). Binnen de financiële ruimte benoemen we de vervangings-investeringen voor de komende jaren waarbij we een overplanning hanteren. Daarmee kunnen we vertragingen van projecten opvangen.

Speerpunten 2025

- *Consolideren van de onderhoudsachterstanden*
Uitgangspunt is dat we onderdelen van de openbare ruimte waar nodig zaken tijdig vervangen, zodat ze geen gevaar opleveren in het dagelijks gebruik. Met de financiële ruimte voor vervanging van de openbare ruimte mogen de onderhoudsachterstanden niet toenemen.
- *Werving van civieltechnische voorbereidingscapaciteit voor vervangingsprojecten*
Er is schaarste in de arbeidsmarkt om de voorbereiding van vervangingsprojecten te kunnen bemensen. De werving van voldoende personeel is een belangrijk speerpunt in deze arbeidsmarkt.
- *Samenwerking met externe partijen*
Om het werkpakket te kunnen realiseren, moeten we projecten en inzet van partijen goed op elkaar afstemmen.
- *Ontwerpaanpak openbare ruimte*
De ontwerpaanpak is onderdeel krijgt vorm als bouwsteen van de Omgevingsvisie en is gericht op de inrichting en inrichtingsprincipes van de openbare ruimte. In 2024 willen we de definitieve ontwerpaanpak als nieuw beleids- en ontwerpuitgangspunt presenteren.

- *Ontwikkelen met kwaliteit*
We ontwikkelen de openbare ruimte waar mogelijk met de kwaliteit.
- *De gemeente groener maken*
Met een fonds van € 4,0 miljoen (2023-2026) geven we uitvoering aan het Bomenbeleidsplan 2020-2050, het Groen en Waterplan en het Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie, waarmee we de stadse omgeving gebiedsgericht groener maken.

Financiën

Onderstaand financieel overzicht geeft aan op welke wijze de kapitaalgoederen en het onderhoudsbudget financieel is vertaald in de meerjarenbegroting. Dit betreft de exploitatielasten. De investeringsbedragen zelf zie je terug in de paragraaf investeringen.

Financiën (Bedragen x € 1.000)				
Begrotingsonderdeel	2025	2026	2027	2028
Onderhoudsbudget (exploitatie)	9.679	9.660	9.660	9.660
Dotatie onderhoudsvoorziening	168	63	67	67
Kapitaallasten	13.700	16.112	17.924	19.857

Kerncijfers		
	2024	Bron
Verharding	6.382.361 m2	Beheerprogramma
Bomen	79.452 st	Beheerprogramma
Gazon	171 ha	Nota kapitaalgoederen 2022
Berm en hooigras	244 ha	Nota kapitaalgoederen 2022
Speelplaatsen	475 st	Nota kapitaalgoederen 2022
Lichtmasten/tunnelverlichting/brugverlichting etc.	32.500 st	Beheerprogramma
Verkeerslichten	52 st	Beheerprogramma
Vaste verkeersbruggen	275 st	Beheerprogramma
Vaste fiets- en voetbruggen	325 st	Beheerprogramma
Op afstand bedienbare beweegbare bruggen	11 st	Beheerprogramma
Lokaal bedienbare beweegbare bruggen	15 st	Beheerprogramma

Riolen

Beleidskader

Riolering zorgt voor de inzameling en afvoer van ons afvalwater, waardoor overlast, stank en risico's voor de volksgezondheid worden beperkt. Gezien het belang van riolering in een stedelijke omgeving zijn de riolerings- en waterzorgtaken vastgelegd in de Waterwet en de Wet Milieubeheer (per 1-1-2024 Omgevingswet). Het gemeentelijk beleid geeft invulling aan de zorg voor afvalwater, hemelwater en grondwater en is vastgelegd in het [Verbreed gemeentelijk rioleringsplan \(VGRP\)](#)

Kwaliteitsniveau

De Zaanse riolering voldoet aan de landelijke richtlijnen voor milieutechnisch functioneren en aan de provinciale eis om het

rioolstelsel kostendekkend en kwalitatief in stand te houden. De gemeente streeft voor de riolering een situatie na waarbij alleen het echte vuile water wordt ingezameld en getransporteerd naar een rioolwaterzuivering. Door aanpak bij de bron wordt voorkomen dat vuilwater ontstaat. Dit geldt met name voor regenwater, dat schoon moet blijven en bij voorkeur volgens de trits vasthouden-bergen-benutten-afvoeren (naar oppervlaktewater) wordt verwerkt. Het afkoppelen van regenwater en lokaal benutten voor de lokale groene omgeving is duurzaam omdat het leidt tot lagere energiebelasting voor het zuiveren van afvalwater en drinkwater bespaart.

Onderhoudsplan

Omschrijving onderhoudsplan	Vastgesteld door de raad	Looptijd plan	Volgende actualisatie	Achterstallig onderhoud
Gemeentelijk Rioleringsplan Zaanstad (Zaanstreek-Waterland) 2020-2024 Samen water Ruimte geven Lokale wet- en regelgeving (overheid.nl)	09-07-2020	5 jaar	2024	Nee

Onderhoudsplan

De volgende onderhoudsplannen zijn van toepassing: Regelmatige inspectie van riolering vindt plaats nadat de helft van de verwachte levensduur van een riool is verstreken. Bij een goede ondergrond wordt de levensduur op minimaal 60 jaar geschat. Door de slechte bodemopbouw is de levensduur verwachting van de Zaanse riolering relatief kort, gemiddeld 40 jaar. Bij bedrijfskritische onderdelen als afsluiters, persleidingen, bergbezinkbassins, rioolgemalen en lozingspunten van persleidingen/grote lozers gelden specifieke vervangingsfrequenties. De afgelopen jaren is de onderhoudsachterstand in riolen ingelopen. In 2025 is er voor riolering geen vervangingsachterstand.

De schaarste aan materialen en personeel leidt ertoe dat vervangingsprojecten vertraging oplopen. De financiële middelen voor vervanging blijven hiervoor gereserveerd staan.

Speerpunten 2025

- *Consolideren van de onderhoudsachterstanden*
Uitgangspunt is dat we de riolering tijdig vervangen, zodat ze geen gevaar opleveren in het dagelijks gebruik. Met de financiële ruimte voor vervanging van de openbare ruimte mogen de onderhoudsachterstanden niet toenemen.
- *Werving van civieltechnische voorbereidingscapaciteit voor vervangingsprojecten*
Er is schaarste in de arbeidsmarkt om de voorbereiding

van vervangingsprojecten te kunnen bemensen. De werving van voldoende personeel is een belangrijk speerpunt in deze arbeidsmarkt.

- *Samenwerking met externe partijen*
Vervangingsprojecten vragen een integrale aanpak waar ook de inzet nodig is van nutsbedrijven. Gelet op het werkpakket is het nodig om tot goede afstemming te komen van projecten en de inzet die partijen vrijmaken om het werkpakket te kunnen realiseren.
- *(Onderzoeks)Maatregelen Systeemoverzicht Stedelijk Water (SSW)*
Aan de hand van de aanbevelingen uit het Systeemoverzicht Stedelijk Water voeren we in 2025 een eerste set aan maatregelen uit om knelpunten in de afvalwaterketen (en het watersysteem) aan te pakken.
- *Onderhoud en vervanging riolering*
We reinigen de riolering en de kolken en onderhouden de gemalen, drukriolering en bergbezinkbassins. Om een goed beeld te hebben van de kwaliteit van de riolering, inspecteren we deze regelmatig. Zo zorgen we ervoor dat we de riolering op tijd kunnen vervangen of repareren.
Het investeringsplan voor riolen maakt onderdeel uit van het meerjareninvesteringsplan openbare ruimte (MIP). We bereiden de noodzakelijke rioolvervangingen voor en voeren die uit.
- *Samenwerking in de waterketen*
Zaanstad neemt deel aan het samenwerkingsverband Zaanstreek-Waterland op het gebied van rioolbeheer. Daarin wordt in 2025 onder andere gewerkt aan de

volgende thema's:

- a. Beheer en onderhoud (Bewust beheer, Vervangen IBA's voor verbeterde septic tanks) en
- b. Calamiteitenplan

Financiën

Om het rioolstelsel in Zaanstad te beheren, te vervangen en te verbeteren zijn investeringen noodzakelijk. De beheer- en onderhoudskosten, de kapitaalkosten ten gevolge van deze nieuwe vervangingsinvesteringen, in combinatie met de kapitaalkosten uit het verleden, leiden tot de totale lasten die door de rioolheffing gedekt worden.

Met de ingezette lijn om te gaan sparen voor vervangingsinvesteringen gaan we door om de schuldenlast op het gebied van riolering te verminderen. Bij vaststelling van de rioolheffing voegen we het t saldo van baten/ lasten toe aan de voorziening vervangingsinvesteringen met als doel nieuwe vervangingsinvesteringen versneld af te schrijven.

In 2025 zetten we deze financiële middelen ter hoogte van € 7.207.567 in voor versnelde afschrijving van vervangingsinvesteringen 2025.

De egalisatievoorziening riolen kunnen we niet inzetten voor het verlagen van de schuldenlast op het gebied van riolering. De egalisatievoorziening is hoger dan het doel waarvoor deze is ingesteld. Daarom onttrekken we in 2025 een bedrag van € 971.000 uit deze egalisatievoorziening en geven een korting op de tarieven.

Onderstaand financieel overzicht geeft aan op welke wijze de kapitaalgoederen en het onderhoudsbudget financieel is vertaald in de meerjarenbegroting. Dit betreft de exploitatielasten. De investeringsbedragen zelf zie je terug in de paragraaf investeringen.

Financiën (Bedragen x € 1.000)				
Begrotingsonderdeel	2025	2026	2027	2028
Onderhoudsbudget (exploitatie)	2.852	2.771	2.609	2.609
Dotatie onderhoudsvoorziening	0	0	0	0
Kapitaallasten	9.227	9.128	8.978	8.944

Kerncijfers		
	2025	Bron
Aantal rioolgemalen	171 st	Beheerprogramma, Gisib
Aantal km vuilwaterriool	460 km	Beheerprogramma, Gisib
Aantal km regenwaterriool	308 km	Beheerprogramma, Gisib

Onderwijshuisvesting

Beleidskader

De gemeente heeft op grond van de onderwijswetgeving een zorgplicht voor de huisvesting van scholen voor het basis-, (voortgezet) speciaal en voortgezet onderwijs. Deze zorgplicht is nader uitgewerkt in de 'Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs Gemeente Zaanstad 2015' (2015/96725). De verwachting is dat in 2024 de aangepaste 'Verordening voorzieningen Huisvesting Onderwijs' door de raad wordt vastgesteld. Deze regeling bevat vrij gedetailleerde 'spelregels' voor de schoolbesturen en het gemeentebestuur op het terrein van de onderwijshuisvesting. In de verordening is bepaald dat schoolbesturen in Zaanstad jaarlijks aanvragen kunnen indienen voor huisvestingszaken, waaronder voor nieuwbouw en uitbreiding.

Ontwikkeling van nieuwbouw, vervangende nieuwbouw en renovatie is beleidsmatig gekaderd in twee Integrale huisvestingsplannen (IHP). Het IHP Primair en (Voorgezet) Speciaal Onderwijs (PO (V)SO) 2020-2035 (2022/9904) en het IHP Voortgezet Onderwijs (IHP VO) 2020 (2021/30065). De daarin vastgelegde ambitie voor nieuwbouw, vervangende nieuwbouw en renovatie is Energie Neutraal Gebouw (ENG).

Kwaliteitsniveau

In tegenstelling tot het overige gemeentelijke vastgoed zijn bijna alle schoolgebouwen niet juridisch in eigendom van de gemeente, maar van de schoolbesturen. Het beheer en onderhoud van deze gebouwen is vanaf 2015 primair de verantwoordelijkheid van de schoolbesturen. Zie hiervoor

de wetgeving: Wet op het voortgezet onderwijs, Wet op de Expertisecentra en de Wet op het primair onderwijs. De schoolbesturen ontvangen hiervoor rechtstreeks middelen van het Rijk. De gemeente blijft verantwoordelijk voor nieuwbouw van onderwijshuisvesting. Er zijn een paar schoolgebouwen die de gemeente (nog) niet juridisch heeft overgedragen, zoals een aantal tijdelijke. In die gevallen zorgen de schoolbesturen overigens voor het onderhoud alsof het eigen panden betreffen.

Voor het vaststellen van de bouwkundige staat van het gebouw en om verschillen in de bouwkundige staat te kunnen plaatsen, is een rapportage op grond van NEN 2767 nodig. Uitgangspunt hierbij is, dat voor alle bouwkundige elementen een conditie wordt toegekend. Met die condities kunnen we de de kwaliteit van het totale schoolgebouw vaststellen.. Deze kwaliteit delen we in in de volgende niveaus:

- Conditie 1 Nieuwbouwkwaliteit of met nieuwbouw vergelijkbare kwaliteit;
- Conditie 2 een bouw- of installatiedeel vertoont kenmerken van een beginnende veroudering;
- Conditie 3 het verouderingsproces is duidelijk op gang gekomen;
- Conditie 4 het verouderingsproces is duidelijk zichtbaar;
- Conditie 5 het verouderingsproces is niet meer te keren;
- Conditie 6 de bouwkundige staat is zo slecht dat deze niet meer onder conditie 5 kan worden gerangschikt.

Op basis van de vermelde condities krijgen we inzicht in de bouwkundige staat en of vervangende nieuwbouw noodzakelijk is. Ook de staat van andere elementen (zoals binnenmilieu, veiligheid, locatie, onderwijskundige staat) tellen hierin mee. In Zaanstad zijn de bouwplannen voor het primair, speciaal en voortgezet onderwijs opgenomen in Integraal Huisvestingsplannen, respectievelijk voor het primair/speciaal onderwijs (IHP PO) en het voortgezet onderwijs (IHP VO). In beide plannen gelden, in aanvulling op de bouwkundige kwaliteit, extra criteria (o.a. duurzaamheid, binnenmilieu, onderwijskundige

functionaliteit) om te kunnen bepalen op welke termijn vervangende nieuwbouw of renovatie noodzakelijk is. angende nieuwbouw of renovatie noodzakelijk is.

Onderhoudsplan

Het onderhoud van schoolgebouwen en het opstellen van onderhoudsplannen zijn de verantwoordelijkheid van schoolbesturen. Zaanstad is begonnen met conditiemetingen via de NEN 2767 methode. Voorheen kwam achterstallig onderhoud alleen aan het licht als het bevoegd gezag aan het college meldde dat een gebouw niet meer nodig was voor het huisvesten van een school. Door periodieke metingen kunnen we eerder zien of er sprake is van achterstallig onderhoud. In overleg met de schoolbesturen zijn Uitvoeringsafspraken NEN2767 opgesteld. Hierin is vastgelegd welk deel van het achterstallig onderhoud voor rekening van het bevoegd gezag komt. Deze uitvoeringsafspraken moeten nog bestuurlijk worden afgehecht. Bij het opstellen van deze begroting is het college niet bekend met achterstallig onderhoud bij schoolgebouwen.

Speerpunten 2025

- Haalbaarheid en voorbereiding Blaise Pascal College;
- Voorbereiding van In het Veld, Behouden Haven, de Egelantier, Komeet/Palet, De Dijk Oost (Oude Haven), De Delta / Koraal (fase 2 Kreekrijk), De Gouw & De Kernschool, De Windroos & Kleurenpracht, De Horizon, Pionier, Theo Thijssen & De Mei, de Vrije School;
- Ontwerp en voorbereiding realisatie Bertrand Russell College, Wij-Land, OBS Kogerveld; Zaan Hout;
- Realisatie Herman Gorter, D. Doniastraat.

Financiën

Onderstaand financieel overzicht geeft aan op welke wijze de kapitaalgoederen en het onderhoudsbudget financieel zijn vertaald in de meerjarenbegroting. Dit betreft de exploitatielasten. De investeringsbedragen zelf zie je terug in de paragraaf investeringen.

Financiën (Bedragen x € 1.000)				
Begrotingsonderdeel	2025	2026	2027	2028
Onderhoudsbudget (exploitatie)	nvt*	nvt*	nvt*	nvt*
Dotatie onderhoudsvoorziening	nvt*	nvt*	nvt*	nvt*
Kapitaallasten	9.375	9.562	9.834	11.198

*verantwoordelijkheid en begroting schoolbesturen

Kerncijfers		
	2025	Bron
Aantal duurzame nieuwe en gerenoveerde schoolgebouwen	1 duurzaam gerenoveerd 1 Bijna Energie Neutraal Gebouw (BENG)	Intern dashboard

Sport

Beleidskader

Kapitaalgoederen die onder het programma Sport vallen, zijn de gemeentelijke zwembaden, sporthallen, gymzalen (binnensportaccommodaties) en sportvelden en kunstgrasvelden (buitensportaccommodaties). De exploitatie, inclusief dagelijks onderhoud van de binnensportaccommodaties (zwembaden, sporthallen en gymzalen) is ondergebracht bij het Sportbedrijf (zie Website Sportbedrijfzaanstad.nl). Afspraken staan in een exploitatieovereenkomst. Het groot onderhoud van de binnensportaccommodaties ligt bij de afdeling Grondzaken van de gemeente. Voor het onderhoud van buitensportaccommodaties geldt een subsidieregeling Meedoen in sport. Onderhoud en beheer van de buitensportaccommodaties staan momenteel onder druk door toename van de complexiteit van onderhoud en minder vrijwillige inzet. We hopen in 2025 van start te kunnen met een nieuw model.

Kwaliteitsniveau

Om de kwaliteit van de sportparken te kunnen waarborgen, ontvangen de onderhouds stichtingen die verbonden zijn aan de verenigingen, een handleiding met richtlijnen voor het onderhoud van de velden en de buitenruimte. Deze handleiding gaan we actualiseren naar aanleiding van duurzaamheidsmaatregelen zoals het verbod op chemische gewasbestrijding. Daarnaast schouwen we alle sportparken minimaal eens in de drie jaar op cultuurtechnische kwaliteit en sporttechnische kwaliteit. De sportbonden, VNG en NOC*NSF hebben deze normen gesteld. We gebruiken de resultaten om de sportorganisaties te adviseren over onderhoud van hun sportvelden en buitenruimten. We ontwikkelen een nieuwe beheermodel voor de buitensportaccommodaties per half 2025. Nu zijn de richtlijnen vanuit de sportbonden nog leidend. In het nog vast te stellen beleid zullen we voor het kwaliteitsniveau rapportcijfer 7 als kader voorstellen.

Onderhoudsplan

Voor de zwembaden, sporthallen en gymzalen heeft de afdeling Grondzaken meerjarenonderhoudsplannen opgesteld. Bij de uitvoering treffen we waar mogelijk duurzaamheidsmaatregelen aan de panden en installaties.

Het dagelijks en groot onderhoud van de buitensportaccommodaties gebeurt door de verenigingen en/of beheerstichtingen die de sportparken beheren. Sinds 2022 is het onderhoud van sportvreemde taken (zoals onderhoud en vervanging van pompen en gemalen) overgenomen door de gemeente in samenwerking met de afdeling Openbare Ruimte. De verenigingen huren de kunstgrasvelden en de gemeente is verantwoordelijk voor het groot onderhoud (renovatie en vervanging). We werken momenteel, via het project Beheer buitensport met de verenigingen, aan een toekomstbestendig beheermodel. Enerzijds om de verenigingen te ontlasten, anderzijds om een multifunctioneler gebruik mogelijk te maken. Besluitvorming over dit nieuwe model zal in oktober 2024 plaatsvinden, de implementatie is gepland in juli 2025.

Speerpunten 2025

- Beheer buitensport
- Warmtebron kunstgrasveld Hoornseveld
- Optimalisatie sportpark Hoornseveld inclusief nieuw zwembad De Slag
- Realisatie Hockeyvelden de Kraaien aan Fortuinweg

Financiën

Het budget voor groot onderhoud van de zwembaden, sporthallen en gymzalen is opgenomen in een onderhoudsvoorziening bij de gemeente. Het Sportbedrijf doet het dagelijks onderhoud. De gemeente betaalt hiervoor jaarlijks een exploitatiebijdrage,

Financiën (Bedragen x € 1.000)				
Begrotingsonderdeel	2025	2026	2027	2028
Exploitatiebijdrage Sportbedrijf	4.364	4.457	4.687	4.687
Voorziening (groot onderhoud zwembaden, sporthallen en gymzalen)	nvt	nvt	nvt	nvt
Onderhoudssubsidie kunstgrasvelden	617	640	640	640
Kapitaallasten	3.176	3.411	4.219	4.219

Kerncijfers		
	2024	Bron
Aantal zwembaden	3	Mulier rapport ruimte voor sport 2021
Aantal sporthallen	7	Mulier rapport ruimte voor sport 2021
Aantal gymzalen	48	Mulier rapport ruimte voor sport 2021
Aantal sportparken	26	Mulier rapport ruimte voor sport 2021

Voor het dagelijks onderhoud van de kunstgrasvelden krijgen de verenigingen en/of beheerstichtingen een deel vergoed door de gemeente in de vorm van een onderhoudssubsidie. Voor het groot onderhoud (renovatie en vervanging) van de kunstgrasvelden is budget opgenomen in de investeringsbegroting.

Bovenstaand financieel overzicht geeft aan op welke wijze de kapitaalgoederen en het onderhoudsbudget financieel zijn vertaald in de meerjarenbegroting. Dit betreft de exploitatielasten. De investeringsbedragen zelf zie je terug in de paragraaf investeringen.

Gemeentelijk vastgoed

Beleidskader

Het beleid omtrent gemeentelijk vastgoed is vastgelegd in de nota "Gemeentelijke vastgoedportefeuille" (najaar 2012). De gemeente Zaanstad heeft al haar maatschappelijk vastgoed (dat zij zelf in eigendom heeft) financieel en organisatorisch gecentraliseerd ondergebracht bij de afdeling Grondzaken. Voor deze begroting betekent dit, dat bijna al het vastgoed staat onder Grondzaken en Vastgoed

in het programma 2 Verstedelijking. De uitzondering is het stadhuis en het pand aan de Slachthuisstraat. Deze panden staan in deze begroting onder programma 7 Samen werken aan Zaanstad. Dit betreft huisvesting voor het eigen personeel (ambtenarenhuisvesting).

Onderhoudsplan

Het volgende onderhoudsplan is van toepassing:

Onderhoudsplan				
Omschrijving onderhoudsplan	Laatste actualisatie	Looptijd plan	Volgende actualisatie	Achterstallig onderhoud
Duurzame meerjaren onderhoud voorspelling	December 2023 / januari 2024	10 jaar	December 2024 / januari 2025	Nee

De werkelijke onderhoudskosten voor het vastgoed zijn niet ieder jaar gelijk en fluctueren op basis van de onderhoudsbehoefte. Niet elk jaar wordt bijvoorbeeld geschilderd. In de begroting gaan we uit van een gemiddelde over 10 jaar. Daarom heeft de gemeente naast de structurele middelen in de begroting ook een voorziening voor het groot onderhoud om deze fluctuatie op te vangen. Op 1 januari 2024 was het saldo van deze voorziening € 4,2 miljoen.

Ieder jaar werken we het onderhoudsplan voor het vastgoed bij. We verwachten dat we de komende jaren meer aan onderhoud uitgeven dan het jaarlijkse budget en de voorziening gaan inzetten. Aan het eind van 2031 zou de voorziening dan op nul uitkomen.

Speerpunt 2025

Een speerpunt voor het vastgoed is ook het verduurzamen ervan. Daarom is het woord duurzaam ook opgenomen in de naam van het onderhoudsplan.

Financiën

Het gemiddelde budget voor het onderhoud van het vastgoed is opgenomen in de begroting van de gemeente. Onderstaand financieel overzicht geeft aan waar het vastgoed en het onderhoudsbudget is opgenomen in de meerjarenbegroting. Dit betreft de exploitatielasten. De investeringsbedragen zelf zie je terug in de paragraaf investeringen.

Financiën (Bedragen x € 1.000)				
Begrotingsonderdeel	2025	2026	2027	2028
2.6 Grondzaken en vastgoed	3.894	3.715	3.715	3.715
7.3 Organisatie	685	685	685	685

Kerncijfers

Een classificatie van onderdelen van de begroting van de gemeente is naar taakveld. Deze classificatie kan ook worden gebruikt voor het gemeentelijk vastgoed. In de onderliggende administratie van de gemeente worden kosten veelal per gebouw geregistreerd. In de tabel hieronder is een telling aangebracht van het aantal gebouwen dat de gemeente heeft geregistreerd voor de begroting. De telling is geen statisch gegeven. Gedurende een begrotingsjaar kunnen onderhoudsbedragen wijzigen of een algemener budget als onderhoudsbudget worden aangemerkt.

Kerncijfers	
	aantal
0.3 Beheer ov. gebouwen en gronden	19
0.4 Overhead (stadhuis)	2
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	8
2.2 Parkeren	2
2.5 Openbaar vervoer	2
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	15
4.2 Onderwijshuisvesting	2
5.2 Sportaccommodaties	39
5.3 Cultuurpres., -prod. en -part.	5
5.4 Musea	1
5.7 Openb.groen en recreatie	4
6.1 Samenkracht en burgerpart.	5
7.1 Volksgezondheid	1
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	2
8.3 Wonen en bouwen	18

3.4 Financiering

Inleiding

In deze paragraaf beschrijven we de uitvoering van de gemeentelijke financieringsfunctie. De financieringsfunctie zorgt ervoor dat voldoende geld beschikbaar is zodat aan alle financiële verplichtingen kan worden voldaan. Hiervoor worden kortlopende en langlopende leningen aangetrokken. Onder de financieringsfunctie valt ook het verstrekken van leningen en garanties en het beheersen van financiële risico's.

Het wettelijk kader ligt voor een deel besloten in de nationale regelgeving en voor een deel in de Europese regelgeving. Binnen de nationale regelgeving zijn de kaders vooral de:

- [Wet financiering decentrale overheden \(Wet Fido\)](#)
- [De Wet houdbare overheidsfinanciën \(Wet Hof\)](#)
- [Besluit Begroting en Verantwoording \(BBV\)](#)
- [De Gemeentewet](#)

Deze wettelijke kaders zijn verder uitgewerkt en vastgelegd in het Treasuryjaarplan, Financiële verordening en de nota financiering. Het beleid over verstrekken en beheren van leningen en garanties door de gemeente aan derden is opgenomen in de mei 2024 door de raad vastgestelde nota Financiering.

Geprognosticeerde balans

De geprognosticeerde balans geeft inzicht in de ontwikkeling van het materieel en financieel bezit en hoe het bezit wordt gefinancierd. In onderstaande tabel staat de vereenvoudigde geprognosticeerde balans van de gemeente. Uitgaande van de eindbalans 2023 wordt deze aangevuld met een raming voor 2024 en verder op basis van de gegevens tot en met medio augustus en de Meerjaren Investerings Planning (MIP) vanaf 2024 en de mutaties investeringsfonds. Begin 2024 bedroeg het bezit € 939 mln. inclusief het werkkapitaal van € 70 mln. Het werkkapitaal bestaat uit de saldering van vlottende activa en vlottende passiva. Het bezit wordt gefinancierd met € 262 mln. interne financieringsmiddelen (reserves, resultaat na bestemming en voorzieningen), met € 677 mln. externe financieringsmiddelen. De schulden stijgen naar verwachting tot een bedrag van € 1.043 mln. eind 2028.

Hierna wordt verder ingegaan op de samenstelling en ontwikkeling van de bezittingen en financieringsmiddelen.

Vereenvoudigde prognosebalans (bedragen x € 1 mln.)

	Werkelijk 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Materieel bezit	825	899	986	1.065	1.161	1.258
Financieel bezit	44	40	37	33	30	26
Werkkapitaal	70	98	104	73	54	23
Totaal bezit	939	1.037	1.127	1.171	1.245	1.307
Reserves	238	243	245	236	240	246
Voorzieningen	24	22	17	18	18	18
Externe financieringsmiddelen	677	772	865	917	987	1.043
Totaal financieringsmiddelen	939	1.037	1.127	1.171	1.245	1.307

Bezittingen

Het materieel bezit bestond begin 2025 uit:

- Weg-, water- en rioolwerken waarvoor ter dekking een tarief wordt geheven (€ 226 mln.)
- Grond in erfpacht (€ 159 mln.)
- Investerings met economisch nut (€ 316 mln.)
- Investerings met maatschappelijk nut (€ 198 mln.)

De bezittingen nemen toe van € 825 mln. in begin 2024 tot € 1.258 mln. eind 2028. De samenstelling en ontwikkeling van de materiële bezittingen (Materiële vaste activa) wordt verder toegelicht in de paragraaf Investerings.

De financiële bezittingen (Financiële vaste activa) bestaan voornamelijk uit verstrekte leningen (BKZ, SVN, Veiligheidsregio, ZMC en AZ). Deelnemingen betreffen BNG en het warmtenet.

Financiële vaste activa (bedragen x € 1 mln.)						
	Werkelijk 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Deelnemingen	3	3	3	3	3	3
Verstrekte leningen aan derden	37	37	34	31	28	25
Totaal	40	40	37	34	31	28

Financieringsmiddelen

De bezittingen worden gefinancierd met interne en externe financieringsmiddelen. De interne financieringsmiddelen bestaan uit de reserves, resultaat na bestemming en voorzieningen.

Interne financieringsmiddelen (bedragen x € 1 mln.)						
	Werkelijk 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Algemene reserve	19	24	24	23	24	24
Bestemmingsreserves	206	220	221	213	216	223
Resultaat na bestemming	14	-	-	-	-	-
Voorzieningen	24	22	17	18	18	18
Totaal	263	266	262	254	258	265

De externe financieringsmiddelen zijn leningen van externe partijen waarover rente en aflossing wordt betaald. De behoefte aan (langlopende) externe financieringsmiddelen stijgt volgens de prognoses vanuit de (investerings-) begroting van € 677 mln. eind 2023 naar € 1.043 mln. eind 2028. De ontvangen rijksbijdragen voor de woningbouwimpuls en volkshuisvestingsfonds worden de komende 10 jaar besteed. De reden voor de stijging van de schuld is gelegen in de investeringsplanning voor de komende jaren.

Onderstaande tabel toont de samenstelling en ontwikkeling van de externe financieringsmiddelen uit kort- en langlopende leningen en de omvang van de nog aan te trekken financiering. Dit vertaalt zich in de "prognose nog aan te trekken langlopende schuld" in onderstaande tabel.

Externe financieringsmiddelen en korte schuld (bedragen x € 1 mln.)

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Kortlopende schuld waarvan het renterisico wordt afgedekt met swaps	52	52	52	52	52	52
Overige kasgeldleningen	-	-	36	36	36	36
Vooruit ontvangen specifieke uitkeringen	150	172	152	132	112	92
Langlopende schulden	475	461	432	389	346	303
Prognose aflossingen/ nog aan te trekken langlopende schuld	-	29	43	43	43	23
Prognose nog aan te trekken langlopende schulden (investeringsbegroting)	-	58	150	265	398	537
Totaal	677	772	865	917	987	1.043

Overige kasgeldleningen

In 2025 bedraagt de kasgeldlimiet € 62 mln. In de huidige situatie ligt de rente voor de lang lopende leningen lager dan de rente voor de kortlopende leningen. Hierdoor is besloten om circa 60% van de totale kasgeldlimiet te gebruiken en op te nemen bij overige kasgeldleningen.

Scenario realistische schuldprognose

In bovenstaande tabel wordt uitgegaan van de investeringsplanning volgens het Meerjaren Investerings Planning (MIP). In werkelijkheid zien we de afgelopen jaren, als gevolg van plannings- optimisme, de realisatie van investeringen achterblijven bij de begroting. Voor de raming van de uitgaven aan investeringen en de ontwikkeling van de financieringsbehoefte in de tabel hierboven, wordt op basis van historische cijfers over de realisatiegraad van investeringen in vergelijking met de begroting uitgegaan van 75% van de investeringen.

Renteparameters

Voor de begroting 2025 wordt uitgegaan van een verwachte rente van: 3 % voor de nog aan te trekken langlopende schuld (looptijd 10 jaar). Dit percentage houden we constant tot en met 2028. De rente is nog steeds in beweging. Voor de kortlopende rente (kasgeldleningen voor maximaal een jaar) ramen we voor 2024 een rente percentage van 3,5 % en ook dit houden we constant tot 2028. Aangezien dit percentage de langlopende rente

overstijgt gaan we niet langer uit van maximale benutting kasgeldlimiet. Dit hebben we gehalveerd.

Renteomslag 2025

Bij de voorjaarsnota is de renteomslag voor 2025 vastgesteld op 1,5 % (hetzelfde percentage als 2024). We verwachten dat deze renteomslag de komende jaren constant kan blijven.

Aflossingsprofiel / renterisiconorm

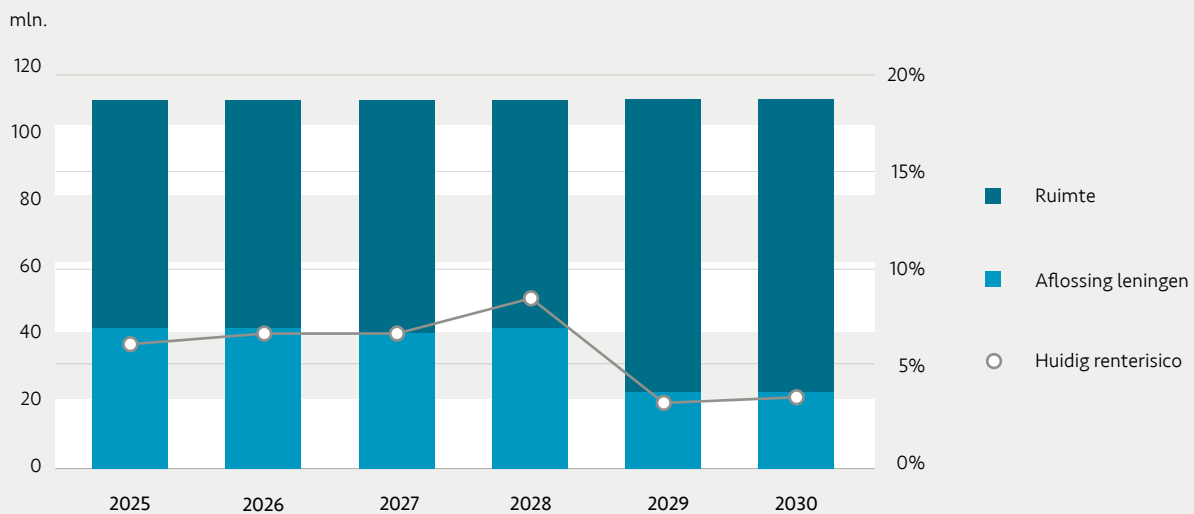
Onderstaande grafiek toont een overzicht van de aflossingen van de totale bestaande langlopende schuld. Hieruit blijkt dat de aflossingsverplichtingen van de bestaande langlopende schuld goed zijn gespreid over de jaren. De renterisiconorm vanuit de wet Fido stelt dat de aflossingsverplichtingen van de bestaande schuld maximaal 20% van de begrotingsomvang bedragen. In Zaanstad is het beleid prudent, gericht op begrenzing van jaarlijkse aflossingen en renteherzieningen tot maximaal 10% van de begrotingsomvang. Een rentestijging van 1% zal tot maximaal 0,1% hogere rentelasten op de begroting leiden. Met een begrotingsomvang van € 719 mln. in 2024 bedraagt de renterisiconorm € 144 mln.

Onderstaande tabel is geactualiseerd met informatie tot en met medio augustus. In de grafiek is zichtbaar dat dit streven voor de komende jaren gewaarborgd is, ondanks relatief hoge aflossingen in de komende 4 jaar.

Renterisiconorm (bedragen x € 1 mln.)

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
(1) Omvang begroting	677	719	740	785	708	669
(2) Renterisiconorm (20% van (1))	135	144	147	156	141	131
(3) Renterisico op vaste schuld	40	40	40	40	40	40
Huidig risicopercentage	6 %	6%	6%	5%	6%	6%
(4) Ruimte onder renterisiconorm (2)-(3)	95	104	107	116	101	91

Renterisico (bedragen x € 1 mln. / percentages)

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet beoogt de budgettaire gevolgen van schommelingen in de rente op korte leningen te beheersen. De korte schuld is bedoeld voor de lopende uitgaven en zodoende is de limiet gekoppeld aan het begrotingstotaal. De kasgeldlimiet is vastgesteld op 8,5% van het totaal van de jaarbegroting bij aanvang van het jaar. In 2025 bedraagt de kasgeldlimiet € 62 mln. De kasgeldlimiet mogen we maximaal twee kwartalen achtereen overschrijden. Daarna moeten we maatregelen treffen om het kwartaal daarna aan de kasgeldlimiet te voldoen.

Het streven van de gemeente is niet langer om de kasgeldlimiet maximaal te benutten. De korte rente is sinds medio 2023 namelijk hoger dan de langlopende rente.

Renteresultaat

In het BBV is opgenomen dat de paragraaf Financiering van de begroting en jaarstukken naast de beleidsvoornemens en het gerealiseerde beleid voor het risicobeheer van de financieringsportefeuille ook inzicht moet geven in:

- de rentelasten;
- het renteresultaat;
- de wijze waarop rente wordt toegerekend aan investeringen en grondexploitaties;
- de financieringsbehoefte.

Onderstaand renteschema, uitgewerkt voor het begrotingsjaar 2025, geeft invulling aan de eerste drie punten:

Schema met rentetoekening (Bedragen x € 1.000)

2025	Begroting
SCHEMA RENTETOEREKENING:	
a Externe rentelasten lang/kort OG	10.724
b Externe rentebaten	1.103
Totaal door te rekenen externe rente	9.621
MINUS:	
c Rente aan grexen door te berekenen	479
Totaal minus	479
SALDO door te rekenen externe rente	9.142
PLUS:	
d1 Rentevergoeding over EV	2.195
d2 Rentevergoeding over Voorzieningen CW	554
Bedrijfsvoeringslasten / kosten betalingsverkeer	96
Totaal plus	2.845
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	11.987
RENTERESULTAAT:	
e De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente	14.206
f Renteresultaat taakveld treasury	-2.219

Voor een getrouwe weergave van de rentelasten op de taakvelden is uit hoofde van de BBV een correctie verplicht indien de werkelijke toe te rekenen rentelasten meer afwijken dan 25% van de begrote rentelasten. Op grond van bovenstaande berekening komt er een renteomslagpercentage van 1,3%. Vanwege deze reden kunnen wij het renteomslagpercentage handhaven op 1,5%.

EMU-saldo

Het EMU-saldo is in 1992 door de Economische en Monetaire Unie ingevoerd om vergelijkingen tussen de verschillende eurolanden mogelijk te maken. Het EMU-saldo (ook wel begrotingssaldo genoemd) is de optelsom van alle inkomsten en uitgaven van de rijksoverheid en de decentrale overheden. Volgens de regels van de EMU, zoals vastgelegd in het Verdrag van Maastricht, mag het vorderingstekort (het EMU-saldo) van een land niet hoger zijn dan 3% van het bruto binnenlands product. Hiermee wil men de economische sterkte van de eurolanden behouden. Het EMU-saldo wordt dus vooral op landelijk niveau gebruikt. De gemeente is een decentrale overheid. In het Besluit Begroting en Verantwoording is de verplichting vastgesteld dat de gemeenten in hun begroting ramingen van het EMU-saldo dienen te verstrekken. Het EMU-saldo is voor

de individuele gemeente echter geen sturingsvariabele. Dat komt omdat bij het EMU-saldo wordt gekeken naar het saldo van de begroting volgens het kasstelsel, naar welke geldstromen er in een jaar binnen komen en welke er uitgaan. De gemeente werkt echter met een baten-lasten stelsel, waarbij gestuurd wordt op een structureel sluitende (meerjaren)begroting. Door het verschil in gehanteerde stelsel kan het voorkomen dat bij een sluitende begroting, een gemeente toch een negatief EMU-saldo heeft.

Investerings en uitgaven die worden gedekt uit reserves tellen bijvoorbeeld niet mee in de uitkomst in het baten-lastenstelsel, maar tellen wel door in het EMU-saldo. Het geprognosticeerde EMU-saldo voor Zaanstad voor 2025 komt uit op € 83 mln. nadelig. Het betekent dat in EMU-termen de uitgaven € 83 mln. hoger zijn de inkomsten.

Het EMU-saldo geeft de kasstroom aan. Dit saldo moeten we financieren. De komende jaren neemt het EMU-saldo af omdat investeringen met maatschappelijk nut worden geactiveerd. Voorheen kwamen deze rechtstreeks ten laste van de begroting. De vrijkomende ruimte in de begroting voegen we jaarlijks toe aan het Transformatiefonds.

EMU-saldo (Bedragen x € 1.000)					
	2024	2025	2026	2027	2028
Exploitatiesaldo voor mutatie reserves	-2	-	24	11	10
Afschrijvingen	-30	-34	-38	-42	-44
Grondexploitaties	4	3	-44	-14	16
Bruto dotaties aan voorzieningen	-7	-8	-9	-9	-9
Onttrekkingen uit voorzieningen	7	8	9	9	9
BTW Compensatiefonds	-	-30	-	-	-
Investerings die worden geactiveerd	84	140	161	165	145
Totaal EMU-saldo	58	84	102	120	127

Verstreckte leningen, garanties en borgstellingen

Zaanstad verstrekt leningen als het publiek belang is gediend en er geen andere financiers zijn. Uitgangspunt is dat we vanuit de financiële analyse van de onderliggende business case aan alle aflossings- en renteverplichtingen kunnen voldoen. Dit is echter niet zonder risico's. Juist de combinatie van publiek belang en de afwezigheid van een externe financieringsmogelijkheid maakt het risico bovengemiddeld hoog. Garanties worden alleen verstrekt als dit een toegevoegde waarde oplevert ten opzichte van een lening.

De treasurer koppelt aan iedere verstrekte (achter) borgstelling een risicoprofiel, zodat we het totale risico van de gehele portefeuille aan (achter)borgstellingen continu kunnen inschatten.

Binnen de gemeente Zaanstad onderscheiden wij vier risico klassen. De risico-indicaties 'minimaal', 'laag', 'middel' of 'hoog' betekenen dat er respectievelijk een minimale, lage, gemiddelde of hoge kans bestaat dat de garantie wordt ingeroepen. Dat heeft tot gevolg dat de gemeente de omvang van de garantie gedeeltelijk of in zijn geheel moet verstrekken aan de begunstigde. Bij wijziging van de risicoklasse besluiten we om de intensiteit van de monitoring te verhogen of te verlagen.

De gemeente Zaanstad heeft geen aparte reserve voor optredende risico's die zich voordoen als de gemeente een verplichting moet overnemen. Een dergelijke last moeten we dan opvangen in de exploitatie of komt direct ten laste van de algemene reserve. Het risicoprofiel van de portefeuille (achter)borgstellingen nemen we mee bij het bepalen van de omvang van het weerstandsvermogen.

Verstrekte geldleningen

Ultimo 2023 is er € 41 mln. aan leningen verstrekt, waarvan de belangrijkste aan BKZ, AZ, Alliander ZMC en Svn. Van de verstrekte leningen heeft de lening aan het ZMC (€ 5 mln. per balansdatum 2023) een hoog risicoprofiel.

Garanties en borgstellingen

Garanties met een risico-indicatie middel of hoog en de garanties met een risico-indicatie laag die groot van omvang zijn worden hieronder nader toegelicht.

Garanties en borgstellingen (Bedragen x € 1.000, stand per 31 december)					
Risicocategorie	Portefeuille	2022	2023	2024	2025
Minimaal	WSW	862.309	961.018	961.018	961.018
Totaal minimaal		862.309	961.018	961.018	961.018
Laag	Woningbouw excl. WSW	2.156	1.696	864	-
Laag	Divers	2.669	2.568	2.397	2.094
Laag	Zorg	2.241	2.020	1.802	1.577
Laag	Sport	1.064	451	360	319
Laag	Sociaal	166	158	150	142
Totaal laag		8.296	10.893	9.665	7.456
Middel	Milieu	44.246	40.429	40.429	40.429
Middel	Divers	4.000	4.000	3.000	3.000
Totaal middel		48.246	44.429	43.429	43.429
Hoog	Ziekenhuis	3.537	2.179	821	393
Totaal hoog		3.537	2.179	821	393
Eindtotaal excl. WSW		60.079	57.501	53.915	51.278

Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) (achtervangpositie)

Het WSW staat borg voor de rente en aflossingen van leningen van woningcorporaties, waardoor de corporaties tegen gunstige voorwaarden kunnen lenen. De achtervang van de deelnemende Nederlandse gemeenten en het Rijk is onderdeel van een bredere zekerheidsstructuur die uit drie lagen bestaat:

- De primaire zekerheid ligt in de onderlinge waarborg tussen de corporaties binnen het WSW (solidariteit). Als een corporatie niet meer kredietwaardig is, kan deze saneringssteun ontvangen die opgebracht wordt door de andere corporaties middels de saneringsheffing.
- Als de saneringssteun onvoldoende is of besloten wordt om niet te saneren, kunnen financiers aanspraak doen op het WSW (secundaire zekerheid). Het WSW zal proberen haar zekerheden – het onderpand van de noodlijdende corporatie(s) – uit te ponden om met de opbrengsten de schade zo veel mogelijk te beperken. Resterende schade wordt bekostigd uit het eigen vermogen van het WSW. Indien het vermogen van het WSW onder een bepaald niveau dreigt te komen (0,25% van garantievolume) is het WSW verplicht bijstorting op te vragen bij de deelnemende corporaties. Pas als ook deze zekerheden niet toereikend zijn wordt aanspraak gedaan op de achtervangpositie.

- De tertiaire zekerheid wordt verstrekt door de Nederlandse gemeenten en het Rijk. Deze vullen het garantievermogen van het WSW met renteloze leningen aan, zodanig dat het WSW de borgstellingen aan geldverstrekkers kan nakomen.

Begin 2024 was de stand van het Zaanse geborgde aandeel € 961 mln. op een totaal voor Nederland van € 80 miljard. De kans dat aanspraak gemaakt wordt op de gemeentelijke achtervang is minimaal. Hieronder vermelden we de bedragen ultimo 2024.

1. *Huisvuilcentrale (HVC) € 40,0 mln.*
Zaanstad staat voor 9% hoofdelijk garant voor de leningen die HVC zelfstandig kan aantrekken. Het risico van deze garantstelling wordt middel ingeschat. Zie ook de paragraaf verbonden partijen.
2. *Zaans Medisch Centrum (ZMC) € 2,2 mln.*
In de jaren 90 zijn diverse garanties verstrekt aan het Zaanse Medisch Centrum (ZMC); deze lopen af in 2028. Het restant is momenteel nog € 3,5 mln. In 2012 stelde de gemeente ook een kredietfaciliteit van € 5 mln. beschikbaar in verband met de nieuwbouw. In maart 2022 is deze faciliteit verhoogd naar € 7,5 mln. Dit was vanwege het businessplan, waarbij alle belanghebben-

den (huisbankiers, zorgverzekeraars, medisch specialisten en gemeente) van ZMC zich hebben ingezet om de continuïteit van ZMC te waarborgen. De kredietfaciliteit (in de vorm van een achtergestelde lening) wordt gebruikt om tijdelijke liquiditeitstekorten (bijvoorbeeld in verband met uitbetaling vakantiegeld of eindejaarsuitkering) te overbruggen. Hiernaast blijkt dat het regelmatig lang duurt voordat prijsafspraken met zorgverzekeraars definitief zijn. Momenteel (september 2023) staat er € 7 mln. uit voor de faciliteit. Elk kwartaal ontvangt het ZMC een rentenota. Het financiële toezicht op ZMC is aangescherpt. ZMC verstrekt ons financiële stukken (begroting, kwartaalrapportages en jaarrekening). ZMC voegt scenario's toe aan de begroting en de kwartaalrapportages zijn inmiddels aangevuld met de risico's. Deze stukken zijn bestemd voor ambtelijke toetsing door de treasurer en de treasury commissie. De verwachting is dat ZMC vanaf nu in financieel rustiger vaarwater komt. Desondanks hebben we het risico op de garanties en achtergestelde lening op hoog ingeschat en dit monitoren we bij elk P&C product.

3. *Woningbouw exclusief WSW Parteon € 0,9 mln.*
In de jaren 90 zijn diverse garantstellingen verstrekt aan de woningbouwcorporaties. Vanaf 2000 lopen alle garantstellingen aan woningbouwcorporaties via het WSW. Deze garanties lopen in 2025 af. Het risico van deze garantstelling wordt laag ingeschat.
4. *Zorgcentrum Saenden € 1,8 mln.*
In 2005 heeft de gemeente een borgstelling afgegeven aan de Katholieke Stichting Zorgcentrum Saenden, in 2010 is deze borgstelling verlengd. In 2011 is de Katholieke Stichting Zorgcentrum Saenden gefuseerd met stichting de Zorgcirkel. Het risico van deze garantstelling wordt laag ingeschat.
5. *De Adelaar monument € 3,0 mln.*
Voor de restauratie van het monument de Adelaar is in 2005 een borgstelling aan Vanilia verstrekt van € 3 miljoen. Het betreft een 30-jaars aflossingsvrije lening. Het modebedrijf heeft haar hoofdkantoor in het monument gevestigd. Het risico van deze garantstelling wordt middel ingeschat.
6. *Milieu garantie € 1 mln.*
Voor bodemsanering Zuiderhout hebben we een garantie via de BNG afgegeven voor € 1 mln. Deze is op 26 augustus 2024 beëindigd vanwege de aankoop door de gemeente van dit terrein.
7. *St. de Zaanse Schans € 2,2 mln.*
De gemeente Zaanstad heeft een borgstelling afgegeven voor de aankoop van monumentale panden op de Zaanse Schans. De gemeente Zaanstad heeft het recht van eerste hypotheek.

De Stichting Zaanse Schans heeft de panden aangekocht gezien het belang voor de toekomstvisie van de Zaanse Schans. Vanuit de gemeente is de Stichting hiervoor ook de aangewezen partij: het veiligstellen van de coherentie in de gezamenlijke ontwikkeling van alle panden op de Zaanse Schans is van groot strategisch belang voor de gemeente Zaanstad (2017/2299). Het risico wordt laag ingeschat.

3.5 Bedrijfsvoering

Inleiding

Voor u ligt de paragraaf bedrijfsvoering. Programma 7 Samenwerken aan Zaanstad beschrijft de uitdagingen waar de organisatie voor staat, en haar rol in het samenspel met college en raad. Ook bedrijfsvoering moet zich richten op de nieuwe sturingslijnen van opgaven, gebieden en clusters.

Voor 2025 zien wij de volgende speerpunten:

- Vanaf de jaarrekening 2023 legt het college verantwoording af aan de raad over de financiële rechtmatigheid in de jaarrekening.
- Wij zoeken nog meer de verbinding met de stad m.b.t. diversiteit en inclusie door het organiseren van Roze zaterdag 2025, het delen van kennis en (slavernij) verleden en we nemen actief deel in de stad aan initiatieven die inclusie bevorderen en diversiteit waarderen.
- In 2025 werken we verder uit hoe we de werkhuizen van het stadhuis willen indelen, op basis van de uitkomsten van het experiment en gesprekken met leidinggevenden. De verwachting is dat dit project doorloopt tot 2026.

Deze paragraaf zoomt eerst in op een aantal ontwikkelingen binnen de gemeentelijke bedrijfsvoering. In het tweede onderdeel van deze paragraaf 'Onze mensen en middelen' leest u meer over het capaciteitsbudget (salaris- en inhuurkosten), cao gemeenten en pensioenakkoord.

Algemene beleidsontwikkelingen bedrijfsvoering

Informatiebeveiliging en privacy

Inwoners moeten erop kunnen vertrouwen dat de gemeente Zaanstad zorgvuldig met (persoons)gegevens omgaat. Hiervoor neemt de gemeente verschillende maatregelen op het gebied van informatiebeveiliging en

privacy. We meten jaarlijks het niveau van privacy en informatiebeveiligingsmaatregelen ten opzichte van het voorgaande jaar. De gemeente legt hierover verantwoording af in de jaarverslagen. Hierin staan aanbevelingen om een hoger niveau te bereiken. Aanbevelingen uit de rapportages worden in de organisatie opgepakt. Op deze manier hebben we een verbetercyclus waarbij de mate van privacybescherming en informatiebeveiliging mee groeit met de toename van digitalisering en de toename van bedreigingen. Nieuwe Europese wetgeving regelt dit steeds gedetailleerder en vereist dit van de gemeente (NIS2 en AI Act)*. In 2025 gaan we ons voorbereiden op deze nieuwe wetgeving.

Bescherming van gegevens vindt plaats door juridische maatregelen en maatregelen op het gebied van mens, organisatie en techniek. Maatregelen zijn onder andere bewustwording, risico analyses (DPIA's- data protection impact analyse) uitvoeren, afhandeling van datalekken en rechten van betrokkenen. Transparantie en kennis over wat we doen, met wie en waarom, zodat we dat altijd goed kunnen uitleggen aan de inwoners.

In het kader van informatiebeveiliging zetten we in 2025 in op de volgende drie punten:

- invoering van de NIS2;
- formaliseren van bedrijfscontinuïteitsplannen;
- vergroting van het bewustwordingsniveau van medewerkers.

Als we geen goede maatregelen nemen, lopen we risico's op het gebied van

- beschikbaarheid, aantasting integriteit en vertrouwelijkheid gegevens;
- geld: Boetes AP, schadevergoeding/ aansprakelijkheid, losgeld, acute herstelacties bij incidenten zoals hacks en datalekken;
- reputatieschade, maatschappelijke schade voor inwoners zoals discriminatie of uitsluiting en Identiteitsdiefstal of -fraude.

*NIS2 = Network Information Security, AI = Artificial Intelligence

Procesmanagement

De bedrijfsvoering krijgt steeds meer te maken met nieuwe wetgeving. Naast de rechtmatigheidsverantwoording en privacywetgeving is er ook wetgeving op komst in het kader van informatiebeveiliging. Dit moet, naast kwalitatief goede dienstverlening, geborgd worden in de processen. Procesmanagement wordt daarom steeds belangrijker. We willen dat verbeteren binnen de bestaande formatie. Als we het inzicht in de uitvoering van de processen vergroten, kunnen we ook efficiënter sturen op verbeteringen.

Integriteit

Het op een duurzame wijze borgen van de integriteit van onze organisatie, vraagt dat ambtenaren en politieke ambtsdragers voortdurend scherp blijven. Met de nieuwe gedragscode voor Politieke Ambtsdragers is er door middel van bijeenkomsten aandacht voor het gesprek over politieke integriteit, vraagstukken en risico's.

Een van die risico's is dat de gemeente doelwit kan zijn van ondermijnende criminaliteit. De gemeente is namelijk interessant voor criminelen, onder andere voor toegang tot diensten, middelen, (persoons)informatie en reisdocumenten. Bewustwording over de risico's van ondermijning en criminele beïnvloeding (zoals omkoping en intimidatie) is daarom van belang. In 2025 zetten we daar verder op in om de kans op criminele inmenging te verkleinen.

Lokaal, duurzaam en circulair inkopen

De gemeente Zaanstad heeft oog voor lokale ondernemingen en biedt hen kansen op opdrachten. Hiervoor zetten we verschillende instrumenten in zoals te lezen in het strategisch inkoopbeleid. Zaanstad neemt sinds 21 november 2022 wederom deel aan het nieuwe landelijke Manifest Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI) 2022-2025. Om concreet te maken Zaanstad hier de komende jaren verder invulling aan gaat geven, is eind juni 2024 het Actieplan MVOI 2022-2025 vastgesteld. Daarbij houden we bij onze inkoop rekening met de sociale, ecologische en economische dimensies van duurzaamheid, waarbij we een bijdrage kunnen leveren aan de zes strategische opgaven van onze stad.

Voor een duurzame en sociale verandering is borging van duurzaamheid in de hele organisatie nodig. Daarom gaat de gemeente aan de hand van concrete acties deze duurzaamheidsopgave gezamenlijk (intern en met de markt) oppakken, waarbij een langetermijnvisie noodzakelijk is. Zo bieden we niet alleen de markt perspectief voor onze investeringen, maar kunnen we ook heldere en concrete stappen zetten om de duurzaamheidsambities te behalen.

We zetten flink in op MVOI door bewustwording en draagvlak binnen de organisatie en we gaan procesmetingen doen om MVOI in het inkooptraject te kunnen monitoren. Verder doen we met verschillende pilots binnen de GWW-sector (Grond-, Weg- en Waterbouw) ervaring op

met effectmetingen (CO2 reductie/circulariteit). Voor social return on investment voeren we de aanbevelingen van de rekenkamer voor de monitoring volledig uit.

Werving en Selectie

Vanaf 2024 bouwen we voort op de employer branding (werkgeversmerk) campagne die eind 2024 van start gaat. Deze campagne speelt een cruciale rol in het versterken van ons imago als aantrekkelijke en inclusieve werkgever. Hiermee kan Zaanstad talent aantrekken dat goed aansluit bij onze organisatiecultuur en waarden.

Een optimale ervaring door sollicitanten blijft ontzettend belangrijk in het gehele werving- en selectieproces. Inclusief werven en selecteren is één van onze speerpunten. Met subsidie vanuit de VNG maken we een start met het 'objectief selecteren' om een grotere doelgroep aan te spreken en divers talent binnen te halen.

In het recruitmentproces is het Applicant Tracking System (ATS) ondersteunend. Met een nieuw ATS vanaf 2025 is er extra aandacht voor efficiëntere werkprocessen en het omgaan met privacygevoelige gegevens. Ook krijgt de website werkenbij.zaanstad.nl een update, met een aansluiting op het nieuwe zaanstad.nl.

Binden en boeien

Zaanstad doet er alles aan om medewerkers zich optimaal te laten ontwikkelen en te laten presteren. De basis hiervoor zijn de gesprekken tussen werknemer en leidinggevende over persoonlijke ontwikkeling en de doelstellingen in het werk.

In 2024 is de gesprekscyclus aangepast. Leidinggevende en werknemer hebben nu professionele middelen om dit gesprek goed te voeren. In 2025 gaan we de gesprekscyclus als basis gebruiken voor de strategische personeelsplanning.

Door de gesprekken structureel te voeren, is er een beter beeld van de talenten in de organisatie. Daarnaast helpen loopbaanadviseurs medewerkers bij het vormgeven van hun ambities.

Met een beter beeld van de talenten en steeds vaker een goed loopbaanadvies krijgen medewerkers meer mogelijkheden om door te groeien.

Het ontwikkeltraject voor de jonge ambtenaar zijn we in 2024 gestart. In 2025 gaan we dit traject evalueren en aanpassen waar dat nodig is. Daarnaast zijn er ook nog andere groepen collega's binnen de organisatie die misschien behoefte hebben aan een ontwikkeltraject. Dit gaan we in 2025 onderzoeken.

Vitale medewerkers

In 2025 is er verdere vooruitgang geboekt met planmatig werken op het gebied van verzuim en vitaliteit. Met als doel ons verzuim naar beneden te brengen en de vitaliteit

van medewerkers omhoog. Alle afdelingen kregen de opdracht om vitaliteitsplannen op te stellen, en momenteel zijn zij daarmee bezig. In 2025 gaan we de plannen evalueren en bijstellen. We geven vitaliteit voortdurende aandacht en we voeren verbeteringen door. Zo is er nu bijv. een vitaliteitsgesprekskaart als instrument bij het gesprek tussen leidinggevende en medewerker. De kaart kan ons helpen bij het voorkomen van verzuim en het vergroten van de vitaliteit op individueel, team- en organisatieniveau.

Daarnaast werken we aan de ontwikkeling van nieuw vitaliteitsbeleid en -initiatieven. We zetten in op vergroting van het bewustzijn onder medewerkers over vitaliteit, denk aan sportevenementen zoals een voetbal- en volleybaltoernooi en deelname aan de Dam tot Damloop. Dat gaan we intensiever inzetten in 2025 met goede communicatie en wellicht acties vanuit het vitaliteits-beleid.

Daarnaast gaan we twee keer per jaar vitaliteitsweken houden, die bijdragen aan een groter bewustzijn en het versterken van onderlinge verbondenheid.

Leren in en voor het werk

Sinds mei 2024 heeft Zaanstad een eigen leer management systeem (LMS); we hebben het 'de Zaanstad Academie' genoemd. In de Zaanstad Academie wordt nu alles centraal aangeboden en geregistreerd. In de Zaanstad Academie staan alle trainingen en een groot online leeraanbod voor alle medewerkers (bijvoorbeeld e-learnings en filmpjes), gericht op persoonlijke ontwikkeling, kennis en vaardigheden. Dit aanbod wordt in 2025 steeds aangevuld en we zullen dat regelmatig onder de aandacht brengen bij de medewerkers.

Medewerkers zich natuurlijk ook op andere manieren blijven ontwikkelen door individuele leervragen te bespreken met hun leidinggevendenden.

In 2025 komt er zoals ieder jaar een mooi opleidingsprogramma voor en door collega's tijdens de zomer in de Summerschool.

Arbeidsomstandigheden

Omgaan met agressie & ongewenst gedrag

In 2024 is de 'Handleiding ongewenst gedrag & agressie door derden' vastgesteld. De handleiding is een praktische wegwijzer in preventie, omgaan met en het melden en registreren van ongewenst gedrag door derden naar de medewerkers in dienst bij Zaanstad. Ook in 2025 gaan we veel aandacht besteden aan de handleiding, bij de afdelingen die geregeld met publiek in contact zijn. Een belangrijk onderdeel is het zorgvuldig registreren van incidenten in het Gemeentelijk Incidenten Registratie-systeem (GIR). Hiermee krijgt de organisatie een veel beter

beeld van de hoeveelheid en het soort incidenten. Daarmee kunnen we het beleid continu verbeteren en de preventieve maatregelen verbeteren. Een ander belangrijk onderdeel is training. Afdelingen met veel publieke contacten zoals KCC, Burgerzaken en medewerkers werkzaam in de openbare ruimte gaan een training volgen die gericht is op hun werksituatie.

Nieuw ARBO beleid & RI&E's

In 2024 vonden diverse risico-inventarisaties en evaluaties (RI&E's) plaats. De Arbowet adviseert deze periodiek te houden. De aanbevelingen hieruit worden in 2025 verder opgepakt. Dan komt ook het nieuwe Arbobeleid. Het beleid heeft als doel het continu verbeteren van de arbeidsomstandigheden volgens de 'plan, do, check, act'-cyclus (PDCA). Hierbij maken we gebruik van de input uit de RI&E's.

In een aantal RI&E's is als aanbeveling opgenomen om een Periodiek Medisch Onderzoek aan te bieden aan medewerkers die fysiek zwaardere beroepen hebben. Begin 2025 willen we het PMO actief aanbieden aan deze medewerkers bijv. van Openbare ruimte, Straattoezicht en Burgerzaken.

Duurzame Inzetbaarheid

De collega's bij Openbare ruimte voeren fysiek zwaar werk uit. In 2025 willen we kijken waar en of het werk kan worden verlicht en of doorstroming naar andere functies mogelijk is.

Inhuur

Vast werk laten we zoveel mogelijk door vaste medewerkers doen. Waar dit niet lukt kan (tijdelijk) worden ingehuurd. We verstevigen onze Richtlijn externe inhuur en de sturing daarop. Die richtlijn is het kader voor externe inhuur. En beschrijft wanneer we inhuren, wie we (niet) inhuren, voor hoe lang, tegen welk uurtarief en voor hoeveel uur per week. Zo zetten we externe inhuur op de juiste wijze in.

Daarnaast brengen we de werkzaamheden van onze inhuurdesk over naar een externe partij. We besteden dat aan en daarmee contracteren we een managed service provider (MSP). Die neemt het proces, de administratie en de rechtmatigheidsrisico's van inhuur uit handen.

Diversiteit en inclusie

Ook in 2025 willen we diversiteit & inclusiviteit (D&I) blijven stimuleren in onze organisatie en zorgen voor een veilig, inclusief klimaat. We gaan actief op zoek naar divers talent, binnen en buiten de gemeente én zetten hiervoor nieuwe manieren in. Inclusieve werving en selectie (competentiegericht werven en gestructureerd interviewen) wordt een nieuwe werkwijze. We nemen deel aan de pilot Uitvoeringskracht en Arbeidsmarktkrapte van de VNG. Zo delen we ook met andere gemeenten onze kennis en ervaringen. D&I is een vast onderdeel van onboarding van nieuwe medewerkers. Ook gaan we een 'diverse talenten'-groep organiseren, die gekoppeld wordt aan een ervaren leidinggevende.

Vanuit het thema D&I blijven we leren in het werk, inspiratiedagen organiseren, teams trainen en workshops geven. Het onderzoek Inclusie (in 2023) is aanleiding om met alle leidinggevenden en hun teams blijvend in gesprek te gaan. Dit onderzoek scherpert ook de keuzes aan voor verdieping op thema's zoals neurodiversiteit, gender, culturele achtergrond, kansengelijkheid en gelijkwaardigheid. Naast reguliere momenten zijn ook interventies nodig. Om samen de verbinding op dit onderwerp te houden en duidelijke sancties te stellen als het (echt) niet goed gaat. We werken daarbij steeds beter samen met netwerken in de stad.

Ook gaan we onderzoeken hoe we diversiteit & inclusie via onze inkoop steeds meer een plek kunnen geven. Bovendien kan diversiteit & inclusie deels via SROI worden gestimuleerd. Bij elke aanbesteding boven de Europese drempelwaarde wordt gekeken of er kansen zijn voor SROI (social return on investment). SROI is een aanpak om meer werkgelegenheid te creëren voor personen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Wanneer een opdrachtnemer een opdracht gegund heeft gekregen vanuit de gemeente, met een SROI-verplichting, praten we over hoe we dit gaan invullen.

Betrekken medewerkers met een afstand tot de arbeidsmarkt

Als werkgever willen wij het goede voorbeeld geven zien over wat wij aan werkgevers in Zaanstad vragen. Dit komt onder andere naar voren in ons wervings- en personeelsbeleid dat gericht is op diversiteit en inclusiviteit. We hebben oog voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en vinden het belangrijk om mensen werkervaring op te laten doen in brede zin van het woord.

Vormgeven Zaaans werken

We doen steeds meer ervaring op met hybride werken: samenwerken vanuit huis, op locaties in de stad en digitaal. De flexibiliteit van hybride werken helpt ons ook in onze organisatieontwikkeling om opgave-, gebieds- en procesgericht te werken.

Onze visie op werken biedt daarvoor een basis. De kantooromgeving is steeds meer de plek voor ontmoeten, verbinden en brainstormen. We verkennen en experimenteren welke middelen en faciliteiten het hybride werken het beste ondersteunen. We kijken goed wat de behoefte is en sluiten daar zo goed mogelijk op aan.

In 2025:

- blijven we werken aan een optimale hybride werkomgeving;
- gaan we aan de slag met de uitkomsten van de experimenteel ingerichte werkhuisen. Deze zijn ingericht volgens het nieuwe werkconcept voor het opgevoerde werken ;
- starten we met het aanpassen van stadhuis, op basis van de uitkomsten van het experiment en gesprekken met leidinggevenden. De verwachting is dat dit project doorloopt tot 2026;
- evalueren we de pilot 'werken in het buitenland' en komt er definitief beleid over dit onderwerp;
- rollen we de thuiswerk faciliteitenregeling uit. Deze regeling gaat over het inrichten van een Arbo-verantwoorde werkplek qua meubilair, zoals een bureau en een bureaustoel.

Onze mensen en middelen

Deze paragraaf gaat over de ontwikkelingen binnen het capaciteitsbudget, de inhuur (kosten en percentages) en personele kengetallen.

Toelichting en werking van het capaciteitsbudget

Het capaciteitsbudget bestaat uit drie onderdelen:

1. het salarisbudget personeel,
2. inhuurbudget bij ziekte en vacatures en
3. inhuurbudget voor overige inhuur.

Dit zijn communicerende vaten. Dit betekent dat we salarisbudget mogen omzetten naar inhuurbudget en andersom. Daarbij mag het totaal niet hoger worden. We mogen het totaal alleen ophogen met andere budgetten bijv. rijksbijdragen, subsidies en materiële* budgetten.

* Materiële budgetten zijn budgetten die bedoeld zijn voor het inkopen van goederen en/of diensten, anders dan bedoeld voor het betalen van salarissen óf medewerkers externe inhuur.

Een budgethouder verdeelt zijn capaciteitsbudget over de drie genoemde onderdelen. Het uitgangspunt is dat vast werk wordt uitgevoerd door medewerkers die in dienst zijn bij Zaanstad. Om verschillende redenen kan de budgethouder kiezen voor externe inhuur. Bijvoorbeeld wanneer het werk tijdelijk is of wanneer er sprake is van tijdelijk geld.

Capaciteitsbudget (Bedragen x € 1.000)			
	Jaarrekening 2023	Prognose Voorjaarsnota 2024	Prognose 2025
Salaris personeel	115.561	131.000	140.300
Externe inhuur bij ziekte en vacatures	11.155	6.645	4.700
Externe inhuur overig	22.059	13.142	9.255
Totaal externe inhuur	33.214	19.787	13.955
Totaal capaciteitsbudget	148.775	150.787	154.255

Additionele dekking (Bedragen x € 1.000)

	Begroting 2025
Rijksbijdragen en subsidies	1.945
Leges	1.620
Materiële budgetten	965
Overhead	738
Groei van de stad	130
Reserve	127
Totaal additionele dekking	5.525
Totaal netto capaciteitsbudget*	148.730

* Netto capaciteitsbudget = totaal capaciteitsbudget - additionele dekking.

Toelichting stijging capaciteitsbudget en additionele dekking

Het verschil van de salariskosten personeel tussen de Jaarrekening 2023 en de Prognose 2025 komt door een toename van het aantal medewerkers en de verhogingen uit de CAO en indexaties* die zijn doorgevoerd voor de jaren 2024 en 2025.

* Het indexpercentage van 4,4% is gebaseerd op de CPB raming van februari 2024 conform vastgestelde werkwijze. Daarnaast stijgt het totale capaciteitsbudget door extra benodigde capaciteit ten behoeve van o.a. onderstaande ontwikkelingen

- Vergroten leefbaarheid en woongenot in diverse wijken
- Wet Open Overheid
- Inburgering
- Capaciteit omgevingsvergunningen
- Hulp aan gedupeerden kinderopvangtoeslag affaire

Dit wordt grotendeels gefinancierd door extra gelden zoals weergegeven in bovenstaande tabel.

De begrote inhuurkosten voor 2025 zijn anders dan de daadwerkelijke inhuurkosten

Dit komt doordat we een groot deel van de inhuur niet in de begroting opnemen. Dit komt in de praktijk door ontwikkelingen die gedurende het jaar plaatsvinden zoals:

- het aantal niet vervulde vacatures;
- uitval door ziekte;
- keuzes die we in verschillende programma's / projecten tijdens het jaar maken;
- gelden vanuit het Rijk die Zaanstad soms ontvangt voor taken en/of programma's;
- het omzetten van materiële budgetten.

Vergelijking met benchmark A&O Fonds

Onderstaande tabel toont het kengetal 'percentage inhuur (€)' zoals dit wordt berekend bij de jaarrekening. Daarnaast wordt er een vergelijking gemaakt met het kengetal 'percentage inhuur (€)' uit de benchmark van andere 100.000+ gemeenten (zonder de G4). Een benchmark is een vergelijkend onderzoek.

Vergelijking met benchmark A&O fonds

	Zaanstad: percentage inhuur (€)	Benchmark A&O fonds 100.000+ gemeenten: (excl. G4): percentage inhuur (€)
2021	19,8%	16,9%
2022	21,6%	18,2%
2023	22,3%	18,9%
2024	Nog niet beschikbaar	Nog niet beschikbaar
Begroting (2025)	Nog niet beschikbaar	Nog niet beschikbaar

Kengetallen capaciteitsbudget* (Bedragen x € 1.000)

	Jaarrekening 2023	Voorjaarsnota 2024	Primaire begroting 2025
Capaciteitsbudget (apparaatskosten) per inwoner*	€ 941	€ 931	€ 940
Percentage inhuur (€) Totaal externe inhuur als percentage van totaal salaris en inhuur	22,3%	17,6% - 19,2% (Prognose)	8,4% **

* Aantal inwoners per 1 januari 2023 (prognose): 158.099, per 1 januari 2024 (prognose): 161.969, per 1 januari 2025 (prognose): 164.101

** In de praktijk zal dit percentage hoger uitvallen vanwege de oorzaken die we toegelicht hebben onder het kopje begrote inhuurkosten.

Overige ontwikkelingen op het gebied van personeel

Cao Gemeenten

De huidige cao Gemeenten geldt van 1 januari 2024 tot en met 31 maart 2025. De cao betreft voor het jaar 2025 de volgende belangrijkste afspraken:

- het aantal bovenwettelijke vakantiedagen wordt per 1 januari 2025 met 1 extra vakantiedag verhoogd naar 8 dagen. Het aantal bovenwettelijke vakantie-uren in de cao bedraagt dan 57,6 uur;
- verder wordt ingezet op een inclusieve cao en op duurzame mobiliteit (in onderzoek).

Reiskostenregeling

Vanaf het najaar van 2024 heeft Zaanstad een nieuwe reiskostenregeling. Medewerkers krijgen nu een vergoeding van € 0,23 netto per kilometer voor alle manieren van vervoer. Zij hoeven daarvoor geen gebruik meer te maken van het Individueel Keuze Budget (IKB). Onder de oude regeling kwam het regelmatig voor dat medewerkers de reiskostenvergoeding gecompenseerd kregen door bijvoorbeeld een hogere periodiek; sollicitanten trokken zich soms terug vanwege de beperkte reiskostenvergoeding. Ook gaven medewerkers die Zaanstad hebben verlaten aan, dat de reiskostenvergoeding één van de redenen van vertrek was. Hierdoor stegen de kosten van onder andere werving en inhuur.

Met de nieuwe reiskostenregeling hopen we dit tegen te gaan en een aantrekkelijker werkgever te zijn in tijden van een krappe arbeidsmarkt. Die naar wij verwachten nog krappere zal worden. Ook belonen we medewerkers op deze manier eerlijker. Onder de oude regeling werden sommige medewerkers door hun woonlocatie, werklocatie, start- of eindtijden (of een combinatie daarvan) benadeeld. Voor reizen met openbaar vervoer gold in de oude regeling een betere vergoeding, maar voor deze medewerkers was reizen met OV niet altijd haalbaar. De overstap naar een netto vergoeding voor alle manieren van vervoer is in het bijzonder voor medewerkers in lagere schalen gunstig.

Door de nieuwe reiskostenregeling verwachten we o.a. op inhuur- en wervingskosten te kunnen besparen. De kosten van de nieuwe reiskostenregeling worden daarom opgevangen binnen het bestaande capaciteitsbudget.

Pensioenakkoord

Op basis van de huidige cao kunnen medewerkers met 41 ABP dienstjaren die tenminste 10 jaar in de sector gemeenten werken, van 1 januari 2024 tot en met 31 december 2025 deelnemen aan de Regeling Vervroegd Uittreden. Deze afspraak is gebaseerd op de fiscale mogelijkheid om zonder (fiscale) boete een vertrekregeling overeen te komen met medewerkers die kort voor het einde van hun werkzame leven zijn geconfronteerd met een verhoging van de AOW-leeftijd. Deze mogelijkheid is met name bedoeld voor medewerkers in zware beroepen. Zaanstad maakte al gebruik van de regeling voor medewerkers die buiten werk doen. Nu is deze mogelijkheid een recht voor alle medewerkers die voldoen aan de genoemde voorwaarden. De hoogte van de uitkering is gekoppeld aan de fiscale drempelvrijstelling voor de RVU.

Op 12 januari 2021 is het wetsvoorstel 'Bedrag ineens, RVU en verlofsparen' aangenomen door de Eerste Kamer. Dit wetsvoorstel is onderdeel van het pensioenakkoord. Drie maatregelen uit dit akkoord zijn in het wetsvoorstel uitgewerkt. Van de drie maatregelen heeft alleen de verruiming van de RVU-mogelijkheden (RVU-vrijstelling) invloed op Zaanstad. De RVU-vrijstelling is een tijdelijke maatregel voor de jaren 2021 tot en met 2025. Deze maatregel houdt in dat de werkgever met een medewerker afspraken kan maken over eerder stoppen met werken zonder dat de regeling aangemerkt wordt als een RVU (regeling vervroegde uittreding). Daardoor blijft RVU-heffing van 52% uit. Wel geldt een maximum bedrag voor de vrijstelling. Daarnaast geldt de regeling voor medewerkers die binnen twee jaar hun AOW-gerechtigde leeftijd bereiken.

3.6 Verbonden partijen

Inleiding

Gemeenten werken steeds meer samen met andere gemeenten e/o organisaties. Het bedrag dat gemeenten uitgeven via (regionale) samenwerking is in de afgelopen jaren sterk gegroeid doordat zij steeds vaker op tal van terreinen kiezen voor samenwerking.

Met samenwerking komen gemeentelijke taken meer op afstand te staan. Hoe houden we vanuit de gemeente grip op deze samenwerking?

Ook kiezen gemeenten vaker voor andere vormen van samenwerking die niet onder de reikwijdte van verbonden partijen vallen. Er ontstaan daardoor situaties waarin er geen formele verplichting is om de raad te informeren, terwijl deze informatie de raad kan helpen om haar controlerende taak uit te voeren.

Gemeente Zaanstad heeft 27 verbonden partijen

1. Partijen waarmee gemeente Zaanstad een financieel en bestuurlijk belang heeft (definitie BBV)
2. Partijen die de gemeente Zaanstad
 - a. structureel bekostigt via één of meer geldstromen. Denk aan begrotingsfinanciering, subsidie of een overeenkomst van opdracht **en** een bestuurlijk belang (aanbeveling commissie BBV)

- b. structureel bekostigt **en** voldoet aan één of meer van de volgende voorwaarden:
 - i. gemeente Zaanstad stelt de begroting van de partij vast of
 - ii. gemeente Zaanstad heeft benoemingrecht of voordrachtsrecht in bestuur of raad van toezicht
3. Partijen waarmee de gemeente nauw samenwerkt bij strategisch belangrijke programma's. Deze partijen hebben noch een financieel, noch een bestuurlijk belang.

De meeste verbonden partijen (23) vallen onder categorie 1.:

Categorie 1 (23 verbonden partijen)			
Vorm	Publiek/ privaat	Financieel belang	Bestuurlijk belang
Gemeenschappelijke regelingen	publiek	Verplichte jaarlijkse bijdrage	Collegeleden / raadsleden in bestuur
Deelnemingen	Privaat	Aandelen	Stemrecht via Algemene Vergadering van Aandeelhouders
Stichtingen	Privaat	Jaarlijkse bijdrage	College vaardigt collegelid af in bestuur
Verenigingen	Privaat	Jaarlijkse bijdrage	Stemrecht via Algemene Ledenvergadering

Een aantal verbonden partijen (4) vallen onder categorie 2 en 3:

Categorie 2 en 3 (4 verbonden partijen)				
Vorm	Categorie	Publiek/privaat	Financieel belang	Bestuurlijk belang
Stichting Jeugdteam	2	Publiek	Structurele bekostiging Quasi-inbesteding	Benoemingsrecht directeur en RvT
Stichting Sportbedrijf Zaanstad	2	Privaat	Structurele bekostiging Quasi-inbesteding	Stemrecht via Algemene Vergadering van Aandeelhouders
Stichting Marketing Zaanstreek	2	Privaat	Structurele bekostiging Quasi-inbesteding	Benoemingsrecht RvT
Metropoolregio Amsterdam	3	Privaat	Jaarlijkse bijdrage	Stemrecht via Algemene Ledenvergadering

De uitvoeringsregels verbonden partijen volgen in 2025

Op basis van de nota verbonden partijen worden de uitvoeringsregels vernieuwd. Hierin worden de kaders op uitvoerend niveau geactualiseerd. De nieuwe uitvoeringsregels worden ter kennisname aan de raad gestuurd.

Elke verbonden partij is ingedeeld in een risicoprofiel

Na oprichting van of deelname in een verbonden partij wordt het risicoprofiel van de verbonden partij bepaald. Bij een hoog risicoprofiel wordt het toezicht op de verbonden partij intensiever dan bij een laag risicoprofiel verbonden partij.

Ontwikkelingen

Wijziging nota verbonden partijen naar aanleiding van de wijzigingen in de Wet Gemeenschappelijke Regelingen (WGR)

Op 1 juli 2022 is de Wet Gemeenschappelijke Regelingen (WGR) gewijzigd. Alle gemeenschappelijke regelingen zijn in 2024 gewijzigd om aan de nieuwe WGR te voldoen.

Rekenkameronderzoek grip op Warmtenetwerk Zaanstad

Het plan van aanpak Grip op WNZ is voor de zomer 2024 door het college vastgesteld. In een raadsinformatiebrief is de raad hierover geïnformeerd. De belangrijkste punten uit het plan van aanpak zijn:

- Borging publiek belang krijgt plaats in jaarstukken WNZ B.V
- Meer bekendheid met en toepassing van de Nota verbonden partijen
- Wijziging van de procedure voor het aangaan van privaatrechtelijke verbonden partijen wordt doorgevoerd
- Toekomstvisie is voorhanden en de juridische omstandigheden voor uittreding zijn geborgd
- De directie van WNZ maakt afspraken met haar aandeelhouders over het aanpassen van de jaarstukken
- Risicogesprekken worden beter vastgelegd
- Er wordt een Raad van Commissarissen aangesteld
- De opgave van de energietransitie wordt op structurele wijze georganiseerd

De raad krijgt via de paragraaf verbonden partijen bij de jaarrekening en begroting informatie over de uitvoering en realisatie van het plan van aanpak.

Alle verbonden partijen hebben last van de krapte op de arbeidsmarkt

Ook verbonden partijen krijgen vacatures lastig vervuld. Dit leidt tot hogere kosten omdat er ingehuurd moet worden en/of vertraging in de realisatie van de doelen.

GGD ZW verhuizing is vertraagd

De GGD ZW gaat verhuizen naar het pand aan het Prins Bernardplein waar ook de VrZW gevestigd is. De planning was dat per 1 juli 2024 de verbouwing zou starten. Dat wordt niet gehaald, dit wordt mei 2025.

Overzicht

In de onderstaande tabellen wordt een overzicht gegeven van financiële gegevens en stemverhouding per verbonden partij. Er wordt onderscheid gemaakt naar publiekrechtelijke verbonden partijen en privaatrechtelijke verbonden partijen. Deze laatste wordt opgesplitst naar deelnemingen en overige privaatrechtelijke verbonden partijen.

Legenda	
Bijdrage GR	EUR geeft het bedrag weer dat gemeente Zaanstad betaalt aan de gemeenschappelijke regeling (GR), in euro's. Het % geeft het aandeel van gemeente Zaanstad weer in het totaal van de bijdragen die de GR van de deelnemers ontvangt.
Bestuurlijk	Stem% geeft het aandeel stemmen van gemeente Zaanstad aan in het Algemeen Bestuur.
EV	Eigen vermogen begin en eind van het jaar, gebaseerd op jaarrekening van de verbonden partij
VV	Vreemd vermogen begin en eind van het jaar, gebaseerd op de jaarrekening van de verbonden partij
NW	Nettowinst, gebaseerd op de jaarrekening van de verbonden partij
Belang	EUR geeft het financieel belang weer in de deelneming, stichting of vereniging. Het % geeft het % stemmen dat de gemeente Zaanstad heeft in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders in het geval van een <u>deelneming</u> . Bij een % van meer dan 50% is sprake van een meerderheidsbelang. In het geval van een stichting gaat het om het % stemmen dat gemeente Zaanstad heeft het bestuur van de stichting, in het geval van een vereniging om het % stemmen in de ledenvergadering
Leningen / Garanties	Het bedrag dat gemeente Zaanstad heeft verstrekt aan leningen (L)/garanties (G) aan de verbonden partij

Publiekrechtelijk (Gegevens o.b.v. jaarrekening 2022, bedragen x € 1.000)								
Naam	Bijdrage GR		Bestuurlijk stem %	EV		VV		NW
	EUR	% totaal		1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
Centraal Nautisch Beheer	11	nvt	15%	0	0	0	0	2.900
Ombudsman MRA	54	2,1%	nvt	344	309	270	222	25
GGD ZW	7.310	47%	12%	1.044	3.233	11.332	8.046	-201
MRA			nvt					
Omgevingsdienst NZKG	3.775	5,36	9,8%	2.634	5.932	26.201	29.783	3.652
Werkom	14.245	62%	50%	1.977	2.342	3.187	4.816	360
Recreatieschap RAUM	390	23%	12,5%	1.473	1.426	386	231	-47
Recreatieschap Twiske-Waterland	231	9%	12,5%	5.233	5.204	461	283	-29
Regionale samenwerking decentralisaties SD			nvt					
Rekenkamer Metropool Amsterdam	221	9%	nvt	861	897	310	165	215
Veiligheidsregio ZW	12.905	24%	12,8%	1.804	1.360	21.833	20.709	-171
Vervoerregio	nvt	nvt	11,3%	0	0	399.433	389.047	56.600

Deelnemingen (Gegevens o.b.v. jaarrekening 2023, bedragen x € 1 miljoen)

Naam	Belang		EV		VV		NW	Leningen/ Garanties	Dividend
	EUR	%	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec			
Alliander	nvt	0,9%	4.570	4.749	3.704	4.433	267	nvt	
BNG	0,945	0,07%	4.615	4.721	107.471	110.819	254	nvt	0,9
BKZ	0,05	100%	19,9	21,5	0,38	0,97	1,59	8,1	nvt
InWest Regio B.V.	5	4,6%	18,272	41,612	6,015	0,112	-2,921	nvt	nvt
HVC	nvt	7,25%	196	231	775	918	35		
RON ASP	0,2	33,33%	0,981	2,243	0,933	0,979	1,261	nvt	nvt
T2T	0,2	33,33%	-0,173		1,015			0,2	nvt
Warmtenet	1.899	39,0%	8,4	8,06	0,776	0,654	-0,34	nvt	nvt

Stichtingen en verenigingen (Gegevens o.b.v. jaarrekening 2023, bedragen x € 1 miljoen)

Naam	Belang		EV		VV		NW	Leningen/ Garanties
	EUR	%	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec		
Dimpact		1 van de 40 stemmen	2.747	2.991	4.139	4.587	244	nvt
Stichting Masterplan NZKG		17%	310		1.092			
Stichting Jeugdteam Zaanstad			345	833	1.698	1.740	488	nvt
Stichting Masterplan NZKG		nvt	153	232	139	89	79	nvt
Stichting Jeugdteam Zaanstad		nvt	4.163	4.495	2.335	3.905	-169	nvt
Vereniging Bedrijvenpark HoogTij		<1%	107	102	90	114	-5	nvt
VNG			51.704	56.301	86.109	91.235	3.758	nvt

GGD Zaanstreek Waterland

Rechtsvorm: **Gemeenschappelijke regeling - openbaar lichaam**

Oprichtings-/publicatiedatum: **1 september 2016**

Vestigingsplaats: **Zaandam**

Toezietsregime: **Hoog**

Openbaar belang

GGD Zaanstreek-Waterland beschermt, bewaakt en bevordert de gezondheid en de sociale veiligheid van alle mensen in de regio. Daarbij staat een preventieve en collectieve aanpak voorop, met specifieke aandacht voor bevordering van participatie en ondersteuning van de eigen regie van mensen. Als uitvoeringsorganisatie van de gemeenten sluit de GGD aan bij de gemeentelijke verantwoordelijkheden in het sociaal domein.

Bestuurlijk belang

Een lid van het Algemeen Bestuur (AB) heeft in de vergadering van het AB één stem. In die gevallen waarin Zaanstad en Purmerend zwaarwegende bezwaren hebben tegen een voorstel en met het oog daarop tegenstemmen, leidt die tegenstem tot verwerping van het voorstel. Het voorgaande is niet van toepassing op het voorstel tot vaststelling van de begroting respectievelijk de jaarrekening van de GGD. Wethouder Onclin is voorzitter van het DB en het AB, plaatsvervanger wethouder Slegers.

Stemverhouding: 12%

Actualiteiten en risico's Ontwikkelingen

Per half juli 2024 is het voorzitterschap het DB en AB van de GGD overgegaan van gemeente Zaanstad naar gemeente Purmerend. Deze wisseling vindt elke 2 jaar plaats.

De GGD werkt inmiddels op basis van de afspraken die gemaakt zijn in het GGD 3.0 traject. Dit traject heeft als doel gehad toe te werken naar een toekomstbestendige GGD. In 2024 staat een evaluatie van de Governance gepland met als insteek inzicht te krijgen hoe de werkgroepen (waarin gemeenten en GGD) de sturing van de GGD ervaren. Het kernteam met daarin de directeur van de GGD en managers vanuit de gemeenten is opdrachtgever van deze evaluatie. De directeur is betrokken bij de evaluatie.

De wijziging van de Gemeenschappelijke Regeling is door alle deelnemers vastgesteld. Hierbij is noemenswaardig dat verandering van het basispakket na zienswijze bij de begroting unaniem wordt vastgesteld door alle

gemeenten. Dit verschilt van de manier van vaststelling van de begroting, waar een volstreekte meerderheid voldoende is. De nieuwe regeling is op 29 juli 2024 gepubliceerd.

GGD ZaWa zoekt actief de samenwerking op met GGD Amsterdam op het gebied van infectieziektebestrijding. Vanuit Zaanstad is daarbij een belangrijk aandachtspunt om de

Met de wijkgerichte aanpak om de vaccinatiegraad op peil te houden volgt GGD ZaWa de landelijke trend om te differentiëren naar behoefte. Daarnaast worden met de GGD afspraken gemaakt in het kader van van een Zaanse aanpak Opgroeien in een kansrijke Omgeving (OKO). Ook zetten we samen met de GGD stappen om beter inzicht te krijgen in de context van door de GGD opgeleverde cijfers bij bestaande contracttaken. Hierover worden nieuwe resultaatafspraken gemaakt. Een voorbeeld hiervan is dat we graag willen weten hoeveel deelnemers uit kwetsbare doelgroepen bereikt worden, en niet alleen het aantal deelnemers aan een interventie.

Het herziene basispakket wordt tegelijk met de GGD-begroting aangeboden voor zienswijze, dit in lijn met de afspraken gemaakt bij de nieuwe GR.

De gezamenlijke huisvesting van GGD ZW en VrZW heeft vertraging opgelopen, dit heeft tot gevolg dat de verhuizing ook later volgt. GGD en VrZW hebben afgesproken dat (onderzoek naar) verdere samenwerking wordt uitgesteld tot na de verhuizing.

Risicoprofiel

Gemeenten zijn wettelijk verplicht om een GGD in stand te houden voor de uitvoering van de taken op het gebied van de publieke gezondheidszorg. Het risicoprofiel van de GGD is hoog: de financiële bijdrage in de Gemeenschappelijke Regeling is groot (€ 8,5 mln. in 2024), terwijl de gemeente Zaanstad, in verhouding tot deze financiële bijdrage, maar beperkte invloed heeft in het Algemeen Bestuur. Iedere gemeente heeft één stem. Dit betekent voor Zaanstad een stemverhouding van 14% en een financiële bijdrage van 47% in het gemeenschappelijke deel. De politieke en maatschappelijke betrokkenheid zijn eveneens groot: de activiteiten van de GGD betreffen de gezondheid van de inwoners. Een probleem op het gebied van volksgezondheid haalt direct de pers en heeft zijn weerslag op de politiek.

Financiële positie

Jaarrekening 2022

De jaarrekening 2023 is 11 juli 2024 door het AB vastgesteld. Het negatieve resultaat over 2023 bedroeg € 200.962. Dit resultaat wordt hoofdzakelijk verklaard door de volgende twee zaken. Ten eerste heeft de GGD een te laag tarief in rekening gebracht bij de gemeenten voor het toezicht op de kinderopvang. Ten tweede zijn de personeelskosten hoger uitgevallen omdat een aantal functies (waaronder de directeur) langer door interim krachten zijn vervuld dan waar in de begroting rekening mee is gehouden.

Het tekort wordt gedekt door uit de algemene reserve. De algemene reserve neemt hierdoor af tot ongeveer € 450.000.

Rechtmatigheidsverantwoording

De accountant heeft een goedkeurende controleverklaring afgegeven over de getrouwheid; dat alle baten en lasten juist en volledig in de jaarrekening zijn verwerkt. Bij de jaarrekening 2023 heeft het dagelijks bestuur voor het eerst zelf een rechtmatigheidsverantwoording afgegeven; of wet- en regelgeving is nageleefd. De rechtmatigheidsafwijkingen (rechtmatigheidsfouten en onduidelijkheden) komen boven de overeengekomen verantwoordingsgrens uit, doordat zestien contracten in het verleden en in 2023 niet rechtmatig zijn aanbesteed. Dit geldt onder andere voor inkopen (zoals inhuur personeel) die tijdens de "coronajaren" 2021 en 2022 zijn gedaan en in 2023 zijn verlengd. De rechtmatigheidsfout bedraagt voor 2023 € 2,54 mln. De GGD heeft hierop een verbetertraject gestart met als doel om alle contracten in het vervolg rechtmatig af te sluiten.

Begroting 2025-2028

De begroting 2025 is opgesteld binnen de kaders van de vastgestelde kadernota. Ten aanzien van de kadernota heeft een correctie van de financiële effecten van de cao prognoses plaatsgevonden. De deelnemersbijdrage vanuit Zaanstad bedraagt € 9,1 miljoen in 2025.

De GGD heeft uitstel gekregen van de provincie en mag de vastgestelde begroting een maand later aanleveren, namelijk op 15 oktober 2024.

Risico's en beheersmaatregelen

Risico: Personeelstekorten (landelijk fenomeen) leiden tot verslechteren dienstverlening aan inwoners

Beheersmaatregel: In samenwerking met GGD sturen op prioriteren van dienstverlening aan meest kwetsbare inwoners. Stimuleren van bovenregionale samenwerking om dienstverlening op peil te houden. GGD stuurt actief op terugdringen van het ziekteverzuim. Een extern bureau voert exitgesprekken om inzicht te krijgen in en grip te krijgen op het verloop en het behoud van werknemers.

Risico: Onvoldoende zicht op bedrijfsvoering GGD

Beheersmaatregel: GGD 3.0 traject waarin gezamenlijk wordt opgetreden om tot een gedeelde visie te komen op inhoud, financiën en Governance

Risico: Aanbod GGD sluit niet voldoende aan op behoefte inwoners/ maatschappelijke visie gemeente

Beheersmaatregel: periodiek inhoudelijk overleg om beleidkeuzes door te nemen en bestaand aanbod te verbeteren of nieuw aanbod te implementeren.

Risico: het AB heeft onvoldoende zicht op uitvoering contracttaken GGD

Beheersmaatregel: Nieuwe contracttaken maken deel uit van de nieuwe governancestructuur

Risico: GGD is eigen risicodragers. Afschaling van taken/ opdrachten kunnen leiden tot (langdurige) frictiekosten die aan gemeenten worden doorbelast

Beheersmaatregel: Zaanstad communiceert als goed opdrachtgever tijdig het afstoten van taken/ opdrachten, zodat de GGD tijd heeft om passende maatregelen te nemen de frictiekosten te beperken. Verder zal er vanuit 3.0 een nieuwe Governance worden ontwikkeld om heldere afspraken te maken over frictiekosten en de wederzijdse verantwoordelijkheid om deze te beperken.

Risico: Autonome ontwikkelingen of wetwijzigingen kunnen leiden tot toename van kosten

Beheersmaatregel: Periodiek overleg dat aansluit op de PDCA cyclus om daarmee sneller te kunnen anticiperen op toekomstige wijzigingen.

Risico: De mogelijkheid bestaat dat er naast de incidentele impuls in 2023, 2025 en 2025 ook structureel middelen nodig zijn om te komen tot een toekomstbestendige GGD. Beheersmaatregel: We blijven erop sturen om oplossingen te vinden binnen de bestaande kaders en middelen.

Risico: Financiële tekorten groter dan € 450.000 kunnen niet worden opgevangen binnen het weerstandsvermogen (algemene reserve) van de GGD.

Beheersmaatregelen: Vanuit de GGD wordt de risicoanalyse verder aangescherpt. De volgende stap is om risico's te kwantificeren en te toetsen dat er voor het geheel aan risico's voldoende weerstandsvermogen aanwezig is. Aangezien gemeenten verantwoordelijk zijn voor de financiering van de GGD, is het zo dat gemeenten uiteindelijk zullen moeten bijdragen als de situatie zich voortdoet dat er tekorten zijn bij de GGD waarvoor onvoldoende weerstandsvermogen aanwezig is.

Rechtsvorm: **Gemeenschappelijke regeling - openbaar lichaam**

Oprichtings-/publicatiedatum: **17 december 2015**

Vestigingsplaats: **Zaandam**

Toezichtsregime: **Hoog**

Openbaar belang

De regeling wordt getroffen ter ondersteuning van de colleges bij de uitvoering van hun taken op het gebied van het omgevingsrecht in het algemeen en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht in het bijzonder, alsmede de taken op het terrein van vergunningverlening, handhaving en toezicht op grond van de in artikel 5.1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht genoemde wetten. Voorts wordt de regeling getroffen ter behartiging van de taken voortvloeiend uit het Besluit risico's zware ongevallen 1999.

Bestuurlijk belang

Wethouder Onclin is lid van het Algemeen Bestuur, plaatsvervangend door wethouder Breunessse. Er is sprake van duale aansturing waarbij de wethouder financiën invulling geeft aan de eigenaarsrol en het inhoudelijk opdrachtgeverschap is belegd bij de beleidsportefeuillehouder.

Stemverhouding: 9,8%

Actualiteiten en risico's

Ontwikkelingen

Ontwikkelingen

De inhoudelijke activiteiten van de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied liggen voor een groot deel vast vanuit wet- en regelgeving en beleidsdoelstellingen van de opdrachtgevers.

De werkzaamheden van de dienst zijn vertaald in de vastgestelde strategische agenda voor 2023-2025 van de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied.

De strategische agenda bestaat uit drie samenhangende en elkaar versterkende onderdelen:

- Inhoudelijke opgaven op het gebied van klimaat, milieu-gerelateerde gezondheid, en transformatie gebieden
- Versterking van ons instrumentarium op het vakgebied vergunning verlenen, toezicht houden, handhaven en adviseren
- Organisatieontwikkeling: wat is er nodig binnen de ODNZKG om punt 1 en 2 te realiseren.

Ter ondersteuning hiervan dient de Uitvoerings- en Handhavingstrategie 2024-2027 die in 2023 is vastgesteld

en opgavegericht is ingestoken, waarbij de doelen van de Omgevingswet als vertrekpunt dienen. De komende jaren zal de Uitvoerings- en Handhavingstrategie meer en meer impact krijgen op de uitvoeringspraktijk van de OD NZKG. Aanvullend zijn diverse ontwikkelingen die impact hebben op de uitvoering van de taken en mede richting geven aan de koers voor de komende jaren. Zoals het onderzoek van de commissie Van Aartsen ter verbetering van het VTH-stelsel en de energietransitie, maar ook de inwerkingtreding van de Omgevingswet en de wet Kwaliteitsborging bouw.

De Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging

Op 1 januari 2024 zijn de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen ingevoerd, wat leidt tot de voorspelde extra werkzaamheden voor de OD NZKG. De hausse aan vergunningaanvragen onder het oude recht van eind 2023 zet de werkprocessen onder druk. De grote hoeveelheid zal invloed hebben op de doorlooptijden van de aanvragen, maar ook op nieuwe aanvragen. Het toezicht op deze aanvragen zal gedeeltelijk ook nog plaatsvinden in 2025.

Ook bezwaar en beroep van deze aanvragen zal nog doorlopen. Oude en nieuwe procedures zullen volgens het overgangsrecht nog naast elkaar lopen. Onder meer het beheren van twee sets bekendmakingen en ook het toezicht houden en handhaven onder twee regimes kost extra tijd.

Onder de Omgevingswet kunnen weer leges worden opgelegd bij milieuvergunningen en alle opdrachtgevers waaronder de gemeenten Zaanstad hebben daarvoor gekozen. Het inregelen daarvan vergt extra inspanningen. Er is nog geen praktijkervaring met de nieuwe procedures, dus allicht zullen de nieuwe legesverordeningen in de komende jaren nog aanpassing behoeven.

In de meerjarenbegroting 2024-2027 was geraamd dat de extra benodigde inzet in het eerste jaar na inwerkingtreding, zeker 5% van de capaciteit zal vergen (in 2024 € 1,9 mln). Voor 2025 is € 1,4 mln. opgenomen en deze extra inzet wordt in 2026 en 2027 afgebouwd naar nul.

Financiële en personele uitdagingen

De OD NZKG heeft aangegeven de kengetallen pas te valideren als er meer zicht en ervaring is met de gevolgen van de Omgevingswet op het werk. In de voorliggende meerjarenbegroting zijn – na het besluit over de kadernota 2025 – alle taken gekwantificeerd en als begrotingswijziging meegenomen. De OD NZKG geeft aan om richting de opdrachtgevers transparant te zijn over wat er nodig zal zijn.

Daarnaast vormt het een basis om al voor de zomer 2024 gesprekken te starten met de opdrachtgevers voor een verdere vertaling in de afspraken voor de UVO's 2025. Duidelijk is dat de komst van de nieuwe wetten veel impact

heeft op de dienst en indirect ook de opdrachtgevers. De ODNZKG is hierover transparant en informeert de opdrachtgevers over nieuwe inzichten en gevolgen die zich (tussentijds) voordoen. De omgevingsdienst ziet zich geconfronteerd met krapte op de arbeidsmarkt en genoodzaakt om haar werkzaamheden in evenwicht te brengen met de beschikbare uitvoeringscapaciteit. Dit zal in afstemming met de opdrachtgevers leiden tot een herprioritering van de bestaande werkzaamheden en nieuwe ontwikkelingen. Deze meerjarenbegroting ligt voor ter besluitvorming voordat de invulling van de herprioritering volledig duidelijk is, maar de indicatie voor de omvang van de herprioritering is al wel verwerkt in de begroting voor 2025.

Rekenkamerrapport energiebesparingsplicht

In maart 2023 is een kritisch rapport van de Rekenkamer verschenen over de sturing en controle van de gemeente Zaanstad op de energiebesparingsplicht van Zaanse bedrijven. De conclusies en aanbevelingen uit het rapport hebben een breed gevoeld besef van urgentie laten ontstaan. De OD NZKG werkt in samenspraak met de deelnemers aan de aanbeveling uit het rapport met als doel verbetering aan te brengen. Bespreking en afstemming tussen de OD en de dienst hierover vindt periodiek zowel op ambtelijk als bestuurlijk niveau plaats.

Financiële positie

Jaarrekening 2023

Het jaar 2023 is afgesloten met een positief saldo van € 3.652K. Het saldo bestaat ten opzichte van de begroting uit lagere baten ad € 1.325K en lagere lasten ad € 5.023K. Daarnaast is het saldo op reserves 46K negatief. De lagere baten houden met name verband met minder werk in het kader van de UVO 2023. De lagere lasten worden voornamelijk veroorzaakt door krapte op de arbeidsmarkt, waardoor minder medewerkers zijn ingestroomd dan verwacht. Dit heeft geleid tot lagere loonkosten. Daarnaast is de financiële inzet op het IBP-programma versterking VTH-stelsel minder geweest dan voorzien. De bijdrage van de gemeente Zaanstad bedroeg voor 2023 € 3.603.000. Ten opzichte van de gewijzigde begroting 2023 was dit een onderschrijding van € 233.000. Deze onderschrijding is al verwerkt in het resultaat 2023.

Voorstel resultaatbestemming

Het positieve resultaat is als volgt bestemd:
€ 1.858.000 doteren aan de algemene risico reserve
€ 500.000 doteren aan de bestemmingsreserve Omgevingswet t.b.v. MBA project
€ 1.294.000 terugbetalen aan de opdrachtgevers van de omgevingsdienst

Voor Zaanstad betreft dit een incidenteel voordeel van € 69.000 in 2024. Dit is verwerkt in de voorjaarsnota 2024

Begroting 2025

In de meerjarenbegroting 2025-2028 zijn de lasten en baten in evenwicht. Het totaal der lasten bedraagt € 89,5 mln. in 2025 waarvan € 84,1 mln. wordt gedekt vanuit de uitvoeringsovereenkomsten met de deelnemers. Het Zaanse aandeel hierin bedraagt € 4,9 mln. In de tussen Zaanstad en Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied te sluiten Uitvoeringsovereenkomst 2025 zal de exacte bijdrage worden vastgelegd, rekening houdend met de werkzaamheden in 2025 en eventueel gewijzigde of aanvullende volumes en ambities. Na afloop van het jaar zal uiteindelijk conform de systematiek worden afgerekend op basis van daadwerkelijk geleverde diensten, producten en uren.

Naar aanleiding van de ontwerp- meerjarenbegroting 2025-2028 is de volgende zienswijze ingediend;

- Het verzoek om aandacht te blijven hebben voor de aanpassingen die nodig zijn onder de nieuwe Omgevingswet en de gemeente hierover te blijven informeren.
- Te benadrukken dat de gemeente in 2026 een financieel uitdagend jaar staat te wachten, de gemeente de mogelijkheden om tegenvallers op te vangen is aan het verkennen en dat een van die mogelijkheden is om een generieke bezuiniging op te leggen aan alle gemeenschappelijke regelingen.

Risico's en beheersmaatregelen

Risico's

De noodzakelijke weerstandscapaciteit van de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied wordt bepaald door kwantificering van de gewogen risico's. Deze risico's zijn:

- wet- en regelgeving (met name omgevingswet),
- conjuncturele ontwikkelingen, arbeidsmarkt en Groen Staal
- bedrijfsvoering
- prestatiegericht financieren

Beheersmaatregelen

Om risico's op te kunnen vangen heeft de OD NZKG een risicobuffer in het leven geroepen. Daarnaast zijn er frequent overleggen tussen gemeente en OD, zowel bestuurlijk als ambtelijk op diverse niveaus.

De beschikbare weerstandscapaciteit en de noodzakelijke weerstandscapaciteit worden tegen elkaar afgezet met de ratio weerstandsvermogen. Het algemeen bestuur heeft in 2017 een ratio van 1 tot 1,5 vastgesteld. Deze ratio is naar verwachting voor het jaar 2024, inclusief toevoeging vanuit de resultaatbestemming 2023, toereikend. Meerjarig voldoet de verhouding tussen noodzakelijke en beschikbare weerstandscapaciteit aan de ratio weerstandsvermogen (1 tot 1,5), mits de reserve gelijk blijft aan zijn huidige omvang.

Participatiebedrijf Zaanstad Purmerend (Werkom)

Rechtsvorm: **Gemeenschappelijke regeling - bedrijfsvoeringsorganisatie**

Oprichtings-/publicatiedatum: **1 januari 2018**

Vestigingsplaats: **Purmerend**

Toezichtsregime: **Hoog**

Openbaar belang

De gemeenschappelijke regeling is getroffen voor het doeltreffend en doelmatig uitvoeren of doen uitvoeren van de taken van de colleges voortkomend uit of samenhangend met de Participatiewet en de Wet sociale werkvoorziening.

Bestuurlijk belang

Per 1 januari 2018 hebben de gemeenten Purmerend en Zaanstad samen het Participatiebedrijf opgericht om effectiever te zijn in de uitvoering van de Wet Sociale Werkvoorziening en de Participatiewet. Namens Zaanstad heeft wethouder Onclin zitting in het bestuur en wethouder Groothuismink is waarnemer. Er is sprake van duale aansturing waarbij de wethouder financiën invulling geeft aan de eigenaarsrol en het inhoudelijk opdrachtgeverschap is belegd bij de beleidsportefeuillehouder.

Stemverhouding: 50%

Actualiteiten en risico's

Ontwikkelingen

- Ontwikkelingen vanuit het Rijk: herziening van de Participatiewet, herstructurering van de arbeidsmarkt-dienstverlening en de toekomstige financiering van SW-bedrijven en beschut werk;
- Implementatie van het koersbesluit en aanbevelingen uit het Berenschot-rapport
- Werkom stelt tweejaarlijks een strategische agenda op. De agenda voor 2025-2026 wordt vastgesteld in het bestuur.

Risicoprofiel

Het risicoprofiel is hoog. Het maatschappelijk belang is groot, het gaat om kwetsbare mensen. De financiële bijdrage van de gemeente is aanzienlijk.

Risico-analyse

Governance

De governance van Werkom is dual. We sturen als eigenaar van het bedrijf, maar ook als opdrachtgever van het bedrijf. Om die rollen duidelijk te scheiden is er voor gekozen om de rol van eigenaar bij de wethouder financiën neer te leggen. De rol van opdrachtgever ligt bij de vakwethouder, zijnde de portefeuillehouder Werk en Inkomen. Dat heeft ook tot gevolg dat de risicobeheersing ook dual is en dat verschillende aspecten van risico en

beheersing onder de verantwoording van verschillende rollen valt. De rollen kunnen niet los van elkaar opereren. Het gaat om het samenspel van de rollen. De meerjarige kaders vanuit de eigenaarsrol werken door in gewijzigde dienstverleningsovereenkomsten in de opdrachtgeversrol. Signalen vanuit de voortgangsgesprekken worden meegenomen in de eigenaarsrol. Dit samenspel wordt ambtelijk en bestuurlijk georganiseerd door een overlegstructuur.

- **Eigenaarsrol**
Vanuit de eigenaarsrol wordt gestuurd op een meerjarig sluitende begroting. In juni 2024 is de zienswijze op de begroting 2025 in het Zaanstad Beraad behandeld. Hieruit blijkt dat de extra bijdragen die eerder nodig waren van gemeenten voor 2025 en verder naar beneden zijn bijgesteld. Werkom werkt vanuit een strategische agenda aan financiële resultaatverbeteringen en verbetering van de dienstverlening.
- **Opdrachtgeversrol**
De opdrachtgeversrol wordt gestuurd vanuit de nadere dienstverleningsovereenkomst voor de Participatiewet-taken.
In de periodieke voortgangsgesprekken over de Participatiewet-taken wordt met Werkom gesproken over instroom, uitstroom, doorlooptijden, klanttevredenheid, kwaliteit van dienstverlening, werkgeversbenadering en de mogelijkheden voor bijsturing. De maatschappelijke opgave vraagt van Werkom om blijvend de dienstverlening aan te sluiten bij de mensen en de werkgevers die zij beide ondersteunen.

Overige

Gemeente Zaanstad is daarnaast ook klant van Werkom. Als klant neemt Zaanstad diensten af voor groenonderhoud, post & print en het reinigen van de herbruikbare bekertjes.

Financiële positie

Jaarrekening 2023

Werkom heeft over 2023 een positief resultaat behaald van € 359.774. Dit resultaat benadert het resultaat volgens de gewijzigde begroting 2023 (€ 410.875). Van het resultaat is € 175.000 toegevoegd aan de algemene reserve om deze op het maximumniveau volgens de financiële verordening te brengen. Dat wil zeggen dat de algemene reserve 5% van het begrotingstotaal bedraagt. Het overige deel van het resultaat is toegevoegd aan de bestemmingsreserve 'Duurzaamheid en energietransitie'.

Daarnaast waren personeelskosten en andere kosten voor de participatiewetopdracht lager dan begroot. Deze lagere kosten leiden tot terugbetaling aan de gemeente op grond van afspraken met de belastingdienst over de koepelvrijstelling (€ 879.647). Deze lagere kosten landen daarom niet in het resultaat van Werkom

Rechtmatigheidsverantwoording

Het bestuur legt in de jaarrekening 2023 voor de eerste keer

een rechtmatigheidsverantwoording (RMV) af. Deze heeft conform de BBV alleen betrekking op de bedrijfsvoeringsorganisatie en niet op Werkom Diensten BV. Als gevolg daarvan heeft de RMV geen betrekking op het geconsolideerde resultaat. Het is mede het gevolg van de verdeling van baten en lasten over de jaarrekening van de BVO en die van de BV, dat er sprake is van een grote (technische) afwijking op het begrotingscriterium (€ 8,2 mln). Daarnaast waren er nog geen afspraken gemaakt over wanneer afwijkingen van de begroting acceptabel zijn en dus niet meetellen als begrotingsonrechtmatigheid. Deze afspraken zullen in 2024 worden gemaakt en opgenomen in de financiële verordening van Werkom. Doordat in 2024 de BV is opgeheven en de kaders voor de rechtmatigheidsverantwoording in de financiële verordening worden verwerkt, wordt het risico op begrotingsonrechtmatigheden aanzienlijk teruggebracht.

Samenvoegen bedrijfsvoeringsorganisatie en Besloten Vennootschap

Met ingang van 1 januari 2024 zijn alle activiteiten van de besloten vennootschap overgedragen aan de bedrijfsvoeringsorganisatie Werkom. De formele afwikkeling van de B.V. zal in 2024 plaatsvinden.

Begroting 2025

- Belangrijke ontwikkelingen
Werkom heeft de kortetermijnmaatregelen uit het Berenschotrapport opgepakt. Een eerste financieel effect was al zichtbaar in de jaarrekening 2023. In de gewijzigde begroting 2024 en in 2025 en verder is de beoogde resultaatverbetering zoals Werkom zich ten doel heeft gesteld, doorgevoerd.
- Financiële impact
Hoewel Werkom een resultaatverbetering laat zien in de begroting 2025, is het effect op de Zaanse begroting nihil. Het effect van de resultaatverbetering laat zich zien in een lagere extra bijdrage voor de herijking (verlaging van € 544.000). Er zijn echter ook ontwikkelingen waardoor dit positieve effect op de Zaanse bijdrage teniet wordt gedaan. Ten eerste was er een correctie nodig van het aandeel van Zaanstad in het participatiebudget. (Zaanstad en Purmerend dragen daarin bij in de verhouding 2/3 en 1/3. Het aandeel van Zaanstad bleek echter onder 2/3 te zijn gezakt.) Ten tweede zijn de loonkosten van de WSW in 2025 hoger geraamd als gevolg van CAO-loonontwikkelingen.
- Zienswijze
De raad heeft een positieve zienswijze gegeven op de begroting voor 2025.

Risico's en beheersmaatregelen

Risico's

In de Werkom-begroting zijn de volgende risico's benoemd in de risicoparagraaf:

- Toenemende druk op het operationele resultaat door daling van aantal medewerkers met een SW-indicatie en groei van het aantal beschut werkplekken en omzet
- Privacy en informatiebeveiliging

Beheersmaatregelen

- Werkom werkt aan het opvangen van de krimp van medewerkers met een SW-indicatie binnen de leerwerkbedrijven en acquisitie van opdrachten die passen bij de doelgroep.
- In de Werkom begroting wordt rekening gehouden met de verwachte groei van het aantal beschut werk-indicaties. De realisatie blijft tot nu toe altijd binnen die verwachting.
- Werkom werkt aan goede meerjarige afspraken en stabiele relaties met afnemers.
- Werkom heeft een chief information security officer (CISO) voor de informatiebeveiliging en een externe functionaris gegevensbescherming (FG), die jaarlijks rapporteren over risico's en ondernomen of te ondernemen verbeteringen.
- Regels rechtmatigheid in 2024 verwerken in de financiële verordening.

Rechtsvorm: **Gemeenschappelijke regeling - openbaar lichaam**

Oprichtings-/publicatiedatum: **26 januari 2017**

Vestigingsplaats: **Zaandam**

Toezichtsregime: **Hoog**

Openbaar belang

Door intergemeentelijke samenwerking uitvoering geven aan:

- van risico's van branden, rampen en crises;
- het adviseren van het bevoegd gezag over risico's van branden, rampen en crises in de bij of krachtens de wet aangewezen gevallen alsmede in de gevallen die in het beleidsplan zijn bepaald;
- het adviseren van het college van B&W over de taak, bedoeld in artikel 3, eerste lid;
- het voorbereiden op de bestrijding van branden en het organiseren van de rampenbestrijding en de crisisbeheersing;
- het instellen en in stand houden van een brandweer;
- het instellen en in stand houden van een GHOR;
- het voorzien in de meldkamerfunctie;
- het aanschaffen en beheren van gemeenschappelijk materieel;
- het inrichten en in stand houden van de informatievoorziening binnen de diensten van de veiligheidsregio en tussen deze diensten en de andere diensten en organisaties die betrokken zijn bij de onder d, e, f, en g genoemde taken.

Bestuurlijk belang

Burgemeester Hamming is voorzitter van het AB, vervanging wethouder Van der Laan.

Stemverhouding: 12,8%

Actualiteiten en risico's

Actualiteiten en beleidsontwikkelingen VrZW

Brandweezorg

Bij het opstellen van het Regionaal repressief dekkingsplan 2022-2025 zijn knelpunten geconstateerd rondom de gegarandeerde beschikbaarheid van voldoende medewerkers. Het Algemeen Bestuur heeft in 2023 gekozen voor implementatie van het volledig toekomstbestendige scenario dat zich richt op versterking van de basisbrandweezorg in Zaanstad-Zuid en redvoertuigen en duikteams in de gehele regio. De implementatie van dit scenario is uiterlijk 31 december 2026 gereed. In 2025 is er één tankautospuits 24/7 beschikbaar en wordt de duikorganisatie versterkt op het Prins Bernhardplein. Ook vindt er vanaf 2025 weekendkazernering plaats van het redvoertuig op post Noord (Wormerveer).

Crisisbeheersing

Na meerdere langdurige crises sinds 2020, en de rollen van de veiligheidsregio's daarbij, is landelijk besloten om de crisisbeheersing toekomstgericht te versterken. Dit betekent dat de veiligheidsregio invulling moet geven aan nieuwe taken op het gebied van landelijke en (inter-) regionale informatiedeling en inzet bij langdurige en nieuwe crises. Verwacht wordt dat ons land in de toekomst vaker te maken krijgt met vraagstukken die om landelijke coördinatie en regionale inzet vragen. Sinds 2023 is er, op basis van de bestuurlijke afspraken van augustus 2022, structureel geld beschikbaar om invulling te geven aan deze opgave. De extra middelen zijn expliciet bedoeld om de regionale en landelijke slagkracht en de informatiepositie te versterken en zo de crisisbeheersing toekomstgericht en robuust te maken.

Organisatie

- Nadat op 22 december 2023 het bestuurlijk besluit is genomen willen GGD Zaanstreek-Waterland en VrZW in 2024 de voorbereiding voor de verbouwing starten om samen wonen op de locatie Prins Bernhardplein in Zaandam mogelijk te maken. Inzet is dat de feitelijke verbouwing plaatsvindt in 2025 en eind van dat jaar de GGD kan inhuizen. De GGD en VrZW kunnen langs deze weg allebei doorgroeien naar stevige, open netwerkorganisaties voor en met de gemeenten, partner- en samenwerkingsorganisaties en in de regio. De verbouwing luidt ook een nieuw tijdperk in op het gebied van werkomstandigheden en modern werkgeverschap.
- Voor VrZW is het noodzakelijk vreemd vermogen aan te trekken. Na afronding van de verbouwing komen de afschrijvings- en rentelasten in beeld. Naar verwachting is dat vanaf begrotingsjaar 2026. Tegenover hogere kapitaallasten staan lagere huisvestingslasten als gevolg van gedeeld gebruik met de GGD. Per saldo moet dit een besparing voor VrZW opleveren. Deze besparing wordt na afronding van de verbouwing in het budgettair kader opgenomen.
- De gemeente Zaanstad (en de overige deelnemers van de veiligheidsregio) zijn in gesprek met de VrZW om de budgetten van soft services en klein onderhoud over te hevelen naar de VrZW (budgetneutraal). De intentie is om dit af te ronden en voor te leggen tijdens de AB-vergadering van de VrZW van oktober 2024.

Financiële positie

Jaarrekening 2022

Ter kennisgeving aangeboden aan Zaanstad 2023 is afgesloten met een negatief resultaat van € 171.000, dit is € 101.000 lager dan begroot. De belangrijkste afwijkingen zijn gerealiseerd bij de crisisnoodopvang asielzoekers die door het Rijk wordt gecompenseerd, crisis beheersing en brandweezorg.

In de raadsvergadering van 30 mei 2024 is kennis genomen van de jaarstukken 2023

Rechtmatigheidsverklaring

Het Dagelijks Bestuur is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties niet rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde verantwoordingsgrens.

Er is sprake van een begrotingsonrechtmatigheid van € 6,676 mln. op programma's en € 0,08 mln. op overschrijding investeringsbudgetten. Het totaal van de begrotingsonrechtmatigheden past binnen het vooraf vastgestelde beleid van het algemeen bestuur en daarmee vooraf als acceptabel is geïndiceerd. Er zijn geen 'niet-acceptabele' individuele rechtmatigheidsfouten en individuele rechtmatigheidsongevallen gevonden boven de rapportagegrens van € 25.000. VrZW heeft geen overkoepelend beleid voor misbruik en oneigenlijk gebruik (M&O-beleid). Dit beleid en de beheersmaatregelen zijn geïntegreerd in de risicoanalyse en het intern controleplan, inclusief de meldingsregeling voor vermoedelijke misstanden en integriteitlijnen, waaronder de 'Nota (gedragscode) Integriteit VrZW'. Zoals uit de rechtmatigheidsverantwoording 2023 blijkt zijn er in 2023 geen rechtmatigheidsafwijkingen als gevolg van misbruik of oneigenlijk gebruik gevonden

Begroting 2024-2027

VrZW heeft de volgende strategische opgaven benoemd:

- Toekomstgerichte crisisbeheersing
- Toekomstbestendige brandweerzorg (beleidsintensivering)
- Samenwonen en samenwerken met de GGD
- Toekomstbestendige organisatie en werkgeverschap: Diversiteit & Inclusie, Vitaliteit en Duurzaamheid

VrZW verwacht voor 2024 een negatief resultaat van € 0,5mln. vanwege de gestegen loonkosten vanuit de CAO 2023 en 2024. Het weerstandsvermogen is onvoldoende en een negatief resultaat zorgt voor verdere verslechtering. De benodigde weerstandscapaciteit bedraagt € 912.000. Eind 2023 bedraagt de beschikbare weerstandscapaciteit € 691.000 (algemene reserve en in aanmerking komende bestemmingsreserves). De ratio weerstandscapaciteit komt daarmee uit op 0,76% en classificeert daarmee als 'onvoldoende'.

Een aantal risico's zijn niet kwantitatief gemaakt waardoor zij een negatief effect kunnen hebben op het weerstandsvermogen

De VrZW kent voor 2025 een begrotingstotaal van € 45,8 miljoen, de gevraagde bijdrage van Zaanstad is € 16,32 miljoen (begroting 2024: € 14,98 miljoen). De gevraagde bijdrage is inclusief de beleidsintensivering waarop een negatieve zienswijze is afgegeven.

Zienswijze

De raad heeft in de raadsvergadering van 30 mei 2024 ingestemd met een positieve zienswijze ten aanzien van de verhoging van de gemeente bijdrage van € 462.703,- in 2025 als gevolg van indexatie. En een negatieve zienswijze ten aanzien van de verhoging van de gemeente bijdrage van € 390.000,- in 2025 als gevolg van beleidsintensivering.

Risico's en beheersmaatregelen

Risico's

- Het regionaal risicoprofiel van de VrZW is een wettelijke verplichting vanuit de Wet veiligheidsregio's. De VrZW actualiseerde het risicoprofiel (concept) in juli 2024. De deelnemende gemeente hebben de mogelijkheid om hier een zienswijze op te geven. Begin 4de kwartaal 2024 bespreekt de raad het risicoprofiel en de zienswijze hierop. Daarna stelt het Algemeen Bestuur van de VrZW het risicoprofiel met evt wijzigingen vast.
- De dubbele rol van de gemeente Zaanstad in het Algemeen Bestuur in de rol van voorzitterschap en de rol van vertegenwoordiging van Gemeente Zaanstad kan leiden tot conflicterende belangen.
- Onvoldoende sturing op de exploitatie van de restcapaciteit van het oefencentrum voor commerciële activiteiten. De Veiligheidsregio Zaanstreek-Waterland is verantwoordelijk voor de uitvoering van de exploitatie van het oefencentrum, Gemeente Zaanstad kan hier beperkt op sturen, maar is wel financieel verantwoordelijk.
- VrZW heeft een beperkt eigen vermogen, verdere verslechtering leidt tot extra financiële lasten voor Zaanstad
- Zaanstad draagt softservices en klein onderhoud over aan VrZW, eventuele toekomstige tekorten zullen zij mogelijk bij Zaanstad willen neerleggen
- Er is sprake van personeelskrapte op de arbeidsmarkt met een tendens tot afname van animo voor vrijwilligers. De betalingsvoorwaarden voor vrijwilligers zijn gelijk aan beroepskrachten.

Beheersmaatregelen

- In samenwerking met de andere gemeenten in Zaanstreek-Waterland wordt het proces om te komen tot een integraal (ambtelijk) advies aan de burgemeesters in het veiligheidsbestuur op belangrijke financiële / beleidsvraagstukken gemonitord. Ckn gebeurt dit ook?
- De gemeenteraad wordt jaarlijks de mogelijkheid gegeven haar zienswijze te geven inzake de (meerjaren) programmabegroting van de VrZW. Daarnaast is de VrZW transparant met haar overige P&C producten zoals de bestuursrapportages en de jaarrekening.

Rechtsvorm: **Gemeenschappelijke regeling - bedrijfsvoeringsorganisatie**

Oprichtings-/publicatiedatum: **18 maart 1994**

Vestigingsplaats: **Amsterdam**

Toezichtsregime: **Middel**

Openbaar belang

Het Centraal Nautisch Beheer (CNB) heeft als doel het verkrijgen van eenheid in het beleid en de uitvoering van taken van gemeenten en het rijk die betrekking hebben op het scheepvaartverkeer binnen het Noordzeekanaalgebied. De regeling is ook bedoeld om een bijdrage te leveren aan het verbeteren van infrastructurele voorzieningen en de toegankelijkheid van de vaarweg.

Bestuurlijk belang

Wethouder Slegers is lid van het bestuur, plaatsvervanger wethouder Onclin.

Stemverhouding: 15%

Actualiteiten en risico's

Algemeen beeld

Het Centraal Nautische Beheer draagt zorg voor de begeleiding van het scheepvaartverkeer in het Noordzeekanaalgebied, het toezicht op de verwijdering van scheepsafval en veiligheidsaspecten rondom het scheepvaartverkeer en de beveiliging van havenfaciliteiten in het kader van havenbeveiliging.

Ontwikkelingen

Voor 2025 zijn de volgende speerpunten benoemd:

- Visie Havenmeester 2030: in de visie zijn de ambities tot 2030 beschreven. Deze ambities worden verder uitgewerkt in de hieronder genoemde speerpunten / werkprogramma's.
- Bereikbare haven: dit werkprogramma richt zich op een veilige, vlotte, duurzame en toekomstbestendige bereikbaarheid van de zeehavens in het Noordzeekanaalgebied.
- Datagedreven havenmeester: datagedreven processen helpen bij het hebben van een actuele informatiepositie van de haven, om voorspellingen te kunnen doen en om beoordelingen zoveel mogelijk geautomatiseerd te laten verlopen.
- Veilige haven: is een randvoorwaarde voor alle activiteiten in de haven.
- Schone Scheepvaart: het reduceren van emissies in de scheepvaart op basis van het emissiemodel geformuleerde ambities.

Op 1 januari 2024 zijn de gewijzigde Havenbeveiligingswet en de nieuwe Havenbeveiligingsregeling in werking

getreden. Deze wetwijziging wordt niet door CNB uitgevoerd en geïmplementeerd maar door gemeenten zelf. Voor de uitvoering van deze wet worden door Zaanstad gesprekken gevoerd met een externe partij.

Risicoprofiel

Het risicoprofiel van de gemeenschappelijke regeling Centraal Nautisch Beheer Noordzeekanaalgebied is "gemiddeld" laag. Financieel draagt de gemeente Zaanstad nauwelijks bij in de gemeenschappelijke regeling. Het Havenbedrijf Amsterdam NV draagt het exploitatiesaldo. Zaanstad heeft 15% van de stemmen in het Algemeen Bestuur.

Financiële positie

Jaarrekening 2022

- Resultaat 2023: € 2.900 positief ten opzichte van het budget
- Voorstel bestemming resultaat: komt ten gunste van Havenbedrijf Amsterdam NV

Rechtmatigheidsverklaring

Bij de jaarrekening 2023 is geen rechtmatigheidsverklaring afgegeven.

Begroting 2025

- De begroting gaat uit van een uitgave aan publieke taken van € 30,9 mln.
- Financiële impact: Er is geen financiële impact, omdat Havenbedrijf Amsterdam risicodragend voor CNB is. Zaanstad draagt € 11.000 aan de GR bij. Er zijn gesprekken gaande over de indexering van dit bedrag
- Herijking begroting 2024: niet van toepassing.

Zienswijze

Er is een positieve zienswijze gegeven over de ontwerp-jaarrekening 2023 en de ontwerp-begroting 2025. De reguliere taakuitvoering van het CNB en de genoemde ontwikkelingen komen het scheepvaartverkeer ten goede en dragen bij aan een duurzaam en veilig havengebied.

Zaanstad betaalt jaarlijks een bedrag van € 11.000 als bijdrage voor het uitvoeren van veiligheidsinspecties bij zeeschepen. Voor het overige garandeert het Havenbedrijf Amsterdam de financiële exploitatie van de GR Centraal Nautisch Beheer Noordzeekanaalgebied. Er zijn gesprekken gaande over een indexering van de bijdrage.

Risico's en beheersmaatregelen

Risico 1: Het CNB heeft geen eigen weerstandsvermogen.

De publieke taakuitoefening is door het CNB gemandateerd aan de Divisie Havenmeester van het Havenbedrijf Amsterdam NV. De governance-regels waaraan Havenbedrijf Amsterdam NV moet voldoen,

onder andere die van solvabiliteit en liquiditeit, waarborgen dat onverwachte financiële tegenvallers de publieke taakuitoefening niet in gevaar brengen.

Beheersmaatregelen vanuit gemeente Zaanstad:

- Begroting en jaarrekening van de afgelopen drie jaren zijn beschikbaar.
- Zaanstad neemt deel aan het Algemeen bestuur van CNB. Minimaal twee keer per jaar is er een bestuursvergadering. De vaststelling van de begroting en jaarrekening vindt plaats in het Algemeen bestuur CNB. Alvorens de jaarstukken ter vaststelling voor te leggen, kunnen de gemeenteraden jaarlijks een zienswijze geven op de jaarstukken.
- Zaanstad participeert in het Beleidsoverleg van het CNB. Dat komt elke twee maanden bij elkaar.
- Voorstellen van Verbonden Partijen tot aanpassing van de statuten en gemeentelijke deelname worden altijd besproken met sector Strategie en Control.

Risico 2: Havenbedrijf Amsterdam NV hanteert een systeem van risicomanagement gebaseerd op Enterprise Risk Management (COSO-ERM).

Risico's op verschillende deelgebieden zijn geïnventariseerd en geïdentificeerd op basis van kans en mogelijke impact. Periodiek wordt deze inventarisatie herhaald om gewijzigde of nieuwe risico's tijdig te kunnen onderkennen.

Beheersmaatregelen

- goed opgeleid personeel (regelmatige oefening en bijscholing, eigen simulator);
- up-to-date-systemen en technische infrastructuur tot heldere processen & procedurebeschrijvingen met duidelijke bevelstructuur;
- het onderhouden van nauwe contacten met belangrijke externe belanghebbenden zoals Rijkswaterstaat;
- periodieke evaluatie of de bestaande beheersmaatregelen nog afdoende zijn en of aanvullende maatregelen nodig zijn.

Rechtsvorm: [Gemeenschappelijke regeling - gemeenschappelijk orgaan](#)

Oprichtings-/publicatiedatum: **7 februari 2017**

Vestigingsplaats: **Amsterdam**

Toezichtsregime: **Middel**

Openbaar belang

Deze regeling is aangegaan om op een effectieve en efficiënte wijze vorm en inhoud te geven aan de door de Gemeentewet aan de raad gegeven mogelijkheid om voor de behandeling van verzoekschriften een gezamenlijke ombudsman in te stellen. Het betreft een gemeenschappelijk orgaan

Bestuurlijk belang

De gemeente Amsterdam krijgt mandaat om jaarlijks de begroting en jaarrekening van de ombudsman voor het volgende kalenderjaar vast te stellen. De ombudsman voert ten minste jaarlijks overleg met een vertegenwoordiging van de raden.

Stemverhouding: nvt

Actualiteiten en risico's

Ontwikkelingen

Aan het einde van ieder jaar verschijnt de Ombudsagenda. De Ombudsagenda 2024 is geordend aan de hand van drie thema's, te weten "Bestaanszekerheid", "Inclusie" en "Leefbaarheid". Onderwerpen die op de agenda staan zijn onder meer de opvang van dakloze gezinnen, de invoering van de Omgevingswet op 1 januari 2024 en een kinderrechtenscan naar discriminatie en racisme op school, in de buurt en online. Ook start de ombudsman een onderzoek uit eigen beweging naar de positie en het functioneren van Bureau Integriteit.

Op 10 juni is het rekenkamerrapport over klachtenbehandeling gepubliceerd. De raad heeft dit rapport besproken in september.

Financiële positie

Jaarrekening 2023

Het resultaat, na effect bestemmingsreserves, over 2023 bedraagt € 25.489. Dit resultaat is toegevoegd aan de algemene reserve. De jaarrekening van de ombudsman is conform de gemeenschappelijke regeling gecontroleerd door de auditdienst van de gemeente Amsterdam (ACAM). In artikel 12 van de gemeenschappelijke regeling is vastgelegd dat bij een positief exploitatieresultaat over een begrotingsjaar dit resultaat in het volgende begrotingsjaar aan de begrotingspost algemene reserve wordt toegevoegd.

Begroting 2025

De bijdragen worden jaarlijks nominaal geïndexeerd conform het percentage voor personele lasten uit de begrotingscirculaire van de Gemeente Amsterdam. Dit percentage is voor 2025 berekend op 3,8%.

De Ombudsman heeft de begroting 2025 vastgesteld op een lastentotaal van € 3.133.499. Het lastentotaal van de begroting 2024 na eerste wijziging is vastgesteld op € 3.058.785.

Sinds 2014 voorziet de GROMA in de mogelijkheid een positief resultaat toe te voegen aan de algemene reserve om een buffer op te bouwen van 10% van de totale bijdragen van alle deelnemer. Indien er sprake is van een overschrijding van de begroting dient deze reserve als eerste aangesproken te worden. De verwachting is dat zowel 2024 als in 2025 de algemene reserve niet aangesproken hoeft te worden omdat inkomsten en uitgaven in balans zijn.

In 2025 zal in gesprek met de deelnemers en het Presidium gezocht worden naar een passende manier van indexeren. Dit zal naar verwachting leiden tot een aanpassing in de gemeenschappelijke regeling. Ten tijde van het opstellen van de 2025 begroting zijn aanvullende gesprekken gaande met zowel de gemeente Amsterdam als de overige gemeenten om te komen tot nieuwe afspraken voor 2025 en verder. De huidige bijdrage van de gemeenten wordt niet voldoende geacht om een duurzame voortzetting van de activiteiten te garanderen op hetzelfde kwaliteitsniveau.

Zaanstad signaleert dat de hoeveelheid zaken al een aantal jaar daalt, de totale financiële bijdrage is door indexatie echter gestegen.

Eerste begrotingswijziging 2024

De bijdragen van de diverse gemeenten worden jaarlijks nominaal geïndexeerd conform het percentage voor personele lasten uit de begrotingscirculaire van de Gemeente Amsterdam. Dit percentage is ten tijde van de 2024 begroting ingeschat op 3,6%. Daarmee is de bijdrage over 2023 ook voor de 2024 begroting geïndexeerd tegen 3,6%. Inmiddels is de indexatie definitief vastgesteld tegen 5,7%. De baten zijn derhalve voor 2024 bijgesteld tegen dit verhoogde percentage.

Zienswijze

Op grond van artikel 13 van de GROMA stelt de Ombudsman zelf jaarlijks de begroting voor het volgende kalenderjaar vast. De Ombudsman maakt werkafspraken met de deelnemers over de toezending van de conceptbegroting en het al of niet kunnen uitbrengen van zienswijzen. Nu de bijdragen van de overige deelnemers (niet zijnde gemeente Amsterdam) vaststaan dient de (wettelijk verplichte) mogelijkheid tot het uitbrengen van

een zienswijze door een deelnemer geen zinvol doel. Het versturen van conceptbegrotingen en het verplicht in de gelegenheid stellen van een deelnemer om een zienswijze uit te brengen is daarnaast een administratief zware procedure bij een gemeenschappelijke regeling met een groot aantal deelnemers. De ombudsman maakt daarom onderlinge afspraken met de deelnemers hoe hier praktisch beter mee omgegaan kan worden.

Risico's en beheersmaatregelen

De financiële risico's voor de Ombudsman zijn vooralsnog beperkt. Het belangrijkste risico is langdurige ziekte van personeel.

Om dat risico af te dekken is de afspraak gemaakt met gemeente Amsterdam dat de kosten voor personeel dat langdurig ziek is, niet meer volledig (maximaal voor de duur van 6 maanden) ten laste komen van het budget van de Ombudsman. De daarna beschikbaar komende middelen kan de Ombudsman dan inzetten voor vervangende personele capaciteit.

De prijspeilstijgingen en inflatie in 2025 een vormen een belangrijk risico.

In de meerjarenraming is uitgegaan van een indexatie (op basis van loonkostenontwikkeling) van 3,8% ten opzichte van de begroting 2024. De indexatie heeft vooral effect op de baten (verhoging bijdragen deelnemende gemeenten) en op de lasten (verhoging van loonkosten).

Rechtsvorm: **Gemeenschappelijke regeling - openbaar lichaam**

Oprichtings-/publicatiedatum: **5 april 2007**

Vestigingsplaats: **Uitgeest**

Toezichtsregime: **Middel**

Openbaar belang

Het Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer (RAUM) is een samenwerkingsverband van twaalf omliggende gemeenten en de provincie Noord-Holland.

Het zet zich in voor:

- het verzekeren van een evenwichtige ontwikkeling van de recreatie en de watersport op en rondom het meer en aangrenzende gebieden;
- het tot stand brengen, bewaren en onderhouden van het landschap en een evenwichtig natuurlijk milieu dat is afgestemd op het onder bovenstaande geformuleerde.

Bestuurlijk belang

Wethouder Breunesse lid van het Algemeen Bestuur, plaatsvervangend door wethouder Tuijn.

Stemverhouding: 12,5%

Actualiteiten en risico's

Ontwikkelingen

Belangrijkste punten in 2025 voor het recreatieschap zullen zijn:

- In december 2023 heeft het recreatieschap de overeenkomst opgezegd in de verwachting dat in de loop van 2024 de nieuwe meerjarige overeenkomst definitief wordt en per 1 januari 2025 kan ingaan. Indien de nieuwe overeenkomst voor het einde van 2024 nog niet is gesloten, wordt de opzegging eenmalig opgeschort met één jaar.
- Realiseren van de ambities uit de visie via het verder (door)ontwikkelen van het vastgestelde uitvoeringsprogramma in 2021
- Het inzetten op het zo veel mogelijk met andere partijen aanpakken van:
 - a. Oever- en natuurontwikkeling Sakerleidam – fase 2;
 - b. Uitvoering Vitaal Platteland Alkmaarder- en Uitgeestermeer: verbeteren van de zwem- en waterkwaliteit; en
 - c. De realisatie van de herontwikkeling Dorregeest.
- Realiseren van financieel evenwicht voor de lange termijn; en
- Het voeren van omgevingsmanagement communiceren, tijdig informeren, etc bij bovenstaande ontwikkelingen.

Risicoprofiel

Het risicoprofiel van deelname aan de gemeenschappelijke regeling is hoog. Het weerstandsvermogen is onvoldoende.

De omvang van de huidige algemene reserve (weerstandscapaciteit) is € 43 en ligt onder het niveau van het benodigde weerstandsvermogen van € 427. Het bestuur van het RAUM heeft besloten aan te sluiten bij het uitgangspunt van de regio Noord-Kennemerland om slechts een beperkte algemene reserve aan te houden voor de GR: de norm is 2,5% van de lasten. De consequentie hiervan is dat een beroep op de participanten gedaan moet worden indien de risico's die zich voordoen het bedrag van de algemene reserve overschrijden.

Financiële beeld

Jaarrekening 2023

- vertragingen van projecten in beide gebieden, tijdelijk 'on hold' zetten van projecten en activeren (en over meerdere jaren afschrijven) van projecten (€ 127.000 positief);
- lagere onderhoudskosten, het maaien van de waterplanten was in 2023 niet nodig en een besparing t.a.v. het gebied de Woudhaven. Daarnaast diverse besparingen/doorschuiven van werkzaamheden naar 2024 (€ 118.000 positief);
- meer rentebaten ontvangen dan begroot (€ 51.000 positief);
- overschrijdingen en besparingen van per saldo € 23.000 (positief);
- inruilwaarde van 2 vervoermiddelen (€ 20.000 positief);
- financiële boekingen inzake vormen beheerreserve (€ 159.000 positief);
- meer bedrijfskosten; verzekeringspremie en advieskosten (€ 50.000 negatief);
- meer inzet door RNH voor financieel advies en programmasturing, zoals het opstellen van financieel scenario's, en meer inzet voor vastgoedbeheer (€ 39.000 negatief);
- minder kosten Routebureau: kosten schuiven door naar 2024 (€ 19.000 positief).

Voorgesteld wordt het negatieve saldo in mindering te brengen op de reserves. Daarmee komt het totaal aan reserves per 31-12-2023 op € 1.426.103.

Rechtmatigheidsverantwoording

Het dagelijks bestuur is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens. Er zijn geen afwijkingen vastgesteld boven genoemde grens van € 87.369.

Begroting 2025

Belangrijkste punten in 2025 voor het recreatieschap zullen zijn:

- Beheer en onderhoud van de (recreatie)gebieden en voorzieningen op kwaliteit "B" en voor het onderhoud en beheer groen op kwaliteit "C".
- Vernieuwingen doorvoeren om het gebied aan te laten

sluiten op de wensen en behoeften van de gebruikers (recreanten, ondernemers en organisaties) op basis van de swipocratie, gebiedstafels en relevante (beleidsdocumenten als het "Recreatief Netwerk" en "Visie herstel veenlandschappen".

- Het uitwerken van de opbrengstmogelijkheden conform het rapport van Bureau Buiten voor: – recreatiearken – reclamezuilen – recreatiekaart
- Succesvolle uitgifte van verschillende locaties, zoals de Woudhaven en Dorregeest, resulterend in een verdere besparing op de (berekende) beheerlasten en toenemende exploitatiebaten (programma 2 en 4).
- Ondersteuning van de ondernemers en de betrokken organisaties op het Erfgoedpark De Hoop bij de verdere uitbreiding (programma 2) in het kader van recreatief knooppunt (ambities deelgebied 3 – Visie).
- Het inzetten op het zo veel mogelijk gezamenlijk aanpakken van: – oever- en natuurontwikkeling Sakerleidendam – fase 2; – uitvoering Vitaal Platteland-Alkmaarder- en Uitgeestermeer; – de realisatie van Dorregeest.
- Realiseren van financieel evenwicht voor de lange termijn.
- Het voeren van omgevingsmanagement bij bovenstaande ontwikkelingen.

Zienswijze

De gemeenteraad geeft een positieve zienwijze op de jaarrekening 2023 en de begroting 2025, met de volgende aandachtspunten:

- Zaanstad verkent de mogelijkheden om de tegenvallers op te vangen; de gemeenschappelijke regelingen maken onderdeel uit van die verkenningen;
- De gemeente Zaanstad wijst nogmaals op de urgentie om de nieuwe verdienmogelijkheden te realiseren en vraagt u de uitvoering daarvan krachtig ter hand te nemen. Een realistische vertaling is nodig wanneer de inkomsten daadwerkelijk geëffectueerd kunnen worden;
- Wij willen u uitnodigen in de jaarstukken meer aandacht te besteden aan trends en concrete indicatoren ten aanzien van bijvoorbeeld bezoek en gebruik, themaroutes en paden, biodiversiteit en beheer.

Risico's en beheersmaatregelen

Risico's:

- Overmacht: optreden extreem weer, brand, (vogel) ziekte en plagen flora en fauna, verslechtering zwemwaterkwaliteit door warm weer en (drugs) dumpingen;
- Zorgelijke financiële positie
- Veranderende en verzwarende wet- en regelgeving.
- Uitstel/afstel project Sakerleidendam
- Bestuurlijk draagvlak vermindert. Heiloo heeft aangekondigd te willen onderzoeken of uittreden mogelijk is, risico op nog meer deelnemers die uittreden.
- De huidige weerstandscapaciteit is onvoldoende voor het benodigde weerstandsvermogen. Op de (middel) lange termijn moeten o.b.v. de onderhouds- en investeringsplannen wel bestuurlijke keuzes worden gemaakt.

Beheersmaatregelen:

- Inzetten op omgevingsmanagement: informatie stakeholders als raden en ondernemers
- Meer gezamenlijk optrekken met betrokken partijen om een integraal resultaat te behalen
- Meer inzet op toezicht en handhaving;
- Opstellen van een financieel plan.

Rechtsvorm: **Gemeenschappelijke regeling - openbaar lichaam**

Oprichtings-/publicatiedatum: **4 april 2013**

Vestigingsplaats: **Zaanstad**

Toezichtsregime: **Middel**

Openbaar belang

Het bevorderen van een evenwichtige ontwikkeling in de openluchtrecreatie - in samenhang met de vorenstaande Gemeenschappelijke Regelingen - tot stand brengen en bewaren van een evenwichtig natuurlijk milieu, het tot stand brengen en duurzaam in stand houden van het specifieke en gedifferentieerde karakter van het landschap door bescherming, ontwikkeling en consolidatie van de waarden die het in zich draagt.

Bestuurlijk belang

Wethouder Breunesse is lid van het AB, plaatsvervangend door wethouder Tuijn. Sinds eind 2023 is wethouder Breunesse ook lid van het DB.

Stemverhouding: 12,5%

Actualiteiten en risico's

Ontwikkelingen

Belangrijkste punten in 2025 voor het recreatieschap zullen zijn:

- Nieuw raamcontract uitvoeringsorganisatie recreatieschap; In december 2023 heeft het recreatieschap de overeenkomst opgezegd in de verwachting dat in de loop van 2024 de nieuwe meerjarige overeenkomst definitief wordt en per 1 januari 2025 kan ingaan. Indien de nieuwe overeenkomst voor het einde van 2024 nog niet is gesloten, wordt de opzegging eenmalig opgeschort met één jaar;
- Uitvoeren van projecten uit het uitvoeringsprogramma;
- Omvormen van de Marsen tot zorgboerderij;
- Samenwerking in de Veen & Poldercoalitie Laag Holland voor het realiseren van het IBP Vitaal Platteland Amsterdam Wetlands;
- Uitwerken en (mede)realiseren van het recreatief netwerk en buitenpoorten (o.a. in Wormerveer); en
- Begeleiden van recreatieve meekoppelkansen bij het project Markermeerdijken en daarmee samenhangende projecten, zoals Zeesluis Edam (verbeteren overstekbaarheid voor voetgangers) en overige fiets- en voetgangersroutestructuren;
- Implementatie omgevingswet; de verantwoordingslast vereist expertise;
- Meer druk op het gebied, toename bewoning. Veel verschillende wensen voor gebruik van het gebied zoals feesten vs rustzoekers, waardoor een groter beroep op de regiefunctie wordt gedaan;

- Beheerorganisatie gaat over naar Staatsbosbeheer. Vanaf 2027 worden de eerste veranderingen verwacht.

Risicoprofiel

Het risicoprofiel van deelname aan de gemeenschappelijke regeling is gemiddeld. Het berekende weerstandvermogen is voldoende. Zaanstad heeft voor onderdeel Twiske 16,7% van de stemmen, voor onderdeel Waterland 8,3% van de stemmen.

Financiële positie

Jaarrekening 2023

De jaarrekening 2023 sluit met een negatief resultaat van € 28.797. Het resultaat is bepaald door de volgende zaken:

- Lagere kosten incidentele projecten (€ 230.000 positief). Deze kosten schuiven grotendeels door naar 2024;
- Minder inzet RNH voor reguliere werkzaamheden (€ 26.000 positief);
- Hogere baten door rente (€ 175.000 positief);
- Hogere parkeeropbrengsten (€ 63.000 positief);
- Hogere opbrengsten hout, huur en pacht (€ 26.000 positief);
- Tegemoetkoming in de kosten groene boa's (€ 21.000 positief);
- Extra dotatie voorziening groot onderhoud i.v.m. 4 bruggen de Vennen (€ 260.000 negatief).
- Eind 2023 bedraagt de totale reserves en voorzieningen € 5.203.785 (in 2022 € 5.232.582), een afname van € 28.797.

Rechtmatigheidsverantwoording

In de jaarrekening is de rechtmatigheidsverantwoording van het dagelijks bestuur opgenomen. Zoals daar weergegeven is het dagelijks bestuur van mening dat de verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de vastgestelde materialiteitsgrens van 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves volgens de begroting na wijziging (voor 2023 een bedrag van € 129.249).

Begroting 2025

Belangrijkste punten in 2025 voor het recreatieschap zullen zijn:

- De groei van de bevolking in de Metropoolregio Amsterdam (MRA). Daardoor is een substantiële toename in recreatiebehoefte te verwachten voor de regio. Spreiding van het groeiend aantal toeristen staat hoog op de agenda;
- Natuurwaarden die onder druk staan door onder meer de stikstofdepositie en afname van de biodiversiteit;
- Klimaatadaptatie en beter verbinden van groen met de stad. Dat biedt ook kansen om de biodiversiteit te versterken door het buitengebied 'de stad in te trekken'

- en recreatie- en natuurbeleving al bij de voordeur te laten beginnen;
- Samenwerking van de recreatieschappen met Staatsbosbeheer (SBB), Landschap Noord-Holland, Natuurmonumenten en lokale agrarische- en natuurverenigingen. Dat gebeurt onder meer voor een gezamenlijk recreatief uitvoeringsprogramma voor Laag-Holland van de 'Veen & Poldercoalitie Laag Holland' (voorheen Amsterdam Wetlands);
- Een gewijzigd evenementenbeleid. Dit betekent dat er mogelijk actief geworven moet worden voor nieuwe evenementen.
- Vanuit de regiodeal ZaanIJ groen en meedoen is geld beschikbaar gekomen voor een drietal achterstandswijken in Zaanstad en Amsterdam om een programma te ontwikkelen om meer in het groen te recreëren. Dit betekent ook dat voor het recreatieschap gekeken zal moeten worden naar mogelijkheden om de bereikbaarheid voor de doelgroep te verbeteren.

Zienswijze

De gemeenteraad gaf in juni een positieve zienswijze op de jaarrekening en begroting met de volgende aandachtspunten:

- Zaanstad verkent de mogelijkheden om de tegenvallers op te vangen; de gemeenschappelijke regelingen maken onderdeel uit van die verkenningen;
- In een motie heeft de gemeenteraad van Zaanstad gevraagd een fusie van de recreatieschappen Twiske-Waterland en Alkmaarder- en Uitgeestermeer te onderzoeken. Zaanstad dringt aan op een spoedige

afronding van deze verkenning;

- De gemeente Zaanstad verkent de mogelijkheden om het beheer van de Jagersplas bij het recreatieschap Twiske-Waterland onder te brengen; wij vragen uw medewerking bij het haalbaarheidsonderzoek;
- De omvang van de algemene reserve is ver boven het weerstandsvermogen. Wij verzoeken u om in beeld te brengen welk deel van de reserve benodigd is om het uitvoeringsprogramma uit te voeren en daarmee de ambities van het recreatieschap te realiseren;-
- Wij willen u uitnodigen in de jaarstukken meer aandacht te besteden aan trends en concrete indicatoren ten aanzien van bijvoorbeeld bezoek en gebruik, themaroutes en paden, biodiversiteit en beheer.

Risico's en beheersmaatregelen

Risico's

- Overmacht: optreden extreem weer, brand, (vogel) ziekte en plagen flora en fauna, slechte kwaliteit zwemwater door warm weer en (drugs)dumpingen;
- Te weinig evenementen die geld genereren, zowel door wijzigingen bij Landsmeer als het evenementenbeleid van TW zelf;
- Problemen bij invulling / bemensing gekwalificeerd personeel;

Beheersmaatregelen:

- Per risico wordt de kans vermenigvuldigd met de potentiële omvang in euro's. Het berekende weerstandsvermogen als beheersmaatregel bedraagt op 31-12-2023 € 427.

Rechtsvorm: **Gemeenschappelijke regeling - regeling zonder meer**

Oprichtings-/publicatiedatum: **21 januari 2016**

Vestigingsplaats: **Zaandam**

Toezietsregime: **Middel**

Openbaar belang

Gezamenlijke inkoop en beleidsvoorbereiding en -uitvoering.

Bestuurlijk belang

Deze lichte vorm van publieke samenwerking kent geen bestuur.

Stemverhouding: nvt

Actualiteiten en risico's

De RZM, een lichte variant van een gemeenschappelijke regeling, betreft de afspraak tot samenwerking op twee onderdelen van de drie decentralisaties (Jeugdhulp en Wmo) met de 7 andere gemeenten in Zaanstreek-Waterland (Beemster, Edam-Volendam, Landsmeer, Oostzaan, Purmerend, Waterland en Wormerland). Om deze samenwerking in de praktijk te realiseren, heeft de gemeente Zaanstad vanaf 2014 met de regiogemeenten een Dienstverlenings- en samenwerkingsovereenkomst "Regionale Inkoop Sociale Domein" (hierna: DVO) afgesloten. In 2015 is de samenwerking geëvalueerd. De gemeenten Purmerend en Beemster hebben toen besloten om ten aanzien van de Wmo vanaf 1 januari 2016 zelf hun inkoop- en contractmanagement te organiseren. De gemeente Edam-Volendam doet met ingang van 1 juli 2016 zelf het inkoop- en contractmanagement t.a.v. de Wmo. Deze wijzigingen zijn verwerkt in de huidige DVO. De uitgetreden gemeenten willen de zorg dicht op hun inwoners organiseren. Voor de Jeugd regelt Zaanstad de inkoop en het contractmanagement van de Regionale raamovereenkomsten die de regio Zaanstreek-Waterland samen met de regio Amsterdam-Amstelland met zorgaanbieders heeft afgesloten.

De nieuwe gemeenschappelijke regeling en DVO is per 1 januari 2019 ingegaan. De looptijd is tot eind 2024.

Rechtsvorm: **Gemeenschappelijke regeling - openbaar lichaam**

Oprichtings-/publicatiedatum: **7 maart 2017**

Vestigingsplaats: **Amsterdam**

Toezichtsregime: **Middel**

Openbaar belang

De Vervoerregio Amsterdam heeft als doel het, door samenwerking van gemeenten, oplossen van regionale problemen en benutten van regionale kansen in de regio Amsterdam.

Bestuurlijk belang

Wethouder Slegers is lid van het AB/DB.

De wethouder van Amsterdam is voorzitter van het DB en tevens voorzitter van de Regioraad.

Stemverhouding: 11,3%

Actualiteiten en risico's

Ontwikkelingen

Bestuursakkoord

Op 11 oktober 2023 presenteerde de VRA het nieuwe bestuursakkoord met de ambities voor de komende vier jaar. De VRA staat voor grote maatschappelijke uitdagingen als het gaat om klimaat, woningbouw, verkeersveiligheid en digitale veiligheid. Om de regio aantrekkelijk te houden wordt ingezet op een duurzaam bereikbare regio. De ambities van het bestuursakkoord zijn verder uitgewerkt in een beleidskader. Het Uitvoeringsprogramma Mobiliteit is de uitwerking van de ambities uit het Bestuursakkoord en het Beleidskader Mobiliteit van de Vervoerregio Amsterdam. Het Uitvoeringsprogramma Mobiliteit 2025-2033 (UPM) komt na de zienswijzeprocedure samen met de (gewijzigde) begroting voor besluitvorming terug bij de regioraad in november 2024.

Beleidskader

Er wordt extra geïnvesteerd op drie bestuurlijke speerpunten die verbonden zijn met het Beleidskader Mobiliteit vanuit de Bikker-gelden en de ruimte in de Brede Doeluitkering (BDU). Het betreft:

1. Waarborgen van de belangrijke rol van ov binnen STOMP.
2. Het STOMP-aanbod beter spreiden over de regio en de mensen / doelgroepen.
3. Een trendbreuk in de verkeersveiligheid bereiken.

Op kortere termijn het verbeteren van het netwerk van doorfietsroutes in de regio en zorgen voor veilige 50km wegen. Op langere termijn staan grote investeringen in schaalprongprojecten en de ontsluiting van grote woningbouwlocaties gepland. De vervoerregio reserveert bijdragen voor projecten die een groei in het openbaar vervoer (ov) mogelijk maken, zoals het doortrekken van de

Noord/Zuidlijn, de ov-verbinding Sloterdijk Amsterdam-Centrum, Zuidasdok en een derde perron op station Zuid. Met een reservering voor de Oostbrug voor de sprong over het IJ.

Uit beleidskader Mobiliteit staan vijf samenhangende doelen centraal:

- Bereikbaarheid: iedereen de mogelijkheden bieden om binnen redelijke tijd, tegen redelijke kosten en op een prettige en soepele manier de plaatsen te bereiken waar men wil zijn.
- Inclusiviteit: iedereen, ongeacht leeftijd, fysieke of mentale gesteldheid, sociaaleconomische status of waar diegene vandaan komt, genoeg kansen bieden om voorzieningen, sociale contacten, opleiding of werkplek te bereiken.
- Duurzaamheid: een CO2-neutraal mobiliteitssysteem, het verminderen van stikstofuitstoot, verminderd grondstoffenverbruik, verminderde invloed van het mobiliteitssysteem op het milieu, het voorkomen van de verslechtering van de biodiversiteit en klimaatadaptatie.
- Verkeersveiligheid: Vervoerregio Amsterdam wil in 2050 zo dicht mogelijk bij het doel van nul verkeersdoden en ernstig gewonden komen. Door meer op risico's te sturen, op korte termijn een trendbreuk realiseren en de stijging van ongevallen omzetten in een daling.
- Gezondheid: Met de juiste mobiliteitsoplossingen en -keuzes bijdragen aan de fysieke en mentale gezondheid van onze reizigers en inwoners.

Risicoprofiel

Er is sprake van profiel middel.

Financiële positie

Jaarrekening 2023

In 2023 werd er € 110,6 miljoen minder lasten en € 14,3 miljoen minder baten gerealiseerd dan begroot. Dit resulteert in een totale onderbesteding van € 96,3 miljoen. Van de onderbesteding in de lasten is € 99,5 miljoen 'beklemd', d.w.z. bestemd voor bijdragen aan projecten die reeds in contracten, overeenkomsten of beschikkingen zijn vastgelegd. Dit betreft projecten die in 2023 wel waren begroot, maar nog niet zijn gerealiseerd en waarvoor de financiële bijdrage nog niet geheel of gedeeltelijk is betaald. In de begroting 2023 werd rekening gehouden met € 32,4 miljoen die uit het beschikbare saldo BDU onttrokken moest worden. Door de onderbesteding kan € 63,9 miljoen worden toegevoegd aan dit saldo. Begin 2023 was het beschikbare BDU-saldo € 187,1 miljoen, dit stijgt nu naar € 250,9 miljoen. Er zijn verder geen op- of aanmerkingen. De jaarverslagen en de jaarrekeningen vallen binnen de redelijke bandbreedte van wat je mag verwachten.

Rechtmatigheidsverantwoording

De rechtmatigheidsverantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. De grens is door de regioraad bepaald en bedraagt 2% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 10.073.578. De grondslag voor deze verantwoording is de Kadernota Rechtmatigheid 2023 van de Commissie BBV van november 2023.

- **Begrotingscriterium**

In 2023 zijn er geen begrotingsonrechtmatigheden te melden die boven de rapportagegrens artikel 24 lid 3 (€ 500.000) van de financiële verordening 2023 uitkomen.

- **Voorwaardencriterium**

De spendanalyse heeft aan het licht gebracht dat er een financiële onrechtmatigheid is op het voorwaardencriterium van 1,9 miljoen euro. Dit is een daling ten opzichte van 2022, toen de onrechtmatigheid € 2,6 miljoen euro bedroeg. We verwachten dat deze neerwaartse trend zich zal voortzetten in het komende jaar, omdat de activiteiten van de leveranciers die verband houden met deze onrechtmatigheid momenteel worden aanbesteed. De onrechtmatigheid betreft contracten die al in 2022 bekend waren. Er zijn in 2023 geen nieuwe bijgekomen. De hier vermelde onrechtmatigheid valt onder de verantwoordingsgrens zoals die is vastgesteld in de financiële verordening en heeft derhalve geen effect op de uitkomst van de financiële rechtmatigheidsverantwoording.

- **Misbruik & oneigenlijk gebruik criterium**

In 2023 zijn er geen M&O-onrechtmatigheden te melden die boven de rapportagegrens artikel 24 lid 3 (€ 500.000) van de financiële verordening 2023 uitkomen.

Bevinding:

Het dagelijks bestuur is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten en de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens.

Begroting 2025-2028

De begroting en het UPM bouwen verder op eerdere begrotingen, de ingezette lijn wordt doorgezet en constant beleid is geborgd. De grootste financiële wijziging is het toevoegen van de gelden van Motie Bikker aan de programmering. De besteding van het restant van de Bikker-gelden beloopt een separaat traject waardoor er mogelijk vanuit de besluiten wijzigingen optreden in de manier van programmeren in de begroting van de Vervoerregio. De regioraad dient hierover te besluiten. Met de toevoeging van de gelden uit de motie Bikker (circa €85 miljoen) en de aannames van indexatie 2024 stijgen de baten BDU van de Vervoerregio tot een totaal van € 574 miljoen (voorheen € 470 miljoen).

De top10 grootste projecten, die in 2025 tot uitgaven komen zijn:

1. ZuidasDok OV-Terminal en no-regret maatregel doortrekken Noord/Zuidlijn
2. Aanpak Verkeersdruk Thorbeckeweg - N516
3. Multimodale Knoop Schiphol
4. Fietsenstalling Amsterdam CS Zuidoost
5. Oranje Loper Amsterdam
6. Binnenring Amsterdam
7. Verlengen IJtram 1e fase Strandeiland
8. Fietsenstalling Amsterdam Amstel Westzijde
9. Guisweg Zaanstad planuitwerking
10. Sprong over het IJ-Oostbrug planuitwerking

De ontwerpbegroting 2025-2028 schetst de verschillende mobiliteitsmaatregelen resulterend in de conceptbegroting om deze te bekostigen. De begroting is het resultaat van enkele belangrijke ontwikkelingen en afspraken die in de afgelopen jaren zijn gemaakt. Deze zijn samengevat in de Kaderbrief 2025 waar de raadsleden mee ingestemd hebben op 14 mei.

Vanuit de gemeente steunen we de visie en keuzes die de VRA maakt. Bovendien sluit het mooi aan op de koers die we inzetten met het vastgestelde Zaans mobiliteitsplan en de speerpunten die benoemd zijn in het coalitieakkoord.

Op grond van artikel 35 van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr), is gevraagd uiterlijk 15 september een zienswijze te sturen. In overleg met de VRA is later aanleveren op 25 september ook mogelijk. Dit geeft de mogelijkheid om de zienswijze op 24 september tijdens de raadsvergadering te bespreken. Eerder was door het zomerreces niet mogelijk.

Risico's en beheersmaatregelen

- **AMRI:** Beheer en onderhoud Onderdeel van de nieuwe governance-afspraken tussen de gemeente Amsterdam, GVB en de Vervoerregio was het afsluiten van een overeenkomst voor het assetmanagement railinfrastructuur (AMRI). Die overeenkomst geldt sinds 1 januari 2023 tussen de opdrachtgever Vervoerregio en opdrachtnemer GVB. Beide partijen moeten vertrouwd raken met hun nieuwe rol en de organisaties en processen daarop inregelen. Het in 2023 beschikbare budget voor het beheer en onderhoud door GVB blijkt voor een groot deel (ongeveer 40%) niet te zijn benut. Dit kan een signaal zijn dat de transitie naar de nieuwe werkwijze minder voortgang heeft dan gepland. Maar het kan ook zijn dat er sprake is van het ontstaan van achterstallig onderhoud. Om dit risico te mitigeren is de Vervoerregio samen met GVB bezig om het assetmanagement structureel en effectief in te bedden in beide organisaties.

- Zuidasdok is een van de grootste infrastructurele projecten van Nederland. Het project zorgt voor een betere bereikbaarheid van de Amsterdamse Zuidas en van het noordelijke deel van de Randstad. Zuidasdok vervult een spilfunctie in de ambities van de Vervoerregio. Stagnatie van het project raakt ook andere ambities, zoals aanpassingen op station Amsterdam CS. Om de voortgang van het project gaande te houden, is er continu overleg met Amsterdam en het Rijk.
- Woningbouw: Nederland kent een grote woningbouw-opgave. De nadruk bij de plannen ligt op het realiseren van zoveel mogelijk woningen. Maar als er onvoldoende rekening mee wordt gehouden dat ook de mobiliteit een belangrijke plaats moet krijgen, bestaat het risico dat de bereikbaarheid van de nieuwe wijken minder groot is dan wenselijk. Als er onvoldoende ruimte wordt ingepland voor OV, kan het zijn dat de nieuwe bewoners vooral aangewezen zijn op autogebruik. Terwijl we dat juist proberen te ontmoedigen. De Vervoerregio heeft een actieve inbreng in allerlei voorbereidende gremia rondom de woningbouwopgaven. De organisatie brengt consequent het belang van mobiliteit bij de woningbouwopgaven voor het voetlicht.
- Arbeidsmarkt: De arbeidsmarkt is krap. Op veel gebieden is personeel schaars. Dat betreft ook de vervoerders. Doordat personeel schaars is, blijkt het niet altijd mogelijk om de opgave voor het openbaar vervoeraanbod te vervullen. Dat kan ongewenste effecten hebben, zoals ov-reizigers die meer de auto gaan gebruiken, waardoor mogelijk zelfs een krimp van het openbaar vervoergebruik kan ontstaan. De krapte op de arbeidsmarkt is een risico voor de vervoerders, maar heeft wel een effect op de doelstellingen en het imago van de Vervoerregio. De Vervoerregio denkt mee met oplossingen zoals het inzetten van anderstalige chauffeurs en trekt daarin op met de vervoerders.
- Bezuinigingen: Het is onduidelijk hoeveel prioriteit het nieuwe kabinet geeft aan het openbaar vervoer. Dat houdt het risico in zich dat het Rijk de komende jaren substantieel aandacht voor mobiliteit en bereikbaarheid in onze regio verliest of keuzes maakt die contrair zijn aan de belangen van mobiliteit. Het is ook mogelijk dat recente afspraken zoals die over Rijksbijdragen aan de MIRT-verkenningen of Zuidasdok ter discussie worden gesteld. De Vervoerregio heeft goede contacten bij het Rijk, zowel op het ministerie als in de Tweede Kamer. Via lobbyactiviteiten blijven de Vervoerregio Amsterdam en de Metropoolregio Rotterdam Den Haag het belang van openbaar vervoer en mobiliteit in de regio's onder de aandacht brengen.
- Klimaatveranderingen: . Nederland is extra kwetsbaar voor overstromingen omdat ons land voor een groot deel onder de zeespiegel ligt. Ook de openbaar vervoer en infrastructuur is kwetsbaar. Metro's rijden op taluds die kunnen verdrogen, tunnels kunnen onderlopen bij extreme regenval. Het huidige vervoersysteem is hier niet goed op ingesteld. Klimaatarisico's zijn bijvoorbeeld niet benoemd of geprijsd in de overeenkomsten met GVB. De Vervoerregio houdt bij de herijking van contracten of nieuwe projecten rekening met de effecten en kosten van klimaatverandering.
- OV-tarieven Een van de taken van de Vervoerregio is het jaarlijks vaststellen van de OV-tarieven. In 2010 zijn landelijk basisafspraken gemaakt voor de OV-tarieven en het landelijk tarievenkader. In 2012 kwam er een tarievenverordening waarin staat welke ruimte de vervoerders hebben en hoe het tarief moet worden bepaald. Sinds 2019 heeft de regiораad een adviserende rol in het vaststellingsproces. Als de Vervoerregio de tarieven minder wil verhogen dan landelijk afgesproken, is de reiziger beter af. Maar de Vervoerregio moet dan voortaan structureel het verschil aan de vervoerders aanvullen. De ov tarieven voor 2024 zijn niet gestegen voor de reiziger. Het geld van motie Bikker wordt voor een deel gebruikt om de ov tarieven niet te laten stijgen voor de reiziger. De exploitatiesubsidie wordt vanaf 2024 nu structureel opgehoogd.

Rechtsvorm: **Gemeenschappelijke regeling - gemeenschappelijk orgaan**
Oprichtings-/publicatiedatum: **20 augustus 2015**
Vestigingsplaats: **Amsterdam**
Toezichtsregime: **Laag**

Openbaar belang

Deze regeling is aangegaan om gezamenlijk een rekenkamer in te stellen. Dit is wettelijk verplicht. Het betreft een gemeenschappelijk orgaan

Bestuurlijk belang

De rekenkamer heeft één lid. Dit lid is tevens directeur. De raden benoemen het lid van de rekenkamer op voordracht van een afvaardiging van de raden door een gelijklopend besluit. Geen afvaardiging van een collegelid in deze regeling.

Stemverhouding: nvt

Actualiteiten en risico's

Ontwikkelingen

In de gemeenschappelijke regeling is vastgelegd dat de gemeenteraden eens in de zes jaar de gemeentelijke bijdragen aan de rekenkamer zullen vastleggen. De laatste zesjaarsperiode liep eind 2021 af. Vanwege het aantreden van de nieuwe bestuurder/ directeur van de RMA per 1 maart 2023, heeft het presidium van Amsterdam, in overleg met betrokken raadsleden uit Zaanstad, besloten de gemeentelijke bijdragen voorlopig voort te zetten op basis van de afspraak die tot eind 2021 gold. Een afspraak over de bijdragen voor een nieuwe zesjaarsperiode zal worden gemaakt nadat de rekenkamer een toekomstvisie voor de RMA met een zesjarenbegroting heeft opgesteld. Bij de ontwerpbegroting is een notitie gevoegd waarin de beleidsvisie en de gevraagde zesjarenbegroting is opgenomen. In deze notitie wordt aan beide gemeenteraden voorgesteld om de bijdrageregeling uit de periode 2016-2021 te continueren voor de periode 2023- 2028. De Beleidsvisie is terug te vinden via de link <https://www.rekenkamer.amsterdam.nl/content/uploads/2023/08/Beleidsvisie-RMA-2023-2028-def.pdf>

Financiële positie

Jaarrekening 2023

De jaarrekening 2023 heeft een positief resultaat van € 215.359, het resultaat is als volgt bestemd:

- Toevoeging algemene reserve € 215.359

RMA houdt een algemene reserve aan van tussen de 10 en 15% van de te ontvangen jaarlijkse bijdragen. Naar verwachting heeft de algemene reserve eind 2024 een stand van circa € 356.560. Daarmee valt de huidige stand van de algemene reserve binnen de streefwaarde van 10 tot maximaal circa 15% van de te ontvangen jaarlijkse bijdragen. Wanneer de algemene reserve boven de 15% uitkomt, wordt in overleg met het Overlegorgaan RMA nagegaan hoe die middelen worden bestemd.

Rechtmatigheidsverantwoording 2023

Bevinding: De bestuurder is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens.

Begroting 2024 - 2027

De bijdragen voor 2024 zijn gebaseerd op de afspraak die gold voor de periode 2016-2021. Het saldo van baten en lasten voor 2023 wordt begroot op € 49.050 (negatief). Dit tekort komt door de begrote kapitaallasten voor ICT- en huisvestingsinvesteringen. Door € 49.050 te onttrekken aan de bestemmingsreserves, ontstaat er een sluitende begroting.

Zienswijze

Op 25 mei 2023 gaf de raad van Zaanstad positieve zienswijze op de begroting en de begroting is ongewijzigd vastgesteld door het bestuur van de RMA. Tevens stemden beide raden in met de voorstellen uit de notitie Gemeentelijke bijdragen RMA.

Betaalbare Koopwoningen Zaanstad Holding B.V.

Rechtsvorm: **Besloten Vennootschap**
Oprichtings-/publicatiedatum: **6 oktober 2005**
Vestigingsplaats: **Zaandam**
Toezichtsregime: **Hoog**

Openbaar belang

Het doel van Betaalbare Koopwoningen Zaanstad Holding B.V. (BKZ) is tweeledig:

- Het bevorderen van de volkshuisvesting overeenkomstig het beleid van de gemeente Zaanstad
- Het realiseren van kwalitatief hoogwaardige sociale koopwoningen in de gemeente Zaanstad; het via erfpacht beschikbaar stellen van deze woningen aan de gewenste doelgroep en het uitvoeren van een beleid teneinde deze woningen zoveel mogelijk voor de doelgroep te behouden

Bestuurlijk belang

Gemeente Zaanstad is voor 100% eigenaar van de aandelen. Het voltallig college vertegenwoordigt de enige aandeelhouder gemeente Zaanstad.

Er is sprake van duale aansturing waarbij de wethouder financiën invulling geeft aan de eigenaarsrol en het inhoudelijk opdrachtgeverschap is belegd bij de beleidsportefeuillehouder.

Stemverhouding: 100%

Actualiteiten en risico's

Ontwikkelingen BKZ

In 2023 zijn er minder tranches en gronden afgenomen, dit gebeurt nog steeds tegen hoge waarden. In een stijgende markt leidt dit tot hogere waarden bij verkochte tranches. Bij de verplichte opleggingen aan zittende bewoners ontstaat er echter regelmatig schuring tussen de financieringsmogelijkheid en het bedrag van de afnamefactuur. Hier heeft BKZ diverse mogelijkheden om dit zowel voor de bewoner als BKZ tot een goed resultaat te brengen. Voor 2024 verwacht BKZ ongeveer een gelijk aandeel in de afname van de tranches. De BKZ Starterswoningportefeuille blijft voorlopig beperkt tot de in 2023 gerealiseerde 10 woningen. In 2024 wordt start verkoop verwacht van ca 30 woningen en in de periode 2025-2028 ca 160 woningen. In de periode 2023-2031 richten de gemeente en BKZ zich op het Herstel van maximaal 200 bestaande woningen middels een VHF DFZ regeling. Vanaf 2025 zal de portefeuille daarom weer een grotere omvang hebben.

In 2024 wordt besluitvorming verwacht voor een project met ca 30 BKZ Starterswoningen. Dit betreft een directe financiering dan wel een gemeentelijke garantstelling voor

de investering in gronden en woningen. Deze gronden en woningen dienen als waarde onderpand voor de financiering.

Gemeente Zaanstad en de BKZ gaan na de zomer 2024 werken aan een nieuwe governance voor BKZ, vooruitlopend op de nieuwe governance heeft de accountant van BKZ in de jaarrekening 2023 voor het eerst aandacht besteed aan de WNT. Met ingang van 2025 komt de directeur van BKZ in dienst, dit vloeit voort vanuit de aanscherping en controles van de Wet Deregulering Beoordeling Arbeidsrelaties. In 2025 loopt de laatste termijn van de huidige voorzitter van de Raad van Commissarissen af, de RvC zal zowel een nieuw lid werven als een nieuwe voorzitter aanstellen.

Risicoprofiel

Het zwaartepunt van de risico's van BKZ liggen op het politieke en financiële vlak. De doelstelling van BKZ is bijdragen aan de volkshuisvesting binnen de gemeente Zaanstad. Deze doelstelling heeft politiek de aandacht. Vanwege de rekening courant en de leningsovereenkomst, die BKZ heeft afgesloten met de gemeente Zaanstad voor BKZ traditioneel tot een maximumbedrag van respectievelijk 5,5 miljoen euro en voor de Garantieregelingen tot 31 miljoen, is het financieel belang groot te noemen.

Financiële positie

Jaarrekening 2023

- De conceptjaarrekening 2023 presenteert een positief resultaat na belasting van € 1.590.496. Het resultaat is grotendeels gerealiseerd door de waarden van de gronden in het model erfpachtvariant die na 10 jaar niet door de bewoners zijn afgenomen, de waardestijgingen van de gronden en tranches in het starterswoningmodel en de gerealiseerde resultaten bij verkoop van tranches boven boekwaarde. Het saldo van de lang lopende schulden en rekening courant aan gemeente Zaanstad bedraagt per ultimo 2023 ongeveer € 1,5 mln. (€ 8,1 mln. schuld GRZ negatief, € 4,4 mln. positief rekening courant BKZ traditioneel, € 2,1 mln. positief rekening courant GRZ en € 0,1 mln. positief rekening courant BKZ Holding). Het eigen vermogen van BKZ Holding bedraagt ca € 21,5 mln. De gemeente heeft voor het duurzaam funderingsherstel een lening (kredietfaciliteit) verstrekt aan BKZ van 30 miljoen euro om grond en stukje van de woning(en) aan te kopen.
- Het resultaat over 2023 wordt voorgesteld om als volgt te bestemmen:
 - a. Toevoeging overige reserves € 36.767
 - b. Toevoeging herwaarderingsreserves € 1.426.487

- c. Toevoeging reserves ongerealiseerde winst tranches € 127.242
- Het vaststellen van de jaarrekening 2023 vindt plaats in de Ava in september 2024.

Begroting 2025

De begroting over 2025 is nog niet aangeboden aan Gemeente Zaanstad.

Risico's en beheersmaatregelen

Risico's

- Het trancherisico op de opstal betreft een langetermijnrisico en hangt samen met de conjunctuur. Hierbij worden de tranches (20% (traditioneel) en 30% (afzetgarantiewoningen) van de opstalwaarde) niet afgenomen door de kopers (en dus niet terugbetaald op korte termijn). Dit komt omdat er geen inkomensstijging plaatsvindt. Gevolg is dat pas bij (door)verkoop de resterende tranches worden gerealiseerd (afgelost). BKZ monitort dit. Het risico wordt vertaald in de kasstroom.
- Langetermijnrisico van waardevermindering van de grond in de toekomst. De grond wordt na 25 jaar geherwaardeerd.
- Hoogconjunctuur leidt tot positieve kasstroom door afname van tranches en grond dit risico wordt beperkt door de stijgende rente waardoor woningbezitters niet verhuizen. Echter hierdoor daalt het aantal BKZ woningen en beschikbaarheid van woningen voor de doelgroep.
- Stagnatie uitvoering DFZ (VHF woningen) door tekort aangeleverde woningen. Gemeente Zaanstad is verantwoordelijk voor de aanlevering van de betreffende VHF woningen en deze worden beperkt aangeleverd.
- Het afkopen van de schuld wordt momenteel met afbetalingsregeling binnen BKZ opgevangen, De AFM staat dit momenteel nog toe, BKZ loopt het financiële risico, hierover wordt gerapporteerd (13 woningen) in het directieverslag.
- De starterswoningen 2.0 zijn aangekocht zonder AvA besluit vanuit het Eigen Vermogen.

Beheersmaatregelen

- Jaarlijkse inkomenstoets bij kopers door BKZ;
- Periodieke kwartaalrapportages worden aan verantwoordelijke wethouders, college en raad verstrekt. Deze rapportages bevatten gegevens met betrekking tot aantal woningen, liquiditeit, prognoses cashflow, risico's, etc. De kwartaalrapportage over het eerste kwartaal 2024 wordt begin augustus verwacht;
- 1 á 2 keer per maand overleg tussen ambtenaren en de directeur van BKZ;
- Het betaalbaar houden van de koopwoningen van BKZ. Operationalisering van het nieuwe model (BKZ Starterswoning) waarbij BKZ woningen langer voor de doelgroep kan behouden. Verwachting is dat de komende 5 jaar er ca 200 woningen in dit model kunnen worden gerealiseerd. BKZ investeert in de grond en de woning. Voorfinanciering eerste project vindt plaats uit eigen middelen, daarna zal financiering plaatsvinden via gemeente of Bank Nederlandse Gemeenten.
- Operationalisering van het herijkte Duurzaam geld gereserveerd voor renovatie en sloop-nieuwbouw in de periode 2022-2031 van maximaal 200 woningen. Voor investering in de grond en de woning is een lening afgesloten tussen gemeente en BKZ van € 30 miljoen. BKZ ondersteunt waar nodig de gemeente met haar acquisitie.
- Gekeken wordt hoe het pallet van BKZ instrumenten de komende tijd weer kan worden ingezet voor het stimuleren van de woningbouw en de mogelijkheden die de Woningbouwimpuls subsidie biedt.
- Gemeente en BKZ zijn in overleg welke Starterswoningen 2.0 projecten zullen worden aangeboden voor besluitvorming (en ook een reparatiebesluit van de al reeds aangekochte 2.0 woningen).

Rechtsvorm: **Naamloze vennootschap**
 Oprichtings-/publicatiedatum: **2 januari 1991**
 Vestigingsplaats: **Alkmaar**
 Toezichtsregime: **Hoog**

Openbaar belang

De HVC heeft als doel het zeker stellen dat tegen de laagste kosten en op verantwoorde wijze het Zaanse rest-, grof- en gft-afval wordt verwerkt.

Bestuurlijk belang

De gemeente Zaanstad heeft 265 aandelen in HVC op een totaal van 3.654 uitgegeven aandelen. Wethouder Onclin vertegenwoordigt de gemeente in de AvA, plaatsvervangend wethouder Tuijn. Er is sprake van duale aansturing waarbij de wethouder financiën invulling geeft aan de eigenaarsrol en het inhoudelijk opdrachtgeverschap is belegd bij de beleidsportefeuillehouder.

Stemverhouding: 7,25%

Actualiteiten en risico's

Ontwikkelingen

Op 30 mei 2024 was de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AvA). De AvA besloot over de volgende onderwerpen:

Jaarverslag 2023 en kwijting

Zie Financiële positie

Dividendbeleid

De directie en de raad van commissarissen zijn van mening dat de risico's voldoende gematigd zijn en HVC voldoende robuust is voor verdere ontwikkeling. Dat betekent dat het huidige niveau van financiële weerbaarheid in langjarig perspectief tenminste gehandhaafd en bij voorkeur verbeterd dient te worden. Mede gelet op het met de klankbordgroep besproken meerjarenperspectief en de daarbij verwachte ontwikkeling van de financieringsratio's, die gedurende een lange periode stabiel blijven en pas op langere termijn een verbetering laten zien, dient daarom het huidige dividendbeleid, i.c. het reserveren van alle nettoresultaten, te worden gecontinueerd. Voor zover ruime overblijft, zal deze benut worden voor het matigen van de tarieven.

Sturen op preventie en hergebruik van huishoudelijk afval

Dit besluit gaat over krachtenbundeling van de gemeentelijke aandeelhouders als het gaat om Uitgebreide Producenten Verantwoordelijkheid (UPV). Ook zal er met dit besluit kennis en ervaringen uitgewisseld worden over de binnen de gemeenten toegepaste vormen van afvalinzameling en de wijze van communiceren met inwoners.

Modernisering en uitbreiding vergistingsinstallatie Middenmeer

De gft verwerkingscapaciteit op de locatie Middenmeer wordt met dit besluit uitgebreid en gemoderniseerd. Hierdoor kan vrijwel het volledige gft-aanbod van aandeelhouders in eigen installaties worden vergist en gecomponeerd. De financiering, circa € 42 miljoen, vindt plaats door middel van gegarandeerde leningen. De HVC geeft veel aandacht aan de eventuele geur- en stankoverlast.

Voordrachten tot herbenoeming van drie leden van de raad van commissarissen

De commissarissen zijn herbenoemd voor een tweede en derde termijn. Komende 2 jaar zal gezocht worden naar een nieuwe kandidaat die één van de commissarissen kan vervangen.

Ook informeerde directie de aandeelhouders over de volgende onderwerpen:

1. Warmtetransitie; inrichten overlegvorm voor Warmte voor prioriterings-, strategische- en lobbyvraagstukken
2. Schade door ontploffen van lachgascilinders: aandacht voor preventie en controles. Op dit moment leiden de kosten hiervoor nog niet tot tariefsaanpassing.
3. Nieuwbouw slibdrooginstallatie: verwachting is dat deze installatie vanaf oktober 2025 in werking treedt

Warmteontwikkeling

HVC wil op basis van haar herijkte strategie 2025-2035 warmte-activiteiten ontwikkelen in lijn met de ambitie zoals geschetst in het scenario 'verbrede warmtetransitie' en investeringsvoorstellen. Daartoe geldt; instemming van de raad van commissarissen en goedkeuring (met investeringssom > € 10 mln.) van de algemene vergadering. Zaanstad en HVC hebben een intentie overeenkomst getekend op de collectieve warmteontwikkeling. Daarmee hebben beide partijen de intentie dat HVC een belangrijke partner wordt in de warmtetransitie. De concepttekst van de Wet Collectieve Warmte positioneert HVC als een aantrekkelijke partner voor deze transitie. De concepttekst van de wet is aan de kamer aangeboden, het is nog onzeker of de wet op korte termijn in behandeling wordt genomen.

Grondstoffen

De gemeente werkt aan haar grondstoffenplan. HVC is hierin een belangrijke partner. En we voeren op verschillende niveaus gesprekken over onze ambities richting meer verbetering van scheiding van afval en circulariteit en een passende kostenbeheersing en -toekenning. De huidige DVO loopt af op 31 december 2026.

Risicoprofiel

Het risicoprofiel van de HVC is hoog (op basis van de methodiek). Dit wordt veroorzaakt door grote financiële

belangen in de HVC van Gemeente Zaanstad via het aandeelhouderschap en onzekerheid over de ontwikkeling van de elektriciteitsprijs. Daarnaast participeert HVC in diverse consortia, waaronder het Windmolenpark. De publieke en maatschappelijke betrokkenheid bij HVC is hoog, (inzameling en) verwerking van grondstof en afval raakt de burger.

Financiële positie

Jaarrekening 2023

HVC heeft over 2023 een resultaat behaald van € 34,9 miljoen. Dit is € 6,8 miljoen meer dan in 2022. Deze stijging komt vooral door de stijging van de opbrengst van energie en grondstoffen en het verkleinen van het belang in deelneming Trianel GmbH.

HVC heeft ultimo 2023 een negatief werkkapitaal, dat wordt veroorzaakt door de aflossingsverplichtingen ad € 89 miljoen op de langlopende financiering die onder de kortlopende schulden is opgenomen. Het betreft structurele financiering voor activa met een gemiddelde levensduur die langer is dan de looptijd van de leningen en ook wat er redelijkerwijs aan looptijd op de financieringsmarkt mogelijk is. HVC zal in 2024 aan haar aflossingsverplichtingen voldoen middels het benutten van de verwachte operationele kasstromen, alsmede via herfinanciering waarbij ter overbrugging gebruik gemaakt kan worden van de bankfaciliteiten.

Risico's en beheersmaatregelen

Risico's

De risico's van warmte-activiteiten zijn in beeld en beheersbaar, op de risico's wordt ingespeeld. In de jaarrekening 2023 wordt nader ingegaan op de risico's en hoe hier door HVC beheersing op plaatsvindt.

Beheersmaatregelen

- Annotaties van de agenda van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders in het college van B&W
- Ambtelijk overleg met verschillende klankbordgroepen (zowel financiële als beleidsmatige) met de overige aandeelhouders van HVC.
- De HVC informeert de aandeelhouders vooraf en achteraf over de AvA door middel van een vooruitblik en terugblik. Deze informatie wordt door het college actief gedeeld met de raad op het RIS
- Bij financieringsverplichtingen > € 10 mln. is een zienswijze van de raad verplicht

Rechtsvorm: **Stichting**

Oprichtings-/publicatiedatum: **1 januari 2022**

Vestigingsplaats: **Zaandam**

Toezietsregime: **Hoog**

Openbaar belang

Het verlenen van jeugdhulp aan jeugdigen in Zaanstad, het beoordelen en doorverwijzen naar specialistische jeugdhulp en het voeren van regie op ondersteuningsplannen van gezinnen. Dit doet het jeugdteam door integraal samen te werken met de Sociale Wijkteams, het onderwijs, de huisartsen, specialistische aanbieders en andere partners in de wijken.

Bestuurlijk belang

Gemeente Zaanstad heeft geen zetel in het bestuur, maar benoemt wel de directeur-bestuurder en de leden van de Raad van Toezicht van de stichting.

Actualiteiten en risico's

Governance

- Er is een dienstverleningsovereenkomst afgesloten voor onbepaalde tijd (2022/14158).
- Gemeente Zaanstad benoemt de directeur-bestuurder van de stichting.
- De directeur-bestuurder is eindverantwoordelijk voor de prestaties van de stichting en voor de uitvoering van de opdracht zoals verstrekt door de gemeente Zaanstad. De directeur-bestuurder is eerste aanspreekpunt voor de gemeente en de Raad van Toezicht.
- Gemeente Zaanstad benoemt de leden van de Raad van Toezicht van de stichting.
- De Raad van Toezicht houdt integraal toezicht op de besturing van de organisatie van de stichting. Onder het houden van toezicht vallen bijvoorbeeld het goedkeuren van besluiten van het bestuur alsmede het monitoren van het functioneren van het bestuur.
- De strategische visie is conform de Statuten ter goedkeuring aan de Gemeente Zaanstad voorgelegd. Na de goedkeuring van de Gemeente Zaanstad, heeft de Raad van Toezicht de Strategische visie en (meerjaren) begroting overeenkomstig vastgesteld. De strategische visie heeft een looptijd van ongeveer drie jaar en is nu halverwege.
- Voorgangsgesprekken Zaanstad – stichting.
- Er is een governance structuur afgesproken. Elk kwartaal zijn er voortgangsgesprekken met de directeur waarin de managementrapportage wordt besproken, elke maand is er een operationeel overleg (teamleiders) met de gemeente en een ontwikkeloverleg (meer tactisch overleg over de ontwikkelingen). De overlegstructuur biedt de mogelijkheid om tijdig bij te sturen.

Ontwikkelingen

- Het toekomstscenario jeugd- en gezinsbescherming is landelijk in voorbereidende fase, de verwachting nu is dat er een andere inrichting komt waarbij expertiseteams dichter tegen de jeugd- en wijkteams aan komt. De uitrol van de nieuwe werkwijze, wordt op zijn vroegst in 2027 verwacht.
- Het college heeft met de raad afgesproken periodiek over de voortgang van de jeugdhulp in Zaanstad te rapporteren via een voortgangsrapportage. De frequentie is na overeenstemming met de raad onlangs bijgesteld naar tweemaal per jaar.
- Met deze rapportage wordt een van de aanbevelingen van het rekenkameronderzoek Jeugdhulp in Zaanstad opgevolgd. In de voortgangsrapportage staat een update de aantallen jeugdigen in de jeugdhulp, de kostenontwikkeling, de besparende maatregelen en de lopende trajecten rondom jeugd. De laatste voortgangsrapportage is in september 2024 aangeboden.

Risicoprofiel

Het risicoprofiel is hoog. Het maatschappelijk belang is groot, het gaat om kwetsbare kinderen. De financiële bijdrage van de gemeente is aanzienlijk.

Financiële positie

Jaarrekening 2023

Resultaat 2023: positief resultaat van € 487.828.

Voorstel bestemming resultaat: toevoegen aan de algemene reserve.

De algemene reserve van Stichting Jeugdteam bedraagt per 1 januari 2024 € 833.022. Afgesproken is dat het Eigen Vermogen van de Stichting maximaal 10% van de begroting in het daaropvolgende jaar mag zijn. Afgezet tegen de begroting 2024 mag het Eigen Vermogen maximaal € 1,1 mln. zijn.

De buffer in het Eigen Vermogen stelt de stichting in staat om tegenvallers zelf op te vangen zodat ook strakker begroot kan worden.

Begroting 2024 en 2025

De Begroting 2024 is gebaseerd op die van 2023 vermeerderd met de afgesproken indexatie van 6,49%. De daadwerkelijke kosten stijgen sterker, vanwege de CAO die leidt tot 9% hogere personeelskosten. Het vinden van personeel blijft lastig. Indien mogelijk wordt gebruik gemaakt van tijdelijk personeel, deze arbeidskrachten leiden tot een kostentoeename vanwege hogere tarieven. Het begrote resultaat bedraagt € 117.000 op een begroting van € 11 miljoen (1,17%). De landelijke ontwikkeling in de proeftuin voor jeugd- en gezinsbescherming is ondergebracht in de aanvullende opdrachten.

De begroting 2025 is nog niet opgesteld en volgt later dit jaar.

Risico's en beheersmaatregelen

- Vanuit het risk control raamwerk opgesteld door KPMG zijn de belangrijkste risico's een hoge werkdruk, het behouden en aantrekken van personeel en op het doelmatig en rechtmatig besteden van financiële middelen.
- Een belangrijke vervolgstap is het gezamenlijk met de stichting opstellen van een plan waarin risico's worden geprioriteerd en een roadmap wordt gecreëerd om mitigerende maatregelen te introduceren, evalueren en implementeren.
- In de begroting van Zaanstad zijn geen financiële risico's opgenomen voor de stichting.

Beheersmaatregelen

- Bij de Stichting worden verbijzonderde interne controles uitgevoerd. Aandachtspunten zijn welke gegevens vanuit privacyoogpunt in het dossier mogen worden opgenomen en hoe de prestatielevering op alle dossiers goed kan worden aangetoond.
- Het vinden en behouden van goed gekwalificeerd personeel blijft een uitdaging. Trajecten kennen veelal een langere doorlooptijd. Vanuit stabiele continuïteit van zorglevering door dezelfde begeleider leidt dit tot een toename van wachtlijsten.
- Door de inrichting van de overlegstructuur tussen de stichting en de gemeente is tijdige bijsturing op FTE's en kosten mogelijk.

Warmtenetwerk Zaanstad (WNZ)

Rechtsvorm: **BV**

Oprichtings-/publicatiedatum: **1 januari 2019**

Vestigingsplaats: **Zaandam**

Toezietsregime: **Hoog**

Openbaar belang

Het op gang brengen van de transitie naar een aardgasloze gebouwde omgeving. De legitimering van een overheids-interventie op basis van marktfalen is hier van toepassing op de casus warmtenet in Zaandam-Oost. Het doel is het transporteren van warmte uit o.a. biomassa van Bio Forte aan afnemers in Zaanstad.

Bestuurlijk belang

Wethouder Onclin vertegenwoordigt de gemeente in de AvA, plaatsvervangend wethouder Tuijn.

Gemeente Zaanstad is samen met Duurzame Energiënetwerken Noord-Holland (DENH) eigenaar van het Warmtenet Zaanstad BV. Gemeente Zaanstad heeft een belang van 39% in de Aandelen (uitsluitend stemgerechtigd), alsmede een belang van 100% in de Aandelen C (stemrechtloos).

Er is sprake van duale aansturing waarbij de wethouder financiën invulling geeft aan de eigenaarsrol en het inhoudelijk opdrachtgeverschap is belegd bij de beleidsportefeuillehouder.

Stemverhouding: 39,0%

Actualiteiten en risico's

Ontwikkelingen

Visie en strategie

In de Algemene vergadering van Aandeelhouders (AvA) van 25 april 2024 is opdracht gegeven om te komen tot een nieuwe governancestructuur met een Raad van Commissarissen (RvC). De directie van WNZ doet een voorstel voor aanpassing van de statuten, de aandeelhoudersovereenkomst en een RvC reglement. Het is de verwachting dat de RvC in 2024 wordt aangesteld.

In december 2023 is een nieuwe directeur aangesteld met ervaring op gebied van ontwikkeling van warmte-infrastructuur en warmtebronnen. Tegelijkertijd is het actieplan groei 2030 vastgesteld in de AvA met de ambitie om het aantal aansluiting te laten groeien tot 4.000 a 8.000 in 2030. Om te komen tot significante versnelling van de warmtenetontwikkeling is besloten om voor 2024 ontwikkelaars aan te stellen voor bron- en afzetontwikkeling met de intentie om hun aanstelling te verlengen in 2025 bij een positieve evaluatie van de versnelling. De ontwikkelaars voeren gesprekken met mogelijke afnemers van warmte in de Boerejonkerbuurt, Peperstraat

en Poelenburg. Ook worden nieuwe warmtebronnen onderzocht zoals warmteonttrekking uit kunstgrasvelden (een eerste stap is gezet voor ontwikkeling), restwarmte uit industrie, aquathermie en zonthermie van daken.

Gebiedsplan

De slagingskans van de ontwikkelaars is mede afhankelijk van de gebiedsuitvoeringsplannen waarvan de gemeente het proces dient te trekken. Zaanstad werft procesmanagers die deze trajecten in afstemming met alle belanghebbenden in gebieden zullen begeleiden.

Stikstofruimte

Vanwege de verbranding van biomassa is de aanpassing van het landelijke beleid omtrent stikstof een belangrijke ontwikkeling. Wij verwachten vanuit Provincie Noord-Holland uitsluitel te ontvangen over de gevolgen van de stikstofruimte voor Zaanstad.

Rekenkamerrapport Grip op WNZ

Op 15 februari 2024 zijn tijdens het Zaanstadberaad de aanbevelingen van het rekenkamerrapport 'Grip op WNZ' besproken. Zaanstad volgt de aanbevelingen op. Naar aanleiding van een motie heeft de raad besloten dat een deel van de aanbevelingen op pragmatische wijze kan worden ingevuld. In de juli 2024 is het plan van aanpak voor de uitvoering van de aanbevelingen met de raad gedeeld.

Financiële positie / Onderbouwing voorziening

Voorziening

De voorziening is gevormd bij de oprichting van WNZ voor de onrendabele top. Het niveau van de voorziening wordt gehandhaafd met de volgende overwegingen:

- De onrendabele top is nog steeds aanwezig.
- De onderneming heeft sinds haar oprichting verliezen geleden.
- De huidige businesscase nog niet positief.
- Het Zaanse aandeel in het eigen vermogen van WNZ overstijgt de waarde van de activa.
- De opdracht tot doorontwikkeling van WNZ leidt pas later tot verandering van de financiële resultaten.

Jaarrekening 2023

De jaarrekening over 2023 is op 25 april 2024 vastgesteld. Het verlies over het boekjaar 2023 bedroeg € 340.000,- en is in mindering gebracht op de algemene reserve.

Begroting 2025

De begroting (Annual Businessplan) 2025 wordt later dit jaar aangeboden aan Zaanstad. Naast de reguliere begroting verwachten we tevens een investeringsbegroting waarin de uitbreiding van het warmtenet is verwerkt. In de aandeelhoudersvergadering van december 2023 heeft de directie van WNZ opdracht te

gekregen voor uitwerking van een financieringsplan voor WNZ fase 2 in samenwerking met de aandeelhouders en deze ter besluitvorming te behandelen in een AvA in 2024 (waarschijnlijk in Q4). Indien sprake is van financieringsvraag voor Zaanstad zal dit uiteraard ter besluitvorming worden voorgelegd.

Risicoprofiel

Het financieel belang is hoog. De gemeentelijke deelneming is onderhandeld op € 4,25 miljoen. Deze deelneming is op die basis nu gewaardeerd op € 1,95 miljoen. Gemeente Zaanstad heeft een voorziening getroffen voor het verschil van € 2,3 miljoen. Het risico dat de getroffen voorziening te klein blijkt (omdat de marktwaarde van de deelneming daalt) is opgenomen als risico voor het weerstandvermogen. De politieke en maatschappelijke betrokkenheid zijn groot: de activiteiten van Warmtenetwerk Zaanstad B.V. richten zich op het leveren van warmte aan inwoners. De gemeente participeert in het Warmtenetwerk Zaanstad B.V. vanuit het publieke belang en de maatschappelijke doelen die de gemeente wil realiseren

Risico's en beheersmaatregelen

Risico's

- Als er onvoldoende voortgang wordt geboekt op het ontwikkelen van alternatieve warmtebronnen, heeft dit tot gevolg dat:
 - Uitbreiding van het warmtenet langer duurt
- Tekort aan beschikbare bronnen in / rondom Zaanstad voor de bronnenmix, waardoor niet voldaan kan worden aan een toename aan de vraagkant.
- Mogelijk kan er minder warmte kan worden getransporteerd doordat de warmteproducent minder warmte kan produceren dan in de businesscase was voorzien. Oorzaak hiervan is dat de warmteproducent, BioForte, niet meer stikstof en ammoniak mag uitstoten dan de ruimte die op grond van de Wet natuurbescherming aan BioForte is vergund. De aan de biomassa-centrale vergunde uitstootruimte heeft tot gevolg dat de biomassa-centrale op dit moment niet haar maximale capaciteit kan benutten.
- Vertragingen in de oplevering van bouwprojecten met financiële consequenties.
- Publieke opinie over het gebruik van op hout gestookte biomassa-centrales, zoals in de biomassa-centrale voor het warmtenet in Zaandam-Oost, wordt negatiever.

Beheersing

- De raadsleden actief blijven informeren over de naleving van afspraken met de biomassa-centrale met betrekking tot de inzet van bio-grondstoffen, maar ook over de vorderingen met betrekking tot de ontwikkeling van alternatieve warmtebronnen.
- Actieve deelname door ZNSTD in verschillende gremia om te kunnen anticiperen / invloed uit te kunnen oefenen op de ontwikkelingen rondom de ontwikkeling en implementatie van de nieuwe Wet Collectieve Warmtevoorziening (Warmtewet 2.0)
- Voorlichting over Bio-grondstoffen en de stand van zaken rondom de ontwikkeling in Zaanstad van alternatieve warmtebronnen zoals geothermie, aquathermie;
- Aanstellen ontwikkelaars om bron- en afzetontwikkeling te versnellen
- Herijking van de business case.

Rechtsvorm: **Naamloze Vennootschap**
Oprichtings-/publicatiedatum: **1 juli 2009**
Vestigingsplaats: **Arnhem**
Toezichtsregime: **Middel**

Openbaar belang

Netbeheer en distribueren van elektriciteit en gas voor producenten en afnemers. Voor burgers en ondernemers is een goed werkend en betaalbaar distributienetwerk van gas en elektriciteit cruciaal. Alliander heeft een belangrijke rol in het mogelijk maken van verdere verduurzaming van de Nederlandse energievoorziening.

Bestuurlijk belang

Wethouder Onclin vertegenwoordigt de gemeente in de AvA, plaatsvervangende wethouder Tuijn. Er is sprake van duale aansturing waarbij de wethouder financiën invulling geeft aan de eigenaarsrol en het inhoudelijk opdrachtgeverschap is belegd bij de beleidsportefeuillehouder.

Stemverhouding: 0,9%

Actualiteiten en risico's

Ontwikkelingen

Op 17 april 2024 was de Algemene Vergadering van Aandeelhouder (AvA) van Alliander. De raad heeft hierover nog geen informatie ontvangen in een raadsinformatiebrieff. Dit gebeurt nu via de informatie in deze paragraaf.

De AvA heeft positief besloten over de volgende punten:

Jaarrekening 2023 en dividend

In de jaarrekening 2023 meldt Alliander dat zij een sterke focus heeft op het kapitaalintensieve segment in de energiesector: meer en dikkere kabels en leidingen. Het vraagt miljarden aan kapitaalinvesteringen. Alliander stelt terecht dat het gebruik van die dure infra beter moet. Dit is niet alleen een zaak van de netbeheerder, maar vraagt ook inspanning van leveranciers, gebruikers en producenten. Dit werkveld staat nog in de kinderschoenen. Versterking van de kabels is voor de langere termijn noodzakelijk.

Op dit moment is er op veel plekken congestie. Alliander ontwikkelt andere type contracten om energie uitwisseling te faciliteren. Meer inzet hierop is gewenst. Alliander heeft nu te weinig capaciteit beschikbaar om op meer bedrijventerreinen pilots met energy hubs te faciliteren.

Het financiële deel van de jaarrekening 2023 wordt toegelicht onder de Financiële positie.

Uitkering van een speciaal dividend (in de vorm van interim-dividend) over het boekjaar 2024 n.a.v. de verkoop van Kenter

De Raad van Bestuur heeft besloten om bij verkoop van Kenter over te gaan tot uitkering van een speciaal dividend aan de aandeelhouders. Dit komt neer op een eenmalige dividenduitkering van € 53 miljoen. Het restant zal worden aangewend ter versterking van het eigen vermogen van Alliander in 2024. In de Buitengewone Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 1 november 2023 is besloten over de verkoop van Kenter en de bestemming van de boekwinst. Voor gemeente Zaanstad betekent dit een interim dividend van ongeveer EUR 460.000 in 2024.

Daarnaast besloot de AvA positief over kwijting voor de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen (RvC) over 2023 en herbenoeming van een lid van de RvC.

Financiële positie

Jaarrekening 2023

Het jaar 2023 is voor Alliander financieel positief afgesloten. Tegelijk blijft er sprake van een forse financieringsbehoefte gelet op de grote investeringsopgave komende jaren. Om de solide financiële positie van Alliander te behouden, zijn in 2023 belangrijke stappen gezet. Eén van de stappen is de verkoop van Kenter. De aandelenoverdracht vond in januari 2024 plaats.

Alliander heeft een winst gemaakt van € 267 mln. en dat is bijna 35 % hoger dan over 2022. De bedrijfsopbrengsten zijn harder gestegen dan de bedrijfskosten. Alliander keert 45 % uit aan dividend, en voegt het andere deel toe aan de overige reserves.

Het dividend voor gemeente Zaanstad komt uit op € 1.060.000 en dat is € 160.000 hoger dan begroot (vorig jaar € 114.000 lager dan begroot).

De totale investeringen, met name in het onderhouden en uitbreiden van het gas- en elektriciteitsnet, zijn in 2023 gestegen met 13% tot € 1.411 miljoen ten opzichte van 2022.

Risico's en beheersmaatregelen

Risico's

Alliander onderkent de volgende risico's in de SWOT analyse:

- Cybercriminaliteit
- Onvoldoende langetermijnonoriëntatie van wet- en regelgeving
- Krapte technische arbeidscapaciteit
- Schaarste in componenten en grondstoffen
- Lange termijn financierbaarheid
- Sterk groeiend werkpakket

Beheersmaatregelen

De hierboven benoemde risico's worden door Alliander afgedekt met beheersmaatregelen.

Vanwege het beperkte belang wordt voor gemeente Zaanstad de beheersmaatregelen beperkt tot:

- Annotaties van de agenda van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders in het college van B&W

Rechtsvorm: **Naamloze Vennootschap**
Oprichtings-/publicatiedatum: **23 december 1914**
Vestigingsplaats: **Den Haag**
Toezichtsregime: **Middel**

Openbaar belang

De Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) is de bank van en voor overheden en instellingen met een maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak.

Bestuurlijk belang

Wethouder Onclin vertegenwoordigt de gemeente in de AvA, plaatsvervangend wethouder Slegers. Zaanstad is niet vertegenwoordigd in de RvC.
Er is sprake van duale aansturing.

Stemverhouding: 0,07%

Actualiteiten en risico's

Ontwikkelingen

In 2020 heeft BNG Bank haar strategie aangescherpt. Op basis van haar purpose 'gedreven door maatschappelijke impact' kiest de bank ervoor om zich exclusief te richten op de publieke sector. Daarbij ligt de focus op vier Sustainable Development Goals (SDG's) waarmee de bank samen met publieke klanten het verschil wil maken:

- goede gezondheid en welzijn (SDG 3)
- kwaliteitsonderwijs (SDG 4)
- betaalbare duurzame energie (SDG 7)
- duurzame steden en gemeenschappen (SDG 11)
- klimaatactie (SDG 13)

BNG Bank streeft niet naar winstmaximalisatie, maar naar maatschappelijke impact en een redelijk rendement voor de aandeelhoudende overheden.

Risicoprofiel

Het risicoprofiel van de BNG is laag.

Financiële positie

Jaarrekening 2023

De nettowinst over 2023 is uitgekomen op € 254 mln. (vergelijk 2022 € 300 mln.). Hiervan wordt € 120 mln. in dividend uitgekeerd. Voor Zaanstad is dit € 0,9 mln. De winstdaling van 15% is vooral veroorzaakt door een lager resultaat financiële transacties.

De omvang van de door BNG nieuw verstrekte langlopende leningen bedraagt € 11,3 miljard (vergelijk 2021 € 12,3 miljard). De totale langlopende kredietportefeuille bedraagt eind 2023 € 89,2 miljard. Dit is een netto toename

van de portefeuille van € 1,2 miljard. Het financieringsbeleid van BNG Bank blijft onveranderd gericht op permanente toegang tot de geld- en kapitaalmarkt voor de gewenste looptijden en volumes tegen zo laag mogelijke kosten. De volatiliteit op de financiële markten zal dit jaar naar verwachting groot blijven.

Het dividend van de BNG wordt altijd verantwoord in het jaar dat de aandeelhoudersvergadering plaatsvindt. Het komt bij ons dus altijd een jaar later in de boeken als waar het betrekking op heeft. Het dividend vertoont de laatste jaren een vrij grillig verloop zoals blijkt uit deze tabel met het dividend over de afgelopen vijf jaar:

Dividend o.b.v. Jaarrekening (Bedragen x € 1.000)				
2020 (2019)	2021 (2020)	2022 (2021)	2023 (2022)	2024 (2023)
€ 529	€ 753	€ 950	€ 1.041	€ 897

Vanaf 2023 begroten we structureel een dividend van € 0,9 mln.

Begroting 2025

Vanaf 2023 begroten we structureel een dividend van € 0,9 mln. Gelet op de realisatie over de laatste jaren is dit een realistisch bedrag. Er is dus geen aanleiding om dit bedrag te wijzigen.

Risico's en beheersmaatregelen

Het risico is dat het begrote dividend niet wordt gerealiseerd. Hiertoe volgen we de tussentijdse berichten en de jaarrekening van de BNG. We hebben er nauwelijks zelf invloed op.

Rechtsvorm: **Besloten Vennootschap**

Oprichtings-/publicatiedatum: **7 oktober 2012**

Vestigingsplaats: **Haarlem**

Toezietsregime: **Middel**

Openbaar belang

Deelname van Zaanstad aan ROM InWest draagt bij aan het versneld mogelijk maken van de grote opgave op het gebied van klimaat, duurzaamheid en circulariteit.

Bestuurlijk belang

Gemeente Zaanstad is houder van 4,6% van de aandelen. Wethouder Onclin vertegenwoordigt de gemeente in de AvA, plaatsvervangend wethouder Slegers.

Er is sprake van duale aansturing waarbij de wethouder financiën invulling geeft aan de eigenaarsrol en het inhoudelijk opdrachtgeverschap is belegd bij de beleidsportefeuillehouder.

Stemverhouding: 4,6%

Actualiteiten en risico's

Ontwikkelingen

Activiteiten 2023

In 2023, het tweede actieve jaar van de ROM, is er contact geweest met 262 nieuwe ondernemingen, vanuit de tak Innoveren. Hier zitten ook Zaanse bedrijven bij, al worden lopende aanvragen/contacten vertrouwelijk behandeld door de ROM. Ook wordt gewerkt aan een samenwerking tussen de ROM InWest en Zaanstad op het thema eiwittransitie. Op het gebied van Life Science Health (LSH), is met de UvA, VU, het Amsterdam UMC en de HvA een samenwerking getekend voor meer ondernemerschap en innovatie.

Vanuit de tak Investeren zijn er in 2023 ca. 135 aanvragen beoordeeld en is er in 12 proposities geïnvesteerd; 4 deals vanuit het Transitiefonds en 8 deals vanuit het MKB Fonds. Door ROM InWest groep (InWest Regio en ROM InWest) is in totaal €6.635.000 geïnvesteerd en er is € 15.703.500 aan private financieringen gemobiliseerd (factor 2,4). Hier zitten o.a. twee deelplatformen bij (Tiny Library, Peerby), twee zorgsoftwarebedrijven (Ellogon en Kepler), een bedrijf dat algen kweekt op industriële schaal (Lgem) en een producent van menstruatieproducten (Yoni).

Vooruitblik

Volgend uit het Koersplan 2022 van de ROM InWest stond 2023 in het teken van het positioneren van een jonge organisatie in een bestaand ecosysteem met nieuwe fondsen. In 2024 wordt hierop voortgebouwd en worden de positie en relaties binnen het ecosysteem versterkt. Doel in 2026 is dat de ROM InWest wordt gezien in Noord-Holland als de logische ontwikkelpartner die begrijpt wat innovatieve ondernemers nodig hebben en aan de basis staat van

belangrijke transitie opgaven in de regio's, mede door bepalende innovaties en transitie te financieren. Ook de rol in het helpen internationaliseren van innovatieve ondernemingen wordt dan verder opgepakt.

Op 30 mei 2024 vond de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AvA) plaats. Op de agenda stonden het vaststellen van de jaarrekening 2023 en de wijziging van de governance.

Voor het vormen van een fiscale eenheid wijzigt ROM InWest groep de governance

Bij oprichting van de BV's is uitgegaan van de mogelijkheid tot het vormen van een fiscale eenheid voor de omzetbelasting. De belastingdienst geeft aan dat dit niet kan. Als de organisatiestructuur niet wijzigt, dan leidt dit tot hogere kosten (niet aftrekbare BTW). Er is een oplossing gevonden hoe die fiscale eenheid alsnog gerealiseerd kan worden. Dit vraagt om een wijziging van de structuur van de organisatie. Hiervoor is een aandeelhoudersbesluit nodig.

Gemeente Zaanstad gaat in gesprek met de directeur InWest Regio in het najaar van 2024

Gemeente Zaanstad heeft nog onvoldoende zicht of Zaanse (startende) ondernemers de weg vinden naar InWest Regio voor een aanvraag. De portefeuillehouder financiën gaat hierover in gesprek. Ook organiseert ROM InWest in het najaar een rondetafel met meerdere aandeelhouders, om te spreken over de strategie

Risicoprofiel

In de risicoweging komt ROM InWest Regio B.V. uit op "midden". De financiële risico's zijn beperkt vanwege de gevormde voorziening van € 1,5 miljoen zoals afgesproken met de raad.

Financiële positie

Jaarrekening 2023

InWest Regio B.V. heeft een verlies van € 2,9 miljoen gerealiseerd. Dit verlies is afkomstig van de deelnemingen van InWest Regio. Het verlies dat in de jaarrekening tot uitdrukking komt van ROM InWest bedraagt € 0,8 miljoen en het verlies van het Transitiefonds bedraagt € 2,1 miljoen. De verklaring voor de verliezen is dat in de eerste jaren de kosten voor de baten uitgaan. De investeringen in bedrijven hebben tijd nodig om te renderen. Positieve resultaten zijn pas zichtbaar in het resultaat als InWest Regio B.V. (of één van haar deelnemingen) de portefeuille van de hand doet. Dit gebeurt pas vanaf het moment dat het goed gaat met het bedrijf waarin is geïnvesteerd.

Begroting 2025

Voor 2025 zijn er nog geen plannen bekend, het college en de raad zal hierover geïnformeerd worden wanneer het jaarplan bekend is. Wel is duidelijk dat de organisatie

nadenkt over het mogelijk aanpassen van het investeringsreglement om zo effectiever te kunnen zijn in het bereiken van hun doelstellingen. Dit is uiteraard een aandeelhoudersbesluit te zijner tijd.

Risico's en beheersmaatregelen

Risico's

In het jaarverslag 2023 benoemt de ROM een aantal risico's:

- Strategische risico's: balans treffen tussen de strategische lijn en de verwachtingen van aandeelhouders en mogelijke reputatieschade door investeringsbeslissingen
- Operationele / rapportagerisico's: o.a. voor fondsmangement en ICT, hiervoor worden nieuwe systemen geïmplementeerd. Er wordt eens per vier jaar een liquiditeitsprognose gemaakt.
- Compliance risico's: het voldoen aan regelgeving binnen een complex systeem, hiervoor worden steeds. En bij het inbesteden van portefeuilles wordt extra aandacht besteedt aan de inhoud hiervan.

Rechtsvorm: **Stichting**
Vestigingsplaats: **IJmuiden**
Toezichtsregime: **Middel**

Openbaar belang

Het op duurzame wijze versterken van de regionale economie in het Noordzeekanaalgebied door het benutten van de potentie van het regionale haven- en industrieel complex.

Bestuurlijk belang

Wethouder Onclin en wethouder Tuijn zijn beiden lid van het stichtingsbestuur.

Stemverhouding: 17%

Actualiteiten en risico's

Ontwikkelingen

Via de stichting Masterplan Noordzeekanaalgebied werken lokale overheden, het Rijk, partners uit het bedrijfsleven, netbeheerders en kennisinstellingen samen. Er wordt gewerkt aan de opgaven in de regio om het gebied aantrekkelijk te houden om te werken, te wonen en te recreëren.

Het Noordzeekanaalgebied is door het rijk eind 2021 aangewezen als een van de gebieden van nationaal belang en daarbij de novi-status verkreeg. In 2023 in opdracht van het Bestuursplatform NZKG de scope van de programmering verbreed ten opzichte van de oorspronkelijke programmering die was gebaseerd op de Visie NZKG 2040. De dagelijkse werkzaamheden op het Programmabureau zijn daarbij uitgebreid. Er is in het kader van de novi-status gestart met een beleidscoördinerende programmering (NOVEX NZKG) om te komen tot een nieuw Ontwikkelperspectief voor het gebied. Op verzoek van het stichtingsbestuur is gewerkt aan een verbetering van de bestuurlijke samenwerking (de governance) met een bijpassend organisatiemodel en een nieuwe financieringsstructuur. In december 2023 is de nieuwe governance bestuurlijk vastgesteld in het stichtingsbestuur en het Bestuursplatform. Het programma Energietransitie NZKG is verder doorontwikkeld en in uitvoering. De gezamenlijke ambitie is om in 2050 te komen tot een bijna volledig CO2 neutrale en circulaire economie.

Eind juni 2024 is bekend gemaakt dat het Noordzeekanaalgebied 50 miljoen euro ontvangt van Europa. Rijk, provincie en gemeenten hebben een bestuursovereenkomst getekend en gaan aan de slag met verschillende projecten die de leefkwaliteit in de regio verbeteren. De projecten staan in het Regioplan NZKG. Zo komt er een tweede (ook elektrische) pont over het Noordzeekanaal bij Velsen, een warmtenet voor ca. 2.000 woningcorporatiewoningen in Heemskerk en een gebiedsfonds Wijk aan Zee (Beverwijk). Voor Zaanstad

zijn er drie projecten die tot doel hebben om de openbare ruimte te verbeteren door vergroening en verduurzaming; de aanleg en openstelling van het Hembrugbos, toevoegen van bomen en groen op sportpark Poelenburg voor het flexwonen en de herinrichting bij pont Buitenhuizen aan de Zaanse kant.

Het koersdocument Ontwikkelperspectief NZKG onderscheidt zeven thema's:

Stedelijke leefomgeving

1. Gezonde leefomgeving

2. Woningbouw

Haven en industriegebieden

3. Energietransitie

4. Circulaire economie

5. Haven en industrie

Landschap en Watersysteem

6. Landschap en ecologie

7. Water en klimaatadaptatie

Financiële positie

Jaarrekening 2023

De jaarrekening over 2023 is nog niet beschikbaar.

Begroting 2025

Vooralsnog is de begroting 2025 van de gemeente Zaanstad € 75.000 opgenomen, terwijl er nu ruim € 95.000 wordt gevraagd. Indien er eventueel toch een verhoging van de bijdrage nodig is vanaf 2025 zal u dit begin volgend jaar bij de Voorjaarnota 2025-2028 worden voorgelegd.

Er is nog geen begroting voor 2025 beschikbaar

Governance

Het Stichtingsbestuur NZKG ziet toe op de bedrijfsvoering van het Programmabureau NZKG en is verantwoordelijk voor de jaarrekening. Het stichtingsbestuur stelt op voordracht van het Bestuursplatform NZKG de directie aan en besluit over de meerjarige begroting en het jaarplan. Het Bestuursplatform NZKG benoemt uit haar leden, de leden van het stichtingsbestuur. In het stichtingsbestuur zitten de wethouders van de gemeenten Amsterdam, Beverwijk, Velsen en Zaanstad. De gedeputeerde van de provincie Noord-Holland is voorzitter van het stichtingsbestuur.

Risico's en beheersmaatregelen

Financieel gezien zijn er geen risico's op dit moment. Wel is het de verwachting dat de algemene reserve sterk zal afnemen als gevolg van de toename van de kosten van het Programmasecretariaat (kosten voor detachering en inhuur). Dit zorgt ervoor dat de financiële positie er niet beter op wordt. Door structureel de bijdragen van de partners te verhogen kan worden voorkomen dat de algemene reserve verder afneemt.

Rechtsvorm:

De MRA is **geen juridische entiteit** en heeft geen mogelijkheden om bindende besluiten te nemen. Het is een netwerk waarin wordt samengewerkt met provincies, gemeenten en de VRA. In de Samenwerkingsafspraken 2021 staat hoe de deelnemers met elkaar samenwerken.

Oprichtings-/publicatiedatum: **1 januari 2007**

Vestigingsplaats: **Amsterdam**

Toezichtsregime: **Middel**

Openbaar belang

Het gezamenlijk werken aan onderwerpen die de grenzen van de gemeenten overstijgen. Bijvoorbeeld duurzaamheid, economie, mobiliteit en ruimtelijke vraagstukken, maar ook vanuit een sociaal maatschappelijke invalshoek.

Bestuurlijk belang

Metropool Regio Amsterdam (MRA) kent geen bestuurlijke vertegenwoordiging.

Er is in juridische zin geen bestuurlijk belang. Er kunnen binnen de MRA geen bindende besluiten worden genomen, dit is aan de gemeenteraden van de individuele deelnemers. Er is een informeel bestuurdersnetwerk.

Stemverhouding: nvt

Actualiteiten en risico's

Ontwikkelingen

Op basis van de MRA agenda 2020-2024 wordt gewerkt langs een aantal opdrachten:

- Opdracht 0: De samenwerking verder versterken Metropoolregio Amsterdam
- Opdracht 1: Werk maken van een veerkrachtige, inclusieve en schone economie
- Opdracht 2: Bouwen voor de woningbehoefte en met groei de leefkwaliteit van het geheel versterken
- Opdracht 3: Vaart maken met het metropolitaan mobiliteitssysteem

Sinds enige tijd wordt er vanuit de MRA gewerkt aan een nieuwe Agenda, voor de periode 2025-2028. In deze agenda worden de inhoudelijke ambities voor de langere termijn geformuleerd.

De volgende 8 ambities zijn benoemd:

1. We willen een klimaatneutrale en circulaire regio zijn in 2050
2. We versterken de (digitale) concurrentie- en innovatiekracht van de MRA om bij te dragen aan de transitie die nodig zijn
3. We willen tekorten op de arbeidsmarkt verminderen en toekomstbestendig werk bieden aan huidige en nieuwe inwoners waardoor zij zich kunnen (blijven) ontwikkelen (door een optimale aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt

4. We willen voldoende, passende, bereikbare en toekomstbestendige werklocaties in de nabijheid van (potentiële) werkenden
5. We willen leefbare steden en dorpen met voldoende, betaalbare, bereikbare en toekomstbestendige woningen, in een gezonde leefomgeving.
6. We behouden en (waar mogelijk) versterken de kwaliteit van ons landschap en cultuurhistorisch erfgoed.
7. We willen dat het (inter)nationale toerisme en de recreatiemogelijkheden bijdragen aan de leefkwaliteit van al onze inwoners.
8. We willen dat eenieder zich op duurzame en betaalbare wijze kan verplaatsen en dat al het logistieke vervoer duurzaam is. Onze (inter)nationale connectiviteit verduurzamen we.

Bij de MRA Agenda wordt een meerjarenbegroting voor dezelfde periode opgesteld. De verwachting is dat de meerjarenbegroting medio oktober aangeboden wordt voor wensen- en opvattingen. De meerjarenbegroting staat in december 2024 voor vaststelling op de agenda.

In 2024 wordt een start gemaakt met de uitvoering van de strategische agenda toerisme en recreatie, waarbij verder wordt ingezet op de spreiding van toerisme (in samenhang met recreatieve en culturele functies) en de bijdrage ervan aan de poly-centrische ontwikkeling van de MRA. Door een gezamenlijke aanpak van Spoor en OV is een tariefstijging voor 2024 op het nippertje afgewend, dit geldt nog niet voor 2025.

In 2023 is er een meerjarenbegroting voor de resterende looptijd van de huidige MRA Agenda vastgesteld. Daarbij is de inwonerbijdrage per jaar tot en met 2025 vastgesteld. Voor 2023 bedraagt de bijdrage per inwoner € 1,56, voor 2024 € 1,59 en voor 2025 € 1,62. Daarnaast levert Zaanstad ambtelijke capaciteit.

Jaarlijks verzendt de MRA een Termijnagenda en Voortgangsnota aan de MRA-deelnemers. Hierin staan respectievelijk de plannen voor het komende jaar en de resultaten van het afgelopen jaar.

De verzending van de definitieve conceptversie van de MRA agenda 2025-2028 ter bekrachtiging door alle deelnemers zal zijn wordt medio oktober 2024 verwacht. De lancering van de nieuwe MRA Agenda zal plaatsvinden op een MRA Congres in februari 2025.

Governance

In de MRA Samenwerkings-afspraken is omschreven hoe de samenwerking is vormgegeven. De MRA bestaat uit 30 gemeentes, 2 provincies en de Vervoerregio Amsterdam (VRA). De deelnemende gemeenten werken vanuit zeven deelregio's. Uitgangspunt hiervoor is de huidige

geografische indeling: Amsterdam, Amstelland-Meerlanden, Zuid-Kennemerland, IJmond, Zaanstreek-Waterland, Gooi en Vechtstreek, Almere-Lelystad. Iedere deelregio is met minimaal één afgevaardigde vertegenwoordigd in het Bestuur, de bestuurlijke platforms en de portefeuillehoudersoverleggen. In de Algemene Vergadering is iedere deelnemer vertegenwoordigd.

1. Algemene Vergadering

- De Algemene Vergadering (AV) is het algemeen bestuur van de MRA.
- Elke deelnemer aan de MRA heeft rechtstreeks zitting in de AV.
- De AV controleert het Bestuur en is de primaire link met de deelnemers.
- In de AV worden financiële en procesmatige kaders gesteld, en wordt het gesprek gevoerd over de langere termijn en de cultuur van de MRA-samenwerking.
- De vergaderingen van de AV gaan niet over inhoudelijke onderwerpen: deze zijn belegd bij de bestuurlijke platforms, de portefeuillehoudersoverleggen en het Bestuur.

2. Bestuur

- Heeft de dagelijkse leiding over de samenwerking in de MRA.
- Bewaakt de realisatie van de centrale ambitie, de drie inhoudelijke doelen en de samenhang.
- Gezicht naar buiten: coördineert de lobby in Den Haag en Brussel en zorgt dat met één mond wordt gesproken.
- Verantwoordelijk voor draagvlak voor te nemen besluiten.
- Legt verantwoording af aan algemene vergadering.
- Komt maandelijks bijeen.
- Bestaat uit: Burgemeester Amsterdam (voorzitter en formateur), Commissaris van de Koning Noord-Holland, Commissaris van de Koning Flevoland, en per Bestuurlijk platform één afgevaardigde, niet zijnde de voorzitter (geografisch verdeling). De directeur van de MRA is secretaris van het bestuur.

3. Bestuurlijke platforms

- 3 platforms (Economie, Ruimte, Mobiliteit).
- 3 portefeuillehoudersoverleggen (Bouwen & Wonen, Metropolitaan Landschap en Kunst, Cultuur & Erfgoed).

4. Raadtafel

- De Raadtafel geeft gevraagd én ongevraagd advies over de processen die de gemeenteraden en Provinciale Staten van de MRA-deelnemers aangaan, waaronder de jaarlijkse Voortgangsnota, de Termijnagenda en het proces van 'wensen en opvattingen'.
- Alle gemeenteraden en beide Provinciale Staten zijn met één lid vertegenwoordigd in de MRA Raadtafel.

5. Directie

- ondersteunt het Bestuur, de bestuurlijke platforms (en daaraan gekoppelde andere overleggen) en Algemene Vergadering in al hun werkzaamheden;
- draagt zorg voor een optimale betrokkenheid van raden en Staten bij de MRA-samenwerking en ondersteunt daartoe onder meer de MRA Raadtafel;
- voert de dagelijkse werkzaamheden uit voor de uitvoering van de MRA Agenda;
- voert een actieve interne- en externe communicatie;
- beheert de MRA-financiën en voert daartoe een deugdelijke administratie;
- signaleert en initieert thema's die regionale afstemming vereisen, en faciliteert het maken van regionale afspraken hierover;
- stelt elke vier jaar een directieplan op, waarin zij inzichtelijk maakt welke inzet nodig is om enerzijds de MRA-samenwerking mogelijk te maken (de kern van de Directie) en anderzijds de uitvoering van de MRA Agenda te bewerkstelligen (de flexibele schil). Het Bestuur komt op basis van dit plan met een voorstel aan de Algemene Vergadering om deze inzet beschikbaar te stellen.

Deelnemers MRA:

- Gemeenten (30)
Aalsmeer, Almere, Amstelveen, Amsterdam, Beverwijk, Blaricum, Bloemendaal, Diemen, Edam-Volendam, Gooise Meren, Haarlem, Haarlemmermeer, Heemskerk, Heemstede, Hilversum, Huizen, Landsmeer, Laren, Lelystad, Oostzaan, Ouder-Amstel, Purmerend, Uitgeest, Uithoorn, Velsen, Waterland, Wijdmeren, Wormerland, Zaanstad, Zandvoort.
- Provincies (2)
Noord-Holland, Flevoland
- Vervoerregio Amsterdam (VRA)

RON Achtersluispolder I B.V.

Rechtsvorm: **Besloten Vennootschap**
Oprichtings-/publicatiedatum: **20 december 2005**
Vestigingsplaats: **Amsterdam**
Toezichtsregime: **Middel**

Openbaar belang

De RON Achtersluispolder I is het uitvoeringsinstrument voor het (her)ontwikkelen van bedrijventerreinen in de Achtersluispolder.

Bestuurlijk belang

Gemeente Zaanstad is houder van 33 1/3% van de aandelen. Wethouder Onclin vertegenwoordigt de gemeente in de AvA, plaatsvervangend wethouder Slegers. Er is sprake van duale aansturing waarbij de wethouder financiën invulling geeft aan de eigenaarsrol en het inhoudelijk opdrachtgeverschap is belegd bij de beleidsportefeuillehouder.

Aandelenkapitaal € 18.000

Stemverhouding: 33,33%

Actualiteiten en risico's

Ontwikkelingen

Bij de ontmanteling van de RON NV is de gemeente, op verzoek van de gemeenteraad, aandeelhouder geworden van Achtersluispolder I BV (een dochter van RON NV) om zeggenschap te houden over het Houtcentrum. De gemeente is 33 1/3 % aandeelhouder van RON Achtersluispolder I B.V. en het Havenbedrijf Amsterdam aandeelhouder van de overige 66 2/3% aandelen. Op de korte en middellange termijn wordt het Houtcentrum verhuurd aan verschillende bedrijven en het COA voor de opvang van asielzoekers. Het gebied wordt aanhouden om de toekomstige ontsluiting mogelijk te maken, daarnaast dient het gebied ook om in te zetten op intensivering van bedrijventerreinen.

Financiële positie

Jaarrekening 2023

Het jaar 2023 is afgesloten met een positief saldo van € 1,26 mln. De bestemming van dit resultaat is door het toe te voegen aan de overige reserves die hierna € 2,24 mln. bedragen. De bezitting bestaat voornamelijk uit de deelneming (50,3%) in het Houtcentrum BV € 2,91 mln., welke gebaseerd is op de nettovermogenswaarde. Het Houtcentrum BV heeft een eigen vermogen van € 4,67 mln. op een balanstotaal van € 10,2 mln. De financiële positie is gelet op de solvabiliteit van 45 % goed te noemen.

Begroting 2025

De RON Achtersluispolder I BV heeft geen begroting. RON Achtersluispolder I BV behoudt de deelneming in het Houtcentrum BV. Verder zijn er geen activiteiten gepland.

Risico's en beheersmaatregelen

Het financiële risico bestaat uit het bedrag van € 0,2 mln., zijnde 33,33% van onze deelneming in het aandelenkapitaal van RON Achtersluispolder I BV, welke gewaardeerd is tegen de verkrijgingsprijs. En de uitgegeven geldlening € 0,3 mln. welke is opgenomen tegen de nominale waarde. Beheersmaatregel bestaat uit het jaarlijks beoordelen van de jaarrekening van RON Achtersluispolder I B.V. Gelet op de financiële positie van RON Achtersluispolder I BV is er geen aanleiding om een voorziening op te nemen omdat het eigenvermogen (ruim € 2 mln.) en ons aandeel hierin (33,33%) hoger is dan de verkrijgingsprijs.

RON Achtersluispolder I BV betreft een beheersmaatschappij welke aandelen houdt in Houtcentrum BV (belang 50,3%). De waardering Houtcentrum BV heeft dus invloed op het risicoprofiel/ waardering van ons belang in RON Achtersluispolder I BV.

Rechtsvorm: **Stichting, geen bestuurlijke deelname, quasi inbesteding**

Oprichtings-/publicatiedatum: **1 januari 2015**

Vestigingsplaats: **Zaandam**

Toezichtsregime: **Middel**

Openbaar belang

Het Sportbedrijf is verantwoordelijk voor de exploitatie van sporthallen, gymzalen en zwembaden en de uitvoering van sportstimuleringsactiviteiten en de impuls onderwijs, sport en cultuur. De opdracht van de gemeente Zaanstad aan het Sportbedrijf is vastgelegd in een exploitatieovereenkomst.

Bestuurlijk belang

De leden van de Raad van Toezicht worden door het College van burgemeester en wethouders van de gemeente Zaanstad benoemd, geschorst en ontslagen.

Stemverhouding: nvt

Actualiteiten en risico's

Ontwikkelingen

Met ingang van 1 januari 2025 wordt de exploitatieovereenkomst geactualiseerd. De looptijd is opnieuw op 5 jaar gesteld en zal dus gaan lopen tot en met 31 december 2029. Met ingang van 2025 worden de tarieven voor het gebruik van Sporthallen door het voortgezet onderwijs berekend op basis van de VNG modelverordening, de verwachting is dat de baten van het sportbedrijf hierdoor toenemen.

Tot en met 2023 heeft het Sportbedrijf jaarlijks een positief bedrijfsresultaat behaald. De prijsindexering die de gemeente toepast is mogelijk onvoldoende om vanaf 2024 een sluitende exploitatie te behouden. Dit vanwege hogere loon- en energiekosten. De gasprijs is voor het Sportbedrijf de belangrijkste kostenpost. Driekwart van de hoeveelheid gas die nodig is, is voor 2024 en verder ingekocht voor € 0,60 per kuub. Dat betekent 333% hogere kosten per kuub voor het Sportbedrijf vergeleken bij 2023.

Op korte termijn kan een tekort door het Sportbedrijf zelf opgevangen worden, door inzet van de reserve "nog te besteden exploitatie Sportbedrijf". Hoe dit doorwerkt op de lange termijn is beperkt in te schatten.

Het nieuwe zwembad De Slag is groter dan het huidige zwembad de Slag dat het gaat vervangen. Dit zal hogere exploitatielasten met zich meebrengen vanaf het moment dat het nieuwe zwembad in gebruik wordt genomen. De exploitatiebijdrage van Zaanstad zal daardoor ook moeten toenemen. De verwachting is dat dit in 2026 plaats zal gaan vinden. De berekening van de exacte

exploitatielasten is nog niet bekend.

Naast de exploitatie van zwembaden, sporthallen en gymzalen biedt het sportbedrijf een variëteit aan sporten om zoveel mogelijk aan te sluiten bij de behoefte van de inwoners. Hiermee geven zij invulling aan het sportbeleid van gemeente Zaanstad.

Financiële positie

De Gemeente stelt jaarlijks een budget ter beschikking aan de Stichting ten behoeve van de exploitatie van de accommodaties en de uitvoering van de activiteiten (Exploitatiebijdrage). Jaarlijks stelt de stichting de begroting op voor het komende jaar en legt deze voor ter goedkeuring aan de gemeente.

De jaarrekening wordt 4 maanden na einde boekjaar aan de gemeente aangeboden. Na publicatie van de jaarrekening over 2024 van het Sportbedrijf zal met de gemeente afgerekend worden over de afgelopen 5 contractjaren zoals contractueel vastgelegd. Door de positieve resultaten over de jaren 2020, 2021 en 2022 verwachten we dat de gemeente een klein bedrag terug zal gaan ontvangen.

Jaarrekening 2023

De jaarrekening is in de vergadering van 29 april 2024 door de Raad van Toezicht getekend. Het resultaat voor bestemming was €379.000 positief. Omdat er daarna onder andere € 600.000 extra is gereserveerd voor verduurzaming van zwembad de Crommenij is de reserve "nog te besteden exploitatie Sportbedrijf" licht gedaald van € 2,4 miljoen naar ruim € 2,2 miljoen.

In 2023 zijn de effecten van Corona niet meer aan de orde. De zwemlessen blijven onverminderd in trek, ook doordat kinderen via de Meedoen Regeling hun zwemdiploma A en B kunnen halen.

Begroting 2025

De exploitatiebijdrage wordt verhoogd met de 2,2% prijsindex die gemeente Zaanstad in de begroting 2025 hanteert. De exploitatiebijdrage komt daarmee uit op €6.234.201 exclusief btw.

Risico's en beheersmaatregelen

Er is landelijk sprake van een groeiend tekort aan zwemdocenten, waardoor op veel plaatsen geen gebruik gemaakt kan worden van de volledige zwembadcapaciteit. Met als gevolg dat de inkomsten onder druk staan en de wachtlijsten toenemen. Dit is ook een risico voor Stichting Sportbedrijf Zaanstad. Op dit moment is geen sprake van een tekort. Men maakt gebruik van doorlopende werving via de social media kanalen, de opleiding tot zwemdocent wordt verzorgd door de Stichting zelf, om een dreigend tekort te voorkomen.

Rechtsvorm: **Besloten Vennootschap**

Oprichtings-/publicatiedatum: **29 januari 2020**

Vestigingsplaats: **Wormerveer**

Toezietsregime: **Middel**

Openbaar belang

Het op gang brengen van de transitie naar een circulaire verwerking van textiel afval. De legitimering van een overheidsinterventie op basis van marktfalen is hier van toepassing. Het doel is textiel afval verwerken tot grondstof voor de kledingindustrie.

Bestuurlijk belang

Gemeente Zaanstad is houder van 33 1/3% van de aandelen. Wethouder Onclin vertegenwoordigt de gemeente in de AvA, plaatsvervangend wethouder Tuijn. Er is sprake van duale aansturing waarbij de wethouder financiën invulling geeft aan de eigenaarsrol en het inhoudelijk opdrachtgeverschap is belegd bij de beleidsportefeuillehouder.

Stemverhouding: 33,33%

Actualiteiten en risico's

Ontwikkelingen

Begin 2023 werd met lange vertraging, de trimclean machine geleverd, waardoor T2T hun primaire productie activiteit (het opschonen van afgedankt textiel tot "clippings": kleine stukjes textiel vrij van knopen, ritsen en andere vervuiling) daadwerkelijk kon uitvoeren. De verwachting was met de levering van de machine ook contracten konden worden gesloten en het bedrijf financieel in beter vaarwater zou komen. Dit is tot op heden niet gebeurd. Eind december 2023 heeft Zaanstad haar aandelen in de BV te koop aangeboden. Sindsdien zitten wij in het verkoopproces van onze aandelen. Er is door het bestuur van de onderneming een partij gevonden voor zowel onze aandelen en die van de andere aandeelhouder van T2T BV. Op dit moment loopt het boekenonderzoek, waarbij de gehoopte uitkomst is dat de verkoop voor het einde van het jaar is afgerond.

Financiële positie

Jaarrekening 2023

De jaarrekening over 2023 is nog niet beschikbaar. Er is uitstel gevraagd voor het opmaken van de jaarrekening door het bestuur van de onderneming.

Risicoprofiel

Het financieel belang is beperkt. De gemeentelijke deelneming is onderhandeld op € 0,2 mln., waarvan € 0,05 mln. via een eerder verstrekte subsidie. Voor de deelneming is een voorziening van € 0,2 mln. gevormd. Daarnaast heeft Zaanstad een lening verstrekt ter grootte van € 0,2 mln., voor deze lening is een voorziening opgenomen van € 0,2 mln.

De maatschappelijke betrokkenheid is beperkt: de activiteiten van Textiles2Textiles B.V. richten zich op het verwerken van textiel afval van inwoners. De gemeente participeert in Textiles2Textiles B.V. vanuit het publieke belang en de maatschappelijke doelen die de gemeente wil realiseren.

Risico's en beheersmaatregelen

Risico's

Als er onvoldoende voortgang wordt geboekt in de oplevering en het in bedrijf nemen van de machines, heeft dit tot gevolg dat:

- Sprake is van steeds verder oplopende vertraging in de business case met daaraan gekoppeld financiële consequenties.
- Toeleveranciers / inkopers eindproduct vinden via andere kanalen (afname interesse uit de markt).
- Concurrentie-ontwikkelingen.

Beheersmaatregelen

- Actief in gesprek blijven met de bestuurders.
- Samen met andere gemeenten optrekken in de MRA, opgave duurzaamheid en circulaire economie.
- Deelname aan de Denim Deal door Zaanstad.
- Actieve deelname door ZNSTD in verschillende gremia om te kunnen anticiperen / invloed uit te kunnen oefenen op de ontwikkelingen rondom circulaire textiel.
- Annotaties B&W AvA Textiles2Textiles.
- Herijking van de business case.

Rechtsvorm: **Stichting (op basis van quasi-inbesteding)**

Oprichtings-/publicatiedatum: **Oprichting 8 juli 2010,**

laatste statutenwijziging 26 juni 2024

Vestigingsplaats: **Zaandam**

Toezichtsregime: **Laag**

Openbaar belang

Citymarketingdiensten worden ingezet om de positie en het 'merk' van de gemeente te versterken in het algemeen belang.

Bestuurlijk belang

Gemeente Zaanstad heeft geen zetel in het bestuur, maar benoemt wel de directeur-bestuurder en de leden van de Raad van Toezicht van de stichting.

Stemverhouding: nvt

Actualiteiten en risico's

Ontwikkelingen

De overeenkomst is 1 juli 2024 opnieuw ondertekend. Met het toevoegen van SMZ als verbonden partij valt de overeenkomst onder quasi-inbesteding.

De 5-jaars strategische visie wordt uitgewerkt en de verwachting is dat eind 2024 de raad geïnformeerd kan worden.

Governance

- Er is een dienstverleningsovereenkomst afgesloten voor onbepaalde tijd (2022/14158).
- Gemeente Zaanstad benoemt de directeur-bestuurder van de stichting. De directeur-bestuurder is eindverantwoordelijk voor de prestaties van de stichting en voor de uitvoering van de opdracht zoals verstrekt door de gemeente Zaanstad. De directeur-bestuurder is eerste aanspreekpunt voor de gemeente en de Raad van Toezicht.
- Gemeente Zaanstad benoemt de leden van de Raad van Toezicht van de stichting. De Raad van Toezicht houdt integraal toezicht op de besturing van de organisatie van de stichting. Onder het houden van toezicht vallen bijvoorbeeld het goedkeuren van besluiten van het bestuur alsmede het monitoren van het functioneren van het bestuur.
- De strategische visie wordt conform de Statuten ter goedkeuring aan de Gemeente Zaanstad voorgelegd. Na de goedkeuring van Gemeente Zaanstad, stelt de Raad van Toezicht de Strategische visie en (meerjaren) begroting overeenkomstig vast.
- Voorgangsgesprekken Zaanstad – stichting: Er is een governance structuur afgesproken. Elk kwartaal is er een bestuurlijk overleg met ambtenaren waar de

directeur rapporteert over campagnes, tevredenheids-onderzoeken en reputatiemetingen. Elke 6 weken is er een overleg met de wethouder en ambtenaren.

Risicoprofiel

Het risicoprofiel is laag met een minimaal toezichtsarrangement.

Financiële positie

Jaarrekening 2023

De controleverklaring is door de accountant op 4 juli 2024 afgegeven. Het resultaat over 2023 bedraagt € 79.349. Het resultaat is in de jaarrekening als volgt bestemd:

- € 9.349 toevoegen aan de overige reserves, de stand van deze reserve per 31 december 2023 is € 162.144 (2022: € 152.795).
- € 70.000 toevoegen aan de nieuw gevormde organisatie-ontwikkelingsreserve.

De jaarrekening is vastgesteld door het bestuur op 4 juli 2024.

Begroting 2025

De begroting 2025 wordt nog opgemaakt en in het vierde kwartaal aan de gemeente aangeboden.

Risico's en beheersmaatregelen

Risico's

- Te beperkte inzichtelijkheid in de toegevoegde waarde van SMZ.
- Overschrijding van de bovengrens van 20% externe baten waardoor de voorwaarden van quasi-inbesteding worden geschonden
- Toename financiële druk bij de gemeente doordat partners afhaken.

Beheersmaatregelen

- Het meten van de toegevoegde waarde met behulp van korte en langetermijn doelstellingen voorzien van goede KPI's
- De directie van SMZ rapporteert periodiek over de bevinding voor de 80/20 verhouding
- De directie van SMZ informeert de gemeente over nieuwe opdrachten
- De directie van SMZ zet stevig in op samenwerking.

Rechtsvorm: **Vereniging**
Vestigingsplaats: **Haarlem**
Toezichtsregime: **Laag**

Openbaar belang

Bevordering van het kwaliteitsniveau en de behartiging van de gezamenlijke belangen van de eigenaren van de gronden en gebouwen op bedrijventerrein HoogTij in Westzaan.

Bestuurlijk belang

Er participeert niemand van het college in het bestuur van de vereniging. Ieder lid is bevoegd tot het uitbrengen van een zodanig aantal stemmen als overeenkomt met iedere vierkante meter grond in het bedrijvenpark waartoe het lid is gerechtigd is. Het algemeen bestuur bestaat uit 4 leden. De gemeente wordt als grondeigenaar en ontwikkelaar in de ledenvergadering vertegenwoordigd door een medewerker van de gemeente Zaanstad die is benoemd.

Stemverhouding: <1%

Actualiteiten en risico's

Ontwikkelingen

Zaanstad is van oudsher als grondeigenaar/ontwikkelaar lid van Vereniging Bedrijvenpark HoogTij (VBH). KG Parkmanagement geeft in opdracht van de gemeente (in de rol als eigenaar van openbare ruimte en ontwikkelaar van nog niet nog niet uitgegeven kavels) en de leden van de VBH (alle bedrijven op HoogTij) invulling aan het parkmanagement. De vereniging is verantwoordelijk voor een blijvende kwaliteit van de openbare ruimte en samenwerking op het terrein. Dit is van cruciaal belang voor een goed vestigingsklimaat, nu en in de toekomst. De vereniging is daarnaast het eerste aanspreekpunt voor de ondernemers op HoogTij en behartigt de collectieve belangen. Zaanstad heeft zich ingespannen en zal zich blijven inzetten om, samen met de grondeigenaren en ondernemers, de kwaliteit van het bedrijventerrein te behouden en te versterken. De rol van Zaanstad in de vereniging is afnemend, gezien de ontwikkeling dat steeds meer grond wordt uitgegeven. Uiteindelijk zal Zaanstad alleen als eigenaar van de openbare ruimte een opdrachtgeversrelatie houden met de vereniging/parkmanagementorganisatie.

Risicoprofiel

Het risico voor de gemeente bij de VBH is laag. Zaanstad is lid van de vereniging en betaalt de werkelijke kosten voor het beheer en onderhoud van nog niet uitgegeven kavels en de openbare ruimte op HoogTij. De organisatiegraad op HoogTij is hoog, alle bedrijven zijn lid van de vereniging. Het bestuur van de vereniging staat in samenhang met KG Parkmanagement in nauw contact met de bedrijven/leden,

behartigt de belangen van de leden en voert structureel overleg met de gemeente over ontwikkelingen op HoogTij.

Financiële positie

Jaarrekening 2023

Het jaar 2023 is afgesloten met een negatief saldo van € 5.131. De vereniging is financieel zeer gezond. Teneinde niet vennootschapsbelastingplichtig te worden is er de afgelopen jaren sprake geweest van een korting op de lidmaatschapsgelden.

Begroting 2025

De begroting voor 2025 wordt eind 2024 besproken/vastgesteld in de ALV van de VBH. Hierbij zijn geen bijzonderheden te verwachten.

Risico's en beheersmaatregelen

Het risico voor de gemeente is laag, aangezien de bijdrage van de gemeente aan de VBH is gebaseerd op de werkelijke onderhoudskosten voor het beheer van nog niet uitgegeven bedrijfskavels en de openbare ruimte. Over de hiermee gepaard gaande kosten vindt structureel overleg plaats tussen de vereniging en de gemeente.

Rechtsvorm: **Coöperatie**

Oprichtings-/publicatiedatum: **lidmaatschap gestart in oktober 2020**

Vestigingsplaats: **Enschede**

Toezichtsregime: **Laag**

Openbaar belang

Binnen de onafhankelijke coöperatie Dimpact werken 40 gemeenten samen. Zij co-creëren en leren van elkaar op het gebied van digitale innovatie van dienstverlening. Als lid van Dimpact kan Zaanstad (tegen betaling) gebruik maken van de producten die onder regie van Dimpact ontwikkeld zijn door de leden en evt externe partijen.

Bestuurlijk belang

Gemeente Zaanstad heeft één stem in de Algemene Ledenvergadering van Dimpact. Wethouder Van der Laan vertegenwoordigt de gemeente in de ledenvergadering

Stemverhouding: 1 van de 40 stemmen

Actualiteiten en risico's

Ontwikkelingen

- Concept Bedrijfsplan 2025: Het bedrijfsplan voor 2025 is opgesteld met een transparante weergave van tarievenstructuur, productkosten en verenigingskosten¹.
- Proces & Feedback: Er is een proces gevolgd om feedback te verzamelen vanuit de Dimpact governance, inclusief discussies met de Commissie Strategie en Beleid en de auditcommissie van de RvC.
- Begroting 2025: De begroting voor 2025 wijkt af van die van 2024, met veranderingen door het afronden van programma Beyond23 en de ontwikkeling van PodiumD2.
- Financiering & Eigen Vermogen: Er zijn voorstellen gedaan voor de financiering van programma Beyond23 uit het eigen vermogen en een jaarlijkse bijdrage voor 'onvoorzien' voor de implementatie van PodiumD.
- Publicatie-platform: Samen met andere gemeenten en Dimpact werken we aan één generieke en duurzame publicatievoorziening voor het actief openbaar maken. We doen dit op basis van 'open source' en 'common ground'. Deze ontwikkeling wordt door ons medegefinancierd vanuit het programma Zaanstad-open. De eenmalige kosten om het te ontwikkelen betreffen €115.000 tot 2027. Daarna verwacht €25.000 structureel voor beheer/support/hosting.

Risico's:

- Complexiteit van de Opgave: Het realiseren van de Common Ground beweging is een complexe, omvangrijke en meerjarige opgave die onbekende paden en risico's met zich meebrengt. De vereniging moet

wendbaar en flexibel zijn om deze onzekerheid te omarmen.

- Digitale Transformatie: De strategische opgave wordt gezien als een digitale transformatie die meer een gedrag- en cultuuromslag vereist dan alleen een technologische oplossing. Dit vraagt om een nieuwe manier van samenwerken en een verandering in mindset en vaardigheden.
- Samenwerking en Kennisborging: Er is een focus op het verminderen van de afhankelijkheid van externe inhuur door kennis en kunde intern te borgen en verantwoordelijkheden laag in de organisatie te beleggen.
- Kwaliteitsmanagement: Er wordt gestreefd naar ISO-certificering 9001:2015 om kwaliteitsniveau te bewaken en continu te verbeteren, wat helpt bij het identificeren van risico's en het nemen van verbetermaatregelen.
- Publicatie-platform: De bedachte Project Start Architectuur (PSA) kan tijdens de ontwikkeling mogelijk niet werken. Om dit risico te voorkomen, wordt de haalbaarheid en doorlooptijd van de PSA vooraf getoetst bij de drie ICT-bouwpartners van Dimpact.
- De gebruikersinterface kan te ingewikkeld zijn - niet gebruikersvriendelijk - wat de adoptie bij eindgebruikers tegenwerkt. Om dit risico te mitigeren, worden het NL Design System toegepast, UX/UI-ontwerpen en bruikbaarheidsonderzoeken van Tilburg hergebruikt, het UX/UI-ontwerp voor DImpact-gemeenten uitgebreid en verbeterd, en de effectiviteit getest via bruikbaarheidsonderzoeken bij de eindgebruikers.

Financiële positie

Jaarrekening 2023

- Het resultaat over het boekjaar 2023 bedroeg €244.151, dit resultaat is toegevoegd aan de algemene reserve. De algemene ledenvergadering (ALV) heeft hiermee ingestemd.
- Zaanstad is niet aanwezig geweest bij de ALV en is passief lid.

Begroting 2025

- Algemeen: De begroting voor 2025 wijkt af van die van 2024, met behoud van de tarievenmethodiek van 2023 en 2024. Er is onvoldoende financiële informatie beschikbaar voor PodiumD en gerelateerde producten om deze in de begroting op te nemen.
- Financiering Beyond23: Het eigen vermogen van de vereniging wordt tijdelijk gebruikt om het programma Beyond23 te financieren, met een totaalbedrag van €2.203.000. Alternatieve financieringen zijn onderzocht, maar het gebruik van eigen vermogen is gekozen.
- Consequenties Eigen Vermogen: De tijdelijke financiering van Beyond23 en de jaarlijkse bijdrage aan het programma en PodiumD zullen het eigen vermogen in 2025 verminderen tot €941.000, wat resulteert in een

weerstandsratio van 0,36, onder de gewenste norm van 1,2.

- Adviezen: Er worden voorstellen gedaan om het programma Beyond23 te financieren uit eigen vermogen, jaarlijks €150.000 beschikbaar te stellen voor onvoorziene kosten, en een lagere weerstandsratio te accepteren voor 2025 en 2026.
- Exploitatiebegroting: De risico's voor de exploitatie zijn ingeschat op €2.451.000. Dit omvat personeelskosten, huisvesting, kantoorkosten, algemene kosten, autokosten, marketing- en communicatiekosten, afschrijvingskosten en financiële baten en lasten.
- Projectrisico's: De risico's voor projecten zijn ingeschat op €160.000. Dit omvat risico's zoals onvoldoende personeel voor PodiumD, hogere kostenstijgingen door inflatie en onvoorziene vertragingen in projecten.
- Weerstandsvermogen: Voor 2025 moet het eigen vermogen minimaal €3.133.000 zijn om aan de norm te voldoen. Dit is nodig om de risico's in de exploitatie en projecten te kunnen opvangen.

Risico's en beheersmaatregelen

Risico: De Project Start Architectuur (PSA) die DImpact gemeente hebben opgesteld blijkt tijdens de ontwikkeling niet te werken.

Maatregel: bij de drie bouwpartners van DImpact is het PSA vooraf getoetst op haalbaarheid en doorlooptijd.

Risico: De gebruikers van het Publicatie Platform kunnen er niet mee uit de voeten.

Maatregelen:

- Toepassen NL Design System (toegankelijke en begrijpelijke overheidsdienstverlening)
- Hergebruik UX / UI ontwerp + bruikbaarheidsonderzoek Tilburg
- Uitbreiden UX / UI ontwerp DImpact gemeenten
- Proof of the pudding nemen via eigen bruikbaarheidsonderzoek doelgroep (bij de informatiemarkt Wet open overheid 11-7 worden deelnemers geworven)

Rechtsvorm: **Vereniging**

Oprichtings-/publicatiedatum: **28 februari 1912**

Vestigingsplaats: **Den Haag**

Toezichtsregime: **Laag**

Openbaar belang

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten zijn de 352 gemeenten (per 1-1-2021) samen, ondersteund door de VNG-organisatie. De VNG heeft als doel om de lokale overheid te versterken en de lokale democratie te vitaliseren. De gemeenten werken, via de VNG, met elkaar aan maatschappelijke opgaven.

Bestuurlijk belang

Zaanstad heeft 75 stemmen in de Algemene Ledenvergadering. Elke gemeente die lid is van de vereniging, brengt door tussenkomst van haar vertegenwoordiger zoveel stemmen uit als het aantal veelvouden van één duizend (1.000) inwoners dat de bevolking van de door haar gerepresenteerde gemeente telt, met dien verstande dat zij tenminste één en ten hoogste vijfenzeventig (75) stemmen uitbrengt.

Actualiteiten en risico's

Ontwikkelingen

Met de Verenigingsstrategie 2030 nemen gemeenten het voortouw bij belangrijke maatschappelijke kwesties. Vanuit de kennis van inwoners, ondernemers, maatschappelijke instellingen én de uitvoering stellen gemeenten langetermijndoelen op, nemen we initiatief en geven we aan wat we van het rijk nodig hebben. Hiermee zetten we de inwoners op de eerste plaats en zorgen we voor samenhang in beleid en een gelijkwaardige samenwerking tussen alle overheidslagen. Het doel is om gezamenlijk meer resultaten te behalen en het vertrouwen in de overheid te herstellen. Daarbij hebben we het langetermijnperspectief voor ogen waarbij de visie op Nederland 2040 een belangrijke uitwerking is.

De verenigingsstrategie heeft vijf zogenoemde beleidsinhoudelijke omkeringsthema's:

- bestaanszekerheid
- kansengelijkheid en jeugd
- vergrijzing en gezond leven
- klimaat en energie
- ruimtelijke puzzel van opgaven in de leefomgeving

Over het gemeentefonds in z'n totaliteit is er voor de lange termijn nog geen duidelijkheid. Weliswaar is voor het gat in 2026 eenmalig geld gereserveerd. Maar vanaf 2027 is er nog steeds een financieel tekort waarvoor het rijk nog geen structurele oplossing heeft. Dit is voor alle gemeenten een groot probleem, gezien de noodzaak om dit jaar najaar een sluitende meerjarenbegroting te presenteren.

26 juni 2024 is de Algemene Ledenvergadering gehouden, namens Zaanstad is wethouder Onclin aanwezig geweest. De door Zaanstad ingebrachte motie "Wend het ravijn af: compensatie voor 2026 en 2027" is behandeld, deze motie is aangenomen met 99,34% van de stemmen.

Financiële positie

Jaarrekening 2023

Het bedrijfsresultaat is uitgekomen op € 3,543 miljoen negatief. Dit is € 2,080 miljoen beter dan begroot. De resultaten van de effectenportefeuille en de deelnemingen waren geen onderdeel van de begroting. Na het positieve resultaat van € 5,005 miljoen vanuit de effectenportefeuille, het positieve resultaat van de deelnemingen van € 1,363 miljoen en de onttrekking uit de bestemmingsreserve is het onverdeeld resultaat uitgekomen op € 3,758 miljoen positief.

Resultaatsbestemming

Het onverdeeld resultaat, € 3,758 miljoen positief, zal worden toegevoegd aan de overige reserves.

Begroting 2025

Voor de begroting 2025 hanteert VNG de volgende financiële kaders:

- De ontwikkeling van de contributie is conform besluit contributievoorstel 2025. Hierin wordt door het bestuur een contributieverhoging van 5,2% voorgesteld. Hiervan is 4,2% de compensatie voor loon- en prijsontwikkeling en 1% ingroei naar volledige dekking van de kosten van de basisorganisatie van de VNG vanuit de contributie.
- De begrote salarislasten worden doorgerekend met als vertrekpunt de formatie zoals deze is vastgesteld voor de begroting van 2024, waarbij er wordt gekeken naar de bezetting op peildatum 1 juli van het jaar voorafgaande aan het begrotingsjaar. Bij deze vergelijking is het uitgangspunt dat de in de begroting op te nemen kosten zo dicht mogelijk aansluiten bij de te verwachten werkelijke lasten.
- Voor de invulling van prioriteiten wordt een bedrag gereserveerd van € 1,7 miljoen. Dit is € 0,85 miljoen voor de beleidsdirecties en € 0,85 miljoen voor de staf- en ondersteuningsafdelingen. Dit bedrag is in lijn met de begroting 2024.
- Naast de contributie en de inzet van het eigen vermogen zijn er ook andere bronnen waaruit de activiteiten van de organisatie als geheel worden gedekt. Subsidies en bijdragen aan het fonds GGU vormen hierbij een wezenlijke bron van inkomsten voor de daarbij behorende activiteiten.
- Voor het fonds GGU wordt het jaarplan voorgelegd aan de Algemene Ledenvergadering. De omvang van het GGU-fonds is, op basis van de voorgelegde plannen,

- € 82,055 miljoen. De werkelijke omvang van de subsidieprojecten zal worden vastgesteld tijdens het opstellen van de begroting 2025 in het najaar van 2024. Deze vaststelling heeft geen effect op het resultaat van de Vereniging.
- Als gevolg van eerdere subsidies die ontvangen zijn ter ondersteuning van de VNG-doelstellingen, niet zijnde GGU-activiteiten, kunnen nieuwe werkzaamheden ontstaan. De uitvoering hiervan kan, in een later stadium, als voorstel binnen het GGU worden uitgevoerd.
- In de begroting 2024 komt er conform de contributiesystematiek 14% dekking vanuit de inzet van het eigen vermogen. Op basis van het contributievoorstel 2025 daalt de inzet van het eigen vermogen naar 13% waarmee de begroting voor 2025 sluitend is. Deze ingroei is de tweede component in het contributievoorstel (naast de indexatie voor loon- en prijsontwikkeling).
- De resultaten van de effectenportefeuille en de VNG-bedrijven worden toegevoegd aan het resultaat van de Vereniging op jaareinde.
- VNG is eigen risicodragers voor de WW- en Bovenwettelijk WW rechten van de oud-medewerkers. Voor alle opgebouwde rechten wordt op het moment dat het recht zich voordoet een voorziening gevormd. Om eventuele opbouw van nieuwe rechten te beperken, werkt VNG voor een deel met tijdelijke contracten, indien het om tijdelijk werk en een tijdelijke financiering gaat.

Risico's en beheersmaatregelen

- Projecten namens derden worden mede uitgevoerd door medewerkers met een vaste aanstelling. Risico bij het wegvallen van projecten is dat er onvoldoende dekking is voor de salarislasten en eventueel kosten voor afvloeiing van projectmedewerkers. Om de risico's te beheersen worden alleen die projecten begroot die zeker zullen worden gerealiseerd. Voorts wordt voor de uitvoering van projecten zo veel mogelijk gewerkt met personeel dat flexibel over de projecten ingezet kan worden.
- Risico van een fictief dienstverband bij inhuur. Risicobeheersing vindt hier plaats door vooraf de opdrachtformulering helder en duidelijk neer te zetten en te toetsen. Inkoop Service Desk ondersteunt en bewaakt het inkoopproces.
- Risico dat achteraf het subsidiebedrag naar beneden wordt bijgesteld als de Vereniging niet aan de subsidievoorwaarden heeft voldaan, terwijl de lasten wel zijn gemaakt. Dit risico wordt onder meer beperkt door periodiek te monitoren of de gemaakte lasten binnen het toegekende budget vallen en een strikt tijdschrijfbeleid te handhaven zodat projecturen na afloop te verantwoorden zijn.
- Als indirect 100% aandeelhouder deelt de Vereniging in de resultaatseffecten als gevolg van de ondernemingsrisico's van de deelnemingen. Mitigeren van het risico door sinds 2019 het resultaat van de deelnemingen niet meer mee te nemen in de begroting.
- Koersrisico over het belegd vermogen. Het risico op een negatief effect op het vermogen wordt beperkt door het aanbrengen van spreiding in de portefeuille. Er is gekozen voor een middellange beleggingsstrategie. Door het hanteren van een herwaarderingsreserve worden ongerealiseerde koersresultaten niet in het resultaat betrokken.

3.7 Grondbeleid

Grondbeleid in Zaanstad

De gemeente Zaanstad heeft eerder ervoor gekozen om het grondbeleid niet via een afzonderlijke nota vast te leggen, maar via de paragraaf grondbeleid aan te geven hoe het grondbeleid wordt ingezet om de bestuurlijke doelstellingen te realiseren. De gemeente is voornemens de artikelen omtrent Grondzaken uit de Financiële Verordening te zijner tijd op te gaan nemen in een afzonderlijke nota Grondbeleid.

Waar moet de paragraaf Grondbeleid aan voldoen?

In het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) zijn eisen gesteld aan de inhoud van de paragraaf grondbeleid:

- een visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting;
- een aanduiding van de wijze waarop de provincie onderscheidenlijk gemeente het grondbeleid uitvoert;
- een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie;
- een onderbouwing van de geraamde winstneming;
- de beleidsuitgangspunten omtrent de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van grondzaken
- Daarnaast zijn in de Financiële Verordening van de gemeente Zaanstad ook een aantal verplicht op te nemen onderdelen opgenomen:
- de totaal geraamde kosten en opbrengsten van de actieve gemeentelijke grondexploitaties;
- de ontwikkeling van de grondprijzen;
- de ontwikkeling van de reserves van grondzaken.

De meer inhoudelijke rapportage omtrent kosten en opbrengsten van de actieve gemeentelijke grondexploitaties en de reserves van grondzaken vindt plaats in het Meerjaren Perspectief Grondzaken (MPG). Gezien de actualiteit van de teksten van de projecten uit MPG 24.1 wordt nu alleen over de belangrijkste financiële ontwikkelingen gerapporteerd.

Visie op het grondbeleid

De gemeente Zaanstad heeft zes strategische opgaven geformuleerd: verstedelijking, economie, kansengelijkheid, duurzaamheid, veiligheid en gezondheid. Deze zes opgaven zijn door de raad als strategische opgaven voor de fysieke leefomgeving vastgesteld en keren daarom terug in raads- en collegeprogramma's en in beleidsnota's. De opgaven kennen vervolgens elk hun eigen vertaling naar een bepaald ruimtegebruik, c.q. ruimtelijk beleid. Grondbeleid is een middel om dat ruimtelijk beleid op een zo economisch verantwoord mogelijke wijze te realiseren. Het grondbeleid is dus geen doel op zich. Dit betekent ook dat het grondbeleid geen visie omvat over hoe de gemeente zich in ruimtelijk opzicht zou moeten ontwikkelen. Deze visie biedt onder andere MAAK.Zaanstad en straks de Omgevingsvisie.

Het grondbeleid biedt wel de instrumenten om de regie over die ruimtelijke ontwikkeling te kunnen voeren. Door een goede regievoering kunnen vervolgens opbrengsten worden gegenereerd die de kosten die gepaard gaan met de verwezenlijking van de ruimtelijke ontwikkeling kunnen dekken.

Het geformuleerde beleid vormt een instrument dat mede ondersteuning biedt aan het realiseren van beleidsdoelstellingen op het gebied van ruimtelijke ordening, volkshuisvesting, economische ontwikkeling en milieu. De nagestreefde hoofddoelstellingen betreffen:

- Het bevorderen van maatschappelijk gewenst ruimtegebruik,
- Het verhogen van de kwaliteit van het ruimtegebruik binnen de gemeente, de zeggenschap voor de burger en de marktwerking op de grondmarkt.
- Het bevorderen van een rechtvaardige verdeling van kosten en opbrengsten over gebruikers, exploitanten, eigenaren en de gemeente Zaanstad.

Vormen van grondbeleid

Vormen van grondbeleid en beleidsuitgangspunten

De gemeente Zaanstad voert vanaf 2005 een sturend grondbeleid, waarbij zowel actief-, faciliterend als combinaties mogelijk zijn. De voorkeur ligt bij het faciliteren van ruimtelijke ontwikkelingen door externe partijen. Indien externe partijen geen of onvoldoende initiatieven ondernemen kan de gemeente ook besluiten een actieve rol in te nemen om de gemeentelijke doelstellingen op ruimtelijk gebied te realiseren. Hiermee komt de gemeente tot een sterk initiërende en regisserende rol met waar mogelijk meer marktwerking. Bij actief grondbeleid (her)ontwikkelt de gemeente zelf de locaties om de ruimtelijke doelstellingen te realiseren. De gemeente heeft de gronden in bezit, koopt de gronden of koopt gevestigde erfpachtrechten terug. Vervolgens worden voor eigen rekening en risico de gronden bouwrijp gemaakt en verkocht aan derden. De gemeente legt de publieke voorzieningen aan en kan in beginsel alle productiekosten doorberekenen in de gronduitgifteprijsen. Bij faciliterend grondbeleid verwerft de gemeente geen gronden. De gemeente probeert haar doelen te bereiken door het geven van heldere kaders via het omgevingsplan en in overleg met grondeigenaren door middel van anterieure overeenkomsten. De private eigenaar van grond en/of vastgoed, zorgt voor de ruimtelijke ontwikkeling/ transformatie van het gebied.

De gemeente Zaanstad hanteert de volgende beleidsuitgangspunten:

- De gemeente behoudt haar strategische grondposities en waar mogelijk worden strategische grondposities verworven dan wel versterkt.
- Grondexploitaties dragen bij aan de opbouw van een financiële buffer binnen Grondzaken voor de opvang van risico's, onvoorziene kosten en mogelijkheden tot verevening.
- Nieuwe grondexploitaties zijn minimaal kostendekkend.
- Gronden worden uitgegeven op basis van waardering in relatie tot de functionele bestemming.
- Onrendabele exploitaties van maatschappelijke voorzieningen worden niet gesuppleerd via gereduceerde grondprijzen.
- Op gronden die tegen gereduceerde prijs worden/zijn uitgegeven, is bij doorverkoop en/of gebruiksverandering het profijtbeginsel van toepassing, waardoor een eventuele waardevermindering aan de gemeente toekomt
- Door concurrentie tussen marktpartijen, via tenders, te bevorderen streeft de gemeente naar een optimalisatie van grondopbrengsten.

Grondbeleid vergt maatwerk

Van belang is flexibel te zijn in de aanpak naar aanleiding van doelen en omstandigheden. Er is sprake van verschillende soorten locaties met ieder hun eigen doelstellingen ten aanzien van die locaties. Daarnaast zijn

de grondposities van gemeente en marktpartijen ook sterk bepalend voor de strategie die kan worden gevolgd. Helder is dat de gemeente, indien zij een grondpositie heeft, een sterkere positie in het ontwikkelingsproces heeft dan in die gevallen waarin zij geen grondpositie heeft. ft dan in die gevallen waarin zij geen grondpositie heeft.

Grondprijnsbeleid

De gemeente Zaanstad hanteert bij de uitgifte van commerciële gronden een marktconform grondprijnsbeleid, waarbij de methodiek van de residuele grondwaardeberekening of de comparatieve methodiek wordt toegepast. Uit oogpunt van de eigen financiële (onderhandelings)positie worden commerciële grondprijzen niet gepubliceerd.

De residuele grondwaarde wordt berekend door de investeringskosten (bouw- en bijkomende kosten) in mindering te brengen op de commerciële waarde (verkoopwaarde). Het restant (residu) is de grondprijs. Bij de comparatieve berekeningswaarde wordt de prijs vastgesteld op basis van vergelijking met gerealiseerde prijzen voor soortgelijke gronden.

Bij niet-commerciële gronden, stroken grond (snippergroen), buitensportaccomodaties en bij grond ten behoeve van de bouw van woningen via het model van de Betaalbare Koopwoningen Zaanstad (BKZ) gelden andere berekeningswijzen. De uitgangspunten voor de berekening van deze grondprijzen worden door het college vastgesteld en gepubliceerd in de Grondprijzenbrief.

Gronduitgifte

De gemeente Zaanstad kiest niet voor een bepaalde systematiek van gronduitgifte, maar weegt per geval af welke systematiek van gronduitgifte en/of selectie wordt toegepast. Op deze manier kan per geval maatwerk worden geleverd met als doel een opbrengstoptimalisatie en een kwalitatief hoogwaardig product. Het kiezen van een bepaalde wijze van uitgifte is daarbij afhankelijk van de locatie en het doel.

Ten aanzien van de wijze van gronduitgifte door middel van verkoop zijn diverse methoden te onderscheiden. Dit kan bijvoorbeeld via een marktinitiatief of via competitie (selectie of aanbesteding). Hierbij worden de regels van staatssteun en aanbesteding in aanmerking genomen.

Erfpacht

In de gemeente Zaanstad heeft de afnemer van gemeentelijke grond bij gronduitgifte de keuze uit verwerving in vol eigendom of met recht van erfpacht. De gemeente Zaanstad, ook via het model van de Betaalbare Koopwoningen Zaanstad zet het instrument erfpacht gericht in om de financiële haalbaarheid van ruimtelijke ontwikkelingen te verbeteren en/of de woningbouw dan wel bedrijfsvestigingen te stimuleren, alsmede funderingsherstel en verduurzaming van de bestaande voorraad te bevorderen.

Erfpacht omzetten naar vol eigendom

In de gemeente Zaanstad kunnen erfpachters het recht van erfpacht omzetten naar vol eigendom. De erfpachter betaalt hiervoor een vergoeding (koopsom) aan de gemeente. Ook hier hanteert de gemeente een marktconformiteit voor de berekening van de koopsom. De methodiek hiervoor is vastgelegd in de uitvoeringsregels omzettingen van het recht van erfpacht naar vol eigendom van terreinen die door de gemeente Zaanstad voor woondoeleinden in erfpacht zijn uitgegeven. De parameters voor het berekenen van de koopsom worden jaarlijks vastgesteld.

Kostenverhaal

De gemeente Zaanstad kiest bij voorkeur voor kostenverhaal via het privaatrechtelijk spoor (sluiten van anterieure overeenkomsten). De gemeente is verplicht de kosten van de grondexploitatie volledig te verhalen op particuliere grondeigenaren. Dit geldt ook onder de omgevingswet die per 1 januari 2024 in werking is getreden. Het kostenverhaal kent twee sporen: een privaatrechtelijk spoor van overeenkomsten en een publiekrechtelijk spoor. Volgens de wetgever heeft het de voorkeur dat de kosten contractueel worden verhaald, langs de privaatrechtelijke weg. Het kostenverhaal langs de publiekrechtelijke weg fungeert als 'stok achter de deur'.

- *Privaatrechtelijk spoor: overeenkomsten*
De wet maakt onderscheid in "anterieure overeenkomsten", dit zijn overeenkomsten die worden gesloten voorafgaand aan de wijziging van het omgevingsplan of een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit of een projectbesluit dat de ontwikkeling mogelijk maakt, en "posterieure overeenkomsten", dit zijn overeenkomsten die worden gesloten nadat er al kostenverhaalregels zijn opgenomen in een omgevingsplan, omgevingsvergunning voor buitenplanse omgevingsplanactiviteit of projectbesluit. De gemeente Zaanstad heeft de voorkeur om het kostenverhaal overeen te komen en te verzekeren door middel van een anterieure overeenkomst over de grondexploitatie. In een dergelijke overeenkomst wordt, naast allerlei inhoudelijke afspraken, een afspraak gemaakt over een bijdrage van de grondeigenaar in de gemeentelijke (plan)kosten van de grondexploitatie.
- *Publiekrechtelijk spoor: integrale gebiedsontwikkeling en organische gebiedsontwikkeling*
Als het kostenverhaal niet wordt geregeld via het privaatrechtelijke spoor (in een overeenkomst), moet het kostenverhaal via het publiekrechtelijke spoor worden geregeld. In de omgevingswet wordt een onderscheid gemaakt tussen publiekrechtelijk kostenverhaal met tijdvak en publiekrechtelijk kostenverhaal zonder tijdvak. De eerste variant ziet op integrale gebiedsontwikkelingen met een concreet eindbeeld. De tweede variant is gericht op organische gebiedsontwikkeling zonder concreet eindbeeld en

vindt alleen een regeling in een omgevingsplan. In deze variant hoeft in het omgevingsplan alleen het maximale kostenverhaal voor het gebied (kostenplafond) te worden vermeld en de maximale kostenverhaalbijdrage per activiteit.

Toepassing van de regeling voor publiekrechtelijk kostenverhaal moet uiteindelijk leiden tot betaling en afrekening van de verschuldigde kostenverhaalbijdrage. Deze wordt berekend bij kostenverhaalsbeschikking, op basis van de regels in het omgevingsplan. Hiervan kan niet worden afgeweken. De vaststelling van de geldschuld gebeurt ambtshalve of op verzoek. Van de initiatiefnemer wordt verwacht dat hij uit eigen beweging betaalt. Er geldt immers een bouwverbod als niet bij aanvang van de bouwactiviteit is betaald.

Vastgoedbeleid

Het beleid van de gemeente Zaanstad van de laatste jaren is gericht op een compacte vastgoedportefeuille voor het faciliteren van de gemeentelijke kerntaken en de ondersteuning van gebiedsontwikkelingen. De gemeente hanteert hierbij een drietal categorieën te weten: permanent beheer, tijdelijk beheer en voorraad.

- *Permanent beheer*; dit betreft panden die voor onbepaalde tijd in beheer worden gehouden omdat de bestemming aansluit bij een gemeentelijk beleidsveld. Deze panden blijven voor langere tijd in bezit waardoor de gemeente verplicht is deze te verduurzamen. Voor deze panden wordt gestreefd naar een kostendekkende exploitatie. Deze objecten zijn vooral in eigendom, omdat de normale vastgoedmarkt deze niet aanbiedt of omdat het voordeliger is om eigenaar te zijn.
- *Tijdelijk beheer*; dit zijn objecten binnen een grondexploitatie die tot het moment van herontwikkeling tijdelijk worden beheerd.
- *Voorraad*; dit betreft panden en gronden die niet binnen een beleidsveld passen of vanuit de categorie tijdelijk beheer in de voorraad zijn opgenomen na stagnatie van een exploitatieplan of ruimtelijke ontwikkeling. De voorraad komt voor verkoop of herontwikkeling in aanmerking.

Vastgoed dat niet nodig is voor het faciliteren van de kerntaken van de gemeente wordt tegen marktconforme prijzen verkocht. De gemeente is aan het heroverwegen om misschien meer vastgoed in bezit te houden in plaats van te kiezen voor verkoop. Zo is onlangs in 2024 besloten om een voormalige onderwijs locatie in Koog a/d Zaan in eigendom te houden en te investeren in het gebouw om het gereed te maken voor verhuur. Voor de panden die in permanent beheer zijn bij de gemeente streeft de gemeente naar een marktconforme huur en in ieder geval kostprijs dekkend.

Financieel

Een grondexploitatie is een middel om de meerjarige kosten en opbrengsten die gepaard gaan met de ruimtelijke ontwikkeling projecten te beheersen. De grondexploitaties van de gemeente zijn de plannen die vallen onder actief grondbeleid.

Voor een uitgebreide beschrijving en toelichting van de lopende grondexploitatie projecten wordt terug verwezen naar het Meerjaren Perspectief Grondzaken (MPG) 24.1. Voor deze begroting zijn de ramingen (financiën) geactualiseerd. In deze paragraaf zijn de recente MPG 24.2 cijfers gehanteerd.

In de tabel hieronder staat onder andere voor de grondexploitaties een samenvatting van het totale saldo. Het saldo ofwel de verwachte eindwaarde van de grondexploitaties is de som van het tot aan begin 2024 gerealiseerde saldo van kosten en opbrengsten en het nog te realiseren deel in de jaren die volgen. Dit laatste deel betreft een raming van de nog te verwachten baten en lasten. Uiteraard is er onzekerheid of de geraamde eindwaarde ook daadwerkelijk zal worden behaald. Opbrengsten zijn in de tabel met een negatief bedrag aangegeven. Een negatieve eindwaarde geeft een batig saldo aan.

Saldo grondexploitaties (Bedragen x € 1.000)					
Omschrijving	Boekwaarde	Geraamde kosten 2024 t/m eindjaar	Geraamde opbrengsten 2024 t/m eindjaar	Geraamde eindwaarde	Contante waarde 1-1-2025
Actief Grondbeleid (grondexploitaties)	30.936	128.629	164.660-	5.094-	4.898-
Strategische voorraad gronden	3.472	15.333	18.805-	0	0
Faciliterend grondbeleid	1.131-	57.699	55.206-	1.363	1.237
Voorziening	12.288-			n.v.t.	n.v.t.
Totaal	20.990	201.662	238.671-	3.731-	3.661-

In de tabel hieronder zijn de negen actieve grondexploitaties van de gemeente Zaanstad opgesomd. De kolom met het eindjaar in de tabel geeft aan tot wanneer een project volgens de geactualiseerde raming loopt.

Grondexploitatie		
	Plaats	Eindjaar
Inverdan	Zaandam	2031
Poelenburg Oost	Zaandam	2028
Poelenburg Japersstraat	Zaandam	2027
Herontwikkeling Bannehof	Zaandijk	2024
Binnengebied Westerkoog	Koog a/d Zaan	2027
Oostzijderveld fase1	Zaandam	2026
HoogTij	Westzaan	2030
Provily Slibkuil	Krommenie	2028
Gasfabriekterrein	Krommenie	2026

De eindwaarde van de grondexploitaties bestaat uit de ramingen van alle acht grondexploitaties samen. Volgens de bovenstaande tabel is dit een batig saldo van € 5,1 mln. Op dit moment is het niet de verwachting dat alle (onderliggende) grondexploitaties een batig eindsaldo hebben. In de bovenstaande tabel is de beginstand 2024 van hiervoor getroffen voorziening van totaal € 12 mln. genoemd. Deze € 12 mln. is trouwens voor zowel de grondexploitaties alsook het faciliterende grondbeleid. Op basis van de huidige ramingen is het de verwachting dat

deze voorziening verder zal worden opgehoogd met circa € 1,5 mln. Dit bedrag is trouwens opgenomen in de tabel verder hieronder als kostenpost voor de algemene reserve grondzaken. De voorziening is voor het grootste deel voor Inverdan. De kosten van dit langlopende herontwikkelingsproject in het centrum zijn hoger dan de bijbehorende opbrengsten.

Het is mogelijk om een toekomstig eind saldo terug te rekenen naar 1-1-2025 met de contante waarde berekening. Deze berekening maakt gebruik van een percentage. Met het op 2% gestelde percentage komt de berekening uit op een (batige) contante waarde van € 4,9 mln.

De regel "te starten grondexploitaties" is een wijziging ten opzichte van de vorige begroting. Voorheen werd dit "strategische voorraad gronden" genoemd. Naast grondposities van de gemeente van eind 2023 zitten echter ook voorbereidingskosten van enkele te ontwikkelen locaties in het bedrag. Aankopen van grondposities waarvoor nog geen formele grondexploitatie begroting is vastgesteld vallen ook onder de kosten categorie van deze regel. Daarom is de noemer aangepast naar "te starten grondexploitaties". Voor deze regels staat de eindwaarde op nul. Dit komt omdat er nog geen formele begroting is vastgesteld met daarin geraamde inkomsten. Omdat de gemeente ervanuit gaat dat de gemaakte en nog te maken aankoop en voorbereiding kosten van deze grondposities zullen worden terugverdiend, is in deze regel het bedrag van de nog te ontvangen baten zo gesteld dat de eindwaarde op nul uitkomt.

Plannen waarbij de grond niet van de gemeente zelf is,

vallen in de boekhouding onder de noemer faciliterend grondbeleid. Voor het verhaal van de kosten maakt de gemeente gebruik van anterieure (exploitatie) overeenkomsten. Volgens de financiële tabel hierboven wordt een totaal nadelig eindsaldo van deze plannen verwacht van € 1,4 mln. Dit komt vooral omdat voor enkele plannen de gemeente zelf ook zorgt voor aanleg van openbare ruimte. De gemeente werd ook hier geconfronteerd met de effecten van de hoge inflatie. Deze kan niet altijd verhaald

worden op de private ontwikkelaar en komt hiermee dan voor rekening van de gemeente. De onderstaande tabel laat de huidige actieve plannen zien waarvoor een anterieure (exploitatie) overeenkomst is gesloten en die ook voor 2025 deel uitmaken van de geactualiseerde (MPG) 24.2 raming. Sinds MPG 24.1 worden voor de delen faciliterend grondbeleid binnen het Inverdan gebied onder de anterieure overeenkomsten opgesomd. Daarom bevat de onderstaande tabel ook deze delen.

Exploitatieovereenkomst			
	Plaats	Eindjaar	Overeenkomst
Locatie Zeemanstraat 79A	Zaandam	2025	23.2
Hofwijk Noord / Kan Palen	Zaandam	2026	20.2
Badhuisweg	Zaandam	2025	22.2
Hazepad	Zaandam	2025	20.2
Hembrugterrein	Zaandam	2032	18.1
Aris van Broekweg locatie	Zaandam	2025	22.2
Houthavenkade	Zaandam	2025	20.2
Hilko	Zaandam	2028	24.2
Plan Jonker Juffer	Zaandam	2026	21.2
Slachthuisstraat 67(A)	Zaandam	2025	22.2
Paltrokstraat	Zaandam	2025	22.1
Peperstraat en omgeving	Zaandam	2029	23.1
Gedempte Gracht 17-23	Zaandam	2025	23.2
Inverdan Overtuinen A	Zaandam	2031	(24.1)
Inverdan Saendenborch	Zaandam	2031	(24.1)
Inverdan Heldin Stelling	Zaandam	2031	(24.1)
Inverdan Zaanse Helden	Zaandam	2031	(24.1)
Inverdan Overtuinen A	Zaandam	2031	(24.1)
Inverdan Catharinatoren	Zaandam	2031	(24.1)
Inverdan Burano	Zaandam	2031	(24.1)
Ardagh locatie	Zaandijk	2025	22.2
Kreekrijk	Assendelft	2027	13.2
De Overhoeken	Assendelft	2026	14.2
Saendelft middengebied	Assendelft	2027	14.2
Dorpsstr.707 & Aldi-vdGragt-KPO	o.a. Assendelft	2025	21.1
Westzanerwerf	Westzaan	2025	13.2
Rosariumplein	Krommenie	2027	24.2
Meneba	Wormerveer	2027	20.1
Noordzaan Brokking	Westknollendam	2025	17.2

De ontwikkeling van de Algemene Reserve Grondzaken

De Algemene Reserve Grondzaken (ARG) doet dienst als een buffer tussen de jaarlijkse algemene middelen van de gemeente en de grondexploitaties. De ARG dient tevens als een vereveningsreserve, omdat opbrengsten van rendabele plannen worden gebruikt om onrendabele plannen te dekken.

De belangrijkste resultaten uit de actualisatie van de grondexploitaties staan in onderstaande tabel. Voor de resultaten van plannen gaat het in de tabel zowel om

ruimtelijke plannen zijnde grondexploitaties van de gemeente alsmede om plannen op basis van een anterieure overeenkomst.

Winsten kunnen pas worden ingeboekt als er voldoende zekerheid is voor winst nemen, hierbij wordt het percentage van gereedheid ('percentage of completion' methode) gevolgd. Bij het eerder winst nemen dan op het moment van afsluiten van grondexploitaties wordt ook gekeken naar de risico's van de grondexploitatie.

Ontwikkeling van de ARG (Bedragen x € 1.000)

	2024	2025	2026	2027	2028
Beginsaldo ARG	6.743	8.245	7.977	7.707	8.129
Grondexploitaties	2.660	0	0	233	0
Exploitatie overeenkomsten	331	2	0	467	11
Te treffen voorzieningen	-1.489	-270	-270	-266	-271
Saldo ARG	8.245	7.977	7.707	8.129	7.869
ondergrens ARG (75%)	5.490	5.490	5.490	5.490	5.490
bovengrens ARG (125%)	9.150	9.150	9.150	9.150	9.150
Benodigd weerstandsvermogen	7.320	7.320	7.320	7.320	7.320
Afdracht / aanvulling ARG	0	0	0	0	0

Het beschikbare weerstandsvermogen tegenover de risico's uit ontwikkelactiviteiten wordt gevormd door de Algemene Reserve Grondzaken (ARG). De ARG heeft een bufferfunctie tussen de financiële schommelingen die eigen zijn aan ruimtelijke ontwikkeling en de gemeentelijke exploitatie. Die bufferfunctie van de ARG brengt rust in de begroting. Dit omdat alleen tot aanvulling vanuit de algemene middelen naar de ARG wordt overgegaan als de ARG onder de benedengrens (75%) van het benodigde weerstandsvermogen zou uitkomen. En alleen als de bovengrens (125%) wordt overschreden, vindt afdracht aan de algemene middelen plaats.

De benodigde weerstandscapaciteit voor het dekken van alle risico's uit ontwikkelactiviteiten is berekend op circa € 7,3 mln. De bovengrens voor de ARG komt daarmee uit op € 9,15 mln.

Zoals de tabel laat zien, was de beginstand 2024 voor de omvang van de ARG € 6,7 miljoen. Voor 2024 is per saldo een toevoeging aan de ARG begroot van € 3,0 mln. en een onttrekking van € 1,5 mln. Naar verwachting schommelt de hoogte van de ARG de komende vier jaren rond de € 8 mln. Op basis van de huidige ramingen hoeft daarom voor de komende vier jaren geen verdere aanvulling aan de ARG gedaan te worden. De cijfers laten ook zien dat er vanuit de ARG geen afdracht aan de algemene reserve (AR) zal worden gedaan.

Elk halfjaar worden de ramingen van de grondexploitaties en de risico inventarisatie voor bepaling van het weerstandsvermogen zoals gebruikelijk geactualiseerd. De hoogte van de mogelijke bijstortingen of afdrachten zullen jaarlijks bij de toekomstige jaarrekeningen bepaald worden op basis van de MPG cijfers van dat moment.

3.8 Zaandam Oost

Pact Zaandam Oost 2024-2044

Kinderen in Zaandam-Oost krijgen alle kansen om hun talenten maximaal te ontwikkelen en op een kansrijke toekomst

Op 15 januari 2024 hebben meer dan 40 organisaties hun handtekening gezet onder het Pact Zaandam Oost. Hiermee werd de samenwerking verbreed van Pact Poelenburg-Peldersveld naar een Pact voor heel Zaandam Oost, en ook het aantal betrokken partners werd groter. Onder meer schoolbesturen, woningbouwcorporaties, bewonersorganisaties, culturele instellingen, zorginstaties, gemeente, het Rijk, bedrijfsleven en politie beloofden zo zich 20 jaar lang (1 generatie) samen in te zetten voor de ambitie van dit Pact: kinderen in Zaandam-Oost krijgen alle kansen om hun talenten maximaal te ontwikkelen en op een kansrijke toekomst. Op dit moment is er een kloof: mensen die in de ene buurt wonen, hebben meer kansen

dan mensen uit een andere buurt. Met het Pact hebben wij de ambitie dat die kloof in 2044 verdwenen is.

Uitvoeringsplan voor vijf opgaven

Vanuit de overkoepelende analyse en ambitie, is door partners samen gewerkt aan een uitvoeringsplan voor de komende vier jaar langs vijf opgaven. Opgaven die voor ieder mens in het leven belangrijk zijn: een goede jeugd, mee kunnen doen (participeren) en bestaanszekerheid hebben (geen armoede), gezondheid, fijn kunnen wonen en veiligheid. In het uitvoeringsplan is te zien met welke acties de partners in het Pact de komende vier jaar aan de slag gaan om te zorgen dat we de ambitie van het Pact Zaandam-Oost halen.

Opgave 1: Jeugd

We willen dat kinderen die opgroeien in Zaandam-Oost dezelfde kansen hebben op talentontwikkeling en een kansrijke toekomst als kinderen in de rest van de stad. Daarom zetten we ons in voor de jeugd. Elk kind heeft namelijk talent en potentieel om als zelfstandige inwoner zijn leven vorm te geven. Daarom investeert het Pact langs de levenslijn van kinderen, vanaf de conceptie totdat ze 27 jaar zijn. En als het nodig is nog langer.

In 2044 willen we dat jongeren in Zaandam-Oost net zoveel kansen hebben op een goede ontwikkeling en positie in de maatschappij als jongeren in de rest van de stad en het land. Dat Zaandam-Oost zich niet onderscheidt van andere wijken: er is een gemêleerde bewonerssamenstelling waarbij er mensen wonen met hogere en lagere inkomens door elkaar en kinderen met verschillende achtergronden bij elkaar zitten op school. Dat ouders hun kinderen zo goed mogelijk ondersteunen bij hun ontwikkeling. Dat kinderen een duidelijk beeld hebben van hun mogelijkheden en kansen. Dat jongeren ervaren dat ze een perspectief op een goede toekomst hebben. Dat het risico op achterstanden op alle indicatoren bij kinderen niet anders is dan in de rest van Zaanstad. Dat de gezondheidsverschillen van 2023 zoveel mogelijk zijn ingelopen. En dat kinderen en jongeren opgroeien in een veilige omgeving en ze weerbaar zijn voor de verleiding van criminele netwerken.

Hiervoor wordt in 2024-2027 onder meer ingezet op:

- de Ouder- en KindClubs,
- Moeders van Zaandam-Oost,
- Visie op Meertaligheid,
- verlengde leertijd voor kinderen in de leeftijd van 4-12 jaar,
- het vergroten van het bereik van de voor- en vroegschoolse educatie.

Opgave 2: Participatie & armoede

In Zaandam-Oost hebben veel mensen moeite om werk te vinden, ondanks dat er eigenlijk genoeg banen zijn. Ook jongeren hebben het zwaar: ze verlaten vaak school zonder diploma of kiezen opleidingen die niet aansluiten op de banenmarkt. De ambitie is dat iedereen in Zaandam Oost bouwt aan diens toekomst, zelfstandig (financieel) kan voorzien in diens basisbehoeften en werkt of meedoet naar vermogen.

In 2044 willen we dat de wijken van Zaandam-Oost kansrijke wijken zijn. Dat bewoners goede perspectieven hebben op de arbeidsmarkt. Dat meedoen en bestaanszekerheid gemeengoed zijn. Dat de wijken van Zaandam-Oost op het gemiddelde van Zaanstad zitten als het gaat om armoede, schuldenproblematiek en werk. Dat armoede(stress) en gezondheidsproblemen geen belemmerende factoren meer zijn. En dat het aandeel minimahuishoudens gelijk is aan het gemiddelde van Zaanstad.

Hiervoor wordt onder meer ingezet op:

- de intensieve aanpak 'Werken of meedoen',
- een nabije overheid (Spaansgroen),
- samenwerken met bedrijfsleven,
- de opvangmakelaar die bemiddelt tussen ouders, kinderopvangorganisaties en VVE-locaties
- financiële educatie om schulden te voorkomen en het oplossen van schulden als die ontstaan zijn

Opgave 3: Fijn wonen

In Zaandam-Oost wordt de leefbaarheid al lange tijd sterk beïnvloed door verschillende factoren. De woningvoorraad is eenzijdig, waardoor er weinig mogelijkheden zijn voor bewoners om binnen de wijk te verhuizen naar betere woningen. Dit beperkt ook de instroom van mensen met hogere inkomens. De kwaliteit van de woningen is laag, met veel huurwoningen van woningbouwcorporaties en een groot aantal woningen met een slecht energielabel, wat samen met armoede en stijgende energieprijzen tot grote problemen leidt voor bewoners met een laag inkomen. De ambitie is dat iedereen in Zaandam Oost woont in een fijne buurt.

In 2044 willen we dat de leefbaarheid dicht bij huis zichtbaar verbeterd is. Dat alle buurten meer en gevarieerde woningen hebben. Dat bestaande woningen zijn verduurzaamd. Dat de openbare ruimte is heringericht. Dat er goede voorzieningen (scholen) zijn. Dat er ruimte is voor werkgelegenheid, bedrijvigheid, sport en spel. En dat de bereikbaarheid van de wijken op de toekomst voorbereid is.

Hiervoor wordt onder meer ingezet op:

- Visie Fijn Wonen (planvorming en gebiedsontwikkeling)
- Het Huis van de Wijk
- Plan voor de Vrije Watering
- Zes basisscholen verbouwen of nieuwbouwen
- Een waterspeelplaats in het Darwinpark
- Bewoner aan zet, waarbij bewoners plannen kunnen indienen voor hun directe leefomgeving.

Opgave 4: Veiligheid

De kwetsbaarheid van Zaandam-Oost trekt georganiseerde en ondermijnende criminaliteit aan, wat zichtbaar wordt in dagelijkse problemen zoals illegale onderhuur en straatgerelateerde drugshandel. De ambitie is dat het fijn en veilig is in de wijken in Zaandam Oost.

In 2044 willen we dat woon- en andere vormen van fraude, drugshandel, uitbuiting van kwetsbare arbeidsmigranten en andere ondermijnende criminaliteit sterk verminderd zijn. Dat er een effectieve samenwerking is in de veiligheidsketen waarbij de opgaven in de wijk centraal staan. Dat jongeren zien dat de overheid zichtbaar en repressief optreedt en grenzen stelt en weten ze dat een criminele carrière gevaarlijk is en niet loont. Dat malafide vastgoedeigenaren hebben plaatsgemaakt voor bonafide eigenaren, die daadwerkelijk iets toevoegen aan de wijken en de leefbaarheid vergroten. Dat bewoners sneller bereid

zijn incidenten te melden, omdat ze uit ervaring weten dat dit verschil maakt en er snel en adequaat op wordt gereageerd als zij iets verdachts melden. Dat bewoners de leefbaarheid en het gevoel van veiligheid in hun wijk met een ruime voldoende beoordelen. En dat er een cultuur-sensitieve aanpak is van huiselijk geweld en kindermishandeling in Zaandam-Oost waarbij steunstructuren in de wijken en formele partijen elkaar versterken.

Hiervoor wordt onder meer ingezet op:

- Voorkomen jongen aanwas en doorgroeiërs, onder meer door aanpak risicojongeren en onderzoek naar wijkrechtspraak.
- Verstoring van criminele netwerken en verdienmodellen onder meer door de glazenwassersaanpak en de aanpak van drugs.
- Aanpak dagelijkse overlast en criminaliteit, onder meer door het tegengaan van verkeersonveiligheid, aanpak van (woon)fraude, tegengaan van verloedering van de woonomgeving en de aanpak van huiselijk geweld.

Opgave 5: Gezondheid

De bewoners van Zaandam-Oost staan voor veel uitdagingen, zoals armoede, huiselijk geweld, werkloosheid, slechte huisvesting, ongunstige werkomstandigheden en beperkte gezondheidsvaardigheden. Bovendien hebben zij een hoger risico op gezondheidsproblemen en ongezonde leefomgeving zoals overgewicht, obesitas, psychische kwetsbaarheid, eenzaamheid, gebrek aan lichaamsbeweging, ongezonde voeding, roken, stress, gebitsproblemen, een laag lidmaatschap van sportvereni-

gingen, schooluitval en depressieve gedachten. De ambitie is dat iedereen in Zaandam Oost net zo gezond is als in de rest van Zaanstad.

In 2044 willen we dat vroegsignalering en preventie van gezondheidsproblemen de standaard zijn. Dat alle kinderen geboren worden met een kansrijke start en opgroeien in verbeterde en kansrijke omstandigheden. Dat alle bewoners zich mentaal gezonder en weerbaarder voelen. Dat alle bewoners meer en met plezier bewegen. Dat alle bewoners dichtbij laagdrempelig informatie en zorgadvies kunnen krijgen, wat iemands culturele achtergrond en geletterdheid ook is. En dat alle bewoners leven in een gezonde leefomgeving.

Hiervoor wordt onder meer ingezet op:

- Tijdige mondzorg
- Verbeteren van welzijn
- Begeleiding van aanstaande ouders
- Integrale aanpak van GGZ-problematiek
- Stimuleren van een gezonde leefstijl
- Versterken van de rol van sleutelpersonen, en het verder versterken van de cultuursensitiviteit van professionals.

Financiën

Bij het uitvoeringsplan van het Pact is een begroting opgesteld. De dekking van deze begroting komt voort uit de subsidies die zijn toegekend voor Zaandam Oost en de bijdrage van partners. Daarvan is jaarlijks circa € 1,5 mln. afkomstig van de gemeente. Onderstaande tabel geeft deze begroting weer (blz. 38 van het uitvoeringsplan).

Totaal begroting 2024-2027				
	2024	2025	2026	2027
Jeugd	6.567	7.025	6.851	6.851
Veiligheid	3.006	3.272	4.022	4.022
Participatie & Armoede	1.750	2.112	1.457	1.390
Fijn wonen	4.051	3.532	2.432	1.266
Gezondheid	115	115	115	0
Integraal	2.061	1.886	1.886	1.689
Totaal begroot	17.550	17.942	16.763	15.218
Bijdrage rijk	14.791	15.384	11.929	3.569
Bijdrage partners	2.293	2.062	2.062	2.063
Totaal tekort	0	-30	-2.312	-9.488

De inzet door middel van interventies uit het uitvoeringsplan is bovenop de reguliere inzet die Pact-partners ook doen in het gebied. Denk in het geval van de gemeente bijvoorbeeld aan de inzet van de SWT's, straattoezicht en jongerenwerk etc. Onze reguliere inzet wordt gedaan door te differentiëren binnen de gemeentelijke begrotingsprogramma's.

Onzekere structurele dekking

Een 20 jarig programma vraagt om structurele en integrale financiering. De regelingen die nu beschikbaar zijn voor Zaandam Oost zijn op dit moment voornamelijk incidenteel en in de vorm van specifieke uitkeringen. Dit is ook terug te zien in de begroting bij dit uitvoeringsplan 2024-2027: er zijn voldoende financiële middelen voor de jaren 2024 en 2025. Dat geldt nu nog niet voor de

uitvoering in 2026 en 2027. Indien daar onvoldoende financiële middelen voor beschikbaar komen, zullen keuzes moeten worden gemaakt om weer tot een sluitende begroting te komen. Deze onzekerheid in combinatie met financiering met een specifieke uitkering, maakt het uitvoeringsplan en de daarin benoemde interventies kwetsbaar. Daar zijn we alert op en we hebben het Dagelijks Bestuur

van het Pact gevraagd om tot een oplossing te komen, die leidt tot een sluitende begroting. We zetten ons daarvoor samen in middels onder andere lobby bij het Rijk.

In onderstaande tabel zijn de interventies opgenomen die in 2025 vanuit het uitvoeringsplan worden gerealiseerd.

Begroting uitvoeringsplan Pact 2024-2027 – jaarschijf 2025	
Begroting pijler - Jeugd	
<i>Min 9 tot 2,5 jaar</i>	
Moeders van Zaandam-Oost *	75
Ouder Kind Clubs *	151
<i>2,5 tot 4 jaar</i>	
Versterken ondersteuning rondom VVE en basis-school	829
Kwaliteitsverhoging VVE	598
<i>4 tot 12 jaar</i>	
Verlengde Leertijd *	2.963
Rijke Schooldag	365
Digitale weerbaarheid PO	45
Kinderwerk	574
<i>12 plus</i>	
Uitbreiding jongerenwerk VO	345
Meidenwerk	20
Digitale weerbaarheid voor ouders en docenten	23
Uitbreiding jongeren-winkels	300
Sportactiviteiten in de wijk *	108
Studiezalen	150
Rijke Schooldag	149
Digitale weerbaarheid VO	66
Begroting pijler - participatie en armoede	
Kinderopvangmakelaar	79
Pilot kwijtschelden schulden	67
Bewonersparticipatie	20
Interventies op energiearmoede	655
Opleiding in de wijk	83
Inzet van ervaringsdeskundigen	460
Ontwikkeling van extra collectief aanbod	185
Werkbemiddeling	64
Sociaal Bureau	236
Coördinator sociaal wijkteam	61
Begroting pijler - fijn wonen	
Groenadoptie	100
Leefbaarheidsprojecten	150
Participatie herinrichtingsprojecten	83
Uitvoering en participatie	70
Gebiedsteam Openbare Ruimte	808
Jasperstraat - Huis van de Wijk *	1.433
Bijdrage realisatie zes schoolgebouwen *	683
Capaciteit team Fijn Wonen	205
Begroting pijler - veiligheid	
Team Wijkgerichte Overlast *	1.105
Interventieteam *	675

Opkopen malafide kamerverhuur	500
Intensieve persoonlijke begeleiding	264
Interventies Preventie met Gezag	728
Begroting pijler - gezondheid	
Gezonde leefomgeving	115
Begroting integraal	
Lobelia en Spaans Groen	115
Sleutelpersonen	202
Versterken ondersteuning van het netwerk bij Bulgaarse inwoners	166
Pact Academy	83
Handgeld	60
STIPP	55
Overig	197
Programmabureau	1.008

* hier zijn alleen de extra investering vanuit het Pact opgenomen. Het totale bedrag voor deze activiteit is hoger, maar wordt deels gedekt vanuit de reguliere begroting van de partner.

3.9 Wet open overheid

Wet open overheid

De gemeenteraad heeft op 9 februari 2023 de wens 'maximale transparantie' uitgesproken. Dat betekent dat het zwaartepunt ligt op de inzet op 'actieve openbaarheid en informatiehuishouding op orde' zoals de de Wet open overheid bedoelt. Met meer kennis en transparantie en met goede inzet van ICT hopen we op minder juridische problemen.

In 2025 werkt het college aan de volgende onderdelen:

- a. We hebben het platform voor openbare informatie in gebruik genomen en werken aan bijbehorende ICT-onderdelen om dit eenvoudig te laten werken zoals een goede zoekmachine.
- b. We werken aan openbaar maken van de verplichte informatiecategorieën zoals die door het Rijk zijn vastgesteld. Dat zijn de volgende informatiecategorieën: vergaderstukken college, adviezen, jaarplannen en – verslagen en Woo-verzoeken en -besluiten, ingekomen stukken die in behandeling zijn genomen door de raad, subsidieverplichtingen, convenanten, onderzoeksrapporten en klachten.
- c. We inventariseren op welke onderwerpen de meeste Woo-verzoeken worden ingediend. We werken er aan om op eigen initiatief aan de voorkant die informatie openbaar te maken. .
- d. We werken aan verdere bewustwording op openbaar maken via cursussen en training.
- e. We brengen de informatiehuishouding verder op orde; we hebben tot 2030 de tijd. Voorop staat het op orde brengen van de onderdelen die nodig zijn voor de openbaarmaking van de verplichte categorieën. Heel specifiek richten we ons in 2025 op:
 - a. het aanbesteden en implementeren van een nieuw zaaksysteem;
 - b. het openbaar maken van de informatie die is overgebracht naar het Zaans Archief;
 - c. het opschonen van de netwerkschijf;
 - d. het verder op orde brengen van de papieren archieven;
 - e. het voorbereiden van de aanbesteding voor een e-depot en collectiebeheersysteem in 2026.

Door de verdere invoering van Microsoft 365 en de bijbehorende nieuwe werkwijze, werken wij straks eenduidiger binnen de gemeente. Hier kunnen wij de informatie beheren, zodat wij die ook kunnen vinden en leveren.

4. Financiële begroting

4.1 Overzicht van baten en lasten

4.2 Grondslagen begroting

4.3 Overzicht van incidentele baten en lasten

4.1 Overzicht van baten en lasten

Overzicht van baten en lasten (Bedragen x € 1.000)						
	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten						
Kansengelijkheid	182.099	175.983	175.195	176.747	155.392	157.559
Verstedelijking	141.249	149.257	162.022	216.248	165.544	127.534
Duurzaamheid	37.372	40.866	42.261	40.580	38.783	36.868
Gezondheid	174.034	194.737	200.975	195.778	194.009	193.893
Economie, kunst & cultuur	17.858	26.944	21.540	19.704	19.568	19.013
Veiligheid	28.578	31.151	34.534	34.109	33.883	34.011
Samen werken aan Zaanstad	89.894	95.508	101.580	99.529	100.087	100.958
Financiën	6.056	4.485	1.987	2.307	907	-615
- Lokale heffingen	4.926	4.407	4.674	4.628	4.628	4.628
- Dividend	40	70	1	1	1	1
- Vennootschapsbelasting	132	240	240	240	240	240
- Saldo financieringsfunctie	783	467	-2.229	-1.863	-3.262	-4.784
- Overige baten en lasten	0	-800	-800	-800	-800	-800
- Onvoorzien	176	101	101	101	101	101
Totaal Lasten	677.141	718.932	740.094	785.000	708.173	669.220
Baten						
Kansengelijkheid	-109.763	-103.979	-104.072	-98.370	-81.699	-82.811
Verstedelijking	-96.121	-103.171	-104.971	-155.868	-109.826	-69.126
Duurzaamheid	-33.139	-33.850	-31.643	-29.669	-29.288	-29.319
Gezondheid	-7.701	-8.795	-6.986	-8.218	-5.901	-5.856
Economie, kunst & cultuur	-1.199	-7.127	-1.033	-903	-866	-876
Veiligheid	-1.894	-2.634	-2.099	-690	-689	-835
Samen werken aan Zaanstad	-12.773	-11.761	-11.856	-11.734	-11.474	-11.783
Financiën	-429.915	-450.019	-473.224	-451.164	-454.002	-455.948
- Lokale heffingen	-48.978	-52.467	-54.591	-55.061	-55.061	-55.061
- Algemene uitkering	-373.238	-389.961	-412.411	-389.891	-392.729	-394.675
- Dividend	-2.463	-2.838	-2.368	-2.368	-2.368	-2.368
- Saldo financieringsfunctie	-5.236	-4.751	-3.852	-3.842	-3.842	-3.842
- Overige baten en lasten	0	-1	-1	-1	-1	-1
Totaal Baten	-692.504	-721.335	-735.884	-756.616	-693.746	-656.553
Saldo	-15.363	-2.403	4.211	28.385	14.427	12.668

Overzicht van baten en lasten (Bedragen x € 1.000)

	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Toevoegingen reserves						
Kansengelijkheid	15.920	17.058	15.010	11.719	400	400
Verstedelijking	37.601	51.895	33.802	29.240	20.413	14.090
Duurzaamheid	4.329	3.871	4.268	1.633	366	366
Gezondheid	481	0	0	0	0	0
Economie, kunst & cultuur	0	0	0	0	0	0
Veiligheid	300	0	0	0	0	0
Samen werken aan Zaanstad	210	210	210	193	175	175
Financiën	13.026	13.672	0	0	0	0
Totaal Toevoegingen reserves	71.867	86.706	53.290	42.785	21.354	15.031
Onttrekkingen reserves						
Kansengelijkheid	-16.556	-20.658	-15.416	-17.883	-614	-267
Verstedelijking	-13.278	-32.468	-26.749	-25.370	-12.661	8.152
Duurzaamheid	-1.299	-4.878	-6.222	-5.209	-2.937	-421
Gezondheid	-1.480	-1.240	-345	-345	-345	0
Economie, kunst & cultuur	-112	0	0	0	0	0
Samen werken aan Zaanstad	-61	-142	-35	-1.015	0	0
Financiën	-37.403	-24.917	-8.733	-2.633	-1.886	-369
Totaal Onttrekkingen reserves	-70.188	-84.304	-57.500	-52.456	-18.444	-9.208
Saldo toevoegingen en omtrekkingen	1.679	-2.403	-4.211	-9.672	2.910	5.822
Totaal saldo inclusief reserve mutaties	-13.684	0	0	18.713	17.337	18.490

* op grond van artikel 8 BBV lid 5 is het hoofdstuk financiën nader uitgesplitst.

4.2 Grondslagen begroting

Inleiding

Dit hoofdstuk zet de grondslagen en kaders uiteen waarlangs de Begroting 2025-2028 is uitgewerkt. Het gaat hierbij onder meer om de te hanteren rente- en indexpercentages, belastingen en tarieven.

Omschrijving	Grondslag
Lonen (inclusief sociale lasten)	4,4%
Prijzen	2,2%
Subsidies	3,74%
Belastingen	2,2%
Leges en Tarieven	Kostendekkend, tenzij de raad anders besluit
Rekenrente	1,5%
Rente grondexploitaties	1,5%
Algemene uitkering	Meicirculaire 2024
Financiële regels	Coalitieakkoord 2022-2026, financiële verordening en budgetregels

Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Woningen	70.945	71.733	72.783	74.963	76.159	77.860	80.110	80.877	81.072	81.207
Inwoners	161.429	164.101	166.944	171.373	173.650	177.067	181.776	183.148	183.242	183.223

Lonen, prijzen en subsidies

Op het moment van schrijven van de Voorjaarsnota 2024-2028 is er nog geen informatie bekend over de nieuwe cao voor gemeenteambtenaren die gaat gelden vanaf 1-4-2025. Voor de looncompensatie in 2025 wordt daarom uitgegaan van de loonvoet sector overheid uit het Centraal Economisch Plan 2023. Voor 2025 is dit percentage 4,4%. Uitgangspunt bij de prijscompensatie is de prijs netto materiële overheidsconsumptie uit het Centraal Economisch Plan 2024. Dat is voor 2025 2,2%. De verhoging van de subsidies is een afgeleide van de loonstijging en de prijsstijging. Hierbij telt de loonstijging voor 70% en de prijsstijging voor 30% mee. Voor 2025

betekent dit een stijging van 3,74% ten opzichte van de Begroting 2024.

Belastingen

Ten aanzien van de belastingen worden de afspraken uit het coalitieakkoord gehanteerd. De opbrengsten worden verhoogd met de prijsindex (2,2%).

Leges en tarieven

Voor leges en tarieven geldt als uitgangspunt 100% kostendekkendheid, tenzij de raad besluit tot het afwijken hiervan voor bepaalde leges en tarieven. In het coalitieakkoord 2022-2026 is opgenomen dat voor

begraafrechten en leges kleine evenementen tarieven worden geheven die niet volledig kostendekkend zijn.

Rekenrente

De interne rekenrente wijzigt niet t.o.v. voorgaand jaar. Deze blijft 1,5%. De rekenrente blijft binnen de marges die het Rijk via de BBV-regelgeving (Besluit Begroting en Verantwoording voor gemeenten) voorschrijft.

Rente grondexploitaties

Het 'Besluit Begroting en Verantwoording voor gemeenten' (BBV) schrijft voor dat de rente gebaseerd is op de werkelijke rente over het voor de financiering daadwerkelijk aangetrokken vreemd vermogen. Voor de Begroting 2025 wordt gerekend met een rentepercentage van 1,5%.

Ontwikkeling woningen en inwoners

De toename van het aantal woningen is gebaseerd op de informatie uit raadsinformatiebrief [2024/8376289](#) over de Voortgang woningbouwproductie 23.2. Vanuit behoedzaamheid is gerekend met de toename van het aantal woningen waarvoor (bestemmings)plannen zijn vastgesteld en de helft van de woningen waarvoor binnen afzienbare tijd definitieve afspraken worden verwacht.

De ontwikkeling van het aantal inwoners en woningen zijn belangrijke parameters in de verdeling van de algemene uitkering gemeentefonds en dus ook voor het aandeel van de gemeente Zaanstad. Deze cijfers zijn daarnaast het uitgangspunt bij de berekening van de opbrengst onroerendezaakbelastingen en opbrengsten bouwleges. Ze worden ook gebruikt in de berekening van de benodigde maatschappelijke voorzieningen in het kader van de groei van de stad.

4.3 Overzicht van incidentele baten en lasten

In de gemeentewet is opgenomen dat de begroting en het financieel meerjarenperspectief 'structureel en reëel in evenwicht' dienen te zijn. Hiermee wordt door de wetgever beoogd dat gemeenten structurele lasten moeten dekken met structurele baten. Om inzicht in de structurele en incidentele lasten en baten te geven, maakt het onderstaande overzicht deel uit van de begroting.

Het onderscheid tussen incidenteel en structureel is niet altijd even helder. De commissie BBV heeft daarom in een notitie dit onderscheid meer ingekaderd. De richtlijn is dat, als de tijdelijke baten en/of lasten zich gedurende maximaal drie jaar voordoen, het gaat om 'eenmalige zaken'. Voor onttrekkingen aan reserves wordt in beginsel gesteld dat deze incidenteel van aard zijn. Onderstaand een nadere verheldering:

- Incidentele baten en lasten zijn baten en lasten die onder ongewijzigd beleid en omstandigheden voor maximaal drie jaar vaststaan. Rijksbijdragen, subsidies en projecten die langer dan 3 jaar lopen, maar waar vooraf van bekend is dat die bijdrage, subsidie of het project op termijn stopt, worden als incidenteel beschouwd.
- Toevoegingen en onttrekking aan reserves en voorzieningen worden in principe als incidenteel beschouwd.
- Indien bestaand structureel beleid, niet zijnde een tijdelijke geldstroom, binnen drie jaar een wijziging ondergaat dan worden de daarmee samenhangende baten en lasten in het begrotingsjaar niet als incidenteel aangemerkt.

In onze financiële verordening die in december 2023 is vastgesteld is artikel 15 gewijzigd aan de incidentele baten en lasten. Hier is opgenomen dat:

1. In het overzicht incidentele baten en lasten dat in de begroting en jaarrekening op grond van het BBV dient te worden opgenomen worden incidentele baten en lasten gespecificeerd en toegelicht vanaf € 200.000. Incidentele baten en lasten kleiner dan € 200.000 worden als 'overige' per programma opgenomen. Dit grensbedrag geldt niet voor incidentele baten en lasten als gevolg van dotaties en onttrekkingen aan de reserves, deze worden altijd apart opgenomen.
2. Het college presenteert behalve het overzicht incidentele baten en lasten in de begroting ook het overzicht structureel begrotingssaldo.

Structurele baten en lasten (Bedragen x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028
Saldo baten en lasten	4.210	28.385	14.427	12.668
Toevoegingen reserves	53.290	42.784	21.354	15.030
Onttrekkingen reserves	-57.500	-52.456	-18.444	-9.208
Begrotingssaldo na bestemming	0	18.713	17.337	18.490
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	4.621	6.383	832	2.885
Structureel begrotingssaldo	-4.621	12.330	16.505	15.605

Incidentele baten en lasten (Bedragen x € 1.000)

Programma	Exploitatie / Reserve	Baat/Last	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Kansengelijkheid - De evenwichtige gemeente	Exploitatie	Baten	-22.416	-16.745	-947	-1.648
	Exploitatie	Lasten	22.295	22.271	1.008	1.709
	Reserve	Baten	-15.416	-17.883	-614	-267
	Reserve	Lasten	15.010	11.719	400	400
Totaal Kansengelijkheid			-527	-638	-154	194
Verstedelijking - De leefbare gemeente	Exploitatie	Baten	-40.971	-91.687	-45.370	-4.541
	Exploitatie	Lasten	43.226	96.421	44.682	5.244
	Reserve	Baten	-4.658	-3.147	-2.053	-3.829
	Reserve	Lasten	7.898	9.430	6.773	6.025
Totaal Verstedelijking			5.493	11.017	4.031	2.899
Duurzaamheid - De duurzame gemeente	Exploitatie	Baten	-4.450	-2.746	-2.635	-2.635
	Exploitatie	Lasten	7.763	5.023	4.137	2.635
	Reserve	Baten	-6.222	-5.209	-2.937	-421
	Reserve	Lasten	4.268	1.633	366	366
Totaal Duurzaamheid			1.359	-1.299	-1.070	-55
Gezondheid - De gezonde gemeente	Exploitatie	Baten	-2.688	-2.045	-98	0
	Exploitatie	Lasten	3.109	2.134	180	41
	Reserve	Baten	-345	-345	-345	-
	Reserve	Lasten	-	-	-	-
Totaal Gezondheid			75	-256	-264	41
Economie, kunst & cultuur - welvarende gemeente	Exploitatie	Baten	-	-	-	-
	Exploitatie	Lasten	539	-	-	-
Totaal Economie, kunst & cultuur			539	-	-	-
Veiligheid - De veilige gemeente	Exploitatie	Baten	-1.287	-	-	-
	Exploitatie	Lasten	183	-	-	-
Totaal Veiligheid			-1.104	-	-	-
Samen werken aan Zaanstad	Exploitatie	Baten	-90	-	-	-
	Exploitatie	Lasten	475	1.015	-	-
	Reserve	Baten	-35	-1.015	-	-
	Reserve	Lasten	210	193	175	175
Totaal Samen werken aan Zaanstad			560	193	175	175
Financiën	Exploitatie	Baten	6.960	-	-	-
	Reserve	Baten	-8.733	-2.633	-1.886	-369
Totaal Financiën			-1.773	-2.633	-1.886	-369
Saldo			4.621	6.383	832	2.885

In de bijlage reserves is het verloop van de reserves per begrotingsprogramma te vinden. De (grotere) incidentele baten en lasten in de exploitatie worden hieronder toegelicht.

Programma kansengelijkheid:

De onderstaande activiteiten hebben een incidenteel effect op het programma kansengelijkheid:

- Opvang van vluchtelingen uit Oekraïne. Hiervoor zijn lasten en baten (rijksbijdrage) begroot van € 15 mln. begroot. Dit loopt via de bestemmingsreserve, die hiervoor is gevormd.
- De noodopvang van asielzoekers genereert extra lasten en baten van € 0,90 mln. De extra lasten worden

gecompenseerd door financiële steun van het Rijk en het COA.

- De uitvoering van de plannen voor School en Omgeving leidt tot een last van € 5,20 mln. Dit wordt gedekt door de rijkssubsidie Kansrijke Wijk.
- Inzet combinatiefunctie gebaseerd op het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) voor een gezondere leefstijl en een sterkere sociale basis. Hiervoor zijn incidentele lasten en baten voor begroot van € 0,84 mln.
- Voor de uitvoering van de taken gerelateerd aan de kinderopvangtoeslagaffaire ontvangt de gemeente een financiële bijdrage van € 0,38 mln. van het Rijk.
- De afwaardering van diverse onderwijshuisvesting heeft

een incidentele impact van € 0,56 mln. op het programma.

- De uitvoering van het programma 'Vergroten van kansen Jeugd' binnen de regiodeal heeft een incidenteel effect van € 0,56 mln.

Programma verstedelijking:

De onderstaande activiteiten hebben een incidenteel effect op het programma verstedelijking:

- De grondexploitaties zijn als incidenteel opgenomen. Dit komt zowel is zowel bij de lasten als de baten in de periode 2025 tot en met 2028 verwerkt. Het investeringsfonds en transformatiefonds zijn onderdeel van dit programma.
- Voor de dam tot dam fietsroute is € 0,50 mln. begroot. Dit wordt gedekt via een bijdrage van de provincie.
- Voor de verduurzaming van de slecht geïsoleerde woningen in het kader van het Nationaal Isolatie-programma is € 1,72 mln. begroot. Dit wordt gedekt uit rijksbijdrage.
- Voor de voorbereidingskosten van gebiedsontwikkeling is € 0,57 mln. begroot.
- Voor het energiebesparingsprogramma woningen is € 0,27 mln. begroot.

Programma duurzaamheid

- Voor het klimaatakkoord worden in 2025 en 2026 rijksbijdragen ontvangen (jaarlijks € 2,6 mln.) die tot kosten leiden.
- Voor de bestrijding van de energiewaarde worden rijksbijdragen ontvangen die ook voor dezelfde bedragen tot besteding leiden (€ 1,7 mln.).
- Voor bodembeheer (saneringen) is incidenteel € 2,48 mln. begroot in 2025

Programma gezondheid

- Op basis van de GALA-SPUK regeling is voor 2025 een bedrag van € 1,82 mln. begroot voor Volksgezondheid en Opvoedondersteuning. Dit bedrag wordt volledig besteed aan gerelateerde projecten.
- Voor de inloopvoorziening Veldpark ter bestrijding van het bestaande overlast is € 0,50 mln. begroot. De rijksmiddelen van het Volkshuisvestingsfonds zijn ter dekking van de lasten.
- Voor de proeftuin Jeugd en Gezien is in 2025 € 0,40 mln. begroot.

Programma economie, kunst en cultuur

- Voor de investeringen die door de ROM InWest gedaan worden en door ons gefinancierd worden is voorzichtigheidshalve een voorziening begroot van € 0,54 mln.

Programma veiligheid

- Rijksbijdragen vanuit Regiodeal voor de bekostiging van het team wijkgerichte overlast om de leefbaarheid in Poelenburg, Peldersveld, Zaandam Zuid en de Russische buurt te vergroten (€ 0,83 mln.).
- Zaandam Oost krijgt vier extra toezichthouders. De lasten worden gedekt uit het Volkshuisvestingsfonds (€ 0,27 mln.).

Programma samenwerken aan Zaanstad

- Voor de implementatie van de nieuwe digitaliseringswetten is in 2025 € 0,35 mln. begroot.

Hoofdstuk financiën

- In 2025 zijn de baten in het gemeentefonds lager vanwege een incidentele korting van het Rijk (voor Zaanstad circa € 6,96 mln.).

5. Bijlagen

5.1 Investeringsen

5.2 Overzicht van baten en lasten per product

5.3 Reserves

5.4 Voorzieningen

5.5 Subsidies

5.6 Taakvelden

5.1 Investerings

In de paragraaf Investerings worden de vervangingsinvesteringen (MIP) en uitbreidingsinvesteringen (Investeringsfonds) toegelicht. Ook worden ontwikkelingen in het Transformatiefonds toegelicht.

De paragraaf heeft drie doelen:

- het geven van een overzicht van de geautoriseerde investeringen en het zo nodig bijstellen hiervan
- het mandateren van bijstellingen van investeringsuitgaven voor het jaar 2025
- het informeren van de gemeenteraad over voorgenomen investeringen.

Zaanstad maakt onderscheid in vervanging- en uitbreidingsinvesteringen. Vervangingsinvesteringen worden opgenomen in het MeerjarenInvesteringsPlan (MIP) en de uitbreidingsinvesteringen in het Investeringsfonds. Zowel de vervanging- als de uitbreidingsinvesteringen worden geactiveerd op de balans. De afschrijvingslasten van de uitbreidingsinvesteringen worden gedekt vanuit het Investeringsfonds. Het onderhoud van het bestaande bezit komt direct ten laste van de begroting.

Het wettelijk kader voor investeringen ligt besloten in de rijksregelgeving Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en is verder uitgewerkt en vastgelegd in de Financiële Verordening 2023 en de nota Investerings.

Het vaststellen van de begroting (en daarmee het investeringsplan) is de basis voor het uitvoeren van de investeringen. Daarbij is het totale investeringsbedrag per programma leidend. De opgenomen investeringsbedragen in 2025 zijn na het vaststellen van de begroting 2025 beschikbaar voor uitvoering tenzij de raad heeft aangegeven dat hiervoor een afzonderlijk raadsvoorstel moet worden voorgelegd. Voor uitbreidingsinvesteringen dient altijd een apart raadsvoorstel aan de gemeenteraad ter besluitvorming te worden voorgelegd.

Vervangingsinvesteringen

Vervangingsinvesteringen zijn investeringen als gevolg van

- Er moet worden voldaan aan wet- en regelgeving;
- Veroudering, slijtage en de staat van het onderhoud vervanging noodzakelijk maakt om het activum te behouden;
- Er een directe relatie met eerdere bestuurlijke besluitvorming is.

In dit hoofdstuk wordt een toelichting gegeven op het meerjareninvesteringsplan (MIP). In onderstaande tabellen zijn in de kolom Investeringsom (tien jaar) de totaalbedragen vanaf de startdatum opgenomen voor een periode van tien jaar, die autorisatie aan de raad zijn of worden voorgelegd. In onderstaande tabel zijn onder de investeringsbedragen opgenomen die voortkomen uit eerdere P&C documenten (stand tot en met de Voorjaarsnota 2024-2025). Het betreft nog niet afgeronde investeringen. Voor bijstellingen van kredieten in het lopend jaar (2024) worden bij de komende najaarsrapportage aanvullende kredietvoorstellen ter besluitvorming aan de raad voorgelegd. Besluitvorming over de (bijstellingen op) investeringen die het komend begrotingsjaar betreffen, vindt plaats bij deze begroting.

De bijdrage van derden worden in één keer in mindering gebracht op de te activeren investeringsom, waarover Zaanstad de kapitaallasten draagt in haar begroting. In de voorjaarsnota, najaarsnota en jaarrekening wordt u geïnformeerd over de voortgang van de investeringsprojecten

Totaal overzicht bijstellingen vervangingsinvesteringen (Bedragen x € 1.000)

Projecten	Investeringsom '24-'33	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Geautoriseerd (met kredietbesluit) VJN 2024	984.556	120.891	105.053	93.930	135.773	140.754	98.123	85.173	67.294	63.354	74.212
Totaal nieuwe investeringen te autoriseren bij begroting 2025	1.102	1.102	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal aan bijstellingen te autoriseren bij begroting 2025	13.714	8.255	2.286	903	750	1.390	-250	-250	-250	749	130
Totaal aan indexatie te autoriseren bij begroting 2025	1.097	0	39	1.058	0	0	0	0	0	0	0
Totaal aan herfaseringen te autoriseren bij begroting 2025	0	-17.747	-9.662	-3.319	-22.595	-15.221	39.909	28.017	2.654	50	-2.084
Totaal aan bijdrage derden te autoriseren bij begroting 2025	-148	0	0	-148	0	0	0	0	0	0	0
Mutaties te autoriseren bij Begroting 2025	15.765	-8.391	-7.336	-1.506	-21.845	-13.831	39.659	27.767	2.404	798	-1.954
Geautoriseerd met kredietbesluit t/m begroting 2025	1.000.321	112.500	97.717	92.424	113.927	126.923	137.782	112.939	69.698	64.152	72.258

Toelichting bijstellingen en te autoriseren vervangingsinvesteringen

De investeringsuitgaven voor 2024 en verder zijn geactualiseerd. Ten opzichte van de stand bij de Voorjaarsnota 2024-2028 zijn nieuwe vervangingsinvesteringen toegevoegd, investeringsbedragen bijgesteld en geïndexeerd en is de uitgavenplanning geactualiseerd (herfaseringen). Daarnaast zijn de bijdragen van derden geactualiseerd.

De bijstellingen over de looptijd van tien jaar zijn:

- Het opvoeren van nieuwe vervangingsinvesteringen voor een bedrag van € 1,1 mln. in 2024.
- Het opvoeren van bijstellingen op lopende of al geplande investeringen van per saldo € 13,7 mln., waarvan € 8,3 mln. in 2024.
- Het opvoeren van indexeringslasten voor € 1,10 mln., waarvan € 1,06 mln. in 2026.
- Het opvoeren van herfaseringen, waardoor de uitgaven in 2029 € 39,9 mln. hoger zijn. Een herfasering is per definitie over de jaren heen nul.
- Het verhogen van bijdragen van derden voor -€ 0,15 mln. in 2026.

Hieronder volgt eerst een toelichting op de belangrijkste mutaties per categorie. Vervolgens is een detailtabel van de investeringen opgenomen, zoals die bij de voorjaarsnota 2024-2028 vastgesteld is. Daarna is een tabel opgenomen met de mutaties op de investeringen die in deze begroting voorgesteld worden. Tot slot is een tabel opgenomen waarin de voorgestelde bijstellingen op de investeringsbedragen per programma zijn opgenomen.

Nieuwe (vervangings)investeringen

In totaal is € 1,1 mln. aan nieuwe investeringen in het MIP opgenomen. In hoofdlijnen betreft dit de volgende posten:

- Koppeling warmtenet en zwembad de slag fase één € 0,85 mln.;
- Het opnemen van investering voor verwerving vastgoedobject € 0,18 mln.;
- ondergrondse afvalcontainer Willis € 0,08 mln.

Bijstellingen van lopende of al geplande investeringen

In de tabel is een totaalbedrag aan bijstellingen opgenomen van € 13,7 mln. voor de jaren 2024 tot en met 2033. De grootste bijstelling betreft uitgifte erfpacht 2023 voor een bedrag van € 8,01 mln. in 2024. Een tweetal investeringen zijn na de voorjaarsnota 2024 gereed gemeld namelijk de woonunits Noorderveenweg en Dynamica XL (onderwijs).

Voor de werkplekken ambtelijk personeel is extra budget nodig van € 0,53 mln. De overige bijstellingen betreffen voornamelijk het IHP onderwijs (€4,07 mln.) over de periode 2025 tot en met 2028) en de verbouwing Zaan Museum 25 jaar voor het oplossen van de meest urgente bouwtechnische problemen in het gebouw € 0,9 mln.

Indexeringslasten

Bij de begroting 2024 hebben we hogere indexeringslasten voor € 1,10 mln. Het grootste gedeelte hiervan heeft betrekking op Zwembad de Slag namelijk € 0,9 mln. in 2026.

Herfasering

Herfasering is het actualiseren van de planning van de vervangingsinvesteringen in de tijd. Dit heeft per saldo geen consequenties voor de eerder vastgestelde kredieten.

Te autoriseren mutaties investeringsvolumes 2024 per programma (Bedragen in € x €1.000)

Programma	Totaal	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
1. Kansengelijkheid	6.739	-5.241	-10.673	-10.126	-19.552	-13.906	37.652	28.017	2.654	0	-2.084
2. Verstedelijking	5.665	5.224	750	-250	-75	-75	-250	-250	-250	799	42
3. Duurzaamheid	1.004	1.004	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4. Gezondheid	910	-9.058	1.909	7.871	-2.218	150	2.257	0	0	0	0
5. Economie, kunst en cultuur	900	900	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6. Veiligheid	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7. Samenwerken aan Zaanstad	547	-1.218	678	1.000	0	0	0	0	0	0	88
Totaal programma's	15.765	-8.391	-7.336	-1.506	-21.845	-13.831	39.659	27.767	2.404	798	-1.954

Bijdrage derden

Bijdragen van derden aan investeringen, zoals subsidies, moeten op grond van regelgeving direct in mindering worden gebracht op de investeringsvolumes. De bijdragen van derden zijn geactualiseerd op basis van nieuwe ontwikkelingen. Ten opzichte van de voorjaarsnota 2024-2028 zijn de bijdragen met in totaal -€ 0,15 mln. verhoogd. Dit betreft een bijdrage voor Zwembad de Slag bedraagt in 2026.

Uitbreidingsinvesteringen

Uitbreidingsinvesteringen zijn investeringen of bijdragen ten behoeve van de ontwikkeling van nieuwe activiteiten of expansie van de huidige activiteiten. Het betreffen:

- Gebiedsgerichte investeringen (ontwikkellocaties en stedelijke vernieuwingslocaties);
- Infrastructurele projecten;
- Maatschappelijke voorzieningen voor zover het niet gaat om vervangingsinvesteringen of onderhoud.

De besluitvorming over uitbreidingsinvesteringen ten laste van het Investeringsfonds vindt in drie stappen plaats. Iedere stap vraagt besluitvorming door de raad.

- Het plaatsen van een investering op de wensenlijst;
- Het reserveren van een bedrag binnen het fonds om de investering mogelijk te maken;
- Het voorleggen van de kredietaanvraag voor de investering aan de raad.

De wensenlijst is een lijst van uitbreidingsinvesteringen waar de raad toe heeft besloten dat deze in aanmerking komen om (in de toekomst) gedekt te worden uit het Investeringsfonds. De wensenlijst kan meer projecten bevatten dan de in het Investeringsfonds aanwezige dekking. Het vermelden van een project op een wensenlijst is onvoldoende om tot uitvoering over te kunnen gaan.

Bij een reservering binnen het Investeringsfonds is de raad akkoord gegaan met verdere voorbereidingen van de investering en het uitwerken van een kredietvoorstel. Een reservering alleen is onvoldoende om tot daadwerkelijke uitgaven over te gaan. Integrale afweging van de gereserveerde uitbreidingsinvesteringen vindt in combinatie met de wensen ieder jaar plaats bij de voorjaarsnota en de begroting. Het financieel kader daarbij wordt bepaald door de omvang van het Investeringsfonds.

Bij de geautoriseerde uitbreidingsinvesteringen met kredietbesluit heeft de raad eerder kredietverstrekkingen gedaan en is het college gemandateerd tot het doen van uitgaven. Een kredietbesluit mag op elk moment aan de raad worden aangeboden. Voor eventuele bijstellingen op de eerder afgegeven kredieten worden in deze begroting aanvullende kredietvoorstellen ter besluitvorming aan de raad voorgelegd. De kapitaallasten van de uitbreidingsinvesteringen worden gedekt vanuit het Investeringsfonds.

Projecten met kredietbesluit

Voor de volgende uitbreidingsinvesteringen zijn kredietbesluiten genomen, waardoor de uitvoering is of kan worden gestart.

Kredietbesluit (Bedragen x € 1.000)													
Prog.	Raadsbesluit	Projecten	t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2033 e.v.	24.2	24.1	Vershil
1 Kansengeleijkheid													
	2017/15618	IHP Programma (Kreekrijk OR)	380			70					450	450	0
	2017/15618	IHP Programma (Kreekrijk OR) verwijder en herstelkosten tijdelijke huisv.	237			850					1.087	597	490
	2017/15618	IHP Programma (o.a. Inverdan school)	2.349	812	1.896	3.517	2.761	1.845			13.181	13.181	0
	2021/24110	Huis van de Wijk (Buurthuis Poelenburcht)	124	76	1.100	555	500				2.355	2.355	0
	2024/7946198	Durghorst (Nieuw wijkcentrum de Pelikaan)	0		250	1.150	1.085				2.485	2.485	0
2 Verstedelijking													
	2017/6080+ 7351985	Kwaliteit bestaande woningvoorraad	3.223	600	600	600	422				5.445	5.445	0
	2017/42225	Inverdan Dam en omgeving	0		0	100					100	100	0
	8082115	Figaro	0			6.800					6.800	6.800	0
	2016/110866	Hembrugterrein (openbare verlichting)	0	16	64						80	80	0
	2012/197517	Hembrugterrein (riolering, aanlegplein)	1.236	196	784						2.216	2.216	0
	2011/49084	Hoogwaardig openbaar vervoer (HOV)	342	267	142	100					851	751	100
	2014/187256	Kwaliteitsimpuls Wilhelminasluis	308	0	592						900	900	0
	2020/11042	Dam tot Dam fietsroute Brug Zijkanaal H	964	1.800	1.783	15					4.562	4.562	0
	2014/187256	Fietsenstalling Centrum omgeving DAM	126	8	100	500	266				1.000	1.000	0
	2018/5154	Busbrug 24 uur openstelling, geluidmaatregelen en no regret maatregelen	1.015	175	950	500					2.640	2.040	600
	2020/31531+ 2022/20493	Bereikbaarheidsdeal Avant - realisatie	963	3.481	3.439	3.377	3.174	126			14.560	14.434	126
	2023/2123	Bereikbaarheidsdeal Guisweg - planuitwerking	74	874	874	1.150					2.972	2.622	350
	2023/7552956	Bereikbaarheidsdeal - planvoorbereiding Afwaardering A7	397	600	203						1.200	1.200	0

Kredietbesluit (Bedragen x € 1.000)

Prog.	Raadsbesluit	Projecten	t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2033 e.v.	24.2	24.1	Vershil
	2021/10255	Verbindingsweg Dorpsstraat - Communicatieweg	257	43	1.000	700					2.000	300	1.700
	2023/8039075	Onderzoek 3e ontsluiting Westerwatering (motie)	0	220							220	220	0
	2021/9020	Verkeersveiligheid	410	90							500	500	0
	2024/8433956	Kogerveld - Versterken groene parkzoom		425							425		425
4 Gezondheid													
	2014/26609	Sportpark De Omzoom	7.150	70		80					7.300	7.300	0
	2017/30073	Hockeyclub 'De Kraaien'	1.126	1.090	3.855						6.071	5.648	423
	2021/24813	Sportpark Hoornseveld	10.436	8.141	4.105	1.236					23.918	23.795	123
5 Economie													
	2018/11257	Uitvoeringsagenda Toerisme (bewegwijzering)	151		89						240	240	0
	2021/5845	Uitvoeringsagenda Toerisme (aanleg steigers)	132		68						200	200	0
	2024/7946198	Durghorst (cultuurzaal Zaanstad Noord)	0		100	450	450				1.000	1.000	0
		subtotaal	31.400	18.559	21.994	21.751	8.658	1.971	0	0	104.759	100.422	4.337
		Totaal afgesloten projecten	73.001								73.001	73.001	
		Uitgaven cumulatief	104.401	123.385	145.380	167.130	175.789	177.760	177.760	177.760	177.760	173.423	4.337

Ten opzichte van de vorige rapportage Investeringsfonds (24.1) zijn de volgende aanpassingen gedaan:

- Een verhoging van het krediet IHP Programma (Kreekrijk) (€ 0,49 mln.) als gevolg van autonome indexatie
- Een verhoging van het krediet Hoogwaardig openbaar vervoer (€0,10 mln.) door hogere bijdrage Fase A, vanwege vertraging door beperkte capaciteit en een aangescherpte aanpak met een steviger team
- Verhoging krediet van de Busbrug met € 0,6 mln. De start van de noodzakelijke verkeersveiligheidsmaatregelen voor de 24-uurs openstelling van de Busbrug (cq. de aanpassing van de rondweg Westerkoog) is door de noodzakelijke stikstofvergunning aanzienlijk vertraagd. Het zoeken naar compensatie van de stikstofdepositie, noodzakelijk voor het opstellen van het bestemmingsplan is nog steeds gaande en blijft complex maar er is zicht op een oplossing. Voor de uitvoering van al deze maatregelen is nog circa € 0,975 mln. beschikbaar uit het krediet. Het vervolg om te komen tot een natuurvergunning vraagt wel om een ophoging van het krediet met € 0,6 mln.
- Een verhoging van het krediet Bereikbaarheidsdeal Avant vanwege indexatie (€ 0,126 mln.)
- Overheveling van reservering naar krediet van het project Bereikbaarheidsdeal Guisweg (€ 0,35 mln.)
- Overheveling van reservering naar krediet voor de Verbindingsweg Dorpsstraat-Communicatieweg (€1,7 mln.)
- Overheveling van reservering naar krediet voor Kogerveld - Versterken groene parkzoom (€ 0,425 mln.)
- Verhogingen van het krediet van sportpark Hoornseveld (€ 0,123 mln.) en van Hockeyclub de Kraaijen (€ 0,423 mln.) vanwege de wijziging in de SPUK Sport btw.

Projecten met reservering binnen het Investeringsfonds

Voor de projecten met een reservering in het Investeringsfonds kunnen kredietbesluiten worden voorgelegd bij de raad. Voor de volgende projecten is een reservering in het Investeringsfonds opgenomen:

Reservering binnen het Investeringsfonds (Bedragen x € 1.000)

Prog.	Raadsbesluit	Projecten	t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033 e.v.	24.2	24.1	Verschil
1 Kansengelijkheid																
	2023/7895461	Binnensportaccommodatie Noord												0	500	-500
2 Verstedelijking																
	2019/21293	Maatschappelijke voorzieningen Zaanstad Noord (openbare ruimte)		0	100									100	100	0
	2022/13305	Gebiedsontwikkeling Centrum 't Kalf		0	100	100								200	200	0
	2021/10255	Kogerveld – Versterken groene parkzoom	0											0	425	-425
	2017/42225	Opwaardering Bodecentrumkade / Zaantheater			0	150								150	150	0
	2009/17027	Verbinding A8/A9						600	6.700	6.700				14.000	14.000	0
	2018/35389	Bereikbaarheidsdeal Afwaardering A7		0	0	337	1.500							1.837	1.837	0
	2018/35389	Bereikbaarheidsdeal Guisweg		0	0	339	4.689	4.689	4.000					13.717	14.067	-350
	2018/35389	Bereikbaarheidsdeal Overig	0	40	620	423	0	0						1.083	1.083	0
	Nieuw	Bereikbaarheidsdeal Overig, herbesteming leefbaarheidsmaatregelen Zaanstad Noord		0	150	150								300	300	0
	Nieuw	Integraal Uitvoeringsplan Mobiliteit Zaanstad Noord			1.000	500								1.500	0	1.500
	2021/10255	Verbindingsweg Dorpsstraat - Communicatieweg	0	0	0									0	1.700	-1.700
	2023/7895461	Molenweide		0	275									275	275	0
	MPG 16.2	Fietsverbindingen/langzaam verkeer (uitv. fietsnota)			852	783	620	625						2.880	2.880	0
4 Gezondheid																
	2021/10255	Sporthal (Kalf)		0	289	578	6.046	6.046						12.959	12.959	0
5 Economie																
	2017/42225	Uitvoeringsagenda Toerisme (camperpl. en Monet)		0	210									210	210	0
	Nieuw	Huis van de wijk Poelenburcht (inventaris Bieb)					390							390	390	0
		Subtotaal	0	40	3.596	3.360	13.245	11.960	10.700	6.700	0	0	0	49.601	51.076	-1.475
		Cumulatief	0	40	3.636	6.996	20.241	32.201	42.901	49.601	49.601	49.601	49.601			

Ten opzichte van de vorige rapportage Investeringsfonds (24.1) zijn de volgende aanpassingen gedaan:

- De binnensportaccommodatie Noord is opgenomen bij de wensenlijst.
- Overheveling van reservering naar krediet van het project Bereikbaarheidsdeal Guisweg (€ 0,35 mln.)
- Overheveling van reservering naar krediet voor de Verbindingsweg Dorpsstraat-Communicatieweg (€1,7 mln.).

- Overheveling van reservering naar krediet voor de Verbindingsweg Dorpsstraat-Communicatieweg (€1,7 mln.).
- Overheveling van reservering naar krediet voor Kogerveld – Versterken groene Parkzoom (€ 0,425 mln.).

Projecten op de wensenlijst

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de projecten die nu op de wensenlijst zijn opgenomen.

Wensenlijst (Bedragen x € 1.000)																
Prog.	Raadsbesluit	Projecten	t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033 e.v.	24.2	24.1	Ver-schil
1 Kansengelijkheid																
	MPG 18.2	Maatsch. voorzieningen a.g.v. de groei van de stad					6.800	9.700	12.800	4.400	1.100	800	1.100	36.700	36.700	0
	MPG 18.2	Gecombineerde maatschappelijke voorziening Assendelft/ Kreekrijk				1.500	1.000							2.500	2.500	0
	MPG 18.2	Jongerencentrum/ Ontmoetingsplek (Maak-Midden)												0	500	-500
	MPG 18.2	Ontmoetingsfunctie Centrum-Oost						300	1.000					1.300	1.300	0
	MPG 18.2	Extra sportvelden a.g.v. Groei van de stad				800								800	800	0
		Sporthal Noord				250	6.500	3.250						10.000	0	10.000
2 Verstedelijking																
	MPG 16.2	Kwaliteit bestaande woningvoorraad					178	600	600	600	600	600	6.377	9.555	9.555	0
	nieuw	IKEA/Zuiderhout												0	0	0
	2019/21293	Gebiedsontwikkeling Centrum 't Kalf					0	650	650					1.300	1.300	0
	2020/23043	Reconstructie rondweg de Busbrug			0	755	2.000	2.755						5.510	5.041	469

Wensenlijst (Bedragen x € 1.000)

Prog.	Raadsbesluit	Projecten	t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033 e.v.	24.2	24.1	Verschil
	7521604	Hoogwaardig openbaar vervoer (HOV) - planuitwerking en realisatie					0	1.000	1.000	1.000	3.000	3.000	10.000	19.000	19.000	0
	7521604	Hembrugbos			446	446								892	892	0
5 Economie																
	2021/10255	De Groote Weiver			0	700								700	700	0
	2022/13305	Poppodium						PM						0	0	0
		Subtotaal	0	0	446	4.451	16.478	18.255	16.050	6.000	4.700	4.400	17.477	88.257	78.288	9.969
		Cumulatief	0	0	446	4.897	21.375	39.630	55.680	61.680	66.380	70.780	88.257			

Ten opzichte van de vorige rapportage Investeringsfonds (24.1) zijn de volgende aanpassingen gedaan:

- Het Mulier rapport uit 2022 over de capaciteitsbehoefte m.b.t. binnensport, heeft aangetoond dat in Noord behoefte is aan aanvullende capaciteit in de vorm van een sporthal. Deze voorziening is daarom opgenomen in de Investeringsagenda Maatschappelijke voorzieningen. Een sporthal in Noord vraagt om een investering van ca. € 10 mln. De Sporthal Noord is nieuw opgenomen bij de wensenlijst.
- Verlaging van de wens voor het Jongeren centrum/ Ontmoetingsplek (Maak-Midden) doordat de aanvraag in het VHF-2 is gehonoreerd is dekking via het IF niet meer nodig. Het project IKEA/Zuiderhoud (PM) is opgevoerd als nieuwe wens. Door het besluit tot aankoop van deze kavel verandert het project en wordt de benodigde investering voor verkeerskundige aanpassingen verder in kaart gebracht en in een volgende rapportage van het Investeringsfonds nader geduïd.
- Verhoging van de wens voor Reconstructie rondweg de Busbrug met € 0,469 mln. vanwege indexering.

Voeding Investeringsfonds

Voeding Investeringsfonds (Bedragen x € 1.000)														
	t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	24.2	24.1	Bijstelling
Reserve Infra: oud tarief met contracten	12.570	550	450	390	482	25						14.467	14.492	25
Reserve GKZ: nieuw tarief met contracten	128	554	635	429	680	424						2.850	2.401	-449
Reserve GKZ: nieuw tarief zonder contracten	0					1.420	1.420	1.420	1.420			5.680	6.104	424
Verkoop vastgoed	13.683											13.683	13.683	0
Opbrengst Abri's	4.777	247	247	247	247	247	247	247	247	247	247	7.247	7.247	0
Algemene Middelen	56.285	17.568	4.323	4.578	3.978	3.978	3.978	3.978	3.978	3.978	3.978	110.600	110.600	0
Totaal reeds gedoteerd	93.130											93.130	93.130	0
Totaal	180.573	18.919	5.655	5.644	5.387	6.094	5.645	5.645	5.645	4.225	4.225	247.657	247.657	0
Voeding cumulatief	180.573	199.492	205.147	210.791	216.178	222.272	227.917	233.562	239.207	243.432	247.657			

Ten opzicht van de vorige rapportage Investeringsfonds (24.1) zijn de volgende aanpassingen gedaan:

- Op 21 januari 2021 is de raad akkoord gegaan met de Nota Gebiedsoverstijgende Kosten Zaanstad (2020/23226). De nota bepaalt dat projectontwikkelaars een hogere bijdrage (nieuw tarief) gaan leveren aan bovenwijkse kosten en voorzieningen, zoals infrastructuur. Dit levert de gemeente bij toekomstige gebiedsontwikkelingen extra inkomsten op die (deels) ten gunste komen van het Investeringsfonds. Voor de helderheid is daarom in de tabel onderscheid gemaakt in de bijdragen uit de reserve infra op basis van het oude en het nieuwe tarief. Er heeft een verschuiving plaatsgevonden tussen de onderliggende categorieën. Het budgettair effect daarvan is saldo neutraal.

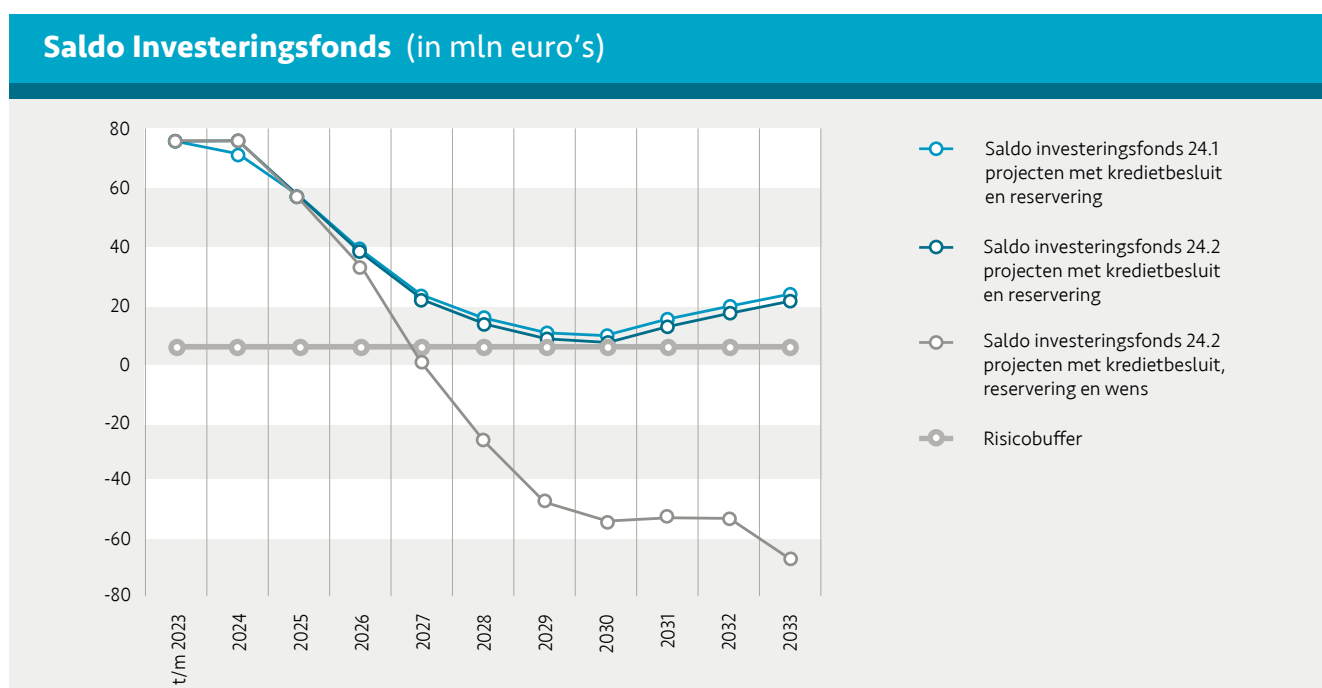
Verloop saldo Investeringsfonds

Deze grafiek laat het verloop van het saldo van het Investeringsfonds zien, ultimo 2023 tot en met ultimo 2033.

De rode lijn in onderstaande grafiek laat het saldo van het Investeringsfonds zien wanneer alle projecten, waarvoor een kredietbesluit is genomen, en alle projecten op de lijst met reserveringen worden uitgevoerd. De paarse lijn is de risicobuffer. Uit de grafiek blijkt dat het saldo van het investeringsfonds in 2030 op het laagste punt uit komt (€ 6 mln.), wanneer alle projecten met kredietbesluit en reserveringen worden uitgevoerd zoals opgenomen in deze

rapportage. Dit is € 1 mln. boven de risicobuffer (van € 5 mln.). De blauwe lijn geeft de situatie weer zoals die was bij de 24.1 rapportage.

In de grafiek is ook zichtbaar dat er met de huidige voorziene dotaties fors te weinig middelen beschikbaar zijn om alle geïnventariseerde investeringswensen te kunnen uitvoeren. Dit is de groene lijn. Dit vraagt om een nieuwe strategie hoe om te gaan met nieuwe uitbreidingsinvesteringen voor de stad.

Projecten Kogerveldwijk en Noord met specifieke dekking, niet zijnde het Investeringsfonds

In de rapportage Investeringsfonds 22.2 is de voeding aan het Investeringsfonds vanuit de reserve infra en de reserve GKZ per saldo met € 2,654 mln. verlaagd. Dit was de bijdrage bovenwijks vanuit de ontwikkelaars van de Kogerveldwijk, die benodigd is voor onderstaande 8

projecten in het kader van bovenwijkse uitbreidingsinvesteringen Kogerveld (€ 11,644 mln.) in combinatie met de WBI-gelden (Woningbouwimpuls) die we voor Kogerveldwijk hebben ontvangen (€ 9 mln.). Aanvullend hebben we nog € 6,14 mln. aan WBI-gelden ontvangen voor uitbreidingsinvesteringen Noord. Op grond van deze ontvangen WBI-gelden heeft Zaanstad zichzelf de

verplichting opgelegd om deze projecten nu daadwerkelijk ook uit te gaan voeren. De raad krijgt voor elk van deze projecten een bijzonder raadsvoorstel voorgelegd om hier haar goedkeuring op te geven. In dat raadsvoorstel zal worden ingegaan op de inhoud van het project, het daadwerkelijk benodigde krediet en de dekking daarvan.

Projecten (Bedragen x € 1.000)

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031 e.v.	24.2	24.1	WBI-subsidie	Subsidie Provincie NH	Bijdrage bovenwijkse voorzieningen	Bijdrage Hofwijk Noord fase 1	MIP	TF (Rb. 2021/12195)
Uitbreidingsinvesteringen Kogerveldwijk (WBI)																
Vat en proceskosten eerste drie projecten	200	800	240	240	240	240	234		2.194	0						
Onvoorzien eerste drie projecten			250	250	250	288			1.038	0						
Indexatie eerste drie projecten			500	500	500	495			1.995	0						
Rotonde Paltrokstraat omvormen naar kruising					400	511			911	1.044						
Herinrichten Heijerman- en doctor HG Scholtenstraat			1.000	1.000	1.000	1.284			4.284	4.863						
Herinrichten Paltrokstraat				500	523				1.023	1.175						
Afwaarderen Prins Bernhardweg	1.000	475							1.475	1.475						
<i>Projecten die later worden opgepakt:</i>																
Herinrichting omgeving station Kogerveldwijk					1.111				1.111	1.111						
Vervoershuis					550				550	550						
Verbreden tunnel onder station			100	100	626				826	826						
Park				100	500				600	600						
Subtotaal	1.200	1.275	2.090	2.690	5.700	2.818	234	0	16.007	11.644	-6.190	-2.775	-3.267	-450	-520	-2.805
Uitbreidingsinvesteringen Noord (WBI)																
Vaartbrug	200	200	5.740						6.140	6.140	-6.140					
Totaal	1.400	1.475	7.830	2.690	5.700	2.818	234	0	22.147	17.784	-12.330	-2.775	-3.267	-450	-520	-2.805

Transformatiefonds

Het Transformatiefonds is een bestemmingsreserve, die bij de begroting 2017 gevormd is. De reserve heeft een specifieke voeding en besteding. De voeding bestaat uit de begrotingsruimte die niet meer ingezet wordt als gevolg van het verplicht activeren van de investeringen met maatschappelijk nut in de openbare ruimte. Door het activeren nemen de kapitaallasten jaarlijks toe en de vrije begrotingsruimte navenant af. De voeding van het fonds neemt dus jaarlijks iets af.

Het doel van het Transformatiefonds is om de bouw van extra woningen (netto toename) in Zaanstad te realiseren. Er zijn woningbouwlocaties waar zonder publieke investeringen geen positieve businesscase te maken is. Een bijdrage uit het Transformatiefonds kan in dat geval een doorbraak forceren, zodat private partijen tot realisatie van de woningbouw over kunnen gaan.

Bij aanwending van de middelen in het Transformatiefonds zal de gemeente extra moeten lenen. Wanneer de middelen niet financieel 'renderen' heeft dit een permanent opwaarts effect op de leningenportefeuille met alle rente-effecten en risico's die daarmee gepaard gaan. Daarom zijn er strikte voorwaarden benoemd voor een onttrekking aan deze reserve. Deze voorwaarden zijn vastgelegd in de Financiële verordening Zaanstad 2023 Hoofdstuk 2, artikel 7. Het gaat daarbij om de bijdragen die marktpartijen zelf moeten leveren, de maatschappelijke effecten die de uitgaven moeten opleveren, de maximale bijdrage van € 10.000 per woning en andere voorwaarden. De extra woningen zorgen voor hogere inkomsten OZB en gemeentefondsuitkering en dekken daarmee de extra rentelasten voor de hogere lening af.

Tot september 2024 zijn onderstaande aanvragen naar de raad gebracht en akkoord bevonden.

Project						
Jaar verstrekking	project	Netto aantal woningen	maximaal toegekend bedrag	Uitbetaald t/m 2024	Begroot 2024 t/m 2028	Toelichting
2017	Mauritsstraat	150	*	*	*	Het toegekende en uitbetaalde bedrag is vertrouwelijk vastgesteld en wordt hier dus niet opgenomen.
2018	Verkadebuurt	400	€ 1.640.000	-	-	Geen bijdrage benodigd.
2019	Meneba	630	€ 1.000.000	-	-	Betreft een garantstelling. Is voorsnog niet nodig gebleken.
2019	Hofwijk Noord fase 1	702	€ 3.225.000	€ 550.000	€ 2.675.000	
2020	Breedweer	14	€ 109.642	-	-	Geen bijdrage benodigd
2021	Woningbouwimpuls-gelden voor Zaanstad Noord, de Kogerveld-wijk (Midden) en ZaandamCentrum	7.872	€ 25.253.577	€ 2.128.36	€ 5.032.157	Van het maximaal toegekende bedrag is € 2.422.314 voor de Peperstraat t.b.v. 408 tot 428 woningen (2021/21762). Hiervan is inmiddels € 1.064.311 begroot in 2028.
2021	Hoornseveld	320	€ 3.200.000	€ 1.500.000	€ 1.700.000	
2021	Mauritsstraat	-	€ 946.000	€ 946.000	-	Raadsbesluit 2021/18086. Aanvullende bijdrage.
2024	Figaro	110	€ 1.100.000			Mozardnr 8082115
2024	Poelenburg Oost Vrije Watering		€ 231.000		€ 175.000	Mozardnr 7720818 ter dekking negatieve grondexploitatie
Totaal		10.198	€ 36.705.219	€ 5.124.361	€ 9.582.157	

Figaro: Het ontwerp bestemmingsplan Figaro is in juni door de raad vastgesteld. Voor deze ontwikkellocatie loopt de Europese aanbesteding. In het derde kwartaal van 2024 wordt een partner geselecteerd met wie het plan wordt (inclusief de fietsenstalling) uitgewerkt tot VO/DO niveau.

5.2 Overzicht van baten en lasten per product

Baten en lasten (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten					
Kansengelijkheid					
Onderwijs	38.704	38.996	36.974	32.804	34.139
Actief burgerschap	27.092	24.866	28.624	10.366	11.589
Werk, participatie en inburgering	92.292	99.201	98.941	100.062	99.805
Armoede- en schuldenaanpak	17.895	12.133	12.208	12.160	12.026
Totaal Kansengelijkheid	175.983	175.195	176.747	155.392	157.559
Verstedelijking					
Stedelijke ontwikkeling	28.439	21.844	20.897	19.317	18.892
Openbare ruimte	73.388	80.355	82.530	84.669	86.443
Mobiliteit	5.396	5.221	4.091	3.293	3.372
Gebiedsontwikkeling	28.222	40.057	94.438	43.921	4.497
Grondzaken en vastgoed	13.811	14.544	14.291	14.344	14.330
Totaal Verstedelijking	149.257	162.022	216.247	165.544	127.534
Duurzaamheid					
Klimaatbestendige, groene en gezonde omgeving	10.587	11.781	10.016	9.061	9.030
Klimaatneutraal 2030-2040	6.963	6.578	6.776	6.184	4.302
Circulair Zaanstad 2050	23.315	23.903	23.789	23.537	23.536
Totaal Duurzaamheid	40.866	42.261	40.580	38.783	36.868
Gezondheid					
Preventie, sporten en bewegen	29.912	24.742	25.850	26.215	26.233
Jeugdhulp	84.644	92.902	86.751	85.469	85.443
Maatschappelijke ondersteuning en ouder worden	71.415	75.826	75.694	75.474	75.461
Zorg & veiligheid	8.765	7.504	7.483	6.852	6.756
Totaal Gezondheid	194.737	200.975	195.778	194.009	193.893
Economie, kunst & cultuur					
Kunst, cultuur en evenementen	17.962	17.741	16.838	16.798	16.804
Sterk vestigingsklimaat	8.982	3.799	2.866	2.770	2.209
Totaal Economie, kunst & cultuur	26.944	21.540	19.704	19.568	19.013
Veiligheid					
Samen werken aan een veilige stad	17.384	19.164	19.136	19.089	19.093
Daadkrachtig optreden	11.444	12.595	12.135	11.956	12.080
Brede integrale aanpak ondermijning	2.324	2.548	2.610	2.610	2.610
Jeugd & veiligheid	0	227	227	227	227
Totaal Veiligheid	31.151	34.534	34.109	33.883	34.011

Baten en lasten (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Samen werken aan Zaanstad					
Bestuur	7.108	6.901	7.381	6.137	6.137
Dienstverlening	18.492	19.113	19.328	19.366	19.253
Organisatie	69.908	75.566	72.820	74.584	75.568
Totaal Samen werken aan Zaanstad	95.508	101.580	99.529	100.087	100.958
Financiën					
Lokale heffingen	4.407	4.674	4.628	4.628	4.628
Dividend	70	1	1	1	1
Vennootschapsbelasting	240	240	240	240	240
Saldo financieringsfunctie	467	-2.229	-1.863	-3.262	-4.784
Overige baten en lasten	-800	-800	-800	-800	-800
Onvoorzien	101	101	101	101	101
Totaal Financiën	4.485	1.987	2.307	907	-615
Totaal Lasten	718.932	740.094	785.000	708.173	669.220
Baten					
Kansengelijkheid					
Onderwijs	-14.403	-14.996	-12.686	-9.288	-9.307
Actief burgerschap	-23.917	-17.775	-14.522	-1.583	-2.670
Werk, participatie en inburgering	-64.004	-70.146	-70.006	-70.049	-70.054
Armoede- en schuldenaanpak	-1.655	-1.156	-1.156	-779	-779
Totaal Kansengelijkheid	-103.979	-104.072	-98.370	-81.699	-82.811
Verstedelijking					
Stedelijke ontwikkeling	-18.048	-14.643	-13.722	-12.511	-12.511
Openbare ruimte	-34.004	-35.501	-35.108	-35.320	-35.234
Mobiliteit	-1.772	-1.653	-1.631	-1.613	-1.613
Gebiedsontwikkeling	-33.504	-38.070	-89.971	-44.844	-4.028
Grondzaken en vastgoed	-15.843	-15.104	-15.436	-15.537	-15.739
Totaal Verstedelijking	-103.171	-104.971	-155.868	-109.826	-69.126
Duurzaamheid					
Klimaatbestendige, groene en gezonde omgeving	-1.484	-422	-275	-189	-189
Klimaatneutraal 2030-2040	-6.092	-4.376	-2.672	-2.635	-2.635
Circulair Zaanstad 2050	-26.274	-26.845	-26.722	-26.464	-26.494
Totaal Duurzaamheid	-33.850	-31.643	-29.669	-29.288	-29.319
Gezondheid					
Preventie, sporten en bewegen	-3.347	-3.093	-2.521	-1.240	-1.257
Jeugdhulp	-2.057	-875	-812	-473	-499
Maatschappelijke ondersteuning en ouder worden	-2.176	-2.068	-3.937	-3.810	-3.818
Zorg & veiligheid	-1.215	-950	-947	-378	-282
Totaal Gezondheid	-8.795	-6.986	-8.218	-5.901	-5.856
Economie, kunst & cultuur					
Kunst, cultuur en evenementen	-1.279	-225	-119	-82	-91
Sterk vestigingsklimaat	-5.847	-808	-784	-784	-784
Totaal Economie, kunst & cultuur	-7.127	-1.033	-903	-866	-876

Baten en lasten (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Veiligheid					
Samen werken aan een veilige stad	-132	-138	-101	-99	-104
Daadkrachtig optreden	-2.486	-1.945	-574	-575	-715
Brede integrale aanpak ondermijning	-16	-16	-16	-16	-16
Jeugd & veiligheid	0	0	0	0	0
Totaal Veiligheid	-2.634	-2.099	-690	-689	-835
Samen werken aan Zaanstad					
Bestuur	-214	-90	0	0	0
Dienstverlening	-3.859	-4.024	-4.032	-3.931	-3.994
Organisatie	-7.687	-7.742	-7.702	-7.544	-7.788
Totaal Samen werken aan Zaanstad	-11.761	-11.856	-11.734	-11.474	-11.783
Financiën					
Lokale heffingen	-52.467	-54.591	-55.061	-55.061	-55.061
Algemene uitkering	-389.961	-412.411	-389.891	-392.729	-394.675
Dividend	-2.838	-2.368	-2.368	-2.368	-2.368
Saldo financieringsfunctie	-4.751	-3.852	-3.842	-3.842	-3.842
Onvoorzien	-1	-1	-1	-1	-1
Totaal Financiën	-450.019	-473.224	-451.164	-454.002	-455.948
Totaal Baten	-721.335	-735.884	-756.616	-693.746	-656.553
Saldo	-2.403	4.211	28.385	14.427	12.668
Toevoegingen reserves					
Kansengelijkheid	17.058	15.010	11.719	400	400
Verstedelijking	51.895	33.802	29.240	20.413	14.090
Duurzaamheid	3.871	4.268	1.633	366	366
Gezondheid	0	0	0	0	0
Veiligheid	0	0	0	0	0
Samen werken aan Zaanstad	210	210	193	175	175
Financiën	13.672	0	0	0	0
Totaal Toevoegingen reserves	86.707	53.290	42.784	21.354	15.030
Onttrekkingen reserves					
Kansengelijkheid	-20.658	-15.416	-17.883	-614	-267
Verstedelijking	-32.468	-26.749	-25.370	-12.661	-8.152
Duurzaamheid	-4.878	-6.222	-5.209	-2.937	-421
Gezondheid	-1.240	-345	-345	-345	0
Economie, kunst & cultuur	0	0	0	0	0
Samen werken aan Zaanstad	-142	-35	-1.015	0	0
Financiën	-24.917	-8.733	-2.633	-1.886	-369
Totaal Onttrekkingen reserves	-84.304	-57.500	-52.456	-18.444	-9.208
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	2.403	-4.211	-9.672	2.910	5.822
Totaal saldo inclusief reserve mutaties	0	0	18.713	17.337	18.490

5.3 Reserves

Algemene reserves (Bedragen x € 1.000)

Omschrijving	AR / BR	boekwaarde Ultimo 2023	Toevoeging 2024	Onttrekking 2024	Begroot saldo boekwaarde uit 2024	Toevoeging 2025	Onttrekking 2025	Begroot saldo boekwaarde uit 2025	Toevoeging 2026	Onttrekking 2026	Begroot saldo boekwaarde uit 2026	Mutaties 2027	Begroot saldo boekwaarde uit 2026	Mutaties 2027	Begroot saldo boekwaarde uit 2027
Algemene reserve	AR	12.181	3.400	-	15.581	-	-	15.581	-	-	15.581	-	15.581	-	15.581
Algemene reserve Grondzaken	AR	6.744	2.990	-1.489	8.245	2	-269	7.977	-	-269	7.707	422	8.129	-259	7.869
Totaal		18.925	6.390	-1.489	23.826	2	-269	23.558	-	-269	23.288	422	23.710	-259	23.450

Bestemmingsreserves (Bedragen x € 1.000)

Omschrijving	AR / BR	boekwaarde Ultimo 2023	Toevoeging 2024	Onttrekking 2024	Begroot saldo boekwaarde uit 2024	Toevoeging 2025	Onttrekking 2025	Begroot saldo boekwaarde uit 2025	Toevoeging 2026	Onttrekking 2026	Begroot saldo boekwaarde uit 2026	Mutaties 2027	Begroot saldo boekwaarde uit 2027	Mutaties 2028	Begroot saldo boekwaarde uit 2028
Actiefbestand	BR	692	275	-435	533	-	-435	98	-	-98	-	-	-	-	-
Arbeidsmarktregio	BR	3.874	720	-2.323	2.271	537	-207	2.601	537	-207	2.931	193	3.124	193	3.317
HerijkingWerkom	BR	1.039	-	-460	579	-	-245	334	-	-168	166	-166	-	-	-
Inflatiefonds	BR	1.179	-	-1.179	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Laaggeletterheid	BR	490	195	-	685	-	-	685	-	-	685	-	685	-	685
Lerarentekort	BR	153	-	-	153	-	-	153	-	-	153	-	153	-	153
MDTYoungLeaders	BR	190	-	-190	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
MoedersvanZaandam	BR	160	-	-40	120	-	-40	80	-	-40	40	-40	-	-	-
Ondertussengroepvluchtelingen	BR	435	72	-206	300	-	-148	153	-	-153	-	-	-	-	-
OpvangontheemdenOekraïne	BR	99	15.797	-13.555	2.341	14.473	-13.330	3.484	11.182	-14.666	-	-	-	-	-
RegioDeal	BR	4.941	-	-2.081	2.860	-	-660	2.200	-	-2.200	0	-	0	-	0
SchuldenenArmoede	BR	-	1.203	-237	966	-	-352	614	-	-352	262	-202	60	-60	0
Totaal 1 - Kansengelijkheid		13.252	18.261	-20.706	10.807	15.010	-15.416	10.401	11.719	-17.883	4.237	-215	4.022	133	4.155
Afschrijvingslasten	BR	22.588	13.736	-397	35.928	20.250	-593	55.585	14.166	-1.057	68.694	6.313	75.007	-381	74.626
Bedieningnoodbrug	BR	17	-	-	17	-	-	17	-	-	17	-	17	-	17
DeHemmes	BR	615	-	-200	415	-	-415	-	-	-	-	-	-	-	-
Gemeentelijkadviesbureau funderingsherstel(GAF)	BR	648	182	-	830	182	-338	674	182	-225	631	-118	513	-118	395
Gebiedsoverstijgende besteding	BR	0	2.150	-633	1.516	203	-635	1.084	1.084	-429	1.739	-680	1.059	-988	71
Infrastructurele werken	BR	97	602	-639	60	495	-539	16	381	-390	7	19	26	-25	1
Investeringsfonds	BR	76.055	18.936	-18.550	76.440	5.655	-21.498	60.597	5.644	-21.166	45.075	-3.279	41.796	4.123	45.919
Invoering Omgevingswet	BR	-	659	-560	99	-	-	99	-	-	99	-	99	-	99
PRI-Egalisatie	BR	-	83	-	83	-	-	83	-	-	83	-	83	-	83
Transformatiefonds	BR	52.428	6.678	-5.903	53.203	6.252	-1.803	57.652	5.826	-813	62.666	5.401	68.068	3.912	71.979
Uitkoop Hoogspanning	BR	326	-	-	326	-	-	326	-	-	326	-	326	-	326
Volkshuisvestingsfondsoverhead	BR	519	-	-	519	-	-	519	-	-	519	-100	419	-100	319
Wijkgebonden kosten besteding-Kogerveldwijk	BR	1.176	1.391	-29	2.538	764	-26	3.276	1.957	-591	4.641	-	4.641	-	4.641
Woonwagens brandveiligheid	BR	860	-	-324	536	-	-263	273	-	-205	68	-	68	-	68
Zijkanaal Dkadevoorzieningen	BR	145	-	-145	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Bestemmingsreserves (Bedragen x € 1.000)

Omschrijving	AR / BR	boekwaarde Ultimo 2023	Toevoeging 2024	Onttrekking 2024	Begroot saldo boekwaarde uit 2024	Toevoeging 2025	Onttrekking 2025	Begroot saldo boekwaarde uit 2025	Toevoeging 2026	Onttrekking 2026	Begroot saldo boekwaarde uit 2026	Mutaties 2027	Begroot saldo boekwaarde uit 2027	Mutaties 2028	Begroot saldo boekwaarde uit 2028
Zuiderhoutnoord	BR	-	1.045	-	1.045	-	-370	675	-	-225	450	-225	225	-225	-
Totaal Verstedelijking		155.472	45.462	-27.380	173.554	33.801	-26.479	180.876	29.240	-25.100	185.016	7.330	192.346	6.198	198.544
Bodembeheer	BR	8.835	-	-2.598	6.237	366	-3.027	3.576	366	-1.245	2.697	266	2.963	266	3.229
Duurzaamheidsfonds	BR	1.286	200	-177	1.308	200	-377	1.131	200	-777	554	-380	174	-	174
Klimaataakkoord	BR	2.016	3.019	-1.301	3.734	2.702	-2.217	4.219	67	-2.126	2.159	-2.126	33	-	33
Vergroenenenbiodiversiteit	BR	949	1.000	-802	1.147	1.000	-601	1.546	1.000	-1.061	1.485	-331	1.154	-321	833
Totaal Duurzaamheid		13.086	4.219	-4.878	12.427	4.268	-6.222	10.472	1.633	-5.209	6.896	-2.571	4.324	-55	4.269
Jeugd Transformatieplan	BR	120	-	-120	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Plan Blokhuis	BR	578	-	-	578	-	-	578	-	-	578	-	578	-	578
Sport a fonds perdu	BR	1.397	-	-361	1.036	-	-345	691	-	-345	345	-345	-	-	-
Vrouwenopvang	BR	718	-	-549	170	-	-	170	-	-	170	-	170	-	170
Wijk Actieplan Sport & Bewegen	BR	189	-	-189	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Zorg en Veiligheidshuis	BR	361	-	-210	151	-	-	151	-	-	151	-	151	-	151
Totaal Gezondheid		3.364	-	-1.428	1.935	-	-345	1.590	-	-345	1.244	-345	899	-	899
Zaanse Schans	BR	175	-	-	175	-	-	175	-	-	175	-	175	-	175
Totaal Economie, Kunst & Cultuur		175	-	-	175	-	-	175	-	-	175	-	175	-	175
Slavernij verleden	BR	300	-	-	300	-	-	300	-	-	300	-	300	-	300
Totaal Veiligheid		300	-	-	300	-	-	300	-	-	300	-	300	-	300
Samenwerkingsagenda MRA-Z/W	BR	177	-	-142	35	-	-35	-	-	-	-	-	-	-	-
Wachtgeldenbestuur	BR	426	210	-	636	210	-	846	193	-1.015	24	175	199	175	374
Totaal Samenwerken aan Zaanstad		603	210	-142	671	210	-35	846	193	-1.015	24	175	199	175	374
Budgetoverhevelingen	BR	3.280	1.835	-3.280	1.835	-	-1.085	750	-	-750	-	-	-	-	-
Egalisatiebegroting	BR	11.570	8.437	-3.386	16.621	0	7.894	8.727	-	-1.708	7.019	-1.886	5.133	-369	4.764
Vooruit ontvangen bedragen algemene uitkering	BR	4.567	-	-4.567	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Resultaat 2023	BR	13.684	-	-13.684	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal Financiën		33.102	10.272	-24.917	18.456	0	-8.979	9.477	-	-2.458	7.019	-1.886	5.133	-369	4.764
Totaal - Bestemmingsreserve		219.353	78.424	-79.452	218.324	53.288	-57.476	214.136	42.784	-52.011	204.909	2.488	207.397	6.082	213.479
Totaal Reserves		238.277	84.815	-80.941	242.151	53.290	-57.746	237.695	42.784	52.281	228.198	2.910	231.108	5.822	236.930

5.4 Voorzieningen

Voorzieningen (Bedragen x € 1.000)													
Omschrijving	Boekwaarde Ultimo 2023	Toevoeging 2024	Onttrekking 2024	Begroot saldo boekwaarde uit 2024	Toevoeging 2025	Onttrekking 2025	Begroot saldo boekwaarde uit 2025	Mutatie 2026	Begroot saldo boekwaarde uit 2026	Mutatie 2027	Begroot saldo boekwaarde uit 2027	Mutatie 2028	Begroot saldo boekwaarde uit 2028
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's													
Afwikkeling gebiedsontwikkeling	395	127	-122	400	36	-228	208	31	239	30	269	-17	252
Asbestsanering onderwijsgebouwen	117	-	-117	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kunstgrasvelden	280	-	-280	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2.642
Pensioen wethouders	4.071	239	-30	4.280	239	-30	4.488	176	4.664	194	4.858	194	5.051
Reorganisatie	121	40	-161	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Saneren vastgoed	1.610	-	-80	-1.530	-	-1.530	-	-	-	-	-	-	-
Sloopkosten vastgoed	115	-	-55	60	-	-	60	-	60	-	60	-60	-
Verlofsparen	2.653	315	-	2.968	-	-	2.968	-	2.968	0	2.968	-	2.968
Wachtgelden wethouders	300	-	-201	99	-	-99	-	1.015	1.015	-254	761	-254	508
Zaancampus sanering	162	-	-	162	-	-	162	-	162	-	162	-	162
Totaal	9.824	720	-1.046	9.498	274	-1.887	7.886	1.222	9.108	-31	9.078	-137	8.941
Voorzieningen ter egalisering van kosten													
Groot Onderhoud Facilitair	527	150	-41	636	150	-122	664	109	773	39	812	97	909
Onderhoud vastgoed	4.197	78	-1.008	3.267	-	-2.015	1.253	-98	1.154	126	1.280	82	1.361
Totaal	4.724	228	-1.049	3.903	150	-2.137	1.917	11	1.927	165	2.092	179	2.270

Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's													
Afvalstoffen	4.248	-	-496	3.752	-	-501	3.251	-471	2.780	-212	2.568	-243	2.326
Begraafplaatsen	693	12	-3	701	141	-	842	37	879	41	919	25	944
Civiele kunstwerken	198	27	-	225	27	-	252	27	278	27	305	27	332
Parkeervoorziening	690	-	-	690	-	-	690	-	690	-	690	-	690
Riolen bijdr.toek.verv	-	5.652	-5.652	-	7.208	-7.208	-	-	-	-	-	-	-
Riolen egalisatievoorziening	3.276	348	-767	2.856	-	-770	2.086	43	2.129	19	2.147	19	2.166
Totaal	9.105	6.039	-6.919	8.224	7.375	-8.479	7.121	-365	6.756	-126	6.630	-172	6.457
Totaal voorzieningen	23.653	6.987	-9.014	21.626	7.799	-12.502	16.923	868	17.791	8	17.799	-130	17.668

5.5 Subsidies

Subsidies (bedragen x € 1.000)							
Programma / Omschrijving	Product / Doel subsidie t.b.v. programma	Begroting 2025	Bedrag 2025	Ontvanger	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
1. Kansengelijkheid - De evenwichtige gemeente							
Armoedebestrijding	Bevorderen zelfredzaamheid	95	95	Stg. Leergeld	95	95	95
Armoede- en schuldenaanpak	Armoede projecten	10	10	Stichting Kledingbank	10	10	10
Armoede- en schuldenaanpak	Verstrekken voedselpakketten aan inwoners	23	23	Stichting Voedselbank Zaanstreek	23	23	23
Werk, participatie & inburgering	Informeel taalaanbod	75	75	Taalcafé De Sluis,	75	75	75
Werk, participatie & inburgering	Versterken onbenutte talenten	17	17	Saens Tois	17	17	17
Schoolmaatschappelijk Werk	Realiseren van verbindingen tussen onderwijs (Primair en Voortgezet) en de Jeugdteams	236	236	Samenwerkingsverband Zaanstreek VO	236	236	236
Schoolmaatschappelijk Werk	Realiseren van verbindingen tussen onderwijs (Primair en Voortgezet) en de Jeugdteams	115	115	Samenwerkingsverband Zaanstreek PO	115	115	115
Actief burgerschap	Ondersteunen van vrijwillige inzet, uitvoering van Zaankanters voor elkaar	475	475	SMD Z'streek / W'land	475	475	475
Actief burgerschap	Ondersteunen van vrijwillige inzet, buurtbemiddeling	100	100	Stichting BeterBuren buurtbemiddeling	100	100	100
Actief burgerschap	Ondersteunen van vrijwillige inzet, buurtbemiddeling	10	10	Zaanse Uitdaging	10	10	10
Actief burgerschap	Ondersteunen LHBTIQ+	12	12	Stichting de Zaanse Regenboog	12	12	12
Actief burgerschap	Voorkomen en bestrijden van discriminatie	183	183	Bureau discriminatiezaken ZW	183	183	183
Actief burgerschap	Herdenken	14	14	Comité 4 en 5 mei	14	14	14
Actief burgerschap	Mobiliteit	5	5	Dorpsbus Westzaan	5	5	5
2. Verstedelijking - De leefbare gemeente							
Groen & speelplaatsen	Bijdragen aan onderhoud van het Wilhelminapark	355	103	Stg. Wilhelminapark	103	103	103
	Bijdragen aan het onderhoud van de Zaanse Schans		244	Stg. Zaanse Schans	244	244	244

Subsidies (bedragen x € 1.000)

Programma / Omschrijving	Product / Doel subsidie t.b.v. programma	Begroting 2025	Bedrag 2025	Ontvanger	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
	Bijdragen aan het onderhoud van Agathepark		8	Stg. Agathepark	8	8	
Mobiliteit	Bijdrage aan buurtbus	2	2	Vereniging Buurtbus	2	2	2
3. Duurzaamheid - Groen en water							
Natuur	Bijdragen onderhoud van de Nauernase Venen	565	23	Landschap NH	23	23	23
Natuur- en Milieueducatie	Natuur- en Milieueducatie		535	Stg. Natuur- en Milieueducatie	535	535	535
Natuur- en Milieueducatie	Kontakt Milieubeheer Zaanstreek		7		7	7	7
4. Gezondheid - De gezonde gemeente							
Jeugdbeleid	Ondersteunen van initiatieven van jongeren	211	211	Stg. RAAZ	211	211	211
Sporthallen	Sportvoorzieningen		65	Stichting exploitatie en beheer Volleyhal	65	65	65
			15	Omniver. Theresia	15	15	15
Opvoedingsondersteuning	Specialistische jeugdhulp bij het onderwijs	291	291	iHUB Zorg B.V.	291	291	291
Opvoedingsondersteuning	Buurtgezinnen	213	213	Buurtgezinnen	213	213	213
Opvoedingsondersteuning	BSO+: buitenschoolse opvang voor kinderen in het speciaal onderwijs	337	337	Babino BV	337	337	337
Maatsch. opvang / verslavingszorg	Maatschappelijke opvang	2.921	2.921	Leger des Heils	2.921	2.921	2.921
Maatsch. opvang / verslavingszorg	Preventieve activiteiten GGZ	887	887	Parnassia Groep	887	887	887
Maatsch. opvang / verslavingszorg	Meldpunt Bijzondere Zorg	172	172	GGD Zaanstreek Waterland	172	172	172
Ov. taken Wmo (wijkbewoner)	Slachtofferhulp: ondersteunen slachtoffers van verkeersongevallen, misdrijven en calamiteiten	1.640	34	Slachtofferhulp Nederland	34	34	34
Ov. taken Wmo (wijkbewoner)	Cliëntondersteuning: ondersteunen van inwoners op het gebied van zorg, wonen, werk en opvoeding		1.220	MEE Amstel en Zaan	1.220	1.220	1.220
Ov. taken Wmo (wijkbewoner)	Cliëntondersteuning		314	RCO De Hoofdzaak	314	314	314
Ov. taken Wmo (wijkbewoner)	Cliëntondersteuning		43	Surant	43	43	43

Subsidies (bedragen x € 1.000)

Programma / Omschrijving	Product / Doel subsidie t.b.v. programma	Begroting 2025	Bedrag 2025	Ontvanger	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Ov. taken Wmo (wijkbewoner)	Cliëntondersteuning		11	VOAZ	11	11	11
Ov. taken Wmo (wijkbewoner)	Cliëntondersteuning		5	MOE	5	5	5
Ov. taken Wmo (wijkbewoner)	Cliëntondersteuning		13	Odibaan	13	13	13
5. Economie kunst en cultuur - De welvarende stad							
Musea	Beheer van ZOV collecte en expl. Honig Breethuis	1.921	46	Honig Breethuis	46	46	46
	Uitvoeren taken Museumregister / beheren collectie / aantrekkelijk maken van ZM		1.824	Zaans Museum	1.824	1.824	1.824
	Beheer gemeente collectie		14	Zaans Museum	14	14	14
	Monet atelier		37	Stg. Monet	37	37	37
Bibliotheken	Mogelijk maken dat boeken, tijdschriften, muziek- dragers beschikbaar zijn om kennisgaring en interesses aan te wakkeren	3.845	3.726	de Bieb	3.726	3.726	3.26
	Verzorgen op lokaal niveau publieke mediadiensten (radio,tv,internet)		119	De Orkaan	119	119	119
Podiumkunsten	Stimuleren kwaliteitspodia	4.359	242	Filmtheater de Fabriek	242	242	242
	Kwaliteitspodium voor podiumkunsten en musici / cultureel startpunt theater en jeugd / thuispodium cult.ver. / aanjagen cult.ontw ./ organis. Evenementen en bijeenk.		3.532	Het Zaantheater	3.532	3.532	3.532
	School/pop- en cultuurpodium		585	de Flux	585	585	585
Cultuurparticipatie	Cultuurbevorderende (samenwerkings) projecten/ cultuureducatie in vrije tijd / cultuureducatie in en om school	2.480	2.480	Fluxus	2.480	2.480	2.480
Overig kunst en cultuur	Overig	252	25	Grote Weiver	25	25	25
			172	Theatermijn	172	172	172
			55	Babel	55	55	55
Economisch beleid	Bevordering samenwerking op bedrijven-parken (centra)	272	42	Stg. Parkmanagement	42	42	42
			37	Stg. Binnenstadmanagement	37	37	37

Subsidies (bedragen x € 1.000)

Programma / Omschrijving	Product / Doel subsidie t.b.v. programma	Begroting 2025	Bedrag 2025	Ontvanger	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
			193	BIZ	193	193	193
6. Veiligheid - De veilige gemeente							
Jeugd en Veiligheid	Voorkomen en bestrijden van jeugdcriminaliteit	33	33	Halt	33	33	33

5.6 Taakvelden

In de regeling voor informatie voor derden (IV3) wordt voorgeschreven welke taakvelden moeten worden gebruikt voor het opstellen van de uitvoeringsinformatie.

In de regeling is ook voorgeschreven op welke wijze de overhead toegerekend moet worden aan de taakvelden. Overige apparaatskosten zijn toegerekend aan de producten en taakvelden op basis van inschattingen van budgethouders.

De baten en lasten per taakveld en het verdelingsprincipe van de taakvelden over de programma's, wordt bij de verantwoording in de jaarrekening ook als bijlage opgenomen.

Taakveld (bedragen x € 1.000)			
	Begroting Baten 2025	Begroting Lasten 2025	Begroting Saldo 2025
0.1 - Bestuur	0	6.425	6.425
0.10 - Mutaties reserves	-57.501	53.290	-4.211
0.2 - Burgerzaken	-3.895	8.324	4.429
0.3 - Beheer ov. gebouwen en gronden	-6.726	6.149	-577
0.4 - Overhead	-7.742	71.361	63.619
0.5 - Treasury	-6.221	-2.228	-8.449
0.61 - OZB woningen	-22.595	2.956	-19.639
0.62 - OZB- niet woningen	-19.791	2.041	-17.750
0.63 - Parkeerbelasting	-6.740	0	-6.740
0.64 - Belastingen Overig	-2.368	8	-2.360
0.7 - AU en overige uitk. Gem.fonds	-412.411	0	-412.411
0.8 - Overige baten en lasten	-1	2.669	2.668
0.9 - Vennootschapsbelasting	0	240	240
1.1 - Crisisbeheersing en Brandweer	-1.000	21.203	20.203
1.2 - Openbare orde en Veiligheid	-1.802	12.695	10.893
2.1 - Verkeer en vervoer	-5.706	43.429	37.723
2.2 - Parkeren	-129	750	621
2.3 - Recreatieve Havens	-9	0	-9
2.4 - Economische Havens en waterwerken	-1.428	4.703	3.275
2.5 - Openbaar vervoer	-10	0	-10
3.1 - Economische ontwikkeling	-390	5.371	4.981
3.2 - Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-1.427	1.616	189
3.3 - Bedrijfsloket en -regelingen	-573	109	-464
3.4 - Economische promotie	-3.266	136	-3.130
4.1 - Openbaar basisonderwijs	-4.372	4.372	0
4.2 - Onderwijshuisvesting	-719	16.293	15.574
4.3 - Onderwijsbel.& leerlingenzaken	-11.804	20.232	8.428
5.1 - Sportbeleid en activering	-218	1.325	1.107

5.2 - Sportaccommodaties	-6.236	15.071	8.835
5.3 - Cultuurpres., -prod. en -part.	-1.735	12.465	10.730
5.4 - Musea	-171	4.041	3.870
5.5 - Cultureel erfgoed	0	535	535
5.6 - Media	0	3.844	3.844
5.7 - Openb.groen en recreatie	-3.295	17.895	14.600
6.1 - Samenkracht en burgerpart.	-21.693	30.963	9.270
6.2 - Toegang en eerstelijnsvoorz.	-2.341	38.623	36.282
6.3 - Inkomensregelingen	-65.110	84.001	18.891
6.4 - WSW en beschut werk	-11	7.802	7.791
6.5 - Arbeidsparticipatie	-597	14.276	13.679
6.6 - Maatwerkvoorzieningen(WMO)	-364	6.156	5.792
6.71 - Maatwerkdienstverlening 18+	-1.045	34.933	33.888
6.71D - Ov. maatwerkarrangem. (WMO)	-95	1.420	1.325
6.72 - Maatwerkdienstverlening 18-	0	70.097	70.097
6.72D - Jeugdhulp zonder verblijf ov.	-101	3.424	3.323
6.81 - Geëscaleerde zorg 18+	-298	21.260	20.962
6.81A - Beschermd wonen (WMO)	-47	1.335	1.288
6.82A - Jeugdbescherming	-433	2.323	1.890
7.1 - Volksgezondheid	-49	6.759	6.710
7.2 - Riolering	-27.071	23.198	-3.873
7.3 - Afval	-26.845	22.127	-4.718
7.4 - Milieubeheer	-4.798	16.891	12.093
7.5 - Begraafplaatsen en crematoria	-1.472	1.194	-278
8.1 - Ruimte en leefomgeving	-15.137	23.971	8.834
8.2 - Grondexpl. (niet bedrijven terrein)	-21.620	21.044	-576
8.3 - Wonen en bouwen	-13.975	24.266	10.291
Totaal	-793.383	793.383	0

gemeente Zaanstad
Afdeling Communicatie

Stadhuisplein 100, 1506 MZ Zaandam
Postbus 2000, 1500 GA Zaandam

T14 075
www.zaanstad.nl

